

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Atharva V. Santhi

4°

A. or.

2840

॥ अथर्ववेदसंहिता ॥

ATHARVA VEDA SANHITA

HERAUSGEGEBEN

VON

R. ROTH

O. PROFESSOR UND OBERBIBLIOTHEKAR DER
UNIV. ZU TÜBINGEN.

UND

W. D. WHITNEY

PROFESSOR AM YALE-COLLEGE IN NEW-
HAVEN, CONNECTICUT.

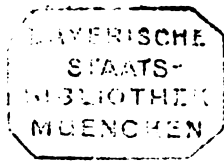
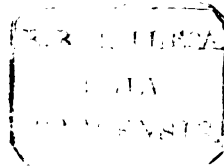
ERSTER BAND. TEXT.

BERLIN

FERD. DÜMLER'S VERLAGSBUCHHANDLUNG

1856.

100
46

Berlin, Druck der Gebr. Unger'schen Hofbuchdruckerei.

VORREDE.

Wir geben hiermit einen vollständigen Abdruck des Textes der Atharva-Sanhitâ. Auch das zwanzigste Buch, welches wir anfänglich nur in Verweisungen auf den Rigveda zu geben beabsichtigten, so weit dasselbe einfache Entlehnungen aus dessen Sanhitâ enthält, ist, mehrfach geäußerten Wünschen zu genügen, ungeschmälert aufgenommen. Bei den demselben eigenthümlichen, nicht dem Rigveda entlehnten Abschnitten, so wie bei dem neunzehnten Buche, haben wir wegen des verwahrlosten Zustandes des Textes, um die Uebersicht über unsre Emendationen zu erleichtern, die Lesart der sechs von uns verglichenen Handschriften — welche in den Fehlern einig zu sein pflegen — unter dem Text beigegeben.

Der zweite Theil wird eine Einleitung in den Atharva-Veda, kritische und erklärende Noten, Nachweisungen aus dem Padapâtha, aus der zu dieser Sanhitâ gehörigen Grammatik (A.V. Prâtiçâkhja), aus der Anukramanî und aus dem Ritual des Veda (Kauçika-Sûtra), nebst einer Concordanz des Atharva-Veda mit den übrigen vedischen Sanhitâ's enthalten.

Im Oktober 1856.

R. u. Wh.

॥ अथर्ववेदसंहिता ॥

ATHARVA VEDA SANHITA

HERAUSGEGEBEN

VON

R. ROTH UND W. D. WHITNEY.

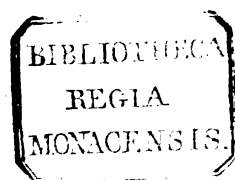
ERSTE ABTHEILUNG.

BERLIN.

FERD. DÜMLER'S VERLAGSBUCHHANDLUNG.

1855.

53. 2.

Vorliegende Lieferung enthält den Text der Atharva Sanhitâ vollständig. Das hier nicht mitabgedruckte zwanzigste Buch der Handschriften ist ganz anderer Art als die vorangehenden neunzehn; es besteht zum weitesten größten Theil aus Versen und Liedern, welche der Rig-Veda Sanhitâ wörtlich entnommen sind, und ist für einen Anhang zu halten, welcher dem Ganzen der Sammlung weit ferner steht als das ebenfalls nicht zum ursprünglichen Bestand derselben gehörige neunzehnte Buch. Die Entlehnungen aus dem Rig-Veda bedürfen keines Abdrucks, sondern nur einer Zusammenstellung und Verweisung. Die zwischen denselben eingeschobenen diesem Buche eigenthümlichen Abschnitte, unter welchen nur die Kuntâpa-Lieder von einigem Umfange sind, werden in der zweiten Lieferung gegeben werden. Dieselben befinden sich in einem noch verwahrloseteren Zustande als der Text des neunzehnten Buches, bei welchem wir, um die Uebersicht über unsere Emendationen zu erleichtern, die Lesart der sechs von uns verglichenen Handschriften — welche in den Fehlern einig zu sein pflegen — unter dem Rande beigegeben haben.

Die zweite Lieferung wird eine Einleitung in den Atharva-Veda, kritische Noten, Nachweisungen aus dem Padapâtha, aus der zu dieser Sanhitâ gehörigen Grammatik (AV. Prâtiçâkhja), aus der Anukramanî und aus dem Ritual des Veda (Kauçika Sûtra) nebst einer Concordanz des Atharva-Veda mit den übrigen vedischen Sanhitâ's enthalten.

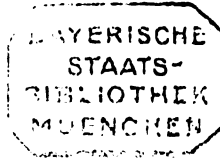
Im Februar 1855.

R.

अथर्वान्तरसः

श्रीमदथर्ववेदसंहिता
रोषेन च हित्तेयेन च
शोधिता

संवत् १८५५

॥ ओं ॥

ये त्रिषप्ताः परियन्ति विश्वा रूपाणि बिभ्रतः ।
 वाचस्पतिर्वेला तेषां तन्वो अद्य दधातु मे ॥ १ ॥
 पुनरेहि वाचस्पते देवेन मनसा सह ।
 वसोष्पते नि रमय मय्येवास्तु मयि श्रुतम् ॥ २ ॥
 इहैवाभि वि तनूभे आत्मी इव ज्यया ।
 वाचस्पतिर्नि यच्छतु मय्येवास्तु मयि श्रुतम् ॥ ३ ॥
 उपहूतो वाचस्पतिरुपास्मान्वाचस्पतिर्ह्यताम् ।
 सं श्रुतेन गमेमहि मा श्रुतेन वि राधिषि ॥ ४ ॥

॥ १ ॥

विद्या शरस्य पितरं पर्जन्यं भूरिधायसम् ।
 विद्मो ध्वस्य मातरं पृथिवीं भूरिवर्षसम् ॥ १ ॥
 ज्याके परि णो नमाश्मानं तन्वं कृधि ।
 वीदुर्वेरीयो ऽरातीरप द्वेषास्या कृधि ॥ २ ॥
 वृक्षं यज्ञावः परिष्वजाना अनुस्फुरं शरमर्चन्यभुम् ।
 शरुमस्मद्यावय दिद्युमिन्द्र ॥ ३ ॥
 यथा द्यां च पृथिवीं चान्तस्तिष्ठति तेजःनम् ।
 एवा रोगं चास्रावं चान्तस्तिष्ठतु मुञ्च इत ॥ ४ ॥

॥ २ ॥

अथर्ववेद

१

॥ ३ ॥ विद्या शरस्य पितरं पर्जन्यं शतवृषायम् ।
 तेना ते तन्वेऽं शं करं पृथिव्यां ते निषेचनं बहिष्टे अस्तु बालिति ॥ १ ॥
 विद्या शरस्य पितरं मित्रं शतवृषायम् । तेना० ॥ २ ॥
 विद्या शरस्य पितरं वरुणं शतवृषायम् । तेना० ॥ ३ ॥
 विद्या शरस्य पितरं चन्द्रं शतवृषायम् । तेना० ॥ ४ ॥
 विद्या शरस्य पितरं सूर्यं शतवृषायम् ।
 तेना ते तन्वेऽं शं करं पृथिव्यां ते निषेचनं बहिष्टे अस्तु बालिति ॥ ५ ॥
 यदान्तेषु गवीन्योर्येष्टस्तावधि संश्रुतम् ।
 एवा ते मूषं मुच्यतां बहिर्बालिति सर्वकम् ॥ ६ ॥
 प्र ते भिनक्षि मेहनं वर्षं वेशन्या इव । एवा० ॥ ७ ॥
 विधितं ते वस्तिबिलं समुद्रस्योदधेरिव । एवा० ॥ ८ ॥
 यथेषुका परापतदवसृष्टाधि धन्वनः ।
 एवा ते मूषं मुच्यतां बहिर्बालिति सर्वकम् ॥ ९ ॥

॥ ४ ॥ अक्षयो यन्यन्धभिर्जामयो अध्वरीयताम् । पृञ्चतीर्मधुना पयः ॥ १ ॥
 अमूया उप सूर्ये याभिर्वा सूर्यः सह । ता नो हिन्वन्त्वध्वरम् ॥ २ ॥
 अपो देवीरूपं हूये यच्च गावः पिबन्ति नः । सिन्धुभ्यः कर्त्तुं हविः ॥ ३ ॥
 अप्स्वन्तरमृतमप्सु भेषजम् ।
 अपामृतं प्रशस्तिभिरश्वा भवथ वाजिनो गावो भवथ वाजिनीः ॥ ४ ॥

॥ ५ ॥ आपो हि हा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दधातन । महे रणाय चक्षसे ॥ १ ॥
 यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः । उशतीरिव मातरः ॥ २ ॥
 तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ । आपो ज्ञनयथा च नः ॥ ३ ॥
 ईशाना वार्याणां क्षयन्तीष्वर्षणीनाम् । अपो याचामि भेषजम् ॥ ४ ॥

॥ ६ ॥ शं नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये । शं योरभि स्रवन्तु नः ॥ १ ॥

अप्सु मे सोमो अब्रवीदन्तर्विभानि भेषजा । अपिं च विश्वशम्भुवम् ॥ २ ॥

आपः पूणीत भेषजं वरूथं तन्वेऽ मम । ज्योक्च सूर्यं दृशे ॥ ३ ॥

शं न आपो धन्वन्याऽः शमु सन्वनूपाः ।

शं नः खनिषिमा आपः शमु याः कुम्भ आभृताः शिवा नः सन्तु वार्षिकीः

प्रथमो ऽनुवाकः

॥ ४ ॥

स्तुवानमप आ वह यातुधानं किमीदिनम् ।

॥ ७ ॥

त्वं हि देव वन्दितो हन्ता दस्योर्बभूविष्य ॥ १ ॥

आज्यस्य परमेष्ठिं जातवेदस्तनूवशिन् ।

अमे तैलस्य प्राशान यातुधानान्वि लापय ॥ २ ॥

वि लपन्तु यातुधाना अचिणो ये किमीदिनः ।

अथेदममे नो हविरिन्द्रश्च प्रति हर्यतम् ॥ ३ ॥

अपिः पूर्वं आ रभतां प्रेन्द्रो नुदतु बाहुमान ।

ब्रवीतु सर्वो यातुमानयमस्मीत्येत्य ॥ ४ ॥

पश्याम ते वीर्यं जातवेदः प्र णो ब्रूहि यातुधानानृचक्षः ।

त्वया सर्वे परितप्ताः पुरस्तात् आ यन्तु प्रब्रुवाणा उपेदम् ॥ ५ ॥

आ रभस्व जातवेदो ऽस्माकार्थाय जज्ञिषे ।

दूतो नो अमे भूत्वा यातुधानान्वि लापय ॥ ६ ॥

त्वममे यातुधानानुपवद्धो इहा वह ।

अथैषामिन्द्रो बज्रेणापि शीर्षाणि वृश्चतु ॥ ७ ॥

इदं हविर्यातुधानानृदी फेनमिवा वहत ।

॥ ८ ॥

य इदं स्त्री पुमानकरिह स स्तुवतां जनः ॥ १ ॥

अयं स्तुवान आगमदिमं स्म प्रति हर्यत ।

बृहस्पते वशे लब्ध्वाभीषोमा वि विध्यतम् ॥ २ ॥

यातुधानस्य सोमप जहि प्रजां नयस्व च ।

नि स्तुवानस्य पातय परमक्षुतावरम् ॥ ३ ॥
 यच्चैषामग्रे जनिमानि वेत्थ गुहा सतामचिणां जातवेदः ।
 तांस्त्वं ब्रह्मणा वावृधानो जह्येषां शततर्हमग्रे ॥ ४ ॥

॥ ९ ॥ अस्मिन्वसु वसवो धारयन्विन्द्रः पूषा वरुणो मित्रो अग्निः ।
 इममादित्या उत विश्वे च देवा उत्तरस्मिं ज्योतिषि धारयन्तु ॥ १ ॥
 अस्य देवाः प्रदिशि ज्योतिरस्तु सूर्यो अग्निरुत वा हिरण्यम् ।
 सपत्नी अस्मदधरे भवन्तूत्तमं नाकमधि रोहयेमम् ॥ २ ॥
 येनेन्द्राय सम्भरः पर्यास्युत्तमेन ब्रह्मणा जातवेदः ।
 तेन त्वमग्रे इह वर्धयेमं सजातानां श्रेष्ठ्य आ धेह्येनम् ॥ ३ ॥
 ऐषां यज्ञमुत वर्चो ददे ऽहं रायस्पोषमुत चित्तान्यमे ।
 सपत्नी अस्मदधरे भवन्तूत्तमं नाकमधि रोहयेमम् ॥ ४ ॥

॥ १० ॥ अयं देवानामसुरो वि राजति वशा हि सत्या वरुणस्य राज्ञः ।
 ततस्परि ब्रह्मणा शाशदान उयस्य मन्योरुदिमं नयामि ॥ १ ॥
 नमस्ते राजन्वरुणास्तु मन्यवे विश्वं ह्युय निचिकेषि द्रुग्धम् ।
 सहस्रमन्यान् सुवामि साकं शतं जीवाति शरदस्तवायम् ॥ २ ॥
 यदुवक्थानृतं जिह्या वृजिनं बहु ।
 राज्ञस्त्वा सत्यधर्मणो मुञ्चामि वरुणादहम् ॥ ३ ॥
 मुञ्चामि त्वा वैश्वानरादर्णवान्महतस्परि ।
 सजातानुयेहा वद ब्रह्म चापं चिकीहि नः ॥ ४ ॥

॥ ११ ॥ वर्षट् ते पूषन्नस्मिन्सूतावर्यमा होता कृणोतु वेधाः ।
 सिस्रतां नार्यृतप्रजाता वि पर्वाणि जिहतां सूतवा उ ॥ १ ॥
 चतस्रो दिवः प्रदिशश्चतस्रो भूम्या उत ।
 देवा गर्भं समैरयन्तां व्यूण्वन्तु सूतवे ॥ २ ॥

सूषा व्यूणोतु वि योनिं हापयामसि ।
 अथया सूषणे त्वमव त्वं बिष्कले सृज ॥ ३ ॥
 नेव मांसे न पीबसि नेव मज्जस्वाहतम् ।
 अवैतु पृश्नि शेवलं शुने जरायुस्तवे ऽव जरायु पद्यताम् ॥ ४ ॥
 वि ते भिनक्षि मेहनं वि योनिं वि गवीनिके ।
 वि मातरं च पुषं च वि कुमारं जरायुणाव जरायु पद्यताम् ॥ ५ ॥
 यथा वातो यथा मनो यथा पतन्ति पक्षिणः ।
 एवा त्वं दशमास्य साकं जरायुणा पताव जरायु पद्यताम् ॥ ६ ॥
 ॥ द्वितीयो ऽगुवाकः ॥

जरायुजः प्रथम उस्त्रियो वृषा वातभजा स्तनयन्नेति वृष्ट्या । ॥ १२ ॥
 स नो मृडाति तन्वं अजुगो रुजन्य एकमोजस्त्रेधा विचक्रमे ॥ १ ॥
 अङ्गेअङ्गे शेचिषा शिश्रियाणं नमस्यन्तस्त्वा हविषा विधेम ।
 अङ्गान्तमङ्गान्हविषा विधेम यो अयभीत्वर्वास्या यभीता ॥ २ ॥
 मुञ्च शीर्षेक्ष्या उत कास एनं परुष्यरुराविवेशा यो अस्य ।
 यो अभजा वातजा यश्च शुष्मो वनस्पतीन्सचतां पर्वतांश्च ॥ ३ ॥
 शं मे परस्मै गात्राय शमस्त्ववराय मे ।
 शं मे चतुर्भ्यो अङ्गेभ्यः शमस्तु तन्वेऽ मम ॥ ४ ॥

नमस्ते अस्तु विद्युते नमस्ते स्तनयित्तवे । ॥ १३ ॥
 नमस्ते अस्त्वग्मने येना दूडाशे अस्यसि ॥ १ ॥
 नमस्ते प्रवतो नपाद्यतस्तपः समूहसि ।
 मृदया नस्तनूभ्यो मयस्तोकेभ्यस्कृधि ॥ २ ॥
 प्रवतो नपाक्षम एवास्तु तुभ्यं नमस्ते हेतये तपुषे च कृणमः ।
 विद्य ते धाम परमं गुहा यत्समुद्रे अन्तर्निहितासि नाभिः ॥ ३ ॥
 यां त्वा देवा असृजन्त विश्व इषु कृत्वा ना असनाय धृष्णुम् ।

सा नो मृड विदधे गृणाना तस्यै ते नमो अस्तु देवि ॥ ४ ॥

॥ १४ ॥

भगमस्या वर्च आदिष्यधि वृक्षादिव स्रजम् ।
 महाबुध इव पर्वतो ज्योक् पितृष्वास्ताम् ॥ १ ॥
 एषा ते राजन्कन्या वधूनि धूयतां यम ।
 सा मातुर्वध्यतां गृहे ऽथो भ्रातुरथो पितुः ॥ २ ॥
 एषा ते कुलपा राजन्तामु ते परि ददसि ।
 ज्योक् पितृष्वासाता आ शीर्ष्णः शमोष्यात् ॥ ३ ॥
 असितस्य ते ब्रह्मणा कन्यपस्य गयस्य च ।
 अन्नःकोशमिव जामयो ऽपि नक्षामि ते भगम् ॥ ४ ॥

॥ १५ ॥

सं सं स्रवन्तु सिन्धवः सं वाताः सं पतचिणः ।
 इमं यज्ञं प्रदिवो मे जुषन्तां संस्राव्येण हविषा जुहोमि ॥ १ ॥
 इहैव हवमा यात म इह संस्रावणा उत्तेमं वर्धयता गिरः ।
 इहेतु सर्वो यः पशुरस्मिन्निष्ठतु या रयिः ॥ २ ॥
 ये नदीनां संस्रवन्त्युत्तासः सदमक्षिताः ।
 तेभिर्मे सर्वैः संस्रावैर्धनं सं स्रावयामसि ॥ ३ ॥
 ये सर्पिषः संस्रवन्ति क्षीरस्य चोदकस्य च ।
 तेभिर्मे सर्वैः संस्रावैर्धनं सं स्रावयामसि ॥ ४ ॥

॥ १६ ॥

ये ऽमावास्यां ऽ रात्रिमुदस्युर्ब्राजमचिणः ।
 अग्निस्तुरीयो यातुहा सो अस्मभ्यमधि ब्रवत् ॥ १ ॥
 सीसायाध्याह वरुणः सीसायागिरुपावति ।
 सीसं म इन्द्रः प्रायच्छत्तदङ्ग यातुचातनम् ॥ २ ॥
 इदं विष्कन्धं सहत इदं बाधते अचिणः ।
 अनेन विश्वा ससहे या जातानि पिशाच्याः ॥ ३ ॥

यदि नो गां हंसि यद्यम्बं यदि पूरुषम् ।
तं त्वा सीसेन विध्यामो यथा नो ऽसौ अवीरहा ॥ ४ ॥

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ प्रथमः प्रपाठकः ॥

अमूर्या यन्ति योषितो हिरा लोहितवाससः । ॥ १७ ॥

अधातर इव जामयस्तिष्ठन्तु हतवर्चसः ॥ १ ॥

तिष्ठावरे तिष्ठ पर उत त्वं तिष्ठ मध्यमे ।

कनिष्ठिका च तिष्ठति तिष्ठादिद्धमनिर्मही ॥ २ ॥

शतस्य धमनीनां सहस्रस्य हिराणाम् ।

अस्थुरिन्मध्यमा इमाः साकमन्ता अरंसत ॥ ३ ॥

परि वः सिकतावती धनूर्बृहत्पद्मीत । तिष्ठतेलयता सु कम् ॥ ४ ॥

निलेह्यं ललाम्यं१ निररातिं सुवामसि । ॥ १८ ॥

अथ या भद्रा तानि नः प्रजाया अरातिं नयामसि ॥ १ ॥

निररणिं सविता साविषत्यदोर्निहेस्तयोर्वरुणो मित्रो अर्यमा ।

निरस्मभ्यमनुमती रराणा प्रेमां देवा असाविषुः सौभगाय ॥ २ ॥

यस्त आत्मनि तन्वां घोरमस्ति यद्वा केशेषु प्रतिचक्षणे वा ।

सर्वे तद्वाचापं हन्मो वयं देवस्त्वा सविता सूदयतु ॥ ३ ॥

रिम्यपदीं वृषदती गोषेधां विधमामुत ।

विलीढ्यं ललाम्यं१ ता अस्मन्नाशयामसि ॥ ४ ॥

मा नो विदन्विष्याधिना सो अभिष्याधिना विदन् । ॥ १९ ॥

आराद्धर्या अस्मद्विषूचीरिन्द्र पातय ॥ १ ॥

विष्वञ्चो अस्मद्वरवः पतन्तु ये अस्ता ये चास्याः ।

दैवीर्मनुष्येषवो ममामिषाच्च विध्यत ॥ २ ॥

यो नः स्वो यो अरणः सजात उत निष्ठो यो अस्माँ अभिदासति ।
 रुद्रः शरथ्यैतान्ममामिचान्वि विध्यतु ॥ ३ ॥
 यः सपत्नो यो ऽसपत्नो यश्च द्विषं छपाति नः ।
 देवास्तं सर्वे धूर्वन्तु ब्रह्म वर्म ममान्तरम् ॥ ४ ॥

॥ २० ॥ अदारसृज्वतु देव सोमास्सिन्यज्ञे मरुतो मृडता नः ।
 मा नो विददभिभा मो अशस्तिर्मा नो विदद्वृजिना ज्ञेया या ॥ १ ॥
 यो अद्य सेन्यो वधो ऽघायूनामुदीरते ।
 युवं तं मिचावरुणावस्सद्यावयतं परि ॥ २ ॥
 इतश्च यदमुतश्च यद्वधं वरुण यावय ।
 वि महद्धर्मं यच्छ वरीयो यावया वधम् ॥ ३ ॥
 शास इत्या महौ अस्यमिचसाहो अस्तुतः ।
 न यस्य हन्यते सखा न जीयते कदा चन ॥ ४ ॥

॥ २१ ॥ स्वस्तिदा विशां पतिर्वृचहा विमृधो वशी ।
 वृषेन्द्रः पुर एतु नः सोमपा अभयंकरः ॥ १ ॥
 वि न इन्द्र मृधो जहि नीचा यच्छ पृतन्यतः ।
 अधमं गमया तमो यो अस्माँ अभिदासति ॥ २ ॥
 वि रक्षो वि मृधो जहि वि वृचस्य हनू रुज ।
 वि मन्युमिन्द्र वृचहन्मिचस्याभिदासतः ॥ ३ ॥
 अपेन्द्र द्विषतो मनो ऽप जिज्यासतो वधम् ।
 वि महद्धर्मं यच्छ वरीयो यावया वधम् ॥ ४ ॥

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

॥ २२ ॥ अनु सूर्यमुदयतां हृद्योतो हरिमा च ते ।
 गो रोहितस्य वरुणं तेन त्वा परि दध्मसि ॥ १ ॥

परि त्वा रोहि॒तैर्व॒र्णैर्दी॒र्घायु॒त्वाय॑ दध्मसि ।
यथा॒यम॒रपा॑ अस॒दथो॑ अ॒हरि॒तो भुव॑त् ॥ २ ॥
या रोहि॒णीर्दे॒वत्या॑ ३ गावो॒ या उ॒त रोहि॒णीः ।
रूपं॑ रूपं॒ वयो॑वय॒स्ताभि॑ष्ट्वा परि दध्मसि ॥ ३ ॥
सु॒क्तेषु॑ ते ह॒रिमा॑णं रो॒पणा॑कासु दध्मसि ।
अथो॑ हा॒रिद्र॑वेषु ते ह॒रिमा॑णं नि दध्मसि ॥ ४ ॥

नक्तं॑ जा॒तास्यो॑षधे॒ रामे॑ कृ॒ष्णे अ॒सि॒क्रि च॑ । ॥ २३ ॥
इ॒दं र॒जनि॑ रजय॒ किला॑सं प॒लितं॑ च॒ यत् ॥ १ ॥
कि॒लासं॑ च प॒लितं॑ च नि॒रितो॑ नाश॒या पृ॑षत् ।
आ त्वा॒ स्वो वि॑शतां॒ वर्णैः॑ परा॒ शुक्ला॑नि पातय ॥ २ ॥
अ॒सितं॑ ते प्र॒लय॑नमा॒स्थान॑म॒सितं॑ तव ।
अ॒सि॒क्रय॑स्योषधे॒ निरि॑तो नाश॒या पृ॑षत् ॥ ३ ॥
अ॒स्थि॒जस्य॑ कि॒लास॑स्य तनू॒जस्य॑ च॒ यत्त्व॒चि ।
दू॒षा कृ॑तस्य॒ ब्रह्म॑णा लक्ष्मं॒ श्वेत॑र्मनी॒नश॑म् ॥ ४ ॥

सु॒प॒र्णो जा॒तः प्र॒थम॑स्तस्य॒ त्वं पि॒त्तमा॑सिथ । ॥ २४ ॥
तदा॑सुरी॒ युधा॑ जि॒ता रूपं॑ च॒क्रे वन॑स्पतीन् ॥ १ ॥
आ॒सुरी॒ चक्रे॑ प्र॒थमे॑दं कि॒लास॑भेष॒जमि॑दं कि॒लास॑नाशनम् ।
अ॒नीन॑शक्कि॒लासं॑ स॒रूपाम॑कर॒त्त्वच॑म् ॥ २ ॥
स॒रूपा॒ नाम॑ ते मा॒ता स॒रूपो॑ नाम॑ ते पि॒ता ।
स॒रूप॑कृ॒त्त्वमो॑षधे॒ सा स॒रूपमि॑दं कृ॒धि ॥ ३ ॥
शा॒मा स॒रूपं॑कर॒णी पृ॑थि॒व्या अ॒धुमृ॑ता ।
इ॒दमू॒षु प्र॑ सा॒धय॑ पु॒ना रू॒पाणि॑ कल्पय ॥ ४ ॥

यद्मि॒रापो॑ अ॒द॒ह॒त्रवि॒न्य॒ यथा॑कृ॒त्त्वन्ध॑र्म॒धृतो॑ नमांसि । ॥ २५ ॥

तच्च त आहुः परमं जनिचं स नः संविद्वान्परि वृद्धिं तक्मन् ॥ १ ॥
 यद्यर्चिर्यदि वासिं शोचिः शकल्येषि यदि वा ते जनिचम् ।
 हृदुर्नामासि हरितस्य देव स नः ० ॥ २ ॥
 यदि शोको यदि वाभिः शोको यदि वा राज्ञो वरुणस्यासि पुषः ।
 हृदुर्नामासि हरितस्य देव स नः संविद्वान्परि वृद्धिं तक्मन् ॥ ३ ॥
 नमः शीतार्य तक्मने नमो ह्यराय शोचिषे कृणोमि ।
 यो अन्येषु रूभयश्चुरभ्येति तृतीयकाय नमो अस्तु तक्मने ॥ ४ ॥

॥ २६ ॥ आरेऽ सावस्सदस्तु हेतिर्देवासो असत् । आरे अश्मा यमस्यथ ॥ १ ॥
 सखासावस्मभ्यमस्तु रातिः सखेन्द्रो भगः । सविता चित्राधाः ॥ २ ॥
 यूयं नः प्रवतो नपान्मरुतः सूर्यत्वचसः । शर्म यद्याथ सप्रथः ॥ ३ ॥
 सुषूदतं मृडतं मृडया नस्तनूभ्यः । मयस्तोकेभ्यस्कुधि ॥ ४ ॥

॥ २७ ॥ अमूः पारे पृदाक्कस्त्रिषभा निर्जरायवः ।
 तासां जरायुभिर्वयमह्याऽवपि व्ययामस्यघायोः परिपन्थिनः ॥ १ ॥
 विषूच्येतु कृन्तती पिनाकमिव बिभ्रती ।
 विष्वक्पुनर्भुवा मनोऽसंमृद्धा अघायवः ॥ २ ॥
 न बहवः समशक्नन्नाभेका अभि दाधुषुः ।
 वेणोरम्ना इवाभितोऽसंमृद्धा अघायवः ॥ ३ ॥
 प्रेतं पादौ प्र स्फुरतं वहतं पृणतो गृहान् ।
 इन्द्राण्येतु प्रथमाजीतामुषिता पुरः ॥ ४ ॥

॥ २८ ॥ उप प्रागाद्देवो असी रक्षोहामीवचातनः ।
 दहन्प ह्याविनो यातुधानान्किमीदिनः ॥ १ ॥
 प्रति दह यातुधानान्प्रति देव किमीदिनः ।
 प्रतीचीः कृष्णवर्तने सं दह यातुधान्यः ॥ २ ॥

या शशाप शपनेन याघं मूरमादधे ।
 या रसस्य हरणाय जातमारेभे तोकर्मसु सा ॥ ३ ॥
 पुचर्मसु यातुधानीः स्वसारमुत नभ्यम् ।
 अधा मिथो विकेय्योऽ वि घ्नतां यातुधान्योऽ वि तृह्यन्तामराभ्यः ॥ ४ ॥
 ॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

अभीवर्तेन मणिना येनेन्द्रो अभिवावृधे । ॥ २९ ॥
 तेनास्मान्ब्रह्मणस्पते ऽभि राष्ट्राय वर्धय ॥ १ ॥
 अभिवृत्य सपत्नानभि या नो अरातयः ।
 अभि पृतन्यन्तं तिष्ठाभि यो नो दुरस्यति ॥ २ ॥
 अभि त्वा देवः संविताभि सोमो अवीवृधत् ।
 अभि त्वा विश्वा भूतान्यभीवर्तो यथासंसि ॥ ३ ॥
 अभीवर्तो अभिभवः सपत्नक्षयणो मणिः ।
 राष्ट्राय मर्षं बध्यतां सपत्नेभ्यः पराभुवे ॥ ४ ॥
 उदसौ सूर्यो अगादुदिदं मामकं वचः ।
 यथाहं शत्रुहो ऽसान्यसपत्नः सपत्नहा ॥ ५ ॥
 सपत्नक्षयणो वृषाभिराष्ट्रो विषासहिः ।
 यथाहमेषां वीराणां विराजानि जनस्य च ॥ ६ ॥

विश्वे देवा वसवो रक्षतेममुतादित्या जागृत यूयमस्मिन् । ॥ ३० ॥
 मेमं सनाभिरुत वान्यनाभिर्मेमं प्रापत्यौरुषेयो वधो यः ॥ १ ॥
 ये वो देवाः पितरो ये च पुत्राः सचेतसो मे शृणुतेदमुक्त्तम् ।
 सर्वेभ्यो वः परि ददाम्येतं स्वस्त्येनं जरसे वहाथ ॥ २ ॥
 ये देवा दिवि ह ये पृथिव्यां ये अन्तरिक्ष ओषधीषु पशुष्वप्स्वन्तः ।
 ते कृणुत जरसमायुरस्मै शतमन्यान्यरि वृणक्तु मृत्यून ॥ ३ ॥
 येषां प्रयाजा उत वानुयाजा हुतभागा अहुतादश्च देवाः ।

येषां वः पञ्च प्रदिशो विभक्तास्तान्वो अस्मै संचसदः कृणोमि ॥ ४ ॥

॥ ३१ ॥

आशानामाशापालेभ्यश्चतुर्भ्यो अमृतेभ्यः ।

इदं भूतस्यार्घ्येभ्यो विधेम हविषा वयम् ॥ १ ॥

य आशानामाशापालाश्चत्वार स्थन देवाः ।

ते नो निर्ऋत्याः पार्श्वेभ्यो मुञ्चतांहसोऽहसः ॥ २ ॥

अस्नामस्वा हविषा यजाम्यश्चोनस्वा घृतेन जुहोमि ।

य आशानामाशापालस्तुरीयो देवः स नः सुभूतमेह वक्षत ॥ ३ ॥

स्वस्ति माच उत पिचे नो अस्तु स्वस्ति गोभ्यो जगते पुरुषेभ्यः ।

विश्वं सुभूतं सुविदषं नो अस्तु ज्योगेव हशेम सूर्यम् ॥ ४ ॥

॥ ३२ ॥

इदं जनासो विदषं महद्ब्रह्म वदिषति ।

न तत्पृथिव्यां नो दिवि येन प्राणन्ति वीरुधः ॥ १ ॥

अन्तरिक्ष आसां स्याम अन्तसदामिव ।

आस्थानमस्य भूतस्य विदुष्ट्वेधसो न वा ॥ २ ॥

यद्रोदसी रेजमाने भूमिश्च निरतक्षतम् ।

आर्द्रि तदहं सर्वदा समुद्रस्यैव स्रोत्याः ॥ ३ ॥

विश्वमन्यामभीवार तदन्यस्यामधि श्रितम् ।

दिवे च विश्ववेदसे पृथिव्यै चाकारं नमः ॥ ४ ॥

॥ ३३ ॥

हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका यासु जातः सविता यास्वमिः ।

या अग्निं गर्भं दधिरे सुवर्णास्ता न आपः शं स्योना भवन्तु ॥ १ ॥

यासां राजा वरुणो याति मध्ये सत्यानृते अंवपश्यं जनानाम् ।

या अग्निं ० ॥ २ ॥

यासां देवा दिवि कृणन्ति भक्षं या अन्तरिक्षे बहुधा भवन्ति ।

या अग्निं गर्भं दधिरे सुवर्णास्ता न आपः शं स्योना भवन्तु ॥ ३ ॥

शिवेन मा चक्षुषा पश्यतापः शिवया तच्चोप स्पृशत त्वचं मे ।
घृतश्रुतः शुचयो याः पावकास्ता न आपः शं स्योना भवन्तु ॥ ४ ॥

इयं वीरुन्मधुजाता मधुना त्वा खनामसि । ॥ ३४ ॥
मधोरधि प्रजातासि सा नो मधुमतस्कृधि ॥ १ ॥
जिह्वाया अये मधु मे जिह्वामूले मधूलकम् ।
ममेदह क्रतावसो मम चित्तमुपायसि ॥ २ ॥
मधुमन्मे निःकर्मणं मधुमन्मे परायणम् ।
वाचा वदामि मधुमन्मयासं मधुसंहशः ॥ ३ ॥
मधोरसि मधुतरो मधुघान्मधुमत्तरः ।
मामिक्किल त्वं वनाः शाखां मधुमतीमिव ॥ ४ ॥
परि त्वा परितन्नुनेक्षुणागामविद्विषे ।
यथा मां कामिन्यसो यथा मन्त्रापगा असः ॥ ५ ॥

यदाबध्नन्दाक्षायणा हिरण्यं शतानीकाय सुमनस्यमानाः । ॥ ३५ ॥
तत्रै बध्नाम्यायुषे वर्चसे बलाय दीर्घायुत्वाय शतशरदाय ॥ १ ॥
नैनं रक्षांसि न पिशाचाः सहन्ते देवानामोर्जः प्रथमजं ह्येऽतत् ।
यो बिभर्ति दाक्षायणं हिरण्यं स जीवेषु कृणुते दीर्घमायुः ॥ २ ॥
अपां तेजो ज्योतिरोजो बलं च वनस्पतीनामुत वीर्याणि ।
इन्द्र इवेन्द्रियाण्यधि धारयामो अस्मिन्तदक्षमाणो बिभरद्विरण्यम् ॥ ३ ॥
समानां मासामृतभिष्ट्वा वयं सैवत्सरस्य पर्यसा पिपर्मि ।
इन्द्राग्नी विश्वे देवास्ते ऽनु मन्यन्तामहणीयमानाः ॥ ४ ॥

॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

॥ द्वितीयः प्रपाठकः ॥

॥ प्रथमं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥ वेनस्तत्पश्यत्परमं गुहा यद्यच्च विश्वं भवत्येकरूपम् ।
 इदं पृश्निरदुहज्जायमानाः स्वर्विदो अभ्यनूषत प्राः ॥ १ ॥
 प्र तद्योचेदमृतस्य विद्वान्गन्धर्वो धाम परमं गुहा यत् ।
 भीणिं पदानि निहिता गुहास्य यस्तानि वेद स पितृष्वितासत् ॥ २ ॥
 स नः पिता जनिता स उत बन्धुधामानि वेद भुवनानि विश्वा ।
 यो देवानां नामध एक एव तं संप्रश्नं भुवना यन्ति सर्वा ॥ ३ ॥
 परि द्यावापृथिवी सद्य आयमुपातिष्ठे प्रथमजामृतस्य ।
 वाचमिव वक्तारि भुवनेष्टा धास्युरेष नन्वेऽषो अग्निः ॥ ४ ॥
 परि विश्वा भुवनान्यायमृतस्य तन्तुं विततं दृशे कम् ।
 यच्च देवा अमृतमानशानाः समाने योनावधैरयन्त ॥ ५ ॥

॥ २ ॥ दिव्यो गन्धर्वो भुवनस्य यस्पतिरेक एव नमस्यो विह्वीड्युः ।
 तं त्वा यौमि ब्रह्मणा दिव्य देव नमस्ते अस्तु दिवि ते सधस्थम् ॥ १ ॥
 दिवि स्पृष्टो यजतः सूर्यत्वगवयाता हरसो दैव्यस्य ।
 मृडाङ्गन्धर्वो भुवनस्य यस्पतिरेक एव नमस्यः सुशेवाः ॥ २ ॥
 अनवद्याभिः समु जग्म आभिरप्सरास्वपि गन्धर्व आसीत् ।
 समुद्र आसां सदनं म आहुर्यतः सद्य आ च परा च यन्ति ॥ ३ ॥

अभिये दिद्युन्नक्षत्रिये या विश्वावसुं गन्धर्वं सचध्वे ।

ताभ्यो वो देवीर्नम इत्कृणोमि ॥ ४ ॥

याः क्रन्दास्तमिषीचयो ऽक्षकामा मनोमुहः ।

ताभ्यो गन्धर्वपत्नीभ्यो ऽप्तराभ्यो ऽकारं नमः ॥ ५ ॥

अदो यदवधावत्यवत्कमधि पर्वतात् ।

॥ ३ ॥

तत्तै कृणोमि भेषजं सुभेषजं यथासंसि ॥ १ ॥

आदङ्गा कुविदङ्गा शतं या भेषजानि ते ।

तेषामसि त्वमुत्तममनास्त्रावमरौगणम् ॥ २ ॥

नीचैः स्वनन्यसुरा अरुस्त्राणमिदं महत् ।

तदास्त्रावस्य भेषजं तदु रोगमनीनशत् ॥ ३ ॥

उपजीका उन्नरन्ति समुद्रादधि भेषजम् ।

तदास्त्रावस्य भेषजं तदु रोगमशीशमत ॥ ४ ॥

अरुस्त्राणमिदं महत्पृथिव्या अध्युद्धृतम् ।

तदास्त्रावस्य भेषजं तदु रोगमनीनशत् ॥ ५ ॥

शं नो भवन्त्वाप ओषधयः शिवाः ।

इन्द्रस्य वज्रो अप हन्तु रक्षसं आराद्विसृष्टा इषवः पतन्तु रक्षसाम् ॥ ६ ॥

दीर्घायुत्वाय बृहते रणायारिष्यन्तो दक्षमाणाः सदैव ।

॥ ४ ॥

मणिं विष्कन्धदूषणं जङ्गिडं विभृमो वयम् ॥ १ ॥

जङ्गिडो जम्भाद्विशराद्विष्कन्धादभिषोचनात् ।

मणिः सहस्रवीर्यः परि णः पातु विश्वतः ॥ २ ॥

अयं विष्कन्धं सहते ऽयं बाधते अचिराः ।

अयं नो विश्वभेषजो जङ्गिडः पातुंहसः ॥ ३ ॥

देवैर्दत्तेन मणिना जङ्गिडेन मयोभुवा ।

विष्कन्धं सर्वा रक्षांसि व्यायामे संहामहे ॥ ४ ॥

शृणुष्व मा जङ्गिडश्च विष्कन्धादभि रक्षताम् ।
 अरण्यादन्य आभृतः कृषा अन्यो रसेभ्यः ॥ ५ ॥
 कृत्यादूर्ध्विरयं मणिरथो अरातिदूर्ध्विः ।
 अथो सहस्वां जङ्गिडः प्र ण आयूषि तारिषत् ॥ ६ ॥

॥ ५ ॥

इन्द्र जुषस्व प्र वहा याहि शूर हरिभ्याम् ।
 पिवा सुतस्य मतेरिह मधोश्चकानश्चारुमेदाय ॥ १ ॥
 इन्द्र जठरं नथो न पूणस्व मधोर्दिवो न ।
 अस्य सुतस्य स्वर्गोप त्वा मदाः सुवाचो अगुः ॥ २ ॥
 इन्द्रस्तुराषाणिमचो वृचं यो जघान यतीर्न ।
 बिभेद बलं भृगुर्न संसहे शबून्मदे सोमस्य ॥ ३ ॥
 आ त्वा विशन्तु सुतासं इन्द्र पूणस्व कुक्षी विहिढ शक्र धियेष्टा नः ।
 श्रुधी हवं गिरो मे जुषस्वेन्द्र स्वयुग्भिर्मत्स्वेह महे रणाय ॥ ४ ॥
 इन्द्रस्य नु प्र वोचं वीर्याणि यानि चकार प्रथमानि वजी ।
 अहन्नहिमच्चपस्तर्दं प्र वक्षणा अभिनत्यर्वतानाम् ॥ ५ ॥
 अहन्नहिं पर्वते शिश्रियाणं त्वष्टास्मै वज्रं स्वयं ततक्ष ।
 वाश्ना इव धेनवः स्यन्दमाना अञ्जः समुद्रमव जग्मुरापः ॥ ६ ॥
 वृषायमाणो अवृणीत सोमं चिकदुकेष्वपिबत्सुतस्य ।
 आ सायकं मघवादत्त वज्रमहन्नेनं प्रथमजामहीनाम् ॥ ७ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

॥ ६ ॥

समास्त्वाय श्रुतवो वर्धयन्तु संवत्सरा शृषयो यानि सत्या ।
 सं दिव्येन दीदिहि रोचनेन विश्वा आ भाहि प्रदिशश्चतस्रः ॥ १ ॥
 सं चेध्यस्वाये प्र च वर्धयेममुच्च तिष्ठ महते सौभगाय ।
 मा ते रिषन्तुपसत्तारो अमे ब्रह्माणस्ते यशसः सन्तु मान्ये ॥ २ ॥
 त्वामये वृणते ब्राह्मणा इमे शिवो अमे संवरणे भवा नः ।

सपत्नहाये अभिमातिजिह्व स्वे गये जागृष्यप्रयुञ्जन् ॥ ३ ॥

क्ष्वेणामे स्वेन सं रभस्व मिचेणामे मिचधा यतस्व ।

सजातानां मध्यमेष्टा राज्ञाममे विह्व्यो दीदिहीह ॥ ४ ॥

अति निहो अति सृधो ऽत्यचिंतीरति द्विषः ।

विश्व्वा ह्यमे दुरिता तर त्वमथास्मभ्य सहवीर रयिं दाः ॥ ५ ॥

अघद्विष्टा देवजाता वीरुहपथयोपनी ।

॥ ७ ॥

आपो मलमिव प्राणैक्षीत्सर्वान्महपथो अधि ॥ १ ॥

यश्च सापत्नः शपथो जाम्याः शपथश्च यः ।

ब्रह्मा यन्मन्युतः शपात्सर्वं तन्नो अधस्पदम् ॥ २ ॥

दिवो मूलमवततं पृथिव्या अध्युत्ततम् ।

तेन सहस्रकारुणेन परि णः पाहि विश्वतः ॥ ३ ॥

परीमां परि मे प्रजां परि णः पाहि यद्धनम् ।

अरातिर्नो मा तारीन्मा नस्तारिषुरभिमातयः ॥ ४ ॥

शप्नारमेतु शपथो यः सुहार्तेन नः सह ।

चक्षुर्मन्त्रस्य दुर्हार्दः पृथीरपि शृणीमसि ॥ ५ ॥

उदगातां भगवती विचृतौ नाम तारके ।

॥ ८ ॥

वि क्षेचियस्य मुञ्चतामधमं पाशमुत्तमम् ॥ १ ॥

अपेयं रात्र्युह्वपोहन्वभिकृत्वरीः ।

वीरुहक्षेचियनाशन्यप क्षेचियमुह्वतु ॥ २ ॥

बधोरजुनकारुण्यस्य यवस्य ते पलाल्या तिलस्य तिलपिञ्ज्या । वीरुह°

नमस्ते लाङ्गलेभ्यो नम ईषायुगेभ्यः । वीरुह° ॥ ४ ॥ ॥ ३ ॥

नमः सनिस्रसाक्षेभ्यो नमः संदेय्येभ्यो नमः क्षेचस्य पतये ।

वीरुहक्षेचियनाशन्यप क्षेचियमुह्वतु ॥ ५ ॥

॥ ९ ॥ दशवृक्ष मुञ्चेमं रक्षसो यास्या अधि यैनं जयाह पर्वसु ।
 अथो एनं वनस्पते जीवानां लोकमुच्य ॥ १ ॥
 आगादुर्दगादयं जीवानां व्रातमर्थगात् ।
 अभूद पुत्राणां पिता नृणां च भगवत्तमः ॥ २ ॥
 अधीतीरध्यगादयमधि जीवपुरा अगन् ।
 शतं ह्यस्य भिषजः सहस्रमुत वीरुधः ॥ ३ ॥
 देवास्ते चीतिमविदन्ब्रह्माण उत वीरुधः ।
 चीतिं ते विश्वे देवा अविदन्भूम्यामधि ॥ ४ ॥
 यच्चकार स निष्करत्स एव सुभिषक्तमः ।
 स एव तुभ्य भेषजानि कृण्वन्निषजा शुचिः ॥ ५ ॥

॥ १० ॥ क्षेत्रियात्वा निर्ऋत्या जामिशंसाहुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
 अनागसं ब्रह्मणा त्वा कृणोमि शिवे ते द्यावापृथिवी उभे स्ताम् ॥ १ ॥
 शं ते अग्निः सहाजिरस्तु शं सोमः सहौषधीभिः ।
 एवाहं त्वां क्षेत्रियान्निर्ऋत्या जामिशंसाहुहो ॥ २ ॥
 शं ते वातो अन्तरिक्षे क्यो धांते भवन्तु प्रदिशश्चतस्रः । एवाहं ॥ ३ ॥
 इमा या देवीः प्रदिशश्चतस्रो वातपत्नीरभि सूर्यो विचष्टे । एवा ॥ ४ ॥
 तासु त्वान्तर्जरस्या दधामि प्र यक्ष्म एतु निर्ऋतिः पराचैः । एवा ॥ ५ ॥
 अमुक्या यक्ष्माहुरितादवद्याहुहः पाशान्नास्याद्योदमुक्याः । एवा ॥ ६ ॥
 अहा अरातिमविदः स्योनमर्थभूभद्रे सुकृतस्य लोके । एवाहं ॥ ७ ॥
 सूर्यमृतं तमसो यास्या अधि देवा मुञ्चन्तो असृजन्निरेनसः ।
 एवाहं त्वां क्षेत्रियान्निर्ऋत्या जामिशंसाहुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
 अनागसं ब्रह्मणा त्वा कृणोमि शिवे ते द्यावापृथिवी उभे स्ताम् ॥ ८ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

दूषा दूषिरसि हेत्या हेतिरसि मेत्या मेनिरसि ।

॥ ११ ॥

आभुहि श्रेयांसमति समं काम ॥ १ ॥

सक्त्यो ऽसि प्रतिसरो ऽसि प्रत्यभिचरणो ऽसि । आभुहि ° ॥ २ ॥

प्रति तमभि चर यो ऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विषमः । आभुहि ° ॥ ३ ॥

सूरिरसि वर्चोधा असि तनूपानो ऽसि । आभुहि ° ॥ ४ ॥

शुक्रो ऽसि भ्राजो ऽसि स्वरसि ज्योतिरसि ।

आभुहि श्रेयांसमति समं काम ॥ ५ ॥

द्यावापृथिवी उर्वे ऽन्तरिक्षं क्षेत्रस्य पत्न्युल्गायो ऽद्भुतः ।

॥ १२ ॥

उतान्तरिक्षमुरु वातगोपं त इह तप्यन्तां मयि तप्यमाने ॥ १ ॥

इदं देवाः शृणुत ये यज्ञिया स्थ भरद्वाजो मह्यमुक्थानि शंसति ।

पाशे स बद्धो दुरिते नि युज्यतां यो अस्माकं मन इदं हिनस्ति ॥ २ ॥

इदमिन्द्र शृणुहि सोमप यत्त्वा हृदा शोचता जोहवीमि ।

वृक्षामि तं कुलिशेनेव वृक्षं यो अस्माकं मन इदं हिनस्ति ॥ ३ ॥

अशीतिभिस्त्रिसृभिः सामगेभिरादित्येभिर्वसुभिरङ्गिरोभिः ।

इष्टापूर्तमवतु नः पितृणामामुं ददे हरसा दैव्येन ॥ ४ ॥

द्यावापृथिवी अनु मा दीधीथां विश्वे देवासो अनु मा रभ्यम् ।

अङ्गिरसः पितरः सोम्यासः पापमार्द्ध्वपकामस्य कर्ता ॥ ५ ॥

अतीव यो मरुतो मन्यन्ते नो ब्रह्म वा यो निन्दिषत्क्रियमाणम् ।

तपूषि तस्मै वृजिनानि सन्तु ब्रह्मद्विषं द्यौरभिसंतपाति ॥ ६ ॥

सप्त प्राणानष्टौ मज्जस्तांस्ते वृक्षामि ब्रह्मणा ।

अया यमस्य सार्दनमपिदूतो अरंकृतः ॥ ७ ॥

आ दधामि ते पदं समिञ्चे जातवेदसि ।

अग्निः शरीरं वेवेष्टुमुं वागपि गच्छतु ॥ ८ ॥

आयुर्दे अमे जरसं वृणानो घृतप्रतीको घृतपृष्ठो अमे ।

॥ १३ ॥

घृतं पीत्वा मधु चारुं गव्यं पितेव पुचानभि रक्षतादिमम् ॥ १ ॥

परि धत्त धत्त नो वर्चसेमं जरामृत्युं कृणुत दीर्घमायुः ।

बृहस्पतिः प्रार्यह्वस एतत्सोमाय राज्ञे परिधातवा उ ॥ २ ॥

परीदं वासो अधिथाः स्वस्तये ऽभूर्गृहीनामभिशस्तिपा उ ।

शतं च जीव शरदः पुरुची रायश्च पोषमुपसंभ्ययस्व ॥ ३ ॥

एह्यमानमा तिष्ठाम्मा भवतु ते तनूः ।

कृण्वन्तु विश्वे देवा आयुष्टे शरदः शतम् ॥ ४ ॥

यस्य ते वासः प्रथमवास्यं १हरामस्तं त्वा विश्वे ऽवन्तु देवाः ।

तं त्वा भ्रातरः सुवृधा वर्धमानमनु जायन्ता बहवः सुजातम् ॥ ५ ॥

॥ १४ ॥ निस्सालां धृषुं धिषणमेकवाद्यां जिघत्स्वम् ।

सर्वाश्चरदस्य नभ्यो नाशयामः सदान्वाः ॥ १ ॥

निर्वो गोष्टादजामसि निरक्षाचिरूपानसात् ।

निर्वो मगुन्धा दुहितरो गृहेभ्यश्चातयामहे ॥ २ ॥

असौ यो अधिराद्रुहस्तच सन्वराय्यः ।

तच सेदिन्युच्यतु सर्वाश्च यातुधान्यः ॥ ३ ॥

भूतपतिर्निरजत्विन्द्रश्चेतः सदान्वाः ।

गृहस्य बुध आसीनास्ता इन्द्रो वज्रेणाधि तिष्ठतु ॥ ४ ॥

यदि स्थ क्षेपियाणां यदि वा पुरुषेषिताः ।

यदि स्थ दस्युभ्यो जाता नम्यतेतः सदान्वाः ॥ ५ ॥

परि धामान्यासामाशुर्काष्ठामिवासरन् ।

अजैधं सर्वानाजीन्वो नम्यतेतः सदान्वाः ॥ ६ ॥

॥ १५ ॥ यथा द्यौश्च पृथिवी च न बिभीतो न रिषतः । एवा मे प्राण मा बिभेः

यथाहश्च राची च न बिभीतो ० । ० ॥ २ ॥

॥ १ ॥

यथा सूर्यश्च चन्द्रश्च ० । ० ॥ ३ ॥

यथा ब्रह्म च क्षत्रं च० । ० ॥ ४ ॥

यथा सत्यं चानृतं च० । ० ॥ ५ ॥

यथा भूतं च भव्यं च न बिभीतो न रिष्यतः । एवा मे प्राण मा बिभेः ॥ ६ ॥

प्राणापानौ मृत्योर्मा पातं स्वाहा ॥ १ ॥

॥ १६ ॥

द्यावापृथिवी उपश्रुत्या मा पातं स्वाहा ॥ २ ॥

सूर्ये चक्षुषा मा पाहि स्वाहा ॥ ३ ॥

अग्ने वैश्वानर विश्वैर्मा देवैः पाहि स्वाहा ॥ ४ ॥

विश्वम्भर विश्वेन मा भरसा पाहि स्वाहा ॥ ५ ॥

ओजो ऽस्योजो मे दाः स्वाहा ॥ १ ॥

॥ १७ ॥

सहो ऽसि सहो मे दाः स्वाहा ॥ २ ॥

बलमसि बलं मे दाः स्वाहा ॥ ३ ॥

आयुरस्यायुर्मे दाः स्वाहा ॥ ४ ॥

ओचमसि ओचं मे दाः स्वाहा ॥ ५ ॥

चक्षुरसि चक्षुर्मे दाः स्वाहा ॥ ६ ॥

परिपाणमसि परिपाणं मे दाः स्वाहा ॥ ७ ॥

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ तृतीयः प्रपाठकः ॥

भ्रातृव्यक्षयणमसि भ्रातृव्यचातनं मे दाः स्वाहा ॥ १ ॥

॥ १८ ॥

सपत्नक्षयणमसि सपत्नचातनं मे दाः स्वाहा ॥ २ ॥

अरायक्षयणमस्यरायचातनं मे दाः स्वाहा ॥ ३ ॥

पिशाचक्षयणमसि पिशाचचातनं मे दाः स्वाहा ॥ ४ ॥

सदान्वाक्षयणमसि सदान्वाचातनं मे दाः स्वाहा ॥ ५ ॥

॥ १९ ॥ अ॒मे य॒ज्ञे त॒प॒स्तेन॒ तं प्र॒ति त॒प॒ यो॒ऽस्मान्नेष्टि॒ यं व॒यं द्वि॒षः ॥ १ ॥

अ॒मे य॒ज्ञे ह॒र॒स्तेन॒ तं प्र॒ति ह॒र॒ यो॒ऽस्मान्नेष्टि॒ ० ॥ २ ॥

अ॒मे य॒ज्ञे ऽर्चि॒स्तेन॒ तं प्र॒त्यर्च॒ यो॒ऽ० ॥ ३ ॥

अ॒मे य॒ज्ञे शोचि॒स्तेन॒ तं प्र॒ति शोच॒ यो॒ऽ० ॥ ४ ॥

अ॒मे य॒ज्ञे तेज॒स्तेन॒ तम॑तेज॒सं कृ॒णु॒ यो॒ऽ० ॥ ५ ॥

॥ २० ॥ वा॒यो य॒ज्ञे त॒प॒स्तेन॒ तं प्र॒ति त॒प॒ यो॒ऽ० ॥ १ ॥

वा॒यो य॒ज्ञे ह॒र॒स्तेन॒ तं प्र॒ति ह॒र॒ यो॒ऽ० ॥ २ ॥

वा॒यो य॒ज्ञे ऽर्चि॒स्तेन॒ तं प्र॒त्यर्च॒ यो॒ऽ० ॥ ३ ॥

वा॒यो य॒ज्ञे शोचि॒स्तेन॒ तं प्र॒ति शोच॒ यो॒ऽ० ॥ ४ ॥

वा॒यो य॒ज्ञे तेज॒स्तेन॒ तम॑तेज॒सं कृ॒णु॒ यो॒ऽ० ॥ ५ ॥

॥ २१ ॥ सू॒र्ये य॒ज्ञे त॒प॒स्तेन॒ तं प्र॒ति त॒प॒ यो॒ऽ० ॥ १ ॥

सू॒र्ये य॒ज्ञे ह॒र॒स्तेन॒ तं प्र॒ति ह॒र॒ यो॒ऽ० ॥ २ ॥

सू॒र्ये य॒ज्ञे ऽर्चि॒स्तेन॒ तं प्र॒त्यर्च॒ यो॒ऽ० ॥ ३ ॥

सू॒र्ये य॒ज्ञे शोचि॒स्तेन॒ तं प्र॒ति शोच॒ यो॒ऽ० ॥ ४ ॥

सू॒र्ये य॒ज्ञे तेज॒स्तेन॒ तम॑तेज॒सं कृ॒णु॒ यो॒ऽ० ॥ ५ ॥

॥ २२ ॥ च॒न्द्र॒ य॒ज्ञे त॒प॒स्तेन॒ तं प्र॒ति त॒प॒ यो॒ऽ० ॥ १ ॥

च॒न्द्र॒ य॒ज्ञे ह॒र॒स्तेन॒ तं प्र॒ति ह॒र॒ यो॒ऽ० ॥ २ ॥

च॒न्द्र॒ य॒ज्ञे ऽर्चि॒स्तेन॒ तं प्र॒त्यर्च॒ यो॒ऽ० ॥ ३ ॥

च॒न्द्र॒ य॒ज्ञे शोचि॒स्तेन॒ तं प्र॒ति शोच॒ यो॒ऽ० ॥ ४ ॥

च॒न्द्र॒ य॒ज्ञे तेज॒स्तेन॒ तम॑तेज॒सं कृ॒णु॒ यो॒ऽ० ॥ ५ ॥

॥ २३ ॥ आ॒पो य॒ज्ञस्त॒प॒स्तेन॒ तं प्र॒ति त॒प॒त॒ यो॒ऽ० ॥ १ ॥

आ॒पो य॒ज्ञो ह॒र॒स्तेन॒ तं प्र॒ति ह॒र॒त॒ यो॒ऽ० ॥ २ ॥

आपो यद्वो ऽर्चिस्तेन तं प्रत्यर्चत योऽ० ॥ ३ ॥

आपो यद्वः शोचिस्तेन तं प्रति शोचत योऽ० ॥ ४ ॥

आपो यद्वस्तेजस्तेन तमतेजसं कृणुत योऽ० स्यान्वेष्टि यं वयं द्विषमः ॥ ५ ॥

शेरभक् शेरभ पुनर्वो यन्तु यातवः पुनर्हेतिः किमीदिनः । ॥ २४ ॥

यस्य स्थ तमस्त यो वः प्राहेतमस्त स्वा मांसान्यस्त ॥ १ ॥

शेवृधक् शेवृध पुनर्वो० । ० ॥ २ ॥

मोक्कानुमोक्क पुनर्वो० । ० ॥ ३ ॥

सर्पानुसर्प पुनर्वो० । ० ॥ ४ ॥

जूर्णि पुनर्वो यन्तु यातवः पुनर्हेतिः किमीदिनीः । ० ॥ ५ ॥

उपन्दे पुनर्वो० । ० ॥ ६ ॥

अर्जुनि पुनर्वो० । ० ॥ ७ ॥

भरुजि पुनर्वो यन्तु यातवः पुनर्हेतिः किमीदिनीः ।

यस्य स्थ तमस्त यो वः प्राहेतमस्त स्वा मांसान्यस्त ॥ ८ ॥

शं नो देवी पृश्निपर्यशं निर्वृत्त्या अकः ।

॥ २५ ॥

उया हि कर्णजम्भनी तामभक्षि सहस्वतीम् ॥ १ ॥

सहमानेयं प्रथमा पृश्निपर्यजायत ।

तयाहं दुर्णाम्नां शिरो वृक्षामि शकुनेरिव ॥ २ ॥

अरायममुक्पावानं यच्च स्फातिं जिहीषेति ।

गर्भादं कर्णं नाशय पृश्निपरिणि सहस्व च ॥ ३ ॥

गिरिमेनो आ वेशय कर्णां जीवितयोपनान् ।

तांस्वं देवि पृश्निपर्यगिरिवानुदहन्निहि ॥ ४ ॥

पराच एनान्म शुद् कर्णां जीवितयोपनान् ।

तमांसि यच्च गच्छन्ति तत्क्रव्यादो अजीगमम् ॥ ५ ॥

॥ २६ ॥ एह यन्तु पशवो ये परेयुर्वायुर्येषां सहचारं जुजोष ।
 त्वष्टा येषां रूपधेयानि वेदास्मिन्तान्गोष्ठे संविता नि यच्छतु ॥ १ ॥
 इमं गोष्ठं पशवः सं स्रवन्तु बृहस्पतिरा नयतु प्रजानन् ।
 सिनीवाली नयत्वायमेषामाजग्मुषो अनुमते नि यच्छ ॥ २ ॥
 सं सं स्रवन्तु पशवः समन्थाः समु पूरुषाः ।
 सं धान्यस्य या स्फातिः संसाव्येण हविषा जुहोमि ॥ ३ ॥
 सं सिञ्चामि गवां स्त्रीरं समाज्येन बलं रसम् ।
 संसिक्ता अस्माकं वीरा ध्रुवा गावो मयि गोपतौ ॥ ४ ॥
 आ हरामि गवां स्त्रीरमाहर्षि धान्यं रसम् ।
 आदता अस्माकं वीरा आ पत्नीरिदमस्तकम् ॥ ५ ॥
 ॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

॥ २७ ॥ नेष्टुः प्राशं जयाति सहमानाभिभूरसि ।
 प्राशं प्रतिप्राशो जह्यरसान्कृण्वोषधे ॥ १ ॥
 सुपर्णस्त्वान्वविन्दत्सूकरस्त्वास्नन्नसा । प्राशं ० ॥ २ ॥
 इन्द्रो ह चक्रे त्वा बाहावसुरेभ्य स्तरीतवे । प्राशं ० ॥ ३ ॥
 पाटामिन्द्रो व्याघ्रादसुरेभ्य स्तरीतवे । प्राशं ० ॥ ४ ॥
 तयाहं शबून्साक्ष इन्द्रः सालावृकां इव । प्राशं ० ॥ ५ ॥
 रुद्र जलाषभेषज नीलशिखण्ड कर्मकृत ।
 प्राशं प्रतिप्राशो जह्यरसान्कृण्वोषधे ॥ ६ ॥
 तस्य प्राशं त्वं जहि यो न इन्द्राभिदासति ।
 अधि नो ब्रूहि शक्तिभिः प्राशि मामुत्तरं कृधि ॥ ७ ॥

॥ २८ ॥ तुभ्यमेव जरिमन्वर्धतामयं मेममन्ये मृत्यवो हिंसिषुःशतं ये ।
 मातेव पुत्रं प्रमना उपस्थे मित्र एनं मित्रियात्पात्वहंसः ॥ १ ॥
 मित्र एनं वरुणो वा रिशादा जरामृत्युं कृणुतां संविदानौ ।

तदपिर्होता वयुनानि विद्वान्विष्वा देवानां जनिमा विवक्ति ॥ २ ॥
 त्वमीशिषे पशूनां पार्थिवानां ये जाता उत वा ये जनिन्वाः ।
 मेमं प्राणो हासीन्मो अपानो मेमं मिषा वधिषुर्मो अमिषाः ॥ ३ ॥
 द्यौष्ट्वा पिता पृथिवी माता जरामृत्युं कृणुतां संविदाने ।
 यथा जीवा अदितेरुपस्थे प्राणापानाभ्यां गुपितः शतं हिमाः ॥ ४ ॥
 इममप्य आयुषे वर्चसे नय प्रियं रेतो वरुण मिष राजन् ।
 मातेवास्मा अदिते शर्म यच्छ विश्वे देवा जरदृष्टिर्येषासन्त ॥ ५ ॥

पार्थिवस्य रसे देवा भगस्य तन्वोऽबले ।

॥ २९ ॥

आयुषमस्मा अग्निः सूर्यो वर्च आ धावृहस्पतिः ॥ १ ॥

आयुरस्मै धेहि जातवेदः प्रजां त्वष्टरधिनिधेयस्मै ।
 रायस्योषं सवितरा सुवास्यै शतं जीवाति शरदस्तवायम् ॥ २ ॥
 आशीर्णं ऊर्जमुत सौप्रजास्त्वं दक्षं धत्तं द्रविणं सचेतसौ ।
 जयं क्षेचाणि सहसायमिन्द्र कृण्वानो अन्यानधरान्तपत्नान् ॥ ३ ॥
 इन्द्रेण दत्तो वरुणेन शिष्टो मरुत्रिर्यः प्रहितो न आगन् ।
 एष वां द्यावापृथिवी उपस्थे मा क्षुधन्मा तृषत् ॥ ४ ॥
 ऊर्जमस्मा ऊर्जस्वती धत्तं पयो अस्मै पयस्वती धत्तम् ।
 ऊर्जमस्मै द्यावापृथिवी अधातां विश्वे देवा मरुत ऊर्जमापः ॥ ५ ॥
 शिवाभिष्टे हृदयं तर्पयाम्यनमीवो मोदिषीष्टाः सुवर्चाः ।
 सवासिनौ पिबतां मन्थमेतमग्निनो रूपं परिधाय मायाम् ॥ ६ ॥
 इन्द्र एतां संसृजे विद्धो अयं ऊर्जां स्वधामजरां सा त एषा ।
 तया त्वं जीव शरदः सुवर्चा मा त आ सुप्तोऽग्निषजस्ते अक्रन् ॥ ७ ॥

यथेदं भूम्या अधि तृणं वातो मथायति ।

॥ ३० ॥

एवा मथामि ते मनो यथा मां कामिन्यसो यथा मन्त्रापगा असः ॥ १ ॥

सं चेन्नयाथो अग्निना कामिना सं च वक्षथः ।

सं वां भगासो अगमत् सं चित्तानि समु व्रता ॥ २ ॥
 यासुपर्णा विवक्ष्वो अनमीवा विवक्ष्वः ।
 तच्च मे गच्छताञ्च वै शस्य इव कुल्मलं यथा ॥ ३ ॥
 यदन्तरं तद्वाह्यं यद्वाह्यं तदन्तरम् ।
 कन्यानां विश्वरूपाणां मनो गृभायौषधे ॥ ४ ॥
 एयमग्न्यतिकामा जनिकामो ऽहमागमम् ।
 अश्वः कर्निकदद्याथा भगेनाहं सहागमम् ॥ ५ ॥

॥ ३१ ॥

इन्द्रस्य या मही दृषन्किमेर्विश्वस्य तर्ह्यणी ।
 तथा पिनष्मि सं क्रिमीन्हृषदा खल्वो इव ॥ १ ॥
 दृष्टमदृष्टमतृहमथो कुरुमत्तृहम् ।
 अलारुन्तसर्वीं छलुनान्क्रिमीन्वचसा जम्भयामसि ॥ २ ॥
 अलारुन्हन्मि महता वधेन दूना अदूना अरसा अभूवन् ।
 शिष्टानशिष्टानि तिरामि वाचा यथा क्रिमीणां नकिरुद्धिषाते ॥ ३ ॥
 अन्वान्धं शीर्षण्यमथो पाष्टेयं क्रिमिम् ।
 अवस्कवं व्यध्वरं क्रिमीन्वचसा जम्भयामसि ॥ ४ ॥
 ये क्रिमयः पर्वतेषु वनेष्वोषधीषु पशुष्वप्स्वपन्तः ।
 ये अस्माकं तन्वमाविविशुः सर्वे तद्धन्मि जनिम क्रिमीणाम् ॥ ५ ॥
 ॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

॥ ३२ ॥

उद्यन्नादित्यः क्रिमीन्हनु निषोचन्हनु रश्मिभिः ।
 ये अन्तः क्रिमयो गवि ॥ १ ॥
 विश्वरूपं चतुरष्टं क्रिमिं सारङ्गमर्जुनम् ।
 शृणाम्यस्य पृथीरपि वृक्षामि यद्धिरः ॥ २ ॥
 अश्विबद्धः क्रिमयो हन्मि कण्ववज्जमदपिवत् ।
 अगस्त्यस्य ब्रह्मणा सं पिनष्म्यहं क्रिमीन् ॥ ३ ॥

ह॒तो राजा॒ कि॒मी॒णामु॒तैषां॒ स्थ॒पति॒र्ह॒तः ।
ह॒तो ह॒तमा॒ता कि॒मि॒ह॒तभा॒ता ह॒तस्व॑सा ॥ ४ ॥
ह॒तासो॑ अ॒स्य वे॒शसो॑ ह॒तासः॑ परि॒वेश॑सः ।
अ॒थो ये॒ क्षु॒ल्लका॑ इ॒व स॑र्वे ते कि॒मयो॑ ह॒ताः ॥ ५ ॥
प्र ते॒ शृ॒णामि॒ शृ॒ङ्गे या॒भ्यां वि॒तुदा॑यसि ।
भि॒नद्भि॑ ते कु॒षुम्भं॒ यस्ते॑ वि॒षधा॑नः ॥ ६ ॥

अ॒क्षी॒भ्यां ते॒ ना॒सिका॒भ्यां क॑र्णी॒भ्यां क्षु॒बुका॑दधि । ॥ ३३ ॥
य॒क्ष्मं शी॒र्षण्य॑ म॒स्तिष्का॒ज्जि॒ह्वाया॑ वि वृ॒हामि॑ ते ॥ १ ॥
यी॒वाभ्य॑स्त उ॒ष्णिहा॒भ्यः की॒कसा॒भ्यो अ॒नूष्पा॑त् ।
य॒क्ष्मं दो॒षण्य॑भ॒मंसा॒भ्यां बा॒हुभ्यां॑ वि वृ॒हामि॑ ते ॥ २ ॥
हृ॒दया॑स्ते परि॒ क्लो॒बो ह॒लीक्ष्णा॑त्पा॒र्श्याभ्या॑म् ।
य॒क्ष्मं म॒त॒न्त्राभ्यां॑ स्त्री॒हो य॒क्रस्ते॑ वि वृ॒हाम॑सि ॥ ३ ॥
आ॒न्नेभ्य॑स्ते गु॒दाभ्यो॑ व॒निष्ठो॑रु॒द्रादधि॑ ।
य॒क्ष्मं कु॒क्षिभ्यां॑ स्रा॒शेर्ना॒भ्या वि वृ॒हामि॑ ते ॥ ४ ॥
ऊ॒रुभ्यां॑ ते अ॒ष्टीव॑स्यां पा॒र्श्विभ्यां॑ प्र॒पदा॑भ्याम् ।
य॒क्ष्मं भ॒स॒द्य॑भ्यो॒णिभ्यां॑ भा॒स॒दं भ॑स॒सो वि वृ॒हामि॑ ते ॥ ५ ॥
अ॒स्थिभ्य॑स्ते म॒ज्जभ्यः॑ स्ना॒वभ्यो॑ ध॒मनि॑भ्यः ।
य॒क्ष्मं पा॒णिभ्या॑म॒ङ्गुलि॑भ्यो न॒खेभ्यो॑ वि वृ॒हामि॑ ते ॥ ६ ॥
अ॒ङ्गेअ॒ङ्गे लो॒भिलो॒भि य॑स्ते प॒र्वणि॑प॒र्वणि॑ ।
य॒क्ष्मं त्व॑च॒स्य ते॒ वयं॑ क॒प्यप॑स्य वी॒बर्हे॑ण वि॒ष्वञ्च॑ वि वृ॒हाम॑सि ॥ ७ ॥

य ई॒शे प॑शु॒पतिः॑ प॒शूनां॑ च॒तुष्प॑दामु॒त यो द्वि॑प॒दाम् । ॥ ३४ ॥
नि॒ष्क्री॑तः स य॒ज्ञियं॑ भा॒गमे॑तु रा॒यस्यो॑षा य॒ज॒मानं॑ स॒चन्ता॑म् ॥ १ ॥
प्र॒मु॒ञ्चन्तो॑ भु॒व॒नस्य॑ रे॒तो गा॑तुं ध॒त्त य॑ज॒मानाय॑ दे॒वाः ।
उ॒पा॒कृतं॑ श॒श॒मानं॑ यद॒स्थान्नि॒यं दे॒वाना॑म॒प्येतु॑ पा॒थः ॥ २ ॥

ये बध्यमानमनु दीध्याना अबैक्षन्त मनसा चक्षुषा च ।
 अमिष्टानये प्र मुमोक्षु देवो विश्वकर्मा प्रजया संरराणः ॥ ३ ॥
 ये ग्राम्याः पशवो विश्वरूपा विरूपाः सन्तो बहुधैकरूपाः ।
 वायुष्टानये प्र मुमोक्षु देवः प्रजापतिः प्रजया संरराणः ॥ ४ ॥
 प्रजानन्तः प्रति गृह्णन्तु पूर्वे प्राणमङ्गेभ्यः पर्याचरन्तम् ।
 दिवं गच्छ प्रति तिष्ठा शरीरिः स्वर्गं याहि पथिभिर्देवयानैः ॥ ५ ॥

॥ ३५ ॥ ये भक्षयन्तो न वसून्वानुधुर्यानययो अबतपन्त धिष्यथाः ।
 या तेषामवया दुरिष्टिः स्विष्टिं नस्तान्कृणवद्विश्वकर्मा ॥ १ ॥
 यज्ञपतिमृषय एनसाहुर्निर्भक्तं प्रजा अनुतप्यमानम् ।
 मथय्यान्स्तोकानप यावराध सं नस्तेभिः सृजतु विश्वकर्मा ॥ २ ॥
 अदान्यान्सोमपान्मन्यमानो यज्ञस्य विद्वान्समये न धीरः ।
 यदेनश्चकृवान्वद् एष तं विश्वकर्मन् मुञ्चा स्वस्तये ॥ ३ ॥
 घोरा अर्षयो नमो अस्तेभ्यश्चक्षुर्येदेषां मनसश्च सत्यम् ।
 बृहस्पतये महिष द्युमन्मो विश्वकर्मन्मस्ते पाह्यस्मान् ॥ ४ ॥
 यज्ञस्य चक्षुः प्रभृतिमुखं च वाचा श्रोत्रेण मनसा जुहोमि ।
 इमं यज्ञं विततं विश्वकर्मणा देवा यन्तु सुमनस्यमानाः ॥ ५ ॥

॥ ३६ ॥ आ नो अये सुमतिं सभलो गमेदिमां कुमारीं सह नो भगेन ।
 जुष्टा वरेषु ससनेषु वल्गुरोषं पत्या सौभगमस्त्वस्यै ॥ १ ॥
 सोमजुष्टं ब्रह्मजुष्टमर्यम्णा संभृतं भगम् ।
 धातुर्देवस्य सत्येन कृणोमि पतिवेदनम् ॥ २ ॥
 इयमये नारी पतिं विदेष्ट सोमो हि राजा सुभगां कृणोति ।
 सुवाना पुषान्महिषी भवाति गत्वा पतिं सुभगा वि राजतु ॥ ३ ॥
 यथास्वरो मघवंश्चास्त्रेण प्रियो मृगाणां सुषटा बभूव ।
 एवा भगस्य जुष्टेयमस्तु नारी संप्रिया पत्याविराधयन्ती ॥ ४ ॥

भगस्य नावमा रोह पूर्णामनुपदस्वतीम् ।
 तयोपप्रतारय यो वरः प्रतिकाम्यः ॥ ५ ॥
 आ क्रन्दय धनपते वरमामनसं कृणु ।
 सर्वं प्रदक्षिणं कृणु यो वरः प्रतिकाम्यः ॥ ६ ॥
 इदं हिरण्यं गुग्गुल्वयमौक्षो अथो भगः ।
 एते पतिभ्यस्त्वामदुः प्रतिकामाय वेत्तवे ॥ ७ ॥
 आ ते नयतु सविता नयतु पतिर्यः प्रतिकाम्यः । त्वमस्यै धेस्योषधे ॥ ८ ॥

॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

॥ चतुर्थः प्रपाठकः ॥

॥ द्वितीयं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥ अ॒मि॒र्नः श॒शू॒न्ये॒तु वि॒द्वान्प्र॒ति॒द॒ह॒न्नि॒भिश॒स्ति॒मरा॒तिम् ।
 स से॒नां मो॒हय॒तु पे॒र॒षां नि॒हँ॒स्तांश्च कृ॒णव॒ज्जा॒तवे॒दाः ॥ १ ॥
 यू॒यमु॒या म॑रु॒त ई॒दृशे॑ स्था॒भि प्रे॒तं मृ॒णत॑ स॒ह॒ध्वम् ।
 अ॒मीमृ॒णन्त्स॒वो ना॒थि॒ता इ॒मे अ॒मि॒र्हे॒षां दू॒तः प्र॒त्ये॒तु वि॒द्वान् ॥ २ ॥
 अ॒मि॒ष॒से॒नां म॒घव॒न्त्सां छे॒चूय॒तीम॒भि ।
 यु॒वं ता॒नि॒न्द्र वृ॒च॒ह॒न्ना॒मि॒षं द॒हतं॑ प्र॒ति ॥ ३ ॥
 प्र॒सू॒त इ॒न्द्र प्र॒व॒ता ह॒रि॒भ्यां प्र॒ ते व॒ज्रः प्र॒मृ॒णन्ते॒तु श॒शू॒न् ।
 ज॒हि प्र॒ती॒चो अ॒नू॒चः पे॒रा॒चो वि॒ष्वक्॒स॒त्यं कृ॒णु॒हि चि॒त्त॒मेषा॑म् ॥ ४ ॥
 इ॒न्द्र से॒नां मो॒हया॑मि॒चाणा॑म् ।
 अ॒ग्ने॒र्वा॒तस्य॑ ध्रा॒ज्या ता॒चि॒षू॒चो वि॒ ना॒शय ॥ ५ ॥
 इ॒न्द्रः से॒नां मो॒हय॒तु म॒रुतो॑ म॒न्वो॒ज॒सा ।
 च॒क्षू॒ष्य॒मिरा॑ द॒क्षां पु॒नरे॒तु पे॒रा॒जिता॑ ॥ ६ ॥

॥ २ ॥ अ॒मि॒र्नो दू॒तः प्र॒त्ये॒तु वि॒द्वान्प्र॒ति॒द॒ह॒न्नि॒भिश॒स्ति॒मरा॒तिम् ।
 स चि॒त्ता॒नि मो॒हय॒तु पे॒र॒षां नि॒हँ॒स्तांश्च कृ॒णव॒ज्जा॒तवे॒दाः ॥ १ ॥
 अ॒यम॒मि॒रमू॒मुह॒द्यानि॑ चि॒त्ता॒नि वो॒ ह॒दि ।
 वि॒ वो॒ ध॒म॒त्वो॒क्सः॒ प्र वो॑ ध॒मतु॑ स॒र्वतः॑ ॥ २ ॥

इन्द्र चि॒त्तानि॒ मोह॑यन्॒र्वाडा॑कूत्या चर ।

अ॒ग्ने॒र्वा॒तस्य॒ ध्राज्या॒ ताचि॑षू॒चो वि॒ नाश॑य ॥ ३ ॥

था॒कू॒तय॒ एषा॑मि॒ताथो॑ चि॒त्तानि॒ मुह्य॑त ।

अथो॒ यद॒द्यैषां॑ ह॒दि तदे॑षां॒ परि॒ निर्ज॑हि ॥ ४ ॥

अ॒मीषां॑ चि॒त्तानि॒ प्रति॑मोह॑यन्ती गृहा॒णाङ्गान्य॑प्ये॒ परे॑हि ।

अ॒भि प्रे॑हि निर्दे॒ह ह॒त्सु शे॒कैर्या॑द्यामि॒षांस्त॑मसा वि॒ध्य श॑चून् ॥ ५ ॥

अ॒सौ या॒ सेना॑ मरु॒तः परे॑षाम॒स्सानै॒त्यभ्यो॑जसा॒ स्पर्ध॑माना ।

तां वि॒ध्यत॒ तम॒साप॑व्रतेन॒ यथै॑षाम॒न्यो अ॒न्यं न जा॑नात् ॥ ६ ॥

अचि॒क्रद॑स्व॒पा इह॑ भुव॒दये॒ ब्यच॑स्व॒ रोद॑सी उरू॒ची ।

॥ ३ ॥

यु॒ञ्जन्तु॑ त्वा मरु॒तो वि॒श्ववे॑दस॒ आमुं॑ न॒य न॑मसा॒ रात॑ह॒ष्यम् ॥ १ ॥

दूरे॒ चि॒त्त॒न्तम॑रु॒षास॑ इन्द्र॒मा आ॑वयन्तु स॒ख्याय॑ वि॒प्रम् ।

य॒न्नाय॑चीं वृ॒हती॑म॒र्कम॑स्यै सौ॒षाम॑ण्या दधृषन्त॒ देवाः ॥ २ ॥

अ॒ग्नस्त्वा॒ राजा॑ वरु॒णो ह॒यतु॑ सोम॒स्त्वा ह॒यतु॑ पर्व॒तेभ्यः॑ ।

इन्द्र॒स्त्वा ह॒यतु॑ वि॒द्वा आ॒भ्यः श्ये॒नो भू॒त्वा वि॒श आ॑ प॒तेमाः ॥ ४ ॥

श्ये॒नो ह॒ष्यं न॑य॒त्वा पर॑स्माद॒न्यस्त्रे॒चे अ॒प॒रु॒द्धं च॑रन्तम् ।

अ॒श्विना॒ पन्थां॑ कृ॒णुतां॑ सु॒गं तं॒ इमं॑ संजा॒ता अ॒भिसं॑वि॒शध्व॑म् ॥ ५ ॥

ह॒यन्तु॑ त्वा प्र॒तिज॑नाः प्र॒ति मि॒षा अ॑वृषत ।

इन्द्रा॒ग्नी वि॒श्वे दे॒वास्ते॒ वि॒शि स्त्रे॑म॒मदी॑धरन् ॥ ६ ॥

यस्ते॒ हवै॑ वि॒वद॑स॒जातो॑ यश्च॒ नि॒ष्ट्यः ।

अ॒पाञ्च॑मिन्द्र॒ तं कृ॒त्वाथे॑ममि॒हाव॑ गमय ॥ ७ ॥

आ त्वा ग॒न्नाष्ट्रं॑ सह॒ वर्च॑सोदि॒हि प्रा॒ङ्नि॒शां प॒तिरे॑क॒राट् त्वं वि॒ राज॑ । ॥ ४ ॥

स॒र्वो॒स्त्वा राज॑न्प्रदि॒शो ह॒यन्तु॑प॒सद्यो॑ नम॒स्यो भवे॑ह ॥ १ ॥

त्वां वि॒शो वृ॒णतां॑ रा॒ज्याय॑ त्वामि॒माः प्र॒दि॒शः पञ्च॑ दे॒वीः ।

व॒र्षन्ना॑ष्ट्रस्य॒ ककु॑दि॒ श्रय॑स्व॒ ततो॑ न उ॒यो वि॒ भ॒जा व॑सूनि ॥ २ ॥

अ॒हं त्वा यन्तु ह॒विनः स॒जाता अ॒ग्निर्द॒तो अ॒जिरः सं च॒रातै ।
 जा॒याः पु॒त्राः सु॒मन॑सो भवन्तु ब॒हुं ब॒लिं प्र॒ति प॒य्यासा उ॒यः ॥ ३ ॥
 अ॒श्विना त्वाये॑ मि॒त्रावरु॑णो॒भा वि॒श्वे दे॒वा म॒रुत॑स्त्वा ह॒यन्तु ।
 अ॒धा मनो॑ वसुदे॒याय कृ॑णुष्व ततो॑ न उ॒यो वि भ॑जा वसू॒नि ॥ ४ ॥
 आ प्र॑ द्र॒व पर॑मस्याः पराव॑तः शि॒वे ते द्या॒वापृ॑थि॒वी उ॒भे स्ताम॑ ।
 तद॒यं राजा॑ वरु॒णस्तथा॑ह स त्वा॒यम॑ह॒त्स उपे॑दमेहि ॥ ५ ॥
 इ॒न्द्रेन्द्र॑ मनु॒ष्याः प॒रेहि॑ सं ह्यज्ञा॑स्था वरु॒णैः संवि॑दानः ।
 स त्वा॒यम॑ह॒त्स्वे स॒धस्ये॑ स दे॒वान्य॑क्षा॒त्स उ॑ कल्पया॒द्विशः॑ ॥ ६ ॥
 प॒थ्या रे॒वती॑र्ब॒हुधा वि॒रूपाः सर्वाः॑ स॒ंगत्य॑ वरी॒यस्ते अ॒क्रन् ।
 तास्त्वा सर्वाः॑ संवि॒दाना॑ ह॒यन्तु द॑श॒मीमु॒यः सु॒मना॑ व॒शेह ॥ ७ ॥

॥ ५ ॥

आ॒यम॑ग॒न्यर्णे॑म॒णिर्ब॒ली ब॒लेन॑ प्र॒मृण॑न्त॒पत्नान् ।
 ओ॒जो दे॒वानां॑ प॒य ओष॑धीनां व॒र्चसा॑ मा जि॒च॒त्वप्र॑यावन् ॥ १ ॥
 म॒यि क्ष॒त्रं प॑र्णे॒मणे॑ म॒यि धा॑रयता॒द्रयि॑म् ।
 अ॒हं रा॒ष्ट्रस्या॑भी॒वर्गे नि॒जो भू॑यासमु॒त्तमः॑ ॥ २ ॥
 यं नि॒दधु॑र्व॒नस्प॒तौ गु॒ह्यं दे॒वाः प्रि॒यं म॒णिम् ।
 तम॑स्म॒भ्यं स॒हायु॑षा दे॒वा द॑दतु भ॒र्तवे॑ ॥ ३ ॥
 सोम॑स्य प॒र्णेः सह॑ उ॒यमा॑ग॒न्नि॒न्द्रेण॑ द॒त्तो वरु॑णेन शिष्टः ।
 तं प्रि॒यासं॑ ब॒हु रोच॑मानो दी॒र्घायु॑त्वाय॒ शत॑शार॒दाय ॥ ४ ॥
 आ मा॑रु॒क्षत्प॑र्णे॒मणि॑र्म॒ह्या अ॒रि॒ष्टता॑तये ।
 यथा॑हमु॒त्तरो ऽसा॑न्य॒र्यम्ण॑ उ॒त संवि॑दः ॥ ५ ॥
 ये धी॒वानो॑ रथ॒काराः क॑र्मा॒रा ये म॑नी॒षिणः॑ ।
 उ॒प॒स्तीन्प॑र्णे॒ मद्यं॑ त्वं सर्वा॑न्कृ॒ण्वभितो॑ ज॒नान् ॥ ६ ॥
 ये राजा॑नो राज॒कृतः॑ सू॒ता ग्राम॑ण्यश्च ये ।
 उ॒प॒स्तीन्प॑र्णे॒ मद्यं॑ त्वं सर्वा॑न्कृ॒ण्वभितो॑ ज॒नान् ॥ ७ ॥
 प॒र्णे ऽसि॑ तनू॒पानः॑ स॒योनि॑र्वी॒रो वी॒रिण॑ म॒या ।

संवत्सरस्य तेजसा तेन बभ्रामि त्वा मखे ॥ ८ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

पुमान्मुंसः परिजातो ऽश्वत्थः खदिरादधि । ॥ ६ ॥
 स हन्तु शून्मामक्वान्यानहं द्वेषि ये च माम् ॥ १ ॥
 तानश्वत्थ निः शृणीहि शून्वैबाधदोधतः ।
 इन्द्रेण वृषभा मेदी मित्रेण वरुणेन च ॥ २ ॥
 यथाश्वत्थ निरभनो ऽनार्महत्यर्णवे ।
 एवा तान्सर्वाक्निर्भङ्गि यानहं द्वेषि ये च माम् ॥ ३ ॥
 यः सहमानश्चरसि सासहान इव श्लुषभः ।
 तेनाश्वत्थ त्वया वयं सपत्नान्सहिषीमहि ॥ ४ ॥
 सिनात्वेनाक्षिर्घृतिर्मेत्योः पार्श्वैरमोक्ष्यैः ।
 अश्वत्थ शून्मामक्वान्यानहं द्वेषि ये च माम् ॥ ५ ॥
 यथाश्वत्थ वानस्पत्यानारोहंकृणुषे ऽधरान् ।
 एवा मे शत्रोर्मूर्धानं विष्वग्भिन्धि सहस्व च ॥ ६ ॥
 ते ऽधराश्वः प्र स्रवन्तां छिन्ना नौरिव बन्धनात् ।
 न वैबाधप्रणुत्तानां पुनरस्ति निवर्तनम् ॥ ७ ॥
 प्रैणानुदे मनसा प्र चित्तेनोत ब्रह्मणा ।
 प्रैणान्वृक्षस्य शाखयाश्वत्थस्य नुदामहे ॥ ८ ॥

हरिणस्य रघुयदो ऽधि शीर्षणि भेषजम् । ॥ ९ ॥
 स क्षेपियं विषाणया विषूचीनमनीनशत् ॥ १ ॥
 अन्तु त्वा हरिणो वृषा पद्भिश्चतुर्भिरक्रीत ।
 विषाणे वि षं गुष्पितं यदस्य क्षेपियं हृदि ॥ २ ॥
 अदो यदवरोचते चतुष्पक्षमिव हृदिः ।
 तेन ते सर्वं क्षेपियमङ्गेभ्यो नाशयामसि ॥ ३ ॥

अमू ये दिवि सुभगे विचृतौ नाम तारके ।
 वि क्षेचियस्य मुञ्चतामधमं पाशमुत्तमम् ॥ ४ ॥
 आप इवा उ भेषजीरापो अमीवचातनीः ।
 आपो विश्वस्य भेषजीस्तास्वा मुञ्चन्तु क्षेचियात् ॥ ५ ॥
 यदासुतेः क्रियमाणायाः क्षेचियं त्वा व्यानशे ।
 वेदाहं तस्य भेषजं क्षेचियं नाशयामि त्वत् ॥ ६ ॥
 अपवासे नक्षत्राणामपवास उपसामुत्त ।
 अपासात्सर्वं दुर्भूतमपं क्षेचियमुच्छतु ॥ ७ ॥

॥ ८ ॥ आ यातु मित्र ऋतुभिः कल्पमानः संवेश्यन्पृथिवीमुस्त्रियाभिः ।
 अथास्मभ्यं वरुणो वायुरग्निर्वृहद्राष्ट्रं संवेश्यं दधातु ॥ १ ॥
 धाता रातिः संवितेदं जुषन्तामिन्द्रस्वष्टा प्रति हर्यन्तु मे वचः ।
 हुवे देवीमदितिं शूरपुत्रां सजातानां मध्यमेष्टा यथासानि ॥ २ ॥
 हुवे सोमं सवितारं नमोभिर्विश्वानादित्याँ अहमुत्तरत्वे ।
 अयमग्निर्दीदायहीर्धमेव सजातैरिद्धो ऽप्रतिब्रुवद्भिः ॥ ३ ॥
 इहेदंसाथ न परो गमाथेर्यो गोपाः पुष्टपतिर्व आर्जत् ।
 अस्मै कामायोपं कामिनीर्विश्वे वो देवा उपसंयन्तु ॥ ४ ॥
 सं वो मनांसि सं व्रता समाकूतीर्नमामसि ।
 अमी ये विव्रता स्थन तान्वः सं नमयामसि ॥ ५ ॥
 अहं गृभ्णामि मनसा मनांसि मम चित्तमनु चित्तेभिरेत ।
 मम वशेषु हृदयानि वः कृणोमि मम यातमनुवर्त्मान एत ॥ ६ ॥

॥ ९ ॥ कर्शफस्य विशफस्य द्यौष्पिता पृथिवी माता ।
 यथाभिचक्र देवास्तथाप कृणुता पुनः ॥ १ ॥
 अश्रेष्माणो अधारयन्तथा तन्मनुना कृतम् ।
 कृणोमि वग्नि विष्कन्धं मुष्कावर्हो गवामिव ॥ २ ॥

पि॒शङ्गे॒ सू॒त्रे॒ खृ॒गलं॒ तदा॒ ब॒ध्नन्ति॒ वे॒धसः॑ ।
 अ॒व॒स्युं शु॒ष्मं का॒व॒वं व॒ध्निं कृ॒ण्वन्तु॒ ब॒न्धुरः॑ ॥ ३ ॥
 येना॒ अ॒व॒स्यव॒श्चर॑ण दे॒वा इ॒वा॒सुरमा॒यया॑ ।
 शु॒नां क॒पि॒रिव॒ दू॒ष॒णो ब॒न्धुरा॒ का॒व॒वस्य॑ च ॥ ४ ॥
 दु॒ष्ट्यै हि॒ त्वा भ॒र्त्यामि॒ दू॒षयि॑ष्यामि का॒व॒वम् ।
 उ॒दा॒श॒वो रथा॑ इ॒व श॒पथे॑भिः स॒रिष्य॑थ ॥ ५ ॥
 ए॒क॒श॒तं वि॒ष्क॒न्धानि॒ वि॒ष्टिता॑ पृथि॒वीम॑नु ।
 तेषां॒ त्वाम॑य॒ उज्ज॑ह॒रुर्म॑खिं वि॒ष्क॒न्ध॒दू॒षण॑म् ॥ ६ ॥

प्रथ॒मा ह॒ ब्यु॒वा॒स सा॒ धे॒नु॒र्भव॑द्य॒मे ।
 सा नः॒ प॒र्य॒स्वती॒ दु॒हामु॒त्तरा॑मु॒त्तरा॑ स॒माम् ॥ १ ॥
 यां दे॒वाः प्र॒ति॒नन्द॑न्ति रा॒क्षिं धे॒नुमु॑पा॒यती॑म् ।
 सं॒व॒त्स॒रस्य॑ या प॒त्नी सा नो॑ अ॒स्तु सु॑म॒ङ्गली ॥ २ ॥
 सं॒व॒त्स॒रस्य॑ प्र॒ति॒मां यां त्वा॑ रा॒त्र्यु॒पास्ते॑हे ।
 सा न॒ आ॒यु॒ष्मतीं॑ प्र॒जां रा॒य॒स्यो॒षेण॑ सं सृ॒ज ॥ ३ ॥
 इ॒यमे॒व सा॒ या प्रथ॑मा ब्यौ॒ह॒दा॒स्वित॑रा॒सु च॑रति प्र॒वि॒ष्टा ।
 म॒हान्तो॑ अ॒स्यां म॒हि॒मानो॑ अ॒न्तर्व॒धूर्जि॑गाय न॒व॒गज्ज॑नि॒षी ॥ ४ ॥
 वा॒न॒स्प॒त्या या॒वा॒णो घो॑ष॒म॒क्रत॑ ह॒विष्कृ॑ण्वन्तः प॒रि॒व॒त्स॒री॒णम् ।
 ए॒का॒ष्टके॑ सु॒प्र॒जसः॑ सु॒वीरा॒ वयं॑ स्या॒म प॑त॒यो र॒यी॒णाम् ॥ ५ ॥
 इ॒डाया॑स्प॒दं घृ॑त॒व॒त्स॒री॒सृपं॑ जा॒त॒वेदः॑ प्र॒ति ह॒व्या गृ॑भाय ।
 ये या॒म्याः प॑श॒वो वि॒श्वरू॒पास्ते॑षां स॒न्ना॒नां म॒यि र॑न्ति॒र॒स्तु ॥ ६ ॥
 आ मे॑ पु॒ष्टे च॒ पो॒षे च॒ रा॒क्षि दे॒वानां॑ सु॒म॒तौ स्या॑म ।
 पू॒र्णा द॑र्वे॒ परा॑ प॒त सु॒पू॒र्णा पु॒नरा॑ प॒त ।
 स॒र्वान्य॒ज्ञान्त॑संभु॒ञ्जती॑ष॒मूर्जं॑ न॒ आ भ॑र ॥ ७ ॥
 आ॒य॒म॒गन्त॑सं॒वत्स॑रः प॒ति॒रे॒का॒ष्टके॑ त॒व ।
 सा न॒ आ॒यु॒ष्मतीं॑ प्र॒जां रा॒य॒स्यो॒षेण॑ सं सृ॒ज ॥ ८ ॥

चतुर्न्यज चतुपतीनार्तवानुत हायनान् ।
 समाः संवत्सराण्मासान्भूतस्य पतये यजे ॥ ९ ॥
 चतुर्भ्यस्त्वार्तवेभ्यो माघ्यः संवत्सरेभ्यः ।
 धाचे विधाचे समृधे भूतस्य पतये यजे ॥ १० ॥
 इडया जुह्वतो वयं देवान्धृतवता यजे ।
 गृहानलुभ्यतो वयं सं विशेमोप गोमतः ॥ ११ ॥
 एकाष्टका तपसा तप्यमाना जजान गर्भं महिमानमिन्द्रम् ।
 तेन देवा व्यषहन्त शत्रून्हन्ता दस्यूनामभवच्छचीपतिः ॥ १२ ॥
 इन्द्रपुत्रे सोमपुत्रे दुहितासि प्रजापतेः ।
 कामानस्माकं पूरय प्रति गृह्णाहि नो हविः ॥ १३ ॥
 ॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ११ ॥ मुञ्चामि त्वा हविषा जीवनाय कर्मज्ञातयक्ष्मादुत राजयक्ष्मात् ।
 ग्राहिर्जयाह यद्येतदेनं तस्या इन्द्रायी प्र मुमुक्षुमेनम् ॥ १ ॥
 यदि क्षितायुर्यदि वा परेतो यदि मृत्योरन्तिकं नीत एव ।
 तमा हरामि निर्वृतेरुपस्थादस्पर्धमेनं शतशारदाय ॥ २ ॥
 सहस्राक्षेण शतवीर्येण शतायुषा हविषाहार्धमेनम् ।
 इन्द्रो यथैनं शरदो नयात्यति विश्वस्य दुरितस्य पारम् ॥ ३ ॥
 शतं जीव शरदो वर्धमानः शतं हेमन्तां छतमु वसन्तान् ।
 शतं त इन्द्रो अग्निः सविता बृहस्पतिः शतायुषा हविषाहार्धमेनम् ॥ ४ ॥
 प्र विशतं प्राणापानावनडाहाविव व्रजम् ।
 व्यन्ये यन्तु मृत्यवो यानाहुरितरां छतम् ॥ ५ ॥
 इहैव स्तं प्राणापानौ मापं गातमितो युवम् ।
 शरीरमस्याक्लानि जरसे वहतं पुनः ॥ ६ ॥
 जरायै त्वा परि ददामि जरायै नि ध्रुवामि त्वा ।
 जरा त्वा भद्रा नैष्ट व्यन्ये यन्तु मृत्यवो यानाहुरितरां छतम् ॥ ७ ॥

अभि त्वा जरिमाहितं गामुक्ष्णमिव रज्ज्वा ।
यस्त्वा मृत्युरभ्यधत्त जायमानं सुपाशया ।
तं ते सत्यस्य हस्ताभ्यामुदमुञ्च बृहस्पतिः ॥ ८ ॥

इहैव ध्रुवां नि मिनोमि शालां क्षेमे तिष्ठाति घृतमुक्षमाणा ॥ १२ ॥
तां त्वा शाले सर्ववीराः सुवीरा अरिष्टवीरा उप सं चरेम ॥ १ ॥
इहैव ध्रुवा प्रति तिष्ठ शाले ऽश्वावती गोमती सूनृतावती ।
ऊर्जस्वती घृतवती पयस्वान्युलूयस्व महते सौभगाय ॥ २ ॥
धरुण्यसि शाले बृहच्छन्दाः पूतिधान्या ।
आ त्वा वत्सो गमेदा कुमार आ धेनवः सायमास्यन्दमानाः ॥ ३ ॥
इमां शालां सविता वायुरिन्द्रो बृहस्पतिर्नि मिनोतु प्रजानन् ।
उद्धनून्ना मरुतो घृतेन भगो नो राजा नि कृषिं तनोतु ॥ ४ ॥
मानस्य पत्नि शरणा स्योना देवी देवेभिर्निमितास्यये ।
तृणं वसाना सुमना असस्यमषासन् सहवीरं रयिं दाः ॥ ५ ॥
अृतेन स्थूणामधि रोह वंशोयो विराजन्नपं बृह्म शबून
मा ते रिषन्नुपसत्तारो गृहाणां शाले शतं जीवेम शरदः सर्ववीराः ॥ ६ ॥
एमां कुमारस्तरुण आ वत्सो जगता सह ।
एमां परिक्षुतः कुम्भ आ दध्नः कलशैरगुः ॥ ७ ॥
पूर्णं नारि प्र भर कुम्भमेतं घृतस्य धाराममृतेन संभृताम् ।
इमान्यातृनमृतेना समङ्गीष्टापूर्तमभि रक्षान्येनाम् ॥ ८ ॥
इमा आपः प्र भराम्ययक्ष्मा यक्ष्मनाशनीः ।
गृहानुप प्र सीदाम्यमृतेन सहाग्निना ॥ ९ ॥

यददः संप्रयतीरहावनदता हते । ॥ १३ ॥
तस्मादा नद्योऽं नाम स्थ ता वो नामानि सिन्धवः ॥ १ ॥
यत्प्रेषिता वरुणेनाङ्गीर्भ समवल्गात ।

तदाभोदिन्द्रो वो यतीस्तस्मादापो अनु हन ॥ २ ॥

अपकामं स्यन्दमाना अवीवरत वो हि कम ।

इन्द्रो वः शक्तिभिर्देवीस्तस्माद्धानाम वो हितम् ॥ ३ ॥

एको वो देवो ऽपतिष्ठत्यन्दमाना यथावशम् ।

उदानिषुर्महीरिति तस्मादुदकमुच्यते ॥ ४ ॥

आपो भद्रा घृतमिदापं आसन्नमीषोमौ बिभ्रत्याप इक्षाः ।

तीव्रो रसो मधुपृचामरंगम आ मा प्राणेन सह वर्चसा गमेत् ॥ ५ ॥

आदिपश्याम्युत वा शृणोम्या मा घोषो गच्छति वाङ् मासाम् ।

मन्ये भेजानो अमृतस्थ तर्हि हिरण्यवर्षा अतृपं यदा वः ॥ ६ ॥

इदं व आपो हृदयमयं वत्स चृतावरीः ।

इहेत्यमेतं शकरीर्येदेदं वेश्यामि वः ॥ ७ ॥

॥ १४ ॥

सं वो गोष्ठेन सुषदा सं रय्या सं सुभूत्या ।

अहंजीतस्य यन्नाम तेना वः सं सृजामसि ॥ १ ॥

सं वः सृजत्वयमा सं पूषा सं बृहस्पतिः ।

समिन्द्रो यो धनंजयो मयि पुष्यत यज्ञसु ॥ २ ॥

संजग्माना अबिभ्युषीरस्मिन्गोष्ठे करीषिणीः ।

बिभ्रतीः सोम्यं मध्वनमीवा उपेतन ॥ ३ ॥

इहैव गाव एतनेहो शकैव पुष्यत ।

इहैवोत प्र जायध्वं मयि संज्ञानमस्तु वः ॥ ४ ॥

शिवो वो गोष्ठो भवतु शरिशकैव पुष्यत ।

— इहैवोत प्र जायध्वं मया वः सं सृजामसि ॥ ५ ॥

मया गावो गोपतिना सचध्वमयं वो गोष्ठ इह पौषयिष्णुः ।

रायस्पोषेण बहुला भवन्तीजीवा जीवन्तीरुप वः सदेम ॥ ६ ॥

॥ १५ ॥ इन्द्रमहं वणिजं चोदयामि स न ऐतुं पुरेता नो अस्तु ।

नुदन्नरातिं परिपन्थिनं मृगं स ईशानो धनदा अस्तु मर्ह्यम् ॥ १ ॥
 ये पन्थानो बहवो देवयाना अन्तरा द्यावापृथिवी संचरन्ति ।
 ते मा जुषन्तां पर्यसा घृतेन यथा क्रीत्वा धनमाहराणि ॥ २ ॥
 इध्मेनाम इद्धमानो घृतेन जुहोमि हव्यं तस्मे बलाय ।
 यावदीशे ब्रह्मणा वन्दमान इमां धियं शतसेयाय देवीम् ॥ ३ ॥
 इमामग्ने शरणि मीमृषो नो यमध्वानमगाम दूरम् ।
 शुनं नो अस्तु प्रपणो विक्रयश्च प्रतिपणः फलिनं मा कृणोतु ।
 इदं हव्यं सैविदानौ जुषेथां शुनं नो अस्तु चरितमुत्थितं च ॥ ४ ॥
 येन धनेन प्रपणं चरामि धनेन देवा धनमिद्धमानः ।
 तन्मे भूयो भवतु मा कनीयो ऽयं सातघ्नो देवान्हविषा नि वैध ॥ ५ ॥
 येन धनेन प्रपणं चरामि धनेन देवा धनमिद्धमानः ।
 तस्मिन् इन्द्रो रुचिमा दधातु प्रजापतिः सविता सोमो अग्निः ॥ ६ ॥
 उप त्वा नमसा वयं होतवैश्वानर स्तुमः ।
 स नः प्रजास्वात्मसु गोषु प्राणेषु जागृहि ॥ ७ ॥
 विश्वाहा ते सदमिद्धरेमाश्वायेव तिष्ठते जातवेदः ।
 रायस्योषेण समिषा मदन्तो मा ते अग्ने प्रतिवेशा रिषाम ॥ ८ ॥
 ॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥
 ॥ पञ्चमः प्रपाठकः ॥

प्रातरपिं प्रातरिन्द्रं हवामहे प्रातर्मिषावरुणा प्रातरश्विना । ॥ १६ ॥
 प्रातर्भगं पूषणं ब्रह्मणस्पतिं प्रातः सोममुत रुद्रं हवामहे ॥ १ ॥
 प्रातर्जितं भगमुयं हवामहे वयं पुत्रमदितेर्यो विधर्ता ।
 आध्रश्चिद्वं मन्यमानस्तुरश्विद्राजा चिद्वं भगं भक्षीत्याहं ॥ २ ॥
 भग प्रणेतर्भग सत्यराधो भगेमां धियमुदवा ददन्नः ।
 भग प्र णो जनय गोभिरश्वैर्भग प्र नृभिर्नृवन्तः स्याम ॥ ३ ॥
 उतेदानीं भगवन्तः स्यामोत प्रपित्व उत मध्ये अह्नाम् ।

उ॒तो॒दि॒तौ म॒घव॒न्सूर्य॑स्य व॒यं दे॒वानां॑ सु॒म॒तौ स्या॑म ॥ ४ ॥
 भ॒ग ए॒व भ॒गवाँ॑ अ॒स्तु दे॒वस्तेना॑ व॒यं भ॒गव॑न्तः स्या॒म ।
 तं त्वा भ॒ग सर्व॑ इ॒ज्जो॒हवी॑मि॒ स नो॑ भ॒ग पु॒र॒एता भ॑वे॒ह ॥ ५ ॥
 स॒म॒ध्वा॒योष॑सो॒ नम॑न्ता दधि॒क्रावे॑व शु॒चये॑ प॒दाय॑ ।
 अ॒र्वा॒चीनं॑ व॒सुवि॑दं भ॒ग मे॒ रथ॑मि॒वाश्वा॑ वा॒जिन॑ आ व॒हन्तु ॥ ६ ॥
 अ॒श्वाव॑ती॒र्गोम॑ती॒र्न उ॒षासो॑ वी॒रव॑तीः स॒दमु॑छन्तु भ॒द्राः ।
 घृ॒तं दु॒हाना॑ वि॒श्वतः॑ प्र॒पीता॑ यू॒यं पा॑त स्व॒स्तिभिः॑ स॒दा नः ॥ ७ ॥

॥ १७ ॥ सी॒रा यु॒ञ्जन्ति॑ क॒वयो॑ यु॒गा वि त॑न्वते पृ॒थक् । धी॒रा दे॒वेषु॑ सु॒ख्यौ ॥ १ ॥
 यु॒नक्त॑ सी॒रा वि यु॒गा त॑नोत कृ॒ते यो॒नौ व॑पते॒ह बी॑जम् ।
 वि॒राजः॑ श्रु॒ष्टिः स॒मरा॑ अ॒सञ्जो॑ ने॒दीय॑ इ॒त्सृण्यः॑ प॒क्रमा॑ य॒वन् ॥ २ ॥
 ला॒ङ्गलं॑ प॒वीर॑व॒त्सुशी॑मं सोम॒सत्सरु॑ ।
 उ॒दि॒षप॑तु गाम॒वि प्र॑स्थाव॒द्रथ॑वा॒हनं॑ पी॒वरीं॑ च प्र॒फ॒र्ष्यम् ॥ ३ ॥
 इ॒न्द्रः सी॒तां नि गृ॑ह्णातु तां पृ॒षाभि॑ र॒क्षतु॑ ।
 सा नः॑ प॒यस्व॑ती दु॒हामु॑त्तरा॒मुत्तरां॑ स॒माम् ॥ ४ ॥
 शु॒नं सु॑फ॒ाला वि त॑दन्तु भूमिं शु॒नं की॒नाश॑ अ॒नु य॑न्तु वा॒हान् ।
 शु॒नासी॑रा ह॒विषा॑ तो॒शमा॑ना सु॒पिप्प॑ला ओ॒षधीः॑ क॒र्त॒म॒सै ॥ ५ ॥
 शु॒नं वा॑हाः शु॒नं नरः॑ शु॒नं कृ॑षतु ला॒ङ्गलम् ।
 शु॒नं व॑र॒चा ब॑ध्यन्तां शु॒नम॑ष्ट्रा॒मुदि॑ङ्गय ॥ ६ ॥
 शु॒नासी॑रि॒ह स॑ मे जुषे॒थाम् ।
 य॒ह्वि च॑क्र॒थुः प॑यस्ते॒नेमा॑मुप॒ सिञ्च॑तम् ॥ ६ ॥
 सी॒ते व॑न्ता॒महे॒ त्वा॒र्वा॒ची सु॑भगे भव ।
 यथा॑ नः सु॒म॒ना अ॒सो यथा॑ नः सु॒फ॒ला भु॑वः ॥ ८ ॥
 घृ॒तेन॑ सी॒ता म॑धु॒ना स॑म॒क्ता वि॒श्वेर्दे॒वैर॑नु॒मता॑ म॒रुद्भिः॑ ।
 सा नः॑ सी॒ते प॑यसा॒भ्याव॑वृ॒त्स्वोर्ज॑स्वती घृ॒तव॑त्पि॒न्वमा॑ना ॥ ९ ॥

इ॒मां ख॒ना॒म्योष॑धिं वी॒रुधां॑ ब॒लव॑त्त॒माम् । ॥ १८ ॥
यया॑ स॒पत्नीं॑ बा॒धते॑ यया॑ संवि॒न्दते॑ प॒तिम् ॥ १ ॥
उ॒त्ता॒नप॑र्णे सु॒भगे॑ दे॒वजू॑ते स॒हस्व॑ति ।
स॒पत्नीं॑ मे॒ परा॑ णु॒द् प॒तिं मे॒ के॒वलं॑ कृ॒धि ॥ २ ॥
न॒हि ते॒ नाम॑ ज॒याह॒ नो अ॒स्मिन्म॑से प॒तौ ।
प॒रा॒मे॒व प॒रा॒वत॑ स॒पत्नीं॑ ग॒मया॑मसि ॥ ३ ॥
उ॒त्त॒रा॒हमु॑त्तर उ॒त्तरे॑दु॒त्तरा॑भ्यः ।
अ॒धः स॒पत्नी॑ या म॒माध॑रा सा॒धरा॑भ्यः ॥ ४ ॥
अ॒हम॑स्मि स॒हमा॑नाथो त्वम॑सि सा॒सहिः॑ ।
उ॒भे स॒हस्व॑ती भू॒त्वा स॒पत्नीं॑ मे स॒हाव॑है ॥ ५ ॥
अ॒भि ते॒ ऽधां॑ स॒हमा॑नामु॒प ते॒ ऽधां॑ स॒हीय॑सीम् ।
मा॒मनु॑ प्र ते॒ मनो॑ व॒त्सं गौ॑रि॒व धा॑वतु प॒था वा॑रि॒व धा॑वतु ॥ ६ ॥

सं॒शितं॑ म इ॒दं ब्र॒ह्म सं॒शितं॑ वी॒र्यं॑ ब॒लम् । ॥ १९ ॥
सं॒शितं॑ क्ष॒त्रम॑ज॒रम॑स्तु जि॒ष्णुर्येषा॑म॒स्मि पुरो॑हि॒तः ॥ १ ॥
सम॑ह॒मेषां॑ रा॒ष्ट्रं स्या॑मि स॒मोजो॑ वी॒र्यं॑ ब॒लम् ।
वृ॒श्चामि॑ श॒बूणां॑ बा॒हून्नेन॑ ह॒विषा॑हम् ॥ २ ॥
नी॒चैः प॑द्यन्ता॒मध॑रे भवन्तु ये नः॑ सू॒रिं म॒घवा॑नं पृ॒तन्या॑न् ।
क्षि॒णामि॑ ब्र॒ह्मणा॑मि॒चानु॑न्व॒यामि॑ स्वा॒नह॑म् ॥ ३ ॥
ती॒क्ष्णीयांसः॑ प॒रशो॑र॒मेस्ती॑क्ष्ण॒तरा॑ उ॒त ।
इन्द्र॑स्य व॒ज्रात्ती॑क्ष्णीयांसो येषा॑म॒स्मि पुरो॑हि॒तः ॥ ४ ॥
एषा॑म॒हमा॑यु॒धा सं स्या॑म्येषां रा॒ष्ट्रं सु॒वीरं॑ वर्ध॒यामि॑ ।
एषां॑ क्ष॒त्रम॑ज॒रम॑स्तु जि॒ष्ण्वेषां॑ चि॒त्तं वि॒श्वे ऽव॑न्तु दे॒वाः ॥ ५ ॥
उ॒द्ध॒वेन्तां॑ म॒घव॑न्वाजि॒नान्यु॑ष्ठीराणां ज॒यता॑मेतु॒ घोषः॑ ।
पृथ॑ग्घोषा उ॒लुल॑यः के॒तुम॑न्त उ॒दीर॑ताम् ।
दे॒वा इन्द्र॑ज्येष्ठा म॒रुतो॑ यन्तु से॒नया॑ ॥ ६ ॥

प्रेता जयता नर उया वः सन्तु बाहवः ।
 तीक्ष्णेष्वो ऽबलधन्वनो हतोयायुधा अबलानुयबाहवः ॥ ७ ॥
 अवसृष्टा परा पत शरब्धे ब्रह्मसंशिते ।
 जयामिचान्म पद्यस्व जह्वेषां वरवरं मामीषां मोचि कश्चन ॥ ८ ॥

॥ २० ॥

अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः ।
 तं जानन्नम आ रोहाधा नो वर्धया रयिम् ॥ १ ॥
 अमे अछा वदेह नः प्रत्यङ्गः सुमना भव ।
 प्र णो यद्ध विशां पते धनदा असि नस्त्वम् ॥ २ ॥
 प्र णो यद्धत्वयमा प्र भगः प्र बृहस्पतिः ।
 प्र देवीः प्रोत सूनृता रयिं देवी दधातु मे ॥ ३ ॥
 सोमं राजानमवसे ऽयिं गीर्भिर्हवामहे ।
 आदित्यं विष्णुं सूर्यं ब्रह्माणं च बृहस्पतिम् ॥ ४ ॥
 त्वं नो अमे अग्निभिर्ब्रह्म यज्ञं च वर्धय ।
 त्वं नो देव दातवे रयिं दानाय चोदय ॥ ५ ॥
 इन्द्रवायू उभाविह सुसवेह हवामहे ।
 यथा नः सर्वे इज्जनः संगत्यां सुमना असहानकामश्च नो भुवत् ॥ ६ ॥
 अर्यमणं बृहस्पतिमिन्द्रं दानाय चोदय ।
 वातं विष्णुं सरस्वतीं सवितारं च वाजिनम् ॥ ७ ॥
 वाजस्य नु प्रसवे सं बभूविमेमा च विश्वा भुवनान्यन्तः ।
 उतादिस्तन्तं दापयतु प्रजानन्नयिं च नः सर्ववीरं नि यद्ध ॥ ८ ॥
 दुहां मे पञ्च प्रदिशो दुहामुर्वीर्यथाबलम् ।
 प्रापेयं सर्वा आकूतीर्मनसा हृदयेन च ॥ ९ ॥
 गोसनिं वाचमुदेयं वर्चसा माभ्युदिहि ।
 आ रुन्धां सर्वतो वायुस्त्वष्टा पोषं दधातु मे ॥ १० ॥

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

ये अ॒ग्नयो॑ अ॒प्स्व॑न्त॒र्ये वृ॒चे ये पु॒रुषे॑ ये अ॒ग्नि॑सु । ॥ २१ ॥
य आ॒वि॒वेशो॑ष॒धीर्यो॑ वनस्पती॒स्तेभ्यो॑ अ॒ग्नि॒भ्यो हु॒तम॑स्त्वेतत् ॥ १ ॥
यः सोमे॑ अ॒न्तर्यो॑ गोष्वन्त॒र्ये आ॒वि॒ष्टो व॒यस्सु॑ यो मृ॒गेषु॑ ।
य आ॒वि॒वेश॑ द्वि॒पदो॑ यश्चतु॒ष्पद॑स्तेभ्यो॑ ॥ २ ॥
य इन्द्रे॑ण स॒रथं॑ याति॒ देवो॑ वै॒श्वान॒र उ॒त वि॒श्वदा॑व्यः ।
यं जोह॑वीमि पृ॒तना॑सु सास॒हिं तेभ्यो॑ ॥ ३ ॥
यो दे॒वो वि॒श्वाद्य॑मु॒ काम॑माहु॒र्य दा॒तारं॑ प्र॒तिगृ॑ह्णन्त॒माहुः॑ ।
यो धी॒रः श॒क्रः प॑रिभूर॒दाभ्य॑स्तेभ्यो॑ ॥ ४ ॥
यं त्वा हो॒तारं॑ मन॒साभि॑ संवि॒दुस्त्रयो॑दश भौ॒वनाः॑ पञ्च॒ मान॒वाः ।
व॒र्चो॒धसे॑ य॒शसे॑ सूनृ॒ताव॑ते तेभ्यो॑ ॥ ५ ॥
उ॒क्षान्ना॑य व॒शान्ना॑य सोम॑पृ॒ष्ठाय॑ वे॒धसे॑ ।
वै॒श्वान॒रज्ये॑ष्ठेभ्य॒स्तेभ्यो॑ ॥ ६ ॥
दि॒वं पृ॒थि॒वीम॑न्त॒रिक्षं॑ ये वि॒द्युत॑मनुसं॒चर॑न्ति ।
ये दि॒क्ष्व॑न्त॒र्ये वा॒ते अ॒न्तस्ते॑भ्यो॑ अ॒ग्नि॒भ्यो हु॒तम॑स्त्वेतत् ॥ ७ ॥
हि॒र॒ण्यपा॑णिं सवि॒तार॑मिन्द्रं बृ॒हस्प॑तिं वरु॒णं मि॒त्रम॑ग्निम् ।
वि॒श्वान्दे॒वान॑ङ्गिर॒सो ह॒वाम॑ह इ॒मं क्र॒थादं॑ श॒मय॑न्त्व॒ग्निम् ॥ ८ ॥
शा॒न्तो अ॒ग्निः क्र॒थाछा॑न्तः पु॒रुषे॑र॒षणः॑ ।
अथो॑ यो वि॒श्वदा॑व्य॒स्तं क्र॒थाद॑मशी॒शम॑म् ॥ ९ ॥
ये प॒र्वताः॑ सोम॑पृ॒ष्ठ आ॒प उ॒त्तान॑शी॒वरीः॑ ।
वा॒तः प॒र्जन्य॑ आ॒द॒मि॒स्ते क्र॒थाद॑मशी॒शम॑न् ॥ १० ॥

ह॒स्ति॒व॒र्चसं॑ प्र॒थतां॑ बृ॒हद्य॑शो अ॒दि॒त्या य॒ज्ञः सं॒बभू॑व । ॥ २२ ॥
ता॒त्सर्वे॑ सम॒दुर्म॑ह्यमे॒तद्वि॒श्वे दे॒वा अ॒दि॒तिः स॒जोषाः॑ ॥ १ ॥
मि॒त्रश्च॑ वरु॒णश्चेन्द्रो॑ रु॒द्रश्च॑ चे॒तनुः॑ ।
दे॒वासो॑ वि॒श्वधा॑य॒स्ते मा॑ञ्जन्तु॒ वर्च॑सा ॥ २ ॥
येन॑ ह॒स्ती वर्च॑सा सं॒बभू॑व॒ येन॑ रा॒जा म॒नुषे॑ष्व॒प्स्व॑न्तः ।

येन देवा देवतामय आयन्तेन मामद्य वर्चसामे वर्चस्विनं कृणु ॥ ३ ॥

यस्ते वर्चो जातवेदो बृहन्नक्त्याहुतेः ।

यावत्सूर्यस्य वर्च आसुरस्य च हस्तिनः

तावन्मे अश्विना वर्च आ धत्तां पुष्करस्रजा ॥ ४ ॥

यावच्चतस्रः प्रदिशश्चक्षुर्यावत्समश्नुते ।

तावत्समैर्विन्द्रियं मयि तद्धस्तिवर्चसम् ॥ ५ ॥

हस्ती मृगाणां सुषदा मतिष्ठावान्बभूव हि ।

तस्य भगेन वर्चसाभि विज्जामि मामहम् ॥ ६ ॥

॥ २३ ॥

येन वेहन्नभूविष्य नाशयामसि तत्त्वत् ।

इदं तदन्यच्च त्वदप दूरे नि दध्मसि ॥ १ ॥

आ ते योनिं गर्भं एतु पुमान्बाणं इवेषुधिम् ।

आ वीरो ऽच जायतां पुचस्ते दशमास्यः ॥ २ ॥

पुमांसं पुचं जनय तं पुमाननु जायताम् ।

भवासि पुचाणां माता जातानां जनयाश्च यान् ॥ ३ ॥

यानि भद्राणि बीजान्यृषभा जनयन्ति च ।

तैस्त्वं पुचं विन्दस्व सा प्रसूर्धेनुका भव ॥ ४ ॥

कृणोमि ते प्राजापत्यमा योनिं गर्भं एतु ते ।

विन्दस्व त्वं पुचं नारि यस्तुभ्यं शमसहस्रमु तस्मै त्वं भव ॥ ५ ॥

यासां ह्यीः पिता पृथिवी माता समुद्रो मूलं वीरुधां बभूव ।

तास्त्वा पुचविद्याय देवीः प्रावन्त्वोषधयः ॥ ६ ॥

॥ २४ ॥

पर्यस्वतीरोषधयः पर्यस्वन्मामकं वचः ।

अथो पर्यस्वतीनामा भरे ऽहं सहस्रशः ॥ १ ॥

वेदाहं पर्यस्वन्तं चकार धान्यं बहु ।

संभूत्वा नाम यो देवस्तं वयं हवामहे योयो अयज्जनो गृहे ॥ २ ॥

इ॒मा याः प॒ञ्च प्र॒दिशो॑ मा॒नवीः प॒ञ्च कृ॒ष्टयः ।
वृ॒ष्टे शा॒पं न॒दीरि॒वेह स्फा॒तिं स॒माव॑हान् ॥ ३ ॥
उ॒दुत्सं श॒तधा॑रं स॒हस्र॑धा॒रमक्षि॑तम् ।
ए॒वास्मा॑के॒दं धान्यं स॒हस्र॑धा॒रमक्षि॑तम् ॥ ४ ॥
श॒तह॑स्त स॒माह॑र स॒हस्र॑हस्त सं कि॒र ।
कृ॒तस्य॑ का॒र्यस्य॑ चे॒ह स्फा॒तिं स॒माव॑ह ॥ ५ ॥
ति॒स्रो मा॒त्रा गन्ध॑वा॒णां च॒तस्रो॑ गृ॒हप॑त्याः ।
तासां॑ या स्फा॒तिम॑त्त॒मा तया॑ त्वा॒भि मृ॑शामसि ॥ ६ ॥
उ॒पोह॑श्च॒ समूह॑श्च॒ क्षत्तारौ॑ ते प्र॒जाप॑ते ।
तावि॒हा व॑हतां स्फा॒तिं बहुं॑ भू॒मान॑मक्षि॒तम् ॥ ७ ॥

उ॒त्तुद॑स्त्वो॒त्तुद॑तु मा धृ॒थाः श॒यने॒ स्वे । ॥ २५ ॥
इ॒षुः का॒र्मस्य॑ या भी॒मा तया॑ वि॒ध्यामि॒ त्वा हृ॒दि ॥ १ ॥
आ॒धी॒प॒णां का॒र्मश॑ल्यामि॒षु संक॑ल्पकु॒ल्मलाम् ।
तां सु॑स॒नतां॑ कृ॒त्वा का॒र्मो वि॒ध्यतु॑ त्वा हृ॒दि ॥ २ ॥
या स्त्री॒हानं॑ शोषय॒ति का॒र्मस्ये॒षुः सु॑स॒नता ।
प्रा॒चीन॑प॒क्षा व्योषा॑ तया वि॒ध्यामि॒ त्वा हृ॒दि ॥ ३ ॥
शु॒चा वि॒द्धा व्योष॑या शु॒ष्कास्या॒भि सर्प॑ मा ।
मृ॒दुर्नि॑म॒न्युः के॒वली॑ प्रि॒यवा॒दिन्यनु॑व्रता ॥ ४ ॥
आ॒जामि॒ त्वाज॑न्या परि॒ मातु॑रथो पि॒तुः ।
यथा॑ म॒म क॒ताव॑सो म॒म चि॒त्तमु॑पाय॒सि ॥ ५ ॥
व्य॒स्यै मि॒त्रावरु॑णौ हृ॒दश्चि॒त्तान्य॑स्यतम् ।
अथै॒नाम॑क्र॒तुं कृ॒त्वा म॒मैव॑ कृ॒णुत॑ व॒शे ॥ ६ ॥

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

ये॒ऽस्यां स्थ॑ प्रा॒च्यां दि॒शि हे॒तयो॑ नाम दे॒वास्तेषां॑ वो अ॒मि॒रिष॑वः । ॥ २६ ॥

ते नो मृडत ते नो ऽधि ब्रूत तेभ्यो वो नमस्तेभ्यो वः स्वाहा ॥ १ ॥
 ये३स्यां स्य दक्षिणायां दिश्यविष्यवो नाम देवास्तेषां वः काम इषवः ।
 ते नो० ॥ २ ॥
 ये३स्यां स्य प्रतीच्यां दिशि वैराजा नाम देवास्तेषां व आप इषवः ।
 ते नो० ॥ ३ ॥
 ये३स्यां स्योदीच्यां दिशि प्रविष्यन्तो नाम देवास्तेषां वो वात इषवः ।
 ते नो० ॥ ४ ॥
 ये३स्यां स्य ध्रुवायां दिशि निलिम्पा नाम देवास्तेषां व ओषधीरिषवः ।
 ते नो० ॥ ५ ॥
 ये३स्यां स्योर्ध्वायां दिश्यवस्वन्तो नाम देवास्तेषां वो बृहस्पतिरिषवः ।
 ते नो मृडत ते नो ऽधि ब्रूत तेभ्यो वो नमस्तेभ्यो वः स्वाहा ॥ ६ ॥

॥ २७ ॥ प्राची दिगमिरधिपतिरसितो रक्षितादित्या इषवः । तेभ्यो नमो
 ऽधिपतिभ्यो नमो रक्षितृभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु । यो३स्मान्नेष्टि यं वयं द्विषमस्तं वो जम्भे दध्मः ॥ १ ॥
 दक्षिणा दिगिन्द्रो ऽधिपतिस्तिरश्चिराजी रक्षिता पितर इषवः ।
 तेभ्यो० । ० ॥ २ ॥
 प्रतीची दिग्वरुणो ऽधिपतिः पृदाकू रक्षितान्नमिषवः ।
 तेभ्यो० । ० ॥ ३ ॥
 उदीची दिक्सोमो ऽधिपतिः स्वजो रक्षिताशनिरिषवः ।
 तेभ्यो० । ० ॥ ४ ॥
 ध्रुवा दिग्विष्णुरधिपतिः कल्माषयीवो रक्षिता वीरुध इषवः ।
 तेभ्यो० । ० ॥ ५ ॥
 ऊर्ध्वा दिग्वृहस्पतिरधिपतिः श्विचो रक्षिता वर्षमिषवः । तेभ्यो नमो
 ऽधिपतिभ्यो नमो रक्षितृभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु । यो३स्मान्नेष्टि यं वयं द्विषमस्तं वो जम्भे दध्मः ॥ ६ ॥

एकैक्यैषा सुष्ट्या सं बभूव यच्च गा असृजन्त भूतकृतो विश्वरूपाः । ॥ २८ ॥
यच्च विजायते यमिन्यपर्तुः सा पशून्क्षिणाति रिफती रुशती ॥ १ ॥
एषा पशून्सं क्षिणाति क्रव्याद्भूत्वा व्यङ्गरी ।
उत्तेनां ब्रह्मणे दद्यात्तथा स्योना शिवा स्यात् ॥ २ ॥
शिवा भव पुरुषेभ्यो गोभ्यो अश्वेभ्यः शिवा ।
शिवास्मै सर्वस्मै क्षेपाय शिवा न इहेधि ॥ ३ ॥
इह पुष्टिरिह रसं इह सहस्रं सातमा भव । पशून्यमिनि पोषय ॥ ४ ॥
यच्चा सुहार्दः सुकृतो मदन्ति विहाय रोगं तच्च १ः स्वायाः ।
तं लोकं यमिन्यभिसंबभूव सा नो मा हिंसीत्युरुषान्पशून् ॥ ५ ॥
यच्चा सुहार्दां सुकृतामग्निहोत्रहुतां यच्च लोकः ।
तं लोकं यमिन्यभिसंबभूव सा नो मा हिंसीत्युरुषान्पशून् ॥ ६ ॥

यद्राजानो विभजन्त इष्टापृष्ठस्य षोडशं यमस्यामी संभासदः । ॥ २९ ॥
अविस्तस्मात्प्र मुञ्चति दत्तः शितिपात्स्वधा ॥ १ ॥
सर्वान्कामान्पूरयत्याभवन्भवन्भवन् ।
आकूतिप्रो ऽविर्दत्तः शितिपान्नोप दस्यति ॥ २ ॥
यो ददाति शितिपादमविं लोकेन संमितम् ।
स नाकमभ्यारोहति यच्च शुक्लो न क्रियते अबलेन बलीयसे ॥ ३ ॥
पञ्चापूपं शितिपादमविं लोकेन संमितम् ।
प्रदातोप जीवति पितृणां लोके ऽक्षितम् ॥ ४ ॥
पञ्चापूपं शितिपादमविं लोकेन संमितम् ।
प्रदातोप जीवति सूर्यमासयोरक्षितम् ॥ ५ ॥
इरेव नोप दस्यति समुद्र इव पयो महत् ।
देवौ संवासिनाविव शितिपान्नोप दस्यति ॥ ६ ॥
क इदं कस्मा अदात्कामः कामायादात् ।
कामो दाता कामः प्रतियहीता कामः समुद्रमा विवेश ।

कामेन त्वा प्रति गृह्णामि कामैतत्ते ॥ ७ ॥
 भूमिष्ठा प्रति गृह्णात्वन्तरिक्षमिदं महत् ।
 माहं प्राणेन मात्मना मा प्रजया प्रतिगृह्य वि राधिवि ॥ ८ ॥

॥ ३० ॥

सहृदयं सामनस्यमविद्वेषं कृणोमि वः । *shantubh*
 अन्यो अन्यमभि हर्षेत वात्सं जातमिवाध्या ॥ १ ॥
 अनुव्रतः पितुः पुत्रो माचा भवतु संमनाः ।
 जाया पत्ये मधुमतीं वाचं वदतु शन्तिवान् ॥ २ ॥
 मा भ्राता भ्रातरं द्विष्टन्मा स्वसारमुत स्वसा ।
 सम्यञ्चः सप्रता भूत्वा वाचं वदत भद्रया ॥ ३ ॥
 येन देवा न वियन्ति नो च विद्विषते मिथः । *na-n*
 तत्कृणोमो ब्रह्म वो गृहे संज्ञानं पुरुषेभ्यः ॥ ४ ॥
 ज्यायस्वन्तश्चित्तिनो मा वि यौष्ट संराधयन्तः सधुराश्चरन्तः । *just*
 अन्यो अन्यस्मै वल्गु वदन्त एतं सध्रीचीनाम्बः संमनसस्कृणोमि ॥ ५ ॥
 समानी प्रपा सह वो ऽन्नभागः समाने योक्ते सह वो युनज्मि । 2 "
 सम्यञ्चो ऽयिं संपर्यतारा नाभिमिवाभितः ॥ ६ ॥ *(just) just*
 सध्रीचीनाम्बः संमनसस्कृणोम्येकश्रुष्टीनसंवनेन सर्वान् । *just*
 देवा इवामृतं रक्षमाणाः सायंप्रातः सौमनसो वो अस्तु ॥ ७ ॥

॥ ३१ ॥

वि देवा जस्साचृतच्च त्वमये अरात्या ।
 व्य॑हं सर्वेण पाप्मना वि यक्ष्मेण समायुषा ॥ १ ॥
 व्यार्था पर्वमानो वि शक्रः पापकृत्यया । व्य॑हं० ॥ २ ॥
 वि याम्याः पशव आरख्यैर्यापस्तृष्णायासरन् । व्य॑हं० ॥ ३ ॥
 वी॒ऽमे द्यावापृथिवी इतो वि पन्थानो दिशदिशम् । व्य॑हं० ॥ ४ ॥
 त्वष्टा दुहिचे बहन्तु युनक्तीतीदं विश्वं भुवनं वि याति । व्य॑हं० ॥ ५ ॥
 अग्निः प्राणान्सं दधाति चन्द्रः प्राणेन संहितः । व्य॑हं० ॥ ६ ॥

प्राणेन वि॒श्वतो॒वीर्यं दे॒वाः सूर्यं स॒मैरयन् । व्य॑हं० ॥ ७ ॥

आयु॑ष्मतामायु॒ष्कृतां प्रा॒णेन जी॒व मा मृ॒षाः । व्य॑हं० ॥ ८ ॥

प्रा॒णेन प्रा॒णतां प्रा॒णेहै॒व भ॒व मा मृ॒षाः । व्य॑हं० ॥ ९ ॥

उदायु॑षा स॒मायु॒षोदोष॑धीनां र॒सेन । व्य॑हं० ॥ १० ॥

आ प॒र्जन्य॑स्य वृ॒ष्ट्योद॑स्थामा॒मृता व॒यम् ।

व्य॑हं सर्वे॑ण पा॒प्मना॒ वि य॒क्ष्मेण॒ समायु॑षा ॥ ११ ॥

॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

॥ षष्ठः प्रपाठकः ॥

॥ तृतीयं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥ ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्वि सीमितः सुरुचो वेन आवः ।
 स बुध्या उपमा अस्य विष्टाः सतश्च योनिमसतश्च वि वः ॥ १ ॥
 इयं पित्र्या राष्ट्रेत्वये प्रथमाय जनुषे भुवनेष्टाः ।
 तस्मा एतं सुरुचं हारमहं घर्मे श्रीणन्तु प्रथमाय धास्यवे ॥ २ ॥
 प्र यो जज्ञे विद्वानस्य बन्धुर्विश्वा देवानां जनिमा विवक्ति ।
 ब्रह्म ब्रह्मण उज्जभार मध्यान्नीचैरुच्चैः स्वधा अभि प्र तस्थौ ॥ ३ ॥
 स हि दिवः स पृथिव्या ऋतस्था मही क्षेमं रोदसी अस्कभायत् ।
 महान्मही अस्कभायद्वि जातो द्यां सद्य पार्थिवं च रजः ॥ ४ ॥
 स बुध्यादाष्ट जनुषो ऽभ्ययं बृहस्पतिर्देवता तस्य सखाद् ।
 अहर्यकुक्रं ज्योतिषो जनिष्टाय द्युमन्तो वि वसन्तु विप्राः ॥ ५ ॥
 नूनं तदेस्य काथो हिनोति महो देवस्य पूर्यस्य धाम ।
 एष जज्ञे बहुभिः साकमित्था पूर्वं अर्धे विषिते ससन्तु ॥ ६ ॥
 यो ऽथर्वाणं पितरं देवबन्धुं बृहस्पतिं नमसाव च गच्छात् ।
 त्वं विश्वेषां जनिता यथासः कविर्देवो न द्भायत्स्वधावान् ॥ ७ ॥

॥ २ ॥ य आत्मदा बलदा यस्य विश्व उपासते प्रशिषं यस्य देवाः ।
 योऽस्येशे द्विपदो यश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ १ ॥

यः प्राणतो निमिषतो महित्वैको राजा जगतो बभूव ।
यस्य ह्यायामृतं यस्य मृत्युः कस्मै ° ॥ २ ॥
यं क्रन्दसी अवतश्चस्कभाने भियसाने रोदसी अह्वयेषाम् ।
यस्यासौ पन्था रजसो विमानः कस्मै ° ॥ ३ ॥
यस्य द्यौरुर्वी पृथिवी च मही यस्याद उर्वेऽन्तरिक्षम् ।
यस्यासौ सूर्यो विततो महित्वा कस्मै ° ॥ ४ ॥
यस्य विश्वे हिमवन्तो महित्वा समुद्रे यस्य रसामिदाहुः ।
इमाश्च प्रदिशो यस्य बाहू कस्मै ° ॥ ५ ॥
आपो अग्रे विश्वमावग्भर्धे दधाना अमृता ऋतज्ञाः ।
यासु देवीष्वधि देव आसीत्कस्मै ° ॥ ६ ॥
हिरण्यगर्भः समवर्तताये भूतस्य जातः पतिरेक आसीत् ।
स दाधार पृथिवीमुत द्यां कस्मै ° ॥ ७ ॥

आपो वात्स जनयन्तीर्गर्भमये समैरयन् ।
तस्योत जायमानस्योल्ब आसीच्चिरण्ययः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ ८ ॥

उदितस्त्रयो अक्रमन्थाघ्नः पुरुषो वृकः । ॥ ३ ॥
हिरुग्धि यन्ति सिन्धवो हिरुग्देवो वनस्पतिर्हिरुङ्मन्तु शर्बवः ॥ १ ॥
परेणैतु पथा वृकः परमेणोत तस्करः ।
परेण दत्तती रज्जुः परेणाघायुर्षतु ॥ २ ॥
अस्यौ च ते मुखं च ते व्याघ्रं जम्भयामसि । आत्सर्वाब्धिंशतिं नखान् ॥ ३ ॥
व्याघ्रं दत्ततां वयं प्रथमं जम्भयामसि ।
आदु ह्येनमृथो अहिं यातुधानमथो वृकम् ॥ ४ ॥
यो अद्य स्तेन आरयति स संपिष्टो अपारयति ।
पथामपथंसेनैतिन्द्रो वज्रेण हन्तु तम् ॥ ५ ॥
मूर्णा मृगस्य दन्ता अपिशीर्णा उ पृष्टयः ।
निषुक्ते गोधा भवतु नीचार्यच्छयुर्मृगः ॥ ६ ॥

यासंयमो न वि यमो वि यमो यन्न संयमः ।
इन्द्रजाः सोमजा आथर्वणमसि व्याघ्रजम्भनम् ॥ ७ ॥

॥ ४ ॥

यां त्वा गन्धर्वो अस्नद्वरुणाय मृतध्वजे ।
तां त्वा वयं स्ननामस्योषधिं शेषहर्षणीम् ॥ १ ॥
उदुषा उदु सूर्य उदिदं मामकं वचः ।
उदेजतु प्रजापतिर्वृषा शुष्मेण वाजिना ॥ २ ॥
यथा स्म ते विरोहतो ऽभितप्रमिवानति ।
ततस्ते शुष्मवत्तरमियं कृणोत्वोषधिः ॥ ३ ॥
उदुषमौषधीनां सारं चृषभाणाम् ।
सं पुंसामिन्द्र वृष्यमस्मिन्धेहि तनूवशिन् ॥ ४ ॥
अपां रसः प्रथमजो ऽथो वनस्पतीनाम् ।
उत सोमस्य भ्रातास्युतार्शमसि वृष्यम ॥ ५ ॥
अद्यामे अद्य संवितरद्य देवि सरस्वति ।
अद्यास्य ब्रह्मणस्पते धनुरिवा तानया पसः ॥ ६ ॥
आहं तनोमि ते पसो अधि ज्यामिव धन्वनि ।
क्रमस्वर्श इव रोहितमनवग्लायता सदा ॥ ७ ॥
अथस्याश्वतरस्याजस्य पेत्यस्य च ।
अथर्वभस्य ये वाजास्तानस्मिन्धेहि तनूवशिन् ॥ ८ ॥

॥ ५ ॥

सहस्रशृङ्गो वृषभो यः समुद्रादुदाचरत ।
तेना सहस्येना वयं नि जनान्स्वापयामसि ॥ १ ॥
न भूमिं वातो अति वाति नाति पश्यति कश्चन ।
स्त्रियश्च सर्वाः स्वापय शुनश्चेन्द्रसखा चरन् ॥ २ ॥
प्रोष्ठेश्यास्तल्पेश्या नारीया वस्यशीवरीः ।
स्त्रियो याः पुण्यगन्धयस्ताः सर्वाः स्वापयामसि ॥ ३ ॥

let m...ta

एजदेजदजयभं चक्षुः प्राणमजयभम् ।
 अङ्गान्यजयभं सर्वा राक्षीणामतिश्वरे ॥ ४ ॥
 य आस्ते यश्चरति यश्च तिष्ठन्विपश्यति ।
 तेषां सं दध्मो अक्षीणि यथेदं हर्म्य तथा ॥ ५ ॥
 स्वप्नु माता स्वप्नु पिता स्वप्नु ष्वा स्वप्नु विशपतिः ।
 स्वपन्वस्यै ज्ञातयः स्वप्नयमभितो जनः ॥ ६ ॥
 स्वप्न स्वप्नाभिकरणेन सर्वे निष्वापया जनम् ।
 ओत्सूर्यमन्यानस्वापयायुषं जागृतादहमिन्द्र इवारिष्टो अक्षितः ॥ ७ ॥
 ॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

ब्राह्मणो जज्ञे प्रथमो दशशीर्षो दशास्यः । ॥ ६ ॥
 स सोमं प्रथमः पपौ स चकारासं विषम् ॥ १ ॥
 यावती द्यावापृथिवी वरिष्णा यावत्सप्त सिन्धवो वितष्टिरे ।
 वाचं विषस्य दूषणीं तामितो निरवादिषम् ॥ २ ॥
 सुपर्णेस्त्वा गरुत्मान्विषं प्रथममावयत् ।
 नामीमदो नारुह्य उतास्मा अभवः पितुः ॥ ३ ॥
 यस्त आस्यत्यञ्जाङ्गुरिर्वक्राञ्चिदधि धन्वनः ।
 अपस्त्वम्भस्य शल्यान्निरवोचमहं विषम् ॥ ४ ॥
 शल्याद्विषं निरवोचं प्राञ्जनादुत पर्णेधेः ।
 अपाष्टादृङ्गात्कुल्मलाच्चिरवोचमहं विषम् ॥ ५ ॥
 अरसस्त इषो शल्यो ऽथो ते अरसं विषम् ।
 उत्तरसस्य वृक्षस्य धनुष्टे अरसारसम् ॥ ६ ॥
 ये अपीषन्ये अदिहन्य आस्यन्ये अवासृजन ।
 सर्वे ते वध्रयः कृता वध्रिर्विषगिरिः कृतः ॥ ७ ॥
 वध्रयस्ते खनितारो वध्रिस्त्वमस्योषधे ।
 वध्रिः स पर्वतो गिरिषेतो जातमिदं विषम् ॥ ८ ॥

॥ ७ ॥

वारिदं वारयाति वरणावत्यामधि ।
 तचामृतस्यासिक्तं तेना ते वारये विषम् ॥ १ ॥
 असं प्राच्यं विषमसं यदुदीच्यम् ।
 अथेदमधराच्यं कर्मभेण वि कल्पते ॥ २ ॥
 कर्मभं कृत्वा तिर्यं पीवस्फाकमुदारयिम् ।
 क्षुधा किल त्वा दुष्टनो जश्निवानस न रुरूपः ॥ ६ ॥
 वि ते मदं मदावति शर्मिव पातयामसि ।
 प्र त्वा चरुमिव येषन्तं वचसा स्थापयामसि ॥ ४ ॥
 परि याममिवाचितं वचसा स्थापयामसि ।
 तिष्ठा वृक्ष इव स्थाम्यभिक्षाते न रुरूपः ॥ ५ ॥
 पवस्त्वैस्त्वा पर्येक्रीणन्दूशेभिरजिनैरुत ।
 प्रक्रीरसि त्वमोषधे ऽभिक्षाते न रुरूपः ॥ ६ ॥
 अनाम्ना ये वः प्रथमा यानि कर्माणि चक्रिरे ।
 वीराब्जो अच मा दभन्त इ एतत्सुरो दधे ॥ ७ ॥

॥ ८ ॥

भूतो भूतेषु पय आ दधाति स भूतानामधिपतिर्बभूव ।
 तस्य मृत्युश्चरति राजसूर्यं स राजा राज्यमनु मन्यतामिदम् ॥ १ ॥
 अभि प्रेहि मापं वेन उयश्चेत्ता संपल्लहा ।
 आ तिष्ठ मिचवर्धन तुभ्यं देवा अधि ब्रुवन् ॥ २ ॥
 आतिष्ठन्तं परि विश्वे अभूर्षं क्षियं वसानश्चरति स्वरोचिः ।
 महत्तदृष्णो असुरस्य नामा विश्वरूपो अमृतानि तस्थौ ॥ ३ ॥
 व्याघ्रो अधि वैयाघ्रे वि क्रमस्व दिशो महीः ।
 विशस्त्वा सर्वा वाञ्छन्त्वापो दिव्याः पर्यस्वतीः ॥ ४ ॥
 या आपो दिव्याः पर्यसा मदन्त्यन्तरिक्ष उत वा पृथिव्याम् ।
 तासां त्वा सर्वासामपामभि पिञ्चामि वर्चसा ॥ ५ ॥
 अभि त्वा वर्चसासिञ्चन्त्वापो दिव्याः पर्यस्वतीः ।

यथासौ मिचवर्धनस्तथा त्वा सविता करत ॥ ६ ॥
 एना व्याघ्रं परिष्वजानाः सिंहं हिचन्ति महते सौभगाय ।
 समुद्रं न सुभुवस्तस्थिवांसं मर्मज्यन्ते वीपिनमप्स्वपन्तः ॥ ७ ॥

एहि जीवं चायमाणं पर्वतस्यास्यक्षम् । ॥ ९ ॥
 विश्वेभिर्देवेदं परिधिर्जीवनाय कम् ॥ १ ॥
 परिपाणं पुरुषाणां परिपाणं गवामसि ।
 अश्वानामर्वतां परिपाणाय तस्थिषे ॥ २ ॥
 उतासि परिपाणं यातुजम्भनमाञ्जन ।
 उतामृतस्य त्वं वेत्थाथो असि जीवभोजनमथो हरितभेषजम् ॥ ३ ॥
 यस्याञ्जनं प्रसर्पस्यङ्गमङ्गं परुष्यरुः ।
 ततो यक्ष्मं वि बाधस उयो मध्यमशीरिव ॥ ४ ॥
 नैनं प्राप्नोति शपथो न कृत्या नाभिश्चोचनम् ।
 नैनं विष्कन्धमश्नुते यस्त्वा विभर्त्याञ्जन ॥ ५ ॥
 असन्मन्त्राहुष्वग्न्याहुष्कृताहमलादुत ।
 दुर्हार्दश्चक्षुषो घोरात्तस्मान्नः पाह्याञ्जन ॥ ६ ॥
 इदं विद्वानाञ्जन सत्यं वक्ष्यामि नानृतम् ।
 सनेयमश्वं गामहमात्मानं तव पूरुष ॥ ७ ॥
 चयो दासा आञ्जनस्य तक्ष्मा बलास आदहिः ।
 वर्षिष्ठः पर्वतानां चिककुन्नाम ते पिता ॥ ८ ॥
 यदाञ्जनं चैककुदं जातं हिमवतस्परि ।
 यातूँश्च सर्वां जम्भयत्सर्वाश्च यातुधान्यः ॥ ९ ॥
 यदि वासि चैककुदं यदि यामुनमुच्यसे ।
 उभे ते भद्रे नास्मी ताभ्यां नः पाह्याञ्जन ॥ १० ॥

वाताज्जातो अन्तरिक्षाद्बिद्युतो ज्योतिषस्परि ।

॥ १० ॥

स नो हिरण्यजाः शङ्खः कृशेनः पातंहंसः ॥ १ ॥
 यो अयतो रौचनानीं समुद्रादधि जज्ञिषे ।
 शङ्खेन हत्वा रक्षांस्यचिणो वि षहामहे ॥ २ ॥
 शङ्खेनामीवाममतिं शङ्खेनोत सदान्वाः ।
 शङ्खो नो विश्वभेषजः कृशेनः पातंहंसः ॥ ३ ॥
 दिवि जातः समुद्रजः सिन्धुतस्पर्याभृतः ।
 स नो हिरण्यजाः शङ्ख आयुष्यतरणो मणिः ॥ ४ ॥
 समुद्राज्जातो मणिर्वृचाज्जातो दिवाकरः ।
 सो अस्मान्सर्वतः पातु हेत्या देवासुरेभ्यः ॥ ५ ॥
 हिरण्यानामेको ऽसि सोमास्त्वमधि जज्ञिषे ।
 रथे त्वमसि दर्शत इषुधौ रौचनस्त्वं प्र ण आयूषि तारिषत् ॥ ६ ॥
 देवानामस्थि कृशेनं बभूव तदात्मन्वच्चरत्यप्स्वपन्तः ।
 तस्मै बभ्राम्यायुषे वर्चसे बलाय दीर्घायुत्वाय शतशारदाय कर्शेनस्वाभि
 रक्षतु ॥ ७ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ११ ॥ अनङ्गान्दाधार पृथिवीमुत द्यामनङ्गान्दाधारोर्वपन्तरिक्षम् ।
 अनङ्गान्दाधार प्रदिशः षडुर्वीरनङ्गान्विश्वं भुवनमा विवेश ॥ १ ॥
 अनङ्गानिन्द्रः स पशुभ्यो वि चष्टे चयां छको वि मिमीते अध्वनः ।
 भूतं भविष्यद्भुवना दुहानः सर्वा देवानां चरति व्रतानि ॥ २ ॥
 इन्द्रो जातो मनुष्येष्वन्तर्धर्मस्तन्मन्त्रश्चरति शोशुचानः ।
 सुप्रजाः सन्त उदारे न सर्षद्यो नाश्रीयादन्डुहो विजानन् ॥ ३ ॥
 अनङ्गान्दुहे सुकृतस्य लोक ऐनं प्याययति पर्वमानः पुरस्तात् ।
 पर्जन्यो धारा मरुत ऊधो अस्य यज्ञः पयो दक्षिणा दोहो अस्य ॥ ४ ॥
 यस्य नेशे यज्ञपतिर्न यज्ञो नास्य दातेशे न प्रतियहीता ।
 यो विश्वजिह्विभृद्विश्वकर्मा धर्मो नो ब्रूत यतमश्नुष्यात् ॥ ५ ॥

येन देवाः स्वरारुहुर्हिवा शरीरममृतस्य नाभिम् ।
 तेन गेषा सुकृतस्य लोकं धर्मस्य व्रतेन तर्पसा यशस्यवः ॥ ६ ॥
 इन्द्रो रूपेणामिर्वहेन प्रजापतिः परमेष्ठी विराट् ।
 विश्वानरे अक्रमत विश्वानरे अक्रमतानुदुष्यक्रमत ।
 सो ऽहं हयत सो ऽधारयत ॥ ७ ॥
 मध्यमेतदनुदुहो यथैष वह आहितः ।
 एतावदस्य प्राचीनं यावाग्रत्यङ् समाहितः ॥ ८ ॥
 यो वेदानुदुहो दोहान्सप्रानुपदस्वतः ।
 प्रजां च लोकं चाप्नोति तथा सप्रश्चुचवो विदुः ॥ ९ ॥
 पङ्क्तिः सेदिमवक्रामन्निरां जङ्गामिरुत्तिदन् ।
 अमेणानुद्वान्कीलालं कीनामश्वाभि गच्छतः ॥ १० ॥
 द्वादश वा एता राशीर्धेत्या आहुः प्रजापतेः ।
 तत्रोप ब्रह्म यो वेद तद्वा अननुदुहो व्रतम् ॥ ११ ॥
 दुहे सायं दुहे प्रातर्दुहे मध्यन्दिनं परि ।
 दोहा ये अस्य संयन्ति तान्विश्वानुपदस्वतः ॥ १२ ॥

रोहण्यसि रोहण्यस्यश्चिन्नस्य रोहणी । रोहयेदमरुन्धति ॥ १ ॥ ॥ १२ ॥
 यज्ञे रिष्टं यज्ञे द्युत्तमस्ति पेष्टं त आत्मनि ।
 धाता तद्गद्रया पुनः सं दधत्यरुषा परुः ॥ २ ॥
 सं ते मज्जा मज्जा भवतु समु ते परुषा परुः ।
 सं ते मांसस्य विस्रस्तं समस्थ्यपि रोहतु ॥ ३ ॥
 मज्जा मज्जा सं धीयतां चर्मणा चर्म रोहतु ।
 असृक्ते अस्थि रोहतु मांसं मांसेन रोहतु ॥ ४ ॥
 लोम लोभा सं कल्पया त्वचा सं कल्पया त्वचम् ।
 असृक्ते अस्थि रोहतु छिन्नं सं धेखोषधे ॥ ५ ॥
 स उत्तिष्ठ प्रेहि प्र द्रव रथः सुचक्रः सुपविः सुनाभिः ।

प्रति तिष्ठोर्ध्वः ॥ ६ ॥

यदि कर्ति पतित्वा संशुभ्रे यदि वाश्मा ग्रहन्तो जघान ।

अभू रथस्येवाङ्गानि सं दधत्यरुषा परुः ॥ ७ ॥

॥ १३ ॥

उत देवा अवहितं देवा उन्नयथा पुनः ।

उतागच्छकुषं देवा देवा जीवयथा पुनः ॥ १ ॥

द्याविमौ वातौ वात आ सिन्धोरा परावतः ।

दक्षं ते अन्य आ वातु व्ययन्यो वातु यद्रपः ॥ २ ॥

आ वात वाहि भेषजं वि वात वाहि यद्रपः ।

त्वं हि विश्वभेषज देवानां दूत ईयसे ॥ ३ ॥

चार्यन्तामिमं देवास्त्रायन्तां मरुतां गणाः ।

चार्यन्तां विश्वा भूतानि यथायमरपा अस्त ॥ ४ ॥

आ त्वागमं शन्तातिभिरथो अरिष्टतातिभिः ।

दक्षं त उयमाभारिषं परा यक्ष्मं सुवामि ते ॥ ५ ॥

अयं मे हस्तो भगवानयं मे भगवत्तरः ।

अयं मे विश्वभेषजो ऽयं शिवाभिमर्शनः ॥ ६ ॥

हस्ताभ्यां दर्शशास्त्राभ्यां जिह्वा वाचः पुरोगवी ।

अनामयित्नुभ्यां हस्ताभ्यां ताभ्यां त्वाभि मृशामसि ॥ ७ ॥

॥ १४ ॥

अजो ह्ययमेरजनिष्ट शोकात्सो अपश्यज्जनितारमये ।

तेन देवा देवतामयं आयन्तेन रोहानुरुहुर्मेष्यासः ॥ १ ॥

क्रमध्वमग्निना नाकमुस्थान्हस्तेषु बिभ्रतः ।

दिवस्पृष्टं स्वर्गत्वा मिश्रा देवेभिराङ्गम् ॥ २ ॥

पृष्ठात्पृथिव्या अहमन्तरिक्षमारुहमन्तरिक्षादिवमारुहम् ।

दिवो नाकस्य पृष्ठात्स्वयं ज्योतिरगामहम् ॥ ३ ॥

स्वयं यन्तो नापेक्षन्त आ द्यां रोहन्ति रोदसी ।

यज्ञं ये विश्वतोऽधारं सुविद्वांसो वितेनिरे ॥ ४ ॥

अग्ने प्रेहि प्रथमो देवतानां चक्षुर्देवानामुत मानुषाणाम् ।

इयक्षमाणा भृगुभिः सजोषाः स्वर्यन्तु यजमानाः स्वस्ति ॥ ५ ॥

अजमनज्मि पयसा घृतेन दिव्यं सुपर्णं पयसं बृहन्तम् ।

तेन गेष्य सुकृतस्य लोकं स्वरारोहन्तो अभि नाकमुत्तमम् ॥ ६ ॥

पञ्चौदनं पञ्चभिरङ्गुलिभिर्देव्योद्धर पञ्चधैतमौदनम् ।

प्राच्यां दिशि शिरो अजस्य धेहि दक्षिणायां दिशि दक्षिणं धेहि पार्श्वम् ॥ ७ ॥

प्रतीच्यां दिशि भसदमस्य धेह्युत्तरस्यां दिश्युत्तरं धेहि पार्श्वम् ।

ऊर्ध्वायां दिश्य अजस्यानूकं धेहि दिशि ध्रुवायां धेहि पाजस्यम् ।

अन्तरिक्षे मध्यतो मध्यमस्य ॥ ८ ॥

शृतमजं शृतया प्रोर्णहि त्वचा सर्वैरङ्गैः संभृतं विश्वरूपम् ।

स उत्तिष्ठेतो अभि नाकमुत्तमं पञ्चिष्यतुभिः प्रति तिष्ठ दिक्षु ॥ ९ ॥

समुत्पतन्तु प्रदिशो नभस्वतीः समन्धाणि वातजूतानि यन्तु । ॥ १५ ॥

महच्छृषभस्य नदतो नभस्वतो वाश्रा आपः पृथिवीं तर्पयन्तु ॥ १ ॥

समीक्षयन्तु तविषाः सुदानवो ऽपां रसा ओषधीभिः सचन्ताम् ।

वर्षस्य सर्गा महयन्तु भूमिं पृथग्जायन्तामोषधयो विश्वरूपाः ॥ २ ॥

समीक्षयस्व गायतो नभांस्यपां वेगासः पृथगुद्विजन्ताम् ।

वर्षस्य सर्गा महयन्तु भूमिं पृथग्जायन्तां वीरुधो विश्वरूपाः ॥ ३ ॥

गणास्त्वोप गायन्तु मारुताः पर्जन्य घोषिणः पृथक् ।

सर्गा वर्षस्य वर्षतो वर्षन्तु पृथिवीमनु ॥ ४ ॥

उदीरयत मरुतः समुद्रतस्त्वेषो अर्को नभ उत्पातयाथ ।

महच्छृषभस्य नदतो नभस्वतो वाश्रा आपः पृथिवीं तर्पयन्तु ॥ ५ ॥

अभि क्रन्द स्तनयार्दयोदधिं भूमिं पर्जन्य पयसा समङ्गि ।

त्वया सृष्टं बहुलमेतु वर्षमाशरिषी कृशगुरेत्वस्तम् ॥ ६ ॥

सं वो ऽवन्तु सुदानव उत्सा अजगरा उत्त ।

८*

मरुद्भिः प्रच्युता मेघा वर्षन्तु पृथिवीमनु ॥ ७ ॥
 आशामाशां वि द्योततां वाता वान्तु दिशोदिशः ।
 मरुद्भिः प्रच्युता मेघाः सं वन्तु पृथिवीमनु ॥ ८ ॥
 आपो विद्युदधं वर्षि सं वो ऽवन्तु सुदानव उत्सा अजगरा उत ।
 मरुद्भिः प्रच्युता मेघाः प्रावन्तु पृथिवीमनु ॥ ९ ॥
 अपामग्निस्तनूभिः संविदानो य ओषधीनामधिपा बभूव ।
 स नो वर्षि वन्तुतां जातवेदाः प्राणं प्रजाभ्यो अमृतं दिवस्पति ॥ १० ॥
 प्रजापतिः सलिलादा समुद्रादापं इरयन्नुदधिर्मर्दयाति ।
 प्र ष्यायतां वृष्णो अश्वस्य रेतो ऽर्वाङ्गितेन स्तनयित्नुनेहि ॥ ११ ॥
 अपो निषिञ्चत्सुरः पिता नः श्वसन्तु गर्गरा अपां वरुण ।
 अव नीचीरपः सृज वदन्तु पृश्निबाहवो मरुद्भूका इरिणानु ॥ १२ ॥
 संवात्सर शशयाना ब्रह्मणा व्रतचारिणः ।
 वाचं पर्जन्यजिचितां प्र मरुद्भूका अवादिषुः ॥ १३ ॥
 उपप्रवद मरुद्भूकि वर्षमा वद तादुरि ।
 मध्ये हृदस्य स्रवस्व विगृह्य चतुरः पदः ॥ १४ ॥
 स्रवस्वाङ्गं स्रवस्वाङ्गं मध्ये तदुरि ।
 वर्षि वन्तुध्वं पितरो मरुतां मन इच्छतः ॥ १५ ॥
 महान्तं कोशमुदचाभि षिञ्च सविद्युतं भवन्तु वातु वातः ।
 तच्चर्तां यज्ञं बहुधा विसृष्टा आनन्दिनीरोषधयो भवन्तु ॥ १६ ॥
 ॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ १६ ॥

बृहज्जेषामधिष्ठातान्तिकादिव पश्यति ।
 य स्तायन्मन्यते चरन्सर्वं देवा इदं विदुः ॥ १ ॥
 यस्तिष्ठति चरति यश्च वञ्चति यो निलायं चरति यः प्रतङ्गम् ।
 द्वौ संनिषद्य यन्मन्त्रयेते राजा तत्रेदं वरुणस्तृतीयः ॥ २ ॥
 उतेयं भूमिर्वरुणस्य राज्ञ उतासौ द्यौर्वृहती दूरेअन्ता ।

उतो समुद्रौ वरुणस्य कुक्षी उतास्मिन्नल्प उदके निलीनः ॥ ३ ॥
 उत यो ह्यामतिर्सर्पात्परस्ताच्च स मुच्यातै वरुणस्य राज्ञः ।
 दिव स्पशः प्र चरन्तीदमस्य/सहस्राक्षा अति पश्यन्ति भूमिम् ॥ ४ ॥
 सर्वे तद्राजा वरुणो वि चष्टे यदन्तरा रोदसी यत्परस्तात् ।
 संख्याता अस्य निमिषो जनानामक्षानिव श्वघ्नी नि मिनोति तानि ॥ ५ ॥
 ये ते पाशा वरुण सप्तसप्त त्रेधा तिष्ठन्ति विषिता रुशन्तः ।
 सिनन्तु सर्वे अनृतं वदन्तं यः संत्यवाद्यति तं सृजन्तु ॥ ६ ॥
 शतेन पाशैरभि धैहि वरुणेन मा ते मोच्यनृतवाङ् नृचक्षः ।
 आस्तां जाल्म उदरं श्रंशयित्वा कोश इवाबन्धः परिकृत्यमानः ॥ ७ ॥
 यः समान्योऽ वरुणो यो व्याम्योऽ यः संदेश्योऽ वरुणो यो विदेश्यः ।
 यो दैवो वरुणो यश्च मानुषः ॥ ८ ॥
 तैस्त्वा सर्वैरभि धामि पाशैः सावामुषायणामुषाः पुष ।
 तानु ते सर्वाननुसंदिशामि ॥ ९ ॥

ईशानां त्वा भेषजानामुज्जेष आ रभामहे ।
 चक्रे सहस्रवीर्यं सर्वस्मा ओषधे त्वा ॥ १ ॥
 सत्यजितं शपथयावनीं सहमानां पुनस्सुराम् ।
 सर्वाः समद्भ्योषधीरितो नः पारयादिति ॥ २ ॥
 या शशाप शपनेन याध मूरमादधे ।
 या रसस्य हरणाय जातमारेभे तोकमन्तु सा ॥ ६ ॥
 यां ते चक्रुरामे पाषे यां चक्रुर्नीललोहिते ।
 आमे मांसे कृत्यां यां चक्रुस्तया कृत्याकृतो जहि ॥ ४ ॥
 दौष्वप्यं दौर्जीवित्यं रक्षो अभ्वमराम्यः ।
 दुर्णाक्षीः सर्वा दुर्वाचस्ता अस्मन्नाशयामसि ॥ ५ ॥
 क्षुधामारं तृष्णामारमगोतामनपद्यताम् ।
 अपामार्गं त्वया वयं सर्वे तदपं मृज्महे ॥ ६ ॥

॥ १७ ॥

तृष्णामारं क्षुधामारमथो अक्षपराजयम् ।
 अपामार्गं त्वया वयं सर्वं तदपं मृज्महे ॥ ७ ॥
 अपामार्गं ओषधीनां सर्वासामेक इक्ष्मी ।
 तेन ते मृज्म आस्थितमथ त्वमगदध्वर ॥ ८ ॥

॥ १८ ॥

समं ज्योतिः सूर्येणाहा राक्षी समावती ।
 कृणोमि सत्यमूतये ऽरसाः सन्तु क्तवरीः ॥ १ ॥
 यो देवाः कृत्यां कृत्वा हरादविदुषो गृहम् ।
 वत्सो धारुरिव मातरं तं प्रत्यगुपं पद्यताम् ॥ २ ॥
 अमा कृत्वा पाप्मानं यस्तेनान्यं जिघांसति ।
 अश्मानस्तस्यां दग्धायां बहुलाः फट्ठरिक्कति ॥ ३ ॥
 सहस्रधामन्विशिखान्विवीवां छापया त्वम् ।
 प्रति स्म चक्रुषे कृत्यां प्रियां प्रियावते हर ॥ ४ ॥
 अनयाहमोषध्या सर्वाः कृत्या अदूषम् ।
 यां क्षेत्रे चक्रुषां गोषु यां वा ते पुरुषेषु ॥ ५ ॥
 यश्चकार न शशाक कर्तुं शश्रे पादमङ्कुरिम् ।
 चकार भद्रमस्मभ्यमात्मने तपनं तु सः ॥ ६ ॥
 अपामार्गो ऽपं मार्तुं क्षेत्रियं शपथश्च यः ।
 अपाहं यातुधानीरप सर्वा अराय्यः ॥ ७ ॥
 अपमृज्यं यातुधानानप सर्वा अराय्यः ।
 अपामार्गं त्वया वयं सर्वं तदपं मृज्महे ॥ ८ ॥

॥ १९ ॥

उतो अस्यबन्धुकृदुतो असि नु जामिकृत् ।
 उतो कृत्याकृतः प्रजां नडमिवा छिन्धि वार्षिकम् ॥ १ ॥
 ब्राह्मणेन पर्युक्तासि कर्त्तव्येन नार्षदेन ।
 सेनेवैषि त्विधीमती न तत्र भयमस्ति यत्र प्राप्नोथोषधे ॥ २ ॥

अयमेधोषधीनां ज्योतिषेवाभिदीपयन् ।
 उत चातासि पाकस्याथो हन्तासि रक्षसः ॥ ३ ॥
 यददो देवा असुरांस्त्वयाये निरकुर्वत ।
 ततस्त्वमध्योषधे ऽपामार्गो अजायथाः ॥ ४ ॥
 विभिन्दती शतशस्त्रा विभिन्दन्नाम ते पिता ।
 प्रत्यग्वि भिन्धि त्वं तं यो अस्मौ अभिदासति ॥ ५ ॥
 असङ्ख्याः समभवत्तद्यामेति महद्भयः ।
 तच्च ततो विधूपायत्प्रत्यङ्कर्तारमृच्छतु ॥ ६ ॥
 प्रत्यङ् हि संबभूविथ प्रतीचीनफलस्त्वम् ।
 सर्वान्महृपथो अधि वरीयो यावया वधम् ॥ ७ ॥
 शतेन मा परि पाहि सहस्रेणाभि रक्ष मा ।
 इन्द्रस्ते वीरुधां पत उय ओज्मानमा दधत् ॥ ८ ॥

आ पश्यति प्रति पश्यति परा पश्यति पश्यति ।
 दिवमन्तरिक्षमाङ्गुलिं सर्वं तद्देवि पश्यति ॥ १ ॥
 तिस्रो दिवस्त्रिषः पृथिवीः षट् चेमाः प्रदिशः पृथक् ।
 त्वयाहं सर्वा भूतानि पश्यानि देव्योषधे ॥ २ ॥
 दिव्यस्य सुपर्णस्य तस्य हासि कनीनिका ।
 सा भूमिमा रुरोहिष वक्ष्य आन्ता वधूरिव ॥ ३ ॥
 तां मे सहस्राक्षो देवो दक्षिणे हस्त आ दधत् ।
 त्वयाहं सर्वं पश्यामि यच्च शूद्र उतार्यः ॥ ४ ॥
 आविष्कृणुष्व रूपाणि मात्मानमप गूहयाः ।
 अथो सहस्रचक्षो त्वं प्रति पश्याः किमीदिनः ॥ ५ ॥
 दर्शय मा यातुधानान्दर्शय यातुधान्यः ।
 पिशाचान्सर्वान्दर्शयेति त्वा रभ ओषधे ॥ ६ ॥
 कश्यपस्य चक्षुरसि शुन्याश्च चतुरस्याः ।

॥ २० ॥

वी॒ध्रे सूर्य॑मिव॒ सर्प॑न्तं॒ मा पि॒शाचं॒ तिरस्करः॑ ॥ ७ ॥

उद॑य॒भं परि॒पाणा॑द्यातु॒धानं॒ किमी॑दि॒नम् ।

तेना॑हं स॒र्वं प॒श्याम्यु॑त शू॒द्रमु॒तार्य॑म् ॥ ८ ॥

यो अ॒न्तरि॑क्षेण॒ पत॑ति॒ दिवं॒ यथा॑ति॒सर्प॑ति ।

भूमिं॒ यो मन्य॑ते नाथं॒ तं पि॒शाचं॒ प्र दर्श॑य ॥ ७ ॥

॥ चतुर्थो ऽगुवाचः ॥

॥ सप्तमः प्रपाठकः ॥

॥ २१ ॥ आ गावो॑ अ॒ग्नचु॑त भ॒द्रम॑क॒नसी॑दन्तु गो॒ष्ठे र॒णय॑न्त्व॒स्मे ।

प्र॒जाव॑तीः पु॒रुरू॒पा इ॒ह स्यु॑रिन्द्रा॒य पूर्वी॑रू॒षसो॒ दुहा॑नाः ॥ १ ॥

इन्द्रो॑ यज्ज॒ने गृ॑णते च॒ शि॒क्षत॑ उपे॒हदा॑ति न स्वं मु॒षाय॑ति ।

भूयो॑भूयो र॒यिमि॑दस्य॒ वर्ध॑यन्नभि॒न्ने स्त्रि॒त्ये नि द॑धाति दे॒व्युम् ॥ २ ॥

न ता न॑शन्ति न द॒धाति॒ तस्को॑ नासा॒मामि॑चो अ॒धिरा॑ द॒धर्ष॑ति ।

दे॒वांश्च॒ याभि॑र्यज॒ते द॑दाति च॒ ज्यो॒गि॒ताभिः॒ सच॑ते गो॒पतिः॒ सह ॥ ३ ॥

न ता अ॒र्वा रे॒षुक॑काटो ऽ॒श्रुते॒ न सं॑कृ॒तच॑मु॒प॒ यन्ति॒ ता अ॒भि ।

उ॒रुगा॑यमभ॒यं तस्य॒ ता अनु॑ गावो॒ मर्त॑स्य॒ वि च॑रन्ति॒ यज्ज॑नः ॥ ४ ॥

गावो॑ भ॒गो गाव॑ इन्द्रो॑ म इ॒हान्ना॑वः सोम॑स्य॒ प्रथ॑मस्य॒ भक्षः॑ ।

इ॒मा या गावः॑ स ज॒नास॑ इन्द्र॒ इहामि॑ ह॒दा मन॑सा चिदिन्द्र॒म् ॥ ५ ॥

यू॒यं गावो॑ मेद॒यथा॒ कृ॒शं चि॑द॒श्रीरं॑ चि॒त्कृ॒णु॒था सु॒प्रती॑कम् ।

भ॒द्रं गु॒हं कृ॒णु॒थ भ॒द्रवा॑चो बृ॒हद्वा॑चो व॒यं उ॒च्यते॒ सभा॑सु ॥ ६ ॥

प्र॒जाव॑तीः सू॒यव॑से रु॒शनीः॑ शु॒द्धा अ॒पः सु॒प्रपा॑णे पि॒बन्तीः॑ ।

मा व॑ स्तेन॒ ई॒शत॑ माघ॒शंसः॑ परि॒ वो रु॒द्रस्य॑ हेतिर्वृ॒णक्तु॑ ॥ ७ ॥

॥ २२ ॥ इ॒ममि॑न्द्र॒ वर्ध॑य॒ क्षत्रि॑यं म॒ इमं॑ वि॒शामे॑कवृ॒धं कृ॒णु॒ त्वम् ।

नि॒रमि॑चान॒क्षु॒द्यस्य॑ सर्वा॒स्ताब्ज॑न्धया॒स्या अ॒हमु॑त्तरेषु ॥ १ ॥

ए॒मं भ॑ज॒ यामे॑ अ॒श्वेषु॑ गोषु॒ निहं॑ भ॒ज॒ यो अ॒मिचो॑ अस्य ।

वर्षं क्षत्राणामयमस्तु राजेन्द्र शत्रुं रन्ध्रं सर्वमसौ ॥ २ ॥
 अयमस्तु धनपतिर्धनानामयं विशां विशपतिरस्तु राजा ।
 अस्मिन्निन्द्र महि वर्चांसि धेह्यवर्चसं कृणुहि शत्रुमस्य ॥ ३ ॥
 असौ द्यावापृथिवी भूरि वामं दुहायां घर्मदुर्घे इव धेनू ।
 अयं राजा प्रिय इन्द्रस्य भूयात्प्रियो गवामोषधीनां पशूनाम् ॥ ४ ॥
 युनज्मि त उत्तरावन्तमिन्द्रं येन जयन्ति न पराजयन्ते ।
 यस्त्वा करदेकवृषं जनानामुत राज्ञामुत्तमं मानवानाम् ॥ ५ ॥
 उत्तरस्त्वमधरे ते सपत्ना ये के च राजन्प्रतिशचवस्ते ।
 एकवृष इन्द्रसखा जिगीवां छूयतामा भरा भोजनानि ॥ ६ ॥
 सिंहप्रतीको विशो अङ्घ्रि सर्वा व्याघ्रप्रतीको ऽव बाधस्व शत्रून् ।
 एकवृष इन्द्रसखा जिगीवां छूयतामा खिदा भोजनानि ॥ ७ ॥

अपेर्मन्त्रे प्रथमस्य प्रचेतसः पाञ्चजन्यस्य बहुधा यमिन्धते । ॥ २३ ॥
 विशोविशः प्रविशिवांसमीमहे स नो मुञ्चत्वंहसः ॥ १ ॥
 यथा हव्यं वहसि जातवेदो यथा यज्ञं कल्पयसि प्रजानन् ।
 एवा देवेभ्यः सुमतिं न आ वह स० ॥ २ ॥
 यामन्यामन्नुपयुक्तं वहिष्ठं कर्मन्कर्मन्नाभगमयिमीडे ।
 रक्षोहणं यज्ञवृधं घृताहुतं स० ॥ ३ ॥
 सुजातं जातवेदसमग्निं वैश्वानरं विभुम् ।
 हव्यवाहं हवामहे स० ॥ ४ ॥
 येन ऋषयो बलमद्यौतयन्युजा येनासुराणामयुवन्त मायाः ।
 येनाग्निना पत्नीनिन्द्रो जिगाय स० ॥ ५ ॥
 येन देवा अमृतमच्चविन्द्येनौषधीर्मधुमतीरकृण्वन् ।
 येन देवाः स्वराभरन्तः स० ॥ ६ ॥
 यस्येदं प्रदिशि यद्विरोचते यज्जातं जनितव्यं च केवलम् ।
 स्तौम्यमिं नाथितो जोहवीमि स नो मुञ्चत्वंहसः ॥ ७ ॥

॥ २४ ॥ इन्द्रस्य मन्महे शश्वदिदस्य मन्महे वृषभ स्तोमा उप मेम आगुः ।
 यो दाशुषः सुकृतो हवमेति स नो मुञ्चत्वंहसः ॥ १ ॥
 य उयीणामुग्रबाहुययुर्यो दानवानां बलमास्तोज ।
 येन जिताः सिन्धवो येन गावः स ० ॥ २ ॥
 यश्वर्षणिप्रो वृषभः स्वर्विद्यस्मै यावाणः प्रवदन्ति नृमणम् ।
 यस्याध्वरः सप्तहोता मदिष्टः स ० ॥ ३ ॥
 यस्य वशासं ऋषभासं उक्ष्णो यस्यै मीयन्ते स्वरवः स्वर्विदे ।
 यस्यै शुक्रः पवते ब्रह्मशुम्भितः स ० ॥ ४ ॥
 यस्य जुष्टिं सोमिनः कामयन्ते यं हवन्त इधुमन्तं गविष्टौ ।
 यस्मिन्नर्केः शिश्त्रिये यस्मिन्नोजः स ० ॥ ५ ॥
 यः प्रथमः कर्मकृत्याय जज्ञे यस्य वीर्यं प्रथमस्यानुबुद्धम् ।
 येनोद्यतो वज्रो ऽभ्यायताहिं स ० ॥ ६ ॥
 यः सयामाचरति सं युधे वशी यः पुष्टानि संसृजति द्रव्यानि ।
 स्तोमीन्द्रं नाथितो जोहवीमि स नो मुञ्चत्वंहसः ॥ ७ ॥

॥ २५ ॥ वायोः सवितुर्विदधानि मन्महे यावात्मन्वद्विशथो यौ च रक्षथः ।
 यौ विश्वस्य परिभू बभूवयुस्तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥ १ ॥
 ययोः संस्थाता वरिमा पार्थिवानि याभ्यां रजो युपितमन्तरिक्षे ।
 ययोः प्रायं नान्वानशे कश्चन तौ ० ॥ २ ॥
 तव व्रते नि विशन्ते जनास्त्वय्युदिते प्रेरते चिचभानो ।
 युवं वायो सविता च भुव्नानि रक्षथस्तौ ० ॥ ३ ॥
 अपेतो वायो सविता च दुष्कृतमप रक्षांसि शिमिदां च सेधतम् ।
 सं ह्युर्जया सृजथः सं बलेन तौ ० ॥ ४ ॥
 रयिं मे पोषं सवितोत वायुस्तनू दक्षमा सुवतां सुशेवम् ।
 अयक्ष्मतातिं मह इह धंसं तौ ० ॥ ५ ॥
 प्र सुमतिं सवितर्वाय ऊतये महस्वनं मत्सरं मादयाथः ।

अर्वाग्वा॒मस्य॑ प्र॒वतो॑ नि य॒द्धतं॑ तौ॒ ॥ ६ ॥

उप॑ श्रे॒ष्ठा न आ॒शिषो॑ दे॒वयो॒र्धाम॑न्नस्थिरन् ।

स्तौमि॑ दे॒वं स॒वितारं॑ च वा॒युं तौ नो॑ मु॒ञ्चत॑मंहसः ॥ ७ ॥

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

म॒न्वे वां द्या॒वापृथि॒वी सु॒भोज॑सौ स॒चेत॑सौ ये अ॒प्रथे॒याम॑मिता॒ यो- ॥ २६ ॥
ज॒नानि॑ ।

प्र॒ति॒ष्ठे ह्य॒भ॒वतं॑ वसू॒नां ते नो॑ मु॒ञ्चत॑मंहसः ॥ १ ॥

प्र॒ति॒ष्ठे ह्य॒भ॒वतं॑ वसू॒नां प्र॒वृद्धे॑ दे॒वी सु॒भगे॑ उरू॒ची ।

द्या॒वापृथि॒वी भ॒वतं॑ मे स्यो॒ने ते॒ ॥ २ ॥

अ॒संता॒पे सु॒तप॑सौ हु॒वे ऽह॒मुर्वी॑ ग॒म्भीरि॑ क॒विभि॑र्नेम॒स्ये । द्या॒ ॥ ३ ॥

ये अ॒मृतं॑ बिभृ॒थो ये ह॒वीषि॑ ये स्रो॒त्या बिभृ॒थो ये म॑नु॒ष्यान् । द्या॒ ॥ ४ ॥

ये उ॒स्रिया॑ बिभृ॒थो ये वन॑स्पती॒न्ययो॑र्वां वि॒श्वा भु॑र्वना॒न्यन्तः । द्या॒ ॥ ५ ॥

ये की॒लाले॑न त॒र्पय॑थो ये घृ॒तेन॑ या॒भ्यामृ॑ते न किं च॒न श॑क्नुवन्ति ।

द्या॒वापृथि॒वी भ॒वतं॑ मे स्यो॒ने ते॒ ॥ ६ ॥

यन्मे॒दम॑भि॒शोच॑ति येन॒येन॑ वा कृतं॑ पौ॒रुषे॒याच्च॑ दै॒वात् ।

स्तौमि॑ द्या॒वापृथि॒वी ना॒थितो॑ जौह॒वीमि॑ ते नो॑ मु॒ञ्चत॑मंहसः ॥ ७ ॥

म॒रुतां॑ म॒न्वे अ॒धि मे ब्रु॑वन्तु प्रे॒मं वाजं॑ वाज॒साते॑ अ॒वन्तु॑ ।

॥ २७ ॥

आ॒शूनि॑व सु॒यमा॑न॒ह ऊ॒तये॑ ते नो॑ मु॒ञ्चन्त॑मंहसः ॥ १ ॥

उ॒त्स॒म॒क्षितं॑ व्य॒चन्ति॑ ये स॒दा य आ॑सि॒ञ्चन्ति॑ र॒समो॑षधीषु ।

पु॒रो द॑धे म॒रुतः॑ पृ॒श्निमा॑तृ॒स्ते॒ ॥ २ ॥

प॒यो धे॒नूनां॑ र॒समो॑षधी॒नां ज॒वम॑र्वतां क॒वयो॑ य इ॒न्वथ॑ ।

श॒ग्मा भ॑वन्तु म॒रुतो॑ नः स्यो॒नास्ते॒ ॥ ३ ॥

अ॒पः संमु॑द्रा॒हिव॑मु॒द्ध॒हन्ति॑ दि॒वस्पृ॑थि॒वीम॑भि ये सृ॒जन्ति॑ ।

ये अ॒ङ्गिरी॑शाना म॒रुत॑श्चरन्ति॒ ते॒ ॥ ४ ॥

ये कीलालेन तर्पयन्ति ये घृतेन ये वा वयो मेदसा संसृजन्ति ।
 ये अङ्गिरीशाना मरुतो वर्षयन्ति ते ० ॥ ५ ॥
 यदीदिदं मरुतो मारुतेन यदि देवा दैव्येनेद्वगारं ।
 यूयमीशिध्वे वसवस्तस्य निष्कृतेस्ते ० ॥ ६ ॥
 तिग्ममनीकं विदितं सहस्वन्मारुतं शर्धः पृतनासूयम् ।
 स्तौमि मरुतो नाथितो जोहवीमि ते नो मुञ्चन्वहंसः ॥ ७ ॥

॥ २८ ॥ भवाश्रवो मन्वे वां तस्य विह्वं ययोर्वामिदं प्रदिशि यद्विरोचते ।
 यावस्येशाथे द्विपदो यौ चतुष्पदस्तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥ १ ॥
 ययोरभ्यध्व उत यदूरे चिद्यौ विदिताविषुभृतामसिद्यौ । याव० ॥ २ ॥
 सहस्राक्षौ वृचहणा हुवे ऽहं दूरेगन्धूती स्तुवन्नेम्युयौ याव० ॥ ३ ॥
 यावारेभाथे बहु साकमये प्र चेदस्राष्टमभिभां जनैषु । याव० ॥ ४ ॥
 ययोर्वधानापपद्यते कश्चनान्तर्देवेषूत मानुषेषु । याव० ॥ ५ ॥
 यः कृत्याकृन्मूलकृद्यातुधानो नि तस्मिन्धत्तं वज्रमुयौ ।
 यावस्येशाथे द्विपदो यौ चतुष्पदस्तौ ० ॥ ६ ॥
 अधि नो ब्रूतं पृतनासूयौ सं वज्रेण सृजतं यः किमीदी ।
 स्तौमि भवाश्रवो नाथितो जोहवीमि तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥ ७ ॥

॥ २९ ॥ मन्व वां मिचावरुणावृतावृधौ सचेतसौ दुहृणो यौ नुदेथे ।
 प्र सत्यावानमवथो भरेषु तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥ १ ॥
 सचेतसौ दुहृणो यौ नुदेथे प्र सत्यावानमवथो भरेषु ।
 यौ गच्छथो नृचक्षसौ बभ्रुणा सुतं तौ ० ॥ २ ॥
 यावङ्गिरसमवथो यावगस्तिं मिचावरुणा जमदग्निमर्चिम् ।
 यौ कश्यपमवथो यौ वसिष्ठं तौ ० ॥ ३ ॥
 यौ श्यावाश्रमवथो वध्यश्रं मिचावरुणा पुरुमीढमर्चिम् ।
 यौ विमदमवथः सप्तवधिं तौ ० ॥ ४ ॥

यौ भरद्वाजमवधो यौ गविष्टिरं विश्वामिचं वरुण मिच कुत्सम् ।
 यौ कक्षीवन्तमवधः प्रोत कक्षं तौ ० ॥ ५ ॥
 यौ मेधातिथिमवधो यौ चिशोकं मिचावरुणावुशनां काव्यं यौ ।
 यौ गोतममवधः प्रोत मुक्त्रलं तौ ० ॥ ६ ॥
 ययो रथः सत्यवर्त्मर्जुरश्मिर्मिथुया चरन्तमभियाति दूषयन् ।
 स्तौमि मिचावरुणौ नाथितो जोहवीमि तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥ ७ ॥

अहं रुद्रेभिर्वसुभिश्चराम्यहमादित्यैरुत विश्वदैवैः । ॥ ३० ॥
 अहं मिचावरुणोभा विभर्म्यहमिन्द्राग्नी अहमश्विनोभा ॥ १ ॥
 अहं राष्ट्री संगमनी वसूनां चिकितुषी प्रथमा यज्ञियानाम् ।
 तां मा देवा व्यदधुः पुरुषा भूरिस्थाचां भूर्यावेशयन्तः ॥ २ ॥
 अहमेव स्वयमिदं वदामि जुष्टं देवानामुत मानुषाणाम् ।
 यं कामये तंतमुयं कृणोमि तं ब्रह्माणं तमृषिं तं सुमेधाम् ॥ ३ ॥
 मया सो ऽन्नमस्ति यो विपश्यति यः प्राणति य ईं शृणोत्युक्तम् ।
 अमन्तवो मां त उप स्त्रियन्ति श्रुधि श्रुत अज्ञेयं ते वदामि ॥ ४ ॥
 अहं रुद्राय धनुरा तनोमि ब्रह्मद्विषे शरवे हन्तवा उ ।
 अहं जनाय समदं कृणोम्यहं द्यावापृथिवी आ विवेश ॥ ५ ॥
 अहं सोममाहनसं विभर्म्यहं त्वष्टारमुत पूषणं भगम् ।
 अहं दधामि द्रविणा हविष्मते सुप्राप्या ऽयजमानाय सुन्वते ॥ ६ ॥
 अहं सुवे पितरमस्य मूर्धन्मम योनिरप्स्वपन्तः समुद्रे ।
 ततो वि तिष्ठे भुवनानि विश्वोतामूं द्यां वर्ष्मणोप स्पृशामि ॥ ७ ॥
 अहमेव वात इव प्र वाम्यारभमाणा भुवनानि विश्वा ।
 परो दिवो पर एना पृथिव्येतावती महिम्ना सं बभूव ॥ ८ ॥

॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

॥ अष्टमः प्रपाठकः ॥

॥३१॥ त्वया मन्यो सरथमारुजन्तो हर्षमाणा हवितासो मरुत्वन् ।
 तिग्मेधव आयुधा संशिशाना उप प्र यन्तु नरो अमिह्याः ॥ १ ॥
 अमिरिव मन्यो त्विषितः सहस्व सेनानीर्नः सहुरे हूत एधि ।
 हत्वाय शशून्वि भजस्व वेद ओजो मिमानो वि मृधो नुदस्व ॥ २ ॥
 सहस्व मन्यो अभिमातिमस्से रुजन्मृणन्नमृणन्नेहि शशून् ।
 उपं ते पाजो नन्वा रुरुधे वशी वशं नयासा एकज त्वम् ॥ ३ ॥
 एको बहूनामसि मन्य ईडिता विश्विंशं युद्धाय सं शिशाधि ।
 अकृत्तरुक्कया युजा वयं द्युमन्तं घोषं विजयाय कृणमसि ॥ ४ ॥
 विजेषकृदिन्द्र इवानवब्रवोऽस्माकं मन्यो अधिपा भवेह ।
 प्रियं ते नाम सहुरे गृणीमसि विद्या तमुत्सं यत आबभूष ॥ ५ ॥
 आभूत्या सहजा वज्र सायक सहो विभर्षि सहभूत उत्तरम् ।
 क्रत्वा नो मन्यो सह मेद्येधि महाधनस्य पुरुहूत संसृजि ॥ ६ ॥
 संसृष्टं धनमुभयं समाकृतमस्मभ्यं धत्तां वरुणश्च मन्युः ।
 भियो दधाना हृदयेषु शचवः पराजितासो अप नि लयन्ताम् ॥ ७ ॥

॥३२॥ यस्ते मन्यो ऽविधद्वज्र सायक सह ओजः पुष्यति विश्वमानुषक ।
 साह्याम दासमार्यं त्वया युजा वयं सहस्कृतेन सहसा सहस्वता ॥ १ ॥
 मन्युरिन्द्रो मन्युरेवास देवो मन्युर्होता वरुणो जातवेदाः ।
 मन्युर्विश ईडते मानुषीर्याः पाहि नो मन्यो तपसा सजोषाः ॥ २ ॥
 अभीहि मन्यो तवसस्तवीयान्तपसा युजा वि जहि शशून् ।
 अमिचहा वृचहा दस्युहा च विश्वा वसून्वा भरा त्वं नः ॥ ३ ॥
 त्वं हि मन्यो अभिभूत्योजाः स्वयंभूर्भामो अभिमातिषाहः ।
 विश्वचर्षणिः सहुरिः सहीयानस्सास्वोजः पृतनासु धेहि ॥ ४ ॥
 अभागः सन्नप परेतो अस्मि तव क्रत्वा तविषस्य प्रचेतः ।
 तं त्वा मन्यो अक्रतुर्जिहीडाहं स्वा तनूर्बलदावा न एहि ॥ ५ ॥
 अयं ते अस्पृप न एष्वर्वाङ् प्रतीचीनः सहुरे विश्वदावन् ।

मन्यो वज्रिन्नाभि न आ ववृत्स्व हनाव दस्यूत बोध्यापेः ॥ ६ ॥
अभि प्रेहि दक्षिणतो भवा नो ऽधा वृचाणि जङ्गनाव भूरि ।
जुहोमि ते धरुणं मध्वो अयमुभावुपांशु प्रथमा पिबाव ॥ ७ ॥

अप नः शोशुचदधममे शुशुग्ध्या रयिम् । अप नः शोशुचदधम् ॥ १ ॥ ॥ ३३ ॥
सुक्षेचिया सुगातुया वसूया च यजामहे । अप ० ॥ २ ॥
प्र यज्ञन्दिष्ट एषां प्रास्माकासश्च सूरयः । अप ० ॥ ३ ॥
प्र यज्ञे अमे सूरयो जायेमहि प्र ते वयम् । अप ० ॥ ४ ॥
प्र यदमेः सहस्वतो विश्वतो यन्ति भानवः । अप ० ॥ ५ ॥
त्वं हि विश्वतोमुख विश्वतः परिभूरसि । अप ० ॥ ६ ॥
द्विषो नो विश्वतोमुखाति नावेव पारय । अप ० ॥ ७ ॥
स नः सिन्धुमिव नावाति पर्षा स्वस्तये । अप नः शोशुचदधम् ॥ ८ ॥

ब्रह्मास्य शीर्षं बृहदस्य पृष्ठं वामदेव्यमुदरमोदनस्य । ॥ ३४ ॥
छन्दांसि पक्षौ मुखमस्य सत्यं विष्टारी जातस्तपसो ऽधि यज्ञः ॥ १ ॥
अनस्थाः पृताः पर्वनेन शुद्धाः शुचयः शुचिमपि यन्ति लोकम् ।
नैषां शिष्टं प्रदहति जातवेदाः स्वर्गे लोके बहु स्त्रैणमेषाम् ॥ २ ॥
विष्टारिणमोदनं ये पचन्ति नैनानवर्तिः सचते कदा चन ।
आस्ते यम उप याति देवान्सं गन्धर्वैर्मदते सोम्येभिः ॥ ३ ॥
विष्टारिणमोदनं ये पचन्ति नैनान्यमः परि मुष्णाति रेतः ।
रथी ह भूत्वा रथयान ईयते पक्षी ह भूत्वाति दिवः समेति ॥ ४ ॥
एष यज्ञानां विततो वहिष्ठो विष्टारिणं पक्वा दिवमा विवेश ।
आण्डीकं कुमुदं सं तनोति बिसं शालूकं शफको मुलाली ।
एतास्त्वा धारा उप यन्तु सर्वाः स्वर्गे लोके मधुमत्पिन्वमाना
उप त्वा तिष्ठन्तु पुष्करिणीः समन्ताः ॥ ५ ॥
घृतहृदा मधुकूलाः सुरोदकाः क्षीरिण पूर्णा उदकेन दध्ना । एतास्त्वा ॥ ६ ॥

चतुरः कुम्भाञ्चतुर्धा ददामि क्षरिणं पूर्णो उदकेन दध्ना ।

एतास्त्वा धारा उप यन्तु सर्वाः स्वर्गे लोके मधुमप्यिन्वमाना

उप त्वा तिष्ठन्तु पुष्करिणीः समन्ताः ॥ ७ ॥

इममोदनं नि दधे ब्राह्मणेषु विष्टारिणं लोकजितं स्वर्गम् ।

स मे मा क्षेष्ट स्वधया पिन्वमानो विश्वरूपा धेनुः कामदुघा मे अस्तु ॥ ८ ॥

॥ ३५ ॥ यमोदनं प्रथमजा क्षतस्य प्रजापतिस्तपसा ब्रह्मणे ऽपचत् ।

यो लोकानां विधृतिर्नाभिरेषास्तेनोदनेनाति तराणि मृत्युम् ॥ १ ॥

येनातर्भूतकृतो ऽति मृत्युं यमन्वविन्दन्तपसा अमेण ।

यं पपाच ब्रह्मणे ब्रह्म पूर्वं तेनो० ॥ २ ॥

यो दाधार पृथिवीं विश्वभोजसं यो अन्तरिक्षमापृणाद्रसेन ।

यो अस्तन्नाद्विध्वंमूर्ध्वो महिम्ना तेनो० ॥ ३ ॥

यस्मान्मासा निर्मितास्त्रिंशदराः संवत्सरो यस्माच्चिर्मितो द्वादशारः ।

अहोराचा यं परियन्तो नापुस्तेनो० ॥ ४ ॥

यः प्राणदः प्राणदावान्बभूव यस्यै लोका घृतवन्तः क्षरन्ति ।

ज्योतिष्मतीः प्रदिशो यस्य सर्वास्तेनो० ॥ ५ ॥

यस्मात्पञ्चादमृतं संबभूव यो गायत्र्या अधिपतिर्बभूव ।

यस्मिन्वेदा निहिता विश्वरूपास्तेनोदनेनाति तराणि मृत्युम् ॥ ६ ॥

अव बाधे द्विषन्तं देवपीयुं सपत्ना ये मे ऽप ते भवन्तु ।

ब्रह्मोदनं विश्वजितं पचामि शृण्वन्तु मे अहधानस्य देवाः ॥ ७ ॥

॥ सप्तमो ऽनुवाकः ॥

॥ ३६ ॥

तान्सत्यौजाः प्र दहन्मिर्वैश्वानरो वृषा ।

यो नो दुरस्यादिप्साश्चाथो यो नो अरातियात् ॥ १ ॥

यो नो दिप्सादिप्सतो दिप्सतो यश्च दिप्सति ।

वैश्वानरस्य दंष्ट्रयोरमेरपि दधामि तम् ॥ २ ॥

य आगरे मृगयन्ते प्रतिक्लोशे ऽमावास्थे ।
 क्रथादो अन्यान्दिप्सतः सर्वास्तान्सहसा सहे ॥ ३ ॥
 सहे पिशाचान्सहसैषां द्रविणं ददे ।
 सर्वान्दुरस्यतो हन्मि सं म आकूतिर्च्यताम् ॥ ४ ॥
 ये देवास्तेन हासन्ते सूर्येण मिमते जवम् ।
 नदीषु पर्वतेषु ये सं तैः पशुभिर्विदे ॥ ५ ॥
 तपनो अस्मि पिशाचानां व्याघ्रो गोमतामिव ।
 श्वानः सिंहमिव दृष्ट्वा ते न विन्दन्ते न्यञ्चनम् ॥ ६ ॥
 न पिशाचैः सं शक्नोमि न स्तेनैर्न वनर्गुभिः ।
 पिशाचास्तस्मान्नश्यन्ति यमहं याममाविशे ॥ ७ ॥
 यं याममाविशत इदमुयं सहो मम ।
 पिशाचास्तस्मान्नश्यन्ति न पापमुप जानते ॥ ८ ॥
 ये मा क्रोधयन्ति लपिता हस्तिनं मशका इव ।
 तानहं मन्ये दुर्हितां जने अल्पशयूनिव ॥ ९ ॥
 अभि तं निर्च्यतिर्धत्तामश्मिवाश्वाभिधान्या ।
 मत्वो यो मह्यं क्रुध्यति स उ पाशान्न मुच्यते ॥ १० ॥

त्वया पूर्वमथर्वाणो जम्बू रक्षांस्योषधे ।
 त्वया जघान कश्यपस्त्वया कण्वो अगस्त्यः ॥ १ ॥
 त्वया वयमप्सरसो गन्धर्वाश्चातयामहे ।
 अजशृङ्गज रक्षः सर्वाङ्गान्धेन नाशय ॥ २ ॥
 नदीं यन्त्वप्सरसो ऽपां तारमवश्वसम् ।
 गुग्गुलूः पीला नलद्यौऽक्षगन्धिः प्रमन्दनी ।
 तत्परेताप्सरसः प्रतिबुद्धा अभूतन ॥ ३ ॥
 यचाश्वा न्यपोधा महावृक्षाः शिखरिडिनः ।
 यच वः प्रेक्षा हरिता अर्जुना उत यचाघाटाः कर्कर्यः संवदन्ति ।

तत्परेताप्सरसः प्रतिबुद्धा अभूतन ॥ ४ ॥

एयमग्नोर्ध्वीनां वीरुधां वीर्यावती ॥ ५ ॥

अजशृङ्गाराटकी तीक्ष्णशृङ्गी व्युषतु ॥ ६ ॥

आनृत्यतः शिखरिडनो गन्धर्वस्याप्सरापतेः ।

भिन्नस्त्रिं मुष्कावपि ह्यामि शेषः ॥ ७ ॥

भीमा इन्द्रस्य हेतयः शतमृष्टीरयस्मयीः ।

ताभिर्हविरदान्गन्धर्वानवकादान्व्युषतु ॥ ८ ॥

भीमा इन्द्रस्य हेतयः शतमृष्टीर्हिरण्ययीः ।

ताभिर्हविरदान्गन्धर्वानवकादान्व्युषतु ॥ ९ ॥

अवकादानभिश्चोचानप्सु ज्योतयमामकान् ।

पिशाचान्सर्वानोषधे प्र मृणीहि सहस्व च ॥ १० ॥

श्वेवैकः कपिरिवैकः कुमारः सर्वकेशकः ।

प्रियो हृश इव भूत्वा गन्धर्वः संचते स्त्रियम् ।

तमितो नाशयामसि ब्रह्मणा वीर्यावता ॥ ११ ॥

जाया इवो अप्सरसो गन्धर्वाः पतयो यूयम् ।

अप धावतामर्त्या मर्त्यान्मा संचध्वम् ॥ १२ ॥

॥ ३८ ॥

उज्जिन्दितीं संजयन्तीमप्सरां साधुदेविनीम् ।

ग्लहे कृतानि कृष्णानामप्सरां तामिह हुवे ॥ १ ॥

विचिचतीमाकिरन्तीमप्सरां साधुदेविनीम् ।

ग्लहे कृतानि गृह्णानामप्सरां तामिह हुवे ॥ २ ॥

ययैः परिनृत्यत्याददाना कृतं ग्लहात् ।

सा नः कृतानि सीषती प्रहामाप्नोतु मायया ।

सा नः पर्यस्वत्येतु मा नो जेषुरिदं धनम् ॥ ३ ॥

या अक्षेषु प्रमोदन्ते शुचं क्रोधं च विधत्ति ।

आनन्दिनीं प्रमोदिनीमप्सरां तामिह हुवे ॥ ४ ॥

सूर्यस्य रश्मीनन् याः संचरन्ति मरीचीर्वा या अन्संचरन्ति ।
 यासामृषभो दूरतो वाजिनीवान्सद्यः सर्वां लोकान्यर्येति रक्षन् ।
 स न ऐतु होममिमं जुषाणोऽन्तरिक्षेण सह वाजिनीवान् ॥ ५ ॥
 अन्तरिक्षेण सह वाजिनीवन्कर्कीं वत्सामिह रक्ष वाजिन ।
 इमे ते स्तोका बहुला एहर्वाडियं ते कर्कीह ते मनोऽस्तु ॥ ६ ॥
 अन्तरिक्षेण सह वाजिनीवन्कर्कीं वत्सामिह रक्ष वाजिन ।
 अयं घासो अयं व्रज इह वत्सा नि बन्धीमो यथानाम व ईशमहे स्वाहा ॥ ७ ॥

पृथिव्यामग्नये समनमन्त आर्धोत ।

॥ ३९ ॥

यथा पृथिव्यामग्नये समनमन्नेवा मर्ह्यं संनमः सं नमन्तु ॥ १ ॥
 पृथिवी धेनुस्तस्या अभिर्वत्सः । सा मेऽग्निना वत्सेनेषमूर्जं कामं
 दुहाम् । आयुष्यथमं प्रजां पोषं रयिं स्वाहा ॥ २ ॥

अन्तरिक्षे वायवे समनमन्त आर्धोत ।

यथान्तरिक्षे वायवे समनमन्नेवा मर्ह्यं संनमः सं नमन्तु ॥ ३ ॥
 अन्तरिक्षं धेनुस्तस्या वायुर्वत्सः । सा मे वायुना वत्सेनेषमूर्जं ० । ० ॥ ४ ॥

दिव्यादित्याय समनमन्त आर्धोत ।

यथा दिव्यादित्याय समनमन्नेवा मर्ह्यं संनमः सं नमन्तु ॥ ५ ॥
 द्यौर्धेनुस्तस्या आदित्यो वत्सः । स मे आदित्येन वत्सेनेषमूर्जं ० । ० ॥ ६ ॥

दिक्षु चन्द्राय समनमन्त आर्धोत ।

यथा दिक्षु चन्द्राय समनमन्नेवा मर्ह्यं संनमः सं नमन्तु ॥ ७ ॥
 दिशो धेनवस्तासां चन्द्रो वत्सः । ता मे चन्द्रेण वत्सेनेषमूर्जं कामं
 दुहाम् । आयुष्यथमं प्रजां पोषं रयिं स्वाहा ॥ ८ ॥

अप्तावमिश्ररति प्रविष्ट ऋषीणां पुत्रो अभिशस्तिपा उ ।

नमस्कारेण नमसा ते जुहोमि मा देवानां मिथुया कर्मभागम् ॥ ९ ॥

इदा पूतं मनसा जातवेदो विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।

सप्तास्थानि तव जातवेदस्तेभ्यो जुहोमि स जुषस्व हव्यम् ॥ १० ॥

॥ ४० ॥ ये पुरस्ताज्जुहति जातवेदः प्राच्या दिशो ऽभिदासन्त्यस्मान् ।
 अग्निमृत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यर्गेनान्नतिसरेण हन्मि ॥ १ ॥
 ये दक्षिणतो जुहति जातवेदो दक्षिणाया दिशो ऽभिदासन्त्यस्मान् ।
 यममृत्वा ते ० ॥ २ ॥
 ये पश्चाज्जुहति जातवेदः प्रतीच्या दिशो ऽभिदासन्त्यस्मान् ।
 वरुणमृत्वा ते ० ॥ ३ ॥
 य उत्तरतो जुहति जातवेद उदीच्या दिशो ऽभिदासन्त्यस्मान् ।
 सोममृत्वा ते ० ॥ ४ ॥
 येऽधस्ताज्जुहति जातवेदो ध्रुवाया दिशो ऽभिदासन्त्यस्मान् ।
 भूमिमृत्वा ते ० ॥ ५ ॥
 येऽन्तरिक्षाज्जुहति जातवेदो व्यधाया दिशो ऽभिदासन्त्यस्मान् ।
 वायुमृत्वा ते ० ॥ ६ ॥
 य उपरिष्टाज्जुहति जातवेद ऊर्ध्वाया दिशो ऽभिदासन्त्यस्मान् ।
 सूर्यमृत्वा ते ० ॥ ७ ॥
 ये दिशामन्तर्देशेभ्यो जुहति जातवेदः सर्वाभ्यो दिग्भ्यो ऽभिदास-
 न्यस्मान् ।

ब्रह्मर्त्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यर्गेनान्नतिसरेण हन्मि ॥ ८ ॥

॥ षष्ठ्यो ऽनुवाकः ॥

॥ नवमः प्रपाठकः ॥

॥ चतुर्थं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

ऋध॒मन्तो॒ योनिं॒ य आ॒व॒भू॒वामृ॒तासु॒र्वर्ध॑मानः सु॒जन्मा । ॥ १ ॥
 अ॒द॒व्यासु॒र्धाज॑मानो ऽहे॒व चि॒तो ध॒र्ता दा॒धार ची॒णि ॥ १ ॥
 आ यो ध॒र्माणि॑ प्रथ॒मः स॒साद् ततो॑ व॒पूषि॑ कृ॒णुषे॑ पु॒रुशि॑ ।
 धा॒स्युर्योनिं॑ प्रथ॒म आ वि॒वेश यो वाच॑मनु॒दितां चि॒केत ॥ २ ॥
 यस्ते शो॒काय॑ त॒न्व रि॒रेच॑ क्ष॒रच्चि॑र॒ण्यं शुच॑यो ऽनु स्वाः ।
 अ॒चा द॑धेते अ॒मृता॑नि॒ नामा॑सै वस्त्रा॒णि वि॒श ए॒रय॑न्ता॒म ॥ ३ ॥
 प्र य॑देते प्र॒तरं॑ पू॒र्य गुः स॒दःस॒द आ॒तिष्ठ॑न्तो अ॒जुर्य॑म् ।
 क॒विः शुष॑स्य मा॒तरा रि॒हाणे॑ जा॒म्ये धुर्य॑ पति॒मेर॑येथाम् ॥ ४ ॥
 तद् षु ते॒ मह॑त्पृ॒थुज्म॑न्मः क॒विः का॒व्येना॑ कृ॒णोमि॑ ।
 तत्स॒म्यच्चा॒वभि॑यन्ता॒वभि॑ क्षा॒मचा॑ म॒ही रो॒धच॑क्रे वावृ॒धेते ॥ ५ ॥
 स॒प्र म॑र्यादाः क॒वय॑स्तत॒क्षुस्ता॑सामि॒देका॑म॒भ्यह॑रो गा॒त ।
 आ॒योर्हे स्त॒म्भ उ॒पम॑स्य नी॒डे प॑थां वि॒सर्गे ध॑रु॒णेषु॑ तस्थौ ॥ ६ ॥
 उ॒तामृ॒तासु॒र्वत॑ एमि कृ॒ण्वन्न॑सु॒रात्मा त॒न्व प॑स्त॒सुम॑द्रुः ।
 उ॒त वा श॑क्रो र॒त्नं द॑धात्यूर्ज॒या वा य॑त्स॒र्चते॑ ह॒विदाः ॥ ७ ॥
 उ॒त पु॒षः पि॒तरं॑ क्ष॒चमी॑डे ज्येष्ठं म॒र्याद॑म॒ह्यन्स्व॑स्तये ।
 दर्श॑न्तु ता व॒रुण॑ यास्ते वि॒ष्टा आ॒ववृ॑ततः कृ॒णवो॑ व॒पूषि ॥ ८ ॥
 अ॒र्धम॑र्धेन॒ पर्य॑सा पृ॒णस्य॑र्धेन॒ शुष॑म॒वर्ध॑से अ॒मुर ।

अविं वृधाम शग्मियं सखायं वरुणं पुषमदित्या इषिरम् ।
कविशस्तान्यस्मै वपूषवोचाम रोदसी सत्यवाचा ॥ ९ ॥

॥ २ ॥ तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठं यतो जज्ञ उयस्त्वेषनृम्णः ।
सद्यो जज्ञानो नि रिणाति शबूननु यदेनं मदेन्ति विष्णु ऊमाः ॥ १ ॥
वावृधानः शवसा भूर्योजाः शबुर्दासाय भियसं दधाति ।
अर्थनश्च व्यनश्च सञ्जि सं ते नवन्त प्रभृता मदेषु ॥ २ ॥
त्वे क्रतुमपि पृञ्चन्ति भूरि द्विर्यदेते चिर्भवन्त्यूमाः ।
स्वादोः स्वादीयः स्वादुना सृजा समदः सु मधु मधुनाभि योधीः ॥ ३ ॥
यदि चिन्तु ता धना जयन्तं रक्षेरखे अनुमदन्ति विप्राः ।
ओजीयः शुष्मिनिस्थिरमा तनुष्व मा ता दभन्दुरेवासः कशोकाः ॥ ४ ॥
तया वयं शाश्वद्गहे रक्षेषु प्रपश्यन्तो युधेन्यानि भूरि ।
चोदयामि त आयुधा वचोभिः सं ते शिशामि ब्रह्मणा वयोसि ॥ ५ ॥
नि तद्दधिषे ऽवरे परे च यस्मिन्नाविषावसा दुरोणे ।
आ स्थापयत मातरं जिगत्नुमतं इन्वत कर्कराणि भूरि ॥ ६ ॥
स्तुष्व वर्षन्पुरुषवर्त्मनं समृन्वाणमिनतममाप्रमाप्नानाम् ।
आ दर्शति शवसा भूर्योजाः प्र संक्षति प्रतिमानं पृचिष्याः ॥ ७ ॥
इमा ब्रह्म बृहद्विवः कृणवदिन्द्राय शूषमयियः स्वर्षाः ।
महो गोचस्य क्षयति स्वराजा तुरश्चिद्विश्वमर्णवत्तपस्वान् ॥ ८ ॥
एवा महान्वृहद्विवो अथर्वावोचत्स्वां तन्वमिन्द्रमेव ।
स्वसारौ मातरिष्वरी अरिमे हिन्वन्ति चैने शवसा वर्धयन्ति च ॥ ९ ॥

॥ ३ ॥ ममाये वचो विहवेष्वस्तु वयं त्वेन्यानास्तन्वै पुषेम ।
मह्यं नमन्तां प्रदिशन्तस्त्वयाप्यक्षेण पृतना जयेम ॥ १ ॥
अये मन्युं प्रतिनुदत्योषां त्वं नो गापाः परि पाहि विञ्चतः ।
अपाञ्चो यन्तु निवता दुरस्यवो ऽमैषां चित्सं प्रबुधां वि नैश्नत् ॥ २ ॥

मम देवा विहवे सन्तु सर्व इन्द्रवन्तो मरुतो विष्णुरग्निः ।
ममान्तरिक्षमुल्लोकमस्तु मह्यं वातः पवतां कामायासै ॥ ३ ॥
मह्यं यजन्तां मम यानीष्टाकूतिः सत्या मनसो मे अस्तु ।
एनो मा नि गां कतमच्चनाहं विश्वे देवा अभि रक्षन्तु मेह ॥ ४ ॥
मयि देवा द्रविणमा यजन्तां मय्याशीरस्तु मयि देवहूतिः ।
देवा होतारः सनिषन्न एतदरिष्टाः स्याम तन्वा सुवीराः ॥ ५ ॥
दैवीः षडुर्वीरु नः कृणोत विश्वे देवास इह मादयध्वम् ।
मा नो विददभिभा मो अशस्तिर्मा नो विदद्वृजिना वेषा या ॥ ६ ॥
तिस्रो देवीर्महि नः शर्म यद्धत प्रजायै नस्तन्वेऽयच्च पुष्टम् ।
मा हासहि प्रजया मा तनूभिर्मा रधाम द्विषते सोम राजन् ॥ ७ ॥
उरुष्यचा नो महिषः शर्म यद्धत्वसिन्हवे पुरुहूतः पुरुष्टु ।
स नः प्रजायै हर्यश्च मृडेद् मा नो रीरिषो मा परा दाः ॥ ८ ॥
धाता विधाता भुवनस्य यस्पतिर्देवः सविताभिमातिषाहः ।
आदित्या रुद्रा अश्विनोभा देवाः पान्तु यजमानं निर्वृथात् ॥ ९ ॥
ये नः सपत्ना अप ते भवन्विन्द्राग्निभ्यामव बाधामह एनान् ।
आदित्या रुद्रा उपरिस्पृशो न उयं चेत्तारमधिराजमक्रत ॥ १० ॥
अर्वाञ्चमिन्द्रममुतो हवामहे यो गोजिह्वनजिदंश्चजिह्वः ।
इमं नो यज्ञं विहवे शृणोत्वस्माकमभूर्हर्यश्च मेदी ॥ ११ ॥

यो गिरिष्वजायथा वीरुधां बलवत्तमः ।

॥ ४ ॥

कुष्ठेहि तक्त्रनाशन तक्त्रानं नाशयन्नितः ॥ १ ॥
सुपर्णसुवने गिरौ जातं हिमवतस्परि ।
धनैरभि श्रुत्वा यन्ति विदुर्हि तक्त्रनाशनम् ॥ २ ॥
अश्वत्थो देवसदनस्तृतीयस्यामितो दिवि ।
तचामृतस्य चक्षुणं देवाः कुष्ठमवन्वत ॥ ३ ॥
हिरण्ययी नौरचरद्विरण्यबन्धना दिवि ।

तचामृतस्य पुंश्च देवाः कुष्ठमवन्वत ॥ ४ ॥
 हिरण्ययाः पन्थान आसन्नरिचाणि हिरण्यया ।
 नावो हिरण्ययीरासन्याभिः कुष्ठं निरावहन् ॥ ५ ॥
 इमं मे कुष्ठं पूरुषं तमा वह तं निष्कुरु । तमु मे अगदं कृधि ॥ ६ ॥
 देवेभ्यो अधि जातो ऽसि सोमस्यासि सखा हितः ।
 स प्राणाय व्यानाय चक्षुषे मे अस्यै मृड ॥ ७ ॥
 उदङ् जातो हिमवतः स प्राच्यां नीयसे जनम् ।
 तच्च कुष्ठस्य नामान्युत्तमानि वि भेजिरे ॥ ८ ॥
 उत्तमो नाम कुष्ठास्युत्तमो नाम ते पिता ।
 यक्ष्मं च सर्वं नाशय तक्त्रानं चारुसं कृधि ॥ ९ ॥
 शीर्षामयमुपहृत्यामक्षोस्तचोऽ रपः ।
 कुष्ठस्तत्सर्वं निष्करुहैव समह वृषायम् ॥ १० ॥

॥ ५ ॥

राभी माता नभः पितार्यमा ते पितामहः ।
 सिलाची नाम वा असि सा देवानामसि स्वसा ॥ १ ॥
 यस्त्वा पिबति जीवति चार्यसे पूरुषं त्वम् ।
 भर्षी हि शश्वतामसि जनानां च न्यञ्जनी ॥ २ ॥
 वृक्षंवृक्षमा रोहसि वृषस्यन्तीव कन्यला ।
 जयन्ती प्रत्यातिष्ठन्ती स्पर्शनी नाम वा असि ॥ ३ ॥
 यद्गण्डेन यदिष्वा यद्धारुर्हरसा कृतम् ।
 तस्य त्वमसि निष्कृतिः सेमं निष्कृधि पूरुषम् ॥ ४ ॥
 भद्रात्स्रक्षान्निस्तिष्ठस्यन्त्यात्सदिराज्जवात् ।
 भद्राच्ययोधात्यर्णात्सा न एसरून्धति ॥ ५ ॥
 हिरण्यवर्णे सुभगे सूर्यवर्णे वपुष्टमे ।
 रुतं गङ्गासि निष्कृते निष्कृतिर्नाम वा असि ॥ ६ ॥
 हिरण्यवर्णे सुभगे शुष्मे लोमशवक्षणे ।

अ॒पा॒म॒सि॒ स्व॒सा ला॒क्षे वा॒तो हा॒त्मा ब॒भूव ते ॥ ७ ॥
 सि॒ला॒ची ना॒म का॒नी॒नो ऽज॒ब॒धु पि॒ता तव ।
 अ॒श्वो य॒मस्य॒ यः श्या॒वस्तस्य॒ हा॒स्त्रास्मृ॒क्षिता ॥ ८ ॥
 अ॒श्वस्या॒न्नः स॒प॒तिता सा वृ॒क्षो अ॒भि सि॒षदे ।
 स॒रा प॒त॒चिणी भू॒त्वा सा न॒ ए॒ह्यरु॒न्धति ॥ ९ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

ब्र॒ह्म ज॒ज्ञानं प्रथ॒मं पु॒रस्ता॒दि सी॒मतः सु॒रुचो वे॒न आ॒वः । ॥ ६ ॥
 स बु॒ध्या उप॒मा अ॒स्य वि॒ष्टाः स॒तश्च॒ योनि॒मस॒तश्च॒ वि वः ॥ १ ॥
 अ॒ना॒म्ना ये वः प्रथ॒मा या॒नि क॒र्माणि च॒क्रिरे ।
 वी॒रा॒न्नो अ॒च मा द॒भन्त॒व ए॒तत्पु॒रो द॒धे ॥ २ ॥
 स॒हस्र॒धार ए॒व ते स॒मस्वर॒न्दि॒वो ना॒के म॒धुजि॒ह्वा अ॒स॒श्चतः ।
 तस्य॒ स्प॒शो न नि मि॒षन्ति॒ भूर्णी॒यः प॒देप॒दे पा॒शिनः स॒न्ति से॒तवे ॥ ३ ॥
 प॒र्यै षु प्र ध॒न्वा वाज॑सातये परि वृ॒चाणि॒ स॒क्षणिः ।
 द्वि॒षस्त॒दध्य॒र्णवे॒नेय॒से स॒नि॒स्र॒सो ना॒मासि॒
 च॒योद॒शो मा॒स इ॒न्द्रस्य॒ गृहः ॥ ४ ॥
 वे॒३ते॒ना॒रा॒त्सी॒रसौ स्वा॒हा ।
 ति॒ग्मा॒युधौ ति॒ग्महे॒ती सु॒शेवौ सो॒मा॒रु॒द्रावि॒ह सु मृ॒डतं नः ॥ ५ ॥
 अ॒वैते॒ना॒रा॒त्सी॒रसौ स्वा॒हा । ति॒ग्मा॒ ॥ ६ ॥
 अ॒पैते॒ना॒रा॒त्सी॒रसौ स्वा॒हा ।
 ति॒ग्मा॒युधौ ति॒ग्महे॒ती सु॒शेवौ सो॒मा॒रु॒द्रावि॒ह सु मृ॒डतं नः ॥ ७ ॥
 मु॒मु॒क्तम॒स्मान्दु॒रिता॒द॒व॒द्याज्जु॒षेथां य॒ज्ञम॒मृत॑म॒स्मासु॑ ध॒त्तम् ॥ ८ ॥
 चक्षु॒षो हे॒ते म॒न॒सो हे॒ते ब्र॒ह्म॒णो हे॒ते त॒प॒सश्च॒ हे॒ते ।
 मे॒न्या मे॒नि॒रस्य॒मे॒नय॒स्ते सं॒न्तु ये॒३स्मा॒न॒भ्य॒घाय॑न्ति ॥ ९ ॥
 यो॒३स्मा॒श्चक्षु॑षा म॒न॒सा चि॒त्याकू॑त्या च यो अ॒घा॒युर॒भि॒दा॒सात् ।
 त्वं ता॒नये॒ मे॒न्यामे॒नी॒न्कृ॑णु स्वा॒हा ॥ १० ॥

इन्द्रस्य गृहो ऽसि । तं त्वा प्र पद्ये तं त्वा प्र विशामि सर्वगुः सर्व-
पुरुषः सर्वात्मा सर्वतनूः सह यन्मे ऽस्ति तेन ॥ ११ ॥

इन्द्रस्य शर्मासि । तं त्वा ० ॥ १२ ॥

इन्द्रस्य वर्मासि । तं त्वा ० ॥ १३ ॥

इन्द्रस्य वह्यमसि । तं त्वा प्र पद्ये तं त्वा प्र विशामि सर्वगुः सर्व-
पुरुषः सर्वात्मा सर्वतनूः सह यन्मे ऽस्ति तेन ॥ १४ ॥

॥ ७ ॥ आ नो भर मा परि ष्ठा अराते मा नो रक्षीर्दक्षिणां नीयमानाम् ।

नमो वीर्त्तीया असमृद्धये नमो अस्वरातये ॥ १ ॥

यमराते पुरोधस्ते पुरुषं परिरापिणम् ।

नमस्ते तस्मै कृणो मा वनिं व्यषयीर्मम ॥ २ ॥

प्र णो वनिर्देवकृता दिवा नक्तं च कल्पताम् ।

अरातिमनुप्रेमो वयं नमो अस्वरातये ॥ ३ ॥

सरस्वतीमनुमतिं भगं यन्तो हवामहे ।

वाचं जुष्टां मधुमतीमवादिषं देवानां देवहूतिषु ॥ ४ ॥

यं याचाम्यहं वाचा सरस्वत्या मनोयुजा ।

अद्वा तमद्य विन्दतु दत्ता सोमेन बभ्रुणा ॥ ५ ॥

मा वनिं मा वाचं नो वीर्त्तीरुभाविन्द्राग्नी आ भरतां नो वसूनि ।

सर्वे नो अद्य दित्सन्तो ऽरातिं प्रति हर्यत ॥ ६ ॥

परो ऽपेक्ष्यसमृद्धे वि ते हेतिं नयामसि ।

वेदं त्वाहं निमीवन्तीं नितुदन्तीमराते ॥ ७ ॥

उत नया बोभुवती स्वप्नया संचसे जनम् ।

अराते चित्तं वीर्त्सन्याकूतिं पुरुषस्य च ॥ ८ ॥

या मंहती महोन्माना विश्वा आशा व्यानशे ।

तस्यै हिरण्यकेश्यै निर्ऋत्या अकरं नमः ॥ ९ ॥

हिरण्यवर्णा सुभगा हिरण्यकशिपुर्मही ।

तस्यै हिरण्यद्रापये ऽरात्या अकरं नमः ॥ १० ॥

॥ दशमः प्रपाठकः ॥

वैकङ्कतेनेध्मेन देवेभ्य आज्यं वह ।

॥ ८ ॥

अग्ने तां इह मादय सर्व आ यन्तु मे हवम् ॥ १ ॥

इन्द्रा याहि मे हवमिदं करिष्यामि तद्धृणु ।

इम ऐन्द्रा अतिसरा आकूतिं सं नमन्तु मे ।

तेभिः शकेम वीर्यं जातवेदस्तनूवशिन् ॥ २ ॥

यदसावमुतो देवा अदेवः संश्विकीर्षति ।

मा तस्यामिर्हृथं वाक्षीद्धवं देवा अस्य मोषं गुर्ममैव हवमेतन् ॥ ३ ॥

अति धावतातिसरा इन्द्रस्य वचसा हत ।

अविं वृक इव मथीत स वो जीवन्मा मोचि प्राणमस्यापि नह्यत ॥ ४ ॥

यममी पुरोदधिरे ब्रह्माणमपभूतये ।

इन्द्र स ते अधस्पदं तं प्रत्यस्यामि मृत्यवे ॥ ५ ॥

यदि प्रेयुर्देवपुरा ब्रह्म वर्माणि चक्रे ।

तनूपानं परिपाणं कृत्स्नाना यदुपोचिरे सर्वं तदस्सं कृधि ॥ ६ ॥

यानसारवतिसरांश्चकार कृणवच्च यान् ।

त्वं तानिन्द्र वृचहन्तीचः पुनरा कृधि यथामुं तृणहां जनम् ॥ ७ ॥

यथेन्द्र उवाचनं लब्ध्वा चक्रे अधस्पदम् ।

कृत्स्नेऽहमधरास्तथामूं ह्यश्वतीभ्यः समाभ्यः ॥ ८ ॥

अचैनानिन्द्र वृचहन्तुयो मर्माणि विध्य ।

अचैवैनानभि तिष्ठेन्द्र मेघं हं तव ।

अनु तेन्द्रारभामहे स्याम सुमतौ तव ॥ ९ ॥

दिवे स्वाहा ॥ १ ॥

॥ ९ ॥

पृथिव्यै स्वाहा ॥ २ ॥

अ॒न्तरि॒क्षाय॒ स्वाहा ॥ ३ ॥

अ॒न्तरि॒क्षाय॒ स्वाहा ॥ ४ ॥

दि॒वे स्वाहा ॥ ५ ॥

पृ॒थि॒व्यै स्वाहा ॥ ६ ॥

सूर्यो मे चक्षुर्वातः प्राणोऽन्तरिक्षमात्मा पृथिवी शरीरम् । अस्तुतो
नामाहमयमस्मि स आत्मानं नि दधे द्यावापृथिवीभ्यां गोपीचार्य ॥७॥
उदायुरुबलमुकृतमुकृत्यामुन्मनीषामुदिन्द्रियम् । आयुष्कृदायुष्पत्नी
स्वधावन्तौ गोपा मे स्तं गोपायतं मा । आत्मसदौ मे स्तं मा मा
हिसिष्टम् ॥ ८ ॥

॥ १० ॥ अ॒श्म॒व॒र्म मे ऽसि॒ यो मा प्रा॒च्या दि॒शो ऽघा॒युर॒भि॒दा॒सात् ।
ए॒तत्स च॒छात् ॥ १ ॥

अ॒श्म॒व॒र्म मे ऽसि॒ यो मा दक्षि॒णाया दि॒शो० । ० ॥ २ ॥

अ॒श्म॒व॒र्म मे ऽसि॒ यो मा प्र॒ती॒च्या दि॒शो० । ० ॥ ३ ॥

अ॒श्म॒व॒र्म मे ऽसि॒ यो मो॒दी॒च्या दि॒शो० । ० ॥ ४ ॥

अ॒श्म॒व॒र्म मे ऽसि॒ यो मा ध्रु॒वाया दि॒शो० । ० ॥ ५ ॥

अ॒श्म॒व॒र्म मे ऽसि॒ यो मो॒र्ध्वाया दि॒शो० । ० ॥ ६ ॥

अ॒श्म॒व॒र्म मे ऽसि॒ यो मा दि॒शाम॒न्तर्द॑शेभ्यो ऽघा॒युर॒भि॒दा॒सात् ।
ए॒तत्स च॒छात् ॥ ७ ॥

बृ॒ह॒ता मन॒ उप॒ ह्ये मा॒तरि॒श्व॒ना प्रा॒णापा॒नौ । सूर्या॒श्चक्षु॒र॒न्तरि॒क्षा॒
ह्योर्चं पृथि॒व्याः शरी॒रम् । सर॒स्व॒त्या वाच॒मुप॒ ह्याम॒हे मनो॒यु॒
जा ॥ ८ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ११ ॥ कथं महे असुरायाव्रवीरिह कथं पित्रे हरये त्वेषनृम्णः ।

पृथ्वीं वरुण दक्षिणां ददावान्युनर्मघ त्वं मनसाचिकित्सीः ॥ १ ॥

न कामेन पुनर्मघो भवामि सं चक्षे कं पृश्निमेतामुपाजे ।
 केन नु त्वमथर्वन्काथ्येन केन जातेनासि जातवेदाः ॥ २ ॥
 सत्यमहं गभीरः काथ्येन सत्यं जातेनास्मि जातवेदाः ।
 न मे दासो नार्यो महित्वा व्रतं मीमाय यदहं धरिष्ये ॥ ३ ॥
 न त्वदन्यः कवितरो न मेधया धीरतरो वरुण स्वधावन ।
 त्वं ता विश्वा भुवनानि वेत्थ स चिन्नु त्वज्जनो मायी बिभाय ॥ ४ ॥
 त्वं ह्य१ङ्ग वरुण स्वधावन्विश्वा वेत्थ जनिमा सुप्रणीते ।
 किं रजस एना परो अन्यदस्त्येना किं परोणावरममुर ॥ ५ ॥
 एकं रजस एना परो अन्यदस्त्येना पर एकेन दुर्गंश्चिद्वीक् ।
 तस्मै विद्वान्वरुण प्र ब्रवीम्यधोवर्चसः पणयो भवन्तु
 नीचैर्दासा उप सर्पन्तु भूमिम ॥ ६ ॥
 त्वं ह्य१ङ्ग वरुण ब्रवीषि पुनर्मघेष्ववद्यानि भूरि ।
 मो षु पणीरभ्येऽतावतो भून्मा त्वा वोचन्नराधसं जनासः ॥ ७ ॥
 मा मा वोचन्नराधसं जनासः पुनस्ते पृश्निं जरितर्दमि ।
 स्तोत्रं मे विश्वमा याहि शचीभिरन्तर्विश्वासु मानुषीषु दिक्षु ॥ ८ ॥
 आ ते स्तोत्राण्युद्यतानि यन्वन्तर्विश्वासु मानुषीषु दिक्षु ।
 देहि नु मे यन्मे अदत्तो अस्मि युज्यो मे सप्तपदः सखासि ॥ ९ ॥
 समा नौ बन्धुवरुण समा जा वेदाहं तद्यन्नावेषा समा जा ।
 ददामि तद्यत्ते अदत्तो अस्मि युज्यस्ते सप्तपदः सखासि ॥ १० ॥
 देवो देवाय गृणते वयोधा विप्रो विप्राय स्तुवते सुमेधाः ।
 अजीजनो हि वरुण स्वधावन्नथर्वाणं पितरं देवबन्धुम् ।
 तस्मा उ राधः कृणुहि सुप्रशस्तं सखा नो अस्मि परमं च बन्धुः ॥ ११ ॥

समिद्धो अद्य मनुषो दुरोणे देवो देवान्यजसि जातवेदः । ॥ १२ ॥
 आ च वह मित्रमहश्चिकित्वान्वं दूतः कविरसि प्रचेताः ॥ १ ॥
 तनूनपात्यथ ऋतस्य यानान्मध्वा समञ्जनस्वदया सुजिह्व ।

मन्मानि धीभिरुत यज्ञमृन्धन्देवचा च कृणुह्यध्वरं नः ॥ २ ॥
 आजुह्वान ईड्यो वन्द्यश्चा याह्यमे वसुभिः सजोषाः ।
 त्वं देवानामसि यह होता स एनान्यक्षीषितो यजीयान् ॥ ३ ॥
 प्राचीनं बर्हिः प्रदिशा पृथिव्या वस्तोरस्या वृज्यते अये अहाम् ।
 धुं प्रथते वितरं वरीयो देवेभ्यो अदितये स्योनम् ॥ ४ ॥
 अचस्वतीरुर्विया वि अयन्तां पतिभ्यो न जनयः शुभमानाः ।
 देवीर्द्वारो बृहतीर्विष्ममिन्वा देवेभ्यो भवत सुप्रायणाः ॥ ५ ॥
 आ मुष्वयन्ती यजते उपाके उषासानक्ता सदतां नि योनौ ।
 दिव्ये योषणे बृहती सुरुक्ने अधि अयं शुक्रपिशं दधाने ॥ ६ ॥
 दैव्या होतारा प्रथमा सुवाचा मिमाना यज्ञं मनुषो यजथै ।
 प्रचोदयन्ता विदथेषु कारू प्राचीनं ज्योतिः प्रदिशा दिशन्ता ॥ ७ ॥
 आ नो यज्ञं भारती तूयमेत्विडा मनुष्वदिह चेतयन्ती ।
 तिस्रो द्वावीर्बहिरेदं स्योनं सरस्वतीः स्वपसः सदन्ताम् ॥ ८ ॥
 य इमे द्यावापृथिवी जनिषी रूपैरपिशङ्गुवनानि विश्वा ।
 तमद्य होतरिषितो यजीयान्देवं त्वष्टारमिह यक्षि विद्वान् ॥ ९ ॥
 उपाव सृज त्मन्या समञ्जन्देवानां पार्थ अतुथा हवीषि ।
 वनस्पतिः शमिता देवो अग्निः स्वदन्तु हव्यं मधुना घृतेन ॥ १० ॥
 सद्यो जातो अमिमीत यज्ञमग्निर्देवानामभवत्पुरोगाः ।
 अस्य होतुः प्रशिष्युतस्य वाचि स्वाहाकृतं हविरदन्तु देवाः ॥ ११ ॥

॥ १३ ॥ ददिहि मखं वरुणो दिवः कविर्वचोभिरुपैर्नि रिणामि ते विषम् ।

खातमखातमुत सक्तमयभमिरेव धन्वन्नि जजास ते विषम् ॥ १ ॥

यज्ञ अपोदकं विषं तत्त एतास्वयभम् ।

गृह्णामि ते मध्यममुत्तमं रसमुतावमं भियसा नेशदादु ते ॥ २ ॥

वृषा मे रवो नभसा न तन्यतुरुयेण ते वचसा बाध आदु ते ।

अहं तमस्य नृभिरयभं रसं तमस इव ज्योतिरुदेतु सूर्यः ॥ ३ ॥

चक्षुषा ते चक्षुर्हन्मि विषेण हन्मि ते विषम् ।
 अहे धियस्व मा जीवीः प्रत्यगभ्येतु त्वा विषम् ॥ ४ ॥
 कैरात पृश्न उपेतृण्य बभ्र आ मे शृणुतासिता अलीकाः ।
 मा मे सख्युः स्तामानमपि हाताश्चावयन्तो नि विषे रमध्वम् ॥ ५ ॥
 असितस्य तैमातस्य बभ्रोरपोदकस्य च ।
 साचासाहस्याहं मन्योरव ज्यामिव धन्वनो वि मुञ्चामि रथीं इव ॥ ६ ॥
 आलिङ्गी च विलिङ्गी च पिता च माता च ।
 विघ्न वः सर्वतो बन्धरसाः किं करिष्यथ ॥ ७ ॥
 उर्यूलाया दुहिता जाता दास्यसिक्वा ।
 प्रतङ्क दद्रुषीणां सर्वासामरसं विषम् ॥ ८ ॥
 कर्णा श्वावित्तद्वब्रीद्विरेवचरन्तिका ।
 याः काश्चेमाः स्तनिषिमास्तासामरसतमं विषम् ॥ ९ ॥
 ताबुवं न ताबुवं न धेस्त्वमसि ताबुवं । ताबुवेनारसं विषम् ॥ १० ॥
 तस्तुवं न तस्तुवं न धेस्त्वमसि तस्तुवं । तस्तुवेनारसं विषम् ॥ ११ ॥

सुपर्णस्त्वान्विन्दत्सूकरस्त्वास्वनक्षसा ।

॥ १४ ॥

दिप्सौषधे त्वं दिप्सन्तमव कृत्याकृतं जहि ॥ १ ॥
 अथ जहि यातुधानानव कृत्याकृतं जहि ।
 अथो यो अस्मान्दिप्सति तमु त्वं जह्योषधे ॥ २ ॥
 रिश्यस्येव परीशासं परिकृत्य परि त्वचः ।
 कृत्यां कृत्याकृतं देवा निष्कमिव प्रति मुञ्चत ॥ ३ ॥
 पुनः कृत्यां कृत्याकृतं हस्तगृह्य परा ख्य ।
 समक्षमस्मा आ धेहि यथा कृत्याकृतं हनत ॥ ४ ॥
 कृत्याः सन्तु कृत्याकृतं शपथः शपथीयते ।
 सुखो रथ इव वर्ततां कृत्या कृत्याकृतं पुनः ॥ ५ ॥
 यदि स्त्री यदि वा पुमान्कृत्यां चकार पाप्मने ।

तामु तस्मै नयामस्यश्चमिवाश्वाभिधान्या ॥ ६ ॥

यदि वासि देवकृता यदि वा पुरुषैः कृता ।

तं त्वा पुनर्णयामसीन्द्रेण सयुजा वयम् ॥ ७ ॥

॥ ७ ॥ अग्ने पृतनाषाट् पृतनाः सहस्व ।

पुनः कृत्यां कृत्याकृतै प्रतिहरणेन हरामसि ॥ ८ ॥

॥ ८ ॥ कृतव्यधनि विध्य तं यश्चकार तमिज्जहि ।

न त्वामचक्रुषे वयं वधाय सं शिशीमहि ॥ ९ ॥

पुत्र इव पितरं गच्छ स्वज इवाभिष्टितो दश ।

बन्धमिवावक्रामी गच्छ कृत्यै कृत्याकृतं पुनः ॥ १० ॥

उदेणीव वारण्यभिस्कन्दं मृगीव । कृत्या कर्तारमृच्छतु ॥ ११ ॥

इष्वा ऋजीयः पततु द्यावापृथिवी तं प्रति ।

सा तं मृगमिव गृह्णातु कृत्या कृत्याकृतं पुनः ॥ १२ ॥

अग्निरिवैतु प्रतिकूलमनुकूलमिवोदकम् ।

॥ १२ ॥ सुखो रथ इव वर्ततां कृत्या कृत्याकृतं पुनः ॥ १३ ॥

॥ १५ ॥

एका च मे दश च मे ऽपवक्तार ओषधे ।

ऋतजात ऋतावरि मधु मे मधुला करः ॥ १ ॥

द्वे च मे विंशतिश्च मे ० । ० ॥ २ ॥

तिस्रश्च मे त्रिंशच्च मे ० । ० ॥ ३ ॥

चतस्रश्च मे चत्वारिंशच्च मे ० । ० ॥ ४ ॥

पञ्च च मे पञ्चाशच्च मे ० । ० ॥ ५ ॥

षट् च मे षष्टिश्च मे ० । ० ॥ ६ ॥

सप्त च मे सप्ततिश्च मे ० । ० ॥ ७ ॥

अष्ट च मे ऽशीतिश्च मे ० । ० ॥ ८ ॥

नव च मे नवतिश्च मे ० । ० ॥ ९ ॥

दश च मे शतं च मे ० । ० ॥ १० ॥

शतं च मे सहस्रं चापवक्तारं ओषधे ।
अतजातं अतावरि मधु मे मधुला करः ॥ ११ ॥

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ एकादशः प्रपाठकः ॥

यद्येकवृषो ऽसिं सृजारसो ऽसि ॥ १ ॥

॥ १६ ॥

यदि द्विवृषो ऽसि० ॥ २ ॥

यदि त्रिवृषो ऽसि० ॥ ३ ॥

यदि चतुर्वृषो ऽसि० ॥ ४ ॥

यदि पञ्चवृषो ऽसि० ॥ ५ ॥

यदि षड्वृषो ऽसि० ॥ ६ ॥

यदि सप्तवृषो ऽसि० ॥ ७ ॥

यद्यष्टवृषो ऽसि० ॥ ८ ॥

यदि नववृषो ऽसि० ॥ ९ ॥

यदि दशवृषो ऽसिं सृजारसो ऽसि ॥ १० ॥

यद्येकादशो ऽसिं सो ऽपोदको ऽसि ॥ ११ ॥

ते ऽवदन्मथमा ब्रह्मकिल्बिषे ऽकूपारः सलिलो मातरिष्व । ॥ ११ ॥

वीडुहंरास्तप उयं मयोभूरापो देवीः प्रथमजा अतस्य ॥ १ ॥

सोमो राजा प्रथमो ब्रह्मजायां पुनः प्रायच्छदहणीयमानः ।

अचर्तिता वरुणो मित्र आसीदग्निर्होता हस्तगृह्या निनाय ॥ २ ॥

हस्तेनैव याह्य आधिरस्या ब्रह्मजायेति चेदवोचत् ।

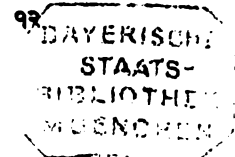
न दूताय प्रहेया तस्य एषा तथा राष्ट्रं गुपितं क्षत्रियस्य ॥ ३ ॥

यामाहुस्तारकैषा विकेशीति दुहुनां याममवपद्यमानाम् ।

सा ब्रह्मजाया वि दुनोति राष्ट्रं यत्र प्रापादि शश उल्कुषीमान् ॥ ४ ॥

ब्रह्मचारी चरति वेर्विषद्विषः स देवानां भवत्येकमङ्गम् ।

अथर्ववेद

तेन जायामन्वविन्दुहस्पतिः सोमेन नीतां जुह्वन् देवाः ॥ ५ ॥

देवा वा एतस्यामवदन्त पूर्वे सप्तशृषयस्तपसा ये निषेदुः ।

भीमा जाया ब्राह्मणस्योपनीता दुर्धा दधाति परमे व्योमन् ॥ ६ ॥

ये गर्भा अवपद्यन्ते जगद्यच्चापलुष्यते ।

वीरा ये तृद्यन्ते मिथो ब्रह्मजाया हिंनस्ति तान् ॥ ७ ॥

उत यत्पतयो दश स्त्रियाः पूर्वे अब्राह्मणाः ।

ब्रह्मा चेद्ब्रह्ममपहीत्स एव पतिरेकधा ॥ ८ ॥

ब्राह्मण एव पतिर्न राजन्योऽ न वैश्यः ।

तत्सूर्यः प्रब्रुवन्नेति पञ्चभ्यो मानवेभ्यः ॥ ९ ॥

पुनर्वै देवा अददुः पुनर्मेनुष्या अददुः ।

राजानः सत्यं गृह्णाना ब्रह्मजायां पुनर्ददुः ॥ १० ॥

पुनर्दाय ब्रह्मजायां कृत्वा देवैर्निकिल्बिषम् ।

ऊर्जं पृथिव्या भङ्गोरुगायमुपासते ॥ ११ ॥

नास्य जाया शतवाही कल्याणी तल्पमा शये ।

यस्मिन्बाष्ट्रे निरूप्यते ब्रह्मजायाचित्या ॥ १२ ॥

न विकर्णेः पृष्ठुशिरास्तस्मिन्वेश्मनि जायते । यस्मिन्बा० ॥ १३ ॥

नास्य क्षुत्ता निष्कयीवः सूनानामेत्ययतः । यस्मिन्बा० ॥ १४ ॥

नास्य श्वेतः कृष्णकर्णो धुरि युक्तो महीयते । यस्मिन्बा० ॥ १५ ॥

नास्य श्वेते पुष्करिणी नारदीकं जायते विसम् । यस्मिन्बा० ॥ १६ ॥

नास्यै पृश्निं वि दुहन्ति ये ऽस्या दोहमुपासते ।

यस्मिन्बाष्ट्रे निरूप्यते ब्रह्मजायाचित्या ॥ १७ ॥

नास्य धेनुः कल्याणी नानद्धान्सहते धुरम् ।

विजानिर्यच्च ब्राह्मणो रात्रिं वसति पापया ॥ १८ ॥

॥ १८ ॥

नीतां ते देवा अददुस्तुभ्यं नृपते अक्षवे ।

मा ब्राह्मणस्य राजन्य गां जिघत्सो अनाद्याम् ॥ १ ॥

अ॒स्रद्रु॒धो रा॒ज॒न्यः पा॒प आ॒त्मप॒राजि॒तः ।
 स ब्रा॒ह्म॒णस्य॒ गार्म॑द्याद॒द्य जी॒वानि॒ मा ष्यः ॥ २ ॥
 आ॒वि॒ष्टि॒ताघ॑वि॒षा पृ॒दाकू॑रि॒व च॑र्म॒णा ।
 मा ब्रा॒ह्म॒णस्य॒ रा॒ज॒न्य तृ॒ष्टैषा॒ गौरे॑ना॒द्या ॥ ३ ॥
 निर्वै॒ स्र॒वं न॑यति॒ हन्ति॒ वर्चो॑ ऽग्नि॒रिवार॑ब्धो॒ वि दु॑नोति॒ सर्व॑म् ।
 यो ब्रा॒ह्म॒णं म॑न्यते॒ अन्न॑मे॒व स वि॑षस्य॒ पिब॑ति॒ तैमा॑तस्य॒ ॥ ४ ॥
 य ए॒नं ह॑न्ति॒ मृदुं॒ म॑न्य॒मानो॑ दे॒वपी॑यु॒र्धन॑कामो॒ न चि॑त्तात् ।
 सं त॒स्येन्द्रो॑ हृद॒ये ऽग्नि॑मि॒न्ध उ॒भे ए॒नं द्वि॒ष्टो न॑भ॒सी च॑रन्तम् ॥ ५ ॥
 न ब्रा॒ह्म॒णो हिं॑सित॒भ्योऽग्निः॒ प्रि॒यत॑नोरिव ।
 सोमो॒ ह्यस्य॒ दा॒याद॒ इन्द्रो॑ अ॒स्याभि॑शस्ति॒पाः ॥ ६ ॥
 श॒तापा॑ष्टां॒ नि गि॑रति॒ तां न श॑क्रोति॒ निःसि॑दम् ।
 अन्नं॒ यो ब्रा॒ह्म॒णां म॑त्वः॒ स्वा॒ह्व॒१॒घ्नीति॒ म॑न्यते ॥ ७ ॥
 जि॒ह्वा ज्या॒ भव॑ति॒ कुल्म॑लं॒ वाङ्मा॑डीका॒ दन्ता॑स्त॒पसा॑भिर्दिग्धाः ।
 तेभिर्ब्र॑ह्मा वि॒ध्यति॒ दे॒वपी॑यू॒र्हृद्व॒लैर्ध॑नु॒र्भिर्दे॒वजू॑तैः ॥ ८ ॥
 ती॒क्ष्णेष॑वो ब्रा॒ह्म॒णा हे॑ति॒मन्तो॒ याम॑स्यन्ति॒ शर॑ण्यां॒३ न सा॒ मृषा॑ ।
 अ॒नु॒हाय॒ तप॑सा॒ म॒न्युना॒ चोत॑ दू॒राद॑व॒ भिन्द॑न्येनम् ॥ ९ ॥
 ये स॒हस्र॑मराज॒न्नास॑न्दश॒शता॒ उ॒त ।
 ते ब्रा॒ह्म॒णस्य॒ गां ज॑ग्ध्वा॒ वैत॑ह॒व्याः प॑राभवन् ॥ १० ॥
 गौरे॒व ता॑न॒हन्य॑माना॒ वैत॑ह॒व्याँ अ॒वाति॑रत् ।
 ये के॒सर॑प्राबन्धा॒याश्च॑र॒माजा॑मपे॒चिर॑न् ॥ ११ ॥
 एक॑शतं॒ ता ज॑नता॒ या भू॑मि॒र्यधू॑नुत ।
 प्र॒जां हिं॑सित्वा ब्रा॒ह्म॒णीम॑संभ॒व्यं प॑राभवन् ॥ १२ ॥
 दे॒वपी॑युश्चरति॒ मर्त्ये॑षु ग॒रगी॑र्णो॒ भव॑त्यस्थि॒भूया॑न् ।
 यो ब्रा॒ह्म॒णं दे॒वब॑न्धुं॒ हि॒नस्ति॒ न स पि॑तृ॒याण॑म॒प्येति॒ लोक॑म् ॥ १३ ॥
 अ॒ग्नि॒र्वै नः॒ पद॑वा॒यः सोमो॑ दा॒याद॒ उच्य॑ते ।
 ह॒न्ता॒भि॒शस्ते॑न्द्र॒स्तथा॒ तद्दे॒धसो॑ वि॒दुः ॥ १४ ॥

इषुरिव दिग्धा नृपते पृदाकूरिव गोपते ।
सा ब्राह्मणस्येषुर्धोरा तया विध्यति पीयतः ॥ १५ ॥

॥ १९ ॥

अतिमाचमवर्धन्त नोदिव दिवमस्पृशन् ।
भृगुं हिंसित्वा सृञ्जया वैतहृष्याः पराभवन् ॥ १ ॥
ये बृहत्सामानमाङ्गिरसमार्षयन्ब्राह्मणं जनाः ।
पेतस्तेषामुभयादमविस्तोकान्यावयत् ॥ २ ॥
ये ब्राह्मणं प्रत्यष्टीवन्ये वासिं कुक्कुमीषिरे ।
अन्नस्ते मध्ये कुल्यायाः केशान्खादन्त आसते ॥ ३ ॥
ब्रह्मगवी पच्यमाना यावत्साभि विजङ्गहे ।
तेजो राष्ट्रस्य निर्हेन्ति न वीरो जायते वृषा ॥ ४ ॥
कूरमस्या आशसन्तं तृष्टं पिशितमस्यते ।
क्षीरं यदस्याः पीयते तद्वै पितृषु किल्बिषम् ॥ ५ ॥
उयो राजा मन्यमानो ब्राह्मणं यज्जिघत्सति ।
परा तस्तिच्यते राष्ट्रं ब्राह्मणो यच्च जीयते ॥ ६ ॥
अष्टापदी चतुरक्षी चतुःश्रोत्रा चतुर्हेनुः ।
द्यास्या विजिह्वा भूत्वा सा राष्ट्रमव धूनुते ब्रह्मज्यस्य ॥ ७ ॥
तद्वै राष्ट्रमा स्रवति नावै भिन्नामिवोदकम् ।
ब्रह्माणं यच्च हिंसन्ति तद्राष्ट्रं हन्ति दुङ्कुना ॥ ८ ॥
तं वृक्षा अप सेधन्ति छायां नो मोष गा इति ।
यो ब्राह्मणस्य सङ्घनमभि नारद् मन्यते ॥ ९ ॥
विषमेतदेवकृतं राजा वरुणो ऽब्रवीत् ।
न ब्राह्मणस्य गां जग्ध्वा राष्ट्रे जागार कश्चन ॥ १० ॥
नवैव ता नवतयो या भूमिर्बधूनुत ।
प्रजां हिंसित्वा ब्राह्मणीमसंभयं पराभवन् ॥ ११ ॥
यां मृतायानुबध्नन्ति कूटं पदयोपनीम् ।

तच्चै ब्रह्मज्य ते देवा उषस्तरणमब्रुवन् ॥ १२ ॥
 अश्रूणि कृपमाणस्य यानि जीतस्य वावृतुः ।
 तं वै ब्रह्मज्य ते देवा अपां भागमधारयन् ॥ १३ ॥
 येन मृतं क्षपयन्ति श्मश्रूणि येनोन्दते ।
 तं वै ब्रह्मज्य ते देवा अपां भागमधारयन् ॥ १४ ॥
 न वर्ष मैत्रावरुणं ब्रह्मज्यमभि वर्षति ।
 नास्मै समितिः कल्पते न मित्रं नयते वशम् ॥ १५ ॥

उच्चैर्घोषो दुन्दुभिः सत्त्वनायन्वानस्पत्यः संभृत उस्त्रियाभिः । ॥ २० ॥
 वाचं ह्यणुवानो दमयन्त्सपत्नानि सिंह इव जेष्यन्त्रभि तंस्तनीहि ॥ १ ॥
 सिंह इवास्तानीह्वयो विबद्धो ऽभिक्रन्दन्नुषभो वाशितामिव ।
 वृषा त्वं वध्रयस्ते सपत्ना ऐन्द्रस्ते शुष्मो अभिमातिषाहः ॥ २ ॥
 वृषेव यूषे सहसा विदानो गव्यन्त्रभि रुव सन्धनाजित् ।
 शुचा विध्य हृदयं परेषां हित्वा यामान्प्रच्युता यन्तु शर्षवः ॥ ३ ॥
 संजयन्मृतना ऊर्ध्वमायुर्गृह्णा गृह्णानो बहुधा वि चक्ष्व ।
 दैवीं वाचं दुन्दुभ आ गुरस्व वेधाः शर्चूणामुप भरस्व वेदः ॥ ४ ॥
 दुन्दुभेर्वाचं प्रयतां वदन्तीमाशृण्वती नायिता घोषबुद्धा ।
 नारी पुत्रं धावतु हस्तगृह्णामित्री भीता संमरे वधानाम् ॥ ५ ॥
 पूर्वो दुन्दुभे प्र वदासि वाचं भूम्याः पृष्ठे वद रोचमानः ।
 अमित्रसेनामभिजज्ञभानो द्युमद्वद दुन्दुभे सूनृतावत् ॥ ६ ॥
 अन्तरेमे नभसी घोषो अस्तु पृथक्ते ध्वनयो यन्तु शीभम् ।
 अभि क्रन्द स्तनयोत्पिपानः स्योककृन्मित्रतूयाय स्वधी ॥ ७ ॥
 धीभिः कृतः प्र वदाति वाचमुद्धर्षय सत्त्वनामायुधानि ।
 इन्द्रमेदी सत्त्वनो नि ह्वयस्व मित्रैरमित्राँ अव जज्ञनीहि ॥ ८ ॥
 संक्रन्दनः प्रवदो धृष्णुषेणः प्रवेदकृद्बहुधा यामघोषी ।
 श्रेयो वक्षानो वयुनानि विद्वान्कीर्ति बहुभ्यो वि हर क्षिराजे ॥ ९ ॥

श्रेयःकेतो वसुजित्सहीयान्संयामजित्संशितो ब्रह्मणासि ।
 अंशूनिव यावाधिषवणे अद्रिर्गव्यन्दुन्दुभे ऽधि नृत्य वेदः ॥ १० ॥
 शबूषाणीषाडभिमातिषाहो गवेषणः सहमान उज्जित ।
 वाग्वीव मन्त्रं प्र भरस्व वाचं सांयमजित्यायेषमुष्टदेह ॥ ११ ॥
 अच्युतच्युत्समदो गमिष्ठो मृधो जेता पुरएतायोध्यः ।
 इन्द्रेण गुप्तो विदथा निचिक्यङ्घ्र्योतनो द्विषतां याहि शीर्भम् ॥ १२ ॥

॥ २१ ॥

विहृदयं वैमनस्यं वदामिचेषु दुन्दुभे ।
 विधेधं कश्मशं भयममिचेषु नि दंघमस्यवैनान्दुन्दुभे जहि ॥ १ ॥
 उधेपमाना मनसा चक्षुषा हृदयेन च ।
 धावन्तु बिभ्यतो ऽमिषाः प्रचासेनाज्ये हुते ॥ २ ॥
 वानस्पत्यः संभृत उस्त्रियाभिर्विचगोत्र्यः ।
 प्रचासममिचैभ्यो वदाज्येनाभिघारितः ॥ ३ ॥
 यथा मृगाः संविजन्त आरण्याः पुरुषादधि ।
 एवा त्वं दुन्दुभे ऽमिचानभि क्रन्द प्र चासयाथो चित्तानि मोहय ॥ ४ ॥
 यथा वृकादजावयो धावन्ति बहु बिभ्यतीः एवा० ॥ ५ ॥
 यथा श्येनात्पतत्रिणः संविजन्ते अहर्दिवि सिंहस्य स्तनथोर्यथा ।
 एवा त्वं दुन्दुभे ऽमिचानभि क्रन्द प्र चासयाथो चित्तानि मोहय ॥ ६ ॥
 परामिचान्दुन्दुभिना हरिणस्याजिनेन च ।
 सर्वे देवा अतिचसन्ये संपामस्येशते ॥ ७ ॥
 येरिन्द्रः प्रक्रीडते पद्भौषैश्छायया सह ।
 तैरमिचास्त्रसन्तु नो ऽमी ये यन्यनीकशः ॥ ८ ॥
 ज्याघोषा दुन्दुभयो ऽभि क्रौशन्तु या दिशः ।
 सेनाः पराजिता यतीरमिचाणामनीकशः ॥ ९ ॥
 आदित्य चक्षुरा दंस्व मरीचयो ऽनु धावत ।
 पास्तङ्गिनीरा संजन्तु विगते बाहुवीर्ये ॥ १० ॥

यूयमुया मरुतः पृथ्विमातर इन्द्रेण युजा प्र मृणीत शशून् ।
सोमो राजा वरुणो राजा महादेव उत मृत्युरिन्द्रः ॥ ११ ॥
एता देवसेनाः सूर्यकेतवः सचेतसः । अमित्रान्नो जयन्तु स्वाहा ॥ १२ ॥

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

अग्निस्तक्मानमपबाधतामितः सोमो यावा वरुणः पूतदक्षाः । ॥ २२ ॥
वेद्विर्बहिः समिधः शोशुचाना अप द्वेषांस्यमुया भवन्तु ॥ १ ॥
अयं यो विश्वान्हरितान्कृणोषुछोचयन्नगिरिवाभिदुन्वन् ।
अधा हि तक्मन्नसो हि भूया अधा न्यङ्गधराङ्गा परेहि ॥ २ ॥

यः परुषः पारुषेयो ऽवध्वंस इवारुणः ।
तक्मानं विश्वधावीर्यधराञ्च परा सुवा ॥ ३ ॥
अधराञ्च प्र हिणोमि नमः कृत्वा तक्मने ।
शक्भरस्य मुष्टिहा पुनरेतु महावृषान् ॥ ४ ॥
ओको अस्य मूर्जवन्त ओको अस्य महावृषाः ।
यावज्जातस्तक्मस्तावानसि बल्लिकेषु न्योचरः ॥ ५ ॥
तक्मन्व्याल वि गद व्यङ्ग भूरि यावय ।
दासीं निष्टकरीमिछ तां वज्रेण समर्पय ॥ ६ ॥
तक्मन्मूर्जवतो गच्छ बल्लिकान्वा परस्तराम् ।
शूद्रामिछ प्रफर्ष्य तां तक्मन्वीव धूनुहि ॥ ७ ॥
महावृषान्मूर्जवतो बन्ध्वङ्घ्रि परेत्य ।
प्रेतानि तक्मने ब्रूमो अन्यक्षेत्राणि वा इमा ॥ ८ ॥
अन्यक्षेत्रे न रमसे वशी सन्मृडयासि नः ।
अभूदु प्रार्थस्तक्मा स गमिष्यति बल्लिकान् ॥ ९ ॥
यच्च शीतो ऽथो ह्रः सह कासोवैपयः ।
भीमास्ते तक्मन्हेतयस्ताभिः स परि वृद्धि नः ॥ १० ॥
मा स्मेतान्सखीन्कुरुषा बलासं कासमुद्युगम् ।

मा स्मातो ऽर्वाङ्गैः पुनस्तत्त्वा तक्त्रनुपे भुवे ॥ ११ ॥
 तक्त्रन्धाचा बलासेन स्वप्ना कासिकया सह ।
 पान्ना भानृष्येण सह गङ्गामुमरणं जनम् ॥ १२ ॥
 तृतीयकं वितृतीयं सन्ददिमुत शारदम् ।
 तक्त्रानं शीतं रूरं यैष्मं नाशय वार्षिकम् ॥ १३ ॥
 गन्धारिभ्यो मूर्जवद्भ्यो ऽङ्गेभ्यो मगधेभ्यः ।
 प्रैथं जनमिव शेवधि तक्त्रानं परि दद्यसि ॥ १४ ॥

॥ २३ ॥

ओते मे द्यावापृथिवी ओता देवी सरस्वती ।
 ओतौ म इन्द्रश्चापिश्च क्रिमिं जम्भयतामिति ॥ १ ॥
 अस्येन्द्र कुमारस्य क्रिमीन्धनपते जहि ।
 हुता विश्वा अरातय उयेण वचसा मम ॥ २ ॥
 यो अक्ष्यौ परिसर्पति यो नासे परिसर्पति ।
 दतां यो मध्यं गच्छति तं क्रिमिं जम्भयामसि ॥ ३ ॥
 सरूपौ द्वौ विरूपौ द्वौ कृष्णौ द्वौ रोहितौ द्वौ ।
 बभ्रुश्च बभ्रुकर्णश्च गृध्रः कोकश्च ते हुताः ॥ ४ ॥
 ये क्रिमयः शितिकक्षा ये कृष्णाः शितिबाहवः ।
 ये के च विश्वरूपास्तान्क्रिमीं जम्भयामसि ॥ ५ ॥
 उत्पुस्ततासूर्य एति विश्वदृष्टो अदृष्टहा ।
 दृष्टांश्च भ्रजदृष्टांश्च सर्वांश्च प्रमृणन्क्रिमीन् ॥ ६ ॥
 येवाषासः कष्कषास एजत्काः शिपविल्नुकाः ।
 दृष्टश्च हन्यतां क्रिमिरुतादृष्टश्च हन्यताम् ॥ ७ ॥
 हुतो येवाषः क्रिमीणां हुतो नदनिमोत ।
 सर्वाच्च मष्मषाकरं दृषदा खल्वा इव ॥ ८ ॥
 विशीर्षाणं चिककुदं क्रिमिं सारङ्गमर्जुनम् ।
 शृणाम्यस्य पृथीरपि वृक्षामि यद्धिरः ॥ ९ ॥

अ॒ग्नि॒व॒हः क्रि॒म॒यो ह॒न्मि क॒ण॒व॒ज्ज॒म॒द॒मि॒व॒त् ।
 अ॒ग॒स्त्य॒स्य ब॒ह॒णा सं पि॒न॒घ्न्य॒हं क्रि॒मीन् ॥ १० ॥
 ह॒तो रा॒जा क्रि॒मी॒णामु॒तैषां स्थ॒प॒तिर्ह॒तः ।
 ह॒तो ह॒त॒मा॒ता क्रि॒मिर्ह॒त॒भ्रा॒ता ह॒त॒स्व॒सा ॥ ११ ॥
 ह॒ता॒सो अ॒स्य वे॒श॒सो ह॒ता॒सः परि॒वे॒श॒सः ।
 अ॒थो ये क्षु॒ल्ल॒का इ॒व स॒र्वे ते क्रि॒म॒यो ह॒ताः ॥ १२ ॥
 स॒र्वेषां च क्रि॒मी॒णां स॒र्वा॒सां च क्रि॒मी॒णाम् ।
 भि॒न॒द्म्य॒श्म॒ना शि॒रो द॒हाम्य॒ग्नि॒ना मु॒खम् ॥ १३ ॥

स॒वि॒ता प्र॒स॒वा॒नाम॒धि॒प॒तिः स मा॒व॒तु । अ॒सि॒न्ब॒ह॒ण्य॒सि॒न्क॒र्म ॥ २४ ॥
 ए॒य॒स्यां पु॒रो॒धा॒याम॒स्यां प्र॒ति॒ष्ठा॒याम॒स्यां चि॒त्स्या॒म॒स्यामा॒कू॒त्याम॒स्या॒॒मा॒शि॒ष्य॒स्यां दे॒व॒हू॒त्यां स्वा॒हा ॥ १ ॥
 अ॒ग्नि॒र्वे॒न॒स्प॒ती॒नाम॒धि॒प॒तिः स मा॒व॒तु । ० ॥ २ ॥
 द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी दा॒षा॒णाम॒धि॒प॒त्नी ते मा॒व॒ताम् । ० ॥ ३ ॥
 व॒रु॒णो ऽपा॒म॒धि॒प॒तिः स मा॒व॒तु । ० ॥ ४ ॥
 मि॒त्रा॒व॒रु॒णौ वृ॒ष्ट्या अ॒धि॒प॒ती तौ मा॒व॒ताम् । ० ॥ ५ ॥
 म॒रु॒तः प॒र्व॒ता॒नाम॒धि॒प॒तय॒स्ते मा॒व॒न्तु । ० ॥ ६ ॥
 सो॒मो वी॒रु॒धाम॒धि॒प॒तिः स मा॒व॒तु । ० ॥ ७ ॥
 वा॒यु॒र॒न्त॒रि॒क्ष॒स्याधि॒प॒तिः स० । ० ॥ ८ ॥
 सूर्य॑श्चक्षु॑षाम॒धि॒प॒तिः स० । ० ॥ ९ ॥
 च॒न्द्र॒मा नक्ष॑त्रा॒णाम॒धि॒प॒तिः स० । ० ॥ १० ॥
 इ॒न्द्रो दि॒वो ऽधि॒प॒तिः स० । ० ॥ ११ ॥
 म॒रु॒तां पि॒ता प॑शूनाम॒धि॒प॒तिः स० । ० ॥ १२ ॥
 मृ॒त्युः प्र॒जा॒नाम॒धि॒प॒तिः स० । ० ॥ १३ ॥
 य॒मः पि॒तृ॒णाम॒धि॒प॒तिः स मा॒व॒तु । ० ॥ १४ ॥
 पि॒तरः प॑रे ते मा॒व॒न्तु । ० ॥ १५ ॥

तता अवे ते ० । ० ॥ १६ ॥

ततस्ततामहास्ते मावन्तु । अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां चित्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिक्षस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥ १७ ॥

॥ २५ ॥

पर्वताहिवो योनेरङ्गादङ्गात्समाभूतम् ।

शेषो गर्भस्य रेतोधाः सरौ पर्णमिवा दधत् ॥ १ ॥

यथेयं पृथिवी मही भूतानां गर्भमादधे ।

एवा दधामि ते गर्भं तस्मै त्वामवसे हुवे ॥ २ ॥

गर्भं धेहि सिनीवालि गर्भं धेहि सरस्वति ।

गर्भं ते अश्विनोभा धत्तां पुष्करस्रजा ॥ ३ ॥

गर्भं ते मित्रावरुणौ गर्भं देवो बृहस्पतिः ।

गर्भं त इन्द्रश्चापिश्च गर्भं धाता दधातु ते ॥ ४ ॥

विष्णुर्योनिं कल्पयतु त्वष्टा रूपाणि पिंशतु ।

आ सिञ्चतु प्रजापतिर्धाता गर्भं दधातु ते ॥ ५ ॥

यज्ञेद् राजा वरुणो यज्ञा देवी सरस्वती ।

यदिन्द्रो वृत्रहा वेद तर्भकरणं पिब ॥ ६ ॥

गर्भो अस्योषधीनां गर्भो वनस्पतीनाम् ।

गर्भो विश्वस्य भूतस्य सो अये गर्भमेह धाः ॥ ७ ॥

अधि स्कन्द वीरयस्व गर्भमा धेहि योन्याम् ।

वृषासि वृषयावग्रजाये त्वा नयामसि ॥ ८ ॥

वि जिहीष्व बार्हत्सामे गर्भस्ते योनिमा श्याम् ।

अदुष्टे देवाः पुषं सोमपा उभयाविनम् ॥ ९ ॥

धातः श्रेष्ठेन रूपेणास्या नार्या गवीन्योः ।

पुमांसं पुषमा धेहि दशमे मासि सूतवे ॥ १० ॥

त्वष्टः श्रेष्ठेन ० । ० ॥ ११ ॥

सवितः श्रेष्ठेन ० । ० ॥ १२ ॥

प्रजापते श्रेष्ठेन रूपेणास्या नार्या गवीन्योः ।

पुमांसं पुचमा धेहि दशमे मासि सूतवे ॥ १३ ॥

यजूषि यज्ञे समिधः स्वाहाभिः प्रविद्वानिह वो युनक्तु ॥ १ ॥ ॥ २६ ॥
 युनक्तु देवः सविता प्रजानन्नस्मिन्यज्ञे महिषः स्वाहा ॥ २ ॥
 इन्द्र उक्थामदान्यस्मिन्यज्ञे प्रविद्वान्युनक्तु सुयुजः स्वाहा ॥ ३ ॥
 प्रैषा यज्ञे निविदः स्वाहा शिष्टाः पत्नीभिर्वहतेह युक्ताः ॥ ४ ॥
 छन्दांसि यज्ञे मरुतः स्वाहा मातेव पुचं पिपृतेह युक्ताः ॥ ५ ॥
 एयमगन्वर्हिषा प्रोक्षणीभिर्यज्ञं तन्नानादितिः स्वाहा ॥ ६ ॥
 विष्णुर्युनक्तु बहुधा तपांस्यस्मिन्यज्ञे सुयुजः स्वाहा ॥ ७ ॥
 त्वष्टा युनक्तु बहुधा नु रूपा अस्मिन्यज्ञे सुयुजः स्वाहा ॥ ८ ॥
 भगो युनक्ताशिषो चरसा अस्मिन्यज्ञे प्रविद्वान्युनक्तु सुयुजः स्वाहा ॥ ९ ॥
 सोमो युनक्तु बहुधा पर्यास्यस्मिन्यज्ञे सुयुजः स्वाहा ॥ १० ॥
 इन्द्रो युनक्तु बहुधा वीर्याण्यस्मिन्यज्ञे सुयुजः स्वाहा ॥ ११ ॥
 अग्निना ब्रह्मणा यातमर्वाञ्चौ वषट्कारेण यज्ञं वर्धयन्तौ ।
 बृहस्पते ब्रह्मणा यास्यर्वाङ्मृजो अयं स्वरिदं यजमानाय स्वाहा ॥ १२ ॥

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

ऊर्ध्वा अस्य समिधो भवन्यूर्ध्वा शुक्रा शोचीष्यते । ॥ २७ ॥
 द्युमत्तमा सुप्रतीकः ससूनुस्तनूनपादसूरो भूरिपाणिः ॥ १ ॥
 देवो देवेषु देवः पथो अनक्ति मध्वा घृतेन ॥ २ ॥
 मध्वा यज्ञं नक्षति प्रैणानो नराशंसो अग्निः सुकृद्देवः सविता विश्ववारः ॥ ३ ॥
 अह्नायमेति शवसा घृता चिदीडानो वह्निर्ममसा ॥ ४ ॥
 अग्निः सुचो अध्वरेषु प्रयक्षु स यक्षदस्य महिमानमग्नेः ॥ ५ ॥
 तरी मन्द्रासु प्रयक्षु वसवश्चातिष्ठन्सुधातरश्च ॥ ६ ॥

द्वारो देवीरन्वस्य विश्वे व्रतं रक्षन्ति विश्वहा ॥ ७ ॥

उरुष्यचसायेधास्त्रा पत्यमाने ।

आ सुध्वयन्ती यजते उपाके उषासानक्तेमं यज्ञमवतामध्वरं नः ॥ ८ ॥
 देवा होतार ऊर्ध्वमध्वरं नो ऽयेर्जिह्वयाभि गृणत गृणता नः स्विष्टये ।
 तिस्रो देवीर्बहिरेदं सदन्तामिडा सरस्वती मही भारती गृणाना ॥ ९ ॥
 तन्नस्तुरीपमद्भुतं पुरुक्षु । देवं त्वष्टा रायस्योषं वि ष्य नाभिमस्य ॥ १० ॥
 वनस्पते ऽवं सृजा रराणः । त्मना देवेभ्यो अग्निर्हव्यं शमिता स्वदयतु ॥ ११ ॥
 अये स्वाहा कृणुहि जातवेदः । इन्द्राय यज्ञं विश्वे देवा हविरिदं जुषन्ताम् ॥ १२ ॥

॥ २८ ॥ नवं प्राणाञ्चवभिः सं मिमीते दीर्घायुत्वाय शतशारदाय ।

हरिते चीणि रजते चीण्ययसि चीणि तपसाविष्टितानि ॥ १ ॥

अग्निः सूर्यश्चन्द्रमा भूमिरापो द्यौरन्तरिक्षं प्रदिशो दिशश्च ।

आर्तवा चतुर्भिः संविदाना अनेन मा चिवृता पारयन्तु ॥ २ ॥

चयः पोषास्त्रिवृतिं श्रयन्तामनक्तु पूषा पयसा घृतेन ।

अन्नस्य भूमा पुरुषस्य भूमा भूमा पशूनां त इह श्रयन्ताम् ॥ ३ ॥

इममादित्या वसुना समुक्षतेममये वर्धय वावृधानः ।

इममिन्द्र सं सृज वीर्येणास्मिन्निवृद्धयतां पोषयिषु ॥ ४ ॥

भूमिष्ठा पातु हरितेन विश्वभृदग्निः पिपत्त्वयसा सजोषाः ।

वीरुक्त्रिष्टे अर्जुनं संविदानं दक्षं दधातु सुमनस्यमानम् ॥ ५ ॥

चेधा जातं जन्मनेदं हिरण्यमग्रेकं प्रियतमं बभूव

सोमस्यैकं हिंसितस्य परापतत् ।

अपामेकं वेधसां रेत आहुस्तत्ते हिरण्यं चिवृदस्त्वायुषे ॥ ६ ॥

आयुषं जमदग्नेः कश्यपस्य आयुषम् ।

चेधामृतस्य चक्षुणं चीण्यायूषि ते ऽकरम् ॥ ७ ॥

चयः सुपर्णास्त्रिवृता यदायन्नेकाक्षरमभिसंभूय शक्राः ।

प्रत्यौहन्मृत्युममृतेन साकमन्तर्दधाना दुरितानि विश्वा ॥ ८ ॥

दिवस्त्वा पातु हरितं मध्याह्ना पात्वर्जुनम् ।
 भूम्या अयस्सयं पातु प्रागाहेवपुरा अयम् ॥ ९ ॥
 इमास्तिष्ठो देवपुरास्तास्त्वा रक्षन्तु सर्वतः ।
 तास्त्वं बिभ्रच्चर्चस्युत्तरो द्विषतां भव ॥ १० ॥
 पुरं देवानाममृतं हिरण्यं य आबेधे प्रथमो देवो अये ।
 तस्मै नमो दश प्राचीः कृणोम्यनु मन्यतां चिवृदाबधे मे ॥ ११ ॥
 आ त्वा चृतत्वयमा पूषा बृहस्पतिः ।
 अहर्जातस्य यन्नाम तेन त्वाति चृतामसि ॥ १२ ॥
 चतुर्भिर्द्वार्तेवैरायुषे वर्चसे त्वा ।
 संवात्सरस्य तेजसा तेन संहनु कृणमसि ॥ १३ ॥
 घृतादुल्लुप्तं मधुना समक्तं भूमिदहमच्युतं पारयिषु ।
 भिन्दत्सपत्नानधरांश्च कृण्वदा मा रोह महते सौभगाय ॥ १४ ॥

पुरस्ताद्युक्तो वह जातवेदो ऽयं विद्धि क्रियमाणं यथेदम् । ॥ २९ ॥
 त्वं भिषग्भेषजस्यासि कर्ता त्वया गामश्च पुरुषं सनेम ॥ १ ॥
 तथा तदये कृणु जातवेदो विश्वेभिर्देवैः सह संविदानः ।
 यो नो दिदेव यतमो जघास यथा सो अस्य परिधिष्यताति ॥ २ ॥
 यथा सो अस्य परिधिष्यताति तथा तदये कृणु जातवेदः ।
 विश्वेभिर्देवैः सह संविदानः ॥ ३ ॥
 अक्ष्योऽनि विध्य हृदयं नि विध्य जिह्वां नि तृन्धि प्र दतो मृणीहि ।
 पिशाचो अस्य यतमो जघासामे यविष्ठ प्रति तं शृणीहि ॥ ४ ॥
 यदस्य हतं विहतं यत्पराभृतमात्मनो जग्धं यतमर्पिशाचैः ।
 तदये विद्वान्पुनरा भर त्वं शरीरि मांसमसुमेरयामः ॥ ५ ॥
 आमे सुपंक्ते शबले विपंक्ते यो मा पिशाचो अशने ददम्भ ।
 तदात्मना प्रजया पिशाचा वि यातयन्तामगदोऽयमस्तु ॥ ६ ॥
 क्षीरि मा मन्ये यतमो ददम्भाकृष्टपच्ये अशने धान्येऽयः । तदा° ॥ ७ ॥

अ॒पां मा॒ पा॒ने य॒त॒मो द॒द॒म्भं क्र॒व्याद्या॒तूनां श॒य॒ने श॒यान॑म् । तदा॒० ॥ ८॥
 दि॒वा मा॒ नक्तं॑ य॒त॒मो द॒द॒म्भं क्र॒व्याद्या॒तूनां श॒य॒ने श॒यान॑म् ।
 तदा॒त्म॒ना प्र॒जया॑ पि॒शा॒चा वि॒ या॒त॒य॒न्ता॒म॒ग॒दो॒ऽय॒म॒स्तु ॥ ९ ॥
 क्र॒व्याद॑म॒ये रु॒धिरं॑ पि॒शा॒चं म॒नो॒हनं॑ ज॒हि जा॒त॒वेदः॑ ।
 त॒मिन्द्रो॑ वा॒जी व॒ज्रेण॑ ह॒न्तु छि॒न॒न्तु सोमः॑ शिरो॒ अस्य॑ धृ॒ष्णुः ॥ १० ॥
 स॒नाद॑मे मृ॒णसि॑ या॒तु॒धा॒ना॒न् त्वा र॒क्षांसि॑ पृ॒त॒ना॒सु जि॒म्युः ।
 स॒ह॒मू॒रा॒न॒नु द॒ह क्र॒व्यादो॑ मा॒ ते हे॒त्या मु॒क्षत॑ दै॒व्या॒याः ॥ ११ ॥
 स॒मा॒हर॑ जा॒त॒वेदो॑ य॒द्ध॒तं य॒त्प॒रा॒भृ॒तम् ।
 गा॒चा॒ण्य॒स्य वर्ध॑न्ता॒मंशु॒रि॒वा प्या॒य॒ता॒म॒यम् ॥ १२ ॥
 सोम॑स्ये॒व जा॒त॒वेदो॑ अंशु॒रा प्या॒य॒ता॒म॒यम् ।
 अ॒ग्ने वि॒र॒प्ति॒नं मे॒घ्य॒म॒य॒क्ष्मं कृ॒णु जी॒व॒तु ॥ १३ ॥
 ए॒ता॒स्ते अ॒ग्ने स॒मिधः॑ पि॒शा॒च॒ज॒म्भ॒नीः ।
 ता॒स्त्वं जु॒ष॒स्व प्र॒ति चै॒ना गृ॒हा॒ण जा॒त॒वेदः॑ ॥ १४ ॥
 ता॒र्हा॒धी॒र॒ग्ने स॒मिधः॑ प्र॒ति गृ॒ह्णा॒ण्य॒र्चि॒षा ।
 ज॒हा॒तु क्र॒व्याद॑द्रु॒पं यो अ॒स्य मांसं॑ जिही॒र्ष॒ति ॥ १५ ॥

॥ ३० ॥

आ॒व॒त॒स्त आ॒व॒तः प॒रा॒व॒त॒स्त आ॒व॒तः ।

इ॒है॒व भ॒व मा॒ नु गा॒ मा पू॒र्वान॑नु॒ गाः पि॒तृ॒न॒सुं ब॒ध्ना॒मि ते दृ॒ढम् ॥ १ ॥
 य॒ज्ञा॒भि॒चे॒रुः पु॒रुषः॑ स्त्रो॒ यद॑र॒णो ज॒नः ।
 उ॒न्मो॒च॒न॒प्र॒मो॒च॒ने उ॒भे वा॒चा व॑दामि ते ॥ २ ॥
 य॒हु॒द्रो॒हि॒थ्य शे॒पि॒षे स्त्रि॒ये पुं॒से अ॒चि॒न्त्या । उ॒न्मो॒० ॥ ३ ॥
 य॒दे॒न॒सो मा॒तृ॒कृ॒ता॒छे॒षे पि॒तृ॒कृ॒ताश्च॑ यत् ।
 उ॒न्मो॒च॒न॒प्र॒मो॒च॒ने उ॒भे वा॒चा व॑दामि ते ॥ ४ ॥
 य॒ज्ञे मा॒ता य॒ज्ञे पि॒ता जा॒मि॒र्भा॒ता च॑ स॒र्ज॒तः ।
 प्र॒त्य॒क्से॒व॒स्व भे॒षजं॑ ज॒रद॑ष्टिं कृ॒णो॒मि त्वा ॥ ५ ॥
 इ॒है॒धि पु॒रुष॑ स॒र्वेण॑ म॒न॒सा स॒ह ।

दूतौ यमस्य मानु गा अधि जीवपुरा इहि ॥ ६ ॥

अनुहूतः पुनरेहि विद्वानुदयनं पथः ।

आरोहणमाक्रमणं जीवतो जीवतो ऽयनम् ॥ ७ ॥

मा बिभेर्ने मरिष्यसि जरदष्टिं कृणोमि त्वा ।

निरवोचमहं यक्ष्ममङ्गेभ्यो अङ्गज्वरं तव ॥ ८ ॥

अङ्गभेदो अङ्गज्वरो यश्च ते हृदयामयः ।

यक्ष्मः श्येन इव प्रापन्नद्याचा साढः परस्तराम् ॥ ९ ॥

ऋषी बोधप्रतीबोधावस्वप्नो यश्च जागृविः ।

तौ ते प्राणस्य गोप्तासौ दिवा नक्तं च जागृताम् ॥ १० ॥

अयमपिरूपसद्य इह सूर्य उदैतु ते ।

उदैहि मृत्योर्गम्भीरात्कृणाच्चित्तमसस्परि ॥ ११ ॥

नमो यमाय नमो अस्तु मृत्यवे नमः पितृभ्य उत ये नयन्ति ।

उत्पारणस्य यो वेद तममिं पुरो दधे ऽस्मा अरिष्टतातये ॥ १२ ॥

ऐतु प्राण ऐतु मन ऐतु चक्षुरथो बलम् ।

शरीरमस्य सं विदां तत्पद्मां प्रति तिष्ठतु ॥ १३ ॥

प्राणेनामे चक्षुषा सं सृजेमं समीरय तच्चाङ्गं बलेन ।

वेत्यामृतस्य मा नु गान्मा नु भूमिगृहो भुवत् ॥ १४ ॥

मा ते प्राण उप दसन्मो अपानो ऽपि धायि ते ।

सूर्यस्त्वाधिपतिर्मृत्योरुदायञ्छतु रश्मिभिः ॥ १५ ॥

इयमन्तर्वेदति जिह्वा बद्धा पनिष्पदा ।

त्वया यक्ष्मं निरवोचं शतं रोपीश्च तक्त्रनः ॥ १६ ॥

अयं लोकः प्रियतमो देवानामपराजितः ।

यस्मै त्वमिह मृत्यवे दिष्टः पुरुष जज्ञिषे ।

स च त्वानु ह्वयामसि मा पुरा जरसो मृथाः ॥ १७ ॥

यां ते चक्रुरामे पाचे यां चक्रुर्मिश्रधान्ये ।

॥ ३१ ॥

आमे मांसि कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥ १ ॥

यां ते चक्रुः कृकवाकावजे वा यां कुरीरिणि ।

अथ्यां ते कृत्यां यां ० ॥ २ ॥

यां ते चक्रुरेकशफे पशूनामुभयादति ।

गर्देभे कृत्यां यां ० ॥ ३ ॥

यां ते चक्रुर्मूलायां वलगं वा नराच्याम् ।

क्षेबे ते कृत्यां यां ० ॥ ४ ॥

यां ते चक्रुर्गार्हपत्ये पूर्वामावुत दुषितः ।

शालायां कृत्यां यां ० ॥ ५ ॥

यां ते चक्रुः सभायां यां चक्रुर्धिदेवने ।

अक्षेषु कृत्यां यां ० ॥ ६ ॥

यां ते चक्रुः सेनायां यां चक्रुरिष्वायुधे ।

दुन्दुभौ कृत्यां यां ० ॥ ७ ॥

यां ते कृत्यां कूपे ऽवद्धुः श्मशाने वा निचस्तुः ।

सद्यनि कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥ ८ ॥

यां ते चक्रुः पुरुषास्थे अमी संकसुके च याम् ।

सोकं निर्दाहं क्रथादं पुनः प्रति हरामि ताम् ॥ ९ ॥

अपथेना जभरिणां तां पथेतः प्र हिंससि ।

अधीरो मर्याधीरिभ्यः सं जभाराचित्या ॥ १० ॥

यश्चकार न शशाक कर्तुं शश्चे पादमङ्गुरिम् ।

चकार भद्रमस्मभ्यमभगो भगवद्भ्यः ॥ ११ ॥

कृत्याकृतं वलगिनं मूलिनं शपथेय्यम् ।

इन्द्रस्तं हन्तु महता वधेनाग्निर्विध्यत्वस्तया ॥ १२ ॥

॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

॥ द्वादशः प्रपाठकः ॥

॥ पञ्चमं काण्डं समाप्तम् ॥

दोषो गाय बृहन्नाय द्युमन्त्रेऽथाथर्वण । स्तुहि देवं सवितारम् ॥ १ ॥ ॥ १ ॥
तमु द्रुहि यो अन्तः सिन्धौ सूनुः सत्यस्य युवानम् ।
अद्रोघवाचं सुशेवम् ॥ २ ॥
स धा नो देवः सविता साविषदमृतानि भूरि । उभे सुष्टुती सुगातवे ॥ ३ ॥

इन्द्राय सोममृत्विजः सुनोता च धावत । ॥ २ ॥
स्तोतुर्यो वचः शृण्वन्नव च मे ॥ १ ॥
आ यं विशन्तीन्द्वो वयो न वृक्षमन्धसः ।
विरिष्णिचि मृधो जहि रक्षस्विनीः ॥ २ ॥
सुनोता सोमपात्रे सोममिन्द्राय वज्रिणे ।
युवा जेतेशानः स पुरुष्टुतः ॥ ३ ॥

पातं न इन्द्रापूषणादितिः पान्तु मरुतः । ॥ ३ ॥
अपां नपात्तिन्धवः सप्त पातन पातु नो विष्णुरुत द्यौः ॥ १ ॥
पातां नो द्यावापृथिवी अभिर्ये पातु यावा पातु सोमो नो अंहसः ।
पातु नो देवो सुभगा सरस्वती पात्वमिः शिवा ये अस्य पायवः ॥ २ ॥
पातां नो देवाग्निना शुभस्पती उषासानक्तोत न उरुथताम् ।
अपां नपादभिहुती गयस्य चिद्देवं त्वष्टर्वर्धय सर्वतातये ॥ ३ ॥

॥ ४ ॥

त्वष्टा मे दैव्यं वचः पर्जन्यो ब्रह्मणस्पतिः ।
 पुत्रैर्भ्रातृभिरदितिर्नु पातु नो दुष्टं चार्यमाणं सहः ॥ १ ॥
 अंशो भगो वरुणो मित्रो अर्यमादितिः पान्तु मरुतः ।
 अप तस्य द्वेषो गमेदभिहतो यावयद्धुमन्ति तम् ॥ २ ॥
 धिये समन्विना प्रावतं न उरुषा ण उरुज्मन्नप्रयुञ्जन् ।
 द्यौष्पितर्यावय दुहुना या ॥ ३ ॥

॥ ५ ॥

उदेनमुत्तरं नयामे घृतेनाहुत ।
 समेनं वर्चसा सुज प्रजया च बहुं कृधि ॥ १ ॥
 इन्द्रेमं प्रतरं कृधि सजातानामसद्वशी ।
 रायस्योषेण सं सृज जीवातवे जरसे नय ॥ २ ॥
 यस्य कृणमो हविर्गृहे तममे वर्धया तम् ।
 तस्मै सोमो अधि ब्रवदयं च ब्रह्मणस्पतिः ॥ ३ ॥

॥ ६ ॥

योऽस्मान्ब्रह्मणस्पते ऽदेवो अभिमन्यते ।
 सर्वं तं रन्धयासि मे यजमानाय सुचते ॥ १ ॥
 यो नः सोम सुशंसिनो दुःशंसं आदिदेशति ।
 वज्रेणास्य मुखे जहि स संपिष्टो अपायति ॥ २ ॥
 यो नः सोमाभिदासति सनाभिर्येष निष्ठः ।
 अप तस्य बलं तिर महीव द्यौर्वध त्मना ॥ ३ ॥

॥ ७ ॥

येन सोमादितिः पथा मित्रा वा यन्यदुहः । तेना नो ऽवसा गहि ॥ १ ॥
 येन सोम साहन्त्यासुरान्धयासि नः । तेना नो अधि वोचत ॥ २ ॥
 येन देवा असुराणामोजांस्यवृणीध्वम् । तेना नः शर्म यच्छत ॥ ३ ॥

॥ ८ ॥

यथा वृक्षं लिबुजा समन्तं परिष्वजे ।

ए॒वा परि॑ ष्वज॒स्व मां यथा॑ मां का॒मिन्य॑सो यथा॒ मन्ना॑र्प॒गा अ॒सः ॥ १ ॥

यथा॑ सु॒पर्णः प्र॒पत॑न्त्यक्षौ नि॒हन्ति॑ भू॒म्याम् ।

ए॒वा नि ह॑न्ति ते॒ मनो॑ यथा॒ मां • ॥ २ ॥

यथे॒मे द्यावा॑पृथि॒वी सद्यः॑ प॒र्येति॑ सूर्यः ।

ए॒वा प॒र्येमि॑ ते॒ मनो॑ यथा॒ मां का॒मिन्य॑सो यथा॒ मन्ना॑र्प॒गा अ॒सः ॥ ३ ॥

वा॒ञ्छ मे त॒चं॑ पा॒दौ वा॒ञ्छा॒स्यौ॑ वा॒ञ्छ स॒क्थ्यौ । ॥ ९ ॥

अ॒स्यौ वृ॒षण्य॑न्याः केशा॒ मां ते॒ कामे॑न शु॒ष्यन्तु ॥ १ ॥

मम॑ त्वा दोष॑णि॒श्विषं॑ कृ॒णोमि॑ हृद॒यश्चि॑षम् ।

यथा॑ मम॒ कृता॑व॒सो मम॑ चि॒त्तमु॑पाय॒सि ॥ २ ॥

यासां॑ नाभि॒रारे॑ह॒णं हृदि॑ सं॒वन॑नं कृतम् ।

गावो॑ घृ॒तस्य॑ मा॒तरो॑ ऽमूं सं वा॒नय॑न्तु मे ॥ ३ ॥

पृथि॒थ्यै श्रो॒त्राय॑ वन॒स्पति॑भ्यो ऽग्नये ऽधि॒पतये॑ स्वाहा ॥ १ ॥ ॥ १० ॥

प्रा॒णायान्तरि॑क्षाय॒ वयो॑भ्यो वा॒यवे॑ ऽधि॒पतये॑ स्वाहा ॥ २ ॥

दि॒वे चक्षु॑षे नक्ष॒त्रेभ्यः॑ सूर्या॒याधि॑पतये॒ स्वाहा ॥ ३ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

श॒मीम॑श्च॒त्थ आ॒रूढ॑स्त॒च पुं॑सु॒वनं॑ कृतम् । ॥ ११ ॥

तच्चै॑ पु॒त्रस्य॑ वेद॒नं तत्स्त्री॑ष्वा भ॒राम॑सि ॥ १ ॥

पुं॒सि वै रे॒तो भ॑वति॒ तत्स्त्रि॒याम॑नु॒ षिच्य॑ते ।

तच्चै॑ पु॒त्रस्य॑ वेद॒नं तत्प्र॒जाप॑तिर॒ब्रवी॑त् ॥ २ ॥

प्र॒जाप॑तिर॒नुम॑तिः सि॒नीवा॒ल्यची॑कृ॒पत् ।

स्त्रै॒ष्वय॑म॒न्यच॑ दध॒त्युमा॑समु दध॒दिह ॥ ३ ॥

परि॑ द्यामि॒व सूर्यो॑ ऽही॒नां ज॑नि॒माग॑मम् । ॥ १२ ॥

रात्री जगदिवा॒न्यद्धंसा॒स्तेना ते वारये वि॒षम् ॥ १ ॥
 य॒ज्ञस॒भिर्य॒हवि॒भिर्य॒हवैर्वि॒दितं पुरा ।
 य॒ज्ञतं भ॒व्यमा॒सच्च॒त्तेना ते वारये वि॒षम् ॥ २ ॥
 म॒ध्वा पृ॒ञ्चे न॒द्योऽं पर्व॒ता गिर॒यो मधु॑ ।
 मधु॑ परु॒ष्णी शी॒पाला॒ शमा॒न्ने अ॒स्तु शं इ॒दे ॥ ३ ॥

॥ १३ ॥

नमो॑ दे॒वव॒धेभ्यो॑ नमो॑ रा॒जव॒धेभ्यः॑ ।
 अथो॑ ये वि॒श्यानां॑ व॒धास्तेभ्यो॑ मृ॒त्यो नमो॑ ऽस्तु ते ॥ १ ॥
 नम॑स्ते अ॒धिवा॒काय॑ परा॒वाकाय॑ ते नमः॑ ।
 सुम॑त्यै मृ॒त्यो ते नमो॑ दु॒र्मत्यै॑ तं इ॒दं नमः॑ ॥ २ ॥
 नम॑स्ते या॒तुधा॒नेभ्यो॑ नम॑स्ते भे॒षजे॒भ्यः ।
 नम॑स्ते मृ॒त्यो मू॒लेभ्यो॑ ब्रा॒ह्मणे॒भ्य इ॒दं नमः॑ ॥ ३ ॥

॥ १४ ॥

अ॒स्थि॒स्रंसं॑ प॒रुःस्रं॑समा॒स्थितं॑ हृद॒याम॒यम् ।
 ब॒लासं॑ स॒र्वं नाश॑या॒ङ्गेष्टा॑ य॒च्च प॒र्वसु॑ ॥ १ ॥
 नि॒र्व॒लासं॑ ब॒लासि॑नः॒ क्षि॒णोमि॑ मु॒ष्करं॑ यथा ।
 छि॒न॒द॒म्यस्य॑ ब॒न्धनं॑ मू॒लमु॒र्वावा॑ इव ॥ २ ॥
 नि॒र्व॒लासे॑तः प्र प॒ताशु॑ङ्गः शि॒शुको॑ यथा ।
 अथो॑ इ॒दं इव॑ हा॒यनो॑ ऽप॒द्रा॒ह्मवी॒रहा॑ ॥ ३ ॥

॥ १५ ॥

उ॒त्त॒मो अ॒स्योष॑धी॒नां तव॑ वृ॒क्षा उ॒प॒स्तयः॑ ।
 उ॒प॒स्तिर॑स्तु सोऽ॒स्माकं॑ यो अ॒स्मो अ॒भिदा॑सति ॥ १ ॥
 स॒र्वन्धु॒ष्वासं॑ ब॒न्धुश्च॑ यो अ॒स्मो अ॒भिदा॑सति ।
 तेषां॑ सा वृ॒क्षाणा॑मि॒वाहं॑ भू॒यास॑मु॒त्तमः॑ ॥ २ ॥
 यथा॑ सोम॒ ओष॑धी॒नामु॒त्तमो॑ ह॒विषां॑ कृतः ।
 त॒लाशा॑ वृ॒क्षाणा॑मि॒वाहं॑ भू॒यास॑मु॒त्तमः॑ ॥ ३ ॥

आबयो अनाबयो रसस्त उय आबयो । आ ते कस्मभमसि ॥ १ ॥ ॥ १६ ॥
 विहल्हो नाम ते पिता मदावती नाम ते माता ।
 स हि न त्वमसि यस्त्वमात्मानमावयः ॥ २ ॥
 तौविलिके ऽवेलयावायमैलब ऐलयीत् ।
 बभुष बभुर्कणैश्चापेहि निराल ॥ ३ ॥
 अलसालासि पूर्वा सिलाञ्जालास्युक्तरा । नीलागलसाला ॥ ४ ॥

यथेयं पृथिवी मही भूतानां गर्भमादधे । ॥ १७ ॥
 एवा ते ध्रियतां गर्भो अनु सूतुं सवितवे ॥ १ ॥
 यथेयं पृथिवी मही दाधारेमाचनस्पतीन् । एवा० ॥ २ ॥
 यथेयं पृथिवी मही दाधार पर्वतान्गिरीन् । एवा० ॥ ३ ॥
 यथेयं पृथिवी मही दाधार विष्टितं जगत् ।
 एवा ते ध्रियतां गर्भो अनु सूतुं सवितवे ॥ ४ ॥

ईर्ष्याया ध्राजिं प्रथमां प्रथमस्या उतापराम् । ॥ १८ ॥
 अयिं हृदय्यं शोकं तं ते निर्वोपयामसि ॥ १ ॥
 यथा भूमिर्मृतमना मृतान्मृतमनस्तरा ।
 यथोत ममुषो मन एवेर्थोर्मृतं मनः ॥ २ ॥
 अदो यज्ञे हृदि श्रितं मनस्कं पतयिष्णुकम् ।
 ततस्त ईर्ष्यां मुञ्चामि निरूष्माणं नृतेरिव ॥ ३ ॥

पुनन्तु मा देवजनाः पुनन्तु मनवो धिया । ॥ १९ ॥
 पुनन्तु विश्वा भूतानि पर्वमानः पुनातु मा ॥ १ ॥
 पर्वमानः पुनातु मा क्रत्वे दक्षाय जीवसे । अथो अरिष्टतातये ॥ २ ॥
 उभाभ्यां देव सवितः पवित्रेण सवेन च । अस्मान्पुनीहि चक्षसे ॥ ३ ॥

॥२०॥ अ॒पे॒रि॒वा॒स्य॒ द॒ह॒त॒ ए॒ति॒ शु॒ष्मि॒ण॒ उ॒ते॒व॒ म॒त्तो॒ वि॒ल॒प॒न्न॒पा॒य॒ति॒ ।
 अ॒न्य॒म॒स्म॒दि॒ष्टु॒ कं॒ चि॒द॒घ्न॒त॒स्त॒पु॒र्व॒धा॒य॒ न॒मो॒ अ॒स्तु॒ त॒क्न॒ने ॥ १ ॥
 न॒मो॒ रु॒द्रा॒य॒ न॒मो॒ अ॒स्तु॒ त॒क्न॒ने॒ न॒मो॒ रा॒ज्ञे॒ व॒रु॒णा॒य॒ त्वि॒धी॒म॒ते॒ ।
 न॒मो॒ दि॒वे॒ न॒मः॒ पृ॒थि॒व्यै॒ न॒म॒ ओ॒ष॒धी॒भ्यः ॥ २ ॥
 अ॒यं॒ यो॒ अ॒भि॒शो॒च॒यि॒ष्णु॒र्वि॒श्व॒ा॒ रू॒पा॒णि॒ ह॒रि॒ता॒ कृ॒णो॒षि॒ ।
 त॒स्मै॒ ते॒ ऽरु॒णा॒य॒ ब॒भ॒वे॒ न॒मः॒ कृ॒णो॒मि॒ व॒न्या॒य॒ त॒क्न॒ने ॥ ३ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥२१॥ इ॒मा॒ या॒स्ति॒स्रः॒ पृ॒थि॒वी॒स्ता॒सां॒ ह॒ भू॒र्मि॒रु॒त्त॒मा॒ ।
 ता॒सा॒मधि॒ त्व॒चो॒ अ॒हं॒ भे॒ष॒जं॒ स॒मु॒ ज॒य॒भ॒म् ॥ १ ॥
 श्रे॒ष्ठ॒म॒सि॒ भे॒ष॒जा॒नां॒ व॒सि॒ष्ठं॒ वी॒रु॒धा॒ना॒म् ।
 सो॒मो॒ भ॒ग॒ इ॒व॒ या॒मे॒षु॒ दे॒वेषु॒ व॒रु॒णो॒ यथा॒ ॥ २ ॥
 रे॒वंती॒र॒ना॒धृषः॒ सि॒षा॒स॒र्वः॒ सि॒षा॒स॒थ॒ ।
 उ॒त॒ स्थ॒ के॒श॒हं॒ह॒णी॒र॒थो॒ ह॒ के॒श॒व॒र्ध॒नीः ॥ ३ ॥

॥२२॥ कृ॒ष्णं॒ नि॒या॒नं॒ ह॒र॒यः॒ सु॒प॒र्णा॒ अ॒पो॒ व॒सा॒ना॒ दि॒व॒मु॒त्प॒त॒न्ति॒ ।
 त॒ आ॒व॒वृ॒च॒न्त॒स॒र्द॒ना॒ह॒त॒स्या॒दि॒ङ्गु॒ते॒न॒ पृ॒थि॒वीं॒ ब्रू॒दुः ॥ १ ॥
 प॒य॒स्व॒तीः॒ कृ॒णु॒षा॒प॒ ओ॒ष॒धीः॒ शि॒वा॒ य॒दे॒ज॒था॒ म॒रु॒तो॒ रु॒क्म॒व॒क्ष॒सः॒ ।
 ऊ॒र्जं॒ च॒ त॒च॒ सु॒म॒तिं॒ च॒ पि॒ब॒त॒ यथा॒ न॒रो॒ म॒रु॒तः॒ सि॒ञ्च॒था॒ म॒धु॒ ॥ २ ॥
 उ॒द॒प्रु॒तो॒ म॒रु॒त॒स्तो॒ इ॒य॒ते॒ वृ॒ष्टि॒र्या॒ वि॒श्व॒ा॒ नि॒व॒त॒स्फु॒णा॒ति॒ ।
 ए॒जा॒ति॒ ग्ल॒हा॒ क॒न्ये॒व॒ तु॒जै॒रु॒ तु॒न्दा॒ना॒ प॒त्ये॒व॒ जा॒या ॥ ३ ॥

॥२३॥ स॒सु॒षी॒स्त॒द॒प॒सो॒ दि॒वा॒ न॒क्तं॒ च॒ स॒सु॒षीः॒ ।
 वो॒रे॒ण्य॒क्र॒तु॒र॒ह॒म॒पो॒ दे॒वी॒रु॒प॒ हू॒ये ॥ १ ॥
 ओ॒ता॒ आ॒पः॒ क॒र्म॒ण्या॒ मु॒ञ्च॒न्वि॒तः॒ प्र॒क्षी॒त॒ये॒ ।
 स॒द्यः॒ कृ॒ण॒न्वे॒त॒वे ॥ २ ॥

देवस्य सवितुः सवे कर्म कृण्वन्तु मानुषाः ।
शं नो भवन्त्वप ओषधीः शिवाः ॥ ३ ॥

हिमवतः प्र संवन्ति सिन्धौ समह संगमः । ॥ २४ ॥
आपो ह मखं तद्देवीर्देन्दुद्योतभेषजम् ॥ १ ॥
यन्मे अक्ष्योरादिद्योत पाष्यर्योः प्रपदोश्च यत् ।
आपस्तत्सर्वं निष्करन्भिषजां सुभिषक्तमाः ॥ २ ॥
सिन्धुपत्नीः सिन्धुराज्ञीः सर्वा या नद्यस्थन ।
दत्त नस्तस्य भेषजं तेना वो भुनजामहे ॥ ३ ॥

पञ्च च याः पञ्चाशच्च संयन्ति मन्या अभि । ॥ २५ ॥
इतस्ताः सर्वा नश्यन्तु वाका अपचितामिव ॥ १ ॥
सप्त च याः सप्ततिश्च संयन्ति यैव्या अभि । इतस्ताः ० ॥ २ ॥
नव च या नवतिश्च संयन्ति स्कन्ध्या अभि ।
इतस्ताः सर्वा नश्यन्तु वाका अपचितामिव ॥ ३ ॥

अव मा पाप्मन्सृज वशी सन्मृडयासि नः । ॥ २६ ॥
आ मा भद्रस्य लोके पाप्मन्धेह्यविहुतम् ॥ १ ॥
यो नः पाप्मन् जहासि तमु त्वा जहिमो वयम् ।
पथामनु व्यावर्तने ऽन्यं पाप्मानुं पद्यताम् ॥ २ ॥
अन्यचासन्व्युच्यतु सहस्राक्षो अमर्त्यः ।
यं द्वेषाम तमृच्छतु यमुं द्विष्मस्तमिज्जहि ॥ ३ ॥

देवाः कपोत इषितो यदिहन्दूतो निर्क्षत्या इदमाजगाम । ॥ २७ ॥
तस्मा अर्चाम कृण्वाम निष्कृतिं शं नो अस्तु द्विपदे शं चतुष्पदे ॥ १ ॥
शिवः कपोत इषितो नो अस्त्वनागा देवाः शकुनो गृहं नः ।

अग्निर्हि विप्रो जुषतां हविर्नः परि हेतिः पक्षिणी नो वृणक्तु ॥ २ ॥
हेतिः पक्षिणी न द्भ्रात्यस्मानाष्ट्री पदं कृणुते अग्निधाने ।
शिवो गोभ्य उत पुरुषेभ्यो नो अस्तु मा नो देवा इह हिंसीत्कपोतः ॥ ३ ॥

॥ २८ ॥ अचा कपोतं नुदत प्रणोदमिषं मदन्तः परि गां नयामः ।
संलोभयन्तो दुरिता पदानि हित्वा न ऊर्जि प्र पदात्पथिष्ठः ॥ १ ॥
परीमेऽमिमर्षत परीमे गामनेषत ।
देवेष्वक्रत अवः क इमो आ दधर्षति ॥ २ ॥
यः प्रथमः प्रवतमाससाद बहुभ्यः पन्थामनुपस्पशानः ।
योऽस्येशे विपदो यश्चतुष्पदस्तस्मै यमाय नमो अस्तु मृत्यवे ॥ ३ ॥

॥ २९ ॥ अमून्हेतिः पतचिणी न्येतु यदुलूको वदति मोघमेतत् ।
यद्वा कपोतः पदमपौ कृणोति ॥ १ ॥
यो ते दूतौ निर्च्छेत इदमेतो ऽप्रहितौ प्रहितौ वा गृहं नः ।
कपोतो लूकाभ्यामपदं तदस्तु ॥ २ ॥
अवैरहत्यायेदमा पपत्यात्सुवीरताया इदमा संसद्यात् ।
पराडेव परा वद पराचीमनु संवतम् ।
यथा यमस्य त्वा गृहे ऽरसं प्रतिचाकशानाभूकं प्रतिचाकशान् ॥ ३ ॥

॥ ३० ॥ देवा इमं मधुना संयुतं यवं सरस्वत्यामधि मणावचकृषुः ।
इन्द्र आसीत्सीरपतिः शतक्रतुः कीनाश आसन्मरुतः सुदानवः ॥ १ ॥
यस्ते मदो ऽवकेशो विकेशो येनाभिहस्यं पुरुषं कृणोषि ।
आरास्वदत्या वनानि वृक्षि त्वं शमि शतबल्शा वि रोह ॥ २ ॥
बृहत्पलाशे सुभगे वर्षवृद्ध चृतावरि ।
मातेव पुत्रेभ्यो मृड केशेभ्यः शमि ॥ ३ ॥

आयं गोः पृश्निरक्कमीदसदन्मातरं पुरः । पितरं च प्रयत्स्वः ॥ १ ॥ ३१ ॥
 अन्तश्चरति रोचनास्य प्राणादपानतः । व्यख्यन्महिषः स्वः ॥ २ ॥
 विश्वामा वि राजति वाक्पतङ्गो अशिश्नियत् । प्रति वस्तोरहर्द्दुभिः
 ॥ तृतीयो ऽगुवाकः ॥ ३ ॥

अन्तर्दावे जुहुता स्वेऽतद्वातुधानक्षयणं धृतेन । ॥ ३२ ॥
 आराद्रक्षांसि प्रति दह त्वमये न नो गृहाणामुप तीतपासि ॥ १ ॥
 रुद्रो वो यीवा अशैरेपिशाचाः पृथीर्वो ऽपि शृणानु यातुधानाः ।
 वीरुहो विश्वतोवीर्या यमेन समजीगमत ॥ २ ॥
 अभयं मिषावरुणाविहास्तु नो ऽर्चिषाचिणो नुदतं प्रतीचः ।
 मा ज्ञातारं मा प्रतिष्ठां विदन्त मिथो विघ्नाना उप यन्तु मृत्युम् ॥ ३ ॥

यस्येदमा रजो युजस्तुजे जना वनं स्वः । इन्द्रस्य रत्नं बृहत् ॥ १ ॥ ३३ ॥
 नाधृष आ दधृषते धृषाणो धृषितः शवः ।
 पुरा यथा व्यधिः अथ इन्द्रस्य नाधृषे शवः ॥ २ ॥
 स नो ददातु तां रयिमुं पिशङ्गसंहशम् ।
 इन्द्रः पतिस्तुविष्टमो जनेष्वा ॥ ३ ॥

प्रागये वाचमीरय वृषभाय क्षितीनाम् । स नः पर्षदति द्विषः ॥ १ ॥ ३४ ॥
 यो रक्षांसि निजूर्वेत्यग्निस्तिग्मेन शोचिषा । स० ॥ २ ॥
 यः परस्याः परावर्तस्तिरो धन्वातिरोचते । स० ॥ ३ ॥
 यो विश्वाभि विपश्यति भुवना सं च पश्यति । स० ॥ ४ ॥
 यो अस्य पारे रजसः शुक्रो अमिरजायत । स नः पर्षदति द्विषः ॥ ५ ॥

वैश्वानरो न ऊतय आ प्र यातु परावतः । अग्निर्नः सुष्टुतीरुप ॥ १ ॥ ३५ ॥
 वैश्वानरो न आगमदिमं यज्ञं सजूरुप । अग्निरुक्थेष्वाहसु ॥ २ ॥

वैश्वानरो ऽङ्गिरसां स्तोममुक्थं च चाकृपत् । ऐषु युक्त्वं स्वर्वमत ॥ ३ ॥

॥ ३६ ॥ चृतावानं वैश्वानरमृतस्य ज्योतिषस्पतिम् । अजस्रं घर्ममीमहे ॥ १ ॥
स विश्वा प्रति चाकृप चतून् रूत्सृजते वशी । यज्ञस्य वयं उत्तिरन् ॥ २ ॥
अग्निः परेषु धामसु कामो भूतस्य भव्यस्य । सप्ताडेको वि राजति ॥ ३ ॥

॥ ३७ ॥ उप प्रागात्सहस्राक्षो युक्ता शपथो रथम् ।
शप्नारमबिच्छन्मम वृक इवाविमतो गृहम् ॥ १ ॥
परि शो वृद्धि शपथ हृदमगिरिवा दहन् ।
शप्नारमथ नो जहि दिवो वृक्षमिवाशनिः ॥ २ ॥
यो नः शपादशपतः शपतो यच्च नः शपात् ।
शुने पेष्टमिवावक्षामं तं प्रत्यस्यामि मृत्यवे ॥ ३ ॥

॥ ३८ ॥ सिंहे व्याघ्र उत या पृदाकौ त्विधिरग्नौ ब्राह्मणे सूर्ये या ।
इन्द्रं या देवी सुभगा जजान सा न ऐतु वर्चसा संविदाना ॥ १ ॥
या हस्तिनि वीपिनि या हिरण्ये त्विधिरप्सु गोषु या पुरुषेषु । इन्द्रं ॥ २ ॥
रथे अक्षेष्वाश्वस्य वाजे वाते पर्जन्ये वरुणस्य शुष्मे । इन्द्रं ॥ ३ ॥
राजन्ये दुन्दुभावार्यतायामश्वस्य वाजे पुरुषस्य मायौ ।
इन्द्रं या देवी सुभगा जजान सा न ऐतु वर्चसा संविदाना ॥ ४ ॥

॥ ३९ ॥ यशो हविर्वर्धतामिन्द्रजूतं सहस्रवीर्यं सुभृतं सहस्रकृतम् ।
प्रसर्षाणमनु दीर्घाय चक्षसे हविर्धनं मा वर्धय ज्येष्ठतातये ॥ १ ॥
अद्या न इन्द्रं यशसं यशोभिर्येशस्विनं नमसाना विधेम ।
स नो रास्व राष्ट्रमिन्द्रजूतं तस्य ते रातौ यशसः स्याम ॥ २ ॥
यशा इन्द्रो यशा अग्निर्येशः सोमो अजायत ।
यशा विश्वस्य भूतस्याहमस्मि यशस्तमः ॥ ३ ॥

अ॒भयं द्या॒वापृथि॒वी इहा॒स्तु नो ऽभयं सोमः सवि॒ता नः कृ॒णोतु ॥ ४० ॥
 अ॒भयं नो ऽस्तूर्व॑न्तरि॒क्षं सप्त॑ऋ॒षीणां च ह॒विषा॑भयं नो अ॒स्तु ॥ १ ॥
 अ॒स्यै या॒माय प्र॒दिश॑न्त॒स्र ऊर्जे॑ सुभू॒तं स्व॒स्ति सवि॒ता नः कृ॒णोतु ।
 अ॒श॒खिन्द्रो अ॒भयं नः कृ॒णोत्व॒न्यच॒ राज्ञा॑म॒भि या॒तु म॒न्युः ॥ २ ॥
 अ॒नमि॑षं नो अ॒धरा॑दनमि॒षं न उ॒त्तरा॑त् ।
 इन्द्रा॑नमि॒षं नः प॒श्चाद॑नमि॒षं पु॒रस्कृ॑धि ॥ ३ ॥

मन॑से चे॒तसे धि॒य आकू॑तय उ॒त चि॒त्तये । ॥ ४१ ॥
 म॒न्यै श्रु॒ताय चक्ष॑से वि॒धेम ह॒विषा॑ व॒यम् ॥ १ ॥
 अ॒पा॒नाय॑ ध्या॒नाय॑ प्रा॒णाय॑ भूरि॒धाय॑से ।
 स॒रस्व॑त्या उ॒रुष्य॑चे वि॒धेम ह॒विषा॑ व॒यम् ॥ २ ॥
 मा नो॑ हा॒सिषु॑र्च॒षयो॑ दै॒व्या ये त॑नू॒पा ये न॑स्त॒ब॒स्तनू॑जाः ।
 अ॒म॒र्त्या म॒र्त्याँ अ॒भि नः स॒चध्व॑मायु॒र्धेत्त प्र॑त॒रं जी॒वसे॑ नः ॥ ३ ॥
 ॥ चतु॑र्षो ऽनु॒वाकः ॥

अ॒व ज्या॑मि॒व ध॒न्वनो॑ म॒न्युं त॑नोमि ते ह॒दः । ॥ ४२ ॥
 यथा॑ संम॒नसौ॑ भू॒त्वा स॒खाया॑विव॒ सचा॑वहे ॥ १ ॥
 स॒खाया॑विव॒ सचा॑वहा अ॒व म॒न्युं त॑नोमि ते ।
 अ॒धस्ते॑ अ॒श्मनो॑ म॒न्युमु॑पास्याम॒सि यो गुरुः॑ ॥ २ ॥
 अ॒भि ति॑ष्ठामि ते म॒न्युं पा॒षाण्या॑ प्र॒पदे॑न च ।
 यथा॑व॒शो न वा॑दिषो॒ मम॑ चि॒त्तमु॑पाय॒सि ॥ ३ ॥

अ॒यं दर्भो॑ वि॒मन्यु॑कः स्वा॒य चार॑णाय च । ॥ ४३ ॥
 म॒न्योर्वि॑म॒न्युक॑स्या॒यं म॒न्युश्म॑न उच्यते ॥ १ ॥
 अ॒यं यो भूरि॑मूलः स॒मुद्र॑म॒वति॑ष्ठति ।
 दर्भः॑ पृथि॒व्या उ॒त्थितो॑ म॒न्युश्म॑न उच्यते ॥ २ ॥

वि ते हन॒व्यां श॒रणिं वि ते मु॒ख्यां न॒याम॑सि ।
यथा॒व॒शो न वादि॑षो म॒म चि॒त्तमु॒पाय॑सि ॥ ३ ॥

॥ ४४ ॥

अ॒स्या॒द्यौर॒स्थात्पृ॒थिव्य॒स्थाद्वि॒श्वमि॒दं जग॑त् ।
अ॒स्थुर्वृ॒क्षा ऊ॒र्ध्वस्व॒भ्रास्ति॒हाद्रोगो॑ अ॒यं तव॑ ॥ १ ॥
श॒तं या भेष॑जानि ते स॒हस्रं॑ स॒ंगतानि॑ च ।
श्रेष्ठ॑मा॒स्राक्भेष॑जं वसि॑ष्ठं रोग॒नाश॑नम् ॥ २ ॥
रु॒द्रस्य॑ मू॒चम॒स्यमृ॒तस्य॑ नाभिः ।

वि॒षाण॒का ना॒म वा अ॒सि पि॒तृणां॑ मू॒लादु॒त्थिता॑ वाती॒कृत॒नाश॑नी ॥ ३ ॥

॥ ४५ ॥

प॒रो ऽपे॑हि म॒नस्या॒प कि॒मश॑स्तानि शंस॑सि ।
पे॒रेहि॑ न त्वा का॒मये॑ वृ॒क्षां व॒नानि॑ सं च॒र गृ॒हेषु॑ गो॒षु मे॒ मनः॑ ॥ १ ॥
अ॒व॒शसा॑ निःश॒सा यत्प॑राश॒सोपा॑रि॒म जा॒यतो॑ यत्स्व॒पन्तः॑ ।
अ॒भिर्वि॒श्वान्य॑प दुष्कृ॒तान्य॑जु॒ष्टान्यारे॑ अ॒सम॑ह॒धातु॑ ॥ २ ॥
यदि॑न्द्र ब्र॒ह्मण॑स्प॒ते ऽपि॑ मृ॒षा च॑राम॑सि ।
प्र॒चेता॑ न अ॒ङ्गिर॒सो दु॑रि॒तात्पा॒तव॑ह॒सः ॥ ३ ॥

॥ ४६ ॥

यो न जी॒वो ऽसि॑ न मृ॒तो दे॒वाना॑म॒मृत॑ग॒र्भो ऽसि॑ स्व॒प्न । व॒रु॒णा॒नी ते मा॒ता य॒मः पि॒तार॑रू॒र्नामा॑सि ॥ १ ॥
वि॒द्य ते॒ स्वप्न॑ ज॒निच॑ दे॒वजा॑मी॒नां पु॒त्रो ऽसि॑ य॒मस्य॑ कर॒णः । अ॒न्त॒को ऽसि॑ मृ॒त्युर॑सि । तं त्वा स्व॒प्न त॒था सं वि॒द्य स नः॑ स्व॒प्न दु॒ष्वभ्या॑त्पाहि ॥ २ ॥

यथा॑ क॒लां यथा॑ श॒र्फं यथा॑णी स॒नय॑न्ति ।

ए॒वा दु॒ष्वभ्यं॑ स॒र्वे द्वि॒षते॑ सं न॒याम॑सि ॥ ३ ॥

॥ ४७ ॥

अ॒ग्निः प्रा॒तःस॒वने॑ पा॒त्वस्मा॒न्नि॒श्वान॒रो वि॒श्वकृ॒द्वि॒श्वश॑भूः ।

स नः पावको द्रविणे दधात्वायुष्मन्तः सहभक्षाः स्याम ॥ १ ॥
 विश्वे देवा मरुत इन्द्रो अस्मानस्मिन्वितीये सर्वने न जङ्घुः ।
 आयुष्मन्तः प्रियमेषां वदेन्तो वयं देवानां सुमतौ स्याम ॥ २ ॥
 इदं तृतीयं सर्वनं कवीनामृतेन ये चमसमैरयन्त ।
 ते सौधन्नाः स्वरानशानाः स्विष्टिं नो अभि वस्यो नयन्तु ॥ ३ ॥

श्येनो ऽसि गायच्छन्दा अनु त्वा रभे । स्वस्ति मा सं वहास्य ॥ ४८ ॥
 यज्ञस्योदचि स्वाहा ॥ १ ॥
 अमुरसि जगच्छन्दा अनु त्वा रभे । ० ॥ २ ॥
 वृषासि बिष्टुच्छन्दा अनु त्वा रभे । स्वस्ति मा सं वहास्य यज्ञस्यो-
 दचि स्वाहा ॥ ३ ॥

नहि ते अये तन्वः क्रूरमानंश मर्त्यः । ॥ ४९ ॥
 कपिर्बभस्ति तेजनें स्वं जरायु गौरिव ॥ १ ॥
 मेष इव वै सं च वि चोर्वच्यसे यदुत्तरद्रावुपरश्च खादतः ।
 शीर्ष्णा शिरो ऽप्ससाप्सो अर्दयन्बंशून्बभस्ति हरितेभिरासभिः ॥ २ ॥
 सुपर्णा वाचमक्रतोप द्यव्याखरे कृष्णा इधिरा अनर्तिषुः ।
 नि यन्नियन्तुपरस्य निष्कृतिं पुरु रेतो दधिरे सूर्यश्चितः ॥ ३ ॥

हतं तर्दं समङ्कमासुमन्विना छिन्तं शिरो अपि पृष्टीः शृणीतम् । ॥ ५० ॥
 यवाच्चेददानपि नक्षतं मुखमथाभयं कृणुतं धान्याय ॥ १ ॥
 तर्दं है पतङ्ग है जभ्य हा उपङ्कस ।
 ब्रह्मेवासंस्थितं हविरनदन्त इमान्यवानहिसक्तो अपोदित ॥ २ ॥
 तर्दापते वधापते तृष्टजम्भा आ शृणोत मे ।
 य आराण्या व्यध्वरा ये के च स्थ व्यध्वरास्तान्सर्वां जम्भयामसि ॥ ३ ॥

॥ ५१ ॥ वा॒योः पू॒तः प॒वित्रेण॑ प्र॒त्यङ् सोमो॑ अ॒ति ह॒तः । इन्द्र॑स्य यु॒ज्यः स॒खा ॥ १ ॥
 आपो॑ अ॒स्मान्मा॒तरः॑ सू॒दयन्तु॑ घृ॒तेन॑ नो घृ॒तध्वः॑ पु॒नन्तु॑ ।
 वि॒श्वं हि रि॒प्रं प्र॒वह॑न्ति दे॒वीरु॒दिदा॑भ्यः शु॒चिरा॑ पू॒त ए॒मि ॥ २ ॥
 यत्किं॑ चे॒दं व॑रुण॒ दे॒व्ये जने॑ ऽभि॒द्रोहं॑ म॒नुष्या॑ ऽश्न॑रन्ति ।
 अ॒चि॒त्या चे॒त्तव॑ ध॒र्मा यु॒योपि॑ मा न॒स्तस्मा॑दे॒नसो॑ दे॒व री॒रिषः॑ ॥ ३ ॥

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

॥ ऋषोदन्नः प्रपाठकः ॥

॥ ५२ ॥ उ॒त्सू॒र्यो दि॒व ए॒ति पु॒रो रक्षा॑सि नि॒जूर्व॑न ।
 आ॒दि॒त्यः प॑र्व॒तेभ्यो॑ वि॒श्वदृ॑ष्टो अ॒दृष्ट॒हा ॥ १ ॥
 नि गा॒वो गो॑ष्ठे अ॒सद॑न्नि मृ॒गासो॑ अ॒विक्ष॑त ।
 न्यू॒ऽर्म॒यो न॒दीनां॑ न्य॒ऽदृष्टा॑ अ॒लिप्त॑त ॥ २ ॥
 आ॒यु॒र्दे॒दं वि॒पश्चितं॑ शु॒तां क॑र्ण॒स्य वी॑रु॒धम् ।
 आ॒भार्घं॑ वि॒श्वभै॑षजी॒मस्या॑दृष्टानि श॒मय॑त् ॥ ३ ॥

॥ ५३ ॥ द्यौश्च॑ म इ॒दं पृ॑थि॒वी च॑ प्र॒चेत॑सौ शु॒क्रो बृ॒हन्दि॑क्षि॒णया॑ पि॒पर्तु॑ ।
 अ॒नु स्व॒धा चि॑कित्तां सोमो॑ अ॒भिर्वा॒युर्नः॑ पा॒तु स॒विता॑ भ॒गश्च॑ ॥ १ ॥
 पु॒नः प्रा॒णः पु॒नरा॑त्मा न॒ ऐतु॑ पु॒नश्चक्षुः॑ पु॒नस्सु॑र्न॒ ऐतु॑ ।
 वै॒श्वान॒रो नो॑ अ॒द॒व्यस्त॑नूपा अ॒न॒स्तिष्ठा॑ति दु॒रितानि॑ वि॒श्वे ॥ २ ॥
 सं व॑र्च॒सा प॑य॒सा सं त॒नूभि॑र॒गन्म॒हि म॑न॒सा सं शि॑वे॒न ।
 त्व॒ष्टा नो॑ अ॒थ व॑री॒यः कृ॒णोत्व॑नु नो मा॒र्हे त॒वो ऽ॒यद्वि॑रि॒ष्टम् ॥ ३ ॥

॥ ५४ ॥ इ॒दं तद्यु॑ज उ॒त्तर॑मिन्द्रं शु॒भाम्य॑र्हये ।
 अ॒स्य क्ष॒त्रं श्रि॒यं म॒हीं वृ॑ष्टि॒रिव॑ व॒र्धया॑ तृ॒णम् ॥ १ ॥
 अ॒स्मै क्ष॒त्रम॑पी॒षोमा॑व॒स्मै धा॑रय॒तं र॒यिम् ।
 इ॒मं रा॒ष्ट्रस्या॑भी॒वर्गे॑ कृ॒णु॒तं यु॑ज उ॒त्तर॑म् ॥ २ ॥

सबन्धुश्चासबन्धुश्च यो अस्माँ अभिदासति ।
सर्वं तं रन्धयासि मे यजमानाय सुन्वते ॥ ३ ॥

ये पन्थानो बहवो देवयाना अन्तरा द्यावापृथिवी संचरन्ति । ॥५५॥
तेषामज्यानि यतमो वहति तस्मै मा देवाः परि धत्तेह सर्वे ॥ १ ॥
यीष्मो हेमन्तः शिशिरो वसन्तः शरद्धर्षाः स्विते नो दधात ।
आ नो गोषु भजता प्रजायां निवात इवः शरणे स्याम ॥ २ ॥
इदावत्सराय परिवत्सराय संवात्सराय कृणुता बृहन्नमः ।
तेषां वयं सुमती यज्ञियानामपि भद्रे सौमनसे स्याम ॥ ३ ॥

मा नो देवा अर्हिर्वधीत्सतो कान्सहपूरुषान् । ॥५६॥
संयतं न वि ष्यरद्यात्तं न सं यमन्नमो देवजनेभ्यः ॥ १ ॥
नमो ऽस्त्वसिताय नमस्तिरश्चिराजये ।
स्वजाय बभवे नमो नमो देवजनेभ्यः ॥ २ ॥
सं ते हन्मि दता दतः समु ते हन्वा हनू ।
सं ते जिह्या जिह्वां सखांस्नाह आस्यम् ॥ ३ ॥

इदमिहा उ भेषजमिदं रुद्रस्य भेषजम् । ॥५७॥
येनेषुमेकतेजनां शतशल्यामपब्रवत् ॥ १ ॥
जालाषेणाभि विञ्चत जालाषेणोप सिञ्चत ।
जालाषमुयं भेषजं तेन नो मृड जीवसे ॥ २ ॥
शं च नो मयश्च नो मा च नः किं चनाममत् ।
क्ष्मा रपो विश्वं नो अस्तु भेषजं सर्वं नो अस्तु भेषजम् ॥ ३ ॥

यशसं मेन्द्रो मघवान्कृणोतु यशसं द्यावापृथिवी उभे इमे । ॥५८॥
यशसं मा देवः सविता कृणोतु प्रियो दातुर्दक्षिणाया इह स्याम् ॥ १ ॥

यथेन्द्रो ह्यावापृथिव्योर्यशस्वान्यथाप ओषधीषु यशस्वतीः ।
 एवा विश्वेषु देवेषु वयं सर्वेषु यशसः स्याम ॥ २ ॥
 यशा इन्द्रो यशा अमिर्यशाः सोमो अजायत ।
 यशा विश्वस्य भूतस्याहमस्मि यशस्तमः ॥ ३ ॥

॥ ५९ ॥

अनदुह्यस्त्वं प्रथमं धेनुभ्यस्त्वमरुन्धति ।
 अधेनवे वयंसे शर्म यद्ध चतुष्पदे ॥ १ ॥
 शर्म यद्धत्वोषधिः सह देवीररुन्धती ।
 करत्पयस्वन्तं गोष्ठमयक्ष्माँ उत पूरुषान् ॥ २ ॥
 विश्वरूपां सुभगामच्छावदामि जीवलाम् ।
 सा नो रुद्रस्यास्तां हेतिं दूरं नयतु गोभ्यः ॥ ३ ॥

॥ ६० ॥

अयमा यात्यर्यमा पुरस्ताद्विधितमुपः ।
 अस्या इद्धन्नयुवै पतिमुत जायामजानये ॥ १ ॥
 अश्रमदियमर्यमन्न्यासां समनं यती ।
 अङ्गो न्वर्यमन्नस्या अन्याः समनमायति ॥ २ ॥
 धाता दाधार पृथिवीं धाता ह्यामुत सूर्यम् ।
 धातास्या अयुवै पतिं दधातु प्रतिकाम्यम् ॥ ३ ॥

॥ ६१ ॥

मह्यमापो मधुमदेरयन्तां मह्यं सूरौ अभरज्ज्योतिषे कम ।
 मह्यं देवा उत विश्वे तपोजा मह्यं देवः संविता व्यचो धात ॥ १ ॥
 अहं विवेच पृथिवीमुत ह्यामहमृतूरजनयं सप्त साकम् ।
 अहं सत्यमनृतं यद्धदाम्यहं दैवीं परि वाचं विशश्व ॥ २ ॥
 अहं जजान पृथिवीमुत ह्यामहमृतूरजनयं सप्त सिन्धून् ।
 अहं सत्यमनृतं यद्धदामि यो अग्नीषोमावजुषे सखाया ॥ ३ ॥

॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

वैश्वानरो रश्मिभिर्नः पुनातु वातः प्राणेनेषिरो नभोभिः । ॥६२॥
 द्यावापृथिवी पर्यसा पर्यस्वती अतावरी यज्ञिये नः पुनीताम् ॥ १ ॥
 वैश्वानरीं सूनृतामा रभध्वं यस्या आशास्तन्वो वीतपृष्ठाः ।
 तया गृणन्तः सधमादेषु वयं स्याम परतयो रयीणाम् ॥ २ ॥
 वैश्वानरीं वर्चस आ रभध्वं शुद्धा भवन्तः शुचयः पावकाः ।
 इहेडया सधमादं मदन्तो ज्योक्पश्येम सूर्यमुच्चरन्तम् ॥ ३ ॥

यस्ते देवी निर्ऋतिराबन्ध दाम यीवास्वविमोक्षं यत् । ॥६३॥
 तत्ते वि ध्याम्यायुषे वर्चसे बलायादोमदमन्महि प्रसूतः ॥ १ ॥
 नमो ऽस्तु ते निर्ऋते तिग्मतेजो ऽयस्सयान्वि चृता बन्धपाशान् ।
 यमो मह्यं पुनरिच्छां ददाति तस्मै यमाय नमो अस्तु मृत्यवे ॥ २ ॥
 अयस्सये द्रुपदे वैधिष इहाभिहितो मृत्युभिर्ये सहस्रम् ।
 यमेन त्वं पितृभिः संविदान उन्नमं नाकमधि रोहयेमम् ॥ ३ ॥
 सं समिधुवसे वृषन्मये विश्वान्यर्ये आ ।
 इडस्पदे समिध्यसे स नो वसून्वा भर ॥ ४ ॥

सं जानीध्वं सं पृथ्यध्वं सं वो मनींसि जानताम् । ॥६४॥
 देवा भागं यथा पूर्वं संजानाना उपासते ॥ १ ॥
 समानो मन्त्रः समितिः समानी समानं व्रतं सह चिह्नमेषाम् ।
 समानेन वो हविषा जुहोमि समानं चेतो अभिसंविशध्वम् ॥ २ ॥
 समानी व आकूतिः समाना हृदयानि वः ।
 समानमस्तु वो मनो यथा वः सुसहासति ॥ ३ ॥

अव मन्युरवायताव बाहू मनोयुजा । ॥६५॥
 पराशर त्वं तेषां पराश्वं शुष्ममर्दयाधा नो रयिमा कृधि ॥ १ ॥
 निर्हस्तेभ्यो नैहस्तं यं देवाः शरुमस्यथ ।

वृक्षामि शूराणां बाहून्नेन हविषाहम् ॥ २ ॥
 इन्द्रश्चकार प्रथमं नैर्हस्तमसुरेभ्यः ।
 जयन्तु सत्त्वानो मम स्थिरेणेन्द्रेण मेदिना ॥ ३ ॥

॥ ६६ ॥ निर्हस्तः शत्रुरभिदासञ्जस्तु ये सेनाभिर्युधमायन्त्यस्मान् ।
 समर्पयेद्द्रु महता वधेन द्राक्षेष्वामघहारो विविधः ॥ १ ॥
 आतन्वाना आयच्छन्तो ऽस्यन्तो ये च धावन् ।
 निर्हस्ताः शशव स्थिनेन्द्रो वो ऽद्य पराशरेत् ॥ २ ॥
 निर्हस्ताः सन्तु शशवो ऽङ्गैषां स्नापयामसि ।
 अथैषामिन्द्र वेदांसि शतशो वि भञ्जामहे ॥ ३ ॥

॥ ६७ ॥ परि वर्त्मनि सर्वत इन्द्रः पूषा च सस्रतुः ।
 मुषन्त्वद्यामूः सेना अमिचाणां परस्तराम् ॥ १ ॥
 मूढा अमिचाश्चरताशीर्षाण इवाह्वयः ।
 तेषां वो अमिमूढानामिन्द्रो हन्तु वरवरम् ॥ २ ॥
 ऐषु नक्ष वृषाजिनं हरिणस्या भिर्यं कृधि ।
 पराङ्मिष एषत्ववाची गौरुपेषतु ॥ ३ ॥

॥ ६८ ॥ आयमगन्तविता क्षुरेणोष्णेन वाय उदकेनेहि ।
 आदित्या रुद्रा वसंव उन्दन्तु सचेतसः सोमस्य राज्ञो वपत् प्रचेतसः ॥ १ ॥
 अदितिः श्मश्रु वपत्वाप उन्दन्तु वर्चसा ।
 चिकित्सतु प्रजापतिर्दीर्घायुताय चक्षसे ॥ २ ॥
 येनावपत्सविता क्षुरेण सोमस्य राज्ञो वरुणस्य विद्वान् ।
 तेन ब्रह्माणो वपतेदमस्य गोमानश्चवानयमस्तु प्रजावान् ॥ ३ ॥

॥ ६९ ॥ गिरावरगराटेषु हिरण्ये गोषु यद्यशः ।

सुरायां सिध्यमानायां कीलाले मधु तन्मयि ॥ १ ॥
 अग्निना सारधेण मा मधुनाङ्गतं शुभस्पती ।
 यथा भर्गस्वतीं वाचमावदानि जनां अनु ॥ २ ॥
 मयि वर्चो अथो यशो ऽथो यज्ञस्य यत्पयः ।
 तन्मयि प्रजापतिर्दिवि द्यामिव दृहतु ॥ ३ ॥

यथा मांसं यथा सुरा यथाक्षा अधिदेवने । ॥ ७० ॥
 यथा पुंसो वृषण्यत स्त्रियां निहन्यते मनः ।
 एवा तै अग्नये मनो ऽधि वासे नि हन्यताम् ॥ २ ॥
 यथा हस्ती हस्तिन्याः पदेन पदमुद्युजे । यथा पुंसो ० । ० ॥ २ ॥
 यथा प्रधिर्यथोपधिर्यथा नभ्यं प्रधावधि ।
 यथा पुंसो वृषण्यत स्त्रियां निहन्यते मनः ।
 एवा तै अग्नये मनो ऽधि वासे नि हन्यताम् ॥ ३ ॥

यदन्नमग्निं बहुधा विरूपं हिरण्यमश्वमुत गामजामविम् । ॥ ७१ ॥
 यदेव किं च प्रतिजग्रहाहमग्निष्टद्धोता सुहुतं कृणोतु ॥ १ ॥
 यन्मा हुतमहुतमाजगाम दत्तं पितृभिरनुमतं मनुष्यैः ।
 यस्मान्मे मन उदिव रारजीत्यग्निष्टद्धोता सुहुतं कृणोतु ॥ २ ॥
 यदन्नमदस्यनृतेन देवा दास्यन्नदास्यन्नुत संगृणामि ।
 वैश्वानरस्य महतो महिम्ना शिवं मह्यं मधुमदस्त्वन्नम् ॥ ३ ॥

यथासितः प्रथयते वशं अनु वर्षषि कृण्वन्नसुरस्य मायया । ॥ ७२ ॥
 एवा ते शेषः सहसायमर्को ऽङ्गेनाङ्गं संसमकं कृणोतु ॥ १ ॥
 यथा पसस्तायादरं वातेन स्थूलभं कृतम् ।
 यावत्परस्वतः पसस्तावत्ते वर्धतां पसः ॥ २ ॥
 यावदङ्गीनं पारस्वतं हास्तिनं गार्दभं च यत् ।

यावदश्वस्य वाजिनस्तावत्ते वर्धतां पसः ॥ ३ ॥

॥ सप्तमो ऽनुवाकः ॥

॥ ७३ ॥ एह यातु वरुणः सोमो अग्निर्वृहस्पतिर्वसुभिरेह यातु ।
 अस्य श्रियमुपसंयात सर्वं उयस्य चेतुः संमनसः सजाताः ॥ १ ॥
 यो वः शुष्मो हृदयेष्वन्तराकूतिर्या वो मनसि प्रविष्टा ।
 तां ह्रीवयामि हविषा घृतेन मयि सजाता रमतिर्वो अस्तु ॥ २ ॥
 इहैव स्त मापं याताध्यस्तमूषा परस्तादपथं वः कृणोतु ।
 वास्तोष्पतिरनु वो जोहवीतु मयि सजाता रमतिर्वो अस्तु ॥ ३ ॥

॥ ७४ ॥ सं वः पृच्यन्तां तस्रः सं मनीसि समु व्रता ।
 सं वो ऽयं ब्रह्मणस्पतिर्भगः सं वो अजीगमत ॥ १ ॥
 संज्ञपनं वो मनसो ऽथो संज्ञपनं हृदः ।
 अथो भगस्य यक्षान्तं तेन संज्ञपयामि वः ॥ २ ॥
 यथादित्या वसुभिः संबभूवुर्मरुद्भिस्तुया अहंणीयमानाः ।
 एवा बिणामबहंणीयमान इमां जनानसंमनसस्कृधीह ॥ ३ ॥

॥ ७५ ॥ निरमुं नुद ओक्सः सपत्नो यः पृतन्यति ।
 नैर्वाघ्येन हविषेन्द्र एनं पराशरीत् ॥ १ ॥
 परमां तं परावतमिन्द्रो नुदतु वृषहा ।
 यतो न पुनरायति शश्वतीभ्यः समाभ्यः ॥ २ ॥
 एतु तिस्रः परावत एतु पञ्च जनों अति ।
 एतु तिस्रो ऽति रोचना यतो न पुनरायति ।
 शश्वतीभ्यः समाभ्यो यावत्सूर्यो असंहिवि ॥ ३ ॥

॥ ७६ ॥ य एनं परिषीदन्ति समादधति चक्षसे ।

संप्रेक्षो अग्निर्जिह्वाभिरुदेतु हृदयादधि ॥ १ ॥
 अग्नेः सांतपनस्याहमायुषे पदमा रमे ।
 अद्वातिर्यस्य पश्यति धूममुद्यन्तमास्यतः ॥ २ ॥
 यो अस्य समिधं वेदं क्षत्रियेण समाहिताम् ।
 नाभिहारे पदं नि दधाति स मृत्यवे ॥ ३ ॥
 नैनं घ्नन्ति पर्यायिणो न सन्नां अव गच्छति ।
 अग्नेर्यः क्षत्रियो विद्वान्नामं गृह्णात्यायुषे ॥ ४ ॥

अस्थाद्यौरस्थात्पृषिव्यस्याद्विभ्रमिदं जगत् । ॥ ७७ ॥
 आस्थाने पर्वता अस्थु स्थान्यश्चो अतिष्ठिपम् ॥ १ ॥
 य उदानं परायणं य उदानन्यायनम् ।
 आवर्तनं निवर्तनं यो गोपा अपि तं हुवे ॥ २ ॥
 जातवदो नि वर्तय शतं ते सन्वावृतः ।
 सहस्रं त उपावृतस्ताभिर्नः पुनरा कृधि ॥ ३ ॥

तेन भूतेन हविषायमा षायतां पुनः । ॥ ७८ ॥
 जायां यामसा आवाक्षुस्तां रसेनाभि वर्धताम् ॥ १ ॥
 अभि वर्धतां पयसाभि राष्ट्रेण वर्धताम् ।
 रम्या सहस्रवर्चसेमौ स्तामनुपक्षितौ ॥ २ ॥
 त्वष्टा जायामजनयस्त्वष्टास्यै त्वां पतिम् ।
 त्वष्टा सहस्रमायूषि दीर्घमायुः कृणोतु वाम् ॥ ३ ॥

अयं नो नभसस्पतिः संस्फानो अभि रक्षतु । असमातिं गृहेषु नः ॥ १ ॥ ७९ ॥
 त्वं नो नभसस्पति जज्ञे गृहेषु धारय । आ पुष्टमेत्वा वसु ॥ २ ॥
 देव संस्फान सहस्रापोषस्यैशिषे ।
 तस्य नो रास्व तस्य नो धेहि तस्य ते भक्तिवांसः स्याम ॥ ३ ॥

॥ ८० ॥

अन्तरिक्षेण पतति विष्वा भूतावचाकशत ।
 शुनो दिव्यस्य यन्महस्तेना ते हविषा विधेम ॥ १ ॥
 ये चयः कालकाञ्चा दिवि देवा इव धिताः ।
 तान्सर्वानह ऊतये ऽस्मा अरिष्टतातये ॥ २ ॥
 अप्सु ते जन्म दिवि ते सधस्व समुद्रे अन्तर्महिमा ते पृषिष्याम् ।
 शुनो दिव्यस्य यन्महस्तेना ते हविषा विधेम ॥ ३ ॥

॥ ८१ ॥

यन्तासि यक्षसे हस्तावप रक्षीसि सेधसि ।
 प्रजां धने च गृह्णानः परिहस्तो अभूदयम् ॥ १ ॥
 परिहस्त वि धारय योनिं गर्भाय धातवे ।
 मर्यादे पुषमा धेहि तं त्वमा गमयागमे ॥ २ ॥
 यं परिहस्तमविभरदितिः पुषकाम्या ।
 तष्टा तमस्या आ वन्नाद्यथा पुषं जनादिति ॥ ३ ॥

॥ ८२ ॥

आगच्छत आगतस्य नाम गृह्णाम्यायतः ।
 इन्द्रस्य वृषघ्नो वन्दे वासवस्य शतक्रतोः ॥ १ ॥
 येन सूर्यां सावित्रीमग्निनोहतुः पथा ।
 तेन मामब्रवीद्भगो जायामा वहतादिति ॥ २ ॥
 यस्ते ऽकुशो वसुदानो बृहन्निन्द्र हिरण्ययः ।
 तेना जनीयते जायां मय्यं धेहि शचीपते ॥ ३ ॥

॥ षष्ठ्यो ऽनुवाकः ॥

॥ ८३ ॥

अपचितः प्र पतत सुपर्णो वसतेरिव ।
 सूर्यः कृणोतु भेषजं चन्द्रमा वो ऽपोद्धतु ॥ १ ॥
 अन्येका श्येनेका कृष्णेका रोहिणी द्वे ।
 सर्वासामग्र्यं नामावीरघ्नीरपेतन ॥ २ ॥

असूतिका रामायस्यपचित्र पतिष्यति ।

ग्लौरितः प्र पतिष्यति स गलुन्तो नशिष्यति ॥ ३ ॥

वीहि स्वामाहुतिं जुषाणो मनसा स्वाहा मनसा यदिदं जुहोमि ॥ ४ ॥

यस्यास्त आसनि घोरे जुहोम्येषां ब्रह्मानामवसर्जनाय कम् । ॥ ८४ ॥

भूमिरिति त्वाभिप्रमचते जना निर्ऋतिरिति त्वाहं परि वेद सर्वतः ॥ १ ॥

भूते हविष्मती भवैष ते भागो यो अस्मासु । मुञ्चेमानमूनेनसः स्वाहा ॥ २ ॥

एवो ष्वपस्मन्निर्ऋते ऽनेहा त्वमयस्मयावि चृता बन्धपाशान् ।

यमो मर्त्यं पुनरित्वा ददाति तस्मै यमाय नमो अस्तु मृत्यवे ॥ ३ ॥

अयस्मये दुपदे वैधिष इहाभिहितो मृत्युभिर्ये सहस्रम् ।

यमेन त्वं पितृभिः संविदान उत्तमं नाकमधि रोहयेमम् ॥ ४ ॥

वारुणो वारयाता अयं देवो वनस्पतिः ।

॥ ८५ ॥

यक्ष्मो यो अस्मिन्नाविष्टस्तमु देवा अवीवरन् ॥ १ ॥

इन्द्रस्य वचसा वयं मित्रस्य वरुणस्य च ।

देवानां सर्वेषां वाचा यक्ष्मं ते वारयामहे ॥ २ ॥

यथा वृष इमा आपस्तस्तम्भं विश्वधा यतीः ।

एवा ते अपिना यक्ष्मं वैश्वानरेण वारये ॥ ३ ॥

वृषेन्द्रस्य वृषा दिवो वृषा पृथिव्या अयम् ।

॥ ८६ ॥

वृषा विश्वस्य भूतस्य त्वमेकवृषो भव ॥ १ ॥

समुद्र ईशे स्रवतामयिः पृथिव्या वशी ।

चन्द्रमा नक्षत्राणामीशे त्वमेकवृषो भव ॥ २ ॥

सप्तादस्यसुराणां ककुब्मनुष्याणाम् ।

देवानामर्धभागसि त्वमेकवृषो भव ॥ ३ ॥

॥ ८७ ॥

आ त्वाहर्षमन्तरभूर्ध्रुवस्तिष्ठाविचाचलत् ।
 विशस्त्वा सर्वा वाञ्छन्तु मां तद्वाष्ट्रमधि भशत् ॥ १ ॥
 इहैवैधि मापं चोष्टाः पर्वत इवाविचाचलत् ।
 इन्द्रैव ध्रुवस्तिष्ठेह राष्ट्रमु धारय ॥ २ ॥
 इन्द्र एतमदीधरद्भुवं ध्रुवेण हविषा ।
 तस्मै सोमो अग्निं ब्रवदयं च ब्रह्मणस्पतिः ॥ ३ ॥

॥ ८८ ॥

ध्रुवा द्यौर्ध्रुवा पृथिवी ध्रुवं विश्वमिदं जगत् ।
 ध्रुवासः पर्वता इमे ध्रुवो राजा विशमयम् ॥ १ ॥
 ध्रुवं ते राजा वरुणो ध्रुवं देवो बृहस्पतिः ।
 ध्रुवं त इन्द्रश्चामिषं राष्ट्रं धारयतां ध्रुवम् ॥ २ ॥
 ध्रुवो ऽच्युतः प्र मृणीहि शत्रूँ छत्रूयतो ऽधरान्यादयस्व ।
 सर्वा दिशः संमनसः सध्रीचीर्ध्रुवाय ते समितिः कल्पतामिह ॥ ३ ॥

॥ ८९ ॥

इदं यत्प्रेण्यः शिरो दत्तं सोमेन वृष्यम् ।
 ततः परि प्रजातेन हार्दिं ते शोचयामसि ॥ १ ॥
 शोचयामसि ते हार्दिं शोचयामसि ते मनः ।
 वार्तं धूम इव सध्र्यं ऽङ्क मामेवान्वेतु ते मनः ॥ २ ॥
 मर्षं त्वा मिचावरुणी मर्षं देवी सरस्वती ।
 मर्षं त्वा मध्यं भूम्या उभावन्तौ समस्यताम् ॥ ३ ॥

॥ ९० ॥

यां ते रुद्र इषुमास्यदङ्गेभ्यो हृदयाय च ।
 इदं तामस्य त्वह्यं विषूचीं वि वृहामसि ॥ १ ॥
 यास्ते शतं धमनयो ऽङ्गान्यनु विष्टिताः ।
 तासां ते सर्वासां वयं निर्विषाणि हूयामसि ॥ २ ॥
 नमस्ते रुद्रास्यते नमः प्रतिहितायै ।

नमो विसृज्यमानायै नमो निपतितायै ॥ ३ ॥

इमं यवमष्टायोगैः षड्योगेभिरचर्कषुः । ॥९१॥
तेना ते तन्वोऽरपो ऽपाचीनमपं थये ॥ १ ॥
न्यग्वातो वाति न्यक्तपति सूर्यः ।
नीचीनमघ्ना दुहे न्यग्भवतु ते रपः ॥ २ ॥
आप इवा उ भेषजीरापो अमीवचातनीः ।
आपो विश्वस्य भेषजीस्तास्ते कृण्वन्तु भेषजम् ॥ ३ ॥

वातरहा भव वाजिन्युज्यमान इन्द्रस्य याहि प्रसवे मनोजवाः । ॥९२॥
युञ्जन्तु त्वा मरुतो विश्ववेदस आ ते त्वष्टा पत्सु जवं दधातु ॥ १ ॥
जवस्ते अर्वचिहितो गुहा यः श्येने वात उत यो ऽचरत्परीक्षः ।
तेन त्वं वाजिन्बलवान्बलेनाजिं जय समने पारयिष्णुः ॥ २ ॥
तनूष्टे वाजिन्तन्वं नयन्ती वाममस्मभ्यं धावतु शर्म तुभ्यम् ।
अहुतो महो धरुणाय देवो दिवीव ज्योतिः स्वमा मिमीयात् ॥ ३ ॥
॥ नवमो ऽनुवाकः ॥

यमो मृत्युरघमारो निर्ऋत्यो बभुः शर्वो ऽस्ता नीलशिखण्डः । ॥९३॥
देवजनाः सेनयोत्तस्थिवांसस्ते अस्माकं परि वृञ्जन्तु वीरान् ॥ १ ॥
मनसा होमैर्हरसा घृतेन शर्वायास्त्र उत राज्ञे भवाय ।
नमस्येभ्यो नम एभ्यः कृणोम्यन्यत्रास्मदघविषा नयन्तु ॥ २ ॥
चार्यध्वं नो अघविषाभ्यो वधाद्विश्वे देवा मरुतो विश्ववेदसः ।
अपीषोमा वरुणः पूतदक्षा वातापर्जन्ययोः सुमतौ स्याम ॥ ३ ॥

सं वो मनांसि सं व्रता समाकूतीर्नमामसि । ॥९४॥
अमी ये विव्रता स्थन तान्वः सं नमयामसि ॥ १ ॥

अहं गृ॒णामि॒ मन॑सा॒ मना॑सि॒ मम॑ चि॒त्तमनु॑ चि॒त्तेभि॑रेते ।
 मम॑ व॒शेषु॑ हृ॒दयानि॑ वः कृ॒णोमि॒ मम॑ या॒तमनु॑वर्त्मान॒ एतं ॥ २ ॥
 ओ॒ते मे॒ द्यावा॑पृथि॒वी ओ॒ता दे॒वी सर॑स्वती ।
 ओ॒तौ म॒ इन्द्र॑श्चा॒मिष्य॑र्या॒स्मेदं॑ सर॒स्वति ॥ ३ ॥

॥ ९५ ॥

अ॒श्व॒न्थो दे॒वस॑दनस्तृती॒यस्यामि॑तो दि॒वि ।
 त॒षामृ॑तस्य चक्ष॒णं दे॒वाः कु॑ष्ठमव॒चत ॥ १ ॥
 हि॒र॒ण्य॒यी नी॑र॒चर॑द्वि॒रण्य॑बन्धना दि॒वि ।
 त॒षामृ॑तस्य पु॒ष्यं दे॒वाः कु॑ष्ठमव॒चत ॥ २ ॥
 गर्भो॑ अ॒स्योष॑धीनां॒ गर्भो॑ हि॒मव॑तामु॒त ।
 गर्भो॑ वि॒श्वस्य॑ भू॒तस्ये॒म मे॒ अग॑दं कृ॒धि ॥ ३ ॥

॥ ९६ ॥

या ओ॒षध॑यः सोम॒राज्ञी॑र्व॒ह्नीः श॒तवि॑चक्ष॒णाः ।
 बृ॒ह॒स्पति॑प्रसू॒तास्ता॒ नो मु॒ञ्चन्व॑हंसः ॥ १ ॥
 मु॒ञ्चन्तु॑ मा श॒प॒थ्या॑ऽद॒थो व॒रु॒णो॒दुत ।
 अ॒थो य॒मस्य॑ प॒ङ्क्ती॑श॒द्विष॑स्मा॒हेव॑किल्बिषात् ॥ २ ॥
 य॒ज्ञक्षु॑षा॒ मन॑सा॒ य॒ज्ञं वा॒चोपा॑रि॒म जा॑र्य॒तो य॒स्त्वप॑न्तः ।
 सोम॑स्तानि स्व॒धया॑ नः पु॒नातु ॥ ३ ॥

॥ ९७ ॥

अ॒भिभू॑र्य॒ज्ञो अ॒भिभू॑रि॒रभि॑भूः सोमो॑ अ॒भिभू॑रिन्द्रः ।
 अ॒भ्य॒५हं॑ वि॒ष्वाः पृ॒त॒ना यथा॑सान्ये॒वा वि॑धेमा॒मिहो॑चा इ॒दं ह॒विः ॥ १ ॥
 स्व॒धास्तु॑ मि॒षाव॑रुणा वि॒पश्चि॑ता प्र॒जाव॑त्क्षु॒षं मधु॑नेह पि॒बत॑म् ।
 वा॒धेयां॑ दू॒रं नि॒र्हृतिं॑ प॒राचैः॑ कृ॒तं चि॑दे॒नः प्र॑ मु॒मुक्षु॑म॒सत॑ ॥ २ ॥
 इ॒मं वी॑रमनु॒ हर्ष॑ध्वमु॒यमिन्द्र॑ सखा॒यो अनु॑ सं र॒भध्व॑म् ।
 या॒मजि॑तं गो॒जितं॑ वज्र॒बाहुं॑ ज॒यन्त॑म॒ज्मं प्र॑मृ॒णन्त॑मो॒जसा॑ ॥ ३ ॥

इन्द्रो जयाति न परा जयाता अधिराजो राजसु राजयाति । ॥ ९८ ॥
 चर्कृत्य ईड्यो वन्द्योपसद्यो नमस्यो भवेह ॥ १ ॥
 त्वमिन्द्राधिराजः श्रवस्युस्त्वं भूरभिभूतिर्जनानाम् ।
 त्वं दैवीर्विशं इमा वि राजायुष्मन्सुचमजरं ते अस्तु ॥ २ ॥
 प्राच्या दिशस्त्वमिन्द्रासि राजोतोदीच्या दिशो वृचहं छत्रुहो ऽसि ।
 यष यन्ति स्रोत्यास्तज्जितं ते दक्षिणतो वृषभ एषि हव्यः ॥ ३ ॥

अभि त्वेन्द्र वरिमतः पुरा त्वांहूण्याधुवे । ॥ ९९ ॥
 ह्याम्युर्यं चेत्तारं पुरुणामानमेकजम् ॥ १ ॥
 यो अद्य सेन्यो वधो जिघांसन्न उदीरते ।
 इन्द्रस्य तच्च बाहू समन्तं परि दध्मः ॥ २ ॥
 परि दध्म इन्द्रस्य बाहू समन्तं चातुस्त्रायतां नः ।
 देवं सवितः सोमं राजन्सुमनसं मा कृणु स्वस्तये ॥ ३ ॥

देवा अदुः सूर्यो अदाद्यौरिदात्पृथिव्यदात् । ॥ १०० ॥
 तिस्रः सरस्वतीरदुः सचित्ता विषदूषणम् ॥ १ ॥
 यद्यो देवा उपजीका आसिश्चन्धन्वन्युदकम् ।
 तेन देवप्रसूतेनेदं दूषयता विषम् ॥ २ ॥
 असुराणां दुहितासि सा देवानामसि स्वसा ।
 दिवस्पृथिव्याः संभूता सा चर्करासं विषम् ॥ ३ ॥

आ वृषायस्व शसिहि वर्धस्व प्रथयस्व च । ॥ १०१ ॥
 यथाङ्गं वर्धतां शेषस्तेन योषितमिज्जहि ॥ १ ॥
 येन कृशं वाजयन्ति येन हिन्वन्यातुरम् ।
 तेनास्य ब्रह्मणस्पते धनुरिवा तानया पसः ॥ २ ॥
 आहं तनोमि ते पसो अधि ज्यामिव धन्वनि ।

क्रमस्वर्श इव रोहितमनवग्लायता सदा ॥ ३ ॥

॥ १०२ ॥

यथायं वाहो अश्विना समैति सं च वर्तते ।
 एवा मामभि ते मनः समैतु सं च वर्तताम् ॥ १ ॥
 आहं खिदामि ते मनो राजाश्वः पृथ्यामिव ।
 रेष्मच्छिबं यथा तृणम् मयि ते वेष्टतां मनः ॥ २ ॥
 आज्ञनस्य मदुधस्य कुष्ठस्य नलदस्य च ।
 तुरो भगस्य हस्ताभ्यामनुरोधनमुञ्चरे ॥ ३ ॥

॥ दशमो ऽनुवाकः ॥

॥ चतुर्दशः प्रपाठकः ॥

॥ १०३ ॥

संदानं वो बृहस्पतिः संदानं सविता कर्त ।
 संदानं मिषो अर्यमा संदानं भगो अश्विना ॥ १ ॥
 सं परमान्तसमवमानथो सं द्यामि मध्यमान् ।
 इन्द्रस्ताप्यर्यहार्दासा तानमे सं द्या त्वम् ॥ २ ॥
 अमी ये युधमायन्ति केतून्कृत्वानीकशः ।
 इन्द्रस्ताप्यर्यहार्दासा तानमे सं द्या त्वम् ॥ ३ ॥

॥ १०४ ॥

आदानेन संदानेनामिषाना द्यामसि ।
 अपाना ये चैषां प्राणा असुनासून्तसमच्छिदन् ॥ १ ॥
 इदमादानमकरं तपसेन्द्रेण संशितम् ।
 अमिषा ये ऽच नः सन्ति तानम् आ द्या त्वम् ॥ २ ॥
 ऐनान्यतामिन्द्राग्नी सोमो राजा च मेदिनी ।
 इन्द्रो मरुत्वानादानममिषेभ्यः कृणोतु नः ॥ ३ ॥

॥ १०५ ॥

यथा मनो मनस्केतैः परापतत्याशुमत ।

ए॒वा त्वं का॒से प्र प॑त॒ मन॒सो ऽनु॑ प्रवा॒य्यम् ॥ १ ॥
यथा॒ बा॒णः सु॑सं॒शितः॑ प॒राप॑त॒न्याशु॑मत् ।
ए॒वा त्वं का॒से प्र प॑त॒ पृथि॒व्या अ॒नु सं॑व॒तम् ॥ २ ॥
यथा॒ सूर्य॑स्य र॒श्मयः॑ प॒राप॑त॒न्याशु॑मत् ।
ए॒वा त्वं का॒से प्र प॑त॒ समु॑द्रस्या॒नु वि॒क्षर॑म् ॥ ३ ॥

आ॒यने॑ ते प॒राय॑णे दू॒र्वा रो॑हतु पु॒ष्पिणी॑ ।
उ॒त्तो वा॒ तच्च॑ जा॒यतां॑ हृ॒दो वा पु॒ण्डरी॑क॒वान् ॥ १ ॥
अ॒पा॒मिदं॑ न्य॒यनं॑ स॒मुद्र॑स्य नि॒वेश॑नम् ।
म॒ध्ये हृ॒दस्य॑ नो गृ॒हाः प॒राची॑ना मु॒खा कृ॒धि ॥ २ ॥
हि॒मस्य॑ त्वा ज॒रायु॑णा शाले॒ परि॑ व्य॒याम॑सि ।
शी॒तहृ॑दा हि नो भु॒वो ऽमि॑ष्कृ॒णोतु॑ भे॒षज॑म् ॥ ३ ॥

॥ १०६ ॥

वि॒श्वजि॑न्नायमा॒णायै॑ मा परि॒ देहि॑ ।
चा॒यमा॑णे द्वि॒पाच्च॑ स॒र्वे नो॑ रक्ष॒ चतु॑ष्पा॒द्यच्च॑ नः स्व॒म् ॥ १ ॥
चा॒यमा॑णे वि॒श्वजि॑ते मा परि॒ देहि॑ । वि॒श्वजि॑द्वि॒पाच्च॑ ॥ २ ॥
वि॒श्वजि॑त्कल्या॒णायै॑ मा परि॒ देहि॑ । क॒ल्या॑णि द्वि॒पाच्च॑ ॥ ३ ॥
क॒ल्या॑णि स॒र्ववि॑दे मा परि॒ देहि॑ ।
स॒र्ववि॑द् द्वि॒पाच्च॑ स॒र्वे नो॑ रक्ष॒ चतु॑ष्पा॒द्यच्च॑ नः स्व॒म् ॥ ४ ॥

॥ १०७ ॥

त्वं नो॑ मे॒धे प्र॑थ॒मा गो॒भिर॑श्चे॒भिरा॑ ग॒हि ।
त्वं सूर्य॑स्य र॒श्मिभि॑स्त्वं नो॑ अ॒सि य॒ज्ञिया॑ ॥ १ ॥
मे॒धाम॑हं प्र॑थ॒मां ब्र॑ह्म॒रुतीं॑ ब्र॒ह्मजू॑तामृषि॒ष्टुता॑म् ।
प्र॒पीतां॑ ब्र॒ह्मचा॑रिभिर्दे॒वाना॑म॒वसे॑ हु॒वे ॥ २ ॥
यां मे॒धामृ॑भवो वि॒दुर्यां॑ मे॒धाम॑सु॒रा वि॒दुः ।
ऋ॒षयो॑ भ॒द्रां मे॒धां यां॑ वि॒दुस्तां॑ म॒य्या वै॑श॒याम॑सि ॥ ३ ॥

॥ १०८ ॥

यामृषयो भूतकृतो मेधां मेधाविनो विदुः ।
 तया मामद्य मेधयामे मेधाविनं कृणु ॥ ४ ॥
 मेधां सायं मेधां प्रातर्मेधां मध्यन्दिनं परि ।
 मेधां सूर्यस्य रश्मिभिर्वचसा वैश्यामहे ॥ ५ ॥

॥ १०९ ॥

पिप्पली क्षिप्रभेषज्युतातिविश्वभेषजी ।
 तां देवाः समकल्पयन्नियं जीवित्वा अलम् ॥ १ ॥
 पिप्पल्यः समवदन्तायतीर्जननादधि ।
 यं जीवमश्ववामहे न स रिष्यति पूरुषः ॥ २ ॥
 असुरास्त्वा न्यसनन्देवास्त्वोदवपत्युनः ।
 वातीकृतस्य भेषजीमणो क्षिप्रस्य भेषजीम् ॥ ३ ॥

॥ ११० ॥

प्रानो हि कमीड्यो अध्येषु सनाच्च होता नय्यच्च सत्ति ।
 स्वां चाग्रे तच्च पिप्रायस्त्वास्मभ्यं च सौभगमा यजस्व ॥ १ ॥
 ज्यैष्ठ्यां जातो विचृतोर्यमस्य मूलबर्हणात्यरि पाप्मेनम् ।
 अत्येनं नेषदुरितानि विश्वा दीर्घायुत्वार्यं शतशारदाय ॥ २ ॥
 व्याघ्रे ऽग्रजनिष्ट वीरो नक्षत्रजा जायमानः सुवीरः ।
 स मा वधीत्यितरं वर्धमानो मा मातरं प्र मिनीञ्जनिषीम् ॥ ३ ॥

॥ १११ ॥

इमं मे अग्रे पुरुषं मुमुग्ध्ययं यो वदः सुयतो लालपीति ।
 अतो ऽधि ते कृणवन्नागधेयं यदानुन्मदितो ऽसन्ति ॥ १ ॥
 अग्निष्टे नि शमयतु यदि ते मन उद्युतम् ।
 कृणोमि विद्वान्भेषजं यथानुन्मदितो ऽसन्ति ॥ २ ॥
 देवैनसादुन्मदितमुन्मत्तं रक्षसस्परि ।
 कृणोमि विद्वान्भेषजं यदानुन्मदितो ऽसन्ति ॥ ३ ॥
 पुनस्त्वा दुरप्सरसः पुनरिन्द्रः पुनर्भगः ।

पनस्त्वा दुर्विधे देवा यथानुन्मदितो ऽसंसि ॥ ४ ॥

मा ज्येष्ठं वधीत्यमय एषां मूलबर्हणात्परि पाद्येनम् । ॥११२॥
 स यास्याः पाशाब्धि चृत प्रजानन्तुभ्यं देवा अनु जानन्तु विधे ॥ १ ॥
 उन्मुञ्च पाशांस्त्वमय एषां त्रयस्त्रिभिरुत्सिता येभिरासन् ।
 स यास्याः पाशाब्धि चृत प्रजानन्तितापुचौ मातरं मुञ्च सर्वान् ॥ २ ॥
 येभिः पाशैः परिवित्तो विबद्धो ऽङ्गेअङ्ग आर्पित उत्सितश्च ।
 वि ते मुञ्चन्तां विमुचो हि सन्ति भूणमि पूषन्दुरितानि मृक्ष ॥ ३ ॥

तृते देवा अमृजतैतदेनस्तृत एनं मनुष्येषु ममृजे । ॥११३॥
 ततो यदि त्वा याहिरानशे तां ते देवा ब्रह्मणा नाशयन्तु ॥ १ ॥
 मरीचीर्धृमान्त्र विशानुं पाप्मन्नुदारागच्छोत वा नीहारान् ।
 नदीनां फेनां अनु ताब्धि नश्य भूणमि पूषन्दुरितानि मृक्ष ॥ २ ॥
 द्वादशधा निहितं तृतस्यापमृष्टं मनुष्येनसानि ।
 ततो यदि त्वा याहिरानशे तां ते देवा ब्रह्मणा नाशयन्तु ॥ ३ ॥
 ॥ एकादशमो ऽनुवाकः ॥

यद्देवा देवहेडनं देवासश्चकृमा वयम् । ॥११४॥
 आदित्यास्तस्मान्नो यूयमृतस्यर्तेन मुञ्चत ॥ १ ॥
 ऋतस्यर्तेनादित्या यजचा मुञ्चतेह नः ।
 यज्ञं यद्यज्ञवाहसः शिष्यन्तो नोपशेकिम ॥ २ ॥
 मेदस्वता यजमानाः सुचाज्यानि जुह्वतः ।
 अकामा विधे वो देवाः शिष्यन्तो नोप शेकिम ॥ ३ ॥

यद्विद्वांसो यद्विद्वांस एनांसि चकृमा वयम् । ॥११५॥
 यूयं नस्तस्मान्मुञ्चत विधे देवाः सजोषसः ॥ १ ॥

यदि जायद्यदि स्वपन्नेन एनस्यो ऽकरम् ।
 भूतं मा तस्मान्नर्थं च दुपदादिव मुञ्चताम् ॥ २ ॥
 दुपदादिव मुमुचानः स्विन्नः स्नात्वा मलादिव ।
 पूतं पवित्रेणैवाज्यं विश्वे शुम्भन्तु मेनसः ॥ ३ ॥

॥ ११६ ॥ यद्यामं चक्रुर्निखनन्तो अये कर्षीवणा अन्नविदो न विद्वया ।
 वैवस्वते राजनि तज्जुहोम्यथ यज्ञियं मधुमदस्तु नो ऽन्नम् ॥ १ ॥
 वैवस्वतः कृणवद्भागधेयं मधुभागो मधुना सं सृजाति ।
 मातुर्यदेन इषितं न आगन्त्यद्वा पितापराद्धो जिहीडे ॥ २ ॥
 यदीदं मातुर्येदि वा पितुर्नः परि भ्रातुः पुत्राश्चेतस एन आगन् ।
 यावन्तो अस्मान्पितरः सचन्ते तेषां सर्वेषां शिवो अस्तु मन्युः ॥ ३ ॥

॥ ११७ ॥ अपमित्यमप्रतीक्षं यदस्मि यमस्य येन बलिना चरामि ।
 इदं तदमे अनृणो भवामि त्वं पाशाच्चिचृतं वेत्य सर्वान् ॥ १ ॥
 इहैव सन्तः प्रति दक्ष एनज्जीवा जीवेभ्यो नि हराम एनत् ।
 अपमित्य धान्यं यज्जघासाहमिदं तदमे अनृणो भवामि ॥ २ ॥
 अनृणा अस्मिन्ननृणाः परस्मिन्नृतीये लोके अनृणाः स्याम ।
 ये देवयानाः पितृयाणाञ्च लोकाः सर्वान्यथो अनृणा आ क्षियेम ॥ ३ ॥

॥ ११८ ॥ यद्वस्त्राभ्यां चकृम किल्बिषाण्यक्षाणां गणमुपलिप्तमानाः ।
 उयंपश्ये उयंजितौ तदद्याप्सरसावनुं दत्तामृणं नः ॥ १ ॥
 उयंपश्ये राष्ट्रभृत्किल्बिषाणि यदक्षवृत्तमनुं दत्तं न एतत् ।
 ऋणान्नो नर्णमेत्समानो यमस्य लोके अधिरज्जुरायत् ॥ २ ॥
 यस्मा ऋणं यस्य जायामुपैमि यं याचमानो अभ्यैमि देवाः ।
 ते वाचं वादिषुर्मोक्षरां महेवपत्नी अप्सरसावधीतम् ॥ ३ ॥

यददीष्यन्नृणमहं कृणोम्यदास्यन्नम उत संगृणामि । ॥११९॥
 वैश्वानरो नो अधिपा वसिष्ठ उदिन्नयाति सुकृतस्य लोकम् ॥ १ ॥
 वैश्वानराय प्रति वेदयामि यद्यृणं संगरो देवतासु ।
 स एतान्याशाच्चित्तं वेद सर्वानथ पक्वेन सह सं भवेम ॥ २ ॥
 वैश्वानरः पविता मा पुनातु यासंगरमभिधावाम्याशाम् ।
 अनाजानन्मनसा याचमानो यत्तथैनो अप तत्सुवामि ॥ ३ ॥

यदन्नरिष्टं पृथिवीमुत द्यां यन्मातरं पितरं वा जिहिंसिम । ॥१२०॥
 अयं तस्मान्नाहंपत्यो नो अपिरुदिन्नयाति सुकृतस्य लोकम् ॥ १ ॥
 भूमिर्मातादितिर्नो जनिषं भातान्नरिष्टमभिषस्या नः ।
 द्यौर्नः पिता पित्र्याहं भवाति जामिमृत्वा माव पत्ति लोकात् ॥ २ ॥
 यथा मुहार्दः सुकृतो मदन्ति विहाय रोगं तच्च १ः स्वायाः ।
 अष्टोणा अङ्गैरहुताः स्वर्गे तच्च पश्येम पितरौ च पुत्रान् ॥ ३ ॥

विषाणा पाशाच्च धाध्यस्मद्य उक्तमा अधमा वारुणा ये । ॥१२१॥
 दुष्वध्रं दुरितं निः ध्वास्मदथ गच्छेम सुकृतस्य लोकम् ॥ १ ॥
 यद्धारुणि बध्यसे यच्च रज्ज्वां यद्भूम्यां बध्यसे यच्च वाचा ।
 अयं तस्मान्नाहंपत्यो नो अपिरुदिन्नयाति सुकृतस्य लोकम् ॥ २ ॥
 उदगातां भगवती विचृतौ नाम तारके ।
 प्रेहामृतस्य यच्छतां प्रेतु बद्धकमोचनम् ॥ ३ ॥
 वि जिहीष्व लोकं कृणु बन्धान्मुञ्चासि बद्धकम् ।
 योन्या इव प्रच्युतो गर्भः पथः सर्वो अनु क्षिय ॥ ४ ॥

एतं भागं परि ददामि विद्वाच्चिन्मकर्मप्रथमजा चतस्य । ॥१२२॥
 अस्माभिर्देतं जरसः परस्तादद्विन्नं तन्नुमनु सं तरेम ॥ १ ॥
 तत् तन्नुमन्नेके तरन्ति येषां दत्तं पित्र्यमायनेन ।

अबन्ध्वेके ददंतः प्रयच्छन्तो दातुं चेद्विद्वान्स स्वर्ग एव ॥ २ ॥
 अन्वाभेयामनुसंभेयामेतं लोकं अहधानाः सचन्ते ।
 यद्वां पक्वं परिविष्टमग्नौ तस्य गुप्त्रये दंपती सं अयेयाम् ॥ ३ ॥
 यज्ञं यन्तं मनसा बृहन्तमन्वारोहामि तपसा सयोनिः ।
 उपहूता अग्ने जरसः परस्तात्तृतीये नाके सधमादं मदेम ॥ ४ ॥
 शुद्धाः पूता योषितो यज्ञिया इमा ब्रह्मणा हस्तेषु प्रपृथक्सादयामि ।
 यत्काम इदमभिषिञ्चामि वो ऽहमिन्द्रो मस्त्वान्स ददातु तन्मे ॥ ५ ॥

॥ १२३ ॥ एतं सधस्थाः परि वो ददामि यं शैवधिमावहाज्जातवेदाः ।
 अन्वागन्ता यजमानः स्वस्ति तं स्म जानीत परमे व्योमन् ॥ १ ॥
 जानीत स्मैनं परमे व्योमन्देवाः सधस्था विद लोकमथ ।
 अन्वागन्ता यजमानः स्वस्तीष्टापूर्तिं स्म कृणुताविरस्मै ॥ २ ॥
 देवाः पितरः पितरो देवाः । यो अस्मि सो अस्मि ॥ ३ ॥
 स पंचामि स ददामि स यजे स दत्तान्मा यूषम् ॥ ४ ॥
 नाके राजन्मति तिष्ठ तथैतन्मति तिष्ठतु ।
 विद्धि पूर्तस्य नो राजन्स देव सुमना भव ॥ ५ ॥

॥ १२४ ॥ दिवो नु मां बृहतो अन्तरिक्षादपां स्तोको अभ्यपन्नद्रसेन ।
 समिन्द्रियेण पयसाहमग्ने छन्दोभिर्यज्ञैः सुकृतां कृतेन ॥ १ ॥
 यदि वृक्षादभ्यपन्नफलं तद्यद्यन्तरिक्षात्स उ वायुरेव ।
 यचास्पृक्षत्तत्त्वोऽयं यच्च वासंस आपो नुदन्तु निर्ऋतिं पराचैः ॥ २ ॥
 अभ्यञ्जनं सुरभि सा समृद्धिर्हिरण्यं वर्चस्तदु पूत्रिममेव ।
 सर्वा पवित्रा वितताध्यस्मत्तन्मा तारीन्निर्ऋतिर्मो अरातिः ॥ ३ ॥

॥ द्वादशो ऽनुवाकः ॥

॥ १२५ ॥ वनस्पते वीद्वङ्गो हि भूया अस्मात्सखा प्रतरणः सुवीरः ।

गोभिः संनद्धो असि वीड्यस्वास्थाता ते जयतु जेतवानि ॥ १ ॥
 दिवस्पृथिव्याः पर्योज उद्धृतं वनस्पतिभ्यः पर्याभृतं सहः ।
 अपामोज्मानं परि गोभिराभृतमिन्द्रस्य वज्रं हविषा रथं यज ॥ २ ॥
 इन्द्रस्यौजो मरुतामनीकं मिचस्य गर्भो वरुणस्य नाभिः ।
 स इमां नो हव्यदातिं जुषाणो देव रथं प्रति हव्या गृभाय ॥ ३ ॥

उप आसय पृथिवीमुत आं पुरुषा ते वचतां विष्टितं जगत् ॥ १२६ ॥
 स दुन्दुभे सजूरिन्द्रेण देवैर्दूराहवीयो अप सेध शर्बून् ॥ १ ॥
 आ क्रन्दय बलमोजो न आ धा अभि दृन दुरिता बार्धमानः ।
 अप सेध दुन्दुभे दुह्नुनामित इन्द्रस्य मुष्टिरसि वीड्यस्व ॥ २ ॥
 प्रामूं जयाभीऽमे जयन्तु केतुमहुन्दुभिर्वावदीतु ।
 समश्रपणाः पतन्तु नो नरो ऽस्माकमिन्द्र रथिनो जयन्तु ॥ ३ ॥

विद्रुधस्य बलासस्य लोहितस्य वनस्पते । ॥ १२७ ॥
 विसर्त्यकस्यौषधे मोक्षिषः पिशितं चन ॥ १ ॥
 यौ ते बलास तिष्ठतः कक्षे मुष्कावपश्चितौ ।
 वेदाहं तस्य भेषजं शीपुर्दुरभिचक्षणम् ॥ २ ॥
 यो अङ्गो यः कार्णो यो अस्थोर्विसर्त्यकः ।
 वि वृहामो विसर्त्यकं विद्रुधं हृदयामयम् ।
 परा तमज्ञातं यक्ष्ममधराजं सुवामसि ॥ ३ ॥

शकधूमं नक्षत्राणि यद्राजानमकुर्वत । ॥ १२८ ॥
 भद्राहमस्मै प्रायच्छन्निदं राष्ट्रमसादिति ॥ १ ॥
 भद्राहं नो मध्यन्दिने भद्राहं सायमस्तु नः ।
 भद्राहं नो अह्नां प्राता रात्री भद्राहमस्तु नः ॥ २ ॥
 अहोरात्राभ्यां नक्षत्रेभ्यः सूर्याचन्द्रमसाभ्याम् ।

भद्राहमस्मभ्यं राजं छकधूम त्वं कृधि ॥ ३ ॥
 यो नो भद्राहमकरः सायं नक्तमथो दिवा ।
 तस्मै ते नक्षत्रराज शकधूम सदा नमः ॥ ४ ॥

॥ १२९ ॥

भगेन मा शंशयेन साकमिन्द्रेण मेदिना ।
 कृणोमि भगिनं मापं द्रान्वरातयः ॥ १ ॥
 येन वृक्षो अभ्यभवो भगेन वर्चसा सह ।
 तेन मा भगिनं कृण्वपं द्रान्वरातयः ॥ २ ॥
 यो अन्धो यः पुनःसरो भगो वृक्षेष्वारहितः ।
 तेन मा भगिनं कृण्वपं द्रान्वरातयः ॥ ३ ॥

॥ १३० ॥

रथजितां रथजितेयीनामस्मरसामयं स्मरः ।
 देवाः प्र हिणुत स्मरमसौ मामनु शोचतु ॥ १ ॥
 असी मे स्मरतादिति प्रियो मे स्मरतादिति । देवाः ० ॥ २ ॥
 यथा मम स्मरादसौ नामुषाहं कदा चन ।
 देवाः प्र हिणुत स्मरमसौ मामनु शोचतु ॥ ३ ॥
 उन्मादयत मरुत उदन्तरिक्ष मादय ।
 अय उन्मादया त्वमसौ मामनु शोचतु ॥ ४ ॥

॥ १३१ ॥

नि शीर्षतो नि पक्षत आथ्योऽनि तिरामि ते ।
 देवाः प्र हिणुत स्मरमसौ मामनु शोचतु ॥ १ ॥
 अनुमते ऽच्चिदं मन्यस्वाकूते समिदं नमः ।
 देवाः प्र हिणुत स्मरमसौ मामनु शोचतु ॥ २ ॥
 यद्वावसि चियोजनं पञ्चयोजनमाश्विनम ।
 ततस्त्वं पुनरायसि पुत्राणां नो असः पिता ॥ ३ ॥

यं देवाः स्मरमसिञ्चन्स्वपन्तः शोशुचानं सहाध्या । ॥१३२॥

तं ते तपामि वरुणस्य धर्मणा ॥ १ ॥

यं विष्णे देवाः स्मरमसिञ्चन्स्वपन्तः ० । ० ॥ २ ॥

यमिन्द्राणी स्मरमसिञ्चन्स्वपन्तः ० । ० ॥ ३ ॥

यमिन्द्राणी स्मरमसिञ्चन्तामस्वपन्तः ० । ० ॥ ४ ॥

यं मित्रावरुणी स्मरमसिञ्चन्तामस्वपन्तः शोशुचानं सहाध्या ।

तं ते तपामि वरुणस्य धर्मणा ॥ ५ ॥

य इमां देवो मेखलामाबबन्ध यः सैननाह य उ नो युयोज । ॥१३३॥

तस्य देवस्य प्रशिषा चरामः स पारमिच्छात्स उ नो वि मुञ्चात् ॥ १ ॥

आहुतास्यभिहुत चृषीणामस्यायुधम् ।

पूर्वा व्रतस्य प्राप्तती वीरघ्नी भव मेखले ॥ २ ॥

मृत्योरहं ब्रह्मचारी यदस्मि निर्याचन्भूतात्पुरुषं यमाय ।

तमहं ब्रह्मणा तपसा अमेणानयैनं मेखलया सिनामि ॥ ३ ॥

अज्ञाया दुहिता तपसो ऽधि जाता स्वस चृषीणां भूतकृतां बभूव ।

सा नो मेखले मतिमा धेहि मेधामथो नो धेहि तप इन्द्रियं च ॥ ४ ॥

यां त्वा पूर्वं भूतकृत चृषयः परिबेधिरे ।

सा त्वं परि ध्वजस्व मां दीर्घायुत्वाय मेखले ॥ ५ ॥

अयं वज्रस्तर्पयतामृतस्यावांस्य राष्ट्रमप हन्तु जीवितम् । ॥१३४॥

शृणानु यीवाः प्र शृणानूष्णिहा वृषस्यैव शचीपतिः ॥ १ ॥

अधरो ऽधर उत्तरेभ्यो गूढः पृथिव्या मोत्सृपत् ।

वज्रेणावहतः शयाम् ॥ २ ॥

यो जिनाति तमचिच्छ यो जिनाति तमिज्जहि ।

जिनतो वज्र त्वं सीमन्तमचञ्चमनु पातय ॥ ३ ॥

॥ १३५ ॥

यद॒भामि॒ बलं॑ कुर्वे॒ इत्थं॑ वज्र॒मा ददे॑ ।
 स्कन्धान॒मुषं॑ शातय॒न्नुष॑स्यैव शची॒पतिः॑ ॥ १ ॥
 यत्पि॒बामि॒ सं पि॒बामि॒ समुद्र॑ इव संपि॒बः ।
 प्रा॒णान॒मुषं॑ संपा॒य सं पि॒बामो॑ अमुं व॒यम् ॥ २ ॥
 यन्निरा॒मि सं गिरा॒मि समुद्र॑ इव संगि॒रः ।
 प्रा॒णान॒मुषं॑ संगी॒र्य सं गिरा॒मो अमुं॑ व॒यम् ॥ ३ ॥

॥ १३६ ॥

दे॒वी दे॒व्यामधि॑ जा॒ता पृ॒थिव्या॑मस्योषधे ।
 तां त्वा॒ नित॑त्ति॒ केशे॑भ्यो हंह॒णाय॑ खनामसि ॥ १ ॥
 हंह॒ प्रा॒तां ज॒नया॑जातां जा॒तानु॑ वर्धीयस॒स्कृधि॑ ॥ २ ॥
 यस्ते॒ केशो॑ ऽव॒पद्यते॑ समू॒लो यश्च॑ वृ॒क्षते॑ ।
 इदं॑ तं वि॒श्वभेष॑ज्याभि बि॒ञ्चामि॑ वी॒रुधा॑ ॥ ३ ॥

॥ १३७ ॥

यां ज॒मद॑गिर॒खन॑दुहि॒षे केश॑वर्धनीम् ।
 तां वी॒तह॑ष्य॒ आभ॑रद॒सित॑स्य गृहे॒भ्यः ॥ १ ॥
 अ॒भीशु॑ना मे॒या आ॑स॒न्यामे॒नानु॑मे॒याः ।
 केशा॒ नडा॑ इव वर्ध॒न्तां शी॒र्ष्णस्ते॑ अ॒सिताः॑ परि ॥ २ ॥
 हंह॒ मूल॑मायं य॒द्ध वि म॑र्ध्य॒ यामयौ॑षधे ।
 केशा॒ नडा॑ इव वर्ध॒न्तां शी॒र्ष्णस्ते॑ अ॒सिताः॑ परि ॥ ३ ॥

॥ १३८ ॥

त्वं वी॒रुधां॑ श्रे॒ष्ठत॑माभि॒श्रुता॑स्योषधे ।
 इ॒मं मे॑ अ॒द्य पू॒रुषं॑ क्ली॒बमो॑प॒शिनं॑ कृ॒धि ॥ १ ॥
 क्ली॒वं कृ॒ध्योप॑शिनम॒थो कुरी॑रि॒णं कृ॒धि ।
 अथा॒स्येन्द्रो॑ याव॒भ्यामु॑भे भि॒नत्वा॑ण॒ङ्गौ ॥ २ ॥
 क्ली॒वं क्ली॒वं त्वा॒करं॑ व॒ध्रे व॒ध्नि त्वा॒कर॑म॒सार॒सं त्वा॒करम् ।
 कुरी॑रमस्य शी॒र्षेणि॑ कु॒र्व चाधि॑नि॒दध्म॑सि ॥ ३ ॥

ये ते नाड्यौ देवकृते ययोस्तिष्ठति वृषण्यम् ।
ते ते भिनक्षि शर्म्यामुषा अधि मुष्कयोः ॥ ४ ॥
यथा नडं कशिपुने स्त्रियो भिन्दन्यशर्मना ।
एवा भिनक्षि ते शेपो ऽमुषा अधि मुष्कयोः ॥ ५ ॥

न्यस्तिका रुरोहिष सुभगंकरणी मम ।
शतं तव प्रतानास्त्रयस्त्रिंशच्चितानाः ।
तया सहस्रपण्या हृदयं शोषयामि ते ॥ १ ॥
शुष्यंतु मयि ते हृदयमथो शुष्यन्वास्यम् ।
अथो नि शुष्य मां कामेनाथो शुष्कास्या चर ॥ २ ॥
संवर्ननी समुषला बभ्रु कल्याणि सं नुद ।
अमूं च मां च सं नुद समानं हृदयं कृधि ॥ ३ ॥
यथोदक्रमपुषो ऽपशुष्यन्वास्यम् ।
एवा नि शुष्य मां कामेनाथो शुष्कास्या चर ॥ ४ ॥
यथा नकुलो विद्धिद्यं संदधात्यहिं पुनः ।
एवा कामस्य विद्धिद्यं सं धेहि वीर्यावति ॥ ५ ॥

॥ १३९ ॥

यौ व्याघ्राववरूढौ जिघत्सतः पितरं मातरं च ।
तौ दन्तौ ब्रह्मणस्पते शिवौ कृणु जातवेदः ॥ १ ॥
व्रीहिमत्तं यवमत्तमथो माषमथो तिलम् ।
एष वां भागो निहितो रत्नधेयाय दन्तौ
मा हिंसिष्टं पितरं मातरं च ॥ २ ॥
उपहूतौ सयुजौ स्योनौ दन्तौ सुमङ्गलौ ।
अन्यच्च वां घोरं तच्च १ः परितु दन्तौ
मा हिंसिष्टं पितरं मातरं च ॥ ३ ॥

॥ १४० ॥

॥ १४१ ॥

वायुरेनाः समाकर्त्तृष्टा पोषाय प्रियताम् ।
 इन्द्र आभ्यो अथिं ब्रवदुद्रो भूषे चिकित्सतु ॥ १ ॥
 लोहितेन स्वधितिना मिथुनं कर्णयोः कृधि ।
 अकर्तोमग्निना लक्ष्म तदस्तु प्रजया बहु ॥ २ ॥
 यथा चक्रुर्देवासुरा यथा मनुष्या उत ।
 एवा सहस्रपोषायं कृणुतं लक्ष्माग्निना ॥ ३ ॥

॥ १४२ ॥

उद्धयस्व बहुर्भव स्वेन महसा यव ।
 मृणीहि विश्वा पाषाणि मा त्वा दिव्याशनिर्वधीत् ॥ १ ॥
 आशृण्वन्तं यवं देवं यचं त्वाद्धावदामसि ।
 तदुद्धयस्व द्यौरिव समुद्र ईवैष्यक्षितः ॥ २ ॥
 अक्षितास्त उपसदो ऽक्षिताः सन्तु राशयः ।
 पूणन्तो अक्षिताः सन्वत्तारः सन्वक्षिताः ॥ ३ ॥

॥ चषोदशो ऽनुवाकः ॥

॥ पंचदशः प्रपाठकः ॥

॥ षष्ठं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

धीती वा ये अनयन्वाचो अयं मनसा वा ये ऽवदन्तुतानि । ॥ १ ॥
 तृतीयैन ब्रह्मणा वावृधानास्तुरीयेणामन्वत नाम धेनोः ॥ १ ॥
 स वेद पुत्रः पितरं स मातरं स सनुर्भुवत्स भुवत्पुनर्मघः ।
 स द्यामौर्णोदन्तरिष्ठां स्वः स इदं विश्वमभवत्स आभवत् ॥ २ ॥

अथर्वाणं पितरं देवबन्धुं मातुर्गर्भं पितुरसुं युवानम् । ॥ २ ॥
 य इमं यज्ञं मनसा चिकेत प्र णो वोचस्तमिहेह ब्रवः ॥ १ ॥

अया विष्टा जनयन्कर्वाणि स हि घृणिहूर्वराय गातुः । ॥ ३ ॥
 स प्रत्युदैहृणं मध्वो अयं स्वया तन्वा तन्वमैरयत् ॥ १ ॥

एकया च दशभिश्चा सुहूते द्वाभ्यामिष्टये विंशत्या च । ॥ ४ ॥
 तिसृभिश्च वहसे त्रिंशता च विद्युग्भिर्वाय इह ता वि मुञ्च ॥ १ ॥

यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् । ॥ ५ ॥
 ते ह नाकं महिमानः सचन्त यच्च पूर्वं साध्याः सन्ति देवाः ॥ १ ॥
 यज्ञो बभूव स आ बभूव स प्र जज्ञे स उ वावृधे पुनः ।

स देवानामधिपतिर्बभूव सो अस्मासु द्रविणमा दधातु ॥ २ ॥

यहेवा देवान्हविषायजन्तामर्त्यान्मनसामर्त्येन ।

मदेम तच परमे व्योमन्यग्येम तदुदितौ सूर्यस्य ॥ ३ ॥

यत्पुरुषेण हविषा यज्ञं देवा अतंचत ।

अस्ति नु तस्मादोजीयो यद्विह्व्येनेजिरे ॥ ४ ॥

मुग्धा देवा उत शुनायजन्तोत गोरङ्गैः पुरुधायजन्त ।

य इमं यज्ञं मनसा चिकेत प्र णो वोचस्तमिहेह ब्रवः ॥ ५ ॥

॥ ६ ॥ अदितिर्द्यौरदितिरन्तरिक्षमदितिर्माता स पिता स पुत्रः ।

विश्वे देवा अदितिः पञ्च जना अदितिर्जातमदितिर्जनिन्त्वम् ॥ १ ॥

महीम् षु मातरं सुव्रतानामृतस्य पत्नीमवसे हवामहे ।

तुविश्वचामजरन्तीमुरुचीं सुशर्माणमदितिं सुप्रणीतिम् ॥ २ ॥

सुचामाणं पृथिवीं द्यामनेहसं सुशर्माणमदितिं सुप्रणीतिम् ।

दैवीं नावं स्वरिचामनागसो अस्त्रवन्तीमा रुहेमा स्वस्तये ॥ ३ ॥

वाजस्य नु प्रसवे मातरं महीमदितिं नाम वचसा करामहे ।

यस्या उपस्थं उर्वरन्तरिक्षं सा नः शर्म चिवरूयं नि यच्छात ॥ ४ ॥

॥ ७ ॥ दितेः पुत्राणामदितेरकार्षमव देवानां बृहतामनर्मणाम् ।

तेषां हि धामं गभिषक्समुद्रियं नैनाब्रमसा परो अस्ति कश्चन ॥ १ ॥

॥ ८ ॥ भद्रादधि श्रेयः प्रेहि बृहस्पतिः पुरेता ते अस्तु ।

अथेममस्या वर आ पृथिव्या आरेशं कृणुहि सर्ववीरम् ॥ १ ॥

॥ ९ ॥ प्रपथे पथामजनिष्ट पूषा प्रपथे दिवः प्रपथे पृथिव्याः ।

उभे अभि प्रियतमे सधस्थे आ च परा च चरति प्रजानन् ॥ १ ॥

पूषेमा आशा अनु वेद सर्वाः सो अस्माँ अभयतमेन नेषत ।

स्वस्ति॒दा आ॒र्घुणिः॑ सर्व॒वीरो ऽप्र॑यु॒द्धन्तुर॑ ए॒तु प्र॒जान॑न् ॥ २ ॥
 पू॒षन्त॑व॒ व्रते॑ व॒यं न रि॑षेम क॒दा च॑न । स्तो॒तार॑स्त इ॒ह स्त॑सि ॥ ३ ॥
 परि॑ पू॒षा पु॒रस्ता॑च्च॒स्तं द॑धातु दक्षि॑णम् ।
 पु॒नर्नो॑ न॒ष्टमा॑जंतु सं न॒ष्टेन॑ गमेमहि ॥ ४ ॥

यस्ते॒ स्तनः॑ श॒शुयो॑ म॒योभू॑र्यः सु॒प्रयुः॑ सु॒हवो॑ यः सु॒दधः॑ । ॥ १० ॥
 येन॒ वि॒द्या पु॒षसि॑ वा॒र्याणि॑ सर॒स्वति॑ तमि॒ह धा॑त॒वे कः॑ ॥ १ ॥

यस्ते॒ पृ॒थु स्त॑नयि॒त्युर्य॑ च॒ष्ट्वो दै॒वः के॒तुर्वि॒श्वमा॑भूष॒तीद॑म् । ॥ ११ ॥
 मा नो॑ व॒धीर्वि॒द्युता॑ दे॒व स॒स्यं मो॑त व॒धी र॒श्मिभिः॑ सूर्य॑स्य ॥ १ ॥

स॒भा च॑ मा॒ स॒मिति॑श्चावतां प्र॒जाप॑तेर्दु॒हित॑रौ संवि॒दाने॑ । ॥ १२ ॥
 येना॑ सं॒ग॒हो उ॒प मा॒ स शि॑क्षाश्चा॒रु व॑दानि पि॒तरः॑ सं॒गते॑षु ॥ १ ॥
 वि॒द्य तै॑ स॒भे ना॑म न॒रि॒ष्टा ना॑म वा अ॒सि ।
 ये ते॒ के च॑ स॒भास॑दस्ते मे॒ सन्तु॑ स॒वाच॑सः ॥ २ ॥
 ए॒षाम॑हं स॒मासी॑नानां व॒र्चो वि॒ज्ञान॑मा द॑दे ।
 अ॒स्याः सर्व॑स्याः सं॒सदो॑ मा॒मिन्द्र॑ भ॒गिनै॑ कृ॒णु ॥ ३ ॥
 य॒ज्ञो म॒नः प॑रा॒गतं॑ य॒ज्ञमि॑ह वे॒ह वा॑ ।
 त॒व आ॑ व॒र्तयाम॑सि म॒रिचो॑ र॒मतां॑ म॒नः ॥ ४ ॥

यथा॒ सूर्यो॑ नक्ष॒त्राणामु॑द्यंस्तेजां॒स्याद॑दे । ॥ १३ ॥
 ए॒वा स्त्री॑णां च पुं॒सां च॑ द्वि॒षतां॑ व॒र्च आ॑ द॑दे ॥ १ ॥
 याव॑न्तो मा स॒पत्नी॑नामा॒यन्तं॑ प्रति॒पश्य॑थ ।
 उ॒द्यन्सूर्य॑ इ॒व सु॒प्रानां॑ द्वि॒षतां॑ व॒र्च आ॑ द॑दे ॥ २ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

॥ १४ ॥

अभि त्वं देवं सवितारमोख्योः कविक्रतुम् ।
 अर्चामि सत्यसंव रत्नधामभि प्रियं मतिम् ॥ १ ॥
 ऊर्ध्वा यस्यामतिर्भा अर्दिद्युतस्त्वीमनि ।
 हिरण्यपाणिरमिमीत मुक्रतुः कृपात्स्वः ॥ २ ॥
 सावीर्हि देव प्रथमाय पिबे वर्षाणामसौ वरिमाणमसौ ।
 अथास्मभ्यं सवितर्वायैणि दिवोदिव आ सुवा भूरि पञ्चः ॥ ३ ॥
 दमूना देवः सविता वरेण्यो दधद्रत्नं दक्षं पितृभ्य आरूषि ।
 पिवात्सोमं ममदेनमिष्टे परिज्मा चित्क्रमते अस्य धर्मेणि ॥ ४ ॥

॥ १५ ॥ तां सवितः सत्यसवां सुचिचामाहं वृणे सुमतिं विश्ववाराम् ।
 यामस्य कल्पो अर्दुहृत्प्रपीनां सहस्रधारां महिषो भगाय ॥ १ ॥

॥ १६ ॥ बृहस्पते सवितर्वर्धयैनं ज्योतयैनं महते सौभगाय ।
 संशितं चित्संतरं सं शिशाधि विश्व एनमनु मदन्तु देवाः ॥ १ ॥

॥ १७ ॥ धाता दधातु नो रयिमीशानो जगतस्पतिः । स नः पूर्येन यद्धतु ॥ १ ॥
 धाता दधातु दाशुषे प्राचीं जीवातुमक्षिताम् ।
 वयं देवस्य धीमहि सुमतिं विश्वराधसः ॥ २ ॥
 धाता विश्वा वार्या दधातु प्रजाकामाय दाशुषे दुरोणे ।
 तस्मै देवा अमृतं सं व्ययन्तु विश्वे देवा अर्दितिः सजोषाः ॥ ३ ॥
 धाता रातिः सवितेदं जुषन्तां प्रजापतिर्निधिपतिर्नो अयिः ।
 त्वष्टा विष्णुः प्रजया संरराणो यजमानाय द्रविणं दधातु ॥ ४ ॥

॥ १८ ॥ प्र नभस्व पृथिवि भिन्धीऽदं दिव्यं नभः ।
 ऊधो दिव्यस्य नो धातरीशानो वि ष्या हतिम् ॥ १ ॥
 न घ्रस्तताप न हिमो जघान प्र नभतां पृथिवी जीरदानुः ।

आप॑श्चिद॒स्यै घृ॒तमि॒त्क्षर॑न्ति यच्च॒ सोमः॒ सद॒मि॒त्तच॑ भ॒द्रम् ॥ २ ॥

प्र॒जाप॑तिर्जनयति प्र॒जा इ॒मा धा॑ता द॒धातु॑ सुमन॒स्यमा॑नः । ॥१९॥
सं॒जा॒ना॒नाः संम॑नसः स॒योन॑यो मयि पु॒ष्टं पु॒ष्टप॑तिर्द॒धातु॑ ॥ १ ॥

अ॒ब॒ध नो ऽनु॑मतिर्य॒ज्ञं दे॒वेषु॑ मन्यताम् । ॥२०॥
अ॒ग्निश्च॑ ह॒व्यवा॑हनो भवतां दा॒शुषे॑ मम ॥ १ ॥
अ॒चिद॑नुमते त्वं मंस॑से शं च न॒स्कृधि॑ ।
जुष॑स्व ह॒व्यमाहु॑तं प्र॒जां दे॒वि ररा॑स्व नः ॥ २ ॥
अ॒नु॒ मन्य॑तामनुमन्य॒मानः प्र॒जाव॑न्तं रयिम॒क्षीय॑माणम् ।
तस्य॑ व॒यं हेड॑सि मापि भूम सुमृ॒डीके॑ अस्य सुम॒तौ स्या॑म ॥ ३ ॥
यत्ते॒ नाम॑ सुह॒वं सुप्र॑णीते ऽनु॒मते॑ अनु॒मतं॑ सु॒दानु॑ ।
तेना॒ नो य॒ज्ञं पि॑पृहि वि॒श्ववारे॑ रयिं नो धेहि सु॒भगे सु॒वीर॑म् ॥ ४ ॥
ए॒मं य॒ज्ञम॑नु॒मति॑र्जगाम सु॒क्षेच॑तायै सु॒वीर॑तायै सु॒जात॑म् ।
भ॒द्रा ह्य॑स्याः प्र॒मति॑र्बभूव से॒मं य॒ज्ञम॑वतु दे॒वगो॑पा ॥ ५ ॥
अ॒नु॒मतिः॑ स॒र्वमि॑दं बभूव य॒स्तिष्ठ॑ति च॒रति॑ यदु॒ च वि॒श्वमे॑जति ।
तस्या॑स्ते दे॒वि सुम॑तौ स्या॒मानु॑मते॒ अनु॒ हि मंस॑से नः ॥ ६ ॥

स॒मेत॑ वि॒श्वे व॑चसा पतिं दि॒व ए॒को वि॒भूर॑तिथिर्ज॒नाना॑म् । ॥२१॥
स पू॒र्यो नू॑तनमा॒विवा॑स॒न्नं वर्त॑निरनु॒ वावृ॑त एक॒मित्यु॑रु ॥ १ ॥

अ॒यं स॒हस्र॑मा नो ह॒शे क॑वीनां म॒तिज्योति॑र्वि॒धर्म॑णि ॥ १ ॥ ॥२२॥

ब्र॒ध्नः स॒मीची॑रुषसः स॒मैर॑यन् ।
अ॒रेप॑सः स॒चेत॑सः स्व॒सरे॑ मन्युम॒त्तमा॑श्चिते गोः ॥ २ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ २३ ॥

दौर्ध्वम् दौर्जीवित्यं रक्षो अभ्वमराग्यः ।
दुर्णाक्षीः सर्वा दुर्वाचस्ता अस्पन्नाशयामसि ॥ १ ॥

॥ २४ ॥

यन्न इन्द्रो अस्नन्नस्यदमिर्विश्वे देवा मरुतो यत्स्वर्वाः ।
तदस्मभ्यं सविता सत्यधर्मा प्रजापतिरनुमतिर्नि यद्वात ॥ १ ॥

॥ २५ ॥

ययोरोजसा स्कभिता रजांसि यौ वीर्यवीरितमा शविष्ठा ।
यौ पत्येते अप्रतीतौ सहोभिर्विष्णुमगन्नरुणं पूर्वहूतिः ॥ १ ॥
यस्येदं प्रदिशि यद्विरोचते प्र चानति वि च चष्टे शचीभिः ।
पुरा देवस्य धर्मेणा सहोभिर्विष्णुमगन्नरुणं पूर्वहूतिः ॥ २ ॥

॥ २६ ॥

विष्णोर्नु कं प्र वोचं वीर्याणि यः पार्थिवानि विममे रजांसि ।
यो अस्कन्धायदुत्तरं सधस्यं विचक्रमाणस्त्रेधोरुगायः ॥ १ ॥
प्र तद्विष्णुं स्तवते वीर्याणि मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः ।
परावत आ जगम्यात्परस्याः ॥ २ ॥
यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेष्वधिष्ठियन्ति भुवनानि विश्वा ।
उरु विष्णो वि क्रमस्वोरु क्षयाय नस्कृधि ।
घृतं घृतयोने पिब प्रप्रं यज्ञपतिं तिर ॥ ३ ॥
इदं विष्णुर्वि चक्रमे चेधा नि दधे पदा । समूढमस्य पांसुरे ॥ ४ ॥
चीणि पदा वि चक्रमे विष्णुर्गोपा अदाभ्यः ।
इतो धर्माणि धारयन् ॥ ५ ॥
विष्णोः कर्माणि पश्यत यतो व्रतानि पश्यशे ।
इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥ ६ ॥
तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् ॥ ७ ॥
दिवो विष्ण उत वा पृथिव्या महो विष्ण उरोरन्तरिक्षात् ।
हस्तौ पृथस्व बहुभिर्वसथैराप्रयच्छ दक्षिणादोत सभ्यात् ॥ ८ ॥

इहेवासो॑ अ॒नु व॒स्तां व्र॒तेन॒ यस्याः॒ पदे॒ पुन॑ते॒ देव॒यन्तः॑ । ॥ २७ ॥
घृ॒तप॑दी श॒क्ररी॒ सोम॑पृ॒ष्ठोप॑ य॒ज्ञम॑स्थित॒ वैश्व॑दे॒वी ॥ १ ॥

वे॒दः स्व॒स्तिर्दु॒घ्नः स्व॒स्तिः पर॑शुर्वेदिः पर॒शुर्नः॑ स्व॒स्ति । ॥ २८ ॥
ह॒विष्कृ॑तो॒ यक्षि॑या य॒ज्ञका॑मा॒स्ते दे॒वासो॑ य॒ज्ञमि॑मं जुष॒न्ताम् ॥ १ ॥

अ॒ग्नावि॑ष्णू॒ महि॑ त॒र्वां महि॑त्वं पा॒थो घृ॑तस्य गु॒ह्यस्य॑ नाम । ॥ २९ ॥
दमे॑दमे स॒प्त रा॒त्रा द॑धानौ प्र॒ति वां जि॒ह्वा घृ॑तमा च॒रण्यात् ॥ १ ॥
अ॒ग्नावि॑ष्णू॒ महि॑ धामं प्रि॒यं वां वी॒थो घृ॑तस्य गु॒ह्या जु॑षा॒णौ ।
दमे॑दमे सु॒ष्टुत्या वा॑वृ॒धानौ प्र॒ति वां जि॒ह्वा घृ॑तमुच्च॒रण्यात् ॥ २ ॥

स्वा॒क्तं मे॒ द्यावा॑पृथि॒वी स्वा॒क्तं मि॒त्रो अ॒कर॑यम् । ॥ ३० ॥
स्वा॒क्तं मे॒ ब्रह्म॑ण॒स्पतिः॒ स्वा॒क्तं स॒विता॑ क॒रत् ॥ १ ॥

इन्द्रो॑तिभिर्ब॒हुलाभि॑र्नो अ॒द्य या॑व॒च्छे॒ष्टाभि॑र्म॒घवं॑ दू॒र जि॒ह्व । ॥ ३१ ॥
यो नो॑ वे॒द्यध॑रः स॒स्पदी॑ष्ट॒ यमु॑ बि॒ष्मस्त॑मु॒ प्राणो॑ ज॒हातु॑ ॥ १ ॥

उप॑ प्रि॒यं प॒नि॒भ्रतं॑ यु॒वान॑माहु॒तीवृ॑धम् । ॥ ३२ ॥
अ॒गन्म॑ बि॒भ्रतो॑ न॒मो दी॑र्घमायुः कृ॒णोतु॑ मे ॥ १ ॥

सं मा॑ सि॒ञ्चन्तु॑ म॒रुतः॒ सं पू॒षा सं बृ॑ह॒स्पतिः॑ । ॥ ३३ ॥
सं मा॒यम॑यिः सि॒ञ्चतु॑ प्र॒जया॑ च॒ धने॑न च दी॒र्घमा॑युः कृ॒णोतु॑ मे ॥ १ ॥

अ॒ग्ने जा॑ता॒ग्र शु॑दा मे स॒पत्ना॑ग्र॒त्यजा॑तां जा॒तवि॑दो नुद॒स्व । ॥ ३४ ॥
अ॒ध॒स्पदं॑ कृ॒णुष्व॒ ये पृ॑त॒न्यवो॑ ऽना॒गस॑स्ते व॒यम॑दि॒तये॒ स्याम॑ ॥ १ ॥

॥ ३५ ॥ प्रा॒न्या॒नस्स॒पा॒न्या॒नस्स॒हसा॒ सह॒स्व प्र॒त्यजा॒तां जा॒तवे॒दो नु॒दस्व ।
 इ॒दं रा॒ष्ट्रं पि॒पृहि॒ सौभ॒गाय॒ विश्व॑ ए॒नम॒नु म॒दनु॒ दे॒वाः ॥ १ ॥
 इ॒मा या॒स्तै श॒तं हि॒राः स॒हस्रं॑ ध॒मनी॒रुत॑ ।
 ता॒सीं ते॒ सर्वा॑सा॒मह॒मश्म॑ना॒ बिल॑म॒र्षधा॒म ॥ २ ॥
 परं॑ यो॒नेर॒वरं॑ ते॒ कृ॒णोमि॒ मा त्वा॒ प्रजा॒भि भू॒न्मोत॑ सू॒तुः ।
 अ॒स्वंप॑ त्वा॒प्रज॑सं क॒णोम्य॑श्मा॒नं ते॒ अपि॒धानं॑ कृ॒णोमि ॥ ३ ॥

॥ ३६ ॥ अ॒स्यौ नौ॒ मधु॑संका॒शे अ॒नीकं॑ नौ॒ सम॑ञ्च॒नम् ।
 अ॒न्तः कृ॒णुष्व॒ मां इ॒दि म॒न इ॒जौ स॒हास॑न्ति ॥ १ ॥

॥ ३७ ॥ अ॒भि त्वा॒ मनु॑जा॒तेन॒ दधा॑मि॒ मम॒ वास॑सा ।
 यथा॑सो॒ मम॒ केव॑लो॒ नान्या॑सीं की॒र्तया॑च॒न ॥ १ ॥

॥ ३८ ॥ इ॒दं ख॑नामि॒ भेष॑जं मां॒पश्य॑म॒भिरो॒रुद॑म ।
 परा॒यतो॑ नि॒वर्त॑नमा॒यतः॑ प्र॒तिन॑र्द॒नम् ॥ १ ॥
 येना॑ नि॒चक्र॑ आ॒सुरी॑न्द्रं दे॒वेभ्य॑स्परि ।
 तेना॑ नि॒ कुर्वे॑ त्वा॒महं॑ यथा॒ ते ऽसा॑नि सु॒प्रिया ॥ २ ॥
 प्र॒तीची॑ सो॒मम॑सि प्र॒तीच्यु॑त सूर्य॑म् ।
 प्र॒तीची॑ विश्वा॒न्दे॒वानां॑ त्वा॒द्याव॑दाम॒सि ॥ ३ ॥
 अ॒हं व॑दामि॒ नेत्वं॑ स॒भाया॑म॒ह त्वं॑ व॒द ।
 ममे॒दस॑स्त्वं के॒वलो॑ नान्या॑सीं की॒र्तया॑च॒न ॥ ४ ॥
 यदि॑ वा॒सि ति॑रोज॒नं यदि॑ वा न॒द्यस्ति॑रः ।
 इ॒यं ह॒ मद्यं॑ त्वा॒मोष॑धि॒र्बद्धे॑व न्या॒नय॑त् ॥ ५ ॥

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

दि॒व्यं सु॒पर्णे॑ प॒यसं॑ बृ॒हन्त॑म॒पां ग॒र्भे वृ॒षभ॑मोषधीनाम् । ॥३९॥
अ॒भीप॑तो वृ॒ष्ट्या त॒र्पय॑न्त॒मा नो॑ गो॒ष्ठे र॒यिष्ठां॑ स्थापयति ॥ १ ॥

यस्य॑ व्र॒तं प॒शवो॑ यन्ति॒ सर्वे॑ यस्य॑ व्र॒त उ॒पति॑ष्ठन्त॒ आपः॑ । ॥४०॥
यस्य॑ व्र॒ते पु॒ष्टप॑तिर्नि॒विष्ट॑स्तं सर॒स्वन्त॑मवसे हवामहे ॥ १ ॥
आ प्र॒त्यञ्च॑ दा॒शुषे॑ दा॒श्व्यांसं॑ सर॒स्वन्तं॑ पु॒ष्टप॑तिं रयि॒ष्टाम् ।
रा॒यस्यो॑षं अ॒वस्युं॑ व॒साना॑ इ॒ह हु॑वेम॒ सदे॑नं रयी॒णाम् ॥ २ ॥

अ॒ति ध॒न्वा॒न्य॒पस्त॑तर्दे श्ये॒नो नृ॒चक्षा॑ अव॒सानदर्शः॑ । ॥४१॥
त॒र॒क्षि॒श्वान्य॑वरा र॒जांसी॑न्द्रेण स॒ख्या शि॒व आ ज॑गम्यात् ॥ १ ॥
श्ये॒नो नृ॒चक्षा॑ दि॒व्यः सु॒पर्णेः॑ स॒हस्र॑पा॒क्षत॑योनिर्वयो॒धाः ।
स नो॑ नि य॒ज्ञाव॑सु य॒त्परा॑भूतम॒स्माक॑मस्तु पि॒तृषु॑ स्व॒धाव॑त् ॥ २ ॥

सो॒मा॒रु॒द्रा वि॑ वृ॒हतं॑ वि॒षूची॑ममी॒वा या नो॑ गय॒मावि॑वेश । ॥४२॥
बा॒धे॒षां दू॒रं नि॒र्घृतिं॑ प॒राचैः॑ कृतं चि॒देनः॑ प्र मु॒मुक्त॑म॒स्तत् ॥ १ ॥
सो॒मा॒रु॒द्रा यु॒वमे॑तान्य॒स्मद्वि॒श्वो त॒नूषु॑ भेष॒जानि॑ ध॒त्तम् ।
अ॒व स्य॑तं मु॒ञ्चतं॑ य॒ज्ञो अ॒स॒त्त॒नूषु॑ ब॒धं कृ॑तमे॒नो अ॒स्तत् ॥ २ ॥

शि॒वास्त॑ ए॒का अ॒शि॒वास्त॑ ए॒काः सर्वा॑ वि॒भर्षि॑ सु॒मन॑स्य॒मानः॑ । ॥४३॥
ति॒स्रो वा॒चो नि॒हिता॑ अ॒न्तर॑स्मि॒न्तासा॑मे॒का वि॑ प॒पाता॑नु घोष॒म् ॥१॥

उ॒भा जि॑म्य॒धुर्न॑ प॒रा जये॑षे न प॒रा जि॑म्ये क॒तर॑श्च॒नैन॑योः । ॥४४॥
इन्द्र॑श्च वि॒ष्णो यद॑प॒स्पृधे॑षां चे॒धा स॒हस्रं॑ वि तदै॒रये॑षाम् ॥ १ ॥

ज॒ना॒द्वि॒श्वज॒नीना॑स्ति॒न्धुत॑स्प॒र्याभू॑तम् । ॥४५॥
दू॒रात्त्वा॑ म॒न्य उ॒द्धृत॑मी॒र्ष्याया॑ नाम॒ भेष॑जम् ॥ १ ॥

अपेरिवास्य दहतो दावस्य दहतः पृथक् ।
एतामेतस्येर्थामुग्राभिमिव शमय ॥ २ ॥

॥ ४६ ॥ सिनीवालि पृथुष्टुके या देवानामसि स्वसा ।
जुषस्व हव्यमाहुतं प्रजां देवि दिदिङ्छि नः ॥ १ ॥
या सुबाहुः स्वङ्गुरिः सुषूमा बहुसूवरी ।
तस्यै विष्पत्न्यै हविः सिनीवाल्यै जुहोतन ॥ २ ॥
या विष्पत्नीन्द्रमसि प्रतीची सहस्रस्तुकाभियन्ती देवी ।
विष्णोः पत्नि तुभ्यं राता हवींषि पतिं देवि राधसे चोदयस्व ॥ ३ ॥

॥ ४७ ॥ कुहूँ देवीं सुकृतं विद्यनापसमस्मिन्यज्ञे सुहवा जोहवीमि ।
सा नो रयिं विश्ववारं नि यच्छाहदातु वीरं शतदायमुक्थ्यम् ॥ १ ॥
कुहूर्देवानाममृतस्य पत्नी हव्या नो अस्य हविषो जुषेत ।
शृणोतु यज्ञमुशती नो अद्य रायस्पोषं चिकितुषी दधातु ॥ २ ॥

॥ ४८ ॥ राकामहं सुहवा सुष्टुती हुवे शृणोतु नः सुभगा बोधतु त्मना ।
सीष्यत्वपः सूच्याद्विद्यमानया ददातु वीरं शतदायमुक्थ्यम् ॥ १ ॥
यास्ते राके सुमतयः सुपेशसो याभिर्देदासि दाशुषे वसूनि ।
ताभिर्नो अद्य सुमना उपागहि सहस्रापोषं सुभगे रराणा ॥ २ ॥

॥ ४९ ॥ देवानां पत्नीरुशतीरवन्तु नः प्रावन्तु नस्तुजये वाजसातये ।
याः पार्थिवासो या अपामपि व्रते ता नो देवीः सुहवाः शर्म यच्छन्तु ॥ १ ॥
उत या व्यन्तु देवपत्नीरिन्द्राण्ययमाय्यश्विनी राट् ।
आ रोदसी वरुणानी शृणोतु व्यन्तु देवीर्ये ऋतुर्जनीनाम् ॥ २ ॥

॥ ५० ॥ यथा वृक्षमग्निर्विश्वाहा हन्यप्रति ।

ए॒वाह॒म॒द्य कि॒त॒वान॒क्षैर्ब॒ध्यास॒मप्र॒ति ॥ १ ॥

तु॒राणा॒म॒तु॒राणां॑ वि॒शाम॒वर्जु॒षीणा॒म् ।

स॒मैतुं॑ वि॒श्वतो॑ भ॒गो अ॒न्तर्ह॒स्तं कृ॒तं म॒म ॥ २ ॥

इ॒डे अ॒मिं स्वा॒वसुं॑ न॒मो॒भिरि॒ह प्र॒सक्तो॑ वि च॒यत्कृ॒तं नः॑ ।

र॒क्षैरि॒व प्र भ॑रे वा॒जय॑ज्ञिः प्र॒दक्षि॑णं म॒रुतां॑ स्तो॒ममृ॒ध्याम् ॥ ३ ॥

व॒यं ज॒येम॒ त्वया॑ यु॒जा वृ॒तम॒स्माक॑मं॒शमु॒दे॒वा भ॑रे॒भरे ।

अ॒स्मभ्य॑मि॒न्द्र व॑री॒यः सु॒गं कृ॒धि प्र श॑चू॒णां म॒घव॑न्नु॒ष्या रु॒ज ॥ ४ ॥

अ॒जैषं॑ त्वा संलि॒खित॑म॒जैष॑मु॒त संरु॑ध॒म् ।

अ॒विं वृ॒को यथा॑ म॒र्यदे॒वा म॒ग्न्यामि॑ ते कृ॒तम् ॥ ५ ॥

उ॒त प्र॒हाम॑ति॒दी॒वा ज॑यति कृ॒तमि॒व श्व॑प्ती वि चि॒नोति॑ काले ।

यो दे॒वका॑मो न ध॒नं रु॒णञ्चि॑ समि॒त्तं रा॒यः सृ॑जति स्व॒धाभिः॑ ॥ ६ ॥

गो॒भिष्ट॑रे॒माम॑तिं दुरे॒वां य॒वेन॑ वा क्षु॒धं पु॒रुहू॑त वि॒श्वे ।

व॒यं राज॑सु प्रथ॒मा ध॒नान्य॑रि॒ष्टासो॑ वृ॒जनी॑भिर्ज॒येम ॥ ७ ॥

कृ॒तं मे॒ दक्षि॑णे ह॒स्ते ज॒यो मे॒ सव्य॑ आ॒हितः॑ ।

गो॒जिङ्ग॑या॒सम॒श्वजि॑ङ्गनं॒जयो॑ हि॒रण्य॑जित् ॥ ८ ॥

अ॒श्वः फ॒ल॒वतीं॑ क्षु॒वं द॒त्त गां॑ क्षी॒रिणी॑मि॒व ।

सं मा॑ कृ॒तस्य॑ धा॒रया॑ ध॒नुः क्षा॒त्रेव॑ न॒क्षत॑ ॥ ९ ॥

बृ॒हस्प॑तिर्नः॒ परि॑ पातु प॒श्चादु॒तोत्तर॑स्मा॒दध॑रा॒दघा॑योः ।

॥ ५१ ॥

इ॒न्द्रः पु॒रस्ता॑दु॒त म॑ध्य॒तो नः॑ स॒खा स॒खिभ्यो॑ व॒रीयः॑ कृ॒णोतु॑ ॥ १ ॥

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

सं॒ज्ञानं॑ नः॒ स्वेभिः॑ सं॒ज्ञान॑म॒रणे॑भिः ।

॥ ५२ ॥

सं॒ज्ञान॑म॒ग्निना॑ यु॒वमि॒हासा॑सु नि य॒द्धत॑म् ॥ १ ॥

सं जा॒नाम॑हे॒ मन॑सा सं चि॒कित्वा॑ मा यु॒त्सहि॑ मन॑सा दे॒व्येन॑ ।

मा घो॒षा उ॒त्थुर्ब॑हु॒ले वि॒निर्ह॑ते॒ मेघुः॑ प॒प्रदि॒न्द्रस्या॑ह॒न्याग॑ते ॥ २ ॥

॥ ५३ ॥ अमुचभूयादधि यद्यमस्य बृहस्पते ऽभिर्शस्तेरमुषः ।
 प्रत्यौहतामश्विना मृत्युमस्सद्देवानाममे भिषजा शचीभिः ॥ १ ॥
 सं क्रामतं मा जहीतं शरीं प्राणापानौ ते सयुजाविह स्ताम् ।
 शतं जीव शरदो वर्धमानो ऽमिष्टे गोपा अधिपा वसिष्ठः ॥ २ ॥
 आयुर्वेसे अतिहितं पराचैरपानः प्राणः पुनरा ताविताम् ।
 अमिष्टदाहार्निर्ऋतेरुपस्थात्तदात्मनि पुनरा वैश्यामि ते ॥ ३ ॥
 मेमं प्राणो हासीन्मो अपानो ऽवहाय परा गात ।
 सप्तच्छविभ्य एनं परि ददामि त एनं स्वस्ति जरसे वहन्तु ॥ ४ ॥
 प्र विंशतं प्राणापानावनद्वाहाविव व्रजम् ।
 अयं जरिम्णः श्वेवधिररिष्ट इह वर्धताम् ॥ ५ ॥
 आ ते प्राणं सुवामसि परा यक्ष्मं सुवामि ते ।
 आयुर्नो विश्वतो दधद्यममिर्वरेण्यः ॥ ६ ॥
 उद्वयं तमसस्पारि रोहन्तो नाकमुत्तमम् ।
 देवं देवचा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमम् ॥ ७ ॥

॥ ५४ ॥ ऋचं सामं यजामहे याभ्यां कर्माणि कुर्वते ।
 एते सदेसि राजतो यज्ञं देवेषु यच्छतः ॥ १ ॥
 ऋचं सामं यदप्राक्षं हविरोजो यजुर्बलम् ।
 एष मा तस्मान्मा हिंसीद्वेदः पृष्टः शचीपते ॥ २ ॥

॥ ५५ ॥ ये ते पन्थानो ऽव दिवो येभिर्विश्वमैरयः ।
 तेभिः सुक्षया धेहि नो वसो ॥ १ ॥

॥ ५६ ॥ तिरश्चिराजेरसितात्पृदाकोः परि संभृतम् ।
 तत्कृष्णपर्वणो विषमियं वीरुदनीनशत ॥ १ ॥

इ॒यं वी॒रुन्मधु॑जा॒ता मधु॑श्चु॒न्मधु॑ला म॒धूः ।
 सा वि॒हुत॑स्य भेष॒ज्यथो॑ म॒शक॑ज॒म्भनी ॥ २ ॥
 यतो॑ द॒ष्टं यतो॑ धी॒तं तत॑स्ते नि॒र्ह्याम॑सि ।
 अ॒र्भस्य॑ तृ॒प्रदं॑शि॒नो म॒शक॑स्या॒रसं॑ वि॒षम् ॥ ३ ॥
 अ॒यं यो व॒क्रो वि॒परु॑र्य॒ङ्गो मुख॑ानि व॒क्रा वृ॒जिना॑ कृ॒णोषि॑ ।
 ता॒नि त्वं ब्र॑ह्मण॒स्पत इ॒षीका॑मि॒व सं न॑मः ॥ ४ ॥
 अ॒रस॑स्य श॒र्कोट॑स्य नी॒चीन॑स्योप॒सर्प॑तः ।
 वि॒षं ह्य॑स्यादि॒ष्यथो॑ ए॒नम॑जी॒जभ॑म् ॥ ५ ॥
 न ते बा॒होर्ब॑ल॒मस्ति॒ न शी॑र्षे नो॒त म॑ध्यतः ।
 अथ॑ किं पा॒पया॑मु॒या पु॒च्छे वि॒भर्षे॑र्भ॒कम् ॥ ६ ॥
 अ॒दन्ति॑ त्वा पि॒पीलि॑का वि वृ॒क्षन्ति॑ म॒यूर्यैः॑ ।
 सर्वे॑ भ॒ल ब्र॑वाथ श॒र्कोट॑म॒रसं॑ वि॒षम् ॥ ७ ॥
 य उ॒भाभ्यां॑ प्र॒हर॑सि पु॒च्छेन॑ चा॒स्येन॑ च ।
 आ॒स्ये॒ऽन ते॑ वि॒षं कि॒मु ते पु॒च्छधा॑व॒सत् ॥ ८ ॥

यदा॒शसा॑ वद॒तो मे॑ वि॒बुक्षु॑भे यद्याच॑मान॒स्य च॑र॒तो ज॒नो॑ अ॒नु । ॥ ५७ ॥
 यदा॒त्मनि॑ त॒च्चो मे॑ वि॒रिष्टं॑ सर॒स्वती॒ तदा॑ पृ॒णहु॑तेन ॥ १ ॥
 स॒प्त क्ष॑रन्ति शि॒शवे॑ म॒रुत्व॑ते पि॒त्रे पु॒त्रासो॑ अ॒र्षवी॑वत॒नूतानि॑ ।
 उ॒भे इ॒दस्यो॑भे अ॒स्य रा॑जत उ॒भे य॑तेते उ॒भे अ॒स्य पु॑ष्यतः ॥ २ ॥

इन्द्रा॑वरुणा सु॒तपा॑वि॒मं सु॒तं सोमं॑ पि॒बतं॑ म॒द्यं धृ॑तव्र॒तौ । ॥ ५८ ॥
 यु॒वो रथो॑ अ॒ध्वरो॑ दे॒ववी॑तये प्र॒ति स्व॑स॒रमु॑प॒ यातु॑ पी॒तये ॥ १ ॥
 इन्द्रा॑वरुणा म॒धुम॑त्तम॒स्य वृ॒ष्णः सोम॑स्य वृ॒ष्णा वृ॒षेयाम् ।
 इ॒दं वा॒मन्धः॑ परि॒षिक्त॑मा॒सद्या॑स्मिन्ब॒र्हिषि॑ मा॒दये॑याम् ॥ २ ॥

यो नः॑ श॒पाद॑श॒पतः॑ श॒पतो॑ य॒च्च नः॑ श॒पात् । ॥ ५९ ॥

वृक्ष इव विद्युता हत आ मूलादनु मुच्यतु ॥ १ ॥

॥ पञ्चमो ऽगुपाठः ॥

॥ षोडशः प्रपाठकः ॥

॥ ६० ॥ ऊर्जं विभङ्गसुवनिः सुमेधा अघोरिण चक्षुषा मिषियेण ।

गृहानैमि सुमना वन्दमानो रम्यं मा विभीत मत् ॥ १ ॥

इमे गृहा मयोभुव ऊर्जस्वन्तः पर्यस्वन्तः ।

पूर्णा वामेन तिष्ठन्तस्ते नो जानन्वायतः ॥ २ ॥

येषामध्येति प्रवसन्त्येषु सौमनसो बहुः ।

गृहानुप ह्यामहे ते नो जानन्वायतः ॥ ३ ॥

उपहूता भूरिधनाः सखायः स्वादुसमुदः ।

अक्षुष्या अतृषा स्त गृहा मासङ्घिभीतन ॥ ४ ॥

उपहूता इह गाव उपहूता अजावयः ।

अथो अन्नस्य कीलाल उपहूतो गृहेषु नः ॥ ५ ॥

सूनृतावन्तः सुभगा इरावन्तो हसामुदाः ।

अतृषा अक्षुष्या स्त गृहा मासङ्घिभीतन ॥ ६ ॥

इहैव स्त मानु गात विश्वा रुमासि पुष्यत ।

ऐषामि भद्रेणा सह भूयांसो भवता मया ॥ ७ ॥

॥ ६१ ॥ यदये तपसा तप उपतप्यामहे तपः ।

प्रियाः श्रुतस्व भूयास्यायुष्मन्तः सुमेधसः ॥ १ ॥

अये तपस्तप्यामह उप तप्यामहे तपः ।

श्रुतानि श्रुन्तानो वयमायुष्मन्तः सुमेधसः ॥ २ ॥

॥ ६२ ॥ अयमग्निः सत्यतिर्वृद्धवृष्णो रथीव पत्नीनजयत्पुरोहितः ।

नाभा पृषिषां निहितो दविद्युतदधस्पदं कृणुतां ये पृतन्यवः ॥ १ ॥

पृतनाजितं सहमानमपिमुक्थैर्हवामहे परमात्सधस्थात् । ॥६३॥
स नः पर्षदति दुर्गाणि विष्वा क्षामहेवो ऽति दुरितान्यपिः ॥ १ ॥

इदं यत्कृणः शकुनिरभिनिष्यतचपीपतत् । ॥६४॥
आपो मा तस्मात्सर्वसादुरितात्पान्वंहसः ॥ १ ॥
इदं यत्कृणः शकुनिरवामृक्षन्निर्घृते ते मुखेन ।
अग्निर्मा तस्मादेनसो गार्हपत्यः प्र मुञ्चतु ॥ २ ॥

प्रतीचीनफलो हि त्वमपामार्गं रुरोहिथ । ॥६५॥
सर्वान्मरुपथ्यं अधि वरीयो यावया इतः ॥ १ ॥
यहुष्कृतं यच्छर्मलं यद्वा चेरिम पापया ।
त्वया तद्विश्वतोमुखापामार्गोप मृज्महे ॥ २ ॥
य्यावदता कुनखिना वरुणेन यासहासिम ।
अपामार्गं त्वया वयं सर्वं तदप मृज्महे ॥ ३ ॥

यद्यन्तरिक्षे यदि वात आस यदि वृक्षेषु यदि वोल्पेषु । ॥६६॥
यदस्रवन्पशव उद्यमानं तद्वाङ्मणं पुनरस्मानुपैतु ॥ १ ॥

पुनर्मैत्रिन्द्रियं पुनरात्मा द्रविणं ब्राह्मणं च । ॥६७॥
पुनरस्यो धिषण्या यथास्थाम कल्पयन्तामिहैव ॥ १ ॥

सरस्वति व्रतेषु ते दिव्येषु देवि धामसु । ॥६८॥
जुषस्व हव्यमाहुतं प्रजां देवि ररास्व नः ॥ १ ॥
इदं ते हव्यं घृतवत्सरस्वतीदं पितृणां हविरास्यं यत् ।
इमानि त उदिता शंतमानि तेभिर्वयं मधुमन्तः स्याम ॥ २ ॥
शिवा नः शंतमा भव सुमृडीका सरस्वति । मा ते युयोम संवृणः ॥३॥

॥६९॥ शं नो वातो वातु शं नस्तपतु सूर्यः ।
अहानि शं भवन्तु नः शं रात्री प्रति धीयतां शमुषा नो युञ्जतु ॥ १ ॥

॥७०॥ यत्किं चासौ मनसा यच्च वाचा यज्ञैर्जुहोति हविषा यजुषा ।
तन्मृत्युना निर्वृतिः संविदाना पुरा सत्यादाहुतिं हन्त्वस्य ॥ १ ॥
यातुधाना निर्वृतिरादु रक्षस्ते अस्य मन्वन्तृतेन सत्यम् ।
इन्द्रेषिता देवा आज्यमस्य मयन्तु मा तत्सं पादि यदसौ जुहोति ॥ २ ॥
अजिराधिराजौ म्येनौ संपातिनाविव ।
आज्यं पृतन्यतो हतां यो नः कक्षाभ्यधायति ॥ ३ ॥
अपाञ्चौ त उभौ बाहू अपि नक्षाम्यास्यम् ।
अमेर्देवस्य मन्युना तेन ते ऽवधिषं हविः ॥ ४ ॥
अप नक्षामि ते बाहू अपि नक्षाम्यास्यम् ।
अमेर्घोरस्य मन्युना तेन ते ऽवधिषं हविः ॥ ५ ॥

॥७१॥ परि त्वामे पुरं वयं विप्रं सहस्य धीमहि ।
धृषवन्ति दिवेदिवे हन्तारं भङ्गुरावतः ॥ १ ॥

॥७२॥ उत्तिष्ठताव पश्यतेन्द्रस्य भागमुत्थियम् ।
यदि आतं जुहोतन यद्यश्नातं ममत्तन ॥ १ ॥
आतं हविरो ध्विन्द्र प्र याहि जगाम सूरौ अर्ध्वनो वि मर्ध्यम् ।
परि त्वासते निधिभिः सखायः कुलपा न ब्राजपतिं चरन्तम् ॥ २ ॥
आतं मन्य ऊर्धनि आतमपौ सुशृतं मन्ये तदृतं नवीयः ।
माध्यन्दिनस्य सर्वनस्य दध्नः पिबेन्द्र वज्रिणुरुकृञ्जुषाणः ॥ ३ ॥

॥७३॥ समिद्धो अग्निर्वृषणा रथी दिवस्तप्नो घर्मो दुहते वामिषे मधु ।
वयं हि वां पुरुदमासो अग्निना हवामहे सधमादेषु कारवः ॥ १ ॥

समिद्धो अमिरश्चिना तप्नो वां घर्म आ गतम्
दुष्यन्ते नूनं वृषणेह धेनवो दस्त्रा मर्दन्ति वेधसः ॥ २ ॥
स्वाहाकृतः शुचिर्देवेषु यज्ञो यो अश्विनोश्चमसो देवपानः ।
तमु विश्वे अमृतासो जुषाणा गन्धर्वस्य प्रत्यास्त्रा रिहन्ति ॥ ३ ॥
यदुस्त्रियास्वाहुतं घृतं पयो ऽयं स वामश्विना भाग आ गतम् ।
माध्वी धर्तारा विदथस्य सत्यती तप्तं घर्म पिबतं रोचने दिवः ॥ ४ ॥
तप्नो वां घर्मो नक्षतु स्वहोता प्र वामध्वर्युश्चरतु पर्यस्वान् ।
मधोर्दुग्धस्याश्विना तनाया वीतं पातं पर्यस उस्त्रियायाः ॥ ५ ॥
उप द्रव पर्यसा गोधुगोषमा घर्मे सिञ्च पर्य उस्त्रियायाः ।
वि नाकमस्थत्सविता वरेण्यो ऽनुप्रयाणमुषसो वि राजति ॥ ६ ॥
उप ह्वये सुदुग्धां धेनुमेतां सुहस्तो गोधुगुत दोहदेनाम् ।
श्रेष्ठं सवं सविता साविषन्नो ऽभीद्धो घर्मस्तदु षु प्र वोचत् ॥ ७ ॥
हिङ्गुण्वती वसुपत्नी वसूनां वत्समिच्छन्ती मनसा न्यागन् ।
दुहामश्विभ्यां पयो अग्रेयं सा वर्धतां महते सौभगाय ॥ ८ ॥
जुष्टो दमूना अतिथिर्दुरोण इमं नो यज्ञमुप याहि विद्वान् ।
विश्वा अग्रे अभियुजो विहत्य शबूयतामा भरा भोजनानि ॥ ९ ॥
अग्रे शर्ध महते सौभगाय तव द्युन्नान्युत्तमानि सन्तु ।
सं जास्पत्यं सुयममा कृणुष्व शबूयतामभि तिष्ठा महांसि ॥ १० ॥
सूयवसाङ्गवती हि भूया अथा वयं भगवन्तः स्याम ।
अद्धि तृणमग्रे विश्वदानीं पिब शुद्धमुदकमाचरन्ती ॥ ११ ॥
॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

अपचितां लोहिनीनां कृष्णा मातेति शुश्रुम् । ॥ ७४ ॥
मुनेर्देवस्य मूलैर्न सर्वो विध्यामि ता अहम् ॥ १ ॥
विध्याम्यासां प्रथमां विध्याम्युत मध्यमाम् ।
इदं जघन्यामासामा छिनद्भि स्तुक्कामिव ॥ २ ॥

त्वाष्ट्रेणाहं वचसा वि त ईर्याममीमदम् ।
 अथो यो मन्युष्टे पते तमु ते शमयामसि ॥ ३ ॥
 व्रतेन त्वं व्रतपते समस्तो विश्वाहा सुमना दीदिहीह ।
 तं त्वा वयं जातवेदः समिधं प्रजावन्त उप सदेम सर्वे ॥ ४ ॥

॥ ७५ ॥ प्रजावतीः सूयवसे रुशन्तीः शुद्धा अपः सुप्रपाणे पिबन्तीः ।
 मा व स्तेन ईशत माघशंसः परि वो रुद्रस्य हेतिर्वृणक्तु ॥ १ ॥
 पदज्ञा स्थ रमतयः संहिता विश्वनाम्नीः ।
 उप मा देवीर्देविभिरेत ।
 इमं गोष्ठमिदं सदो घृतेनास्मान्समुक्षत ॥ २ ॥

॥ ७६ ॥ आ सुसंसः सुससो असंतीभ्यो असंसराः ।
 सेहोरसंतरा लवणाद्विक्रेदीयसीः ॥ १ ॥
 या यैष्या अपचितो ऽथो या उपपस्याः ।
 विजाभि या अपचितः स्वयंसंसः ॥ २ ॥
 यः कीकसाः प्रशृणाति तलीद्यमवतिष्ठति ।
 निरास्तं सर्वं जायान्यं यः कच्च ककुदि श्रितः ॥ ३ ॥
 पक्षी जायान्यः पतति स आ विशति पूरुषम् ।
 तदक्षितस्य भेषजमुभयोः सुक्षतस्य च ॥ ४ ॥
 विद्य वै ते जायान्य जानं यतो जायान्य जायसे ।
 कथं ह तच्च त्वं हनो यस्य कृणमो हविर्गृहे ॥ ५ ॥
 धृषतिव कलशे सोममिन्द्र वृषहा शूर समरे वसूनाम् ।
 माध्यन्दिने सर्वान् आ वृषस्व रयिष्ठानो रयिमस्मासु धेहि ॥ ६ ॥

॥ ७७ ॥ सांतपना इदं हविर्मरुतस्तज्जुष्टन । अस्माकोती रिशदसः ॥ १ ॥
 यो नो मर्तो मरुतो दुर्हणायुस्तिरश्चित्तानि वसवो जिघांसति ।

दुहः पाशा॒न्प्रति॑ मु॒ञ्चतां॑ स तपि॒ष्टेन॑ तपसा॒ हन्त॑ना तम् ॥ २ ॥
सं॒वा॒त्स॒रीणा॑ म॒रुतः॑ स्व॒र्का उ॒रु॒क्षयाः॑ सग॒णा मा॒नु॒षासः॑ ।
ते अ॒स॒त्पाशा॑न् मु॒ञ्चन्वे॑नसः सा॒तप॑ना म॒त्सरा॑ मा॒दयि॑ष्णवः ॥ ३ ॥

वि ते मु॒ञ्चामि॑ र॒श्नां वि॑ योक्तुं वि न॒ियोज॑नम् ।

॥ ७८ ॥

इ॒हैव त्वम॑र्जस ए॒ध्यमे ॥ १ ॥

अ॒सौ स॒चा॒णि धा॒रय॑न्तम॒मे यु॒नजि॑न् त्वा ब्र॒ह्म॒णा दै॒व्येन॑ ।
दी॒दि॒ह्य॑ स्म॒भ्यं द्रवि॑णेह भ॒द्रं प्रे॒मं वो॑चो ह॒विर्दा॑ दे॒वता॑सु ॥ २ ॥

य॒ज्ञे दे॒वा अ॒कृ॒ण्व॒भा॒ग॒धे॒यम॑मा॒वा॒स्ये सं॒वस॑न्तो म॒हि॒त्वा । ॥ ७९ ॥
ते॒ना नो॑ य॒ज्ञं पि॑पृ॒हि वि॒श्ववा॑रे र॒यिं नो॑ धेहि सु॒भगे॑ सु॒वीर॑म् ॥ १ ॥
अ॒हमे॒वा॒स्य॒मा॒वा॒स्या॒ऽमा॒मा व॑सन्ति सु॒कृ॒तो म॒यीमे॑ ।
म॒यि दे॒वा उ॒भये॑ सा॒ध्या॒श्वेन्द्र॑ज्ये॒ष्टाः स॒म॒ग॒च्छन्त॑ सर्वे ॥ २ ॥
आ॒ग॒न्वा॒ची सं॒गम॑नी वसू॒नामू॒र्जं पु॒ष्टं व॑स्वा॒वेश॑यन्ती ।
अ॒मा॒वा॒स्यायै॑ ह॒विषा॑ वि॒धेमो॒र्जं दु॒हाना॑ प॒यसा॑ न आ॒गन् ॥ ३ ॥
अ॒मा॒वा॒स्ये न त्वे॒तान्य॑न्यो वि॒श्वा रू॒पाणि॑ परि॒भूर्ज॑जान ।
य॒त्कामा॑स्ते जुहु॒मस्त॑न्नो अस्तु व॒यं स्या॑म॒ पत॑यो र॒यीणा॑म् ॥ ४ ॥

पू॒र्णा प॒श्चादु॑त पू॒र्णा पु॒रस्ता॑दुन्म॒ध्यतः॑ पौ॒र्णेमा॑सी जि॒गाय॑ । ॥ ८० ॥
तस्यां॑ दे॒वैः सं॒वस॑न्तो म॒हि॒त्वा ना॒कस्य॑ पृ॒ष्ठे स॒मिषा॑ म॒देम॑ ॥ १ ॥
वृ॒षभं॑ वा॒जिनं॑ व॒यं पौ॒र्णेमा॑सं य॒जाम॑हे ।
स नो॑ द॒दा॒त्व॒क्षि॒तां र॒यिम॑नु॒पद॑स्वतीम् ॥ २ ॥
प्र॒जाप॑ते न त्वे॒तान्य॑न्यो वि॒श्वा रू॒पाणि॑ परि॒भूर्ज॑जान ।
य॒त्कामा॑स्ते जुहु॒मस्त॑न्नो अस्तु व॒यं स्या॑म॒ पत॑यो र॒यीणा॑म् ॥ ३ ॥
पौ॒र्णेमा॑सी प्रथ॒मा य॒ज्ञिया॑सीद॒हं रा॒चीणा॑मति॒शर्व॑रेषु ।
ये त्वां य॒ज्ञैर्य॑ज्ञि॒ये अ॒र्धय॑न्त्य॒मी ते ना॒कं सु॒कृतः॑ प्र॒विष्टाः॑ ॥ ४ ॥

॥ ८१ ॥ पूर्वापरं चरतो माययैतौ शिशू क्रीडन्तौ परि यातो ऽर्हवम् ।
विश्वान्यो भुवना विचष्टे चतूरन्यो विदधेज्जायसे नवः ॥ १ ॥
नवोनवो भवसि जायमानो ऽहं केतुरुषसामेष्यम् ।
भागं देवेभ्यो वि दधास्यायन् चन्द्रमस्तिरसे दीर्घमायुः ॥ २ ॥
सोमस्यांशो युधां पते ऽनूनो नाम वा असि ।
अनूनं दर्श मा कृधि प्रजया च धनेन च ॥ ३ ॥
दृशे ऽसि दर्शतो ऽसि समयो ऽसि समन्तः ।
समयः समन्तो भूयासं गोभिरनैः प्रजया पशुभिर्गृहैर्धनेन ॥ ४ ॥
योऽस्मान्वेष्टि यं वयं द्विष्मस्तस्य त्वं प्राणेना पायस्व ।
आ वयं पायिषीमहि गोभिरनैः प्रजया पशुभिर्गृहैर्धनेन ॥ ५ ॥
यं देवा अंशुमापाययन्ति यमक्षितमक्षिता भक्षयन्ति ।
तेनास्मानिन्द्रो वरुणो बृहस्पतिरा पाययन्तु भुवनस्य गोपाः ॥ ६ ॥

॥ सप्तमो ऽगुवाकः ॥

॥ ८२ ॥ अभ्यर्चेत सुष्टुतिं गर्भमाजिमस्मासु भद्रा द्रविणानि धत्त ।
इमं यज्ञं नयत दवता नो घृतस्य धारा मधुमत्पवनाम् ॥ १ ॥
मय्यये अयिं गृह्णामि सह क्षत्रेण वर्चसा बलेन ।
मयि प्रजां मय्यायुर्दधामि स्वाहा मय्ययिम् ॥ २ ॥
इहैवाये अधि धारया रयिं मा त्वा नि क्रन्पूर्वचित्ता निकारिणः ।
क्षत्रेणामे सुयममस्तु तुभ्यमुपसत्ता वर्धतां ते अनिष्टृतः ॥ ३ ॥
अबभिरुषसामयमख्यदबहानि प्रथमो जातवेदाः ।
अनु सूर्य उषसो अनु रश्मीननु द्यावापृथिवी आ विवेश ॥ ४ ॥
प्रत्यभिरुषसामयमख्यदबहानि प्रथमो जातवेदाः ।
प्रति सूर्यस्य पुरुधा च रश्मीन्रति द्यावापृथिवी आ ततान ॥ ५ ॥
घृतं ते अये दिव्ये सधस्ये घृतेन त्वां मनुरद्या समिन्धे ।
घृतं ते देवीर्नेम्य आ वहन्तु घृतं तुभ्यं दुहतां गावो अये ॥ ६ ॥

अप्सु ते राजचरुण गृहो हिरण्ययो मितः ।

॥ ८३ ॥

ततो धृतव्रतो राजा सर्वा दामानि मुञ्चतु ॥ १ ॥

दाक्षोदाक्षो राजन्नितो वरुण मुञ्च नः ।

यदापो अघ्ना इति वरुणेति यदूचिम ततो वरुण मुञ्च नः ॥ २ ॥

उदुक्तमं वरुण पाशमस्मदबाधमं वि मध्यमं श्रयाय ।

अधा वयमादित्य व्रते तवानागसो अदितये स्याम ॥ ३ ॥

प्रासत्पाशावरुण मुञ्च सर्वान्य उक्तमा अधमा वारुणा ये ।

दुष्वमं दुरितं निष्वास्सदधं गच्छेम सुकृतस्य लोकम् ॥ ४ ॥

अनाधृष्यो जातवेदा अमर्त्यो विराडमे क्षत्रभृद्दीहिह ।

॥ ८४ ॥

विष्वा अमीवाः प्रमुञ्चन्मानुषीभिः शिवाभिरद्य परि पाहि नो गर्यम् ॥ १ ॥

इन्द्र क्षत्रमभि वाममोजो ऽजायथा वृषभ चर्षणीनाम् ।

अपानुदो जनममित्रायन्तमुरुं देवेभ्यो अकृणोरु लोकम् ॥ २ ॥

मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः परावत आ जगम्यात्परस्याः ।

सृकं संशाय पविमिन्द्र तिम्रं वि शबून्ताडि वि मृधो नुदस्व ॥ ३ ॥

त्यमू षु वाजिनं देवजूतं सहोवानं तरुतारं रथानाम् ।

॥ ८५ ॥

अरिष्टनेमिं पृतनाजिमाशुं स्वस्तये तास्मिहिहा हुवेम ॥ १ ॥

चातारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं हवेहवे सुहवं शूरमिन्द्रम् ।

॥ ८६ ॥

हुवे नु शक्रं पुरुहूतमिन्द्रं स्वस्ति न इन्द्रो मघवान्कृणोतु ॥ १ ॥

यो अग्नौ रुद्रो यो अप्सवपन्नर्य ओषधीर्वीर्य आविवेश ।

॥ ८७ ॥

य इमा विष्वा भुव्नानि चाक्षुषे तस्मै रुद्राय नमो अस्त्यगवे ॥ १ ॥

॥ ८८ ॥ अपेक्षरिस्वरिवा असि । विषे विषमपृक्त्वा विषमिद्धा अपृक्त्वाः ।
अहिमेवाभ्यपेहि तं जहि ॥ १ ॥

॥ ८९ ॥ अपो दिव्या अचायिषं रसेन समपृक्षमहि ।
पर्यस्वानप आगमं तं मा सं सृज वर्यसा ॥ १ ॥
सं मापे वर्यसा सृज सं प्रजया समायुषा ।
विद्युर्मे अस्य देवा इन्द्रो विद्यात्सहस्रभिः ॥ २ ॥
इदमापः प्र वहतावद्यं च मलं च यत् ।
यज्ञाभिदुद्रोहानृतं यज्ञं शेपे अभीरुणम् ॥ ३ ॥
एधो ऽस्येधिषीय समिदसि समेधिषीय । तेजो ऽसि तेजो मयि धेहि ॥ ४ ॥

॥ ९० ॥ अपि वृक्ष पुराणवद्वततेरिव गुष्पितम् । ओजो दासस्य दम्भय ॥ १ ॥
वयं तदस्य संभृतं वस्विन्द्रेण वि भजामहे ।
ह्यापयामि भजः शिषं वरुणस्य व्रतेन ते ॥ २ ॥
यथा शेपो अपायते स्त्रीषु चासदनावयाः ।
अवस्थस्य कृदीवतः शाकुरस्य नितोदिनः ।
यदाततमव तत्तनु यदुत्ततं नि तत्तनु ॥ ३ ॥
॥ अष्टमो ऽनुवाकः ॥

॥ ९१ ॥ इन्द्रः सुचामा स्वर्वाँ अवोभिः सुमृडीको भवतु विश्ववेदाः ।
बाधतां द्वेषो अभयं नः कृणोतु सुवीर्यस्य पतयः स्याम ॥ १ ॥

॥ ९२ ॥ स सुचामा स्वर्वाँ इन्द्रो अस्मदाराच्चिद्वेषः सनुतयुयोतु ।
तस्य वयं सुमती यज्ञियस्यापि भद्रे सौमनसे स्याम ॥ १ ॥

॥ ९३ ॥ इन्द्रेण मन्युना वयमभि ध्याम पृतन्यतः । व्रन्तो वृषाण्यप्रति ॥ १ ॥

ध्रुवं ध्रुवेण हविषाव सोमं नयामसि । ॥९४॥
यथा न इन्द्रः केवलीर्विशः संमनसस्कारत् ॥ १ ॥

उदस्य श्यावौ विधुरौ गृध्रौ घामिव पेततुः । ॥९५॥
उच्छोचनप्रशोचनावस्योच्छोचनौ हृदः ॥ १ ॥
अहमेनावुदतिष्ठिपं गावौ आन्तसदाविव ।
कुर्कुराविव कूजन्तावुदवन्तौ वृकाविव ॥ २ ॥
आतोदिनौ नितोदिनावथो संतोदिनावुत ।
अपि नक्षाम्यस्य मेढं य इत स्त्री पुमां जभारं ॥ ३ ॥

असदग्नावः सदने ऽपन्नवसतिं वयः । ॥९६॥
आस्थाने पर्वता अस्थु स्थानि वृक्षावतिष्ठिपन् ॥ १ ॥

यदद्य त्वा प्रयति यज्ञे अस्मिन्होतश्चिकित्वन्नवृणीमहीह । ॥९७॥
ध्रुवमयो ध्रुवमुता श्विष्ठ प्रविष्टान्यज्ञमुप याहि सोमम् ॥ १ ॥
समिन्द्र नो मनसा नेष गोभिः सं सूरिभिर्हरिवन्तं स्वस्त्या ।
सं ब्रह्मणा देवहितं यदस्ति सं देवानां सुमतौ यज्ञियानाम् ॥ २ ॥
यानावह उशतो देव देवास्तान्नेरय स्वे अमे सधस्थे ।
जक्षिवांसः पपिवांसो मधून्यस्यै धत्त वसवो वसूनि ॥ ३ ॥
सुगा वो देवाः सदना अकर्म य आजग्म सर्वने मा जुषाणाः ।
वहमाना भरमाणाः स्वा वसूनि वसुं घर्म दिवमा रोहतानु ॥ ४ ॥
यज्ञं यज्ञं गच्छ यज्ञपतिं गच्छ स्वां योनिं गच्छ स्वाहा ॥ ५ ॥
एष ते यज्ञो यज्ञपते सहसूक्तवाकः सुवीर्यः स्वाहा ॥ ६ ॥
वषड्दुतेभ्यो वषड्दुतेभ्यः । देवा गानुविदो गानुं विस्वा गानुमित ॥७॥
मनसस्पत इमं नो दिवि देवेषु यज्ञम् । स्वाहा दिवि स्वाहा पृथिव्यां
स्वाहान्नरिष्टे स्वाहा वाते धां स्वाहा ॥ ८ ॥

॥९८॥ सं ब॒हिर॒क्तं ह॒विषा घृ॒तेन॒ समि॒न्द्रेण॒ वसु॒ना सं म॒रुभिः ।
सं दे॒वैर्वि॒श्वदे॒वेभि॒र॒क्तमिन्द्रं॒ गच्छतु॒ हविः स्वाहा ॥ १ ॥

॥९९॥ परि॒ स्तृणीहि॒ परि॒ धेहि॒ वेदिं॒ मा जा॒मिं मो॒षीर॒मुया श॒याना॒म् ।
होतृ॒षद॑नं॒ हरि॑तं॒ हिर॒ण्ययं॒ निष्का॒ एते॒ यज॑मानस्य॒ लोके ॥ १ ॥

॥१००॥ पर्या॒वर्ते॒ दुष्व॒भ्यात्पा॒पात्स्व॒भ्याद॒भूत्याः ।
ब्र॒ह्मा॒हम॒न्तरं॒ कृ॒ण्वे परा॒ स्वप्न॑मु॒खाः शुचः ॥ १ ॥

॥१०१॥ यत्स्वप्ने॒ अन्न॑म॒घ्नामि॒ न प्रा॒तरधि॑गम्यते ।
सर्वं॒ तद॑स्तु मे शि॒वं न॒हि तद्भृ॑म्यते दि॒वा ॥ १ ॥

॥१०२॥ न॒मस्कृ॑त्य द्यावापृथि॒वीभ्या॑म॒न्तरि॑क्षाय मृत्यवे ।
मे॒ष्ट्याम्य॒र्ध्वेस्तिष्ठ॑न्मा मा हिं॒सिषु॑री॒श्वराः ॥ १ ॥

॥ नवमो ऽनुवाकः ॥

॥१०३॥ को अ॒स्या नो॒ दुहो॑ ऽव॒द्यव॑त्या उ॒बैष्य॑ति क्ष॒त्रियो॒ वस्य॑ इ॒क्षन् ।
को य॒ज्ञका॑मः क उ॒ पूर्ति॑कामः को दे॒वेषु॑ वनुते दी॒र्घमा॑युः ॥ १ ॥

॥१०४॥ कः पृ॒श्नं धे॒नुं वरु॑णेन द॒क्षाम॑थर्वणे सु॒दुघां॒ नित्य॑वत्साम ।
बृ॒हस्प॑तिना स॒ख्यं जु॒षाणो॒ यथा॑व॒शं त॒चः क॑ल्पयाति ॥ १ ॥

॥१०५॥ अ॒प॒क्राम॑न्पौ॒रुषे॒यावृ॒णानो॒ दैव्यं॒ वचः॑ ।
प्र॒णीती॒रभ्या॑वर्त॒स्व वि॒श्वेभिः॒ सस्त्रि॑भिः सह ॥ १ ॥

॥१०६॥ यद॑स्मृति चकृम किं चि॒दय॑ उपा॒रिम॒ चरणे॑ जातवेदः ।

ततः पाहि त्वं नः प्रचेतः शुभे सस्त्रिभ्यो अमृतत्वमस्तु नः ॥ १ ॥

अव दिवस्तारयन्ति सप्त सूर्यस्य रश्मयः ।

॥ १०७ ॥

आपः समुद्रिया धारास्तास्ते शल्यमसिससन् ॥ १ ॥

यो न स्त्रायहिंसति यो न आविः स्वो विद्वानरणो वा नो अग्ने । ॥ १०८ ॥

प्रतीच्येत्वरणी दत्वती तान्मेषामग्ने वास्तु भून्मो अपत्यम् ॥ १ ॥

यो नः सुप्तां जायतो वाभिदासात्तिष्ठतो वा चरतो जातवेदः ।

वैश्वानरेण सयुजा सजोषास्ताअतीचो निर्देह जातवेदः ॥ २ ॥

इदमुयाय बभवे नमो यो अक्षेषु तनूवशी ।

॥ १०९ ॥

घृतेन कलिं शिखामि स नो मृडातीदृशे ॥ १ ॥

घृतमप्सराभ्यो वह त्वमग्ने पांसूनक्षेभ्यः सिकता अपञ्च ।

यथाभागं हव्यदाति जुषाणा मदन्ति देवा उभयानि हव्या ॥ २ ॥

अप्सरसः सधमाद मदन्ति हविर्धानमन्तरा सूर्ये च ।

ता मे हस्तौ सं सृजन्तु घृतेन सपत्न मे कितवं रन्धयन्तु ॥ ३ ॥

आदिनवं प्रतिदीवे घृतेनास्मौ अभि क्षर ।

वृक्षमिवाश्रया जहि यो अस्मान्प्रतिदीव्यति ॥ ४ ॥

यो नो हुवे धनमिदं चकार यो अक्षाणां ग्लहनं शेषणं च ।

स नो देवो हविरिदं जुषाणो गन्धर्वेभिः सधमादं मदेम ॥ ५ ॥

संवसव इति वो नामधेयमुयंपण्या राष्ट्रभृतो ह्यपक्षाः ।

तेभ्यो व इन्द्रवो हविषा विधेम वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥ ६ ॥

देवान्यन्नायितो हुवे ब्रह्मचर्यं यदूषिम ।

अक्षान्यद्बभूनालभे ते नो मृडन्वीदृशे ॥ ७ ॥

अय इन्द्रश्च दाशुर्वे हतो वृषाण्यप्रति । उभा हि वृचहन्तमा ॥ १ ॥ ॥ ११० ॥

अथर्ववेद

वाभ्यामजयन्स्व १रय एव यावातस्थतुर्भुवनानि विष्वा ।
 प्रचर्षणी वृषणा वज्रबाहू अग्निमिन्द्रं वृषहणा हुवे ऽहम् ॥ २ ॥
 उप त्वा देवो अयभीक्ष्मसेन बृहस्पतिः ।
 इन्द्रं गीर्भिर्न आ विश यजमानाय सुचते ॥ ३ ॥

॥ १११ ॥ इन्द्रस्य कुक्षिरसि सोमधानं आत्मा देवानामुत मानुषाणाम् ।
 इह प्रजा जनय यास्त आसु या अन्यचेह तास्त रमन्ताम् ॥ १ ॥

॥ ११२ ॥ शुभ्रं नी द्यावापृथिवी अन्तिसुखे महिषते ।
 आपः सप्त सुसुवुर्देवीस्ता नो मुञ्चन्वंहसः ॥ १ ॥
 मुञ्चन्तु मा शपथ्याऽदयो वरुण्यादुत ।
 अथो यमस्य पङ्क्तीशश्चिन्मसाहेवकिल्बिषात् ॥ २ ॥

॥ ११३ ॥ तृष्टिके तृष्टबन्दन उदमं क्षिन्धि तृष्टिके ।
 यथा कृतद्विष्टासो ऽमुष्मै शेषावते ॥ १ ॥
 तृष्टासि तृष्टिका विषा विषातर्क्षसि ।
 परिवृक्ता यथासंसृषभस्य वशेव ॥ २ ॥

॥ ११४ ॥ आ ते ददे वक्षणाभ्य आ ते ऽहं हृदयाहृदे ।
 आ ते मुखस्य संकाशात्सर्वं ते वर्च आ ददे ॥ १ ॥
 प्रेतो यन्तु व्याध्यः प्रानुष्याः प्रो अशस्तयः ।
 अग्नी रक्षस्विनीहन्तु सोमो हन्तु दुरस्यतीः ॥ २ ॥

॥ ११५ ॥ प्र पतेतः पापि लक्ष्मि नश्येतः प्रामुतः पत ।
 अयस्सयेनाङ्गेन द्विषते त्वा संजामसि ॥ १ ॥
 या मा लक्ष्मीः पतयालूरजुष्टाभिचस्कन्द वन्दनेव वृक्षम् ।

अन्यथासत्सवितस्तामितो धा हिरण्यहस्तो वसु नो रराणः ॥ २ ॥
 एकशतं लक्ष्म्योऽमर्त्यस्य साकं तन्वा जनुषो ऽधि जाताः ।
 तासां पापिष्ठा निरितः प्र हिंमः शिवा अस्मभ्यं जातवेदो नि यद्ध ॥ ३ ॥
 एता एना व्याकरं खिले गा विष्टिता इव ।
 रमन्तां पुण्या लक्ष्मीर्याः पापीस्ता अनीनशम् ॥ ४ ॥

नमो ह्याय अर्चनाय चोदनाय धृषावे । ॥ ११६ ॥
 नमः शीताय पूर्वकामकृत्वे ॥ १ ॥
 यो अन्येद्युर्भयद्युरभ्येतीमं मण्डूकमभ्येतव्रतः ॥ २ ॥

आ मन्दैरिन्द्र हरिभिर्याहि मयूररोमभिः । ॥ ११७ ॥
 मा त्वा के चिद्वि यमन्वि न पाशिनो ऽति धनेष तौ इहि ॥ १ ॥

मर्माणि ते वर्मणा छादयामि सोमस्त्वा राजामृतेनानुं वस्ताम् । ॥ ११८ ॥
 उरोर्वरीयो वरुणस्ते कृणोतु जयन्तं त्वानुं देवा मन्दन्तु ॥ १ ॥

॥ इक्ष्मो ऽनुवाकः ॥
 ॥ सप्तदशः प्रपाठकः ॥
 ॥ सप्तमं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥ अन्नकाय मृत्यवे नमः प्राणा अपाना इह ते रमन्ताम् ।
 इहायमस्तु पुरुषः सहासुना सूर्यस्य भागे अमृतस्य लोके ॥ १ ॥
 उदेनं भगो अयभीदुदेनं सोमो अंशुमान् ।
 उदेनं मरुतो देवा उदिन्द्रापी स्वस्तये ॥ २ ॥
 इह ते ऽसुरिह प्राण इहायुरिह ते मनः ।
 उज्वा निर्ज्वत्याः पार्श्वेभ्यो दैर्घ्या वाचा भरामसि ॥ ३ ॥
 उत्क्रामातः पुरुष माव पत्न्या मृत्योः पङ्क्वीशमवमुञ्चमानः ।
 मा छित्वा अस्मास्त्रोकादग्नेः सूर्यस्य संहृशः ॥ ४ ॥
 तुभ्यं वातः पवतां मातरिश्वा तुभ्यं वर्षन्वमृतान्यापः ।
 सूर्यस्ते तवेऽं शं तपाति त्वां मृत्युर्दयतां मा प्र मेष्टाः ॥ ५ ॥
 उद्यानं ते पुरुष नावयानं जीवातुं ते दक्षतातिं कृणोमि ।
 आ हि रोहेमममृतं सुखं रयमथ जिघ्रिर्विदयमा वदासि ॥ ६ ॥
 मा ते मनस्तत्र गान्मा तिरो भून्मा जीवेभ्यः प्र मदो मानु गाः पितृन् ।
 विश्वे देवा अभि रक्षन्तु त्वेह ॥ ७ ॥
 मा गतानामा दीधीषा ये नयन्ति परावतम् ।
 आ रोह तमसो ज्योतिरेष्टा ते हस्तौ रभामहे ॥ ८ ॥
 श्यामश्च त्वा मा शबलश्च प्रेषितौ यमस्य यौ पथिरक्षी श्वानौ ।

अ॒र्वाडे॒हि मा वि दी॒ध्यो माच॑ तिष्ठः पराङ्मु॒नाः ॥ ९ ॥

मेतं प॒न्था॒मनु॑ गा भीम एष येन पूर्वे नेयथ तं ब्रवीमि ।

तम॑ ए॒तत्पु॑रुष मा प्र प॒न्था भ॑यं परस्तादभयं ते अ॒र्वाक् ॥ १० ॥ (१)

रक्ष॑न्तु त्वा॒ग्नयो॒ ये अ॒प्स्व॑न्ता रक्ष॑न्तु त्वा मनु॒ष्या॑ऽयमि॒न्धते॑ ।

वै॒श्वान॒रो रक्ष॑न्तु जा॒तवे॑दा दि॒व्यस्त्वा॒ मा धा॑ग्वि॒द्युता॒ सह ॥ ११ ॥

मा त्वा क्र॒थाद॑भि म॑स्तारा॒संक॑मुकाञ्चर ।

रक्ष॑न्तु त्वा द्यौ रक्ष॑न्तु पृथि॒वी सूर्य॑श्च त्वा रक्ष॑तां च॒न्द्रमा॑श्च ।

अ॒न्तरि॑क्षं रक्ष॑न्तु दे॒वहे॒त्याः ॥ १२ ॥

बो॒धश्च॑ त्वा प्र॒तीबो॒धश्च॑ रक्ष॑ताम॒स्वप्न॑श्च त्वा॒नव॑द्रा॒णश्च॑ रक्ष॑ताम् ।

गो॒पाय॑श्च त्वा जा॒गृवि॑श्च रक्ष॑ताम् ॥ १३ ॥

ते त्वा रक्ष॑न्तु ते त्वा गो॒पाय॑न्तु तेभ्यो नम॑स्तेभ्यः स्वाहा ॥ १४ ॥

जी॒वेभ्य॑स्त्वा स॒मुदे॑ वा॒युरि॒न्द्रो धा॑ता दधातु सवि॒ता चा॑य॒माणः॑ ।

मा त्वा प्रा॒णो बल॑ं हासीद॒सुं ते ऽनु॑ ह्र॒याम॑सि ॥ १५ ॥

मा त्वा ज॒म्भः स॑ह॒नुर्मा॑ तमो॑ विद॒न्मा जि॒ह्वा ब॑र्हिः प्र॒मयुः॑ क॒था स्याः॑ ।

उ॒क्षादि॒त्या व॑स॒वो भ॑र॒न्तूदि॒न्द्राग्नी॒ स्वस्त्ये॑ ॥ १६ ॥

उ॒क्षा द्यौ॒रुपृ॑थि॒ष्युष्य॑त्प्रजाप॑तिरयभीत् ।

उ॒क्षा मृ॒त्योरो॑ष॒धयः॑ सोम॑राज्ञीरपीप॒रन् ॥ १७ ॥

अ॒यं दे॒वा इ॒हैवा॑स्त्वयं मा॒मुच॑ गादि॒तः ।

इ॒मं स॒हस्र॑वीर्ये॒ण मृ॒त्योर्नु॑पारयामसि ॥ १८ ॥

उ॒क्षा मृ॒त्योर्पी॒परं॑ सं ध॒मन्तु॑ वयो॒धसः॑ ।

मा त्वा व्य॑स्तके॒ष्योऽ॒मा त्वाघ॑रुदो॒ रुद॑न् ॥ १९ ॥

आ॒हा॒र्षम॑विदं त्वा पु॒नरा॑गाः पु॒नर्णे॑वः ।

स॒र्वाङ्ग॑ स॒र्वे ते॒ चक्षुः॑ स॒र्वमा॑युश्च ते ऽवि॒दम् ॥ २० ॥

व्य॒वाह॑ते ज्योति॑रभूदप॒ त्वत्तमो॑ अ॒क्रमी॑त् ।

अ॒प॒ त्वन्मृ॑त्युं नि॒र्च॒तिम॑प॒ यक्ष्मं॑ नि द॒ध्मसि॑ ॥ २१ ॥ (२)

॥ २ ॥ आ रभस्वेमाममृतस्य शुष्टिमञ्जिद्यमाना जरदष्टिरस्तु ते ।
 असुं त आयुः पुनरा भरामि रजस्तमो मोषं गा मा प्र मेष्टाः ॥ १ ॥
 जीवतां ज्योतिरभ्येक्ष्यवाङ्मा त्वा हरामि शतशारदाय ।
 अवमुञ्चन्मृत्युपाशानशस्तिं द्राघीय आयुः प्रतरं ते दधामि ॥ २ ॥
 वातात्ते प्राणमविदं सूर्याच्चक्षुरहं तव ।
 यत्ते मनस्त्वयि तद्भारयामि सं वित्स्वाङ्गैर्वेदं जिह्यालपन् ॥ ३ ॥
 प्राणेन त्वा क्षिपदां चतुष्पदामग्निमिव जातमभि सं धमामि ।
 नमस्ते मृत्यो चक्षुषे नमः प्राणाय ते ऽकरम् ॥ ४ ॥
 अयं जीवतु मा मृतेमं समीरयामसि ।
 कृणोम्यस्मै भेषजं मृत्यो मा पुरुषं वधीः ॥ ५ ॥
 जीवलां नधारिषां जीवन्तीमोषधीमहम् ।
 चायमाणां सहमानां सहस्वतीमिह हुवे ऽस्मा अरिष्टतातये ॥ ६ ॥
 अधि ब्रूहि मा रभथाः सृजेमं तवैव सन्तसर्वहाया इहास्तु ।
 भवाश्वौ मृदतं शर्म यद्धतमपसिध्यं दुरितं धत्तमायुः ॥ ७ ॥
 अस्मै मृत्यो अधि ब्रूहीमं दयस्वोदितोऽयमेतु ।
 अरिष्टः सर्वोक्तः सुश्रुज्जरसा शतहायन आत्मना भुजमश्रुताम् ॥ ८ ॥
 देवानां हेतिः परि त्वा वृणक्तु पारयामि त्वा रजस उक्त्वा मृत्योरपीपरम् ।
 आरादमिं क्रव्यादं निरूहं जीवातवे ते परिधिं दधामि ॥ ९ ॥
 यत्ते नियानं रजसं मृत्यो अनवधर्षम् ।
 पथ इमं तस्माद्रक्षन्तो ब्रह्मास्मै वर्म कृणमसि ॥ १० ॥ (३)
 कृणोमि ते प्राणापानौ जरां मृत्युं दीर्घमायुः स्वस्ति ।
 वैवस्वतेन प्रहितान्यमदृतांश्चरतो ऽपं सेधामि सर्वान् ॥ ११ ॥
 आरादरातिं निर्घृतिं परो याहिं क्रव्यादः पिशाचान् ।
 रक्षो यत्सर्वं दुर्भूतं तत्तमं इवापं हन्मसि ॥ १२ ॥
 अमेहे प्राणममृतादायुष्मतो वन्वे जातवेदसः ।
 यथा न रिषा अमृतः सजूरसस्तत्ते कृणोमि तदु ते समृध्यताम् ॥ १३ ॥

शिवे ते स्ता द्यावापृथिवी असंतापे अभिधियौ ।
 शं ते सूर्य आ तपतु शं वातो वातु ते हृदे ।
 शिवा अभि क्षरन्तु त्वापो दिव्याः पर्यस्वतीः ॥ १४ ॥
 शिवास्ते सन्वोषधय उच्चाहार्धमधरस्या उत्तरां पृथिवीमभि ।
 तत्र त्वादित्यौ रक्षतां सूर्याचन्द्रमसावुभा ॥ १५ ॥
 यस्ते वासः परिधानं यां नीविं कृणुषे त्वम् ।
 शिवं ते तन्वेऽ तत्कृणमः संस्पृशे ऽरूक्ष्णमस्तु ते ॥ १६ ॥
 यत्क्षुरेण मर्चयता सुतेजसा वप्रा वपसि केशम्भु ।
 शुभं मुखं मा न आयुः प्र मोषीः ॥ १७ ॥
 शिवौ ते स्तां घ्रीहियवावबलासावदोमधौ ।
 एतौ यक्ष्मं वि बाधेते एतौ मुञ्चतो अंहसः ॥ १८ ॥
 यदस्नासि यत्पिबसि धान्यं कृष्याः पर्यः ।
 यदाद्यं यदनाद्यं सर्वं ते अन्नमविषं कृणोमि ॥ १९ ॥
 अहं च त्वा राचये चोभाभ्यां परि दद्यसि ।
 अरायेभ्यो जिघत्सुभ्य इमं मे परि रक्षत ॥ २० ॥ (४)
 शतं ते ऽयुतं हायनान्वे युगे चीणिं चत्वारि कृणमः ।
 इन्द्रायी विभे देवास्ते ऽनुं मन्यन्तामहंणीयमानाः ॥ २१ ॥
 शरदे त्वा हेमन्ताय वसन्ताय यीष्माय परि दद्यसि ।
 वर्षाणि तुभ्यं स्योनानि येषु वर्धन्त ओषधीः ॥ २२ ॥
 मृत्युरीशे द्विपदां मृत्युरीशे चतुष्पदाम् ।
 तस्माज्ज्ञां मृत्योर्गोपतेरुन्नरामि स मा बिभेः ॥ २३ ॥
 सो ऽरिष्टं न मरिष्यसि न मरिष्यसि मा बिभेः ।
 न वै तत्र क्षियन्ते नो यन्न्यधमं तमः ॥ २४ ॥
 सर्वो वै तत्र जीवति गौरश्चः पुरुषः पशुः ।
 यचेदं ब्रह्म क्रियते परिधिर्जीवनाय कम् ॥ २५ ॥
 परि त्वा पातु समानेभ्यो ऽभिचारात्सर्वन्पुण्यः ।

अमन्निर्भवामृतो ऽतिजीवो मा ते हासिषुरसंवः शरीरम् ॥ २६ ॥

ये मृत्यव एकशतं या नाष्टा अतिताप्याः ।

मुञ्चन्तु तस्मात्त्वा देवा अग्नेर्वैश्वानरादधि ॥ २७ ॥

अग्नेः शरीरमसि पारयिषू रक्षोहासि सपत्नहा ।

अथो अमीवचातनः पूतदुर्नाम भेषजम् ॥ २८ ॥ (५)

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

॥ ३ ॥ रक्षोहस्य वाजिनमा जिघर्मि मिथं प्रविष्टमुप यामि शर्म ।

शिशानो अग्निः क्रतुभिः समिद्धः स नो दिवा स रिषः पातु नक्तम् ॥ १ ॥

अयोदंष्ट्रो अर्चिषा यातुधानानुप स्पृश जातवेदः समिद्धः ।

आ जिह्या मूर्देवान्भस्व क्रव्यादो वृष्टापि धत्स्वासन् ॥ २ ॥

उभोभयाविन्नुप धेहि दंष्ट्रौ हिंस्रः शिशानो ऽवरं परं च ।

उतान्तरिक्षे परि यास्यमे जम्भैः सं धेस्यभि यातुधानान् ॥ ३ ॥

अग्ने त्वचं यातुधानस्य भिन्धि हिंसाशनिर्हरसा हन्वेनम् ।

प्र पर्वाणि जातवेदः शृणीहि क्रव्यात्क्रविष्णुर्वि चिनोत्वेनम् ॥ ४ ॥

यचेदानीं पश्यसि जातवेदस्तिष्ठन्तमग उत वा चरन्तम् ।

उतान्तरिक्षे पतन्तं यातुधानं तमस्ता विध्य शर्वा शिशानः ॥ ५ ॥

यज्ञैरिषूः संनममानो अग्ने वाचा शस्यो अशनिभिर्दिहानः ।

ताभिर्विध्य हृदये यातुधानान्प्रतीचो बाहून्प्रति भुज्येषाम् ॥ ६ ॥

उतारव्यान्स्पृणुहि जातवेद उतारैर्भाणो ऋष्टिभिर्यातुधानान् ।

अग्ने पूर्वो नि जहि शोशुचान आमादः क्ष्विक्कास्तमदन्वेनीः ॥ ७ ॥

इह प्र ब्रूहि यतमः सो अग्ने यातुधानो य इदं कृणोति ।

तमा रभस्व समिधा यविह नृचक्षसश्शुषे रन्ध्रयेनम् ॥ ८ ॥

तीक्ष्णेनाग्ने चक्षुषा रक्ष यज्ञं प्राञ्च वसुभ्यः प्र राय प्रचेतः ।

हिंस्रं रक्षांस्यभि शोशुचानं मा त्वा दभन्यातुधाना नृचक्षः ॥ ९ ॥

नृचक्षा रक्षः परि पश्य विक्षु तस्य चीणिं प्रति शृणीष्यथा ।

तस्यामे पृष्टीर्हरसा शृणीहि चेधा मूलं यातुधानस्य वृक्ष ॥ १० ॥ (६)
 चिर्यातुधानः प्रसितिं त एत्वृतं यो अमे अनृतेन हन्ति ।
 तमर्चिषा स्फूर्जयं जातवेदः समक्षमेनं गृणते नि युङ्क्ति ॥ ११ ॥
 यदमे अद्य मिथुना शपातो यद्वाचस्तृष्टं जनयन्त रेभाः ।
 मन्योर्मनसः शरव्याऽ जायते या तथा विध्य हृदये यातुधानान् ॥ १२ ॥
 परा शृणीहि तपसा यातुधानान्परामे रक्षो हरसा शृणीहि ।
 परार्चिषा मूरदेवां छृणीहि परासुतृपः शोशुचतः शृणीहि ॥ १३ ॥
 पराद्य देवा वृजिनं शृणन्तु प्रत्यगेनं शपथा यन्तु सृष्टाः ।
 वाचास्तेनं शरव ऋणन्तु मर्मन्विश्वस्येतु प्रसितिं यातुधानः ॥ १४ ॥
 यः पौरुषेयेण क्रविषा समङ्गते यो अश्व्येन पशुना यातुधानः ।
 यो अघ्याया भरति क्षीरममे तेषां शीर्षाणि हरसापि वृक्ष ॥ १५ ॥
 विषं गवां यातुधाना भरन्तामा वृक्षन्तामदितये दुरेवाः ।
 पौरणान्देवः संविता ददातु परा भागमोषधीनां जयन्ताम् ॥ १६ ॥
 संवत्सरीणं पय उस्त्रियायास्तस्य माशीद्यातुधानो नृचक्षः ।
 पीयूषममे यतमस्तितृप्सात्तं प्रत्यञ्चमर्चिषा विध्य मर्मणि ॥ १७ ॥
 सनादमे मृणसि यातुधानान् त्वा रक्षांसि पृतनासु जिम्युः ।
 सहमूराननु दह क्रव्यादो मा ते हेत्या मुक्षत देव्यायाः ॥ १८ ॥
 त्वं नो अमे अधरादुदक्तस्त्वं पश्चादुत रक्षा पुरस्तात् ।
 प्रति त्ये ते अजरासस्तपिष्ठा अघशंसं शोशुचतो दहन्तु ॥ १९ ॥
 पश्चात्पुरस्तादधरादुतोत्तरात्क्रविः कार्थ्येन परि पाह्यमे ।
 सखा सखायमजरो जरिष्णे अमे मर्तो अमर्त्यस्त्वं नः ॥ २० ॥ (७)
 तदमे चक्षुः प्रति धेहि रेभे शफारुजो येन पश्यसि यातुधानान् ।
 अथर्ववज्योतिषा देव्येन सत्यं धूर्वन्तमचितं न्योष ॥ २१ ॥

परि त्वामे पुरं वयं विप्रं सहस्य धीमहि ।

धृषद्वर्णि दिवेदिवे हन्तारं भङ्गुरावतः ॥ २२ ॥

विषेण भङ्गुरावतः प्रति स्म रक्षसो जहि ।

अग्ने तिग्मेन शोचिषा तपुस्याभिरर्चिभिः ॥ २३ ॥
 वि ज्योतिषा बृहता भान्यमिराविर्विश्वानि कृणुते महित्वा ।
 प्रादेवीर्मायाः संहते दुरेवाः शिशीते शृङ्गे रक्षोभ्यो विनिक्षे ॥ २४ ॥
 ये ते शृङ्गे अजरे जातवेदस्तिग्महेती ब्रह्मसंशिते ।
 ताभ्यां दुर्हादमभिदासन्तं किमीदिने प्रत्यञ्चमर्चिषा जातवेदो वि
 निस्व ॥ २५ ॥
 अग्नी रक्षांसि सेधति शुक्रशोचिरमर्त्यः । शुचिः पावक ईड्यः ॥ २६ ॥ (८)

॥ ४ ॥ इन्द्रासोमा तपतं रक्ष उञ्जतं न्यर्पयतं वृषणा तमोवृधः ।
 परा शृणीतमचितो न्योषतं हतं नुदेयां नि शिशीतमचिणः ॥ १ ॥
 इन्द्रासोमा समघर्शसमभ्यर्धं तपुर्धयस्तु चरुरग्निमाँ इव ।
 ब्रह्मद्विषे क्रव्यादे घोरचक्षसे द्वेषो धत्तमनवायं किमीदिने ॥ २ ॥
 इन्द्रासोमा दुष्कृतो वव्रे अन्तरनारम्भणे तमसि प्र विध्यतम् ।
 यतो नैषां पुनरेकश्चनोदयत्तद्वामस्तु सहसे मन्युमहवः ॥ ३ ॥
 इन्द्रासोमा वर्तयतं दिवो वधं सं पृथिव्या अघर्शसाय तर्हणम् ।
 उक्तक्षतं स्वर्यं पर्वतेभ्यो येन रक्षो वावृधानं निजूर्वयः ॥ ४ ॥
 इन्द्रासोमा वर्तयतं दिवस्पर्यग्नितप्रेभिर्युवममहन्मभिः ।
 तपुर्वधेभिरजरेभिरचिणो नि पर्शाने विध्यतं यन्तु निस्वरम् ॥ ५ ॥
 इन्द्रासोमा परि वां भूतु विश्वत इयं मतिः कक्ष्याश्चैव वाजिना ।
 यां वां होचां परिहिनोमि मेधयेमा ब्रह्माणि नृपतीव जिचतम् ॥ ६ ॥
 प्रति स्मरेषां तुजयन्निरेवैहेतं दुहो रक्षसो भङ्गुरावतः ।
 इन्द्रासोमा दुष्कृते मा सुगं भूद्यो मा कदा चिदभिदासति दुहुः ॥ ७ ॥
 यो मा पाकेन मनसा चरन्तमभिचष्टे अनृतेभिर्वचोभिः ।
 आप इव काशिना संगृभीता असन्नत्वासत इन्द्र वक्ता ॥ ८ ॥
 ये पाकशंसं विहरन्त एवैर्ये वा भद्रं दूषयन्ति स्वधाभिः ।
 अहये वा तान्मददातु सोम आ वा दधातु निर्जृतेरूपस्थे ॥ ९ ॥

यो नो रसं दिप्सन्ति पिबो अग्ने अश्वानां गवां यस्तनूनाम् ।
 रिपु स्तेन स्तैयकृद्भमेवु नि ष हीयतां तच्चाऽ तना च ॥ १० ॥ (९)
 परः सो अस्तु तच्चाऽ तना च तिस्रः पृथिवीरधो अस्तु विश्वाः ।
 प्रति शुषतु यशो अस्य देवा यो मा दिवा दिप्सन्ति यच्च नक्तम् ॥ ११ ॥
 सुविज्ञानं चिकितुषे जनाय सच्चासञ्च वचसी पस्पृधाते ।
 तयोर्यत्सत्यं यतरहजीयस्तदित्सोमो ऽवति हन्यासत ॥ १२ ॥
 न वा उ सोसो वृजिनं हिनोति न क्षत्रियं मिथुया धारयन्तम् ।
 हन्ति रक्षो हन्यासद्वदन्तमुभाविन्द्रस्य प्रसिती शयाते ॥ १३ ॥
 यदि वाहमनृतदेवो अस्मि मोघं वा देवाँ अप्यूहे अग्ने ।
 किमस्मभ्यं जातवेदो हणीषे द्रोघवाचस्ते निर्ऋत्यं सचन्ताम् ॥ १४ ॥
 अद्या मुरीय यदि यातुधानो अस्मि यदि वायुस्ततप पूरुषस्य ।
 अथा स वीरिदेशभिर्वि यूया यो मा मोघं यातुधानेत्याह ॥ १५ ॥
 यो मायातुं यातुधानेत्याह यो वा रक्षाः शुचिरस्मीत्याह ।
 इन्द्रस्तं हन्तु महता वधेन विश्वस्य जन्तोरधमस्पदीष्ट ॥ १६ ॥
 प्र या जिगाति स्वर्गलेव नक्तमप दुहुस्तब्धं गूहमाना ।
 वधमनन्तमव सा पदीष्ट यावाणो घ्नन्तु रक्षसं उपष्टैः ॥ १७ ॥
 वि तिष्ठध्वं मरुतो विक्ष्विष्यत गृभायत रक्षसः सं पिनष्टन ।
 वयो ये भूत्वा पतयन्ति नक्तभिर्ये वा रिपो दधिरे देवे अध्वरे ॥ १८ ॥
 प्र वर्तय दिवो ऽश्मानमिन्द्र सोमशितं मघवन्तं शिशाधि ।
 प्राक्तो अपाक्तो अधरादुदक्तोऽभि जहि रक्षसः पर्वतेन ॥ १९ ॥
 एत उ ते पतयन्ति श्वयातव इन्द्रं दिप्सन्ति दिप्सवो ऽदाभ्यम् ।
 शिशीते शक्रः पिशुनेभ्यो वधं नूनं सृजदशनिं यातुमद्भ्यः ॥ २० ॥ (१०)
 इन्द्रो यातूनामभवत्पराशरो हविर्मथीनामभ्याऽविवासताम् ।
 अभीदु शक्रः परशुर्यथा वनं पात्रेव भिन्दन्सत एतु रक्षसः ॥ २१ ॥
 उलूकयातुं शुशुलूकयातुं जहि श्वयातुमुत कोकयातुम् ।
 सुपर्णयातुमुत गृध्रयातुं दृषदेव प्र मृण रक्ष इन्द्र ॥ २२ ॥

मा नो रक्षो अभि नङ्गातुमावदपोहन्तु मिथुना ये किमीदिनः ।
 पृथिवी नः पार्थिवात्पातंहंसो ऽन्तरिक्षं दिव्यात्पातस्मान् ॥ २३ ॥
 इन्द्र जहि पुमांसं यातुधानमुत स्त्रियं मायया शशदानाम् ।
 वियीवासो मूर्देवा अदन्तु मा ते दृशन्सूर्यमुच्चरन्तम् ॥ २४ ॥
 प्रति चक्ष्व वि चक्ष्वेन्द्रश्च सोम जागृतम् ।
 रक्षोभ्यो वधमस्यतमशनिं यातुमघ्नः ॥ २५ ॥ (११)

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ५ ॥

अयं प्रतिसरो मणिर्वीरो वीराय बध्यते ।
 वीर्यवान्सपत्नहा शूरवीरः परिपाणः सुमङ्गलः ॥ १ ॥
 अयं मणिः सपत्नहा सुवीरः सहस्वाचाजी सहमान उयः ।
 प्रत्यङ्मृत्या दूषयन्नेति वीरः ॥ २ ॥
 अनेनेन्द्रो मणिना वृषमहचनेनासुरान्पराभावयन्मनीषी ।
 अनेनाजयद्यावापृथिवी उभे इमे अनेनाजयत्प्रदिशन्वतंसः ॥ ३ ॥
 अयं स्राक्त्र्यो मणिः प्रतीवर्तः प्रतिसरः ।
 ओजस्वाचिमृधो वशी सो अस्मान्पातु सर्वतः ॥ ४ ॥
 तदग्निराह तदु सोम आह बृहस्पतिः सविता तदिन्द्रः ।
 ते मे देवाः पुरोहिताः प्रतीचीः कृत्याः प्रतिसरैरजन्तु ॥ ५ ॥
 अन्तर्दधे द्यावापृथिवी उताहरुत सूर्यम् ।
 ते मे देवाः पुरोहिताः प्रतीचीः कृत्याः प्रतिसरैरजन्तु ॥ ६ ॥
 ये स्राक्त्र्यं मणिं जना वर्माणि कृण्वते ।
 सूर्य इव दिवमारुह्य वि कृत्या बाधते वशी ॥ ७ ॥
 स्राक्त्र्येन मणिन अर्षिणेव मनीषिणा ।
 अजैषं सर्वाः पृतना वि मृधो हन्मि रक्षसः ॥ ८ ॥
 याः कृत्या आङ्गिरसीर्याः कृत्या आसुरीः ।
 याः कृत्याः स्वयंकृता या उ चान्येभिराभृताः ।

उभयीस्ताः परा यन्तु परावतो नवति नाव्याऽ अति ॥ ९ ॥
अस्मै मणिं वर्म बध्नन्तु देवा इन्द्रो विष्णुः सविता रुद्रो अग्निः ।
प्रजापतिः परमेष्ठी विराड् विश्वानर ऋषयश्च सर्वे ॥ १० ॥ (१२)

उत्तमो अस्योषधीनामनडां जगतामिव ।

व्याघ्रः श्वपदामिव यमैक्षामाविदाम तं प्रतिस्पर्शनमन्ति तम् ॥ ११ ॥

स इद्याग्रो भवत्यथो सिंहो अथो वृषा ।

अथो सपत्नकर्षेणो यो बिभर्तीमं मणिम् ॥ १२ ॥

नैनं घ्नन्त्यप्सरसो न गन्धर्वा न मर्त्याः ।

सर्वा दिशो वि राजति यो बिभर्तीमं मणिम् ॥ १३ ॥

कश्यपस्त्वामसृजत कश्यपस्त्वा समैरयत् ।

अबिभस्त्वेन्द्रो मानुषे बिभर्त्संश्रेष्ठिणे ऽजयत् ।

मणिं सहस्रवीर्यं वर्म देवा अकृण्वत ॥ १४ ॥

यस्त्वा कृत्याभिर्यस्त्वा दीक्षाभिर्यज्ञैर्यस्त्वा जिघांसति ।

प्रत्यक्त्वमिन्द्र तं जहि वज्रेण शतपर्वणा ॥ १५ ॥

अयमिद्वै प्रतीवर्त ओजस्वान्संजयो मणिः ।

प्रजां धनं च रक्षतु परिपाणः सुमङ्गलः ॥ १६ ॥

असपत्नं नो अधरादसपत्नं न उत्तरात् ।

इन्द्रासपत्नं नः पश्चाज्ज्योतिः शूर पुरस्कृधि ॥ १७ ॥

वर्म मे द्यावापृथिवी वर्माहर्वर्म सूर्यः ।

वर्म मे इन्द्रश्चाग्निश्च वर्म धाता दधातु मे ॥ १८ ॥

ऐन्द्रामं वर्म बहुलं यदुग्रं विश्वे देवा नातिविध्यन्ति सर्वे ।

तन्मे तच्च चायतां सर्वतो बृहदायुष्मां जरदृष्टिर्यथासानि ॥ १९ ॥

आ मारुक्षदेवमणिर्मह्या अरिष्टतातये ।

इमं मेथिमभिसंविशध्वं तनूपानं चिवरूथमोजसे ॥ २० ॥

अस्मिन्निन्द्रो नि दधातु नृणामिमं देवासो अभिसंविशध्वम् ।

दीर्घायुत्वाय शतशारदायायुष्मां जरदृष्टिर्यथासन्त ॥ २१ ॥

स्वस्ति॒दा वि॒शां पति॑र्वृ॒चहा वि॒मृधो व॒शी ।

इन्द्रो॑ ब॒भ्रातु॑ ते म॒णिं जि॒गीवाँ॑ अ॒परा॑जितः ।

सोम॒पा अ॒भय॑करो वृषा ।

स त्वा र॒क्षतु॑ स॒र्वतो॑ दि॒वा नक्तं॑ च वि॒श्वतः॑ ॥ २२ ॥ (१३)

॥ चष्टादशः प्रपाठकः ॥

॥ ६ ॥

यौ ते मा॒तोन्म॒मार्जं॑ जा॒तायाः॑ पति॒वेद॑नौ ।

दु॒र्णामा॑ तच्च॒ मा गृ॑ध॒दलि॑श॒ उत॑ व॒त्सपः॑ ॥ १ ॥

प॒लाला॑नुप॒लालौ॑ शर्कु॒ कोक्कं॑ म॒लिमु॑चं प॒लीज॑कम् ।

आ॒श्रेषं॑ व॒त्रिवा॑सस॒मृक्ष॑यीवं प्र॒मीलि॑नम् ॥ २ ॥

मा सं वृ॒तो मो॑ष॒ सृप॑ ऊ॒रु मा॑र्व॒ सृपो॑ ऽन्तरा ।

कृ॒णोम्य॑स्यै भेष॒जं ब॒जं दु॒र्णाम॑चा॒तन॑म् ॥ ३ ॥

दु॒र्णामा॑ च सु॒नामा॑ चो॒भा सं॑वृ॒तमि॑ह॒तः ।

अ॒राया॑नप॒ हन्मः॑ सु॒नामा॑ स्त्रै॒णमि॑ह॒ताम् ॥ ४ ॥

यः कृ॒णः के॒न्यसु॑र॒ स्तब्ध॑ज॒ उत॑ तुरि॒डकः॑ ।

अ॒राया॑नस्या॒ मुष्का॑भ्यां भंस॒सो ऽप॑ हन्म॒सि ॥ ५ ॥

अ॒नुजि॑घ्रं प्र॒मृश॑न्तं क्र॒व्याद॑मु॒त रे॒हिम् ।

अ॒रायां॑ ह्यु॒किष्कि॑णो॒ बजः॑ पि॒ङ्गो अ॒नीन॑शत् ॥ ६ ॥

य॒स्त्वा स्व॑प्ने नि॒पद्य॑ते॒ भ्राता॑ भू॒त्वा पि॑ते॒व च ।

ब॒जस्तान् स॑ह॒तामि॑तः॒ क्लीब॑रूपांस्ति॒रीटि॑नः ॥ ७ ॥

य॒स्त्वा स्व॑प॒न्तीं त्स॑रति॒ यस्त्वा॑ दि॒प्सति॑ जा॒यती॑म् ।

ह्या॒यामि॑व प्र॒ तान्त्सू॑र्यैः परि॒क्राम॑न्ब॒नीन॑शत् ॥ ८ ॥

यः कृ॒णोति॑ मृ॒तव॑त्साम॒वतो॑का॒मिमां॑ स्त्रिय॒म् ।

तमो॑षधे त्वं ना॒शया॑स्याः॒ कम॑ल॒मञ्जि॑वम् ॥ ९ ॥

ये शा॒लाः परि॑नृत्यन्ति सा॒यं गर्द॑भना॒दिनः॑ ।

कु॒सूला॒ ये च॑ कु॒क्षिलाः॑ क॒कुभाः॑ क॒रुमाः॑ सि॒माः ।

तानोषधे त्वं गन्धेन विषूचीनाम्बि नाशय ॥ १० ॥ (१४)

ये कुकुन्धाः कुकूरभाः कृत्तीर्दृशानि बिभ्रति ।

झीवा इव प्रनृत्यन्तो वने ये कुर्वते घोषं तानितो नाशयामसि ॥ ११ ॥

ये सूर्ये न तितिष्ठन्त आतपन्तममुं दिवः ।

अरायान्वास्तवासिनो दुर्गन्धील्लोहितास्यान्मककान्नाशयामसि ॥ १२ ॥

य आत्मानमतिमात्रमंसं आधाय बिभ्रति ।

स्त्रीणां श्रोणिप्रतोदिन इन्द्र रक्षांसि नाशय ॥ १३ ॥

ये पूर्वे बध्वोऽयन्ति हस्ते शृङ्गाणि बिभ्रतः ।

आपाकेस्थाः प्रहासिनस्तस्त्रे ये कुर्वते ज्योतिस्तानितो नाशयामसि ॥ १४ ॥

येषां पश्चात्प्रपदानि पुरः पार्श्वीः पुरो मुखा ।

खलजाः शकधूमजा उरूगडा ये च मदमटाः कुम्भमुष्का अयाशवः ।

तानस्या ब्रह्मणस्पते प्रतीबोधेन नाशय ॥ १५ ॥

पर्यस्ताक्षा अप्रचङ्कशा अस्त्रिणाः सन्तु पण्डगाः ।

अव भेषज पादय य इमां संविवृत्सत्यपतिः स्वपतिं स्त्रियम् ॥ १६ ॥

उद्धर्षिणं मुनिकेशं जम्भयन्तं मरीमृशम् ।

उपेषन्तमुदुबलं तुण्डेलमुत शालुडम् ।

पदा प्र विध्य पाष्ण्यौ स्थालीं गौरिव स्यन्दना ॥ १७ ॥

यस्ते गर्भे प्रतिमृशाज्जातं वा मारयाति ते ।

पिङ्गस्तमुपधन्वा कृणोतु हृदयाविधम् ॥ १८ ॥

ये अन्नो जातान्मारयन्ति सूतिका अनुशेते ।

स्त्रीभागान्पिङ्गो गन्धर्वाच्चातो अभमिवाजतु ॥ १९ ॥

परिसृष्टं धारयतु यद्वितं माव पादि तत् ।

गर्भे त उयौ रक्षतां भेषजौ नीविभर्यौ ॥ २० ॥ (१५)

पवीनसात्तङ्गल्वाऽच्छायकादुत नमकात् ।

प्रजायै पत्ये त्वा पिङ्गः परि पातु किमीदिनः ॥ २१ ॥

आस्याच्चतुरक्षात्पञ्चपादादनङ्कुरे ।

वृन्तादभि प्रसर्पतः परि पाहि वरीवृतात् ॥ २२ ॥
 य आमं मांसमदन्ति पौरुषेयं च ये क्रविः ।
 गर्भान्खादन्ति केशवास्तानितो नाश्यामसि ॥ २३ ॥
 ये सूर्यात्परिसर्पन्ति सुषेव शशुरादधि ।
 वज्रश्च तेषां पिङ्गश्च हृदये ऽधि नि विध्यताम् ॥ २४ ॥
 पिङ्ग रक्ष जायमानं मा पुमांसं स्त्रियं क्रन ।
 आण्डादो गर्भान्मा दम्बाधस्वेतः किमीदिनः ॥ २५ ॥
 अप्रजास्त्वं मार्तवत्समाद्रोदमघमावयम् ।
 वृक्षादिव स्रजं कृत्वाप्रिये प्रति मुञ्च तत् ॥ २६ ॥ (१६)

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ७ ॥

या बभूवो याश्च शुक्रा रोहिणीरुत पृथ्वयः ।
 असिङ्गीः कृष्णा ओषधीः सर्वा अद्यावदामसि ॥ १ ॥
 चायन्तामिमं पुरुषं यक्ष्माहेवेषितादधि ।
 यासां द्यौः पिता पृथिवी माता समुद्रो मूलं वीरुधां बभूव ॥ २ ॥
 आपो अयं दिव्या ओषधयः ।
 तास्ते यक्ष्ममेनस्य ऽमङ्गादङ्गादनीनशन ॥ ३ ॥
 प्रस्तृणती स्तब्धिनीरिक्शुक्लाः प्रतच्छतीरोषधीरा वदामि ।
 अंशुमतीः काशिङ्नीर्या विशाखा ह्वयामि ते वीरुधो वैश्वदेवीर्
 उयाः पुरुषजीवनीः ॥ ४ ॥
 यवः सहः सहमाना वीर्यं ऽ यश्च वो बलम् ।
 तेनेममस्माद्यक्ष्मात्पुरुषं मुञ्चतीषधीरयो कृणोमि भेषजम् ॥ ५ ॥
 जीवलां नधारिषां जीवन्तीमोषधीमहम् ।
 अरुन्धतीमुन्नयन्तीं पुषां मधुमतीमिह हुवे ऽस्मा अरिष्टतातये ॥ ६ ॥
 इहा यन्तु प्रचेतसो मेदिनीर्वचसो मम ।
 यथेमं पारयामसि पुरुषं दुरितादधि ॥ ७ ॥

अ॒ग्नेर्घा॒सो अ॒पां गर्भे॑ या रो॒हन्ति॑ पुन॒र्णेवाः ।
 ध्रु॒वाः स॒हस्र॑ना॒ब्धीर्भेष॑जीः स॒न्वाभृ॑ताः ॥ ८ ॥
 अ॒वको॑ल्वा उ॒दका॑त्मान॒ ओष॑धयः । व्यृषन्तु दुरि॒तं तीक्ष्ण॑शृङ्गाः ॥ ९ ॥
 उ॒न्मुञ्च॑नीर्वि॒वरू॑णा उ॒या या विष॑दूषणीः ।
 अ॒थो ब॒लास॑नाशनीः कृ॒त्यदूष॑णीश्च यास्ता इ॒हा य॒न्त्वोष॑धीः ॥ १० ॥ (१७)
 अ॒प॒क्री॒ताः स॒हीय॑सी॒वीरु॑धो या अ॒भिष्टु॑ताः ।
 चा॒यन्ता॑म॒स्मिन्या॑मे॒ गाम॑श्च॒ पुरु॑षं प॒शुम् ॥ ११ ॥
 मधु॑म॒न्मूलं॑ मधु॑म॒दय॑मासां मधु॑म॒न्मध्यं॑ वी॒रुधां॑ ब॒भूव॑ ।
 मधु॑म॒त्य॒णी मधु॑म॒त्युष्प॑मासां म॒धोः संभ॑क्ता अ॒मृत॑स्य भ॒क्षो
 घृ॒तम॑च्च॒ दुहृ॑तां गो॒पु॒रोग॑वम् ॥ १२ ॥
 याव॑तीः किय॑तीश्चे॒माः पृ॒थि॒व्याम॑ध्योषधीः ।
 ता मा॑ स॒हस्र॑प॒र्यो मृ॒त्योर्मुञ्च॑न्व॒हसः॑ ॥ १३ ॥
 वै॒याघ्रो॑ म॒णि॒वीरु॑धां चा॒यमा॑खो ऽभि॒शस्ति॑पाः ।
 अ॒मीवाः॑ सर्वा॒ रक्षा॑स्यप॒ हन्त्व॑धि दूर॒म॒स्यत् ॥ १४ ॥
 सि॒ंहस्ये॑व स्त॒नयोः॑ सं वि॒जन्ते॑ ऽमे॒रिव॑ वि॒जन्त॑ आ॒भृता॑भ्यः ।
 ग॒वां यक्ष॑सः पु॒रुषा॑णां वी॒रु॒न्निर॑ति॒नुत्तो॑ ना॒थ्या ए॒तु स्रो॑त्याः ॥ १५ ॥
 मु॒मु॒चा॒ना ओष॑धयो ऽमे॒र्वैश्व॑ान॒राद॑धि ।
 भू॒मिं संत॑च॒तीरि॑त यासां राजा वन॒स्यतिः॑ ॥ १६ ॥
 या रो॒हन्त्या॑ङ्गि॒रसीः॑ पर्व॒तेषु॑ स॒मेषु॑ च ।
 ता नः॑ प॒र्य॒स्वतीः॑ शि॒वा ओष॑धीः सन्तु शं ह॒दे ॥ १७ ॥
 याश्चा॑हं वेद॒ वीरु॑धो याश्च प॒श्यामि॑ चक्षु॒षा ।
 अ॒ज्ञा॒ता जा॒नीम॑श्च या यासु॒ विद्म॑ च॒ संभृ॑तम् ॥ १८ ॥
 सर्वाः॑ स॒मया॑ ओष॒धीर्बो॑धन्तु वच॒सो मम॑ ।
 यथे॑मं पा॒रया॑मसि॒ पुरु॑षं दुरि॒ताद॑धि ॥ १९ ॥
 अ॒श्व॒न्यो द॒र्भो वी॒रुधां॑ सोमो राजा॒मृतं॑ ह॒विः ।
 व्री॒हि॒र्यव॑श्च भेष॒जी दि॒वस्पु॑षाव॒मर्त्यो॑ ॥ २० ॥ (१८)

उज्जिहीष्वे स्तनयन्त्यभिक्रन्दत्योषधीः ।
 यदा वः पृश्निमातरः पर्जन्यो रेतसावति ॥ २१ ॥
 तस्यामृतस्येमं बलं पुरुषं पाययामसि ।
 अथो कृणोमि भेषजं यथासंस्तुतहायनः ॥ २२ ॥
 बराहो वेद वीरुधं नकुलो वेद भेषजीम् ।
 सर्पा गन्धर्वा या विदुस्ता अस्मा अवसे हुवे ॥ २३ ॥
 याः सुपर्णा आङ्गिरसीर्दिष्या या रघटो विदुः ।
 वयांसि हंसा या विदुर्याश्च सर्वे पतपिणः ।
 मृगा या विदुरोषधीस्ता अस्मा अवसे हुवे ॥ २४ ॥
 यावतीनामोषधीनां गावः प्राञ्चन्यध्मा यावतीनामजावयः ।
 तावतीस्तुभ्यमोषधीः शर्म यच्छन्वाभृताः ॥ २५ ॥
 यावतीषु मनुष्या भेषजं भिषजो विदुः ।
 तावतीर्विश्वभेषजीरा भरामि त्वामभि ॥ २६ ॥
 पुष्पवतीः प्रसूमतीः फलिनीरफला उत ।
 संमातर इव दुहामस्मा अरिष्टतातये ॥ २७ ॥
 उत्साहार्धं पञ्चशलादथो दशशलादुत ।
 अथो यमस्य पङ्क्तीशास्त्रिंसाद्देवकिस्त्रिंशात् ॥ २८ ॥ (१९)

॥ ८ ॥

इन्द्रो मन्यतु मन्थिता शक्रः शूरः पुरंदरः ।
 यथा हनाम सेना अमित्राणां सहस्रशः ॥ १ ॥
 पूतिरज्जुरुपध्मानी पूतिं सेनां कृणोत्वमूम ।
 धूममयिं पराह्वयामित्रा हत्स्वा दधतां भयम् ॥ २ ॥
 अमूनश्चन्थ निः शृणीहि सादामून्सदिराजिरम् ।
 ताजङ्ग इव भज्यन्तां हन्वेनाब्धको वधैः ॥ ३ ॥
 परुषानमून्यरुषाहः कृणोतु हन्वेनाब्धको वधैः ।
 क्षिप्रं शर इव भज्यन्तां बृहज्जालेन संदिताः ॥ ४ ॥

अ॒न्तरि॒क्षं जाल॑मासीज्जाल॑द॒ण्डा दि॒शो म॒हीः ।
 तेना॒भिधाय॑ द॒स्यूनां॑ श॒क्रः सेना॑मपाव॒पत् ॥ ५ ॥
 बृ॒हद्भि जालं॑ बृ॒हतः॑ श॒क्रस्य॑ वा॒जिनी॑वतः ।
 तेन॑ श॒चून॒भि सर्वा॑न्यु॒ज्ज यथा॑ न मु॒च्यातै॑ क॒तम॒श्चनै॑षाम् ॥ ६ ॥
 बृ॒हत्ते जालं॑ बृ॒हत इन्द्र॑ शूर॒ सहस्रा॑र्घस्य॒ शत॑वीर्यस्य ।
 तेन॑ श॒तं सह॑स्रम॒युतं॑ न्य॒र्बुदं॑ ज॒घान॑ श॒क्रो द॒स्यूना॑म॒भिधाय॑ से॒नया ॥ ७ ॥
 अ॒यं लो॒को जाल॑मासीद्ध॒क्रस्य॑ म॒हतो॑ म॒हान् ।
 तेना॒हमिन्द्र॑ जालेना॒मूंस्तम॑सा॒भि द॒धामि॑ सर्वा॒न् ॥ ८ ॥
 से॒दि॒रुया व्यृ॑द्धि॒रार्ति॑श्चान॒पवा॒चना ।
 अ॒मस्त॑न्द्नी॒श्च मोह॑श्च तै॒रमून॑भि द॒धामि॑ सर्वा॒न् ॥ ९ ॥
 मृ॒त्यवे॑ ऽमू॒त्र य॑द्धामि मृ॒त्युपा॑शै॒रमी॑ सि॒ताः ।
 मृ॒त्योर्ये अ॑घ॒ला दू॒तास्ते॒भ्य ए॒नाम्र॑ति॒ नयामि॑ ब॒द्धा ॥ १० ॥ (२०)
 न॒यता॑मू॒र्न्मृ॒त्युदू॒ता यम॑दू॒ता अ॒पो॒म्भत॑ ।
 प॒रः स॒हस्रा॑ ह॒न्यन्तां॑ तृ॒णेद्वे॑नान्म॒त्यं भव॑स्य ॥ ११ ॥
 सा॒ध्या एकं॑ जाल॑द॒ण्डमु॒द्यत्य॑ य॒न्वो॒जसा॑ ।
 रु॒द्रा एकं॑ वस॑व॒ एक॑मादि॒त्यैरेक॑ उ॒द्यतः॑ ॥ १२ ॥
 वि॒श्वे दे॒वा उ॒परि॑ष्टादु॒ज्जन्तो॑ य॒न्वो॒जसा॑ ।
 म॒ध्येन॑ घ्नन्तो॒ यन्तु॑ से॒नाम॑ङ्गि॒रसो॑ म॒हीम् ॥ १३ ॥
 वन॑स्प॒तीचान॑स्प॒त्यानो॑षधी॒रुत॑ वी॒रुधः॑ ।
 वि॒पाञ्चतु॑ष्पादि॒ष्णामि॑ यथा॒ सेना॑म॒मूं ह॑नन् ॥ १४ ॥
 ग॒न्धर्वा॑प्सर॒सः सर्पा॑न्दे॒वान्यु॑णय॒जना॑न्पि॒तृन् ।
 दृ॒ष्टान॑दृ॒ष्टानि॑ष्णामि॒ यथा॑ से॒नाम॑मूं ह॑नन् ॥ १५ ॥
 इ॒म उ॒प्रा मृ॒त्युपा॑शा या॒नाक्र॑म्य॒ न मु॒च्यसे॑ ।
 अ॒मुषा॑ ह॒न्तु से॒नाया॑ इ॒दं कूटं॑ स॒हस्र॑शः ॥ १६ ॥
 घ॒र्मः समि॑द्धो अ॒भिना॑यं होमः स॒हस्र॑हः ।
 भ॒वश्च॑ पृ॒श्निबाहु॑श्च श॒र्व से॒नाम॑मूं ह॑तम् ॥ १७ ॥

मृत्योरोषमा पद्यन्तां क्षुधं सेदिं वधं भयम् ।
 इन्द्रश्चाक्षुजालाभ्यां शर्वं सेनाममूं हतम् ॥ १८ ॥
 पराजिताः प्र चसतामित्रा नुक्ता धावत ब्रह्मणा ।
 बृहस्पतिप्रणुत्तानां मामीषां मोचि कश्चन ॥ १९ ॥
 अवं पद्यन्तामेषामायुधानि मा शक्यतिधामिषुम् ।
 अथैषां बहु विभ्यतामिषवो घ्नन्तु मर्मणि ॥ २० ॥

सं क्रौशतामेनान्द्यावापृथिवी समन्तरिक्षं सह देवताभिः ।
 मा ज्ञातारं मा प्रतिष्ठां विदन्त मिथो विघ्नाना उप यन्तु मृत्युम् ॥ २१ ॥
 दिशश्चतस्रो ऽश्वतर्यो देवत्यस्य पुरोडाशाः शफा अन्तरिक्षमुद्भिः ।
 द्यावापृथिवी पक्षसी ऋतवो ऽभीशवो ऽन्तर्देशाः किंकरा वाक्प-
 रिरथ्यम् ॥ २२ ॥

संवत्सरो रथः परिवत्सरो रथोपस्थो विराडीषामी रथमुखम् । इन्द्रः
 सव्यष्टाश्चन्द्रमाः सारथिः ॥ २३ ॥

इतो जयेतो वि जय सं जय जय स्वाहा । इमे जयन्तु परामी जयन्तां
 स्वाहैभ्यो दुराहामीभ्यः । नीललोहितेनामूनभ्यवतनोमि ॥ २४ ॥ (२१)

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

॥ ९ ॥ कुतस्तौ जातौ कतमः सो अर्धः कस्माल्लोकात्कतमस्याः पृथिव्याः ।

वत्सौ विराजः सलिलादुदैतां तौ त्वा पृच्छामि कतरेण दुग्धा ॥ १ ॥

यो अक्रन्दयत्सलिलं महित्वा योनिं कृत्वा त्रिभुजं शयानः ।

वत्सः कामदुघो विराजः स गुहा चक्रे तच्चः पराचैः ॥ २ ॥

यानि त्रीणि बृहन्ति येषां चतुर्थं वियुनक्ति वाचम् ।

ब्रह्मैर्द्विद्यात्तपसा विपश्चिद्यस्मिन्नेकं युज्यते यस्मिन्नेकम् ॥ ३ ॥

बृहतः परि सामानि षष्टात्यञ्चाधि निर्मिता ।

बृहद्बृहत्या निर्मितं कुतो ऽधि बृहती मिता ॥ ४ ॥

बृहती परि मात्राया मातुर्मात्राधि निर्मिता ।

माया ह जज्ञे मायाया मायाया मातली परि ॥ ५ ॥
 वैश्वानरस्य प्रतिमोपरि द्यौर्यावद्गोदसी विवबाधे अपिः ।
 ततः षष्ठादामुतौ यन्ति स्तोमा उदितो यन्वभि षष्ठमहः ॥ ६ ॥
 षट् त्वा पृष्ठाम ऋषयः कश्यपेमे त्वं हि युक्तं युयुक्षे योग्यं च ।
 विराजमाहुर्ब्रह्मणः पितरं तां नो वि धेहि यतिधा सखिभ्यः ॥ ७ ॥
 यां प्रच्युतामनु यज्ञाः प्रच्यवन्त उपतिष्ठन्त उपतिष्ठमानाम् ।
 यस्या व्रते प्रसवे यक्षमेजति सा विराडृषयः परमे व्योमन् ॥ ८ ॥
 अप्राणैति प्राणेन प्राणतीनां विराट् स्वराजमभ्येति पश्चात् ।
 विश्वं मृशन्तीमभिरूपां विराजं पश्यन्ति ते न ते पश्यन्त्येनाम् ॥ ९ ॥
 को विराजो मिथुनत्वं प्र वेद क ऋतून्क उ कल्पमस्याः ।
 क्रमान्को अस्याः कतिधा विदुर्धान्को अस्या धाम कतिधा व्युष्टीः
 ॥ १० ॥ (२२)

इयमेव सा या प्रथमा व्यौहृदास्वितरासु चरति प्रविष्टा ।
 महान्तो अस्यां महिमानो अन्तर्वधूर्जिगाय नवगज्जनिषी ॥ ११ ॥
 छन्दःपक्षे उषसा पेपिशाने समानं योनिमनु सं चरेते ।
 सूर्यपत्नी सं चरतः प्रजानती केतुमती अजरे भूरितसा ॥ १२ ॥
 ऋतस्य पन्थामनु तिस्र आगुस्त्रयो घर्मा अनु रेत आगुः ।
 प्रजामेका जिह्वतूर्जमेका राष्ट्रमेका रक्षति देवयूनाम् ॥ १३ ॥
 अग्नीषोमावदधुर्या तुरीयासीद्यज्ञस्य पक्षावृषयः कल्पयन्तः ।
 गायत्रीं विष्टुभं जगतीमनुष्टुभं बृहद्वीं यजमानाय स्वराभरन्तीम् ॥ १४ ॥
 पञ्च व्युष्टीरनु पञ्च दोहा गां पञ्चनाम्नीमृतवो ऽनु पञ्च ।
 पञ्च दिशः पञ्चदशेन कृष्णास्ता एकमूर्ध्नीरभि लोकमेकम् ॥ १५ ॥
 षड्वाता भूता प्रथमज ऋतस्य षड् सामानि षडहं वहन्ति ।
 षड्भोगं सीरमनु सामंसाम षडाहुर्द्यौवापृथिवीः षडुर्वीः ॥ १६ ॥
 षडाहुः शीतान्वडु मास उष्णानृतुं नो ब्रूत यतमो ऽतिरिक्तः ।
 सप्त सुपणोः कवयो नि वेदुः सप्त छन्दांस्यनु सप्त दीक्षाः ॥ १७ ॥

स॒प्त हो॒माः स॒मिधो॑ ह स॒प्त म॒धूनि स॒प्त ऋ॒तवो॑ ह स॒प्त ।
 स॒प्ताज्या॑नि परि॒भूत॑माय॒न्ताः स॒प्तगृ॒ध्रा इति॑ शुश्रु॒मा व॒यम् ॥ १८ ॥
 स॒प्त छन्दा॑सि चतु॒रुत्तरा॑ण्यन्यो अ॒न्यस्मिन्ब॒ध्यार्पितानि॑ ।
 कथं॑ स्तो॒माः प्रति॑ तिष्ठन्ति॒ तेषु॑ तानि॒ स्तोमेषु॑ कथ॒मार्पितानि॑ ॥ १९ ॥
 कथं॑ गा॒यत्री चि॒वृतं॑ व्याप कथं॑ चि॒ष्टुप्पञ्च॑द॒शेन॑ कल्पते ।
 त्रय॑स्त्रिंशेन जगती कथम॒नुष्टुप्कथमे॑कविंशः ॥ २० ॥ (२३)
 अष्ट॑ जा॒ता भू॒ता प्रथ॑मज ऋ॒तस्याष्टे॑न्द्र ऋ॒त्विजो॑ दै॒व्या ये ।
 अष्ट॑यो॒निरदि॑तिरष्टपु॒त्राष्ट॑मीं रात्रि॒मभि ह॒व्यमे॑ति ॥ २१ ॥
 इत्थं॑ श्रेयो म॒न्यमाने॑द॒मार्ग॑मं युष्माकं स॒ख्ये अ॒हम॑स्मि शे॒वा ।
 स॒मान॑जन्मा क्रतुरस्ति वः शि॒वः स वः॑ सर्वाः सं चरति प्र॒जान॑न् ॥ २२ ॥
 अष्टे॑न्द्रस्य षड॒ङ्गम॑स्य ऋ॒षीणां॑ स॒प्त स॒प्तधा॑ ।
 अपो॑ म॒नुष्या॑ऽनोष॒धीस्तां॑ उ॒पञ्चानु॑ सेचिरे ॥ २३ ॥
 के॒वलीन्द्रा॑य दुदुहे हि गृ॒ष्टिर्व॑शं पी॒यूषं॑ प्रथ॒मं दु॒हाना॑ ।
 अथा॑तर्पयच्चतुर॒श्चतु॑र्धा दे॒वान्मनु॑ष्यां॑ऽअ॒सुरा॑नुत ऋ॒षीन् ॥ २४ ॥
 को नु॑ गौः क एक॒ऋषिः॑ किमु धाम॒ का आ॑शिषः ।
 य॒क्षं पृ॒थिव्या॑मे॒कवृ॑दे॒कऋ॒तुः क॒तमो॑ नु सः ॥ २५ ॥
 ए॒को गौ॑रे॒क एक॒ऋषि॑रे॒क धा॑मे॒कधा॑शिषः ।
 य॒क्षं पृ॒थिव्या॑मे॒कवृ॑दे॒कऋ॒तुर्नाति॑ रिच्यते ॥ २६ ॥ (२४)

॥ १० ॥ (१) वि॒राडा॑ इ॒दम॑ग्र आसीत्तस्या जा॒तायाः॑ स॒र्वम॑भि॒भेदि॑यमे॒वेदं॑
 भवि॒ष्यती॑ति ॥ १ ॥

सो॒द॒क्राम॑त्सा गा॒र्हप॑त्ये न्य॒क्राम॑त् । गृ॒हमे॑धी गृ॒हप॑तिर्भवति॒ य ए॒वं वेद॑ ॥ २ ॥

सो॒द॒क्राम॑त्साह॒वनी॑ये न्य॒क्राम॑त् ।

य॒न्यस्य॑ दे॒वा दे॒वहू॑तिं प्रि॒यो दे॒वानां॑ भवति॒ य ए॒वं वेद॑ ॥ ३ ॥

सो॒द॒क्राम॑त्सा दक्षि॒णायौ॑ न्य॒क्राम॑त् ।

य॒ज्ञतो॑ दक्षि॒णीयो॑ वा॒सते॑यो भवति॒ य ए॒वं वेद॑ ॥ ४ ॥

सोदक्रामत्सा सभायां न्यक्रामत् ।
यन्यस्य सभां सभ्यो भवति य एवं वेद ॥ ५ ॥
सोदक्रामत्सा समितौ न्यक्रामत् ।
यन्यस्य समितिं सामित्यो भवति य एवं वेद ॥ ६ ॥
सोदक्रामत्सामन्त्रणे न्यक्रामत् ।
यन्यस्यामन्त्रणमामन्त्रणीयो भवति य एवं वेद ॥ ७ ॥ (२५)

(२) सोदक्रामत्सान्तरिक्षे चतुर्धा विक्रान्तातिष्ठत् ॥ ८ ॥
तां देवमनुष्यां अब्रुवन्नियमेव तद्धेद यदुभयं उपजीवेमेमामुषं ह्या-
महा इति ॥ ९ ॥

तामुपाह्वयन्त ॥ १० ॥
ऊर्जे एहि स्वध एहि सूनृत एहीरावत्येहीति ॥ ११ ॥
तस्या इन्द्रो वत्स आसीन्नायत्र्यभिधान्यभ्रमूधः ॥ १२ ॥
बृहच्च रथन्तरं च द्वौ स्तनावास्तां यज्ञायज्ञिर्यं च वामदेष्ट्यं च द्वौ ॥ १३ ॥
ओषधीरेव रथन्तरेण देवा अदुहन्त्यचो बृहता ॥ १४ ॥
अपो वामदेष्टेन यज्ञं यज्ञायज्ञियेन ॥ १५ ॥
ओषधीरेवासौ रथन्तरं दुहे ष्यचो बृहत् ॥ १६ ॥
अपो वामदेष्ट्यं यज्ञं यज्ञायज्ञिर्यं य एवं वेद ॥ १७ ॥ (२६)

(३) सोदक्रामत्सा वनस्पतीनागच्छतां वनस्पतयो ऽघ्नत सा संव-
त्सरे समभवत् । तस्माद्वनस्पतीनां संवत्सरे वृक्षणमपि रोहति वृक्षते
ऽस्याग्रियो भ्रातृभ्यो य एवं वेद ॥ १८ ॥

सोदक्रामत्सा पितृनागच्छतां पितरो ऽघ्नत सा मासि समभवत् ।
तस्मात्पितृभ्यो मास्युपमास्यं ददति प्र पितृयाणं घन्थीं जानाति य
एवं वेद ॥ १९ ॥

सोदक्रामत्सा देवानागच्छतां देवा अघ्नत सार्धमासे समभवत् ।

तस्माद्देवेभ्यो ऽर्धमासे वर्षद्वर्वन्ति प्र देवयानं पन्थां जानाति य एवं वेद ॥ २० ॥

सोदक्रामत्ता मनुष्याऽनागच्छतां मनुष्या अग्नत सा सद्यः सम्भवत् । तस्मान्मनुषेभ्य उभयद्युरूप हरन्त्युपास्य गृहे हरन्ति य एवं वेद ॥ २१ ॥ (२७)

(४) सोदक्रामत्तासुरानागच्छतामसुरा उपाह्वयन्त माय एहीति । तस्या विरोचनः प्राहादिर्वत्स आसीदयस्याचं पाचम् । तां द्विमूर्धा-
न्त्यो ऽधोक्तां मायामेवाधोक् । तां मायामसुरा उप जीवन्त्युपजीव-
नीयो भवन्ति य एवं वेद ॥ २२ ॥

सोदक्रामत्ता पितृनागच्छतां पितर उपाह्वयन्त स्वध एहीति । त-
स्या यमो राजा वत्स आसीद्व्रजतपाचं पाचम् । तामनाको मार्त्यवो
ऽधोक्तां स्वधामेवाधोक् । तां स्वधां पितर उप जीवन्त्युपजीवनीयो
भवन्ति य एवं वेद ॥ २३ ॥

सोदक्रामत्ता मनुष्याऽनागच्छतां मनुष्याऽउपाह्वयन्तेरावत्येहीति ।
तस्या मनुर्वेवस्वतो वत्स आसीत्पृथिवी पाचम् । तां पृथी वैन्यो
ऽधोक्तां कृषिं च सस्यं चाधोक् । ते कृषिं च सस्यं च मनुष्याऽउप
जीवन्ति कृष्टराधिरुपजीवनीयो भवन्ति य एवं वेद ॥ २४ ॥

सोदक्रामत्ता सप्तच्छवीनागच्छतां सप्तच्छवय उपाह्वयन्त ब्रह्मण्ये-
हीति । तस्याः सोमो राजा वत्स आसीच्छन्दः पाचम् । तां बृहस्प-
तिराङ्गिरसो ऽधोक्तां ब्रह्म च तपश्चाधोक् । तद्ब्रह्म च तपश्च सप्तच्छवय
उप जीवन्ति ब्रह्मवर्चस्युपजीवनीयो भवन्ति य एवं वेद ॥ २५ ॥ (२८)

(५) सोदक्रामत्ता देवानागच्छतां देवा उपाह्वयन्तोर्ज एहीति । तस्या
इन्द्रो वत्स आसीच्चमसः पाचम् । तां देवः सविताधोक्तामूर्जामेवाधोक् ।
तामूर्जां देवा उप जीवन्त्युपजीवनीयो भवन्ति य एवं वेद ॥ २६ ॥

सोदक्रामत्सा गन्धर्वाप्सरस आगच्छतां गन्धर्वाप्सरस उपाह्वयन्त
पुण्यगन्ध एहीति । तस्याश्चिचरथः सौर्यवर्चसो वत्स आसीत्पुष्कर-
पणी पाचम् । तां वसुरुचिः सौर्यवर्चसो ऽधोक्तां पुण्यमेव गन्धम-
धोक् । तं पुण्यं गन्धं गन्धर्वाप्सरस उप जीवन्ति पुण्यगन्धिरुपजी-
वनीयो भवति य एवं वेद ॥ २७ ॥

सोदक्रामत्सेतरजनानागच्छतामितरजना उपाह्वयन्त तिरोध एही-
ति । तस्याः कुबेरो वैश्रवणो वत्स आसीदामपाचं पाचम् । तां रज-
तनाभिः काबेरको ऽधोक्तां तिरोधामेवाधोक् । तां तिरोधामितरजना
उप जीवन्ति तिरो धत्ते सर्वे पाप्मानमुपजीवनीयो भवति य एवं
वेद ॥ २८ ॥

सोदक्रामत्सा सर्पानागच्छतां सर्पा उपाह्वयन्त विषवत्येहीति ।
तस्यास्तक्षको वैशालेयो वत्स आसीदलाबुपाचं पाचम् । तां धृतराष्ट्र
ऐरावतो ऽधोक्तां विषमेवाधोक् । तद्विषं सर्पा उप जीवन्त्युपजीव-
नीयो भवति य एवं वेद ॥ २९ ॥ (२९)

(६) यद्यस्मा एवं विदुषे ऽलाबुनाभिषिचेत्प्रत्याह्न्यात् ॥ ३० ॥
न च प्रत्याह्न्यान्मनसा त्वा प्रत्याहन्मीति प्रत्याह्न्यात् ॥ ३१ ॥
यत्प्रत्याहन्ति विषमेव तत्प्रत्याहन्ति ॥ ३२ ॥
विषमेवास्याप्रियं भ्रातृव्यमनुविषिच्यते य एवं वेद ॥ ३३ ॥ (३०)

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

॥ एकोनविंशतिमः प्रपाठकः ॥

॥ अष्टमं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥ दिवस्पृथिव्या अन्तरिक्षात्समुद्रादप्येवातान्मधुकशा हि जज्ञे ।
तां चायित्वामृतं वसानां हज्जिः प्रजाः प्रति नन्दन्ति सर्वाः ॥ १ ॥
महत्पयो विश्वरूपमस्याः समुद्रस्य त्वीत रेत आहुः ।
यत् ऐति मधुकशा रराणा तव्राणस्तदमृतं निर्विष्टम् ॥ २ ॥
पथ्यन्त्यस्याश्चरितं पृथिव्यां पृथङ्गरो बहुधा मीमांसमानाः ।
अप्येवातान्मधुकशा हि जज्ञे मरुतामुषा नमिः ॥ ३ ॥
मातादित्यानां दुहिता वसूनां प्राणः प्रजानाममृतस्य नाभिः ।
हिरण्यवर्णा मधुकशा घृताची महान्गर्भश्चरति मर्त्येषु ॥ ४ ॥
मधोः कशामजनयन्त देवास्तस्या गर्भो अभवद्विश्वरूपः ।
तं जातं तरुणं पिपति माता स जातो विश्वा भुवना वि चष्टे ॥ ५ ॥
कस्तं प्र वेद क उ तं चिकेत यो अस्या हृदः कलशः सोमधानो अक्षितः ।
ब्रह्मा सुमेधाः सो अस्मिन्मदेत ॥ ६ ॥
स तौ प्र वेद स उ तौ चिकेत यावस्या स्तनौ सहस्रधारावक्षितौ ।
उज्जै दुहाते अनपस्फुरन्तौ ॥ ७ ॥
हिङ्गारिक्ती बृहती वयोधा उच्चैर्घोषाभ्येति या व्रतम् ।
चीन्धर्मानभि वावशाना मिमाति मायुं पयते पयोभिः ॥ ८ ॥
यामापीनामुपसीदन्यापः शाक़रा वृषभा ये स्वराजः ।
ते वर्धन्ति ते वर्धयन्ति तद्धिदे काममूर्जमापः ॥ ९ ॥

स्तनयितुस्ते वाक्प्रजापते वृषा शुष्यं क्षिपसि भूम्यामधि ।

अपेर्वातान्मधुकशा हि जज्ञे मरुतामुया नमिः ॥ १० ॥ (१)

यथा सोमः प्रातःसवने अश्विनोर्भवति प्रियः ।

एवा मे अश्विना वर्च आत्मनि प्रियताम् ॥ ११ ॥

यथा सोमो द्वितीये सवन इन्द्राग्न्योर्भवति प्रियः ।

एवा मे इन्द्रापी वर्च आत्मनि प्रियताम् ॥ १२ ॥

यथा सोमस्तृतीये सवन ऋभूणां भवति प्रियः ।

एवा मे ऋभवो वर्च आत्मनि प्रियताम् ॥ १३ ॥

मधु जनिषीय मधु वशिषीय ।

पयस्वानम आगमं तं मा सं सृज वर्चसा ॥ १४ ॥

सं माये वर्चसा सृज सं प्रजया समायुषा ।

विद्युर्मे अस्य देवा इन्द्रो विद्यात्सह ऋषिभिः ॥ १५ ॥

यथा मधु मधुकृतः संभरन्ति मधावधि ।

एवा मे अश्विना वर्च आत्मनि प्रियताम् ॥ १६ ॥

यथा मक्षा इदं मधु न्यजन्ति मधावधि ।

एवा मे अश्विना वर्चस्तेजो बलमोजश्च प्रियताम् ॥ १७ ॥

यन्निरिषु पर्वतेषु गोष्वश्वेषु यन्मधु ।

सुरायां सिच्यमानायां यत्तच्च मधु तन्मयि ॥ १८ ॥

अश्विना सारधेण मा मधुनाइतं शुभस्पती ।

यथा वर्चस्वतीं वार्चमावदानि जनों अनु ॥ १९ ॥

स्तनयितुस्ते वाक्प्रजापते वृषा शुष्यं क्षिपसि भूम्यां दिवि ।

तां पशव उप जीवन्ति सर्वे तेनो सेषमूर्जे पिपति ॥ २० ॥

पृथिवी द्राडोऽन्नारिहं गर्भो ह्योः कशा विद्युत्प्रकशो हिरण्ययो
बिन्दुः ॥ २१ ॥

यो वै कशायाः सप्त मधूनि वेद मधुमान्भवति । ब्राह्मणश्च राजा च
धेनुश्चानङ्गाश्च व्रीहिश्च यवश्च मधु सप्तमम् ॥ २२ ॥

मधुमान्भवति मधुमदस्याहार्यं भवति । मधुमतो लोकां जयति य
एवं वेद ॥ २३ ॥

यद्वाग्ने स्तनयति प्रजापतिरेव तत्प्रजाभ्यः प्रादुर्भवति । तस्मात्प्राची-
नोपवीतस्तिष्ठे प्रजापते ऽनु मा बुध्यस्वेति । अर्चनं प्रजा अनु प्रजा-
पतिर्बुध्यते य एवं वेद ॥ २४ ॥ (२)

॥ २ ॥ सपत्नहनमृषभं घृतेन कामं शिक्षामि हविषाज्येन ।

नीचैः सपत्नान्मम पादय त्वमभिष्टुतो महता वीर्येण ॥ १ ॥

यन्मे मनसो न प्रियं न चक्षुषो यन्मे बभस्ति नाभिनन्दति ।

तदुष्वभ्यं प्रति मुञ्चामि सपत्ने कामं स्तुत्वोदहं भिदेयम् ॥ २ ॥

दुष्वभ्यं कामं दुरितं च कामाप्रजस्तामस्वगतामवर्तिम् ।

उय ईशानः प्रति मुञ्च तस्मिन्यो अस्मभ्यमंहूराणा चिकित्सात् ॥ ३ ॥

नुदस्व कामं प्र शुंदस्व कामावर्तिं यन्तु मम ये सपत्नाः ।

तेषां नुत्तानामधमा तमांस्यमे वास्तूनि निर्देह त्वम् ॥ ४ ॥

सा ते कामं दुहिता धेनुरुच्यते यामाहुर्वाचं कवयो विराजम् ।

तया सपत्नान्परि वृद्धिं ये मम पर्येनाभ्राणः पशवो जीवनं वृणक्तु ॥ ५ ॥

कामस्येन्द्रस्य वरुणस्य राज्ञो विष्णोर्बलेन सवितुः सवेन ।

अमेर्होत्रेण प्र शुंदे सपत्नां छद्मीव नावमुदकेषु धीरः ॥ ६ ॥

अर्धक्षो वाजी मम कामं उयः कृणोतु मह्यमसपत्नमेव ।

विश्वे देवा मम नाथं भवन्तु सर्वे देवा हवमा यन्तु म इमम् ॥ ७ ॥

इदमाज्यं घृतवज्जुषाणाः कामज्येष्टा इह मादयध्वम् ।

कृण्वन्तो मह्यमसपत्नमेव ॥ ८ ॥

इन्द्रायी कामं सरथं हि भूत्वा नीचैः सपत्नान्मम पादयाथः ।

तेषां पत्नानामधमा तमांस्यमे वास्तून्नुनिर्देह त्वम् ॥ ९ ॥

जहि त्वं कामं मम ये सपत्ना अन्धा तमांस्यव पादयैनान् ।

निरिन्द्रिया अरसाः संन्तु सर्वे मा ते जीविषुः कतमञ्चनाहः ॥ १० ॥ (३)

अवधीत्कामो मम ये सपत्न्या उरुं लोकमकारन्मह्यमेधतुम् ।
मह्यं नमन्तां प्रदिशश्चतस्रो मह्यं षडुर्वीर्धृतमा बहन्तु ॥ ११ ॥

ते ऽधराञ्चः प्र प्रवन्तां छिन्ना नौरिव बन्धनात् ।

न सायकप्रणुत्तानां पुनरस्ति निवर्तनम् ॥ १२ ॥

अग्निर्येव इन्द्रो यवः सोमो यवः । यवयावानो देवा यावयन्त्वेनम् ॥ १३ ॥

असर्ववीरश्चरतु प्रणुत्तो वेष्यो मिषाणां परिवर्ग्यः स्वानाम् ।

उत पृथिव्यामव स्यन्ति विद्युत उग्रो वो देवः प्र मृणत्सपत्नान् ॥ १४ ॥

च्युता चेयं बृहत्यच्युता च विद्युश्चिभर्ति स्तनयित्नुश्च सर्वान् ।

उद्यन्नादित्यो द्रविणेन तेजसा नीचैः सपत्नान्नुदतां मे सहस्वान् ॥ १५ ॥

यज्ञे काम शर्म चिक्वृष्यमुद्गु ब्रह्म वरमे विततमनतिष्याध्यं कृतम् ।

तेन सपत्नान्यरि वृद्धि ये मम पर्येनाभ्राणः पशवो जीवनं वृणक्तु ॥ १६ ॥

येन देवा असुराभ्राणुदन्त येनेन्द्रो दस्यूनधमं तमो निनाय ।

तेन त्वं काम मम ये सपत्न्यास्तानस्माह्लोकात्प्र गुदस्व दूरम् ॥ १७ ॥

यथा देवा असुराभ्राणुदन्त यथेन्द्रो दस्यूनधमं तमो बबाधे ।

तथा त्वं काम मम ये सपत्न्यास्तानस्माह्लोकात्प्र गुदस्व दूरम् ॥ १८ ॥

कामो जज्ञे प्रथमो नैनं देवा आपुः पितरो न मर्त्याः ।

ततस्त्वमसि ज्यायाच्चिश्वाहा महांस्तस्मै ते काम नम इत्कृणोमि ॥ १९ ॥

यावती द्यावापृथिवी वरिष्णा यावदापः सिध्यदुर्यावदग्निः । ततस्त्वं ॥ २० ॥ (४)

यावतीर्दिशः प्रदिशो विषूचीर्यावतीराशा अभिचक्षणा दिवः । ततः ॥ २१ ॥

यावतीर्भृङ्गा जत्वं कुरूवो यावतीर्वघा वृक्षसर्प्यो बभूवुः । ततः ॥ २२ ॥

ज्यायाच्चिमिषतो ऽसि तिष्ठतो ज्यायान्समुद्रादसि काम मन्यो । ततः ॥ २३ ॥

न वै वातश्चन काममाप्नोति नाग्निः सूर्यो नोत चन्द्रमाः ।

ततस्त्वमसि ज्यायाच्चिश्वाहा महांस्तस्मै ते काम नम इत्कृणोमि ॥ २४ ॥

यास्ते शिवास्तच्चः काम भद्रा याभिः सत्यं भवन्ति यद्बृहणीषे ।

ताभिष्ट्वमस्मां अभिसंविशस्वान्यच्च पापीरप वेश्या धियः ॥ २५ ॥ (५)

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

॥ ३ ॥

उपमितां प्रतिमितामथो परिमितामुत ।

शालाया विश्ववाराया नद्यानि वि चृतामसि ॥ १ ॥

यज्ञे नद्यं विश्ववारे पाशो यन्विष्य यः कृतः ।

बृहस्पतिरिवाहं बलं वाचा वि सँसयामि तत् ॥ २ ॥

आ ययाम सं बबर्ह यन्वीचकार ते वृढान् ।

परूषि विद्वां हस्तेवेन्द्रेण वि चृतामसि ॥ ३ ॥

वंशानीं ते नहनानां प्राणाहस्य तृणस्य च ।

पक्षाणां विश्ववारे ते नद्यानि वि चृतामसि ॥ ४ ॥

संदंशानीं पलदानां परिष्वज्जल्यस्य च ।

इदं मानस्य पत्न्या नद्यानि वि चृतामसि ॥ ५ ॥

यानि ते ऽन्तः शिष्यान्याबेधू रणाय कम् ।

प्र ते तानि चृतामसि शिवा मानस्य पत्नि न उद्धिता तच्चै भव ॥ ६ ॥

हविर्धानमग्निशालं पत्नीनां सदंनं सदः ।

सदो देवानामसि देवि शाले ॥ ७ ॥

अक्षुमोपशं विततं सहस्राक्षं विषूवति ।

अवनद्धमभिहितं ब्रह्मणा वि चृतामसि ॥ ८ ॥

यस्त्वा शाले प्रतिगृह्णाति येन चासि मिता त्वम् ।

उभौ मानस्य पत्नि तौ जीवतां जरदंष्ट्री ॥ ९ ॥

अमुचैनमा गच्छतादृढा नद्या परिष्कृता ।

यस्यास्ते विचृतामस्यक्लमङ्गं परूष्यरुः ॥ १० ॥ (६)

यस्त्वा शाले निमिमाय संजभार वनस्पतीन् ।

प्रजायै चक्रे त्वा शाले परमेष्ठी प्रजापतिः ॥ ११ ॥

नमस्तस्मै नमो दाचे शालापतये च कृण्मः ।

नमो ऽग्नये प्रचरते पुरुषाय च ते नमः ॥ १२ ॥

गोभ्यो अश्वेभ्यो नमो यद्यालायां विजायते ।

विजावति प्रजावति वि ते पाशांचृतामसि ॥ १३ ॥

अ॒ग्निम॒न्त॒श्चा॒दय॒सि पु॒रुषा॒न्यशु॒भिः सह ।

वि॒जाव॒ति प्र॒जाव॒ति वि ते पा॒शांश्च॒ताम॒सि ॥ १४ ॥

अ॒न्त॒रा छां च॑ पृ॒थि॒वीं च॑ य॒ज्ञच॒स्तेन॒ शालां॑ प्र॒ति गृ॒ह्णामि॒ त इ॒माम् ।
यद॒न्तरि॑क्षं रज॒सो वि॒मानं॑ तत्कृ॒ष्ये ऽह॒मुद॑रं शेव॒धिभ्यः॑ ।

तेन॒ शालां॑ प्र॒ति गृ॒ह्णामि॒ तस्मै ॥ १५ ॥

ऊ॒र्ज॒स्वती॑ प॒र्य॒स्वती॑ पृ॒थि॒व्यां नि॒मिता॑ मि॒ता ।

वि॒श्वान्नं॑ वि॒भ॒ती शाले॒ मा हिं॒सीः प्र॒तिगृ॒ह्णतः॑ ॥ १६ ॥

तृ॒णैरा॒वृता॑ प॒ल॒दाच्च॒साना॑ रा॒शीव॒ शाला॑ जग॒तो नि॒वेश॒नी ।

मि॒ता पृ॒थि॒व्यां तिष्ठ॑सि ह॒स्तिनी॑व प॒द्म॒ती ॥ १७ ॥

इ॒दं स्य॑ ते वि च॒ताम्य॑पि॒नद्ध॑मपो॒र्णुवन् ।

वरु॒णेन॑ स॒मुञ्चि॑तां मि॒षः प्रा॒तर्भु॑ञ्चतु ॥ १८ ॥

ब्र॒ह्म॒णा शालां॑ नि॒मितां॑ क॒विभि॑र्नि॒मितां॑ मि॒ताम् ।

इ॒न्द्रा॒ग्नी र॑क्षतां शाला॒ममृ॑तौ सो॒म्यं स॒दः ॥ १९ ॥

कु॒लाये॑ ऽधि॒ कुला॑यं को॒शे को॒शः स॒मुञ्चि॑तः ।

तच्च॒ मर्तो॑ वि जा॒यते॒ यस्मा॑द्वि॒श्वं प्र॒जाय॑ते ॥ २० ॥ (७)

या द्वि॒पक्षा॑ चतु॒ष्पक्षा॑ षट्प॒क्षा या नि॒मीय॑ते ।

अ॒ष्टाप॑क्षां द॒शप॑क्षां शालां॑ मा॒नस्य॑ प॒त्नीम॑पि॒र्गर्भे॑ इ॒वा श॑ये ॥ २१ ॥

प्र॒तीचीं॑ त्वा प्र॒तीची॑नः शाले॒ प्रैम्य॑हिंस॒तीम् ।

अ॒ग्निर्ह्य॑न्तरा॒पञ्च॑ अ॒तस्य॑ प्रथ॒मा द्वाः ॥ २२ ॥

इ॒मा आपः॑ प्र भ॒राम्य॑य॒क्ष्मा य॑क्ष्म॒नाश॑नीः ।

गृ॒हानु॑प प्र सी॒दाम्य॑मृतेन स॒हापि॑ना ॥ २३ ॥

मा नः॒ पाशं॑ प्र॒ति मु॒चो गु॒र्भोरो॑ लघु॒र्भेव॑ ।

व॒धूमि॑व त्वा शाले॒ यच्च॑का॒र्म भ॑राम॒सि ॥ २४ ॥

प्रा॒च्या दि॒शः शाला॑या नमो॒ महि॑चे स्वाहा॒ देवे॑भ्यः स्वा॒द्येभ्यः॑ ॥ २५ ॥

दक्षि॑णाया दि॒शः ० ॥ २६ ॥ प्र॒तीच्या॑ दि॒शः ० ॥ २७ ॥

उदी॑च्या दि॒शः ० ॥ २८ ॥ ध्रु॒वाया॑ दि॒शः ० ॥ २९ ॥

ऊर्ध्वाया दिशः ० ॥ ३० ॥

दिशो दिशः शालाया नमो महिषे स्वाहा देवेभ्यः स्वाद्येभ्यः ॥३१॥ (८)

॥ ४ ॥ साहस्रस्त्वेष ऋषभः पयस्वाविश्या रूपाणि वक्षणासु विभंत ।
 भद्रं दाचे यजमानाय शिष्यबार्हस्पत्य उस्त्रियस्तनुमातान् ॥ १ ॥
 अपां यो अये प्रतिमा बभूव प्रभूः सर्वस्यै पृथिवीव देवी ।
 पिता वत्सानां पतिरघ्मानीं साहस्रे पोषे अपि नः कृणोतु ॥ २ ॥
 पुमानन्तर्वान्स्थविरः पयस्वान्सोः कबन्धमृषभो विभर्ति ।
 तमिन्द्राय पृथिभिर्देवयानैर्हुतमग्निर्वहतु जातवेदाः ॥ ३ ॥
 पिता वत्सानां पतिरघ्मानीमथो पिता मंहतां गर्गराणाम् ।
 वासो जरायु प्रतिधुक्पीयूष आमिक्षा घृतं तवस्य रेतः ॥ ४ ॥
 देवानां भाग उपनाह एषोऽपां रस ओषधीनां घृतस्य ।
 सोमस्य भक्षमवृणीत शक्रो बृहन्नद्रिभवद्यक्षरीरम् ॥ ५ ॥
 सोमेन पूर्य कलशं विभर्षि त्वष्टा रूपाणां जनिता पशूनाम् ।
 शिवास्ते सन्तु प्रजन्त इह या इमा न्यस्मभ्यं स्वधिते यच्छ या अमूः ॥ ६ ॥
 आज्यं विभर्ति घृतमस्य रेतः साहस्रः पोषस्तमु यज्ञमाहुः ।
 इन्द्रस्य रूपमृषभो वसानः सो अस्मान्देवाः शिव ऐतु दत्तः ॥ ७ ॥
 इन्द्रस्यौजो वरुणस्य बाहू अश्विनो रसौ मरुतामियं ककुत् ।
 बृहस्पतिं संभृतमेतमाहुर्धे धीरासः कवयो ये मनीषिणः ॥ ८ ॥
 दैवीर्विशः पयस्वाना तनोषि त्वामिन्द्रं त्वां सरस्वन्तमाहुः ।
 सहस्रं स एकमुखा ददाति यो ब्राह्मण ऋषभमाजुहोति ॥ ९ ॥
 बृहस्पतिः सविता ते वयो दधी त्वष्टुर्वायोः पर्यात्मा त आभृतः ।
 अन्तरिक्षे मनसा त्वा जुहोमि बर्हिष्टे द्यावापृथिवी उभे स्ताम् ॥ १० ॥ (९)
 य इन्द्र इव देवेषु गोष्वेति विवावदत् ।
 तस्य ऋषभस्याङ्गानि ब्रह्मा सं स्तौतु भद्रया ॥ ११ ॥
 पार्श्वे आस्तामनुमत्या भगस्यास्तामनूवृजौ ।

अ॒ही॒वन्ता॒वब्र॒वीन्मि॒त्रो म॒मेतौ॒ केव॒ला॒विति॒ ॥ १२ ॥
 भ॒सदा॒सीदा॒दि॒त्यानां॒ श्रो॒णी आ॒स्तां बृ॒हस्प॒तेः ।
 पु॒च्छं वा॒तस्य॒ दे॒वस्य॒ तेन॒ धू॒नो॒त्योष॑धीः ॥ १३ ॥
 गु॒दा आ॒सनि॒सनी॒वा॒ल्याः सू॒र्या॒यास्त्व॑च॒मब्रु॑वन् ।
 उ॒त्था॒तुर॑ब्रु॒वन्प॒दं च॒षभं॒ यद॑क॒ल्पय॑न् ॥ १४ ॥
 क्रो॒ड आ॒सीज्जा॒मिशं॑सस्य॒ सोम॑स्य॒ कल॑शो धृतः ।
 दे॒वा सं॒गत्य॒ या॒सर्वं॒ च॒षभं॒ व्य॑क॒ल्पय॑न् ॥ १५ ॥
 ते कु॒ष्ठिकाः॒ सर॑मा॒यै कूर्मे॑भ्यो॒ अद॑धुः श॒फान् ।
 उ॒ब॒ध्यम॑स्य॒ की॒टेभ्यः॒ श॒वर्ते॑भ्यो॒ अधा॑रयन् ॥ १६ ॥
 शृ॒ङ्गाभ्यां॒ रक्षं॒ च॒षत्य॑र्व॒र्ति ह॑न्ति॒ चक्षु॑षा ।
 शृ॒णोति॑ भ॒द्रं क॑र्णाभ्यां॒ गवां॒ यः प॑ति॒रग्न्यः॒ ॥ १७ ॥
 श॒त॒याजं॒ स य॑जते॒ नैनं॒ दु॒क्षन्त्य॑ययः ।
 जि॒बन्ति॒ विश्वे॒ तं दे॒वा यो ब्रा॑ह्म॒णं च॒षभ॑माजु॒होति॑ ॥ १८ ॥
 ब्रा॒ह्म॒णोभ्य॑ च॒षभं॒ द॒त्त्वा व॑री॒यः कृ॑णुते॒ मनः॑ ।
 पु॒ष्टिं सो अ॒घ्न्यानां॒ स्वे गो॑ष्ठे ऽव॒ प॒प्यते॒ ॥ १९ ॥
 गा॒वः सन्तु॒ प्र॒जाः स॒न्त्वथो॑ अस्तु॒ तनू॑बलम् ।
 तत्स॒र्वम॑नु॒ मन्य॑न्तां दे॒वा च॒षभ॑दा॒यिने॒ ॥ २० ॥
 अ॒यं पि॒पा॒न इ॒न्द्र इ॒द्रि॒यि द॑धातु॒ चे॒तनी॑म् ।
 अ॒यं धे॒नुं सु॒दु॒घां नि॒त्य॒षा॒स्तां व॑शं दु॒हां वि॒प॒श्चितं॒ प॒रो दि॒वः ॥ २१ ॥
 पि॒शङ्ग॑रूपो न॒भसो॒ वयो॑धा ऐ॒न्द्रः शु॒ष्मो वि॒श्वरू॑पो न॒ आ॒गन् ।
 आ॒यु॒र॒स्मभ्यं॒ द॒धत्प्र॑जां च॒ रा॒यश्च॒ पोषै॑र॒भि नः॒ स॒च॒ताम् ॥ २२ ॥
 उ॒पे॒हो॒प॒प॒र्च॒ना॒सि॒न्गो॒ष्ठ उ॒पं पृ॑च नः ।
 उ॒पं च॒षभ॑स्य॒ यदे॒त उ॒पे॒न्द्र त॒व वी॑र्यम् ॥ २३ ॥
 ए॒तं वो॒ यु॒वानं॒ प्र॒ति द॑ध्मो॒ अ॒च ते॒न क्री॑डन्ती॒श्चर॑त॒ व॒शं अ॒नु ।
 मा नो॒ हा॒सि॒ष्ट ज॒नुषा॒ सु॒भागा॒ रा॒यश्च॒ पोषै॑र॒भि नः॒ स॒च॒ध्वम् ॥ २४ ॥ (१०)

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ५ ॥ आ नयैतमा रभस्व सुकृतां लोकमपि गच्छतु प्रजानन ।
तीर्त्वा तमांसि बहुधा महान्यजो नाकमा क्रमतां तृतीयम् ॥ १ ॥
इन्द्राय भागं परि त्वा नयाम्यस्मिन्यज्ञे यजमानाय सूरिम् ।
ये नो द्विषन्त्यनु तान्नभस्वानागसो यजमानस्य वीराः ॥ २ ॥
प्र पदो ऽव नेनिग्धि दुश्चरितं यच्चचार शुद्धैः शफैरा क्रमतां प्रजानन ।
तीर्त्वा तमांसि बहुधा विपश्यन्नजो नाकमा क्रमतां तृतीयम् ॥ ३ ॥
अनु छय श्यामेन त्वचमेतां विशस्तर्यथापर्वपसिना माभि मस्थाः ।
माभि दुहः परुशः कल्पयैनं तृतीये नाके अधि वि श्रयेनम् ॥ ४ ॥
ऋचा कुम्भीमध्यमौ श्रयास्या सिञ्चोदकमव धेह्येनम् ।
पर्याधत्ताग्निना शमितारः शृतो गच्छतु सुकृतां यच्च लोकः ॥ ५ ॥
उत्क्रामातः परि चेदत्प्रस्तप्राच्चरोरधि नाकं तृतीयम् ।
अग्नेरग्निरधि सं बभूविथ ज्योतिष्मन्तमभि लोकं जयैतम् ॥ ६ ॥
अजो अग्निरजमु ज्योतिराहुरजं जीवता ब्रह्मणे देयमाहुः ।
अजस्तमांस्यप हन्ति दूरमस्मिंल्लोके श्रद्धानेन दत्तः ॥ ७ ॥
पञ्चौदनः पञ्चधा वि क्रमतामाक्रस्यमानस्त्रीणि ज्योतींषि ।
इजानानां सुकृतां प्रेहि मध्यं तृतीये नाके अधि वि श्रयस्व ॥ ८ ॥
अजा रोह सुकृतां यच्च लोकः शरभो न चत्तो ऽति दुर्गाख्येषः ।
पञ्चौदनो ब्रह्मणे दीयमानः स दातारं तृष्या तर्पयाति ॥ ९ ॥
अजस्त्रिनाके त्रिदिवे त्रिपृष्ठे नाकस्य पृष्ठे दंदिवासं दधाति ।
पञ्चौदनो ब्रह्मणे दीयमानो विश्वरूपा धेनुः कामदुघास्येका ॥ १० ॥ (११)
एतद्वो ज्योतिः पितरस्तृतीयं पञ्चौदनं ब्रह्मणे ऽजं ददाति ।
अजस्तमांस्यप हन्ति दूरमस्मिंल्लोके श्रद्धानेन दत्तः ॥ ११ ॥
इजानानां सुकृतां लोकमीप्स्यञ्चौदनं ब्रह्मणे ऽजं ददाति ।
स व्याप्तिमभि लोकं जयैतं शिवोऽस्मभ्यं प्रतिगृहीतो अस्तु ॥ १२ ॥
अजो ह्यग्नेरजनिष्ट शोकाद्विप्रो विप्रस्य सहसो विपश्चित् ।
इष्टं पूर्तमभिपूर्तं वर्षद्भृतं तद्देवा ऋतुशः कल्पयन्तु ॥ १३ ॥

अमोतं वासो दद्याच्चिरायमपि दक्षिणाम् ।

तथा लोकान्समाप्नोति ये दिव्या ये च पार्थिवाः ॥ १४ ॥

एतास्त्वाजोप यन्तु धाराः सोम्या देवीर्धृतपृष्ठा मधुश्चुतः ।

स्तभान पृथिवीमुत द्यां नार्कस्य पृष्ठे अधि सप्तरश्मौ ॥ १५ ॥

अजोऽस्यजं स्वर्गो ऽसि त्वया लोकमङ्गिरसः प्राजानन ।

तं लोकं पुण्यं प्र ज्ञेषम् ॥ १६ ॥

येना सहस्रं वहसि येनामे सर्ववेदसम् ।

तेनेमं यज्ञं नो वह स्वर्देवेषु गन्तवे ॥ १७ ॥

अजः पक्वः स्वर्गे लोके दधाति पञ्चौदनो निर्घृतिं बाधमानः ।

तेन लोकान्सूर्यवतो जयेम ॥ १८ ॥

यं ब्राह्मणे निदधे यं च विष्णु या विप्रुष ओदनानामजस्य ।

सर्वं तदमे सुकृतस्य लोके जानीतान्नः संगमने पथीनाम् ॥ १९ ॥

अजो वा इदममे व्यक्रमत तस्योर इयमभवद्यौः पृष्ठम् ।

अन्नरिक्षं मध्यं दिशः पार्श्वे समुद्रौ कुक्षी ॥ २० ॥ (१२)

सत्यं च अतं च चक्षुषी विश्वं सत्यं अद्वा प्राणो विराट् शिरः ।

एष वा अपरिमितो यज्ञो यदजः पञ्चौदनः ॥ २१ ॥

अपरिमितमेव यज्ञमाप्नोत्यपरिमितं लोकमव रुन्धे ।

योऽजं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥ २२ ॥

नास्यास्थीनि भिन्द्यान्न मज्ज्ञो निर्धयेत् ।

सर्वमेनं समादायेदमिदं प्र वेशयेत् ॥ २३ ॥

इदमिदमेवास्य रूपं भवति तेनैनं सं गमयति ।

इषं मह ऊर्जमसौ दुहे योऽजं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥ २४ ॥

पञ्च रुक्मा पञ्च नवानि वस्त्रा पञ्चासौ धेनवः कामदुघा भवन्ति ।

योऽजं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥ २५ ॥

पञ्च रुक्मा ज्योतिरसौ भवन्ति वर्म वासींसि तत्रे भवन्ति ।

स्वर्गे लोकमप्नुते योऽजं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥ २६ ॥

या पूर्व पतिं विश्वाधान्यं विन्दते ऽपरम् ।

पञ्चौदनं च तावजं ददातो न वि योषतः ॥ २७ ॥

समानलोको भवति पुनर्भुवापरः पतिः ।

योऽजं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥ २८ ॥

अनुपूर्ववत्सां धेनुमनङ्गाहमुपवर्हणम् ।

वासो हिरण्यं दत्त्वा ते यन्ति दिवमुत्तमाम् ॥ २९ ॥

आत्मानं पितरं पुत्रं पौत्रं पितामहम् ।

जायां जनिषीं मातरं ये प्रियास्तानुप हूये ॥ ३० ॥ (१३)

यो वै नैदाघं नाम ऋतुं वेद । एष वै नैदाघो नाम ऋतुर्यदजः

पञ्चौदनः । निरेवाप्रियस्य भ्रातृष्यस्य श्रियं दहति भवत्यात्मना ।

योऽजं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥ ३१ ॥

यो वै कुर्वन्तं नाम ऋतुं वेद । कुर्वतीकुर्वतीमेवाप्रियस्य भ्रातृष्यस्य

श्रियमा दत्ते । एष वै कुर्वन्तं ऋतुर्यदजः ० । ० । ० ॥ ३२ ॥

यो वै संयन्तं नाम ऋतुं वेद । संयतीसंयतीमेवाप्रियस्य भ्रातृष्यस्य

श्रियमा दत्ते एष वै संयन्तं ० । ० । ० ॥ ३३ ॥

यो वै पिबन्तं नाम ऋतुं वेद । पिबतीपिबतीमेवाप्रियस्य भ्रातृ-

ष्यस्य श्रियमा दत्ते । एष वै पिबन्तं ० । ० । ० ॥ ३४ ॥

यो वा उद्यन्तं नाम ऋतुं वेद । उद्यतीमुद्यतीमेवाप्रियस्य भ्रातृष्यस्य

श्रियमा दत्ते । एष वा उद्यन्तं ० । ० । ० ॥ ३५ ॥

यो वा अभिभुवं नाम ऋतुं वेद । अभिभवन्तीमभिवन्तीमेवाप्रियस्य

भ्रातृष्यस्य श्रियमा दत्ते । एषा वा अभिभूर्नाम ऋतुर्यदजः पञ्चौदनः ।

निरेवाप्रियस्य भ्रातृष्यस्य श्रियं दहति भवत्यात्मना । योऽजं पञ्चौदनं

दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥ ३६ ॥

अजं च पचत पञ्च चौदनान् ।

सर्वा दिशः संमनसः सग्नीचीः सानर्देशाः प्रति गृह्णन्तु त एतम् ॥ ३७ ॥

तास्ते रक्षन्तु तव तुभ्यमेतं ताभ्य आज्यं हविरिदं जुहोमि ॥ ३८ ॥ (१४)

॥ विशः प्रपाठकः ॥

(१) यो विद्याङ्गं प्रत्यक्षं परूषि यस्य संभारा ऋचो यस्यानूक्यम् ॥१॥ ॥ ६ ॥

सामानि यस्य लोमानि यजुर्हृदयमुच्यते परिस्तरणमिद्विः ॥२॥
यद्वा अतिथिपतिरतिथीमतिपश्यति देवयजनं प्रेक्षते ॥३॥ यदभि-
वदति दीक्षामुपैति यदुदकं याचत्यपः प्रणयति ॥४॥ या एव यज्ञ-
आपः प्रणीयन्ते ता एव ताः ॥५॥ यत्तर्पणमाहरन्ति य एवासी-
षोमीयः पशुर्बध्यते स एव सः ॥६॥ यदावसथान्कल्पयन्ति सदो-
हविर्धानान्येव तत्कल्पयन्ति ॥७॥ यदुपस्तृणन्ति बहिरेव तत् ॥८॥
यदुपरिशयनमाहरन्ति स्वर्गमेव तेन लोकमव रुन्धे ॥९॥ यत्कशि-
पूपवर्हणमाहरन्ति परिधय एव ते ॥१०॥ यदाञ्जनाभ्यञ्जनमाहर-
न्त्याज्यमेव तत् ॥११॥ यत्पुरा परिवेषात्खादमाहरन्ति पुरोडाशावेव
तौ ॥१२॥ यदशनकृतं ह्वयन्ति हविष्कृतमेव तद्ध्वयन्ति ॥१३॥
ये व्रीहयो यवा निरूप्यन्ते ऽश्व एव ते ॥१४॥ यान्युलूखलमुस-
लानि यावाण एव ते ॥१५॥ शूर्पे पवित्रं तुषा ऋजीषाभिषव-
णीरापः ॥१६॥ सुग्दर्विर्नेक्षणायावर्नं द्रोणकलशः कुम्भो वा-
यव्यानि पात्राणीयमेव कृष्णाजिनम् ॥१७॥ (१५)

(२) यजमानब्राह्मणं वा एतदतिथिपतिः कुरुते यदाहारीणि प्रेक्षत
इदं भूयाऽइदाऽमिति ॥१८॥ यदाह भूय उद्धरेति प्राणमेव तेन
वधीयांसं कुरुते ॥१९॥ उप हरति हवींषा सादयति ॥२०॥ तेषा-
मासन्नानामतिथिरात्मं जुहोति ॥२१॥ सुचा हस्तेन प्राणे यूपे सु-
क्कारेण वषट्कारेण ॥२२॥ एते वै प्रियाश्चाप्रियाश्चर्त्विजः स्वर्गं लोकं
गमयन्ति यदतिथयः ॥२३॥ स य एवं विद्वान् द्विषन्नस्मीयान् द्वि-
षतो ऽन्नमस्मीयान् मीमांसितस्य न मीमांसमानस्य ॥२४॥ सर्वो
वा एष जग्धपाप्मा यस्यान्नमश्नन्ति ॥२५॥ सर्वो वा एषो ऽजग्ध-
पाप्मा यस्यान्नं नाश्नन्ति ॥२६॥ सर्वदा वा एष युक्त्यावार्द्रपवित्रो
वितताध्वर आदृतयज्ञक्रतुर्ये उपहरति ॥२७॥ प्राजापत्यो वा एतस्य

यज्ञो विततो य उपहरति ॥२८॥ प्रजापतेर्वा एष विक्रमाननुवि-
क्रमते य उपहरति ॥२९॥ यो ऽतिथीनां स अहवनीयो यो वेष्म-
नि स गार्हपत्यो यस्मिन्यचन्ति स दक्षिणामिः ॥३०॥ (१६)

(३) इष्टं च वा एष पूतं च गृहाणामश्नाति यः पूर्वो ऽतिथेरश्नाति
॥३१॥ पर्यञ्च वा एष रसं च० ॥३२॥ ऊर्जां च वा एष स्फातिं
च० ॥३३॥ प्रजां च वा एष पशूञ्च० ॥३४॥ कीर्तिं च वा एष
यशञ्च० ॥३५॥ अर्यं च वा एष संविदं च गृहाणामश्नाति यः
पूर्वो ऽतिथेरश्नाति ॥३६॥ एष वा अतिथिर्यज्ञोऽभियस्तस्मात्पूर्वो
नाश्नीयात् ॥३७॥ अशितावत्यतिथावश्नीयाद्यज्ञस्य सात्मत्वाय य-
ज्ञस्याविच्छेदाय तद्व्रतम् ॥३८॥ एतद्वा उ स्वादीयो यदधिगवं क्षीरं
वा मांसं वा तदेव नाश्नीयात् ॥३९॥ (१७)

(४) स य एवं विद्वान् क्षीरमुपसिच्योपहरति । यावदग्निष्टोमेनेष्ट्वा
सुसंमृद्धेनावरुन्धे तावदेनेनाव रुन्धे ॥४०॥ स य एवं विद्वान्सपि-
पसिच्योपहरति । यावदतिराचेनेष्ट्वा० ॥४१॥ स य एवं विद्वान्म-
धूपसिच्योपहरति । यावत्सचसद्येनेष्ट्वा० ॥४२॥ स य एवं विद्वान्-
न्मांसमुपसिच्योपहरति । यावद्वादशाहेनेष्ट्वा सुसंमृद्धेनावरुन्धे तावदे-
नेनाव रुन्धे ॥४३॥ स य एवं विद्वानुदकमुपसिच्योपहरति । प्रजानां
प्रजननाय गच्छति प्रतिष्ठां प्रियः प्रजानां भवति य एवं विद्वानुदकमु-
पसिच्योपहरति ॥४४॥ (१८)

(५) तस्मा उषा हिङ्कृणोति सविता प्र स्तौति । बृहस्पतिरुज्योऽग्रायति
त्वष्टा पुष्ट्या प्रति हरति विश्वे देवा निधनम् । निधनं भूत्याः प्रजायाः
पशूनां भवति य एवं वेद ॥४५॥ तस्मा उद्यन्सूर्यो हिङ्कृणोति सं-
गवः प्र स्तौति । मध्यन्दिन उग्रायत्यपराह्णः प्रति हरत्यस्तं यन्निधनम् ।

निधनं० ॥४६॥ तस्मा अ॒भो भव॑न्हि॒ङ्गुणो॑ति स्तनय॑न्म स्तौ॑ति । वि॒द्योत॑मानः प्रति॒ हरति॑ वर्ष॒नु॒क्राय॑त्यु॒गृह्ण॑न्निधन॑म् । निधनं० ॥४७॥ अति॑थी॒न्नति॑ पश्यति॒ हि॒ङ्गुणो॑त्य॒भि व॑दति॒ प्र स्तौ॑त्यु॒दकं॑ याच॒त्यु॒क्रा॒यति॑ । उप॒ हरति॑ प्रति॒ हर॑त्यु॒च्छिष्टं॑ निधन॑म् । निधनं॑ भू॒त्याः प्र॒जायाः प॑शूनां भवति॒ य एवं॑ वेद ॥४८॥ (१९)

(६) यत् क्ष॒त्तारं॑ ह॒य॒त्या आ॑वयत्येव तत् ॥४९॥ यत्प्रति॑शृ॒णोति॑ प्र॒त्या॒आ॒वय॑त्येव तत् ॥५०॥ यत्परि॑वेष्टारः पाच॑हस्ताः पूर्वे चा॒परि च॑ प्रपद्यन्ते चम॑साध्व॒र्येव॑ एव ते ॥५१॥ तेषां न कश्च॑नाहोता ॥५२॥ यद्वा अति॑थिपतिरति॒थी॒न्य॒रि॒वि॒थ्यं गृ॑हानु॒पो॒दैत्य॑वभृ॒षमे॑व तदुपा॒वैति॑ ॥५३॥ यत्स॒भाग॑यति दक्षि॒णाः स॒भाग॑यति यदनु॒तिष्ठ॑त उ॒द॒व॒स्य॑त्येव तत् ॥५४॥ स उप॑हूतः पृथि॒व्यां भ॑क्षयत्युप॑हूतस्तस्मि॒न्य॒पृथि॒व्यां वि॒श्वरूप॑म् ॥५५॥ स उप॑हूतो ऽन्तरि॒क्षे भ॑क्षयत्युप॑हूतस्तस्मि॒न्य॒द॒न्तरि॑क्षे वि॒श्वरूप॑म् ॥५६॥ स उप॑हूतो दि॒वि भ॑क्षयत्युप॑हूतस्तस्मि॒न्य॒द्वि॒वि वि॒श्वरूप॑म् ॥५७॥ स उप॑हूतो दे॒वेषु॑ भ॑क्षयत्युप॑हूतस्तस्मि॒न्य॒दे॒वेषु॑ वि॒श्वरूप॑म् ॥५८॥ स उप॑हूतो लो॒केषु॑ भ॑क्षयत्युप॑हूतस्तस्मि॒न्य॒लो॒केषु॑ वि॒श्वरूप॑म् ॥५९॥ स उप॑हूत उप॑हूतः ॥६०॥ आ॒प्नो॒ती॒मं लो॒कमा॑प्नोत्य॒मु॒म् ॥६१॥ ज्योति॑ष्म॒तो लो॒कां ज॑यति॒ य एवं॑ वेद ॥६२॥ (२०)

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

प्र॒जाप॑तिश्च परमे॒ष्ठी च॑ शृ॒ङ्गे इ॒न्द्रः शि॒रो अ॒मि॒र्ल॒लाटं॑ य॒मः कृ॒का- ॥ ७ ॥ टम् ॥१॥ सो॒मो रा॒जा म॒स्ति॒ष्को द्यौ॑रु॒त्तर॑ह॒नुः पृथि॑व्यधर॒ह॒नुः ॥२॥ वि॒द्युज्जि॒ह्वा म॒रुतो॑ दन्ता॒ रेव॑ती॒यी॒वा कृ॑त्तिका॒ स्कन्धा॑ घ॒र्मो वहः॑ ॥३॥ वि॒श्वं वा॒युः स्व॒र्गो लो॒कः कृ॑ष्ण॒द्रं वि॒धर॑णी नि॒वेद्यः॑ ॥४॥ श्ये॒नः क्रो॒डो ऽन्तरि॑क्षं पा॒ज॒स्थं॑ बृ॒हस्प॑तिः क॒कु॒बृ॒हतीः की॒क॒साः ॥५॥ दे॒वा-

नां पत्नीः पृथय उपसदः पर्शवः ॥६॥ मिषश्च वरुणश्चासौ तृष्टा
 चार्यमा च दोषणी महादेवो बाहू ॥७॥ इन्द्राणी भसद्वायुः पुष्टं
 पर्वमानो वालाः ॥८॥ ब्रह्म च क्षत्रं च श्रोणी बलमूरु ॥९॥
 धाता च सविता चाष्टीवन्ती जङ्गा गन्धर्वा अप्सरसः कुष्टिका अदि-
 तिः शफाः ॥१०॥ चेतो हृदयं यकृन्मेधा व्रतं पुरीतत् ॥११॥
 क्षुक्लक्षिरिा वनिष्ठुः पर्वताः साशयः ॥१२॥ क्रोधो वृक्षौ मन्युराण्डौ
 प्रजा श्रेपः ॥१३॥ नदी सूची वर्षस्य पतय स्तना स्तनयिानुह्यः ॥१४॥
 विश्वस्य चाश्वमौषधयो लोमानि नक्षत्राणि रूपम् ॥१५॥ देवजना
 गुदा मनुष्या आन्वाण्यचा उदरम् ॥१६॥ रक्षांसि लोहितमित्तरजना
 ऊर्ध्वम् ॥१७॥ अश्वं पीबो मज्जा निधनम् ॥१८॥ अमिरासीन
 उन्धितो ऽश्विना ॥१९॥ इन्द्रः प्राङ् तिष्ठन्दिक्षिणा तिष्ठन्ध्रुवः ॥२०॥
 प्रत्यङ् तिष्ठन्धातोदङ् तिष्ठन्सविता ॥२१॥ तृणानि प्राप्नः सोमो राजा
 ॥२२॥ मिष ईक्षमाण आवृष्ट आनन्दः ॥२३॥ युज्यमानो वैश्वदेवो
 युक्तः प्रजापतिर्विमुक्तः सर्वम् ॥२४॥ एतच्च विश्वरूपं सर्वरूपं
 गोरूपम् ॥२५॥ उपैनं विश्वरूपाः सर्वरूपाः पशवस्तिष्ठन्ति य
 एवं वेद ॥२६॥ (२१)

॥ ८ ॥

शीर्षेक्षि शीर्षामयं कर्णशूलं विलोहितम् ।

सर्वं शीर्षेण्यं ते रोगं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥ १ ॥

कर्णाभ्यां ते कङ्कषेभ्यः कर्णशूलं विसर्त्यकम् । सर्वं ० ॥ २ ॥

यस्य हेतोः प्रच्यवते यक्ष्मः कर्णत आस्यतः । सर्वं ० ॥ ३ ॥

यः कृणोति प्रमोतमन्त्रं कृणोति पूरुषम् । सर्वं ० ॥ ४ ॥

अङ्गभेदमङ्गज्वरं विश्वाङ्गं विसर्त्यकम् ।

सर्वं शीर्षेण्यं ते रोगं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥ ५ ॥

यस्य भीमः प्रतीकाश उद्वेपयति पूरुषम् ।

तक्मानं विश्वशरदं बहि ० ॥ ६ ॥

य ऊरु अनुसर्पत्यथो एति गवीनिके ।
 यक्ष्म ते अन्तरङ्गेभ्यो बहिः ॥ ७ ॥
 यदि कामादपकामाद्दृदयाज्जायते परि ।
 हृदो बलासमङ्गेभ्यो बहिः ॥ ८ ॥
 हरिमाणं ते अङ्गेभ्यो ऽध्वामन्तरोदरात् ।
 यक्ष्मो धामन्तरात्मनो बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥ ९ ॥
 आसो बलासो भवतु मूर्धं भवत्वामयत् ।
 यक्ष्माणां सर्वेषां विषं निरवोचमहं त्वत् ॥ १० ॥ (२२)
 बहिर्बिलं निर्द्ववतु काहावाहं तवोदरात् । यक्ष्माणां ॥ ११ ॥
 उदरात्ते क्लोमो नाभ्या हृदयादधि ।
 यक्ष्माणां सर्वेषां विषं निरवोचमहं त्वत् ॥ १२ ॥
 याः सीमानं विरुजन्ति मूर्धानं प्रत्यर्षणीः ।
 अहिंसन्तीरनामया निर्द्ववन्तु बहिर्बिलम् ॥ १३ ॥
 या हृदयमुपर्षन्त्यनुतन्वन्ति कीकसाः । अहिं ॥ १४ ॥
 याः पार्श्वे उपर्षन्त्यनुनिक्षन्ति पृष्टीः । अहिं ॥ १५ ॥
 यास्तिरश्चीरुपर्षन्त्यर्षणीर्वक्ष्माणां ते । अहिं ॥ १६ ॥
 या गुदा अनुसर्पन्त्यान्वाणि मोहयन्ति च । अहिं ॥ १७ ॥
 या मज्जो निर्धयन्ति पक्षि विरुजन्ति च ।
 अहिंसन्तीरनामया निर्द्ववन्तु बहिर्बिलम् ॥ १८ ॥
 ये अङ्गानि मदयन्ति यक्ष्मासो रोपणास्तव ।
 यक्ष्माणां सर्वेषां विषं निरवोचमहं त्वत् ॥ १९ ॥
 विसल्यस्य विद्रुधस्य वातीकारस्य बालजेः ।
 यक्ष्माणां सर्वेषां विषं निरवोचमहं त्वत् ॥ २० ॥
 पादाभ्यां ते जानुभ्यां श्रोणिभ्यां परि भंससः ।
 अनूकादर्षणीरुणिहाभ्यः शीर्णो रोगमनीनश्म ॥ २१ ॥
 सं ते शीर्णः कपालानि हृदयस्य च यो विधुः ।

उद्यन्नादित्य रश्मिभिः शीर्ष्णो रोगमनीनशोऽङ्गभेदमशीशमः ॥२२॥ (२३)

॥ चतुर्थो ऽगुवाकः ॥

॥ ९ ॥ अस्य वामस्य पलितस्य हेतुस्तस्य भ्राता मध्यमो अस्यस्रः ।
 तृतीयो भ्राता घृतपृष्ठो अस्याचापस्य विष्पतिं सप्तपुत्रम् ॥ १ ॥
 सप्त युञ्जन्ति रथमेकचक्रमेको अश्वो वहति सप्तनामा ।
 चिनाभि चक्रमजरमनर्व यचेमा विष्वा भुवनाधि तस्युः ॥ २ ॥
 इमं रथमधि ये सप्त तस्युः सप्तचक्रं सप्त वहन्त्यश्वः ।
 सप्त स्वसारो अभि सं नवन्त यच्च गवां निहिता सप्त नामा ॥ ३ ॥
 को ददर्श प्रथमं जायमानमस्थच्चनं यदनस्था बिभर्ति ।
 भूम्या असुरसृगात्मा क्व स्विक्तो विद्वांसमुप गात्रदुमेतत् ॥ ४ ॥
 इह ब्रवीतु य ईमङ्ग वेदास्य वामस्य निहितं पदं वेः ।
 शीर्ष्णः क्षीरं दुहते गावो अस्य वधिं वसना उदकं पदापुः ॥ ५ ॥
 पाकः पृष्ठामि मनसाविजानन्देवानामेना निहिता पदानि ।
 वत्से वष्कये ऽधि सप्त तन्तून्वि तन्निरे कवय ओतवा उ ॥ ६ ॥
 अचिकित्वांश्चिकितुषश्चिदत्र कवीनृष्टामि विद्वानो न विद्वान् ।
 वि यस्तस्तम्भ षडिमा रजांस्यजस्य रूपे किमपि स्विदेकम् ॥ ७ ॥
 माता पितरमृत आ बभाज धीत्यये मनसा सं हि जग्मे ।
 सा बीभत्सुर्गर्भरसा निविद्धा नमस्वन्त इदुपवाकमीयुः ॥ ८ ॥
 युक्ता मातासीद्गुरि दक्षिणाया अतिष्ठन्नर्भो वृजनीष्वन्तः ।
 अमीमेद्वत्सो अनु गामपश्यद्विषरूपं चिषु योजनेषु ॥ ९ ॥
 तिस्रो मातृस्त्रीन्यितृन्विभ्रदेक ऊर्ध्वस्तस्थौ नेमव ग्लापयन्त ।
 मन्त्रयन्ते दिवो अमुष्य पृष्ठे विश्वविदो वाचमविश्वविज्ञाम् ॥१०॥ (२४)
 पञ्चारे चक्रे परिवर्तमाने यस्मिन्नातस्युर्भुवनानि विश्वा ।
 तस्य नाक्षस्तपते भूरिभारः सनादेव न छिद्यते सनाभिः ॥ ११ ॥
 पञ्चपादं पितरं द्वादशाकृतिं दिव आहुः परे अर्थे पुरीषिणम् ।

अथेमे अन्य उपरे विचक्षणे सप्तचक्रे षडर आहुरर्पितम् ॥ १२ ॥
 द्वादशारं नहि तज्जराय वर्वर्ति चक्रं परि द्यामृतस्य ।
 आ पुषा अये मिथुनासो अत्र सप्त शतानि विंशतिश्च तस्युः ॥ १३ ॥
 सनेमि चक्रमजरं वि वावृत उक्तानायां दश युक्ता वहन्ति ।
 सूर्यस्य चक्षू रजसेत्यावृतं यस्मिन्नातस्युर्भुवनानि विश्वा ॥ १४ ॥
 स्त्रियः सतीस्तो उ मे पुंस आहुः पश्यदक्षखान्न वि चेतदन्धः ।
 कविर्यः पुषः स ईमा चिकेत यस्ता विजानात्स पितुष्यितासत् ॥ १५ ॥
 साकंजानीं सप्तर्षमाहुरेकजं षडिद्यमा ऋषयो देवजा इति ।
 तेषामिष्टानि विहितानि धामश स्थाचे रेजन्ते विकृतानि रूपशः ॥ १६ ॥
 अवः परेण पर एनावरेण पदा वात्सं बिभ्रती गौरुदस्यात् ।
 सा कद्रीची कं स्विदर्धं परागात्कं स्विस्तूते नहि यूषे अस्मिन् ॥ १७ ॥
 अवः परेण पितरं यो अस्य वेदावः परेण पर एनावरेण ।
 कवीयमानः क इह प्र वोचहेवं मनः कृतो अधि प्रजातम् ॥ १८ ॥
 ये अर्वाञ्चस्तो उ पराच आहुर्ये पराञ्चस्तो उ अर्वाच आहुः ।
 इन्द्रश्च या चक्रथुः सोम तानि धुरा न युक्ता रजसो वहन्ति ॥ १९ ॥
 द्वा सुपर्णा सयुजा सखाया समानं वृक्षं परि षस्वजाते ।
 तयोरन्यः पिप्पलं स्वाद्वत्त्यनघ्नन्त्यो अभि चाकशीति ॥ २० ॥
 यस्मिन्नुक्षे मध्वदः सुपर्णा निविशन्ते सुवते चाधि विश्वे ।
 तस्य यदाहुः पिप्पलं स्वाद्वये तन्नोन्नश्च्यः पितरं न वेद ॥ २१ ॥
 यत्रा सुपर्णा अमृतस्य भक्षमनिमेषं विदधाभिस्वरन्ति ।
 एना विश्वस्य भुवनस्य गोपाः स मा धीरः पाकमवा विवेश ॥ २२ ॥ (२५)

यज्ञायचे अधि गायत्रमाहितं त्रैष्टुभं वा त्रैष्टुभान्निरतक्षत । ॥ १० ॥
 यद्वा जगज्जगत्याहितं पदं य इत्तद्विदुस्ते अमृतत्वमानशुः ॥ १ ॥
 गायत्रेण प्रति मिमीते अर्कमर्केण साम त्रैष्टुभेन वाकम् ।
 वाकेन वाकं द्विपदा चतुष्पदाक्षरेण मिमते सप्त वाणीः ॥ २ ॥

जगता सिन्धुं दिव्यस्कभायद्रथंतरे सूर्यं पर्यपश्यत् ।
गायत्रस्य समिधस्तिस्र आहुस्ततो मूहा प्र रिरिचे महित्वा ॥ ३ ॥
उप ह्वये सुदुधां धेनुमेतां सुहस्तो गोधुगुत दोहदेनाम् ।
श्रेष्ठं सवं सविता साविषन्नो ऽभीष्टो घर्मस्तदु घु प्र वोचत् ॥ ४ ॥
हिङ्गुखती वसुपत्नी वसूनां वत्समिच्छन्ती मनसाभ्यागात् ।
दुहामश्विभ्यां पयो अघ्नेयं सा वर्धतां महते सौभगाय ॥ ५ ॥
गौरमीमेदभि वत्सं मिषन्तं मूर्धानं हिङ्गुकृणोन्मातवा उ ।
सृक्काणं घर्ममभि वावशाना मिमाति मायुं पयते पयोभिः ॥ ६ ॥
अयं स शिङ्गते येन गौरभीवृता मिमाति मायुं ध्वसनावधि धिता ।
सा चित्तिभिर्नि हि चकार मर्त्याबिद्युज्ज्वन्ती प्रति वव्रिमौहत ॥ ७ ॥
अनर्हये तुरगातु जीवमेजदध्रुवं मध्य आ पस्त्यानाम् ।
जीवो मृतस्य चरति स्वधाभिरमर्त्यो मर्त्येना सयोनिः ॥ ८ ॥
विधुं दद्राणं सलिलस्य पृष्ठे युवानं सन्तं पलितो जंगार ।
देवस्य पश्य काव्यं महित्वाद्या ममार स ह्यः समान ॥ ९ ॥
य ई चकार न सो अस्य वेद य ई ददर्श हिरुगिन्नु तस्मात् ।
स मातुर्योना परिवीतो अन्तर्बहुप्रजा निर्वृतिरा विवेश ॥ १० ॥ (२६)
अपश्यं गोपामनिपद्यमानमा च परा च पथिभिश्चरन्तम् ।
स सघ्रीचीः स विषूचीर्वसान आ वरीवर्ति भुवनेष्वन्तः ॥ ११ ॥
द्यौर्नः पिता जनिता नाभिरत्र बन्धुर्नो माता पृथिवी महीयम् ।
उत्तानयोश्चक्षोऽर्योर्निर्न्तरत्रा पिता दुहितुर्गर्भमाधात् ॥ १२ ॥
पृष्ठामि त्वा परमन्तं पृथिव्याः पृष्ठामि वृष्णो अश्वस्य रेतः ।
पृष्ठामि विश्वस्य भुवनस्य नाभिं पृष्ठामि वाचः परमं व्योम ॥ १३ ॥
इयं वेदिः परो अन्तः पृथिव्या अयं सोमो वृष्णो अश्वस्य रेतः ।
अयं यज्ञो विश्वस्य भुवनस्य नाभिर्ब्रह्मायं वाचः परमं व्योम ॥ १४ ॥
न वि जानामि यदिवेदमस्मि निणयः संनद्धो मनसा चरामि ।
यदा मागन्नथमजा ऋतस्यादिद्वाचो अश्रुवे भागमस्याः ॥ १५ ॥

अपाङ् प्राङेति स्वधया गृभीतो ऽमर्त्यो मर्त्येना सयोनः ।
 ता शश्वन्ता विषूचीना वियन्ता न्य॑न्यं चिक्पुर्ने नि चिक्पुर्न्यम् ॥१६॥
 सप्तार्धगर्भा भुवनस्य रेतो विष्णोस्तिष्ठन्ति प्रदिशा विधर्मणि ।
 ते धीतिभिर्मनसा ते विपश्चितः परिभुवः परि भवन्ति विश्वतः ॥१७॥
 ऋचो अक्षरे परमे व्योमन्यस्मिन् देवा अधि विश्वे निषेदुः ।
 यस्तन्न वेदं किमुचा करिष्यति य इत्तद्विदुस्ते अमी समासते ॥ १८ ॥
 ऋचः पदं मार्चया कल्पयन्तो ऽर्धर्चेन चाक्लृपुर्विश्वमेजत् ।
 चिपाङ्गस्य पुरुरूपं वि तस्ये तेन जीवन्ति प्रदिशश्चतस्रः ॥ १९ ॥
 सूयवसाङ्गवती हि भूया अधा वयं भगवन्तः स्याम ।
 अद्वि तृणमग्रे विश्वदानीं पिव शुद्धमुदकमाचरन्ती ॥ २० ॥ (२१)
 गौरिन्मिमाय सलिलानि तक्षत्येकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी ।
 अष्टापदी नवपदी बभूवुषी सहस्राक्षरा भुवनस्य पङ्क्तिस्
 तस्याः समुद्रा अधि वि क्षरन्ति ॥ २१ ॥
 कृष्णं नियानं हरयः सुपर्णा अपो वसाना दिवमुत्पतन्ति ।
 त आववृचन्सदनाहतस्यादिहृतेन पृथिवीं व्यूदुः ॥ २२ ॥
 अपादेति प्रथमा पञ्चतीनां कस्तब्हां मिचावरुणा चिकेत ।
 गर्भो भारं भरत्या चिदस्या ऋतं पिपत्यनृतं नि पाति ॥ २३ ॥
 विराडाग्विराट् पृथिवी विराडन्तरिक्षं विराट् प्रजापतिः । विराणमृत्युः
 साध्यानामधिराजो बभूव तस्य भूतं भव्यं वशे स मे भूतं भव्यं वशे
 कृणोतु ॥ २४ ॥
 शकमयं धूममारादपश्यं विषूवता पर एनावरेण ।
 उक्षाणं पृश्निमपचन्त वीरास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् ॥ २५ ॥
 चयः केशिनं ऋतुथा वि चक्षते संवत्सरे वपत एक एषाम् ।
 विश्वमन्यो अभिचष्टे शचीभिर्घ्राजिरेकस्य ददृशे न रूपम् ॥ २६ ॥
 चत्वारि वाक्परिमिता पदानि तानि विदुर्ब्राह्मणा ये मनीषिणः ।
 गुहा चीणि निहिता नेङ्गयन्ति तुरीयं वाचो मनुष्या वदन्ति ॥ २७ ॥

इन्द्रं मित्रं वरुणमग्निमाहुर्षो दिव्यः स सुपर्णो गरुत्मान् ।
 एकं सवित्रा बहुधा वदन्त्यग्निं यमं मातरिष्वानमाहुः ॥ २८ ॥ (२८)

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

॥ एकविंशः प्रपाठकः ॥

॥ नवमं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

यां कल्पयन्ति वहतो वधूमिव विश्वरूपां हस्तकृतां चिकित्सवः । ॥ १ ॥

सारादेत्वपं नुदाम एनाम् ॥ १ ॥

शीर्षेणती नस्वती कर्णिनी कृत्याकृता संभृता विश्वरूपा ।

सारादेत्वपं नुदाम एनाम् ॥ २ ॥

शूद्रकृता राजकृता स्त्रीकृता ब्रह्मभिः कृता ।

जाया पत्या नुस्तेव कर्तारं बन्धुछतु ॥ ३ ॥

अनयाहमोषध्या सर्वाः कृत्या अदूदुषम् ।

यां क्षेपे चकुर्यां गोषु यां वा ते पुरुषेषु ॥ ४ ॥

अघमस्त्वघकृते शपथः शपथीयते ।

प्रत्यक्प्रतिप्रहिण्मो यथा कृत्याकृतं हनत् ॥ ५ ॥

प्रतीचीनं आङ्गिरसो ऽध्यक्षो नः पुरोहितः ।

प्रतीचीः कृत्या आकृत्यामूकृत्याकृतौ जहि ॥ ६ ॥

यस्त्वोवाच परेहीति प्रतिकूलमुदायम् ।

तं कृत्ये ऽभिनिवर्तस्व मास्मानिच्छो अनागसः ॥ ७ ॥

यस्ते परेषु संदधौ रथस्येव च्छुभुर्धिया ।

तं गच्छ तच्च ते ऽयं नमज्ञातस्ते ऽयं जनः ॥ ८ ॥

ये त्वा कृत्वालेभिरे विद्वला अभिचारिणः ।

शंभ्वी ऽदं कृत्यादूषणं प्रतिबर्त्त पुनःसरं तेन त्वा क्षपयामसि ॥ ९ ॥

यद्भुर्भां प्रक्षपितां मृतवत्सामुपेयिम ।

अपैतु सर्वं मत्पापं द्रविणं मोप तिष्ठतु ॥ १० ॥ (१)

यत्तै पितृभ्यो ददतो यज्ञे वा नाम जगृहुः ।

संदेश्याऽत्सर्वस्मात्पापादिमा मुञ्चन्तु त्वौषधीः ॥ ११ ॥

देवैन्सात्पित्र्यान्नामग्राहात्संदेश्यादभिनिष्कृतात् ।

मुञ्चन्तु त्वा वीरुधो वीर्येण ब्रह्मण ऋग्भिः पर्यस ऋषीणाम् ॥ १२ ॥

यथा वातश्चावयति भूम्या रेणुमन्तरिक्षाश्चाभ्रम् ।

एवा मत्सर्वं दुर्भूतं ब्रह्मनुत्तमपायति ॥ १३ ॥

अप क्राम नानदती विनद्धा गर्दभीव ।

कर्तृबक्षस्वेतो नुत्ता ब्रह्मणा वीर्यावता ॥ १४ ॥

अयं पन्थाः कृत्य इति त्वा नयामो ऽभिप्रहितां प्रति त्वा प्र हिणमः ।

तेनाभि याहि भञ्जत्यनस्वतीव वाहिनी विश्वरूपा कुरुटिनी ॥ १५ ॥

पराक्ते ज्योतिरपथं ते अर्वागन्यचास्मदयना कृणुष्व ।

परेणेहि नवतिं नाथ्याऽअति दुर्गाः स्रोत्या मा क्षणिष्ठाः परेहि ॥ १६ ॥

वात इव वृक्षान्नि मृणीहि पादय मा गामश्च पुरुषमुद्धिष एषाम् ।

कर्तृन्निवृत्येतः कृत्ये ऽप्रजास्त्वाय बोधय ॥ १७ ॥

यां तै बर्हिषि यां श्मशाने क्षेचे कृत्यां वलगं वा निचक्षुः ।

अमी वा त्वा गार्हपत्ये ऽभिचेरुः पाकं सन्तं धीरतरा अनागसम् ॥ १८ ॥

उपाहतमनुबुद्धं निष्ठातं वैरं त्सार्यचविदाम् कर्चम् ।

तदेतु यत आभृतं तचाश्च इव वि वर्ततां हन्तु कृत्याकृतः प्रजाम् ॥ १९ ॥

स्वायसा असयः सन्ति नो गृहे विद्या तै कृत्ये यतिधा परूषि ।

उत्तिष्ठैव परेहीतो ऽज्ञाते किमिहेक्षसि ॥ २० ॥ (२)

यीवास्ते कृत्ये पादौ चापि कर्स्यामि निर्द्वेव ।

इन्द्रामी अस्मानक्षतां यौ प्रजानां प्रजावती ॥ २१ ॥

सोमो राजाधिपा मृडिता च भूतस्य नः पतयो मृडयन्तु ॥ २२ ॥

भवाश्चर्वावस्यतां पापकृते कृत्याकृते दुष्कृते विद्युतं देवहेतिम् ॥ २३ ॥

यद्येयच द्विपदी चतुष्पदी कृत्याकृता संभृता विष्णुमा ।
 सेतोऽष्टापदी भूत्वा पुनः परेहि दुष्टुने ॥ २४ ॥
 अभ्यक्ताक्ता स्वरंकृता सर्वं भरन्ती दुरितं परेहि ।
 जानीहि कृत्ये कर्तारं दुहितेव पितरं स्वम् ॥ २५ ॥
 परेहि कृत्ये मा तिष्ठो विद्वस्येव पदं नय ।
 मृगः स मृगयुस्त्वं न त्वा निकर्तुमर्हेति ॥ २६ ॥
 उत हन्ति पूर्वासिनं प्रत्यादायापरं इष्वा ।
 उत पूर्वस्य निघ्नतो नि हन्यपरः प्रति ॥ २७ ॥
 एतच्च शृणु मे वचो ऽथेहि यत् एयथं । यस्त्वा चकार तं प्रति ॥ २८ ॥
 अनागोहत्या वै भीमा कृत्ये मा नो गामश्वं पुरुषं वधीः ।
 यच्चयचासि निहिता ततस्त्वोत्थापयामसि पर्णास्त्रधीयसी भव ॥ २९ ॥
 यदि स्थ तमसावृता जालेनाभिहिता इव ।
 सर्वाः संलुपेतः कृत्याः पुनः कर्षे प्र हिएमसि ॥ ३० ॥
 कृत्याकृतो वलगिनो ऽभिनिष्कारिणः प्रजाम् ।
 मृणीहि कृत्ये मोक्षिषो ऽमूकृत्याकृतो जहि ॥ ३१ ॥
 यथा सूर्यो मुच्यते तमसस्पतिराधि जहात्युषसश्च केतून् ।
 एवाहं सर्वं दुर्भूतं कर्षे कृत्याकृता कृतं
 हस्तीव रजो दुरितं जहामि ॥ ३२ ॥ (३)

केन पाष्णीं आभृते पूरुषस्य केन मांसं संभृतं केन गुल्फौ । ॥ २ ॥
 केनाङ्गुलीः पेशनीः केन खानि केनोङ्गुली मध्यतः कः प्रतिष्ठाम् ॥ १ ॥
 कस्मान्बु गुल्फावधरावकृण्वन्नीवन्तावुत्तरी पूरुषस्य ।
 जर्के निष्कृत्य न्यदधुः कं स्विज्जानुनोः सन्धी क उ तच्चिकेत ॥ २ ॥
 चतुष्टयं युज्यते संहितान्तं जानुभ्यामूर्ध्वं शिथिरं कबन्धम् ।
 श्रोणी यदूरु क उ तज्जजान याभ्यां कुसिन्धं सुदृढं बभूव ॥ ३ ॥
 कति देवाः कतमे त आसन्त्य उरो यीवाधिषुः पूरुषस्य ।

कति स्तनौ ब्यदधुः कः कफौडौ कति स्कन्धान्कति पृथीरचिबन् ॥४॥

को अस्य बाहू समभरद्भीर्यं करवादिति ।

अंसौ को अस्य तद्देवः कुसिन्धे अघ्या दधौ ॥ ५ ॥

कः सप्त खानि वि ततर्दे शीर्षेणि कर्णाविमौ नासिके चक्षणी मुखम् ।

येषां पुरुषा विजयस्य मत्स्यनि चतुष्पादो द्विपदो यन्ति यामम् ॥६॥

हवोहि जिह्वामदधात्पुरुचीमधा महीमधि शिश्नाय वाचम् ।

स आ वरीवर्ति भुवनेष्वन्तरपो वसानः क उ तच्चिकेत ॥ ७ ॥

मस्तिष्कमस्य यतमो ललाटे ककाटिकां प्रथमो यः कपालम् ।

चित्वा चित्यं हवोः पूरुषस्य दिवं स्रोह कतमः स देवः ॥ ८ ॥

प्रियाप्रियाणि बहुला स्वप्नं संवाधतन्त्र्यः ।

आनन्दानुयो नन्दाश्च कस्माद्वहति पूरुषः ॥ ९ ॥

आर्तिरवर्तितर्निर्ऋतिः कुतो नु पुरुषे ऽमतिः ।

राद्धिः समृद्धिरवृद्धिर्मतिरुदितयः कुतः ॥ १० ॥ (४)

को अस्मिन्नापो ब्यदधाद्विषूवृतः पुरुवृतः सिन्धुसृत्याय जाताः ।

तीव्रा अरुणा लोहिनीस्ताम्रधूमा ऊर्ध्वा अवाचीः पुरुषे तिरष्ठीः ॥११॥

को अस्मिन्पमदधात्को मत्स्यानं च नाम च ।

गातुं को अस्मिन्कः केतुं कश्चरिवाणि पूरुषे ॥ १२ ॥

को अस्मिन्प्राणमवयत्को अपानं व्यानमु ।

समानमस्मिन्को देवो ऽधि शिश्नाय पूरुषे ॥ १३ ॥

को अस्मिन्यज्ञमदधादेको देवो ऽधि पूरुषे ।

को अस्मिन्सत्यं को ऽनृतं कुतो मृत्युः कुतो ऽमृतम् ॥१४॥

को अस्मै वासः पर्यदधात्को अस्यायुरकल्पयत् ।

बलं को अस्मै प्रायच्छत्को अस्याकल्पयज्जवम् ॥ १५ ॥

केनापो अचतनुत केनाहरकरोदुचे ।

उषसं केनाचैन्ध केन सायंभवं ददे ॥ १६ ॥

को अस्मिन्नेतो न्यदधात्तनुरा तायतामिति ।

मेधां को अस्मिन्नध्यौहत्को बाणं को नृतो दधौ ॥ १७ ॥
 केनेमां भूमिमौर्णोत्केन पर्यभवहिवम् ।
 केनाभि महा पर्वतान्केन कर्माणि पूरुषः ॥ १८ ॥
 केन पर्जन्यमन्वेति केन सोमं विचक्षणम् ।
 केन यज्ञं च अद्वां च केनास्मिन्निहितं मनः ॥ १९ ॥
 केन ओचियमाप्नोति केनेमं परमेष्ठिनम् ।
 केनेममग्निं पूरुषः केन संवत्सरं ममे ॥ २० ॥ (५)
 ब्रह्म ओचियमाप्नोति ब्रह्मेमं परमेष्ठिनम् ।
 ब्रह्मेममग्निं पूरुषो ब्रह्म संवत्सरं ममे ॥ २१ ॥
 केन देवां अनु क्षियति केन देवजनीर्विशः ।
 केनेदमन्यन्नक्षत्रं केन सत् क्षत्रमुच्यते ॥ २२ ॥
 ब्रह्म देवां अनु क्षियति ब्रह्म देवजनीर्विशः ।
 ब्रह्मेदमन्यन्नक्षत्रं ब्रह्म सत् क्षत्रमुच्यते ॥ २३ ॥
 केनेयं भूमिर्विहिता केन द्यौरुत्तरा हिता ।
 केनेदमूर्ध्वं तिर्यक्चान्तरिक्षं व्यचो हितम् ॥ २४ ॥
 ब्रह्मणा भूमिर्विहिता ब्रह्म द्यौरुत्तरा हिता ।
 ब्रह्मेदमूर्ध्वं तिर्यक्चान्तरिक्षं व्यचो हितम् ॥ २५ ॥
 मूर्धानमस्य संसीध्याथर्वा हृदयं च यत् ।
 मस्तिष्कादूर्ध्वः प्रेरयत्यवमानो ऽधि शीर्षतः ॥ २६ ॥
 तद्वा अथर्वणः शिरो देवकोशः समुज्जितः ।
 तत्प्राणो अभि रक्षति शिरो अन्नमथो मनः ॥ २७ ॥
 ऊर्ध्वो नु सृष्टाऽस्तिर्यङ्मुः सृष्टाऽः सर्वा दिशः पूरुष आ बभूवाँऽ ।
 पुरं यो ब्रह्मणो वेद यस्याः पूरुष उच्यते ॥ २८ ॥
 यो वै तां ब्रह्मणो वेदामृतेनावृतां पुरम् ।
 तस्मै ब्रह्म च ब्राह्मणश्च चक्षुः प्राणं प्रजां ददुः ॥ २९ ॥
 न वै तं चक्षुर्जहाति न प्राणो जरसः पुरा ।

पुरं यो ब्रह्मणो वेद यस्याः पुरुष उच्यते ॥ ३० ॥
 अष्टाचक्रा नवद्वारा देवानां पूरयोध्या ।
 तस्यां हिरण्ययः कोशः स्वर्गो ज्योतिषावृतः ॥ ३१ ॥
 तस्मिन्हिरण्यये कोशे अरे चिप्रतिष्ठिते ।
 तस्मिन्यष्टक्षमात्मचक्षुषे ब्रह्मविदो विदुः ॥ ३२ ॥
 प्रभाजमानां हरिणीं यशसा संपरीवृताम् ।
 पुरं हिरण्ययीं ब्रह्मा विवेशपराजिताम् ॥ ३३ ॥ (६)

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

॥ ३ ॥

अयं मे वरुणो मणिः संपाप्नोष्यणो वृषा ।
 तेना रभस्व त्वं शबून् मृणीहि दुरस्यतः ॥ १ ॥
 प्रैणां कृणीहि प्र मृणा रभस्व मणिस्ते अस्तु पुरेता पुरस्तात् ।
 अवारयन्त वरुणेन देवा अभ्याचारमसुराणां चःचः ॥ २ ॥
 अयं मणिर्वरुणो विश्वभेषजः सहस्राक्षो हरितो हिरण्ययः ।
 स ते शबून् धरात्यादयाति पूर्वस्तान्दभुहि ये त्वा द्विषन्ति ॥ ३ ॥
 अयं ते कृत्यां विततां पौरुषेयादयं भयात् ।
 अयं त्वा सर्वस्मात्पापाश्चरुणो वारयिष्यते ॥ ४ ॥
 वरुणो वारयाता अयं देवो वनस्पतिः ।
 यक्ष्मो यो अस्मिन्नाविष्टस्तमु देवा अवीवरन् ॥ ५ ॥
 स्वप्नं सुप्त्वा यदि पश्यासि पापं मृगः सृतिं यति धावाद्जुष्टाम् ।
 परिहृवाङ्कुनेः पापवादादयं मणिर्वरुणो वारयिष्यते ॥ ६ ॥
 अरात्यास्त्वा निर्हृत्या अभिचारादयो भयात् ।
 मृत्योरोजीयसो वधाश्चरुणो वारयिष्यते ॥ ७ ॥
 यन्मे माता यन्मे पिता भ्रातरो यच्च मे स्वा यदेनश्चकृमा वयम् ।
 ततो नो वारयिष्यते ऽयं देवो वनस्पतिः ॥ ८ ॥
 वरुणेन प्रर्थयिता भ्रातृणा मे सर्वन्धवः ।

असू॒र्ते रजो॑ अ॒र्णगु॒स्ते यन्व॒धमं॑ तमः ॥ ९ ॥
 अ॒रि॒ष्टो ऽह॒मरि॑ष्टगुरायु॒ष्मान्सर्व॑पूरुषः ।
 तं मा॒यं वर॑णो म॒णिः परि॑ पातु दि॒शोदि॑शः ॥ १० ॥ (७)
 अ॒यं मे॑ वर॒ण उर॑सि राजा दे॒वो वन॑स्पतिः ।
 स मे॑ श॒शूचि॑ बा॒धता॑मिन्द्रो द॒स्यूनि॒वासुरा॑न् ॥ ११ ॥
 इ॒मं वि॒भर्मि॑ वर॒णमायु॑ष्मां ह॒तशर॑दः ।
 स मे॑ रा॒ष्ट्रं च॑ ह॒षं च॑ प॒शूनो॑जश्च मे द॒धात् ॥ १२ ॥
 यथा॑ वा॒तो वन॑स्पती॒बृक्षा॑भन॒क्षोज॑सा ।
 ए॒वा स॒पत्न्या॑न्मे भ॒ङ्गि पूर्वा॑ं जा॒तां उ॒ताप॑राच॒रणस्त्वा॑भि र॒क्षतु ॥ १३ ॥
 यथा॑ वा॒तश्चा॒ग्निश्च॑ वृ॒क्षान्सा॑तो वन॒स्पती॑न् ।
 ए॒वा स॒पत्न्या॑न्मे प्साहि॒ पूर्वा॑ं • ॥ १४ ॥
 यथा॑ वा॒तेन॑ प्र॒क्षीणा॑ वृ॒क्षाः शे॒रे न्य॑र्पिताः ।
 ए॒वा स॒पत्न्या॑स्त्वं मम॑ प्र॒क्षिणी॑हि न्य॒र्पेय॑
 पूर्वा॑ं जा॒तां उ॒ताप॑राच॒रणस्त्वा॑भि र॒क्षतु ॥ १५ ॥
 तांस्त्वं प्र॑ छिन्धि वर॒ण पु॒रा दि॒ष्टायु॑रायुषः ।
 य ए॒नं प॒शुषु॑ दि॒प्सन्ति॒ ये चा॑स्य रा॒ष्ट्रदि॒प्सवः॑ ॥ १६ ॥
 यथा॑ सू॒र्यो अ॒तिभा॑ति यथा॒स्मिन्ने॒ज आ॑हितम् ।
 ए॒वा मे॑ वर॒णो म॒णिः की॑र्तिं भू॒तिं नि॒ यच्छ॑तु
 तेज॑सा मा॒ समु॑क्षतु यश॑सा स॒मन॑क्तु मा ॥ १७ ॥
 यथा॑ यश॒श्चन्द्र॑म॒स्यादि॒त्ये च॑ नृचक्ष॑सि । ए॒वा मे॑ • ॥ १८ ॥
 यथा॑ यशः॑ पृथि॒व्यां यथा॑स्मिं जा॒तवे॑दसि । ए॒वा • ॥ १९ ॥
 यथा॑ यशः॑ क॒न्याया॑ं यथा॒स्मिन्सं॑भृते रथे । ए॒वा • ॥ २० ॥ (८)
 यथा॑ यशः॑ सोम॒पीथे॑ म॒धुपर्के॑ यथा॑ यशः॑ । ए॒वा • ॥ २१ ॥
 यथा॑ यशो॑ अ॒ग्निहो॑त्रे व॒षट्कारे॑ यथा॑ यशः॑ । ए॒वा • ॥ २२ ॥
 यथा॑ यशो॑ यज॑माने यथा॒स्मिन्य॒ज्ञ आ॑हितम् । ए॒वा • ॥ २३ ॥
 यथा॑ यशः॑ प्र॒जाप॑ता॒यथा॑स्मिन्व॒रमे॑ष्टिनि । ए॒वा • ॥ २४ ॥

यथा देवेष्वमृतं यथैषु सत्यमाहितम् ।
 एवा मे वरणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु
 तेजसा मा समुक्षतु यशसा समनक्तु मा ॥ २५ ॥ (९)

॥ ४ ॥ इन्द्रस्य प्रथमो रथो देवानामपरो रथो वरुणस्य तृतीय इत् ।
 अहीनामपमा रथं स्थाणुमारदर्थावर्षत् ॥ १ ॥
 दर्भः शोचिस्तृणकमश्वस्य वारः परुषस्य वारः । रथस्य बन्धुरम् ॥ २ ॥
 अथ श्वेत पदा जहि पूर्वेण चापरेण च ।
 उदधुतमिव दार्वहीनामरसं विषं वारुणम् ॥ ३ ॥
 अरंघुषो निमज्जोन्मज्ज पुनरब्रवीत् ।
 उदधुतमिव दार्वहीनामरसं विषं वारुणम् ॥ ४ ॥
 पैवो हन्ति कसलीलं पैवः श्विचमुतासितम् ।
 पैवो रथर्थाः शिरः सं बिभेद पृदाक्काः ॥ ५ ॥
 पैव प्रेहि प्रथमो ऽनु त्वा वयमेमसि ।
 अहीन्यस्यतात्यथो येन स्मा वयमेमसि ॥ ६ ॥
 इदं पैवो अजायतेदमस्य परारणम् ।
 इमान्यर्वतः पदाहिघ्नो वाजिनीवतः ॥ ७ ॥
 संयतं न वि ष्यरश्नात्तं न सं यमत ।
 अस्मिन् क्षेपे द्वावही स्त्री च पुमांश्च तावुभावरसा ॥ ८ ॥
 अरसासं इहाहयो ये अन्ति ये च दूरके ।
 घनेन हन्ति वृश्चिकमहिं दण्डेनार्गतम् ॥ ९ ॥
 अघाश्वस्येदं भेषजमुभयोः स्वजस्य च ।
 इन्द्रो मे ऽहिमघायन्तमहिं पैवो अरन्धयत् ॥ १० ॥ (१०)
 पैवस्य मन्महे वयं स्थिरस्य स्थिरधाम्नः ।
 इमे पश्चा पृदाकवः प्रदीध्यत आसते ॥ ११ ॥
 नष्टासवो नष्टविषा हता इन्द्रैश्च वज्रिणा । जघानेन्द्रो जग्निमा वयम् ॥ १२ ॥

ह॒तास्ति॑र॒श्चिरा॑ज॒यो नि॒पि॒ष्टासः॑ पृ॒दाक॑वः ।
 द॒र्वि करि॑कृतं श्वि॒चं द॒र्भेष्व॑सितं ज॒हि ॥ १३ ॥
 कै॒राति॑का कु॒मारि॑का स॒का स्त॑नति भेष॒जम् ।
 हि॒र॒ण्ययी॑भि॒रधि॑भि॒र्गिरी॑णामुप॒ सानु॑षु ॥ १४ ॥
 आ॒यम॑ग॒न्युवा॑ भिष॒क्पृ॑श्निहा॒र्षरा॑जितः ।
 स वै स्व॑जस्य ज॒म्भन॑ उ॒भयो॑र्वृ॒श्चिक॑स्य च ॥ १५ ॥
 इन्द्रो॑ मे ऽहि॒मर॑न्ध॒यन्मि॑च॒क्ष्व व॑रुण॒श्च । वा॒ताप॑र्जन्योभा ॥ १६ ॥
 इन्द्रो॑ मे ऽहि॒मर॑न्ध॒यन्पृ॑दाकुं च पृ॒दाक॑म् ।
 स्व॒जं ति॑र॒श्चिरा॑जिं क॒स॒णीलं॑ द॒शो॒नसि॑म् ॥ १७ ॥
 इन्द्रो॑ जघान प्रथ॒मं ज॑नि॒तार॑महे तव ।
 तेषा॑मु तृ॒ह्यमा॑णानां कः स्व॒त्तेषा॑मस॒द्रसः॑ ॥ १८ ॥
 सं हि शी॒र्षाण्य॑ग्र॒भं पौ॒ञ्जि॒ष्ठ इ॒व क॑र्व॒रम् ।
 सिन्धो॑र्म॒ध्यं प॑रेत्य॒ व्यनि॑ज॒महे॑र्विष॒म् ॥ १९ ॥
 अ॒हीनां॑ स॒र्वेषां॑ वि॒षं प॑रा॒ वह॑न्तु सिन्ध॒वः ।
 ह॒तास्ति॑र॒श्चिरा॑ज॒यो नि॒पि॒ष्टासः॑ पृ॒दाक॑वः ॥ २० ॥ (११)
 ओष॑धीनाम॒हं वृ॑ण उ॒र्वरी॑रिव साधु॒या ।
 नया॑म्य॒र्वती॑रिवा॒है नि॒रैतु॑ ते विष॒म् ॥ २१ ॥
 यद्ग॒मौ सू॒र्ये वि॒षं पृ॑थि॒व्यामो॑ष॒धीषु॑ यत् ।
 का॒न्दा॒विषं॑ क॒नक॑कं नि॒रैतु॑ ते विष॒म् ॥ २२ ॥
 ये अ॒मि॒जा ओष॑धिजा अ॒हीनां॑ ये अ॒प्सुजा॑ वि॒द्युत॑ आ॒बभू॑वुः ।
 येषां॑ जा॒तानि॑ बहु॒धा म॑हान्ति तेभ्यः स॒र्पेभ्यो॑ नम॒सा वि॑धेम ॥ २३ ॥
 ती॒दी ना॑मा॒सि क॒न्या घृ॑ता॒ची ना॑म वा अ॒सि ।
 अ॒ध॒स्पदे॑न ते प॒दमा॑ द॒दे वि॒षदू॑षणम् ॥ २४ ॥
 अ॒क्लाद॑क्ला॒त्प्र च्या॑वय हृद॒यं परि॑ वर्ज॒य ।
 अ॒धा वि॒षस्य॑ य॒ज्ञेजो॑ ऽवा॒चीनं॑ तदे॒तु ते ॥ २५ ॥
 आ॒रे अ॒भूद्वि॒षम॑रौद्वि॒षे वि॒षम॑प्रा॒गपि॑ ।

अग्निर्विधमहेर्निरधात्सोमो निरणयीत् ।

दंशरमर्बगाविधमहिरमृत ॥ २६ ॥ (१२)

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ५ ॥ इन्द्रस्यैजं स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य बलं स्येन्द्रस्य वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं
स्थं । जिष्णवे योगाय ब्रह्मयोगैर्वो युनज्मि ॥ १ ॥ इन्द्रस्यैजं । जिष्णवे
योगाय क्षत्रयोगैर्वो युनज्मि ॥ २ ॥ इन्द्रस्यैजं । जिष्णवे
योगायेन्द्रयोगैर्वो युनज्मि ॥ ३ ॥ इन्द्रस्यैजं । जिष्णवे योगाय
सोमयोगैर्वो युनज्मि ॥ ४ ॥ इन्द्रस्यैजं । जिष्णवे योगायाप्सुयो-
गैर्वो युनज्मि ॥ ५ ॥ इन्द्रस्यैजं स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य बलं स्येन्द्रस्य
वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं स्थं । जिष्णवे योगाय विश्वानि मा भूतान्युप
तिष्ठन्तु युक्ता मं आप स्थ ॥ ६ ॥

अग्नेर्भाग स्थं । अपां शुक्रमापो देवीर्वर्चो अस्मासु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धाम्नासै लोकाय सादये ॥ ७ ॥

इन्द्रस्य भाग स्थं । ०।० ॥ ८ ॥ सोमस्य भाग स्थं । ०।० ॥ ९ ॥

वरुणस्य भाग स्थं । ०।० ॥ १० ॥ (१३)

मित्रावरुणयोर्भाग स्थं । ०।० ॥ ११ ॥ यमस्य भाग स्थं । ०।० ॥ १२ ॥

पितॄणां भाग स्थं । ०।० ॥ १३ ॥

देवस्य सवितुर्भाग स्थं । अपां शुक्रमापो देवीर्वर्चो अस्मासु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धाम्नासै लोकाय सादये ॥ १४ ॥

यो व आपो ऽपां भागोऽप्स्वन्तर्यजुषो देवयजनः । इदं तमति
सृजामि तं माभ्यवनिक्षि । तेन तमभ्यतिसृजामो योऽस्मान्वेष्टि यं

वयं विष्मः । तं वधेयं तं स्तृषीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मणानया मेन्या
॥ १५ ॥ यो व आपो ऽपामूर्मिरप्स्व ०।०।०।० ॥ १६ ॥ यो व

आपो ऽपां वत्सोऽप्स्व ०।०।०।० ॥ १७ ॥ यो व आपो ऽपां

वृषभोऽप्स्व ०।०।०।० ॥ १८ ॥ यो व आपो ऽपां हिरण्यग-

भो॑ऽस्व॑०।०।०।० ॥ १९ ॥ यो व॑ आपो॑ ऽपाम॑मा पृ॒श्निदि॑-
व्यो॑ऽस्व॑०।०।०।० ॥ २० ॥ (१४)

ये व॑ आपो॑ ऽपाम॑मयो॑ ऽस्व॑न्त॒र्यजु॑षा दे॒वय॑जनाः । इ॒दं ता॑नति
सृ॒जामि॑ ता॒न्माभ्य॑व॒निक्षि॑ । तै॒स्तम॑भ्यति॒सृजामो॑ यो॑ऽस्मान्ने॒ष्टि यं व॑यं
द्वि॒षः । तं व॑धेयं तं स्तृ॒षीया॑नेन ब्रह्म॒णाने॑न कर्म॒णानया॑ मे॒न्या ॥ २१ ॥

यद॒र्वाची॑नं चै॒हाय॑णाद॒नृतं॑ किं चो॒दिम॑ ।

आपो॑ मा॒ तस्मा॑त्सर्व॒स्माद्दुरि॑ता॒त्यान्व॑हंसः ॥ २२ ॥

समु॒द्रं वः॑ प्र हि॒णोमि॑ स्वां यो॒निम॑पीतन ।

अ॒रि॒ष्टाः सर्व॑हाय॒सो मा च॑ नः किं च॒नाम॑मत ॥ २३ ॥

अ॒रि॒प्रा आपो॑ अप॒ रि॒प्रम॑सत ।

प्रा॒सदे॒नो दुरि॑तं सु॒प्रती॑काः प्र दु॒ष्वप्सं॑ प्र म॒लं वह॑न्तु ॥ २४ ॥

वि॒ष्णोः क्र॒मो ऽसि॑ स॒पत्न॑हा पृ॒थि॒वीसं॑शितो ऽपि॒तेजाः॑ । पृ॒थि॒वीम॑नु
वि क्र॒मे ऽहं॑ पृ॒थि॒व्यास्तं॑ निर्भ॒जामो॑ यो॑ऽस्मान्ने॒ष्टि यं व॑यं द्वि॒षः ।

स मा जी॒वीत्तं प्रा॑णो जहातु ॥ २५ ॥ वि॒ष्णोः क्र॒मो ऽसि॑ स॒पत्न॑-

हान्तरि॒क्षसं॑शितो वा॒युते॑जाः । अ॒न्तरि॒क्षम॑नु वि क्र॒मे ऽह॑म॒न्तरि॒क्षात्तं॑

निर्भ॒जामो॑ ०।० ॥ २६ ॥ वि॒ष्णोः क्र॒मो ऽसि॑ स॒पत्न॑हा द्यौ॒संशितः॑

सूर्य॑तेजाः । दि॒वम॑नु वि क्र॒मे ऽहं॑ दि॒वस्तं॑ ०।० ॥ २७ ॥ वि॒ष्णोः

क्र॒मो ऽसि॑ स॒पत्न॑हा दि॒क्सं॑शितो म॒नस्ते॑जाः । दि॒शो ऽनु॑ वि क्र॒मे ऽहं॑

दि॒ग्भ्यस्तं॑ ०।० ॥ २८ ॥ वि॒ष्णोः क्र॒मो ऽसि॑ स॒पत्न॑हा श॒संशितो॑ वा-

त॒तेजाः॑ । आ॒शा अ॒नु वि क्र॒मे ऽह॑मा॒शाभ्य॑स्तं ०।० ॥ २९ ॥ वि॒ष्णोः

क्र॒मो ऽसि॑ स॒पत्न॑ह च॒क्रसं॑शितः सा॒मते॑जाः । च॒क्रो ऽनु॑ वि क्र॒मे ऽह॑मृ-

ग्भ्यस्तं॑ ०।० ॥ ३० ॥ (१५) वि॒ष्णोः क्र॒मो ऽसि॑ स॒पत्न॑हा य॒ज्ञसं॑शितो

ब्र॒ह्मते॑जाः । य॒ज्ञम॑नु वि क्र॒मे ऽहं॑ य॒ज्ञात्तं॑ ०।० ॥ ३१ ॥ वि॒ष्णोः

क्र॒मो ऽसि॑ स॒पत्न॑हौष॒धीसं॑शितः सोम॑तेजाः । ओष॒धीर॑नु वि क्र॒मे ऽह॑-

मोष॒धीभ्य॑स्तं ०।० ॥ ३२ ॥ वि॒ष्णोः क्र॒मो ऽसि॑ स॒पत्न॑हाप्सु॒संशितो॑

व॒रुण॑तेजाः । अपो॑ ऽनु वि क्र॒मे ऽह॑म॒प्यस्तं॑ ०।० ॥ ३३ ॥ वि॒ष्णोः

क्रमो ऽसि सपानहा कृषिसंशितो ऽन्नतेजाः । कृषिमनु वि क्रमे ऽहं
कृषास्तं० । ० ॥ ३४ ॥ विष्णोः क्रमो ऽसि सपानहा प्राणसंशितः
पुरुषतेजाः । प्राणमनु वि क्रमे ऽहं प्राणात्तं निर्भजामो योऽस्मान्वेष्टि
यं वयं द्विष्मः । स मा जीवीत्तं प्राणो जहातु ॥ ३५ ॥

जितमस्माकमुज्जिन्नमस्माकमभ्यष्टां विष्वाः पृतना अरातीः ।
इदमहमायुषायणस्यामुषाः पुषस्य वर्चस्तेजः प्राणमायुर्नि वेष्टया-
मीदमेनमधराञ्च पादयामि ॥ ३६ ॥

सूर्यस्यावृतमन्त्रावर्ते दक्षिणामन्त्रावृतम् ।

सा मे द्रविणं यछतु सा मे ब्राह्मणवर्चसम् ॥ ३७ ॥

दिशो ज्योतिष्मतीरभ्यावर्ते ।

ता मे द्रविणं यछन्तु ता मे ब्राह्मणवर्चसम् ॥ ३८ ॥

सप्तक्षुधीनभ्यावर्ते । ते मे द्रविणं यछन्तु ते मे ब्राह्मणवर्चसम् ॥ ३९ ॥

ब्रह्माभ्यावर्ते । तन्मे द्रविणं यछतु तन्मे ब्राह्मणवर्चसम् ॥ ४० ॥ (१६)

ब्राह्मणो अभ्यावर्ते । ते मे द्रविणं यछन्तु ते मे ब्राह्मणवर्चसम् ॥ ४१ ॥

यं वयं मृगयामहे तं वधे स्तृण्वामहे ।

व्यासे परमेष्ठिनो ब्रह्मणापीपदाम तम् ॥ ४२ ॥

वैश्वानरस्य दंष्ट्राभ्यां हेतिस्तं समधादभि ।

इयं तं स्नात्वाहुतिः समिहेवी सहीयसी ॥ ४३ ॥

राज्ञो वरुणस्य बन्धो ऽसि ।

सोऽमुमामुषायणममुषाः पुषमन्ने प्राणे बन्धान ॥ ४४ ॥

यस्ते अन्नं भुवस्पत आस्त्रियति पृथिवीमनु ।

तस्य नस्त्वं भुवस्पते संप्रयच्छ प्रजापते ॥ ४५ ॥

अपो दिव्या अचायिषं रसेन समपृक्षमहि ।

पर्यस्वानय आगमं तं मा सं सृज वर्चसा ॥ ४६ ॥

सं माप्ते वर्चसा सृज सं प्रजया समायुषा ।

विद्युर्मे अस्य देवा इन्द्रो विद्यात्सह ऋषिभिः ॥ ४७ ॥

यदमे अद्य मिथुना शपातो यद्वाचस्तृष्टं जनयन्त रेभाः ।
मन्योर्मनसः शरण्या ३ जायते या तया विध्य हृदये यातुधानान् ॥ ४८ ॥
परा शृणीहि तपसा यातुधानान्यराग्रे रक्षो हरसा शृणीहि ।
परार्चिषा मूर्देवां हृणीहि परासुतृपः शोशुचतः शृणीहि ॥ ४९ ॥
अपामस्मै वज्रं प्र हरामि चतुर्भृष्टिं शीर्षभिद्याय विद्वान् ।
सो अस्याक्लानि प्र शृणुतु सर्वा तन्मे देवा अनु जानन्तु विधे ॥ ५० ॥ (१७)

॥ द्वाविंशः प्रपाठकः ॥

अरातीयोर्भातृष्यस्य दुर्हादौ द्विषतः शिरः । अपि वृश्चाम्योजसा ॥ १ ॥ ॥ ६ ॥
वर्म मलमयं मणिः फालाज्जातः करिषति ।
पूर्णो मन्येन मार्गमद्रसेन सह वर्चसा ॥ २ ॥
यत्त्वा शिक्कः परावधीक्ष्णा हस्तेन वास्या ।
आपस्त्वा तस्माज्जीवलाः पुनन्तु शुचयः शुचिम् ॥ ३ ॥
हिरण्यस्रगयं मणिः अद्वा यज्ञं महो दधत् । गृहे वसतु नो ऽतिथिः ॥ ४ ॥
तस्मै घृतं सुरां मध्वन्नमन्नं क्षदामहे ।
स नः पितेव पुत्रेभ्यः श्रेयःश्रेयश्चिकित्सतु
भूयोभूयः श्वःश्वो देवेभ्यो मणिरेत्य ॥ ५ ॥
यमबन्धाद्बृहस्पतिर्मणिं फालं घृतश्चुतमुयं खदिरमोजसे ।
तमपिः प्रत्यमुञ्चत सो असौ दुह आज्यं
भूयोभूयः श्वःश्वस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥ ६ ॥
यमबन्धाद्बृहस्पतिर्मणिं ।
तमिन्द्रः प्रत्यमुञ्चतौजसे वीर्याय कं ।
सो असौ बलमिहुहे भूयोभूयः ॥ ७ ॥
यमब० । तं सोमः प्रत्यमुञ्चत महे श्रोत्राय चक्षसे ।
सो असौ वर्च इहुहे भूयो ॥ ८ ॥
यमब० । तं सूर्यः प्रत्यमुञ्चत तेनेमा अजयद्दिशः ।

सो अस्मै भूतिमिहुहे भूयो० ॥ ९ ॥

यमबंभाद्बृहस्पतिर्मणिं फालं घृतशुतमुयं खदिरमोजसे ।

तं बिभ्रश्चन्द्रमा मणिमसुराणां पुरो ऽजयहानवानां हिरण्ययीः ।

सो अस्मै श्रियमिहुहे भूयो० ॥ १० ॥ (१८)

यमबंभाद्बृहस्पतिर्वाताय मणिमाशवे ।

सो अस्मै वाजिनं दुहे भूयो० ॥ ११ ॥

यमब० । तेनेमां मणिना कृषिमश्विनावभि रक्षतः ।

स भिषग्भ्यां महो दुहे भूयो० ॥ १२ ॥

यमब० । तं बिभ्रत्सविता मणिं तेनेदमजयत्स्वः ।

सो अस्मै सूनृतां दुहे भूयो० ॥ १३ ॥

यमब० । तमापो बिभ्रतीर्मणिं सदा धावन्त्यक्षिताः ।

स आभ्यो ऽमृतमिहुहे भूयो० ॥ १४ ॥

यमब० । तं राजा वरुणो मणिं प्रत्यमुञ्चत शंभुवम् ।

सो अस्मै सत्यमिहुहे भूयो० ॥ १५ ॥

यमब० । तं देवा बिभ्रतो मणिं सर्वाँल्लोकान्युधाजयन् ।

स एभ्यो जितिमिहुहे भूयो० ॥ १६ ॥

यमबंभाद्बृहस्पतिर्वाताय मणिमाशवे ।

तमिमं देवता मणिं प्रत्यमुञ्चन्त शंभुवम् ।

स आभ्यो विश्वमिहुहे भूयोभूयः श्वःश्वस्तेन त्वं विषतो जहि ॥ १७ ॥

चतुर्वस्तमबध्नतर्वास्तमबध्नत ।

संवत्सरस्तं बद्ध्वा सर्वं भूतं वि रक्षति ॥ १८ ॥

अन्तर्देशा अबध्नत प्रदिशस्तमबध्नत ।

प्रजापतिसृष्टो मणिर्विषतो मे ऽधरो अकः ॥ १९ ॥

अथर्वाणो अबध्नताथर्वणा अबध्नत ।

तैर्मेदिनो अक्रिरसो दस्यूनां विभिदुः पुरस्तेन त्वं विषतो जहि ॥ २० ॥ (१९)

तं धाता प्रत्यमुञ्चत स भूतं व्यकल्पयत । तेन त्वं विषतो जहि ॥ २१ ॥

यमवभाङ्गहृस्पतिर्देवेभ्यो असुरक्षितिम् ।

स मायं मणिरागमद्रसेन सह वर्चसा ॥ २२ ॥

यमव० । स मायं मणिरागमत्सह गोभिरजाविभिरन्नेन प्रजया सह ॥ २३ ॥

यमव० । स मायं मणिरागमत्सह व्रीहियवाभ्यां महसा भूत्या सह ॥ २४ ॥

यमव० । स मायं मणिरागमन्मधोर्धृतस्य धारया कीलालेन मणिः सह ॥ २५ ॥

यमव० । स मायं मणिरागमदूर्जया पयसा सह द्रविणेन श्रिया सह ॥ २६ ॥

यमव० । स मायं मणिरागमत्तेजसा त्विषा सह यशसा कीर्त्या सह ॥ २७ ॥

यमवभाङ्गहृस्पतिर्देवेभ्यो असुरक्षितिम् ।

स मायं मणिरागमत्सर्वाभिर्भूतिभिः सह ॥ २८ ॥

तमिमं देवता मणिं मयै ददतु पुष्टये ।

अभिभुं क्षत्रवर्धनं सपत्नदम्भनं मणिम् ॥ २९ ॥

ब्रह्मणा तेजसा सह प्रति मुञ्चासि मे शिवम् ।

असपत्नः सपत्नहा सपत्नान्मे ऽधरो अकः ॥ ३० ॥ (२०)

उत्तरं विषतो मामयं मणिः कृणोतु देवजाः ।

यस्य लोका इमे त्रयः पयो दुग्धमुपासते ।

स मायमधि रोहतु मणिः श्रेष्ठाय मूर्धतः ॥ ३१ ॥

यं देवाः पितरो मनुष्या उपजीवन्ति सर्वदा ।

स मायमधि रोहतु मणिः श्रेष्ठाय मूर्धतः ॥ ३२ ॥

यथा बीजमुर्वरायां कृष्टे फालेन रोहति ।

एवा मयि प्रजा पशवो ऽन्नमन्नं वि रोहतु ॥ ३३ ॥

यस्मै त्वा यज्ञवर्धन मणे प्रत्यमुचं शिवम् ।

तं त्वं शतदक्षिण मणे श्रेष्ठाय जिहतात् ॥ ३४ ॥

एतमिधं समाहितं जुषाणो अग्ने प्रति हर्य होमैः ।

तस्मिन्निदेम सुमतिं स्वस्ति प्रजां चक्षुः पशून्समिद्धे जातवेदसि

ब्रह्मणा ॥ ३५ ॥ (२१)

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ७ ॥ कस्मिन्नङ्गे तपो अस्याधि तिष्ठति कस्मिन्नङ्गे ऋतमस्याध्याहितम् ।
 क्व व्रतं क्व अद्वास्य तिष्ठति कस्मिन्नङ्गे सत्यमस्य प्रतिष्ठितम् ॥ १ ॥
 कस्मादङ्गादीष्यते अग्निरस्य कस्मादङ्गात्पवते मातरिषा ।
 कस्मादङ्गाद्वि मिमीते ऽधि चन्द्रमा मह स्कम्भस्य मिमानो अङ्गम् ॥ २ ॥
 कस्मिन्नङ्गे तिष्ठति भूमिरस्य कस्मिन्नङ्गे तिष्ठत्यन्तरिक्षम् ।
 कस्मिन्नङ्गे तिष्ठत्याहिता द्यौः कस्मिन्नङ्गे तिष्ठत्युत्तरं दिवः ॥ ३ ॥
 क्व१ प्रेसन्दीप्यत ऊर्ध्वो अग्निः क्व१ प्रेसन्पवते मातरिषा ।
 यत्र प्रेसन्तीरभियन्यावृतं स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ ४ ॥
 क्वार्धमासाः क्व यन्ति मासाः संवत्सरेण सह संविदानाः ।
 यत्र यन्युतवो यत्रार्तवा स्कम्भं तं ॥ ५ ॥
 क्व१ प्रेसन्ती युवती विरूपे अहोरात्रे द्रवतः संविदाने ।
 यत्र प्रेसन्तीरभियन्याप स्कम्भं तं ॥ ६ ॥

यस्मिन्स्तब्धा प्रजापतिर्लोकान्सर्वो आधारयत् ।

स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ ७ ॥

यत्परममवमं यच्च मध्यमं प्रजापतिः समुजे विश्वरूपम् ।
 कियता स्कम्भः प्र विवेश तत्र यन्न प्राविशत्क्रियत्तद्भूव ॥ ८ ॥
 कियता स्कम्भः प्र विवेश भूतं कियन्नविष्यदन्नाशये ऽस्य ।
 एकं यदङ्गमकृणोत्सहस्रधा कियता स्कम्भः प्र विवेश तत्र ॥ ९ ॥
 यत्र लोकांश्च कोशांश्चापो ब्रह्म जना विदुः ।
 असच्च यत्र सच्चान्त स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ १० ॥ (२२)
 यत्र तपः पराक्रम्य व्रतं धारयत्युत्तरम् ।
 ऋतं च यत्र अद्वा चापो ब्रह्म समाहिता स्कम्भं तं ॥ ११ ॥
 यस्मिन्भूमिरन्तरिक्षं द्यौर्येस्मिन्नध्याहिता ।
 यत्राग्निश्चन्द्रमाः सूर्यो वातस्तिष्ठन्यार्पिता स्कम्भं तं ॥ १२ ॥
 यस्य त्रयस्त्रिंशद्देवा अङ्गे सर्वे समाहिताः । स्कम्भं तं ॥ १३ ॥
 यत्र ऋषयः प्रथमजा ऋचः साम यजुर्मही ।

एकर्विरेयस्मिन्नार्पित स्क्मभं तं० ॥ १४ ॥

यचामृतं च मृत्युश्च पुरुषे ऽधि समाहिते ।

समुद्रो यस्य नाड्यः ५ पुरुषे ऽधि समाहिता स्क्मभं तं० ॥ १५ ॥

यस्य चतस्रः प्रदिशो नाड्यः ५ स्तिष्ठन्ति प्रथमाः ।

यज्ञो यच पराक्रान्त स्क्मभं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ १६ ॥

ये पुरुषे ब्रह्म विदुस्ते विदुः परमेष्ठिनम् ।

यो वेदं परमेष्ठिनं यश्च वेदं प्रजापतिम् ।

ज्येष्ठं ये ब्राह्मणं विदुस्ते स्क्मभमनुसंविदुः ॥ १७ ॥

यस्य शिरो वैश्वानरश्चक्षुरङ्गिरसो ऽभवन् ।

अङ्गानि यस्य यातव स्क्मभं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ १८ ॥

यस्य ब्रह्म मुखमाहुर्जिह्वां मधुकशामुत ।

विराजमूधो यस्याहु स्क्मभं तं० ॥ १९ ॥

यस्मादृचो अपातक्षन्त्यजुर्यस्मादपाकषन् ।

सामानि यस्य लोमान्यथर्वाङ्गिरसो मुखं

स्क्मभं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ २० ॥ (२३)

असंखासां प्रतिष्ठन्तीं परममिव जना विदुः ।

उतो सन्मन्यन्ते ऽवरे ये ते शाखामुपासन्ते ॥ २१ ॥

यचादित्याश्च रुद्राश्च वसवश्च समाहिताः ।

भूतं च यच भर्षं च सर्वे लोकाः प्रतिष्ठिता

स्क्मभं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ २२ ॥

यस्य चयस्त्रिंशद्देवा निधिं रक्षन्ति सर्वदा ।

निधिं तमद्य को वेदं यं देवा अभिरक्षन् ॥ २३ ॥

यच देवा ब्रह्मविदो ब्रह्म ज्येष्ठमुपासन्ते ।

यो वै ताच्चिद्यात्प्रत्यक्षं स ब्रह्मा वेदिता स्यात् ॥ २४ ॥

बृहन्नो नाम ते देवा ये ऽसतः परि जज्ञिरे ।

एकं तदङ्गं स्क्मभस्यासंदाहुः परो जनाः ॥ २५ ॥

यच्च स्क्मभः प्रजनयन्पुराणं व्यवर्तयत् ।

एकं तदङ्गं स्क्मभस्य पुराणमनुसंविदुः ॥ २६ ॥

यस्य चयस्त्रिंशद्देवा अङ्गे गात्रा विभेजिरे ।

ताच्चै चयस्त्रिंशद्देवानेकै ब्रह्मविदो विदुः ॥ २७ ॥

हिरण्यगर्भं परममनन्युद्यं जना विदुः ।

स्क्मभस्तदये प्रासिञ्चद्विरण्यं लोके अन्तरा ॥ २८ ॥

स्क्मभे लोका स्क्मभे तप स्क्मभे ऽध्यतमाहितम् ।

स्क्मभ त्वा वेद प्रत्यक्षमिन्द्रे सर्वं समाहितम् ॥ २९ ॥

इन्द्रे लोका इन्द्रे तप इन्द्रे ऽध्यतमाहितम् ।

इन्द्रं त्वा वेद प्रत्यक्षं स्क्मभे सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥ ३० ॥ (२४)

नाम नाच्चा जोहवीति पुरा सूर्यात्पुण्येषसः ।

यदजः प्रथमं संबभूव स ह तत्स्वराज्यमियाय

यस्मान्नान्यत्परमस्ति भूतम् ॥ ३१ ॥

यस्य भूमिः प्रमानरिक्षमुतोदरम् ।

दिवं यश्चक्रे मूर्धानं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ ३२ ॥

यस्य सूर्यश्चक्षुश्चन्द्रमाश्च पुनर्णवः ।

अग्निं यश्चक्र आस्यं च तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ ३३ ॥

यस्य वातः प्राणापानौ चक्षुरग्निसो ऽभवन् ।

दिशो यश्चक्रे प्रज्ञानी तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ ३४ ॥

स्क्मभो दाधार द्यावापृथिवी उभे इमे स्क्मभो दाधारोर्वेदन्तरिक्षम् ।

स्क्मभो दाधार प्रदिशः षडुर्वी स्क्मभ इदं विश्वं भुवनमा विवेश ॥ ३५ ॥

यः श्रमात्तपसो जातो लोकान्सर्वान्समानशे ।

सोमं यश्चक्रे केवलं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ ३६ ॥

कथं वातो नेलयति कथं न रमते मनः ।

किमापः सत्यं प्रेप्सन्तीर्नेलयन्ति कदा चन ॥ ३७ ॥

महद्यक्षं भुवनस्य मध्ये तपसि क्रान्तं संलिलस्य पृष्ठे ।

तस्मिं ह्युयन्ते य उ के च देवा वृक्षस्य स्कन्धः परित इव शाखाः ॥३८॥
यस्मै हस्ताभ्यां पादाभ्यां वाचा ओर्ध्वेण चक्षुषा ।
यस्मै देवाः सदा बलिं प्रयच्छन्ति विमिते ऽमितं
स्कन्धं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥ ३९ ॥
अप तस्य हतं तमो व्यावृत्तः स पाप्मना ।
सर्वाणि तस्मिं ज्योतीषि यानि चीणि प्रजापतौ ॥४०॥
यो वेतसं हिरण्ययं तिष्ठन्तं सलिले वेद । स वै गुह्यः प्रजापतिः ॥४१॥
तन्वमेकं युवती विरूपे अभ्याक्रमै वयतः षण्मयूखम् ।
प्रान्या तनूस्तिरते धत्ते अन्या नाप वृक्षाते न गमातो अन्नम् ॥४२॥
तयोरहं परिनृत्यन्त्योरिव न वि जानामि यतरा परस्तात् ।
पुमानेन वयत्युमृणसि पुमानेन द्वि जभाराधि नाके ॥ ४३ ॥
इमे मयूखा उप तस्तभुर्दिव सामानि चक्रुस्तसराणि वातवे ॥४४॥ (२५)

यो भूतं च भव्यं च सर्वं यच्चाधितिष्ठति । ॥ ८ ॥
स्वर्ग्यस्य च केवलं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ १ ॥
स्कन्धेनेमे विष्टभिते द्यौश्च भूमिश्च तिष्ठतः ।
स्कन्ध इदं सर्वमात्मब्रह्मत्वाणन्निमिषच्च यत् ॥ २ ॥
तिस्रो ह प्रजा अत्यायमायन्त्यर्ग्या अर्कमभितो ऽविशन्त ।
बृहन् तस्यौ रजसो विमानो हरितो हरिणीरा विवेश ॥ ३ ॥
द्वादश प्रधयश्चक्रमेकं चीणि नभ्यानि क उ तच्चिकेत ।
तथाहतास्त्रीणि शतानि शङ्खवः षष्टिश्च स्त्रीला अविचाचला ये ॥४॥
इदं संवितर्वि जानीहि षड्युमा एक एकजः ।
तस्मिन्हापित्वमिच्छन्ते य एषामेक एकजः ॥ ५ ॥
आविः सन्निहितं गुहा जरन्नाम महत्पदम् ।
तच्चेदं सर्वमार्पितमेजत्वाणत्प्रतिष्ठितम् ॥ ६ ॥
एकचक्रं वर्तत एकनेमि सहस्राक्षरं प्र पुरो नि पश्चा ।

अर्थेन विश्वं भुवनं जजान यदस्यार्धं कृतं तद्भूव ॥ ७ ॥
 पञ्चवाही वह्न्ययमेवां प्रहयो युक्ता अनुसंवहन्ति ।
 अयातमस्य दहशे न यातं परं नेदीयो ऽवरं दवीयः ॥ ८ ॥
 तिर्यग्विलक्ष्मस ऊर्ध्वबुधस्तस्मिन्यशो निहितं विश्वरूपम् ।
 तदासत क्षुषयः सप्त साकं ये अस्य गोपा महतो बभूवुः ॥ ९ ॥
 या पुरस्ताद्युज्यते या च पश्चाद्वा विश्वतो युज्यते या च सर्वतः ।
 यया यज्ञः प्राङ् तायते तां त्वा पृच्छामि कतमा स च्छुचाम् ॥ १० ॥ (२६)
 यदेजति पतति यच्च तिष्ठति प्राणदप्राणन्निमिषच्च यजुर्वत् ।
 तद्वाधार पृथिवीं विश्वरूपं तत्संभूय भवत्येकमेव ॥ ११ ॥
 अनन्तं विततं पुरुचानन्तमन्तवच्चा समन्ते ।
 ते नाकपालश्चरति विचित्रवृद्धिद्वान्भूतमुत भर्षमस्य ॥ १२ ॥
 प्रजापतिश्चरति गर्भे अन्तरहृद्यमानो बहुधा वि जायते ।
 अर्थेन विश्वं भुवनं जजान यदस्यार्धं कृतमः स केतुः ॥ १३ ॥
 ऊर्ध्वं भरन्तमुदकं कुम्भेनैवोदहार्यम् ।
 पश्यन्ति सर्वे चक्षुषा न सर्वे मनसा विदुः ॥ १४ ॥
 दूरे पूरणेन वसति दूर ऊनेन हीयते ।
 महद्यक्षं भुवनस्य मध्ये तस्मै बलिं राष्ट्रभृतो भरन्ति ॥ १५ ॥
 यतः सूर्य उदेत्यस्तं यच्च च गच्छति ।
 तदेव मन्ये ऽहं ज्येष्ठं तदु नात्येति किं चन ॥ १६ ॥
 ये अर्वाङ् मध्यं उत वा पुराणं वेदं विद्वांसमभितो वदन्ति ।
 आदित्यमेव ते परि वदन्ति सर्वे अग्निं द्वितीयं चिबृतं च हंसम् ॥ १७ ॥
 सहस्राह्वयं वियतावस्य पक्षौ हरेर्हसस्य पततः स्वर्गम् ।
 स देवान्सर्वानुरस्युपदद्य संपश्यन्त्याति भुवनानि विश्वा ॥ १८ ॥
 सत्येनोर्ध्वस्तपति ब्रह्मणावाङ् पश्यति ।
 प्राणेन तिर्यङ् प्राणति यस्मिं ज्येष्ठमधि श्रितम् ॥ १९ ॥
 यो वै ते विद्यादरणी याभ्यां निर्मेथ्यते वसु ।

स विद्वां ज्येष्ठं मन्येत स विद्याद्वाह्यं महत् ॥ २० ॥ (२७)
 अ॒पा॒दये॒ सम॑भ॒वत्सो॒ अये॒ स्व॒रा॒भर॑त् ।
 च॒तु॒ष्पा॒ङ्गु॒त्वा भो॒म्यः॒ सर्व॑मा॒दत्त॑ भो॒जन॑म् ॥ २१ ॥
 भा॒म्यो भ॑व॒दथो॒ अन्न॑मद॒द्बहु॑ ।
 यो दे॒वमु॒त्तरा॑व॒न्तमु॒पासा॑ति स॒नात॑नम् ॥ २२ ॥
 स॒नात॑नमे॒नमा॑हु॒रुता॑द्य स्या॒त्पुन॑र्ण॒वः ।
 अ॒हो॒रा॒त्रे प्र॑ जा॒येते॒ अन्यो॒ अन्य॑स्य रू॒पयोः॑ ॥ २३ ॥
 श॒तं स॒हस्र॑म॒युतं॒ न्यर्बु॑दमसं॒ख्येयं॒ स्व॒र्म॒स्मि॒न्नि॒विष्ट॑म् ।
 तद॑स्य॒ घ्न॒न्यभि॑पश्य॒त ए॒व त॒स्माद्दे॒वो रो॑च॒त ए॒ष ए॒तत् ॥ २४ ॥
 बा॒ला॒दे॒कम॑णी॒यस्कु॑मु॒तैकं॒ ने॒व दृ॒श्यते॑ ।
 ततः॒ परि॑ष्व॒जीय॑सी दे॒वता॒ सा म॑म॒ प्रि॒या ॥ २५ ॥
 इ॒यं क॑ल्या॒ण्य॒जरा॒ मर्त्य॑स्यामृ॒ता गृ॒हे ।
 यस्मै॒ कृ॒ता श॑ये स यश्च॒कार॒ ज॒जार॒ सः ॥ २६ ॥
 त्वं स्त्री॒ त्वं पु॑मान॒सि त्वं॒ कु॒मार॒ उ॒त वा॒ कु॒मारी॑ ।
 त्वं जी॒र्णो दृ॒ष्टेन॑ व॒ञ्च॒सि त्वं॒ जा॒तो भ॑व॒सि वि॒श्वतो॑मुखः ॥ २७ ॥
 उ॒तैषां॑ पि॒तोत॑ वा पु॒त्र ए॒षामु॑तैषां ज्येष्ठ॒ उ॒त वा॒ क॒निष्ठः॑ ।
 ए॒को ह॒ दे॒वो म॑न॒सि प्र॑विष्टः प्रथ॒मो जा॒तः स उ॒ गर्भे॑ अ॒न्तः ॥ २८ ॥
 पू॒र्णात्पू॑र्णमु॒द॒चति॑ पू॒र्णो पू॑र्णेन॒ सि॒च्यते॑ ।
 उ॒तो तद॑द्य वि॒द्याम॒ यत॑स्तत्प॒रिषि॑च्यते ॥ २९ ॥
 ए॒षा स॒नन्ती॒ सन॑मे॒व जा॒तैषा॒ पु॒रा॒णी परि॑ सर्वे॒ बभू॑व ।
 म॒ही दे॒षु॒षसो॑ वि॒भाती॒ सैकै॑नैकेन मि॒षता॒ वि च॑ष्टे ॥ ३० ॥ (२८)
 अ॒वि॒र्वे ना॑म॒ दे॒वतं॒ च॒तेना॑स्ते प॒रीवृ॑ता ।
 तस्या॒ रू॒पेणे॑मे वृ॒क्षा ह॑रि॒ता ह॑रि॒तस्र॑जः ॥ ३१ ॥
 अ॒न्ति स॒न्तं न॒ जहा॑त्य॒न्ति स॒न्तं न॒ पश्य॑ति ।
 दे॒वस्य॒ पश्य॒ का॒र्यं न॒ ममा॑र॒ न जी॑र्यति ॥ ३२ ॥
 अ॒पूर्वे॑णै॒षिता॒ वाच॑स्ता॒ वद॑न्ति यथा॒यथ॑म् ।

वदन्तीर्यच गच्छन्ति तदाहुर्ब्राह्मणं महत् ॥ ३३ ॥

यच देवाश्च मनुष्याश्चारा नाभाविव श्रिताः ।

अपां त्वा पुष्पं पृच्छामि यच तन्मायया हितम् ॥ ३४ ॥

येभिर्वात इषितः प्रवाति ये ददते पञ्च दिशः सघ्नीचीः ।

य आहुतिमत्यमन्यन्त देवा अपां नेतारः कतमे त आसन् ॥ ३५ ॥

इमामेषां पृथिवीं वस्त एको ऽन्तरिक्षं पर्येको बभूव ।

दिवमेषां ददते यो विधर्ता विश्वा आशाः प्रति रक्षन्त्येकै ॥ ३६ ॥

यो विद्यात्सूचं विततं यस्मिन्नोताः प्रजा इमाः ।

सूचं सूचस्य यो विद्यात्स विद्याब्राह्मणं महत् ॥ ३७ ॥

वेदाहं सूचं विततं यस्मिन्नोताः प्रजा इमाः ।

सूचं सूचस्याहं वेदाथो यद्ब्राह्मणं महत् ॥ ३८ ॥

यदन्तरा द्यावापृथिवी अग्निरिन्द्रहविश्वदायः ।

यचातिष्ठन्नेकपत्नीः परस्तात्क्षैवासीन्मातरिश्वा तदानीम् ॥ ३९ ॥

अप्स्वासीन्मातरिश्वा प्रविष्टः प्रविष्टा देवाः संलिलान्यासन् ।

बृहन् तस्थौ रजसो विमानः पर्वमानो हरित आ विवेश ॥ ४० ॥

उक्षरेणैव गायत्रीममृते ऽधि वि चक्रमे ।

साक्षा ये सामं संविदुरजस्तद्दृशे क ॥ ४१ ॥

निवेशनः संगमनो वसूनां देव इव सविता सत्यधर्मा ।

इन्द्रो न तस्थौ समरे धनानाम् ॥ ४२ ॥

पुण्डरीकं नवद्वारं त्रिभिर्गुणैभिरावृतम् ।

तस्मिन्यद्यक्षमात्मचक्षुषै ब्रह्मविदो विदुः ॥ ४३ ॥

अकामो धीरो अमृतः स्वयंभू रसेन तृप्नो न कुतश्चनोनः ।

तमेव विद्वान्न विभाय मृत्योरात्मानं धीरमजरं युवानम् ॥ ४४ ॥ (२९)

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

अघायतामपि नद्या मुस्तानि सपत्नेषु वज्रमर्पयेतम् । ॥ ९ ॥
 इन्द्रेण दत्ता प्रथमा शतौदना भ्रातृष्वग्नी यजमानस्य गातुः ॥ १ ॥
 वेदिष्ठे चर्म भवतु बर्हिर्लोमानि यानि ते ।
 एषा त्वा रशनायभीम्रावा त्वेषो ऽधि नृत्यतु ॥ २ ॥
 बालास्ते प्रोक्षणीः सन्तु जिह्वा सं मार्द्विष्ठे ।
 शुद्धा त्वं यज्ञिया भूत्वा दिवं प्रेहि शतौदने ॥ ३ ॥
 यः शतौदनां पचति कामप्रेण स कल्पते ।
 प्रीता ह्यस्य ऋत्विजः सर्वे यन्ति यथायथम् ॥ ४ ॥
 स स्वर्गमा रोहति यचादस्त्रिदिवं दिवः ।
 अपूपनाभिं कृत्वा यो ददाति शतौदनाम् ॥ ५ ॥
 स तांस्त्रिकान्समाप्नोति ये दिव्या ये च पार्थिवाः ।
 हिरण्यज्योतिषं कृत्वा यो ददाति शतौदनाम् ॥ ६ ॥
 ये ते देवि शमितारः पक्तारो ये च ते जनाः ।
 ते त्वा सर्वे गोप्स्यन्ति मैभ्यो भैषीः शतौदने ॥ ७ ॥
 वसवस्त्वा दक्षिणत उत्तरान्मरुतस्त्वा ।
 आदित्याः पश्चाज्जोप्स्यन्ति सामिष्टोममतिं द्रव ॥ ८ ॥
 देवाः पितरो मनुष्या गन्धर्वाप्सरसश्च ये ।
 ते त्वा सर्वे गोप्स्यन्ति सातिराचमतिं द्रव ॥ ९ ॥
 अन्तरिक्षं दिवं भूमिमादित्यान्मरुतो दिशः ।
 लोकान्स सर्वानाप्नोति यो ददाति शतौदनाम् ॥ १० ॥ (३०)
 घृतं प्रोक्षन्ती सुभगा देवी देवान्गमिष्यति ।
 पक्तारमध्ये मा हिंसीदिवं प्रेहि शतौदने ॥ ११ ॥
 ये देवा दिविषदो अन्तरिक्षसदश्च ये ये चेमे भूम्यामधि ।
 तेभ्यस्त्वं धुस्त्व सर्वदा क्षीरं सर्पिरथो मधु ॥ १२ ॥
 यत्ते शिरो यत्ते मुखं यौ कर्णौ ये च ते हनू ।
 आमिक्षां दुहतां दाचे क्षीरं सर्पिरथो मधु ॥ १३ ॥

यौ त ओष्ठौ ये नासिके ये शृङ्गे ये च ते ऽक्षिणी । आमिक्षां० ॥ १४ ॥
 यस्ते क्रोमा यद्धृदयं पुरीतत्सहकण्डिका । आमिक्षां० ॥ १५ ॥
 यत्ते यकृद्ये मतस्ते यदान्नं याश्च ते गुदाः । आमिक्षां० ॥ १६ ॥
 यस्ते माशिर्यो वनिष्ठुर्यो कुक्षी यच्च चर्म ते । आमिक्षां० ॥ १७ ॥
 यस्ते मज्जा यदस्थि यन्मांसं यच्च लोहितम् । आमिक्षां० ॥ १८ ॥
 यौ ते बाहू ये दोषणी यावंसौ या च ते ककुत् । आमिक्षां० ॥ १९ ॥
 यास्ते ग्रीवा ये स्कन्धा याः पृष्टीर्याश्च पर्श्वः । आमिक्षां० ॥ २० ॥ (३१)
 यौ त ऊरू अष्टीवन्तौ ये ओणी या च ते भसत् । आमिक्षां० ॥ २१ ॥
 यत्ते पुच्छं ये ते बाला यदूधो ये च ते स्तनाः । आमिक्षां० ॥ २२ ॥
 यास्ते जङ्घा याः कुष्ठिका चूछरा ये च ते शफाः । आमिक्षां० ॥ २३ ॥
 यत्ते चर्म शतौदने यानि लोमान्यग्रे ।
 आमिक्षां दुहतां दाचे क्षीरं सर्पिरथो मधु ॥ २४ ॥
 क्रोडौ ते स्तां पुरोडाशावाज्येनाभिघारितौ ।
 तौ पक्षी देवि कृत्वा सा पक्षारं दिवं वह ॥ २५ ॥
 उलूखले मुसले यच्च चर्मणि यो वा शूर्पे तराङ्गुलः कणः ।
 यं वा वातो मातरिश्वा पर्वमानो ममाथामिष्टञ्चोता सुहुतं कृणोतु ॥ २६ ॥
 अपो देवीर्मधुमतीर्धृतश्चुतो ब्रह्मणां हस्तेषु प्रपृथक्सादयामि ।
 यत्काम इदमभिषिञ्चामि वो ऽहं तन्मे सर्वं सं पद्यतां
 वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥ २७ ॥ (३२)

॥ १० ॥

नमस्ते जायमानायै जाताया उत ते नमः ।
 बालेभ्यः शफेभ्यो रूपायाग्रे ते नमः ॥ १ ॥
 यो विद्यात्सप्र प्रवतः सप्र विद्यात्परावतः ।
 शिरो यज्ञस्य यो विद्यात्स वशं प्रति गृह्णीयात् ॥ २ ॥
 वेदाहं सप्र प्रवतः सप्र वेद परावतः ।
 शिरो यज्ञस्याहं वेद सोमं चास्यां विचक्षणम् ॥ ३ ॥

यया द्यौर्यया पृथिवी ययापो गुप्तिता इमाः ।
 वशां सहस्रधारां ब्रह्मणा छावदामसि ॥ ४ ॥
 शतं कंसाः शतं दोग्धारः शतं गोमारो अधि पृष्ठे अस्याः ।
 ये देवास्तस्यां प्राणन्ति ते वशां विदुरेकधा ॥ ५ ॥
 यज्ञपदीराक्षीरा स्वधाम्राणा महीलुका ।
 वशा पर्जन्यपत्नी देवा अपेति ब्रह्मणा ॥ ६ ॥
 अनु त्वापिः प्राविशदनु सोमो वशे त्वा ।
 ऊर्ध्वस्ते भदे पर्जन्यो विद्युतस्ते स्तना वशे ॥ ७ ॥
 अपस्त्वं धुक्षे प्रथमा उर्वरा अपरा वशे ।
 तृतीयं राष्ट्रं धुक्षे ऽन्नं क्षीरं वशे त्वम् ॥ ८ ॥
 यदादित्यैर्हूयमानोपातिष्ठ ऋतावरि ।
 इन्द्रः सहस्रं पाचानस्तोमं त्वापाययद्वशे ॥ ९ ॥
 यदनुचीन्द्रमैरास्व ऋषभो ऽहूयत् ।
 तस्मात्ते वृचहा पयः क्षीरं क्रुद्धो ऽहरद्वशे ॥ १० ॥ (३३)
 यत्ते क्रुद्धो धनपतिरा क्षीरमहरद्वशे ।
 इदं तदद्य नाकस्त्रिषु पात्रेषु रक्षति ॥ ११ ॥
 त्रिषु पात्रेषु तं सोममा देव्यहरद्वशे ।
 अथर्वा यत्र दीक्षितो बर्हिषास्त हिरण्यये ॥ १२ ॥
 सं हि सोमेनागतं समु सर्वेण पद्वता ।
 वशा संमुद्रमध्यंष्टाग्नन्धर्वैः कलिभिः सह ॥ १३ ॥
 सं हि वातेनागतं समु सर्वैः पतत्रिभिः ।
 वशा संमुद्रे प्रानृत्यहवः सामानि बिभ्रती ॥ १४ ॥
 सं हि सूर्येणागतं समु सर्वेण चक्षुषा ।
 वशा संमुद्रमत्यख्यद्वा ज्योतीषि बिभ्रती ॥ १५ ॥
 अभीवृता हिरण्येन यदतिष्ठ ऋतावरि ।
 अश्वः समुद्रो भूत्वाध्यस्वन्दद्वशे त्वा ॥ १६ ॥

तद्गद्राः समंगच्छन्त वशा देह्यथो स्वधा ।
 अथर्वा यच दीक्षितो बहिष्यास्त हिरण्यये ॥ १७ ॥
 वशा माता राजन्यस्य वशा माता स्वधे तव ।
 वशाया यज्ञ आयुधं ततश्चित्तमजायत ॥ १८ ॥
 ऊर्ध्वो विन्दुरुदचरन्नक्षत्राणिः ककुदादधि ।
 ततस्त्वं जज्ञिषे वशे ततो होताजायत ॥ १९ ॥
 आस्रस्ते गाथा अभवन्नुष्णिहाभ्यो बलं वशे ।
 पाजस्याज्जज्ञे यज्ञ स्तनेभ्यो रश्मयस्तव ॥ २० ॥ (३४)
 ईमाभ्यामयनं जातं सक्थिभ्यां च वशे तव ।
 आन्तेभ्यो जज्ञिरे अचा उदरादधि वीरुधः ॥ २१ ॥
 यदुदरं वरुणस्यानुप्राविशथा वशे ।
 ततस्त्वा ब्रह्मोदह्यत्स हि नेषमवेत्तव ॥ २२ ॥
 सर्वे गर्भादवेपन्त जायमानादसृस्वः ।
 ससूव हि तामाहुर्वशेति ब्रह्मभिः क्लृप्तः स सस्या बन्धुः ॥ २३ ॥
 युध एकः सं सृजति यो अस्या एक इवशी ।
 तरांसि यज्ञा अभवन्तरसां चक्षुरभवद्वशा ॥ २४ ॥
 वशा यज्ञं प्रत्यगृह्णाद्वशा सूर्यमधारयत् ।
 वशायामनारविशदोदनो ब्रह्मणा सह ॥ २५ ॥
 वशामेवामृतमाहुर्वशां मृत्युमुपासते ।
 वशेदं सर्वमभवद्देवा मनुष्याऽऽ असुराः पितरश्च ऋषयः ॥ २६ ॥
 य एवं विद्यात्स वशां प्रति गृह्णीयात् ।
 तथा हि यज्ञः सर्वपादुहे दाचे ऽनपस्फुरन् ॥ २७ ॥
 तिस्रो जिह्वा वरुणस्यान्तर्दीक्षित्यासनि ।
 तासां या मध्ये राजति सा वशा दुष्प्रतियहा ॥ २८ ॥
 चतुर्धा रेतो अभवद्वशायाः ।
 आपस्तुरीयममृतं तुरीयं यज्ञस्तुरीयं पशवस्तुरीयम् ॥ २९ ॥

व॒शा द्यौर्व॒शा पृ॒थि॒वी व॒शा वि॒ष्णुः प्र॒जाप॑तिः ।
 व॒शाया दुग्ध॑मपिबन्साध्या वसंव॒ष्य ये ॥ ३० ॥
 व॒शाया दुग्धं पी॒त्वा सा॒ध्या वसंव॒ष्य ये ।
 ते वै ब्र॒ह्मस्य॑ वि॒ष्टपि॑ पयो॒ अस्या॑ उपासते ॥ ३१ ॥
 सोम॑मेनामेके दुहे घृतमेक॑ उपासते ।
 य ए॒वं वि॒दुषे॑ व॒शां द॒दुस्ते॑ ग॒तास्त्रि॑दिवं दि॒वः ॥ ३२ ॥
 ब्रा॒ह्म॒णेभ्यो॑ व॒शां द॒त्त्वा सर्वा॑ंस्त्रि॒लोकान्त्सम॑श्नुते ।
 ऋ॒तं ह्य॑स्यामा॒र्पित॑मपि ब्र॒ह्माथो॑ तपः ॥ ३३ ॥
 व॒शां दे॒वा उप॑ जीवन्ति व॒शां म॑नुष्या उ॒त ।
 व॒शेदं॑ सर्व॑मभव॒द्याव॑त्सू॒र्यो वि॒पर्य॑ति ॥ ३४ ॥ (३५)

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

॥ चत्वारिंशः प्रपाठकः ॥

॥ दशमं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥ अये जायस्वादितिर्नाषितेयं ब्रह्मोदन् पंचति पुषकामा ।
 सप्तच्छषयो भूतकृतस्ते त्वा मन्यन्तु प्रजया सहेह ॥ १ ॥
 कृणुत धूमं वृषणः सखायो ऽद्रोघाविता वाचमहं ।
 अयमग्निः पृतनाषाट् सुवीरो येन देवा असहन्त दस्यून ॥ २ ॥
 अये ऽजनिष्ठा महते वीर्याय ब्रह्मोदनाय पक्षवे जातवेदः ।
 सप्तच्छषयो भूतकृतस्ते त्वाजीजनन्त्यै रयिं सर्ववीरं नि यच्छ ॥ ३ ॥
 समिद्धो अये समिधा समिध्यस्व विद्वान्देवान्यज्ञिर्यो एह वक्षः ।
 तेभ्यो हविः अपर्यं जातवेद उत्तमं नाकमधि रोहयेमम् ॥ ४ ॥
 चेधा भागो निहितो यः पुरा वो देवानां पितॄणां मर्त्यानाम् ।
 अंशां जानीध्वं वि भजामि तावो यो देवानां स इमां पारयाति ॥ ५ ॥
 अये सहस्वानभिभूभीदसि नीचो न्युञ्ज द्विषतः सपत्नान् ।
 इयं माचा मीयमाना मिता च सजातांस्ते बलिहतः कृणोतु ॥ ६ ॥
 साकं संजातैः पर्यसा सहैधुदुश्चैनां महते वीर्याय ।
 ऊर्ध्वो नाकस्याधि रोह विष्टपं स्वर्गो लोक इति यं वदन्ति ॥ ७ ॥
 इयं मही प्रतिं गृह्णातु चर्मं पृथिवी देवी सुमनस्यमाना ।
 अथ गच्छेम सुकृतस्य लोकम् ॥ ८ ॥
 एतौ यावाणी सयुजा युद्धि चर्मणि निर्भिन्ध्यंशून्यजमानाय साधु ।
 अवघ्नती नि जहि य इमां पृतन्यव ऊर्ध्वं प्रजामुन्नन्युदूह ॥ ९ ॥

गृहाण यावाणी सकृत्तौ वीर हस्त आ ते देवा यज्ञिया यज्ञमंगुः ।
 चयो वरा यतमास्त्वं वृणीषे तास्ते समृद्धीरिह राधयामि ॥ १० ॥ (१)
 इयं ते धीतिरिदमु ते जनिषं गृह्णातु त्वामदितिः शूरपुषा ।
 परा पुनीहि य इमां पृतन्यवो ऽस्यै रयिं सर्ववीरं नि यच्छ ॥ ११ ॥
 उपश्वसे दुवये सीदता यूयं वि विच्यध्वं यज्ञियासस्तुषैः ।
 श्रिया समानानति सर्वान्स्यामाधस्पदं द्विषतस्यादयामि ॥ १२ ॥
 परेहि नारि पुनरेहि क्षिप्रमपां त्वा गोष्ठो अथ्यरुक्षज्जराय ।
 तासां गृह्णीताद्यतमा यज्ञिया असंखिभाज्यं धीरीतरा जहीतात् ॥ १३ ॥
 एमा अंगुर्योषितः शुभमाना उत्तिष्ठ नारि तवसं रभस्व ।
 सुपत्नी पत्या प्रजया प्रजावत्या त्वागन्यज्ञः प्रति कुम्भं गृभाय ॥ १४ ॥
 ऊर्जो भागो निहितो यः पुरा व ऋषिप्रशिष्टाप आ भूताः ।
 अयं यज्ञो गातुविन्नाथवित्प्रजाविदुयः पशुविद्धीरविद्धो अस्तु ॥ १५ ॥
 अप्रे चर्ययज्ञिस्त्वाथ्यरुक्षुचिस्तपिष्ठस्तपसा तपैनम् ।
 आर्षेया देवा अभिसंगत्य भागमिमं तपिष्ठा ऋतुभिस्तपन्तु ॥ १६ ॥
 शुद्धाः पूता योषितो यज्ञिया इमा आपश्चरुमव सर्पन्तु शुभाः ।
 अदुः प्रजां बहुलां पशून्ः पक्षीदनस्य सुकृतामेतु लोकम् ॥ १७ ॥
 ब्रह्मणा शुद्धा उत पूता घृतेन सोमस्यांशवस्तदुला यज्ञिया इमे ।
 अपः प्र विंशत प्रति गृह्णातु वषरुरिमं पक्षा सुकृतामेत लोकम् ॥ १८ ॥
 उरुः प्रथस्व महता महिम्ना सहस्रपृष्ठः सुकृतस्य लोके ।
 पितामहाः पितरः प्रजोपजाहं पक्षा पञ्चदशस्ते अस्मि ॥ १९ ॥
 सहस्रपृष्ठः शतधारो अक्षितो ब्रह्मदनो देवयानः स्वर्गः ।
 अमूस्त आ दधामि प्रजया रेषयैनाबलिहाराय मृदतान्महमेव ॥ २० ॥ (२)
 उदेहि वेदिं प्रजया वर्धयैनां नुदस्व रक्षः प्रतरं धेह्येनाम् ।
 श्रिया समानानति सर्वान्स्यामाधस्पदं द्विषतस्यादयामि ॥ २१ ॥
 अभ्यावर्तस्व पशुभिः सहैनां प्रत्यङ्गेनां देवताभिः सहैधि ।
 मा त्वा प्राप्यपथो माभिचारः स्वे श्वेनं अनमीवा वि राज ॥ २२ ॥

ऋतेन तष्टा मनसा हितेषा ब्रह्मोदनस्य विहिता वेदिरये ।
 असर्धी शुद्धामुप धेहि नारि तर्षोदनं सादय देवानाम् ॥ २३ ॥
 अदितेर्हस्तां सुचमेतां द्वितीयां सप्तच्छषयो भूतकृतो यामकृण्वन् ।
 सा गाचाणि विदुष्योदनस्य दर्विवेद्यामध्येन चिनोतु ॥ २४ ॥
 शृतं त्वा हव्यमुप सीदन्तु देवा निःसृष्यामेः पुनरेनान्न सीद ।
 सोमेन पूतो जठरे सीद ब्रह्मणामार्षेयास्ते मा रिषन्नाशितारः ॥ २५ ॥
 सोमं राजन्संज्ञानमा वपैभ्यः सुब्राह्मणा यतमे त्वोपसीदान् ।
 ऋषीनार्षेयांस्तपसो ऽधि जातान्ब्रह्मोदने सुहवा जोहवीमि ॥ २६ ॥
 शुद्धाः पूता योषितो यज्ञिया इमा ब्रह्मणा हस्तेषु प्रपृथक्सादयामि ।
 यत्काम इदमभिषिञ्चामि वो ऽहमिन्द्रो मरुत्वान्स ददादिदं मे ॥ २७ ॥
 इदं मे ज्योतिरमृतं हिरण्यं पक्वं क्षेचात्कामदुधा म एषा ।
 इदं धनं नि दधे ब्राह्मणेषु कृण्वे पन्थां पितृषु यः स्वर्गः ॥ २८ ॥
 अमी तुषाना वप जातवेदसि परः कसूको अप मृडि दूरम् ।
 एतं शुश्रुम गृहराजस्य भागमथो विद्म निर्ऋतेर्भागधेयम् ॥ २९ ॥
 आम्यतः पचतो विद्धि सुचतः पन्थां स्वर्गमधि रोहयैनम् ।
 येन रोहात्परमापद्य यद्वय उत्तमं नाकं परमं व्योम ॥ ३० ॥ (३)
 बभ्रेरध्वर्यो मुखमेतद्धि मृड्याज्याय लोकं कृणुहि प्रविद्वान् ।
 घृतेन गाचानु सर्वा वि मृडि कृण्वे पन्थां पितृषु यः स्वर्गः ॥ ३१ ॥
 बभे रक्षः समदमा वपैभ्यो ऽब्राह्मणा यतमे त्वोपसीदान् ।
 पुरीषिणः प्रथमानाः पुरस्तादार्षेयास्ते मा रिषन्नाशितारः ॥ ३२ ॥
 शार्षेयेषु नि दध ओदन त्वा नानार्षेयाणामप्यस्त्यच ।
 अग्निर्मे गोप्ता मरुतश्च सर्वे विश्वे देवा अभि रक्षन्तु पक्वम् ॥ ३३ ॥
 यज्ञं दुहानं सदमित्त्रपीनं पुमांसं धेनुं सदनं रयीणाम् ।
 प्रजामृतत्वमुत दीर्घमायू रायश्च पोषैरुप त्वा सदेम ॥ ३४ ॥
 वृषभो ऽसि स्वर्गं ऋषीनार्षेयान्छ ।
 सुकृतां लोके सीद तच्च नौ संस्कृतम् ॥ ३५ ॥

समाचिनुष्वानुसंप्रयाह्यमे पथः कल्पय देवयानान् ।
एतैः सुकृतैरनु गच्छेम यज्ञं नाके तिष्ठन्तमधि सप्ररम्भौ ॥ ३६ ॥
येन देवा ज्योतिषा द्यामुदायन्ब्रह्मौदनं पक्त्वा सुकृतस्य लोकम् ।
तेन गेष्व सुकृतस्य लोकं स्वरा रोहन्तो अभि नाकमुत्तमम् ॥ ३७ ॥ (४)

भवाश्वौ मृडतं माभि यातं भूतपती पशुपती नमो वाम् । ॥ २ ॥
प्रतिहितामायतां मा वि स्राष्टं मा नो हिंसिष्टं द्विपदो मा चतुष्पदः ॥ १ ॥
शुने क्रोष्टे मा शरीराणि कर्तमलिक्कवेभ्यो गृध्रेभ्यो ये च कृष्णा अविषवः ।
मक्षिकास्ते पशुपते वयांसि ते विषसे मा विदन्त ॥ २ ॥
क्रन्दाय ते प्राणाय याश्च ते भव रोपयः ।
नमस्ते रुद्र कृणमः सहस्राक्षायामर्त्य ॥ ३ ॥
पुरस्तास्ते नमः कृणमः उत्तरादधरादुत ।
अभीवर्गाह्विस्पर्यन्तरिक्षाय ते नमः ॥ ४ ॥
मुखाय ते पशुपते यानि चक्षूषि ते भव ।
त्वचे रूपाय संहर्षे प्रतीचीनाय ते नमः ॥ ५ ॥
अङ्गेभ्यस्त उदराय जिह्वाया आस्थाय ते ।
दङ्घ्रौ गन्धाय ते नमः ॥ ६ ॥
अस्त्रा नीलशिखण्डेन सहस्राक्षेण वाजिना ।
रुद्रेणार्धकघातिना तेन मा समरामहि ॥ ७ ॥
स नो भवः परि वृणक्तु विश्वत आप इवामिः परि वृणक्तु नो भवः ।
मा नो ऽभि मांस्त नमो अस्त्वस्यै ॥ ८ ॥
चतुर्नमो अष्टकृत्वो भवाय दश कृत्वः पशुपते नमस्ते ।
तवेमे पञ्च पशवो विभक्ता गावो अश्वः पुरुषा अजावयः ॥ ९ ॥
तव चतस्रः प्रदिशस्तव द्यौस्तव पृथिवी तवेदमुयोर्वेदन्तरिक्षम् ।
तवेदं सर्वमात्मन्ब्रह्मप्राणपृथिवीमनु ॥ १० ॥ (५)
उरुः कोशो वसुधानस्तवायं यस्मिन्निमा विश्वा भुवनान्यन्तः ।

स नो मृड पशुपते नमस्ते परः क्रोहारो अभिभाः ज्ञानः परो
यन्वघरुदो विकेयः ॥ ११ ॥

धनुर्बिभर्षि हरितं हिरण्ययं सहस्रं शतवधं शिखसिङ्गं ।
रुद्रस्येषुश्चरति देवहेतिस्तस्यै नमो यतमस्यां दिशीऽतः ॥ १२ ॥

योऽभियातो निलयते त्वां रुद्र निचिकीर्षति ।

पश्चादनुप्रयुङ्क्ते तं विद्वस्य पदनीरिव ॥ १३ ॥

भवारुद्रौ सयुजा संविदानावुभावुयौ चरतो वीर्याय ।

ताभ्यां नमो यतमस्यां दिशीऽतः ॥ १४ ॥

नमस्ते अस्वायते नमो अस्तु परायते ।

नमस्ते रुद्र तिष्ठत आसीनायोत ते नमः ॥ १५ ॥

नमः सायं नमः प्रातर्नमो रात्र्या नमो दिवा ।

भवाय च शर्वाय चोभाभ्यामकरं नमः ॥ १६ ॥

सहस्राक्षमतिपश्यं पुरस्तादुद्रमस्यन्तं बहुधा विपश्चितम् ।

मोपाराम जिह्वयेयमानम् ॥ १७ ॥

श्यावाश्वं कृष्णमसितं मृणन्तं भीमं रथं केशिनः पादयन्तम् ।

पूर्वं प्रतीमो नमो अस्त्वसौ ॥ १८ ॥

मा नो ऽभि स्ता मृत्यं देवहेतिं मा नः क्रुधः पशुपते नमस्ते ।

अन्यचास्मद्विष्यां शाखां वि धूनु ॥ १९ ॥

मा नो हिंसीरधि नो ब्रूहि परि णो वृद्धि मा क्रुधः ।

मा त्वया समरामहि ॥ २० ॥ (६)

मा नो गोषु पुरुषेषु मा गृधो नो अजाविषु ।

अन्यत्रोय वि वर्तय पियारूणां प्रजां जहि ॥ २१ ॥

यस्य तक्त्वा कासिका हेतिरेकमश्वस्येव वृषणः क्रन्द एति ।

अभिपूर्वं निर्णयते नमो अस्त्वसौ ॥ २२ ॥

योऽन्तरिक्षे तिष्ठति विष्टभितो ऽयं जनः प्रमृणन्देवपीयून् ।

तस्यै नमो दशभिः शकरीभिः ॥ २३ ॥

तुभ्यमारुण्याः पशवो मृगा वने हिता हंसाः सुपर्णाः शकुना वयांसि ।

तव यक्षं पशुपते अप्सवन्तस्तुभ्यं क्षरन्ति दिव्या आपो वृधे ॥ २४ ॥

शिशुमारा अजगराः पुरीकया जघा मत्स्या रजसा येभ्यो अस्यसि ।

न ते दूरं न परिहास्ति ते भव सद्यः सर्वां परि पश्यसि भूमिं

पूर्वस्माच्चस्युत्तरस्मिन्समुद्रे ॥ २५ ॥

मा नो रुद्र तक्मना मम विषेण मा नः सं स्ना दिव्येनाग्निना ।

अन्यथास्मद्विद्युतं पातयेताम् ॥ २६ ॥

भवो दिवो भव ईशे पृथिव्या भव आ पप्र उर्वन्तारिक्षम् ।

तस्यै नमो यतमस्यां दिशीऽतः ॥ २७ ॥

भव राजन्यजमानाय मृड पशूनां हि पशुपतिर्वभूथ ।

यः अहधाति सन्नि देवा इति चतुष्पदे द्विपदे ऽस्य मृड ॥ २८ ॥

मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा नो वहन्तमुत मा नो वक्ष्यतः ।

मा नो हिंसीः पितरं मातरं च स्वां तच्च रुद्र मा रीरिषो नः ॥ २९ ॥

रुद्रस्यैलवकारेभ्यो ऽसंसूक्तगिलेभ्यः ।

इदं महास्येभ्यः श्वेभ्यो अकारं नमः ॥ ३० ॥

नमस्ते घोषिणीभ्यो नमस्ते केशिनीभ्यः ।

नमो नमस्कृताभ्यो नमः संभुञ्जतीभ्यः ।

नमस्ते देव सेनाभ्यः स्वस्ति नो अर्भयं च नः ॥ ३१ ॥ (७)

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

(१) तस्यौदनस्य बृहस्पतिः शिरो ब्रह्म मुखम् ॥ १ ॥ द्यावापृ- ॥ ३ ॥

थिवी ओषे सूर्याचन्द्रमसावक्षिणी सप्तञ्चषयः प्राणापानाः ॥ २ ॥

चक्षुर्मुसलं काम उलूखलम् ॥ ३ ॥ दितिः शूर्पमदितिः शूर्पयाही

वातो ऽपाविनक् ॥ ४ ॥ अश्वः कणा गावस्तण्डुला मशकास्तुषाः

॥ ५ ॥ कम्बु फलीकरणाः शरो ऽभ्रम् ॥ ६ ॥ श्याममयो ऽस्य मांसानि

लोहितमस्य लोहितम् ॥ ७ ॥ चपु भस्म हरितं वर्णः पुष्करमस्य

गन्धः ॥ ८ ॥ खलः पात्रं स्फुट्यावंसावीषे अनुक्ये ॥ ९ ॥ आन्वाणि
जचवो गुदा वरचाः ॥ १० ॥ इयमेव पृथिवी कुम्भी भवति राध्यमा-
नस्योदनस्य द्यौरपिधानम् ॥ ११ ॥ सीताः पर्शवः सिकता उब-
ध्यम् ॥ १२ ॥ चृतं हस्तावनेजनं कुल्योपसेचनम् ॥ १३ ॥ चृचा
कुम्भ्यधिहितार्विज्येन प्रेषिता ॥ १४ ॥ ब्रह्मणा परिगृहीता साक्षा
पर्यूढा ॥ १५ ॥ बृहदायवनं रथन्तरं दर्विः ॥ १६ ॥ चृतवः पक्तारं
आर्तवाः समिन्धते ॥ १७ ॥ चरुं पञ्चबिलमुखं घर्मोऽभीन्धे ॥ १८ ॥

ओदनेन यज्ञवचः सर्वे लोकाः समाप्याः ॥ १९ ॥

यस्मिन्समुद्रो द्यौर्भूमिस्त्रयोऽवरपरं श्रिताः ॥ २० ॥

यस्य देवा अकल्पन्तोद्धिष्टे षडशीतयः ॥ २१ ॥

तं त्वौदनस्य पृष्ठामि यो अस्य महिमा महान् ॥ २२ ॥

स य ओदनस्य महिमानं विद्यात् ॥ २३ ॥ नाल्प इति ब्रूयान्नु-
पसेचन इति नेदं च किं चेति ॥ २४ ॥ यावद्वाताभिर्मनस्येत तन्नाति
वदेत् ॥ २५ ॥ ब्रह्मवादिनो वदन्ति पराञ्चमोदनं प्राशीः प्रत्य-
ञ्चाऽमिति ॥ २६ ॥ त्वमोदनं प्राशीऽस्त्वामोदनाऽ इति ॥ २७ ॥
पराञ्चं चैनं प्राशीः प्राणास्त्वा हास्यन्तीत्येनमाह ॥ २८ ॥ प्रत्यञ्चं
चैनं प्राशीरपानास्त्वा हास्यन्तीत्येनमाह ॥ २९ ॥ नैवाहमोदनं न
मामोदनः ॥ ३० ॥ ओदन एवौदनं प्राशीत् ॥ ३१ ॥ (८)

(२) ततश्चैनमन्येन शीर्ष्णा प्राशीर्येन चेतं पूर्वं चृषयः प्राञ्चन् ।
ज्येष्ठतस्ते प्रजा मरिष्यतीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्चं न पराञ्चं न
प्रत्यञ्चम् । बृहस्पतिना शीर्ष्णा । तेनैनं प्राशिषं तेनैनमजीगमम् ।
एष वा ओदनः सर्वाङ्गः सर्वपरुः सर्वतनूः । सर्वाङ्ग एव सर्वपरुः
सर्वतनूः सं भवति य एवं वेद ॥ ३२ ॥ ततश्चैनमन्याभ्यां ओचाभ्यां
प्राशीर्याभ्यां चेतं पूर्वं चृषयः प्राञ्चन् । बधिरो भविष्यसीत्येनमाह ।
तं वा० । द्यावापृथिवीभ्यां ओचाभ्याम् । ताभ्यामेनं प्राशिषं ताभ्या-

मेनमजीगमम् । एष वा० । ० ॥ ३३ ॥ ततश्चैनमन्याभ्यामक्षीभ्यां
 प्राशीर्याभ्यां चैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । अन्यो भविष्यसीत्येनमाह । तं
 वा० । सूर्याचन्द्रमसाभ्यामक्षीभ्याम् । ताभ्यामेनं० । ० । ० ॥ ३४ ॥
 ततश्चैनमन्येन मुखेन प्राशीर्येन चैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । मुखतस्ते
 प्रजा मरिष्यतीत्येनमाह । तं वा० । ब्रह्मणा मुखेन । तेनैनं प्राशिषं
 तेनैनमजीगमम् । एष वा० । ० ॥ ३५ ॥ ततश्चैनमन्यया जिह्वया प्रा-
 शीर्यया चैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । जिह्वा ते मरिष्यतीत्येनमाह । तं
 वा० । अग्नेर्जिह्वया । तयैनं प्राशिषं तयैनमजीगमम् । एष वा० । ०
 ॥ ३६ ॥ ततश्चैनमन्यैर्देनैः प्राशीर्येष्टैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । दन्तास्ते
 शस्यन्तीत्येनमाह । तं वा० । ऋतुभिर्देनैः । तेनैनं प्राशिषं तेनैनम-
 जीगमम् । एष वा० । ० ॥ ३७ ॥ ततश्चैनमन्यैः प्राणापानैः प्रा-
 शीर्येष्टैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । प्राणापानास्त्वा हास्यन्तीत्येनमाह ।
 तं वा० । सप्तऋषिभिः प्राणापानैः । तेनैनं० । ० । ० ॥ ३८ ॥ ततश्चै-
 नमन्येन व्यचसा प्राशीर्येन चैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । राजयक्ष्मस्त्वा
 हनिष्यतीत्येनमाह । तं वा० । अन्तरिक्षेण व्यचसा । तेनैनं प्राशिषं
 तेनैनमजीगमम् । एष वा० । ० ॥ ३९ ॥ ततश्चैनमन्येन पृष्ठेन प्रा-
 शीर्येन चैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । विद्युत्स्वा हनिष्यतीत्येनमाह । तं
 वा० । दिवा पृष्ठेन । तेनैनं० । ० । ० ॥ ४० ॥ ततश्चैनमन्येनोर्सा प्रा-
 शीर्येन चैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । कृष्या न रास्यसीत्येनमाह । तं वा० ।
 पृथिव्योर्सा । तेनैनं० । ० । ० ॥ ४१ ॥ ततश्चैनमन्येनोदरेण प्राशीर्येन
 चैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । उदरदारस्त्वा हनिष्यतीत्येनमाह । तं वा० ।
 सत्येनोदरेण । तेनैनं० । ० । ० ॥ ४२ ॥ ततश्चैनमन्येन वस्तिना प्रा-
 शीर्येन चैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । अप्सु मरिष्यसीत्येनमाह । तं वा० ।
 समुद्रेण वस्तिना । तेनैनं० । ० । ० ॥ ४३ ॥ ततश्चैनमन्याभ्यामूरुभ्यां
 प्राशीर्याभ्यां चैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । ऊरू ते मरिष्यत इत्येनमाह ।
 तं वा० । मित्रावरुणयोर्हूरुभ्याम् । ताभ्यामेनं प्राशिषं ताभ्यामेनम-

जीगमम् । एष वा० । ० ॥ ४४ ॥ ततश्चैनमन्याभ्यामहीवद्वा प्रा-
शीर्याभ्यां चेतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । सामो भविष्यसीत्येनमाह । तं
वा० । त्वष्टुरहीवद्वा । ताभ्यामेनं० । ० । ० ॥ ४५ ॥ ततश्चैनमन्या-
भ्यां पादाभ्यां प्राशीर्याभ्यां चेतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । बहुचारी भवि-
ष्यसीत्येनमाह । तं वा० । अश्विनोः पादाभ्याम् । ताभ्यामेनं० । ० । ० ॥
४६ ॥ ततश्चैनमन्याभ्यां प्रपदाभ्यां प्राशीर्याभ्यां चेतं पूर्वं ऋषयः
प्राश्नन् । सर्पस्त्वा हनिष्यतीत्येनमाह । तं वा० । सवितुः प्रपदाभ्याम् ।
ताभ्यामेनं० । ० । ० ॥ ४७ ॥ ततश्चैनमन्याभ्यां हस्ताभ्यां प्राशीर्या-
भ्यां चेतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । ब्राह्मणं हनिष्यसीत्येनमाह । तं वा० ।
ऋतस्य हस्ताभ्याम् । ताभ्यामेनं० । ० । ० ॥ ४८ ॥ ततश्चैनमन्यया
प्रतिष्ठया प्राशीर्यया चेतं पूर्वं ऋषयः प्राश्नन् । अप्रतिष्ठानोऽनाय-
तनो मरिष्यसीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्च न पराञ्च न प्रत्यञ्चम् ।
सत्ये प्रतिष्ठाय । तयैनं प्राशिषं तयैनमजीगमम् । एष वा ओदनः
सर्वाङ्गः सर्वपरुः सर्वतनूः । सर्वाङ्ग एव सर्वपरुः सर्वतनूः सं भवति
य एवं वेद ॥ ४९ ॥ (९)

(३) एतच्चै ब्रह्मस्य विष्टपं यदोदनः ॥ ५० ॥ ब्रह्मलोको भवति
ब्रह्मस्य विष्टपि अयते य एवं वेद ॥ ५१ ॥ एतस्माद्वा ओदनात्तय-
स्त्रिंशत् लोकान्निर्मिमीत प्रजापतिः ॥ ५२ ॥ तेषां प्रज्ञानाय यज्ञ-
मसृजत ॥ ५३ ॥ स य एवं विदुषं उपद्रष्टा भवति प्राणं रुणद्धि
॥ ५४ ॥ न च प्राणं रुणद्धि सर्वज्यानि जीयते ॥ ५५ ॥ न च सर्व-
ज्यानि जीयते पुरेनै जरसः प्राणो जहाति ॥ ५६ ॥ (१०)

॥ ४ ॥

प्राणाय नमो यस्य सर्वमिदं वशे ।
यो भूतः सर्वस्येश्वरो यस्मिन्सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥ १ ॥
नमस्ते प्राण क्रन्दाय नमस्ते स्तनयित्तवे ।

नमस्ते प्राण विद्युते नमस्ते प्राण वर्षते ॥ २ ॥
 यत्प्राण स्तनयित्नुनाभिक्रन्दत्योषधीः ।
 प्र वीयन्ते गर्भान्दधते ऽथो बह्वीर्वि जायन्ते ॥ ३ ॥
 यत्प्राण च्छृतावागते ऽभिक्रन्दत्योषधीः ।
 सर्वे तदा प्र मोदते यत्किं च भूम्यामधि ॥ ४ ॥
 यदा प्राणो अभ्यवर्षीष्वर्षेण पृथिवीं महीम् ।
 पशवस्तत्र मोदन्ते महो वै नो भविष्यति ॥ ५ ॥
 अभिवृष्टा ओषधयः प्राणेन समवादिरन् ।
 आयुर्वै नः प्रातीतरः सर्वा नः सुरभीरकः ॥ ६ ॥
 नमस्ते अस्त्रायते नमो अस्तु परायते ।
 नमस्ते प्राण तिष्ठत आसीनायोत ते नमः ॥ ७ ॥
 नमस्ते प्राण प्राणते नमो अस्त्वपानते ।
 पराचीनाय ते नमः प्रतीचीनाय ते नमः सर्वस्मै त इदं नमः ॥ ८ ॥
 या ते प्राण प्रिया तनूर्यो ते प्राण प्रेयसी ।
 अथो यज्ञेषजं तव तस्य नो धेहि जीवसे ॥ ९ ॥
 प्राणः प्रजा अनु वस्ते पिता पुत्रमिव प्रियम् ।
 प्राणो ह सर्वस्येश्वरो यच्च प्राणति यच्च न ॥ १० ॥ (११)
 प्राणो मृत्युः प्राणस्तक्त्वा प्राणं देवा उपासते ।
 प्राणो ह सत्यवादिनमुत्तमे लोक आ दधत ॥ ११ ॥
 प्राणो विराट् प्राणो देष्टी प्राणं सर्व उपासते ।
 प्राणो ह सूर्यश्चन्द्रमाः प्राणमाहुः प्रजापतिम् ॥ १२ ॥
 प्राणापानौ व्रीहियवावन्द्वाप्राण उच्यते ।
 यवै ह प्राण आहितो ऽपानो व्रीहिरुच्यते ॥ १३ ॥
 अपानति प्राणति पुरुषो गर्भे अन्तरा ।
 यदा त्वं प्राण जिह्वस्यथ स जायते पुनः ॥ १४ ॥
 प्राणमाहुर्मातरिश्चानं वातो ह प्राण उच्यते ।

प्राणे ह भूतं भव्यं च प्राणे सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥ १५ ॥
 आथर्वणीराङ्गिरसीदेवीर्मनुष्यजा उत ।
 ओषधयः प्र जायन्ते यदा त्वं प्राणं जिह्वसि ॥ १६ ॥
 यदा प्राणो अभ्यवर्षीर्ष्वर्षेण पृथिवीं महीम् ।
 ओषधयः प्र जायन्ते ऽथो याः काश्च वीरुषः ॥ १७ ॥
 यस्ते प्राणेदं वेद् यस्मिंश्चासि प्रतिष्ठितः ।
 सर्वे तस्मै बलिं हरानमुषिंस्त्र्योक् उतमे ॥ १८ ॥
 यथा प्राणं बलिदत्तस्तुभ्यं सर्वाः प्रजा इमाः ।
 एवा तस्मै बलिं हरान्यस्त्वा शृण्वस्तुश्रवः ॥ १९ ॥
 अन्तर्गर्भश्चरति देवतास्वाभूतो भूतः स उ जायते पुनः ।
 स भूतो भव्यं भविष्यत्पिता पुत्रं प्र विवेश शचीभिः ॥ २० ॥ (१२)
 एकं पादं नोत्सिदति सलिलाब्जं स उच्चरन् ।
 यदङ्ग स तमुत्सिदेनैवाद्य न चः स्यात्
 न राणी नाहः स्यान् व्युच्छेत्कदा चन ॥ २१ ॥
 अष्टाचक्रं वर्तत एकनेमि सहस्राक्षरं प्र पुरो नि पथा ।
 अर्धेन विश्वं भुवनं जजान यदस्यार्धं कृतमः स केतुः ॥ २२ ॥
 यो अस्य विश्वजन्मन ईशे विश्वस्य चेष्टतः ।
 अन्येषु क्षिप्रधत्तने तस्मै प्राणं नमो ऽस्तु ते ॥ २३ ॥
 यो अस्य सर्वजन्मन ईशे सर्वस्य चेष्टतः ।
 अतन्द्रो ब्रह्मणा धीरः प्राणो मानुं तिष्ठतु ॥ २४ ॥
 ऊर्ध्वः सुप्तेषु जागार ननु तिर्यङ्गि पद्यते ।
 न सुप्तमस्य सुप्तेष्वनु शुश्राव कश्चन ॥ २५ ॥
 प्राणं मा मत्पर्यावृतो न मदन्यो भविष्यति ।
 अपां गर्भमिव जीवसे प्राणं बभ्रामि त्वा मयि ॥ २६ ॥ (१३)

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

ब्रह्मचारीष्णं चरति रोदसी उभे तस्मिन् देवाः संमनसो भवन्ति । ॥ ५ ॥

स दाधार पृथिवीं दिवं च स आचार्यैः तपसा पिपति ॥ १ ॥

ब्रह्मचारिणं पितरो देवजनाः पृथग् देवा अनुसंयन्ति सर्वे ।

गन्धर्वा एनमन्वायन्त्यस्त्रिंशच्छ्रिताः षट्सहस्राः

सर्वान्स देवास्तपसा पिपति ॥ २ ॥

आचार्य उपनयमानो ब्रह्मचारिणं कृणुते गर्भमन्तः ।

तं राक्षस्त्रिष उदरे विभति तं जातं द्रष्टुमभिसंयन्ति देवाः ॥ ३ ॥

इयं समित्पृथिवी द्यौश्चितीयोतान्तरिक्षं समिधा पृणति ।

ब्रह्मचारी समिधा मेखलया अमेण लोकांस्तपसा पिपति ॥ ४ ॥

पूर्वो जातो ब्रह्मणो ब्रह्मचारी घर्म वसानस्तपसोदतिष्ठत् ।

तस्माज्जातं ब्राह्मणं ब्रह्म ज्येष्ठं देवाश्च सर्वे अमृतेन साकम् ॥ ५ ॥

ब्रह्मचार्येति समिधा समिद्धः काष्ठी वसानो दीक्षितो दीर्घश्मश्रुः ।

स सद्य एति पूर्वस्मादुत्तरं समुद्रं लोकान्संगृभ्य मुहुराचरिक्त ॥ ६ ॥

ब्रह्मचारी जनयन्ब्रह्मापो लोकं प्रजापतिं परमेष्ठिनं विराजम् ।

गर्भो भूत्वामृतस्य योनाविद्रो ह भूत्वासुरांस्ततर्ह ॥ ७ ॥

आचार्यस्ततश्च नभसी उभे इमे उर्वी गम्भीरे पृथिवीं दिवं च ।

ते रक्षति तपसा ब्रह्मचारी तस्मिन् देवाः संमनसो भवन्ति ॥ ८ ॥

इमां भूमिं पृथिवीं ब्रह्मचारी भिक्षामा जभार प्रथमो दिवं च ।

ते कृत्वा समिधावुपास्ते तयोरार्पिता भुवनानि विश्वा ॥ ९ ॥

अर्वागन्यः परो अन्यो दिवस्पृष्टाद्गुहा निधी निहितौ ब्राह्मणस्य ।

तौ रक्षति तपसा ब्रह्मचारी तत्केवलं कृणुते ब्रह्म विद्वान् ॥ १० ॥ (१४)

अर्वागन्य इतो अन्यः पृथिव्या अग्नी समेतो नभसी अन्तरेमे ।

तयोः श्रयन्ते रश्मयो ऽधि हृदास्ताना तिष्ठति तपसा ब्रह्मचारी ॥ ११ ॥

अभिक्रन्दन्स्तनयन्नरुणः शितिङ्गो बृहद्वेपो ऽनु भूमौ जभार ।

ब्रह्मचारी सिञ्चति सानौ रेतः पृथिव्यां तेन जीवन्ति प्रदिशन्तस्रः ॥ १२ ॥

अग्नी सूर्ये चन्द्रमसि मातरिष्वन्ब्रह्मचार्यैः समिधमा दधाति ।

तासामर्चीषि पृथग्भे चरन्ति तासामार्ज्यं पुरुषो वर्षमापः ॥ १३ ॥

आचार्यो मृत्युर्वरुणः सोम ओषधयः पयः ।

जीमूता आसन्सत्त्वानस्तैरिदं स्वपराभृतम् ॥ १४ ॥

अमा घृतं कृणुते केवलमाचार्यो भूत्वा वरुणः ।

यद्यदैर्छत्प्रजापतौ तद्ब्रह्मचारी प्रायच्छत्स्वान्मित्रो अध्यात्मनः ॥ १५ ॥

आचार्यो ब्रह्मचारी ब्रह्मचारी प्रजापतिः ।

प्रजापतिर्वि राजति विराडिन्द्रो ऽभवद्वशी ॥ १६ ॥

ब्रह्मचर्येण तपसा राजा राष्ट्रं वि रक्षति ।

आचार्यो ब्रह्मचर्येण ब्रह्मचारिणमिच्छते ॥ १७ ॥

ब्रह्मचर्येण कन्याऽ युवानं विन्दते पतिम् ।

अनङ्गान्ब्रह्मचर्येणाश्वो घासं जिगीषति ॥ १८ ॥

ब्रह्मचर्येण तपसा देवा मृत्युमपाप्नत ।

इन्द्रो ह ब्रह्मचर्येण देवेभ्यः स्वपराभरत् ॥ १९ ॥

ओषधयो भूतभयमहोरात्रे वनस्पतिः ।

संवात्सरः सह ऋतुभिस्ते जाता ब्रह्मचारिणः ॥ २० ॥ (१५)

पार्थिवा दिव्याः पशव आरण्या ग्राम्याश्च ये ।

अपक्षाः पक्षिणश्च ये ते जाता ब्रह्मचारिणः ॥ २१ ॥

पृथक्सर्वे प्राजापत्याः प्राणानात्मसु विभ्रति ।

तान्सर्वान्ब्रह्म रक्षति ब्रह्मचारिण्याभृतम् ॥ २२ ॥

देवानामेतत्परिषूतमनभ्यारूढं चरति रोचमानम् ।

तस्माज्जातं ब्राह्मणं ब्रह्म ज्येष्ठं देवाश्च सर्वे अमृतेन साकम् ॥ २३ ॥

ब्रह्मचारी ब्रह्म भाजद्विभर्ति तस्मिन्देवा अधि विश्वे समोताः ।

प्राणापानौ जनयन्नाद्यानं वाचं मनो हृदयं ब्रह्म मेधाम् ॥ २४ ॥

चक्षुः श्रोत्रं यशो अस्मासु धेह्यन् रेतो लोहितमुदरम् ॥ २५ ॥

तानि कल्पद्ब्रह्मचारी संलिलस्य पृष्ठे तपो ऽतिष्ठत्तप्यमानः समुद्रे ।

स स्नातो बभुः पिङ्गलः पृथिव्यां बहु रोचते ॥ २६ ॥ (१६)

॥ चतुर्विंशः प्रपाठकः ॥

॥ ६ ॥

अग्निं ब्रूमो वनस्पतीनोषधीरुत वीरुधः ।
 इन्द्रं बृहस्पतिं सूर्यं ते नो मुञ्चन्वंहसः ॥ १ ॥
 ब्रूमो राजानं वरुणं मित्रं विष्णुमथो भगम् ।
 अंशं विवस्वन्तं ब्रूमस्ते ० ॥ २ ॥
 ब्रूमो देवं संवितारं धातारमुत पूषणम् ।
 त्वष्टारमयियं ब्रूमस्ते नो ० ॥ ३ ॥
 गन्धर्वाप्सरसो ब्रूमो अश्विना ब्रह्मणस्पतिम् ।
 अर्यमा नाम यो देवस्ते ० ॥ ४ ॥
 अहोरात्रे इदं ब्रूमः सूर्याचन्द्रमसावुभा ।
 विश्वानादित्यान्ब्रूमस्ते ० ॥ ५ ॥
 वातं ब्रूमः पर्जन्यमन्तरिक्षमथो दिशः ।
 आशाश्च सर्वा ब्रूमस्ते नो मुञ्चन्वंहसः ॥ ६ ॥
 मुञ्चन्तु मा शपथ्यादहोरात्रे अथो उषाः ।
 सोमो मा देवो मुञ्चतु यमाहुश्चन्द्रमा इति ॥ ७ ॥
 पार्थिवा दिव्याः पशव आरण्या उत ये मृगाः ।
 शकुन्तान्पक्षिणो ब्रूमस्ते नो मुञ्चन्वंहसः ॥ ८ ॥
 भवाश्वाविदं ब्रूमो रुद्रं पशुपतिश्च यः ।
 इषूया एषां संविद्य ता नः सन्तु सदा शिवाः ॥ ९ ॥
 दिवं ब्रूमो नक्षत्राणि भूमिं यक्षाणि पर्वतान् ।
 समुद्रा नद्यो वेशन्तास्ते नो मुञ्चन्वंहसः ॥ १० ॥ (१७)
 सप्तर्षीणा इदं ब्रूमो ऽपो देवीः प्रजापतिम् ।
 पितृन्यमश्रेष्ठान्ब्रूमस्ते ० ॥ ११ ॥
 ये देवा दिविषदो अन्तरिक्षसदश्च ये ।
 पृथिव्यां शक्रा ये अस्तास्ते ० ॥ १२ ॥
 आदित्या रुद्रा वसवो दिवि देवा अथर्वाणः ।
 अङ्गिरसो मनीषिणस्ते ० ॥ १३ ॥

यज्ञं ब्रूमो यजमानमृचः सामानि भेषजा ।
 यजूषि होवा ब्रूमस्ते ० ॥ १४ ॥
 पञ्च राज्यानि वीरुधां सोमश्चेष्टानि ब्रूमः ।
 दर्भो भङ्गो यवः सहस्ते ० ॥ १५ ॥
 अरायान्ब्रूमो रक्षांसि सर्पान्पुण्यजनापितृन् ।
 मृत्यूनेकशतं ब्रूमस्ते ० ॥ १६ ॥
 चतुर्ब्रूम चतुपतीनार्तवानुत हायनान् ।
 समाः संवात्सरान्मासांस्ते ० ॥ १७ ॥
 एतं देवा दक्षिणतः पश्चात्प्राञ्च उदेत ।
 पुरस्तादुत्तराह्णक्रा विश्वे देवाः समेत्य ते ० ॥ १८ ॥
 विश्वान्देवानिदं ब्रूमः सत्यसन्धानृतावृधः ।
 विश्वाभिः पत्नीभिः सह ते ० ॥ १९ ॥
 सर्वान्देवानिदं ब्रूमः सत्यसन्धानृतावृधः ।
 सर्वाभिः पत्नीभिः सह ते ० ॥ २० ॥
 भूतं ब्रूमो भूतपतिं भूतानामुत यो वशी ।
 भूतानि सर्वा संगत्य ते नो मुञ्चन्वहंसः ॥ २१ ॥
 या देवीः पञ्च प्रदिशो ये देवा द्वादश चतुर्वः ।
 संवात्सरस्य ये दंष्ट्रास्ते नः सन्तु सदा शिवाः ॥ २२ ॥
 यन्मातली रथक्रीतममृतं वेदं भेषजम् ।
 तदिन्द्रो अप्सु प्रावेशयत्तदापो दत्त भेषजम् ॥ २३ ॥ (१८)

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ७ ॥

उच्छिष्टे नाम रूपं चोच्छिष्टे लोक आहितः ।
 उच्छिष्ट इन्द्रश्चापिष्व विश्वमन्तः समाहितम् ॥ १ ॥
 उच्छिष्टे द्वावापृथिवी विश्वं भूतं समाहितम् ।
 आपः समुद्र उच्छिष्टे चन्द्रमा वात आहितः ॥ २ ॥

सनु॒छि॒ष्टे अ॒सं॒शो॒भौ मृ॒त्यु॒र्वा॒जः प्र॒जा॒प॒तिः ।
 लौ॒क्या उ॒छि॒ष्टे आ॒य॒ता व॒श द्र॒ष्टा॒पि श्री॒र्म॒यि ॥ ३ ॥
 ह॒ढो ह॒ह स्थि॒रो न्यो व॒श वि॒श्व॒सृ॒जो द॒श ।
 नाभि॒मिव स॒र्वत॑श्च॒क्रमु॒छि॒ष्टे दे॒वताः श्रि॒ताः ॥ ४ ॥
 च॒क्र॒साम॒ यजु॑रु॒छि॒ष्ट उ॒ज्जी॒यः प्र॒सृ॒तं स्तु॒तम् ।
 हि॒ङ्गा॒र उ॒छि॒ष्टे स्वरः॑ सा॒न्धो मे॒डि॒श्च त॒न्म॒यि ॥ ५ ॥
 ऐ॒न्द्रा॒ग्रं पा॒व॒मानं॑ म॒हाना॑म्नी॒मेहा॒व॒तम् ।
 उ॒छि॒ष्टे य॒ज्ञस्या॑ङ्गान्यन्त॒र्गर्भे॑ इ॒व मा॒तरि ॥ ६ ॥
 रा॒ज॒सू॒र्यं वा॒ज॒पे॒यम॒ग्नि॒ष्टोम॑स्त॒र्ध्वरः॑ ।
 अ॒र्का॒श्च॒मे॒धा॒वु॒छि॒ष्टे जी॒व॒र्हि॒र्म॒दि॒न॒तमः ॥ ७ ॥
 अ॒ग्न्या॒धे॒य॒म॒थो दी॒क्षा का॒म॒प्र॒च्छ॒न्द॒सा सह॑ ।
 उ॒त्स॒न्ना य॒ज्ञाः स॒चा॒ण्यु॒छि॒ष्टे ऽधि॑ स॒मा॒हि॒ताः ॥ ८ ॥
 अ॒ग्नि॒हो॒त्रं च॑ अ॒द्वा च॑ व॒ष॒ट्कारो॑ व॒तं तपः॑ ।
 दक्षि॒णे॒ष्टं पू॒र्तं चो॒छि॒ष्टे ऽधि॑ स॒मा॒हि॒ताः ॥ ९ ॥
 ए॒क॒रा॒त्रो द्वि॒रा॒त्रः स॒द्यः॒क्रीः प्र॒क्री॒रु॒क्थ्यः ।
 ओ॒तं नि॒हि॒त॒मु॒छि॒ष्टे य॒ज्ञस्या॑णू॒नि वि॒द्यया ॥ १० ॥ (१९)
 च॒तू॒रा॒त्रः प॒ञ्च॒रा॒त्रः ष॒ड्रा॒त्रश्चो॒भयः॑ सह॑ ।
 षोड॒शी संप्र॒रा॒त्रश्चो॒छि॒ष्टाज्ज॒ज्ञिरे॑ स॒र्वे ये य॒ज्ञा अ॒मृ॒ते हि॒ताः ॥ ११ ॥
 प्र॒ती॒हा॒रो नि॒धनं॑ वि॒श्व॒जि॒ज्ञाभि॒जि॒ज्ञ यः॑ ।
 सा॒हा॒ति॒रा॒त्रावु॒छि॒ष्टे द्वा॒द॒शा॒हो ऽपि॑ त॒न्म॒यि ॥ १२ ॥
 सूनृ॒ता सं॒न॒तिः क्षेमः॑ स्व॒धो॒र्जामृ॑तं सहः ।
 उ॒छि॒ष्टे स॒र्वे प्र॒त्य॒ञ्चः॒ कामाः॑ का॒मे॒न ता॒तृ॒पुः ॥ १३ ॥
 न॒व भू॒मीः स॒मु॒द्रा उ॒छि॒ष्टे ऽधि॑ श्रि॒ता दि॒वः ।
 आ॒ सूर्यो॑ भा॒त्यु॒छि॒ष्टे ऽहो॒रा॒त्रे अ॒पि त॒न्म॒यि ॥ १४ ॥
 उ॒प॒ह॒र्यं वि॒षू॒व॒न्तं ये च॑ य॒ज्ञा गु॒हा हि॒ताः ।
 बि॒भ॒र्ति भ॒र्ता वि॒श्व॒स्यो॒छि॒ष्टो ज॒नि॒तुः पि॒ता ॥ १५ ॥

पिता जनि॒तुरु॒च्छि॒ष्टो ऽसोः पी॒चः पिता॒महः ।
 स क्षि॒यति॒ विश्व॒स्येशा॒नो वृषा॒ भूम्या॒मति॒घ्नः ॥ १६ ॥
 ऋ॒तं सत्यं॑ तपो॑ राष्ट्रं॒ अमो॑ धर्म॒श्च कर्म॑ च ।
 भू॒तं भवि॒ष्यदु॒च्छि॒ष्टे वी॒र्यं ल॒क्ष्मीर्व॒लं बलं॑ ॥ १७ ॥
 समृ॒द्धिरोज॑ आ॒कृतिः॒ क्षु॒षं रा॒ष्ट्रं षडु॒र्यः ।
 सं॒वत्स॒रो ऽप्यु॒च्छि॒ष्ट इडा॑ प्रैषा॒ यहा॑ ह॒विः ॥ १८ ॥
 चतु॒र्होतार॑ आ॒प्रिय॒श्चातु॒र्मास्यानि॑ नी॒विदः॑ ।
 उ॒च्छि॒ष्टे यज्ञा॑ हो॒त्राः प॒शुब॒न्धास्तदि॑ष्टयः ॥ १९ ॥
 अ॒र्धमा॒साश्च॑ मा॒साश्चा॒र्तवा॑ ऋ॒तुभिः॑ सह ।
 उ॒च्छि॒ष्टे घोषि॒णीरा॒पं स्तनयि॑त्नुः श्रुति॒र्मही ॥ २० ॥ (२०)
 शर्क॑राः सि॒कता॑ अ॒ग्न्मान॑ ओष॒धयो वी॒रुध॑स्तृ॒णा ।
 अ॒धाणि॑ वि॒द्युतो॑ व॒र्षमु॒च्छि॒ष्टे संश्रि॑ता श्रि॒ता ॥ २१ ॥
 रा॒द्धिः प्रा॒प्तिः समा॒प्तिर्व्याप्ति॑र्महं ए॒धतुः॑ ।
 अ॒त्याप्ति॑रु॒च्छि॒ष्टे भूति॑श्चाहि॒ता निहि॑ता हि॒ता ॥ २२ ॥
 यच्च॑ प्रा॒णति॑ प्रा॒णेन॑ यच्च॑ प॒थ्यति॑ चक्षु॒षा ।
 उ॒च्छि॒ष्टाञ्ज॒ज्ञिरे॑ सर्वे दि॒वि दे॒वा दि॒विश्रि॑तः ॥ २३ ॥
 ऋ॒चः सामा॑नि॒ छन्दा॑सि पु॒राणं॑ यजु॒षा सह॑ ।
 उ॒च्छि॒ष्टाञ्ज॒ज्ञिरे॑ ॥ २४ ॥
 प्रा॒णापा॑नौ चक्षुः॒ ओच॑मक्षि॒तिश्च क्षि॒तिश्च॒ या ।
 उ॒च्छि॒ष्टा ॥ २५ ॥
 आ॒नन्दा॑ मो॒दाः प्र॒मुदो॑ ऽभी॒मोद॑मु॒दश्च॒ ये ।
 उ॒च्छि॒ष्टा ॥ २६ ॥
 दे॒वाः पि॒तरौ॑ मनु॒ष्या गन्ध॑र्वाप्सर॒सश्च॒ ये ।
 उ॒च्छि॒ष्टाञ्ज॒ज्ञिरे॑ सर्वे दि॒वि दे॒वा दि॒विश्रि॑तः ॥ २७ ॥ (२१)

यन्मन्युर्जायामावहत्संकल्पस्य गृहादधि ।

क आसं जन्त्याः के वराः क उ ज्येष्ठवरो ऽभवत् ॥ १ ॥

तपश्चैवास्तां कर्म चान्तर्महत्पर्णवे ।

त आसं जन्त्यास्ते वरा ब्रह्म ज्येष्ठवरो ऽभवत् ॥ २ ॥

दश साकमजायन्त देवा देवेभ्यः पुरा ।

यो वै ताबिद्यात्प्रत्यक्षं स वा अद्य महश्चेत् ॥ ३ ॥

प्राणापानौ चक्षुः श्रोत्रमक्षितिश्च क्षितिश्च या ।

प्यानोदानौ वाङ् मनस्ते वा आकूतिमावहन ॥ ४ ॥

अजाता आसन्नृतवो ऽथो धाता बृहस्पतिः ।

इन्द्रापी अश्विना तर्हि कं ते ज्येष्ठमुपासत ॥ ५ ॥

तपश्चैवास्तां कर्म चान्तर्महत्पर्णवे ।

तपो ह जज्ञे कर्मणस्ते ज्येष्ठमुपासत ॥ ६ ॥

येत आसीद्भूमिः पूर्वा यामञ्जातय इष्टिदुः ।

यो वै ताबिद्यान्नामथा स मन्येत पुराणवित् ॥ ७ ॥

कुत इन्द्रः कुतः सोमः कुतो अपिरजायत ।

कुतस्त्वष्टा समभवत्कुतो धाताजायत ॥ ८ ॥

इन्द्रादिन्द्रः सोमात्सोमो अमेरमिरजायत ।

त्वष्टा ह जज्ञे त्वष्टुर्धातुर्धाताजायत ॥ ९ ॥

ये त आसन्दश जाता देवा देवेभ्यः पुरा ।

पुत्रेभ्यो लोकं दत्वा कस्मिंस्ते लोक आसते ॥ १० ॥ (२२)

यदा केशानस्थि छाव मांसं मज्जानमाभरत् ।

शरीरं कृत्वा पादवत्कं लोकमनु प्राविशत् ॥ ११ ॥

कुतः केशान्कुतः छाव कुतो अस्थीन्याभरत् ।

अङ्गा पर्वणि मज्जानं को मांसं कुत आभरत् ॥ १२ ॥

संसिचो नाम ते देवा ये सभारान्समभरन् ।

सर्वं संसिच्य मर्त्यं देवाः पुरुषमाविशन् ॥ १३ ॥

ऊ॒रु पा॒दाव॒ष्टीव॒न्तौ शि॒रो ह॒स्ताव॒थो मु॒खं म॒ ।
 पृ॒ष्ठीर्व॒र्ज॒ह्ये पा॒र्श्वे क॒स्तात्स॒म॒द॒धा॒दृषिः ॥ १४ ॥
 शि॒रो ह॒स्ताव॒थो मु॒खं जि॒ह्वां यी॒वाश्च॒ की॒क॒साः ।
 त्व॒चा प्रा॒वृत्य॒ सर्वं॒ तत्स॒न्धा स॒म॒द॒धान्म॒ही ॥ १५ ॥
 य॒ज्ञ॒छरी॒रम॒श॒य॒त्स॒न्धया॒ सं॒हितं॒ म॒हत॒ ।
 येने॒दम॒द्य रो॒च॒ते को॒ अ॒स्मि॒न्ब॒र्ण॒मा॒भ॒रत् ॥ १६ ॥
 स॒र्वे दे॒वा उ॒पा॒शि॒क्षन्त॒द॒जाना॒व॒धूः स॒ती ।
 ई॒शा व॒श॒स्य या॒ जा॒या सा॒स्मि॒न्ब॒र्ण॒मा॒भ॒रत् ॥ १७ ॥
 य॒दा त्व॒ष्टा व्य॒तृ॒ण॒त्पि॒ता त्व॒ष्टुर्ये॒ उत्त॒रः ।
 गृ॒हं कृ॒त्वा म॒र्ये दे॒वाः पु॒रुष॒मा॒वि॒शन् ॥ १८ ॥
 स्व॒प्नो वै त॒न्दीर्नि॒र्च॒तिः पा॒प्मानो॒ नाम॒ दे॒वताः ।
 ज॒रा खाल॑त्यं पा॒लित्यं॒ शरी॒र॒मनु॒ प्रा॒वि॒शन् ॥ १९ ॥
 स्ते॒यं दु॒ष्कृतं॒ वृ॒जिनं॒ स॒त्यं य॒ज्ञो य॒शो बृ॒हत॒ ।
 ब॒लं च॒ क्ष॒मोर्ज॒श्च शरी॒र॒मनु॒ प्रा॒वि॒शन् ॥ २० ॥ (२३)
 भू॒तिश्च॒ वा अ॒भू॒तिश्च॒ रा॒तयो॒ ऽरा॒तय॒श्च याः ।
 क्षु॒धश्च॒ सर्वा॒स्तृ॒ष्णाश्च॒ शरी॒र॒मनु॒ प्रा॒वि॒शन् ॥ २१ ॥
 नि॒न्दाश्च॒ वा अ॒नि॒न्दाश्च॒ यश्च॒ ह॒न्तेति॒ नेति॒ च ।
 शरी॒रं अ॒द्या द॒क्षि॒णाश्च॒ द्या॒ चानु॒ प्रा॒वि॒शन् ॥ २२ ॥
 वि॒द्याश्च॒ वा अ॒वि॒द्याश्च॒ यश्चान्य॒दु॒प॒दे॒श्यम् ।
 शरी॒रं ब्र॒ह्म प्रा॒वि॒श॒द्द॒चः सा॒मा॒थो य॒जुः ॥ २३ ॥
 आ॒न॒न्दा मो॒दाः प्र॒मु॒दो ऽभी॒मो॒द॒मु॒दश्च॒ ये ।
 ह॒सो न॒रि॒ष्टा नृ॒क्षानि॒ शरी॒र॒मनु॒ प्रा॒वि॒शन् ॥ २४ ॥
 आ॒ला॒पाश्च॒ प्र॒ला॒पाश्चा॒भी॒ला॒प॒ल॒पश्च॒ ये ।
 शरी॒रं स॒र्वे प्रा॒वि॒श॒न्ना॒यु॒जः प्र॒यु॒जो यु॒जः ॥ २५ ॥
 प्रा॒णा॒पा॒नौ च॒क्षुः श्रो॒त्र॒म॒क्षि॒तिश्च॒ क्षि॒तिश्च॒ या ।
 आ॒नो॒दानौ॒ वाङ् मनः॒ शरी॒रेण॒ त ई॒य॒न्ते ॥ २६ ॥

आशिषश्च प्रशिषश्च संशिषो विशिषश्च याः ।
 चित्तानि सर्वे संकल्पाः शरीरमनु प्राविशन् ॥ २७ ॥
 आक्षेयीश्च वास्तेयीश्च त्वरणाः कृपणाश्च याः ।
 गुह्याः शुक्रा स्थूला अपस्ता बीभत्सावसादयन् ॥ २८ ॥
 अस्थि कृत्वा समिधं तदष्टापौ असादयन् ।
 रेतः कृत्वाज्यं देवाः पुरुषमाविशन् ॥ २९ ॥
 या आपो याश्च देवता या विराड् ब्रह्मणा सह ।
 शरीरं ब्रह्म प्राविशच्छरीरे ऽधि प्रजापतिः ॥ ३० ॥
 सूर्यश्चक्षुर्वीतः प्राणं पुरुषस्य वि भेजिरे ।
 अथास्येतरमात्मानं देवाः प्रायच्छन्मये ॥ ३१ ॥
 तस्माच्च विद्वान्पुरुषमिदं ब्रह्मेति मन्यते ।
 सर्वा हस्मिन्देवता गावो गोष्ठ इवासते ॥ ३२ ॥
 प्रथमेन प्रमारेण चेधा विष्वङ्किं गच्छति ।
 अद एकेन गच्छत्यद एकेन गच्छतीहिकेन नि षेवते ॥ ३३ ॥
 अप्सु स्तीमासु वृद्धासु शरीरमन्तरा हितम् ।
 तस्मिं ह्रवो ऽध्यन्तरा तस्माह्रवो ऽध्युच्यते ॥ ३४ ॥ (२४)

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

ये बाहवो या इषवो धन्वनां वीर्याणि च ।
 असीन्परशूनायुधं चित्ताकृतं च यद्वृदि ।
 सर्वं तद्वेदे त्वमभिचेभ्यो हृशे कुरुदारांश्च प्र दर्शय ॥ १ ॥
 उत्तिष्ठत सं नक्षध्वं मिचा देवजना यूयम् ।
 संदृष्टा गुप्ता वः सन्तु या नो मिचार्यवेदे ॥ २ ॥
 उत्तिष्ठतमा रभेयां आदानसंदानाभ्याम् ।
 अमिचाणां सेना अभि धत्तमवेदे ॥ ३ ॥
 अवेदिर्नाम यो देव ईशानश्च न्यवेदिः ।

॥ ९ ॥

याभ्यामन्नरिक्ष्मावृतमियं च पृथिवी मही ।
 ताभ्यामिन्द्रमेदिभ्यामहं जितमन्त्रेभिः सेनया ॥ ४ ॥
 उस्तिष्ठ त्वं देवजनावुदे सेनया सह ।
 भञ्जन्नमिषाणां सेनां भोगेभिः परि वारय ॥ ५ ॥
 सप्त जाताभ्यवुद उदाराणां समीक्षयन् ।
 तेभिष्टुमाज्ये हुते सर्वेरुस्तिष्ठ सेनया ॥ ६ ॥
 प्रतिघ्नानाश्वमुखी कृधुकर्णी च क्रोशतु ।
 विकेशी पुरुषे हुते रदिते अर्बुदे तव ॥ ७ ॥
 संकर्षन्ती करुकरं मनसा पुत्रमिच्छन्ती ।
 पतिं भ्रातरमात्स्वान् रदिते अर्बुदे तव ॥ ८ ॥
 अलिङ्गवा जाष्कमदा गृध्राः श्येनाः पतञ्जराः ।
 ध्वाङ्गाः शकुनयस्तृणन्त्रमिषेषु समीक्षयन्नरदिते अर्बुदे तव ॥ ९ ॥
 अथो सर्वे आपदं मक्षिका तृणतु किमिः ।
 पौरुषेये ऽधि कुणपे रदिते अर्बुदे तव ॥ १० ॥ (२५)
 आ गृह्णीतं सं बृहतं प्राणापानाभ्यवुदे ।
 निवाशा घोषाः सं यन्त्रमिषेषु समीक्षयन्नरदिते अर्बुदे तव ॥ ११ ॥
 उद्वेपय सं विजन्तां भियामिषान्सं सृज ।
 उर्याहैर्बाहूक्कैर्विध्यामिषाभ्यवुदे ॥ १२ ॥
 मुह्यन्त्वेषां बाहवश्चित्ताकृतं च यद्बुद्धि ।
 मैषामुञ्छेपि किं चन रदिते अर्बुदे तव ॥ १३ ॥
 प्रतिघ्नानाः सं धावनूरः पटौरावाघ्नानाः ।
 अघारिणीर्विकेश्यो रुदत्यः पुरुषे हुते रदिते अर्बुदे तव ॥ १४ ॥
 अन्वतीरप्सरसो रूपका उतावुदे ।
 अन्तःपात्रे रेरिहतीं रिशां दुर्णिहितैषिणीम् ।
 सर्वास्ता अर्बुदे त्वमिषेभ्यो हृशे कुरुदारांश्च प्र दर्शय ॥ १५ ॥
 खड्गैः ऽधिचक्रुमां खर्विकां खर्ववासिनीम् ।

य उदारा अन्तर्हिता गन्धर्वाप्सरसश्च ये ।

सर्पा इतरजना रक्षांसि ॥ १६ ॥

चतुर्दष्टां छयावदतः कुम्भमुष्कां असृङ्मुखान् ।

स्वभ्यसा ये चौह्यसाः ॥ १७ ॥

उद्वैपय त्वमर्बुदे ऽमित्राणाममूः सिचः ।

जयंश्च जिष्णुश्चामित्रां जयतामिन्द्रमेदिनौ ॥ १८ ॥

प्रब्लीनो मृदितः शयां हतोऽमित्रो न्यर्बुदे ।

अग्निजिह्वा धूमशिखा जयन्तीर्यन्तु सेनया ॥ १९ ॥

तयार्बुदे प्रणुत्तानामिन्द्रो हन्तु वरंवरम् ।

अमित्राणां शचीपतिर्माामीषां मोचि कश्चन ॥ २० ॥ (२६)

उक्तसन्तु हृदयान्यूर्ध्वः प्राण उदीषतु ।

शौष्कास्यमनु वर्तताममित्रान्मोत मिषिणः ॥ २१ ॥

ये च धीरा ये चाधीराः पराञ्चो बधिराश्च ये ।

तमसा ये च तूपरा अथो बस्ताभिवासिनः ।

सर्वास्तां अर्बुदे त्वममित्रेभ्यो दृशे कुरूदारांश्च प्र दर्शय ॥ २२ ॥

अर्बुदिष्टं चिषन्धिश्चामित्रान्नो वि विध्यताम् ।

यथैषामिन्द्र वृत्रहन्हनाम शचीपते ऽमित्राणां सहस्रशः ॥ २३ ॥

वनस्पतीन्वानस्पत्यानोषधीरुत वीरुधः ।

गन्धर्वाप्सरसः सर्पान्देवान्पुण्यजनाप्तिनृन् ।

सर्वास्तां अर्बुदे त्वममित्रेभ्यो दृशे कुरूदारांश्च प्र दर्शय ॥ २४ ॥

ईशां वो मरुतो देव आदित्यो ब्रह्मणस्पतिः ।

ईशां व इन्द्रश्चामिष्य धाता मिचः प्रजापतिः ।

ईशां व ऋषयश्चक्रमित्रेषु समीक्ष्यन्नदिते अर्बुदे तव ॥ २५ ॥

तेषां सर्वेषामीशाना उत्तिष्ठत सं नक्षध्वम् ।

मित्रा देवजना यूयमिमं संप्रामं संजित्य यथालोकं वि तिष्ठध्वम्

॥ २६ ॥ (२७)

॥ १० ॥

उत्तिष्ठत सं नद्यध्वमुदाराः केतुभिः सह ।
 सर्पा इतरजना रक्षांस्यमिचाननु धावत ॥ १ ॥
 ईशां वो वेदराज्यं चिषन्धे अरुणैः केतुभिः सह ।
 ये अन्तरिक्षे ये दिवि पृथिव्यां ये च मानवाः ।
 चिषन्धेस्ते चेतसि दुर्णोमान उपासताम् ॥ २ ॥
 अयोमुखाः सूचीमुखा अथो विकङ्कतीमुखाः ।
 क्रथादो वार्ताहस आ संजन्वमिचान्जैरु चिषन्धिना ॥ ३ ॥
 अन्तर्धेहि जातवेद आदित्य कुरापं बहु ।
 चिषन्धेरियं सेना सुहितास्तु मे वशे ॥ ४ ॥
 उत्तिष्ठ त्वं देवजनार्बुदे सेनया सह ।
 अयं बलिर्व आहुतस्त्रिषन्धेराहुतिः प्रिया ॥ ५ ॥
 शितिपदी सं द्यतु शरथ्येऽयं चतुष्पदी ।
 कृत्ये ऽमिचेभ्यो भव चिषन्धेः सह सेनया ॥ ६ ॥
 धूमाक्षी सं पततु कृधुकर्णी च क्रोशतु ।
 चिषन्धेः सेनया जिते अरुणाः सन्तु केतवः ॥ ७ ॥
 अवायन्तां पक्षिणो ये वयांस्यन्तरिक्षे दिवि ये चरन्ति ।
 आपदो मक्षिकाः सं रभन्तामामादो गृध्राः कुरापे रदन्ताम् ॥ ८ ॥
 यामिन्द्रेण संधां समधन्था ब्रह्मणा च बृहस्पते ।
 तयाहमिन्द्रसंधया सर्वान्देवानिह हुव इतो जयत मामुतः ॥ ९ ॥
 बृहस्पतिराङ्गिरस ऋषयो ब्रह्मसंशिताः ।
 असुरक्षयणं वधं चिषन्धिं दिव्याश्रयन् ॥ १० ॥ (२८)
 येनासौ गुप्त आदित्य उभाविन्द्रश्च तिष्ठतः ।
 चिषन्धिं देवा अभजन्तौजसे च बलाय च ॥ ११ ॥
 सर्वांल्लोकान्समजयन् देवा आहुत्यानया ।
 बृहस्पतिराङ्गिरसो वज्रं यमसिञ्चतासुरक्षयणं वधम् ॥ १२ ॥
 बृहस्पतिराङ्गिरसो वज्रं यमसिञ्चतासुरक्षयणं वधम् ।

तेनाहममूं सेनां नि लिम्पामि बृहस्पते ऽमिचान्हन्व्योजसा ॥ १३ ॥

सर्वे देवा अत्यायन्ति ये अश्रन्ति वर्षदृतम् ।

इमां जुषध्वमाहुतिमितो जयत मामुतः ॥ १४ ॥

सर्वे देवा अत्यायन्तु त्रिषन्धेराहुतिः प्रिया ।

संधां महतीं रक्षत ययाये असुरा जिताः ॥ १५ ॥

वायुरमिचानामिष्वग्राण्याञ्चतु ।

इन्द्र एषां बाहून्नतिं भनक्तु मा शकन्नतिधामिषुम् ।

आदित्य एषामस्त्रं वि नाशयतु चन्द्रमा युतामर्गतस्य पन्थाम् ॥ १६ ॥

यदि प्रेयुर्देवपुरा ब्रह्म वर्माणि चक्रिरे ।

तनूपानं परिपारं कृत्स्नाना यदुपोचिरे सर्वे तदस्त्रं कृधि ॥ १७ ॥

क्रथ्यादानुवर्तयन्मृत्युना च पुरोहितम् ।

त्रिषन्धे प्रेहि सेनया जयामिचान्त्र पद्यस्व ॥ १८ ॥

त्रिषन्धे तमसा त्वममिचान्त्रि वारय ।

पृषदाज्यप्रणुत्तानां मामीषां मोचि कश्चन ॥ १९ ॥

शितिपदी सं पतत्वमिचानाममूः सिचः ।

मुख्यन्वद्यामूः सेना अमिचानां न्यर्बुदे ॥ २० ॥ (२१)

मूढा अमिचा न्यर्बुदे जह्येषां वरवरम् ।

अनया जहि सेनया ॥ २१ ॥

यश्च कवची यश्चाकवचोऽमिचो यश्चाज्मनि ।

ज्यापाशैः कवचपाशैरज्मनाभिहतः शयाम् ॥ २२ ॥

ये वर्मिणो ये ऽवर्माणो अमिचा ये च वर्मिणः ।

सर्वास्तां अर्बुदे हतां ह्वानो ऽदन्तु भूम्याम् ॥ २३ ॥

ये रथिनो ये अरथा असादा ये च सादिनः ।

सर्वानदन्तु तान्हतान्गृध्राः श्येनाः पतत्रिणः ॥ २४ ॥

सहस्रकुणपा शेतामामिची सेना समरे वधानाम् ।

विविद्धा कक्जाकृता ॥ २५ ॥

म॒र्म॒वि॒धं॒ रो॒रु॒वतं॒ सु॒प॒णै॒र॒द॒न्तु॒ दु॒श्चितं॒ मृ॒दितं॒ श॒यान॒म् ।
 य इ॒मां प्र॒ती॒ची॒माहु॒तिम॒मि॒षो नो॒ यु॒यु॒त्स॒ति ॥ २६ ॥
 यां दे॒वा अ॒नु॒ति॒ष्ठ॒न्ति॒ यस्या॒ नास्ति॒ वि॒राध॒नम् ।
 तये॒न्द्रो ह॒न्तु वृ॒च॒हा व॒ज्रेण॒ वि॒ष॒न्धि॒ना ॥ २७ ॥ (३०)

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

॥ पञ्चविंशः प्रपाठकः ॥

॥ एकादशं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

सत्यं बृहदृतमुयं दीक्षा तपो ब्रह्म यज्ञः पृथिवीं धारयन्ति । ॥ १ ॥
 सा नो भूतस्य भव्यस्य पत्न्युरु लोकं पृथिवी नः कृणोतु ॥ १ ॥
 असंबाधं बध्यतो मानवानां यस्या उद्धतः प्रवतः समं बहु ।
 नानावीर्या ओषधीर्या बिभर्ति पृथिवी नः प्रथतां राध्यतां नः ॥ २ ॥
 यस्यां समुद्र उत सिन्धुरापो यस्यामन्नं कृष्टयः संबभूवुः ।
 यस्यामिदं जिह्वति प्राणदेजत्सा नो भूमिः पूर्वपेये दधातु ॥ ३ ॥
 यस्याश्चतस्रः प्रदिशः पृथिव्या यस्यामन्नं कृष्टयः संबभूवुः ।
 या बिभर्ति बहुधा प्राणदेजत्सा नो भूमिर्गोष्वप्यन्ये दधातु ॥ ४ ॥
 यस्यां पूर्वे पूर्वजना विचक्रिरे यस्यां देवा असुरानभ्यवर्तयन् ।
 गवामश्वानां वयसश्च विष्टा भगं वर्चः पृथिवी नो दधातु ॥ ५ ॥
 विश्वंभरा वंसुधानी प्रतिष्ठा हिरण्यवक्षा जगतो निवेशनी ।
 वैश्वानरं बिभर्ति भूमिरमिमिन्द्रच्छुषभा द्रविणे नो दधातु ॥ ६ ॥
 यां रक्षन्त्यस्वप्ना विश्वदानीं देवा भूमिं पृथिवीमप्रमादम् ।
 सा नो मधु प्रियं दुहामथो उक्षतु वर्चसा ॥ ७ ॥
 याणेवे ऽधि सलिलमय आसीद्वा मायाभिरुच्चरन्मनीषिणः ।
 यस्या हृदयं परमे व्योमनस्त्येनावृतममृतं पृथिव्याः ।
 सा नो भूमिस्त्विषिं बलं राष्ट्रे दधातूत्तमे ॥ ८ ॥
 यस्यामापः परिचराः समानीरहोरात्रे अप्रमादं क्षरन्ति ।

सा नो भूमिर्भूरिधारा पयो दुहामथो उक्षतु वर्चसा ॥ ९ ॥

यामश्चिनावमिमातां विष्णुर्यस्यां विचक्रमे ।

इन्द्रो यां चक्र आत्मने ऽनमिषां शचीपतिः ।

सा नो भूमिर्वि सृजतां माता पुत्राय मे पयः ॥ १० ॥ (१)

गिरयस्ते पर्वता हिमवन्तो ऽरण्यं ते पृथिवि स्योनमस्तु ।

बभु कृष्णां रोहिणीं विश्वरूपां ध्रुवां भूमिं पृथिवीमिन्द्रगुप्ताम् ।

अजीतो ऽहंतो अक्षतो ऽध्यष्टां पृथिवीमहम् ॥ ११ ॥

यस्ते मध्यं पृथिवि यच्च नभ्यं यास्त ऊर्जस्तच्चः संबभूवुः ।

तासु नो धेनुभि नः पवस्व माता भूमिः पुत्रो अहं पृथिव्याः ।

पर्जन्यः पिता स उ नः पिपर्तु ॥ १२ ॥

यस्यां वेदिं परिगृह्णन्ति भूम्यां यस्यां यज्ञं तच्चते विश्वकर्माणः ।

यस्यां मीयन्ते स्वरवः पृथिव्यामूर्ध्वाः शुक्रा आहुत्याः पुरस्तात् ।

सा नो भूमिर्वर्धयद्वर्धमाना ॥ १३ ॥

यो नो वेष्टत्पृथिवि यः पृतन्याद्यो ऽभिदासान्मनसा यो वधेन ।

तं नो भूमे रन्ध्रं पूर्वकृत्वरि ॥ १४ ॥

तज्जातास्त्वयि चरन्ति मर्त्यास्त्वं विभर्षि द्विपदस्त्वं चतुष्पदः ।

तवेमे पृथिवि पञ्च मानवा येभ्यो ज्योतिरमृतं मर्येभ्य

उद्यन्सूर्यो रग्मिभिरातनोति ॥ १५ ॥

ता नः प्रजाः सं दुहतां समया वाचो मधु पृथिवि धेहि मयाम् ॥ १६ ॥

विश्वस्त्वं मातरमोषधीनां ध्रुवां भूमिं पृथिवीं धर्मेणा धृताम् ।

शिवां स्योनामनु चरेम विश्वहा ॥ १७ ॥

महात्सधस्थं महती बभूविथ महाबेग एजधुर्वेपथुष्टे ।

महांस्वेन्द्रो रक्षत्यग्रमादम् ।

सा नो भूमे प्र रोचय हिरण्यस्येव संहशि मा नो द्विस्त कश्चन ॥ १८ ॥

अग्निर्भूम्यामोषधीष्वग्निमापो विश्वत्यग्निरग्मसु ।

अग्निरन्तः पुरुषेषु गोष्वश्वेष्वग्नयः ॥ १९ ॥

अ॒ग्निर्दि॒व आ त॑प॒त्यमे॒र्दे॒वस्यो॒र्व॑ न॒तरि॒क्षम् ।
 अ॒ग्निं म॑र्ता॒स इ॒न्धते॒ ह॒व्यवा॑हं घृ॒तप्रि॒यम् ॥२०॥ (२)
 अ॒ग्निवा॑साः पृ॒थिव्य॑सि॒तज्ञू॒स्त्विषी॑म॒न्तं संशितं॑ मा कृ॒णोतु ॥२१॥
 भू॒म्यां दे॒वेभ्यो॑ द॒दति॒ यज्ञं॑ ह॒व्यम॑र॒कृतम् ।
 भू॒म्यां म॑नु॒ष्या जी॒वन्ति॒ स्व॒धया॑न्नेन॒ मर्याः॑ ।
 सा नो॒ भूमिः॑ प्रा॒णमा॑यु॒र्देधा॑तु ज॒रद॑ष्टिं मा पृ॒थि॒वी कृ॒णोतु ॥२२॥
 यस्ते॒ गन्धः॑ पृ॒थिवि॑ सं॒बभू॒व यं वि॒भ्रत्यो॑ष॒धयो॒ यमापः॑ ।
 यं ग॑न्ध॒र्वा अ॒प्सर॑सश्च भेजिरे तेन मा सु॒रभिं॑ कृ॒णु मा नो॑ वि॒क्षत॒ कश्चन॑ ॥२३॥
 यस्ते॒ गन्धः॑ पुष्क॒रमा॑वि॒वेश यं संज॑भुः सूर्या॒या वि॒वाहे ।
 अ॒मर्त्याः॑ पृ॒थिवि॑ ग॒न्धम॑ये तेन मा सु॒रभिं॑ कृ॒णु मा नो॑ वि॒क्षत॒ कश्चन॑ ॥२४॥
 यस्ते॒ गन्धः॑ पु॒रुषे॑षु स्त्रीषु पुं॒सु भ॑गो रुचिः ।
 यो अ॒श्वेषु॑ वी॒रिषु॑ यो मृ॒गेषू॑त ह॒स्तिषु॑ ।
 क॒न्यायां॑ व॒र्चो य॒ज्ञमे॒ तेना॒स्मौ अ॒पि सं सृ॑ज मा नो॑ वि॒क्षत॒ कश्चन॑ ॥२५॥
 शि॒ला भूमि॑र॒स्मा पांसुः॑ सा भूमिः संधृ॒ता धृ॒ता ।
 तस्यै॒ हिर॑ण्यव॒क्षसे॑ पृ॒थिव्या॑ अ॒करं॑ नमः ॥२६॥
 यस्यां॑ वृ॒क्षा वा॑नस्य॒त्या ध्रु॒वास्तिष्ठ॑न्ति वि॒श्वहा॑ ।
 पृ॒थि॒वीं वि॒श्वधा॑य॒सं धृ॒ताम॒द्याव॑दाम॒सि ॥२७॥
 उ॒दी॒राणा॑ उ॒तासी॑नास्तिष्ठ॒न्तः प्र॒क्राम॑न्तः ।
 प॒द्भ्यां दक्षि॑णस॒व्याभ्यां॑ मा व्यथि॒ष्महि॑ भू॒म्याम् ॥२८॥
 वि॒मृ॒ग्वरीं॑ पृ॒थि॒वीमा व॑दामि क्ष॒मां भूमिं॑ ब्रह्म॒णा वा॑वृ॒धानाम् ।
 ऊ॒र्जं पु॒ष्टं वि॒भ्रती॑मन्न॒भागं॑ घृ॒तं त्वाभि॑ नि षी॒देम॑ भूमे ॥२९॥
 शु॒द्धा न॒ आप॑स्त॒न्वे क्ष॑रन्तु यो नः स्येदु॒रप्रि॑ये तं नि द॒ध्मः ।
 प॒वित्रे॑ण पृ॒थिवि॑ मो॒र्त्युना॑मि ॥३०॥ (३)
 यास्ते॒ प्राचीः॑ प्र॒दिशो॑ या उ॒दीची॑र्यास्ते भूमे अ॒धरा॑द्याश्च प॒श्चात् ।
 स्यो॒नास्ता॒ मह्यं॑ च॒रते॒ भव॑न्तु मा नि प॒पं भु॑वने शि॒श्रिया॑णः ॥३१॥
 मा नः॑ प॒श्चान्मा॑ पु॒रस्ता॑न्नु॒दिष्टा॒ मोक्ष॑राद॒धरा॑दुत ।

स्वस्ति भूमे नो भव मा विदन्यरिपन्थिनो वरीयो यावया वधम् ॥३२॥

यावत्ते ऽभि विपश्यामि भूमे सूर्येण मेदिना ।

तावन्मे चक्षुर्मा मेष्टोत्तरामुत्तरां समाम् ॥ ३३ ॥

यद्ययानः पर्यावर्ते दक्षिणं सव्यमभि भूमे पार्श्वम् ।

उत्तानास्त्वा प्रतीचीं यत्पृष्टीभिरधिशेमहे ।

मा हिंसीस्तत्र नो भूमे सर्वस्य प्रतिशीवरि ॥ ३४ ॥

यत्ते भूमे विखनानामि क्षिप्रं तदपि रोहतु ।

मा ते मर्मं विमृग्वरि मा ते हृदयमर्पिषम् ॥ ३५ ॥

यीष्मस्ते भूमे वर्षाणि शरद्धेमन्तः शिशिरो वसन्तः ।

च्युतवस्ते विहिता हायनीरहोरात्रे पृथिवि नो दुहाताम् ॥ ३६ ॥

याप सपि विजमाना विमृग्वरी यस्यामासन्नपयो ये अप्सवपन्तः ।

परा दस्यून्ददती देवपीयूनिन्द्रं वृणाना पृथिवी न वृचम् ।

शक्राय दध्रे वृषभाय वृष्णे ॥ ३७ ॥

यस्यां सदोहविधाने यूपो यस्यां निमीयते ।

ब्रह्माणो यस्यामर्चन्त्यग्निभिः साक्षा यजुर्विदः ।

युज्यन्ते यस्यामृत्विजः सोममिन्द्राय पातवे ॥ ३८ ॥

यस्यां पूर्वं भूतकृतं चर्षयो गा उदानृचुः ।

सप्त सचेण वेधसो यज्ञेन तपसा सह ॥ ३९ ॥

सा नो भूमिरा दिशतु यद्धनं कामयामहे ।

भगो अनुप्रयुङ्क्षामिन्द्र एतु पुरोगवः ॥ ४० ॥ (४)

यस्यां गायन्ति नृत्यन्ति भूम्यां मर्त्या धैलवाः ।

युध्यन्ते यस्यामाक्रन्दो यस्यां वदति दुन्दुभिः ।

सा नो भूमिः प्र गुदतां सपत्नानसपत्नं मा पृथिवी कृणोतु ॥ ४१ ॥

यस्यामन्नं व्रीहियवौ यस्या इमाः पञ्च कृष्टयः ।

भूम्यै पर्जन्यपत्न्यै नमो ऽस्तु वर्षमेदसे ॥ ४२ ॥

यस्याः पुरो देवकृताः स्त्रेचे यस्या विकृर्वते ।

प्रजापतिः पृथिवीं विश्वगर्भामाशामाशं रण्यां नः कृणोतु ॥ ४३ ॥

निधिं बिभ्रती बहुधा गुहा वसु मणिं हिरण्यं पृथिवी ददातु मे ।

वसूनि नो वसुदा रासमाना देवी दधातु सुमनस्यमाना ॥ ४४ ॥

जनं बिभ्रती बहुधा विवाचसं नानाधर्माणं पृथिवी यथौकसम् ।

सहस्रं धारा द्रविणस्य मे दुहां ध्रुवेव धेनुरनपस्फुरन्ती ॥ ४५ ॥

यस्ते सपो वृश्चिकस्तृष्टश्मा हेमन्तजब्धो भृमलो गुहा शये ।

क्रिमिर्जिह्वत्पृथिवि यद्यदेजति प्रावृषि

तन्नः सर्पन्मोप सृपद्यद्धिवं तेन नो मृड ॥ ४६ ॥

ये ते पन्थानो बहवो जनार्यना रणस्य वर्त्मानसश्च यातवे ।

यैः संचरन्त्युभये भद्रपापास्तं पन्थानं जयेमानमिचमंतस्करं

यद्धिवं तेन नो मृड ॥ ४७ ॥

मत्वं बिभ्रती गुरुभृन्नद्रपापस्य निधनं तितिष्ठुः ।

वराहेण पृथिवी संविदाना सूकराय वि जिहीते मृगाय ॥ ४८ ॥

ये त आरण्याः पशवो मृगा वने हिताः सिंहा व्याघ्राः पुरुषादश्चरन्ति ।

उलं वृकं पृथिवि दुह्नुनामित चक्षीकां रक्षो अप बाधयासत ॥ ४९ ॥

ये गन्धर्वा अप्सरसो ये चारायाः किमीदिनः ।

पिशाचान्सर्वा रक्षींसि तानस्मद्भूमे यावय ॥ ५० ॥ (५)

यां द्विपादः पक्षिणः संपतन्ति हंसाः सुपणाः शकुना वयांसि ।

यस्यां वातो मातरिष्वेयते रजांसि कृत्स्नश्चावयश्च वृक्षान् ।

वातस्य प्रवामुपवामनु वात्यर्चिः ॥ ५१ ॥

यस्यां कृष्णमरुणं च संहिते अहोरात्रे विहिते भूम्यामधि ।

वर्षेण भूमिः पृथिवी वृतावृता

सा नो दधातु भद्रया प्रिये धामनिधामनि ॥ ५२ ॥

द्यौश्च म इदं पृथिवी चान्तरिक्षं च मे व्यचः ।

अग्निः सूर्य आपो मेधां विश्वे देवाश्च सं ददुः ॥ ५३ ॥

अहमस्मि सहमान उत्तरो नाम भूम्याम् ।

अ॒भीषा॑ड॒सि वि॒श्व॒षाडा॑श॒माशं॑ वि॒षास॒हिः ॥ ५४ ॥
 अ॒दो य॒ज्ञेवि॒ प्रथ॑माना पु॒रस्ता॑हे॒वैरु॒क्ता व्य॑स॒र्पो म॒हित॑म् ।
 आ त्वा सु॒भूत॑म॒विश॑त्त॒दानी॑म॒कल्प॑यथाः प्र॒दिश॑श्चत॒स्रः ॥ ५५ ॥
 ये या॒मा यद॑रण्यं याः स॒भा अ॒धि भू॒म्याम् ।
 ये सं॒या॒माः स॒मित॑य॒स्तेषु॑ चा॒रु वदे॑म ते ॥ ५६ ॥
 अ॒श्व इ॒व रजो॑ दु॒धुवे॒ वि तां॑ ज॒नान्य॑ आ॒क्षि॒यन्पृ॑थि॒वीं याद॑जायत ।
 म॒न्द्राये॑त्वंरी भु॒वन्स्य॑ गो॒षा वन॑स्पती॒नां गृ॒भिरो॑ष॒धीना॑म् ॥ ५७ ॥
 य॒ज्ञदा॑मि म॒धुम॑त्त॒वदा॑मि यदी॒क्षे त॒वन्नि॑ मा ।
 त्वि॒षीमा॑न॒सि जू॒तिमा॑नवा॒न्यान्ह॑न्मि दो॒धतः॑ ॥ ५८ ॥
 श॒न्ति॒वा सु॑र॒भिः स्यो॒ना की॒लालो॑ष्ठी प॒यस्व॑ती ।
 भू॒मिर॒धि ब्र॑वीतु मे पृथि॒वी प॒यसा॑ सह ॥ ५९ ॥
 या॒मन्वे॑च्छ॒द्विषा॑ वि॒श्वक॑र्मा॒न्तर॑ण॒वे रज॑सि प्रवि॒ष्टाम् ।
 भु॒जिष्यं॑ पा॒त्रं नि॒हितं॑ गुहा यदा॒विर्भो॑गे अ॒भव॑न्मातृ॒मग्नः॑ ॥ ६० ॥
 त्व॒र्मस्या॑वप॒नी ज॒नाना॑म॒दितिः॑ का॒मदु॑घा पप्र॒थाना॑ ।
 य॒ज्ञं ज॒नं त॒त्त आ पू॑रयाति प्र॒जाप॑तिः प्रथ॒मजा॑ च॒तस्र॑ ॥ ६१ ॥
 उ॒प॒स्था॒स्ते अ॒नमी॑वा अ॒यक्ष्मा॑ अ॒स्मभ्यं॑ सन्तु पृथि॒वि प्र॑सू॒ताः ।
 दी॒र्घं न॒ आ॒युः प्र॑तिबुध्य॒माना॑ व॒यं तु॒भ्यं ब॒लि॒हन्तः॑ स्याम ॥ ६२ ॥
 भू॒मे मा॒त॒र्नि धे॑हि मा भ॒द्रया॑ सुप्रति॒ष्ठित॑म् ।
 सं॒वि॒दाना॑ दि॒वा क॑वे श्रि॒यां मा धे॑हि भू॒त्याम् ॥ ६३ ॥ (६)

॥ प्रथमो ऽगुवाकः ॥

॥ २ ॥ न॒डमा॑ रो॒ह न ते॒ अ॒त्र लो॒क इ॒दं सी॒सं भा॒गधे॒यं त ए॒हि ।
 यो गो॒षु य॒क्ष्मः पु॒रुषे॑षु य॒क्ष्मस्ते॒न त्वं सा॑क॒र्मध॒राइ॒ परे॑हि ॥ १ ॥
 अ॒ध॒शंस॑दुःशं॒साभ्यां॑ क॒रेणा॑नु॒क॒रेण॑ च ।
 य॒क्ष्मं च॒ सर्वं॑ ते॒नेतो॑ मृत्युं च नि॒रजाम॑सि ॥ २ ॥
 नि॒रि॒तो मृत्युं॑ नि॒र्जृ॒तिं नि॒ररा॑तिमजामसि ।

यो नो वेष्टि तमद्यमे अक्रव्याद्यमु द्विषस्तमु ते प्र सुवामसि ॥ ३ ॥

यद्यमिः क्रव्याद्यदि वा व्याध्य इमं गोष्ठं प्रविवेशान्योकाः ।

तं माषाज्यं कृत्वा प्र हिणोमि दूरं स गच्छत्वसुषदो ऽप्यमीन ॥ ४ ॥

यत्त्वा क्रुद्धाः प्रचकुर्मन्युना पुरुषे मृते ।

सुकल्पमये तत्त्वया पुनस्त्वोहीपयामसि ॥ ५ ॥

पुनस्त्वादित्या रुद्रा वसंवः पुनर्ब्रह्मा वसुनीतिरये ।

पुनस्त्वा ब्रह्मणस्पतिराधाहीर्घायुत्वाय शतशारदाय ॥ ६ ॥

यो अमिः क्रव्यात्प्रविवेश नो गृहमिमं पश्यन्नितरं जातवेदसम् ।

तं हरामि पितृयज्ञाय दूरं स घर्ममिन्धां परमे सधस्थे ॥ ७ ॥

क्रव्यादममिं प्र हिणोमि दूरं यमराज्ञो गच्छतु रिप्रवाहः ।

इहायमितरो जातवेदा देवो देवेभ्यो हव्यं वहतु प्रजानन ॥ ८ ॥

क्रव्यादममिमिषितो हरामि जनान्दहन्तं वज्रेण मृत्युम् ।

नि तं शास्ति गार्हपत्येन विद्वान्पितॄणां लोके अपि भागो अस्तु ॥ ९ ॥

क्रव्यादममिं शशमानमुक्थ्यं प्र हिणोमि पथिभिः पितृयज्ञैः ।

मा देवयानैः पुनरा गा अथैवैधि पितृषु जागृहि त्वम् ॥ १० ॥ (७)

समिन्धते संकसुको स्वस्तये शुद्धा भवन्तः शुचयः पावकाः ।

जहाति रिप्रमत्येन एति समिद्धो अमिः सुपुना पुनाति ॥ ११ ॥

देवो अमिः संकसुको दिवस्पृष्टान्यारूहत् ।

मुच्यमानो निरेनसो ऽमौगस्मौ अशस्त्याः ॥ १२ ॥

अस्मिन्नयं संकसुके अमी रिप्राणि मृज्महे ।

अभूम यज्ञियाः शुद्धाः प्र ए आयूषि तारिषत् ॥ १३ ॥

संकसुको विकसुको निर्जृणो यश्च निस्वरः ।

ते ते यक्ष्मं सवेदसो दूरादूरमनीनशम् ॥ १४ ॥

यो नो अश्वेषु वीरेषु यो नो गोष्वजाविषु ।

क्रव्यादं निर्णुदामसि यो अमिर्जनयोपनः ॥ १५ ॥

अन्येभ्यस्त्वा पुरुषेभ्यो गोभ्यो अश्वेभ्यस्त्वा ।

निःक्रव्यादं नुदामसि यो अयिर्जीवितयोपनः ॥ १६ ॥

यस्मिन्देवा अमृजत यस्मिन्मनुष्या उत ।

तस्मिन्धृतस्तावो मृष्टा त्वमये दिवं रूह ॥ १७ ॥

समिद्धो अग आहुत स नो माभ्यपक्रमीः ।

अत्रैव दीदिहि द्यवि ज्योक्च सूर्ये हशे ॥ १८ ॥

सीसे मृडद्वं नडे मृडद्वमयौ संकसुके च यत ।

अथो अय्यां रामायां शीर्षेक्तिमुपवर्हणे ॥ १९ ॥

सीसे मलं सादयित्वा शीर्षेक्तिमुपवर्हणे ।

अय्यामसिकन्यां मृष्टा शुद्धा भवत यज्ञियाः ॥ २० ॥ (८)

परं मृत्यो अनु परेहि पन्थां यस्त एष इतरो देवयानात् ।

चक्षुष्मते शृण्वते ते ब्रवीमीहेमे वीरा बहवो भवन्तु ॥ २१ ॥

इमे जीवा वि मृतैराववृचभूद्भद्रा देवहूतिर्नो अद्य ।

प्राञ्चो अगाम नृतये हसाय सुवीरासो विदथमा वदेम ॥ २२ ॥

इमं जीवेभ्यः परिधिं दधामि मैषां नु गादपरो अर्थमेतम् ।

शतं जीवन्तः शरदः पुरुचीस्त्रिरो मृत्युं दधतां पर्वतेन ॥ २३ ॥

आ रोहतायुर्जरसं वृणाना अनुपूर्वं यतमाना यति स्थ ।

ताबस्त्वष्टा सुजनिमा सजोषाः सर्वमायुर्नयतु जीवनाय ॥ २४ ॥

यथाहान्यनुपूर्वं भवन्ति यथर्तव ऋतुभिर्यन्ति साकम् ।

यथा न पूर्वमपरो जहात्येवा धातसधूषि कल्पयेषाम् ॥ २५ ॥

अश्मन्बती रीयते सं रभध्वं वीरयध्वं प्र तरता सखायः ।

अत्रा जहीत ये असन्दुरेवा अनमीवानुत्तरेमाभि वाजान् ॥ २६ ॥

उत्तिष्ठता प्र तरता सखायो ऽश्मन्बती नदी स्यन्दत इयम् ।

अत्रा जहीत ये असन्नशिवाः शिवान्त्योनानुत्तरेमाभि वाजान् ॥ २७ ॥

वैश्वदेवीं वर्चस आ रभध्वं शुद्धा भवन्तः शुचयः पावकाः ।

अतिक्रामन्तो दुरिता पदानि शतं हिमाः सर्ववीरा मदेम ॥ २८ ॥

उदीचीनैः पथिभिर्वायुमग्निरतिक्रामन्तो ऽवरान्परेभिः ।

चिः सप्त कृत्व ऋषयः परेता मृत्युं प्रत्यौहन्त्यदयोपनेन ॥ २९ ॥
 मृत्योः पदं योपयन्त एत द्राघीय आयुः प्रतरं दधानाः ।
 आसीना मृत्युं नुदता सधस्ये ऽथ जीवासो विदथमा वदेम ॥ ३० ॥ (९)
 इमा नारीरविधवाः सुपत्नीराञ्जनेन सर्पिषा सं स्पृशन्ताम् ।
 अनश्रवो अनमीवाः सुरत्ना आ रोहन्तु जनयो योनिमये ॥ ३१ ॥
 व्याकरोमि हविषाहमेतौ तौ ब्रह्मणा व्य॑हं कल्पयामि ।
 स्वधां पितृभ्यो अजरां कृणोमि दीर्घेनायुषा समिमान्सृजामि ॥ ३२ ॥
 यो नो अग्निः पितरो ह्रस्व॑न्तराविवेशामृतो मर्त्येषु ।
 मय्यहं तं परि गृह्णामि देवं मा सो अस्मान्द्वि॑क्षत मा वयं तम् ॥ ३३ ॥

अपावृत्य गार्हपत्यात्क्रव्यादा प्रेतं दक्षिणा ।
 प्रियं पितृभ्य आत्मने ब्रह्मभ्यः कृणुता प्रियम् ॥ ३४ ॥
 द्विभागधनमादाय प्र क्षिणान्यवर्त्या ।
 अग्निः पुत्रस्य ज्येष्ठस्य यः क्रव्यादनिराहितः ॥ ३५ ॥
 यत्कृषते यद्वनुते यच्च वस्त्रेन विन्दते ।
 सर्वं मर्त्यस्य तन्नास्ति क्रव्याच्चेदनिराहितः ॥ ३६ ॥
 अयज्ञियो हतवर्चा भवति नैनेन हविरक्षवे ।
 छिनत्ति कृषा गोर्धनाद्यं क्रव्यादनुवर्तते ॥ ३७ ॥
 मुहुर्गृध्रैः प्र वदत्यार्तिं मर्त्यो नीत्य ।
 क्रव्याद्यानमिरन्ति कादनुविद्वाच्चितावति ॥ ३८ ॥
 यास्या गृहाः सं सृज्यन्ते स्त्रिया यन्म्रियते पतिः ।
 ब्रह्मैव विद्वानेथो॑ ऽयः क्रव्यादं निरादधत् ॥ ३९ ॥
 यद्रिपं शर्मलं चकृम यच्च दुष्कृतम् ।

आपो मा तस्माद्बुभन्वयेः संकसुकाच्च यत् ॥ ४० ॥ (१०)
 ता अधरादुदीचीराववृचन्नजानतीः पथिभिर्देवयानैः ।
 पर्वतस्य वृषभस्याधि पृष्ठे नवाश्चरन्ति सरितः पुराणीः ॥ ४१ ॥
 अये अक्रव्यान्निः क्रव्यादं नुदा देवयजनं वह ॥ ४२ ॥

इमं क्रथ्यादा विवेशायं क्रथ्यादमन्त्रगात् ।

प्याघ्नौ कृत्वा नानानं तं हरामि शिवापरम् ॥ ४३ ॥

अन्तर्धिर्देवानां परिधिर्मनुष्याणाम् ।

अग्निर्गार्हपत्य उभयानन्तरा श्रितः ॥ ४४ ॥

जीवानामायुः प्र तिर त्वमग्ने पितॄणां लोकमपि गच्छन्तु ये मृताः ।

सुगार्हपत्यो वितपन्नरातिमुषामुषां श्रेयसीं धेस्यस्यै ॥ ४५ ॥

सर्वानग्ने सहमानः सपत्नानेषामूर्जं रयिमस्मासु धेहि ॥ ४६ ॥

इममिन्द्रं वह्निं पप्रिमन्त्रारभध्वं स वो निर्वक्षद्गुहितादवद्यात् ।

तेनाप हत शरुमापतन्तं तेन रुद्रस्य परि पातास्ताम् ॥ ४७ ॥

अनङ्गार्हं स्रवमन्त्रारभध्वं स वो निर्वक्षद्गुहितादवद्यात् ।

आ रोहत सवितुर्नावमेतां षड्भिरुर्वीभिरमन्तिं तरेम ॥ ४८ ॥

अहोरात्रे अत्रेधि बिभ्रत्क्षेम्यस्तिष्ठन्प्रतरणः सुवीरः ।

अनातुरान्सुमनसस्तल्प बिभ्रज्ज्योगेव नः पुरुषगन्धिरेधि ॥ ४९ ॥

ते देवेभ्य आ वृश्चन्ते पापं जीवन्ति सर्वदा ।

क्रथ्याद्यानमिरन्तिकादश्च इवानुवपते नडम् ॥ ५० ॥ (११)

ये ऽश्वा धनकाम्यात्क्रथ्यादा समासते ।

ते वा अन्येषां कुम्भीं पर्यादधति सर्वदा ॥ ५१ ॥

प्रेव पिपतिषति मनसा मुहुरा वर्तते पुनः ।

क्रथ्याद्यानमिरन्तिकादनुविद्वाच्चितावति ॥ ५२ ॥

अविः कृष्णा भागधेयं पशूनां सीसं क्रथ्यादपि चन्द्रं तं आहुः ।

माषाः पिष्टा भागधेयं ते हव्यमरणयान्या गृह्यं सचस्व ॥ ५३ ॥

इषीकां जरतीमिष्ट्वा तिल्पिञ्जं दण्डनं नडम् ।

तमिन्द्र इध्मं कृत्वा यमस्याग्निं निरादधौ ॥ ५४ ॥

प्रत्यञ्चमर्कं प्रत्यर्पयित्वा प्रविद्वान्यन्यां वि ह्याविवेश ।

परामीषामसून्दिदेश दीर्घेणायुषा समिमान्सृजामि ॥ ५५ ॥ (१२)

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

पुमान्युंसो ऽधि तिष्ठ चर्मेहि तच्च ह्यस्व यतमा प्रिया ते । ॥ ३ ॥
 यावन्तावये प्रथमं समेयथुस्तद्वां वयो यमराज्ये समानम् ॥ १ ॥
 तावद्वां चक्षुस्तति वीर्याणि तावत्तेजस्ततिधा वाजिनानि ।
 अपिः शरीरं सचते यदैधो ऽधा पक्कान्मिथुना सं भवाथः ॥ २ ॥
 समस्मिंस्लोके समु देवयाने सं स्मा समेतं यमराज्येषु ।
 पूतौ पविचैरुप तद्भयेषां यद्यद्रेतो अधि वां संबभूव ॥ ३ ॥
 आपस्पृचासो अभि सं विशध्वमिमं जीवं जीवधन्याः समेत्य ।
 तासां भजध्वममृतं यमाहुर्यमोदनं पचति वां जनिची ॥ ४ ॥
 यं वां पिता पचति यं च माता रिप्राब्धिमुक्त्वै शमलाञ्च वाचः ।
 स औदनः शतधारः स्वर्ग उभे व्याप नभसी महित्वा ॥ ५ ॥
 उभे नभसी उभयांश्च लोकान्ये यज्जनामभिजिताः स्वर्गाः ।
 तेषां ज्योतिषाम्नामधुमान्यो अये तस्मिन्पुत्रैर्जरसि सं श्रयेषाम् ॥ ६ ॥
 प्राचींप्राचीं प्रदिशमा र्भेषामेतं लोकं अहधानाः सचन्ते ।
 यद्वां पक्कं परिविष्टमग्नौ तस्य गुप्त्रये दंपती सं श्रयेषाम् ॥ ७ ॥
 दक्षिणां दिशमभि नक्षमाणी पर्यावर्तेषामभि पाचमेतत् ।
 तस्मिंश्चां यमः पितृभिः संविदानः पक्काय शर्म बहुलं नि यच्छात् ॥ ८ ॥
 प्रतीची दिशामियमिद्वरं यस्यां सोमो अधिपा मृडिता च ।
 तस्यां श्रयेषां सुकृतः सचेथामधा पक्कान्मिथुना सं भवाथः ॥ ९ ॥
 उत्तरं राष्ट्रं प्रजयोत्तरावहिशामुदीची कृण्वन्तो अयम् ।
 पाङ्क्तं छन्दः पुरुषो बभूव विश्वैर्विश्वाङ्गैः सह सं भवेम ॥ १० ॥ (१३)
 ध्रुवेयं विराणनमो अस्त्वस्यै शिवा पुत्रेभ्य उत मह्यमस्तु ।
 सा नो देष्यदिते विश्ववार इर्य इव गोपा अभि रक्ष पक्कम् ॥ ११ ॥
 पितेव पुत्रानभि सं स्वजस्व नः शिवा नो वाता इह वान्तु भूमौ ।
 यमोदनं पचतो देवते इह तन्नस्तप उत सत्यं च वेत्तु ॥ १२ ॥
 यद्यत्कृष्णः शकुन एह गत्वा त्सरन्निषक्तं बिलं आससाद ।
 यद्वा दास्याऽर्द्रहस्ता समङ्गत उलूखलं मुसलं शुम्भतापः ॥ १३ ॥

उ॒ते॒व प्र॒भ्वी॒रु॒त सं॒मि॒ता॒स उ॒त शु॒क्राः शु॒च॒यश्च॒ामृ॒ता॒सः ।
 ता ओ॒द॒नं दंप॑ति॒भ्यां प्र॒शि॒ष्टा आपः॑ शि॒क्ष॒न्तीः प॒च॒ता सु॒ना॒थाः ॥ २७ ॥
 सं॒ख्या॒ता स्तो॒काः पृ॒थि॒वीं सं॒च॒न्ते प्रा॒णा॒प॒नैः सं॒मि॒ता ओष॑धी॒भिः ।
 अ॒सं॒ख्या॒ता ओ॒ष॒मा॒नाः सु॒व॒र्णाः सर्व॑ व्या॒पुः शु॒च॒यः शु॒चि॒त्व॒म् ॥ २८ ॥
 उ॒द्यो॒ध॒न्य॒भि व॑लान्ति त॒प्ताः फे॒न॒म॒स्य॒न्ति बहु॑लांश्च बि॒न्दून् ।
 योषे॑व ह॒ष्टा प॒ति॒मृ॒त्वि॒या ये॒तैस्तरु॑लैर्भ॒व॒ता स॒मा॒पः ॥ २९ ॥
 उ॒त्था॒प॒य सी॒द॒तो बु॒ध ए॒नान॑ज्जि॒रा॒त्मा॒न॒म॒भि सं स्पृ॑श॒न्ता॒म् ।
 अ॒मा॒सि पा॒चैरु॒द॒कं यदे॒तन्मि॒तास्तरु॑लाः प्र॒दि॒शो यदी॒माः ॥ ३० ॥ (१५)

॥ षड्विंशः प्रपाठकः ॥

प्र य॑च्छ॒ प॒शुं त्व॒रया॑ ह॒रौष॑महिंसन्त॒ ओष॑धी॒र्दान्तु॑ प॒र्व॒न् ।
 यासां॑ सो॒मः परि॑ रा॒ज्यं ब॒भू॒वाम॑न्यु॒ता नो वी॒रु॒धो भ॒वन्तु ॥ ३१ ॥
 न॒वं ब॒र्हिरो॒द॒नाय॑ स्तृणी॒त प्रि॒यं हृ॒दश्चक्षु॑षो व॒ल्गु॑स्तु ।
 तस्मि॑न्दे॒वाः सह॑ दै॒वीर्वि॑श॒न्त्विमं॑ प्रा॒श्नन्वृ॒तुभि॑र्निषद्य ॥ ३२ ॥
 व॒न॒स्प॒ते स्ती॒र्ण॒मा सी॒द ब॒र्हि॒रग्नि॑ष्टो॒मैः सं॒मि॒तो दे॒वता॑भिः ।
 त्वष्ट्रे॑व रू॒पं सु॒कृ॒तं स्व॒धिन्ये॒ना ए॒हाः परि॑ पा॒चै द॒दृश्राम् ॥ ३३ ॥
 ष॒ष्ट्यां श॒रत्सु॑ नि॒धि॒पा अ॒भी॒छा॒त्स्वः प॒क्के॒नाभ्य॑श्न॒वा॒तै ।
 उ॒पै॒नं जी॒वा॒न्यि॒तर॑श्च पु॒त्रा ए॒तं स्व॒र्गं ग॑म॒यान्त॑म॒ग्रेः ॥ ३४ ॥
 ध॒र्ता ध्रि॒यस्व ध॒रु॒णो पृ॒थि॒व्या अ॒च्यु॒तं त्वा दे॒वता॑श्चाव॒यन्तु॑ ।
 तं त्वा दंप॑ती जी॒वन्तौ जी॒वपु॑त्रावु॒द्भा॒सया॑तः पर्य॑मि॒धाना॑त् ॥ ३५ ॥
 स॒र्वान्स॒मा॒गा अभि॑जित्य लो॒कान्या॑व॒न्तः का॒माः स॒म॒ती॒तृप॑स्तान् ।
 वि गा॑हेषा॒मा॒य॒वनं च॑ द॒र्वि॒रे॒कस्मि॒न्या॒चे अ॒ध्यु॒द्भैर॑नम् ॥ ३६ ॥
 उप॑ स्तृणी॒हि प्र॒थय॑ पुर॒स्ता॒द्भृ॒तेन॑ पा॒च॒म॒भि धा॑रयै॒तत् ।
 वा॒श्रे॒वो॒म्ना तरु॑णं स्त॒न॒स्यु॒मिमं॑ दे॒वासो॑ अ॒भि॒हि॒ङ्कु॒णोत ॥ ३७ ॥
 उ॒पा॒स्त॒री॒र॒करो॑ लो॒कमे॒तमु॑रुः प्र॒थ॒ता॒म॒स॒मः स्व॒र्गः ।
 तस्मि॑ं छ॒या॒तै म॒हि॒षः सु॒प॒र्णो दे॒वा ए॒नं दे॒वता॑भ्यः प्र य॑च्छान् ॥ ३८ ॥
 यद्य॑ज्जा॒या प॒च॒ति त्वत्प॑रः प॒रः प॒ति॒र्वा जा॒ये त्वत्ति॑रः ।

सं तत्सृजेथां सह वां तदस्तु संपादयन्तौ सह लोकमेकम् ॥ ३९ ॥
 यावन्तो अस्याः पृथिवीं सचन्ते अस्मत्पुत्राः परि ये संबभूवुः ।
 सर्वांस्तौ उप पात्रे हूयेथां नाभिं जानानाः शिशवः समायान् ॥ ४० ॥ (१६)
 वसोर्या धारा मधुना प्रपीना घृतेन मिश्रा अमृतस्य नाभयः ।
 सर्वास्ता अव रुन्धे स्वर्गः षष्ठ्यां शरत्सु निधिपा अभीक्षात् ॥ ४१ ॥
 निधिं निधिपा अभ्येनमिद्धादनीश्वरा अभितः सन्तु येऽन्ये ।
 अस्माभिर्देवो निहितः स्वर्गस्त्रिभिः कारुस्त्रीन्स्वर्गानरुक्षत् ॥ ४२ ॥
 अमी रक्षस्तपतु यद्विदेवं क्रष्यात्पिशाच इह मा प्र पास्त ।
 नुदाम एनमप रुध्मो असदादित्या एनमङ्गिरसः सचन्ताम् ॥ ४३ ॥
 आदित्येभ्यो अङ्गिरोभ्यो मध्विदं घृतेन मिश्रं प्रति वेदयामि ।
 शुद्धहंस्ती ब्राह्मणस्यानिहत्येतं स्वर्गं सुकृतावपीतम् ॥ ४४ ॥
 इदं प्रापमुत्तमं कारुमस्य यस्मास्त्रोकात्परमेष्ठी समाप ।
 आ सिञ्च सर्पिर्घृतवत्समङ्गेष भागो अङ्गिरसो नो अत्र ॥ ४५ ॥
 सत्याय च तपसे देवताभ्यो निधिं शैवधिं परि दत्त एतम् ।
 मा नो द्यूते ऽव गान्मा समित्यां मा स्मान्यस्मा उत्सृजता पुरा मत् ॥ ४६ ॥
 अहं पंचाम्यहं ददामि ममेदु कर्मन्करुणे ऽधि जाया ।
 कौमारो लोको अजनिष्ट पुत्रोऽन्वाभेथां वयं उत्तरावत् ॥ ४७ ॥
 न किल्बिषमत्र नाधारो अस्ति न यन्मिचैः समममान एति ।
 अनूनं पात्रं निहितं न एतत्पक्कारं पक्कः पुनरा विशति ॥ ४८ ॥
 प्रियं प्रियाणां कृण्वाम तमस्ते यन्तु यतमे विषन्ति ।
 धेनुरनङ्गाबयोवय आयदेव पौरुषेयमप मृत्युं नुदन्तु ॥ ४९ ॥
 समययो विदुरन्यो अन्यं य ओषधीः सचन्ते यश्च सिन्धून् ।
 यावन्तो देवा दिव्या इतपन्ति हिरण्यं ज्योतिः पचन्तो बभूव ॥ ५० ॥ (१७)
 एषा त्वचां पुरुषे सं बभूवानमाः सर्वे पशवो ये अन्ये ।
 स्रचेणात्मानं परि धापयाथो ऽमोतं वासो मुखमोदनस्य ॥ ५१ ॥
 यदक्षेषु वदा यत्समित्यां यद्वा वदा अनृतं वित्तकाम्या ।

समानं तन्तुमभि संवसानौ तस्मिन्सर्वं शमलं सादयाथः ॥ ५२ ॥

वर्षं वनुष्वापि गच्छ देवांस्त्वचो धूमं पर्युत्पातयासि ।

विश्वव्यचा घृतपृष्ठो भविष्यन्तस्योनिर्लोकमुप याह्येतम् ॥ ५३ ॥

तच्च स्वर्गो बहुधा वि चक्रे यथा विद आत्मन्नन्यवर्णाम् ।

अपाजैकृष्णां रुशतीं पुनानो या लोहिनी तां ते अग्नौ जुहोमि ॥ ५४ ॥

प्राच्यै त्वा दिशेऽग्नये ऽधिपतये ऽसिताय रक्षिच आदित्यायेषुमते ।

एतं परि दद्यस्तं नो गोपायतास्माकमैतोः ।

दिष्टं नो अच जरसे नि नैषज्जरा मृत्यवे परि णो ददान्

अथ पक्वेन सह सं भवेम ॥ ५५ ॥

दक्षिणायै त्वा दिश इन्द्रायाधिपतये तिरश्चिराजये रक्षिचे यमायेषुमते ।

एतं ० । ० ॥ ५६ ॥ प्रतीच्यै त्वा दिशे वरुणायाधिपतये पृदाकवे

रक्षिचे ऽन्नायेषुमते । एतं ० । ० ॥ ५७ ॥ उदीच्यै त्वा दिशे सोमा-

याधिपतये स्वजाय रक्षिचे ऽश्वन्या इषुमन्त्रे । एतं ० । ० ॥ ५८ ॥

ध्रुवायै त्वा दिशे विष्णवे ऽधिपतये कल्मार्षमीवाय रक्षिच ओषधीभ्य-

इषुमतीभ्यः । एतं ० । ० ॥ ५९ ॥

ऊर्ध्वायै त्वा दिशे बृहस्पतये ऽधिपतये शिषाय रक्षिचे वर्षायेषुमते ।

एतं परि दद्यस्तं नो गोपायतास्माकमैतोः ।

दिष्टं नो अच जरसे नि नैषज्जरा मृत्यवे परि णो ददान्

अथ पक्वेन सह सं भवेम ॥ ६० ॥ (१८)

॥ तृतीयो ऽगुवाकः ॥

ददामीत्येव ब्रूयादनु चैनामभुत्सत ।

॥ ४ ॥

वशां ब्रह्मभ्यो याचन्नस्तत्रजावदपत्यवत् ॥ १ ॥

प्रजया स वि क्रीणीते पशुभिश्चोप दस्यति ।

य आर्षेयेभ्यो याचन्नो देवानां गां न दित्सति ॥ २ ॥

कूटयास्य सं शीर्यन्ते श्रोण्या काटमर्दति ।

वरुडया दक्षन्ते गृहाः काण्या दीयते स्वम् ॥ ३ ॥
 विलोहितो अधिष्ठानाच्छक्रो विन्दति गोपतिम् ।
 तथा वशायाः संविद्यं दुरदभ्रा ह्युपच्यसे ॥ ४ ॥
 पदोरस्या अधिष्ठानाद्विक्लिन्दुर्नाम विन्दति ।
 अनामनात्सं शीर्यन्ते या मुखेनोपजिघ्रति ॥ ५ ॥
 यो अस्याः कर्णावास्कुनोत्या स देवेषु वृश्चते ।
 लक्ष्मं कुर्व इति मन्यते कनीयः कृणुते स्वम् ॥ ६ ॥
 यदस्याः कस्मै चिन्नोगाय बालान्कश्चित्प्रकृन्तति ।
 ततः किशोरा म्रियन्ते वत्सांश्च घातुको वृकः ॥ ७ ॥
 यदस्या गोपतौ सत्या लोम ध्वाङ्गो अजीहिडत् ।
 ततः कुमार म्रियन्ते यक्ष्मो विन्दत्यनामनात् ॥ ८ ॥
 यदस्याः पल्पूलनं शकृद्दासी समस्यति ।
 ततो ऽपहृष्यं जायते तस्मादव्येथ्यदेनसः ॥ ९ ॥
 जायमानाभि जायते देवान्सब्राह्मणाश्चश ।
 तस्माद्ब्रह्मभ्यो देयैषा तदाहुः स्वस्य गोपनम् ॥ १० ॥ (१९)
 य एनां वनिमायन्ति तेषां देवकृता वशा ।
 ब्रह्मज्येयं तदब्रुवन् एनां निप्रियायते ॥ ११ ॥
 य आर्षेयेभ्यो याचञ्चो देवानां गां न दित्सति ।
 आ स देवेषु वृश्चते ब्राह्मणानां च मन्यवे ॥ १२ ॥
 यो अस्य स्याद्दशभोगो अन्यामिद्धेत तर्हि सः ।
 हिंस्ते अदत्ता पुरुषं याचितां च न दित्सति ॥ १३ ॥
 यथा शेवधिर्निहितो ब्राह्मणानां तथा वशा ।
 तामेतदद्यायन्ति यस्मिन्कस्मिंश्च जायते ॥ १४ ॥
 स्वमेतदद्यायन्ति यद्वशां ब्राह्मणा अभि ।
 यथैनानन्यस्मिं जिनीयादेवास्या निरोधनम् ॥ १५ ॥
 चरेदेवा चैहायणादविज्ञातगदा सती ।

व॒शं च वि॒द्यान्ना॒रद॒ ब्राह्म॒णास्तर्ह्ये॒षाः ॥ १६ ॥
 य ए॒नाम॒व॒शमा॒ह दे॒वानां॑ नि॒हितं॑ नि॒धिम् ।
 उ॒भौ तस्मै॑ भ॒वाश॒वौ परि॒क्रम्ये॒षुम॒स्यतः ॥ १७ ॥
 यो अ॒स्या ऊ॒धो न वेदा॒थो अ॒स्या स्त॒नानु॑त् ।
 उ॒भये॒नैवा॒स्मै दु॒हे दा॒तुं चेद॒शक॒व॒शाम् ॥ १८ ॥
 दु॒रद॒भैर॒नमा॑ श॒ये या॒चितां॑ च॒ न दि॒त्स॒ति ।
 ना॒स्मै का॒माः समृ॒ध्यन्ते॒ याम॒द॒त्त्वा चि॒कीर्ष॑ति ॥ १९ ॥
 दे॒वा व॒शाम॒याच॑न्मुखं कृ॒त्वा ब्राह्म॑णम् ।
 तेषां॑ स॒र्वेषा॒मद॒द॒द्धेडं॑ न्येति॒ मानु॑षः ॥ २० ॥ (२०)
 हेडं॑ प॒शूनां॑ न्येति॒ ब्राह्म॑णेभ्यो ऽद॒द॒व॒शाम् ।
 दे॒वानां॑ नि॒हितं॑ भा॒गं म॒र्त्यश्चे॒न्निप्रि॒याय॑ते ॥ २१ ॥
 यद॒न्ये श॑तं या॒चैयु॒र्ब्राह्म॑णा गो॒पतिं॑ व॒शाम् ।
 अ॒थैनां॑ दे॒वा अ॒ब्रुव॑न्ने॒वं ह॒ वि॒दुषो॑ व॒शा ॥ २२ ॥
 य ए॒वं वि॒दुषे॑ ऽद॒त्त्वाथान्ये॒भ्यो ऽद॒द॒व॒शाम् ।
 दु॒र्गा त॒स्मा अ॒धि॒ष्ठाने॑ पृथि॒वी स॒हदे॒वता ॥ २३ ॥
 दे॒वा व॒शाम॒याच॑न्त्यस्मि॒न्नये॒ अजा॑यत ।
 ता॒मेतां॑ वि॒द्यान्ना॒रदः॑ स॒ह दे॒वैरु॒दाज॑त ॥ २४ ॥
 अ॒न॒प॒त्यम॒ल्प॑प॒शुं व॒शा कृ॑णोति॒ पूरु॑षम् ।
 ब्राह्म॑णैश्च॒ याचि॑ताम॒थैनां॑ निप्रि॒याय॑ते ॥ २५ ॥
 अ॒पीषो॑मा॒भ्यां का॒माय॑ मि॒त्राय॑ व॒रुणाय॑ च ।
 तेभ्यो॑ या॒चन्ति॑ ब्राह्म॒णास्तेष्व॑ा वृ॒श्चते॑ ऽद॒द॒त् ॥ २६ ॥
 याव॑द॒स्या गो॒पति॑र्नोप॒शृणु॑याह॒चः स्व॒यम् ।
 च॑रे॒दस्य॑ ताव॒ज्जोषु॑ नास्य॒ श्रुत्वा॑ गृ॒हे व॑शेत् ॥ २७ ॥
 यो अ॒स्या अ॒च॒ उप॒श्रुत्याथ॑ गो॒ष्वची॑च॒रत् ।
 आ॒युश्च॑ तस्य भूतिं॑ च दे॒वा वृ॑श्चन्ति॒ हीडि॑ताः ॥ २८ ॥
 व॒शा च॑रन्ती बहु॒धा दे॒वानां॑ नि॒हितो॑ नि॒धिः ।

आविष्कृणुष्व रूपाणि यदा स्याम जिघांसति ॥ २९ ॥
 आविरात्मानं कृणुते यदा स्याम जिघांसति ।
 अथो ह ब्रह्मभ्यो वशा याज्ज्याय कृणुते मनः ॥ ३० ॥ (२९)
 मनसा सं कल्पयति तदेवो अपि गच्छति ।
 ततो ह ब्रह्माणो वशामुपप्रयन्ति याचितुम् ॥ ३१ ॥
 स्वधाकारेण पितृभ्यो यज्ञेन देवताभ्यः ।
 दानेन राजन्यो वशाया मातुर्हेडं न गच्छति ॥ ३२ ॥
 वशा माता राजन्यस्य तथा संभूतमयशः ।
 तस्या आहुरनर्पणं यज्ञसभ्यः प्रदीयते ॥ ३३ ॥
 यथाजं प्रगृहीतमालुम्पेत्सुचो अमये ।
 एवा ह ब्रह्मभ्यो वशामय आ वृषते ऽददत् ॥ ३४ ॥
 पुरोडाशवत्सा सुदुघा लोके ऽस्मा उप तिष्ठति ।
 सासौ सर्वान्कामान्वशा प्रददुषे दुहे ॥ ३५ ॥
 सर्वान्कामान्यमराज्ये वशा प्रददुषे दुहे ।
 अथाहुर्नारकं लोकं निरुन्धानस्य याचिताम् ॥ ३६ ॥
 प्रवीयमाना चरति क्रुद्धा गोपतये वशा ।
 वेहतं मा मन्यमानो मृत्योः पाशेषु बध्यताम् ॥ ३७ ॥
 यो वेहतं मन्यमानो ऽमा च पचते वशाम् ।
 अर्पस्य पुषान्यौचांश्च याचयते बृहस्पतिः ॥ ३८ ॥
 महद्देवाव तपति चरन्ती गोषु गौरपि ।
 अथो ह गोपतये वशाददुषे विषं दुहे ॥ ३९ ॥
 प्रियं पशूनां भवति यज्ञसभ्यः प्रदीयते ।
 अथो वशायास्तप्रियं यदेवचा हविः स्यात् ॥ ४० ॥ (२२)
 या वशा उदकल्पयन् देवा यज्ञादुदेत्य ।
 तासां विलिप्तं भीमामुदाकुरुत नारदः ॥ ४१ ॥
 तां देवा अमीमांसन्त वशेयाऽमवशेति ।

ताम्रवीचार्द एषा वशानीं वशतमेति ॥ ४२ ॥
 कति नु वशा नारद यास्त्वं वेत्थ मनुष्यजाः ।
 तास्त्वा पृच्छामि विद्वांसं कस्या नाक्षीयादब्राह्मणः ॥ ४३ ॥
 विलिप्ता बृहस्पते या च सूतवशा वशा ।
 तस्या नाक्षीयादब्राह्मणो य आशंसेत भूष्याम् ॥ ४४ ॥
 नमस्ते अस्तु नारदानुष्टु विदुषे वशा ।
 कतमासीं भीमतमा यामदत्वा पराभवेत् ॥ ४५ ॥
 विलिप्ती या बृहस्पते ऽथो सूतवशा वशा ।
 तस्या नाक्षीयादब्राह्मणो य आशंसेत भूष्याम् ॥ ४६ ॥
 चीणि वै वशाजातानि विलिप्ती सूतवशा वशा ।
 ताः प्र यच्छेद्ब्रह्मभ्यः सो ऽनामस्कः प्रजापतौ ॥ ४७ ॥
 एतद्यो ब्राह्मणा हविरिति मचीत याचितः ।
 वशां चेदेनं याचेयुर्या भीमाददुषो गृहे ॥ ४८ ॥
 देवा वशां पर्यवदन्न नो ऽदादिति हीडिताः ।
 एताभिर्ऋग्भिर्भेदं तस्माच्चै स पराभवत् ॥ ४९ ॥
 उत्तेनां भेदो नाददाद्वशमिन्द्रेण याचितः ।
 तस्मात्तं देवा आगसो ऽवृश्चन्नहमुत्तरे ॥ ५० ॥
 ये वशाया अदानाय वदन्ति परिरापिणः ।
 इन्द्रस्य मन्यवे जाल्मा आ वृश्चन्ते अचिन्त्या ॥ ५१ ॥
 ये गोपतिं पराणीयाथाहुर्मा ददा इति ।
 रुद्रस्यास्तां ते हेतिं परि मन्यचिन्त्या ॥ ५२ ॥
 यदि हुतां यद्यहुताममा च पचते वशाम् ।
 देवान्सब्राह्मणानृत्वा जिहो लोकाभिर्ऋच्छति ॥ ५३ ॥ (२३)

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

॥ ५ ॥ (१) अमेण तपसा सृष्टा ब्रह्मणा वित्तं च्युते श्रिता ॥१॥ सत्ये-
नावृता श्रिया प्रावृता यशसा परीवृता ॥२॥ स्वधया परिहिता
अद्यया पर्यूढा दीक्षया गुप्ता यज्ञे प्रतिष्ठिता लोको निधनम् ॥३॥
ब्रह्म पदवायं ब्राह्मणो ऽधिपतिः ॥४॥ तामाददानस्य ब्रह्मगवीं
जिनतो ब्राह्मणं क्षत्रियस्य ॥५॥ अपं क्रामति सूनृता वीर्यं पुण्या
लक्ष्मीः ॥६॥ (२४)

(२) ओजश्च तेजश्च सहश्च बलं च वाक्चेन्द्रियं च श्रीश्च धर्मश्च ॥७॥
ब्रह्म च क्षत्रं च राष्ट्रं च विशश्च त्विषिश्च यशश्च वर्चश्च द्रविणं च ॥८॥
आयुश्च रूपं च नामं च कीर्तिश्च प्राणश्चापानश्च चक्षुश्च श्रोत्रं च ॥९॥
पर्यश्च रसश्चान्नं चान्नाद्यं च च्युतं च सत्यं चेष्टं च पूर्तिं च प्रजा च पश-
वश्च ॥१०॥ तानि सर्वाण्यपं क्रामन्ति ब्रह्मगवीमाददानस्य जि-
नतो ब्राह्मणं क्षत्रियस्य ॥११॥ (२५)

(३) सैषा भीमा ब्रह्मगव्यं घविषा साक्षात्कृत्या कूल्बजमावृता
॥१२॥ सर्वाण्यस्यां घोराणि सर्वे च मृत्यवः ॥१३॥ सर्वाण्यस्यां
क्रूराणि सर्वे पुरुषवधाः ॥१४॥ सा ब्रह्मज्यं देवपीयुं ब्रह्मगव्यादी-
यमाना मृत्योः पङ्क्तींश्च आ द्यति ॥१५॥

मेनिः शतवधा हि सा ब्रह्मज्यस्य क्षितिर्हि सा ॥१६॥

तस्माद्वै ब्राह्मणानां गौर्दुराधर्षा विजानता ॥१७॥

वज्रो धावन्ती वैश्वानर उद्धीता ॥१८॥ हेतिः शफानुत्सिदन्ती महा-
देवोऽपेक्षमाणा ॥१९॥ क्षुरपविरीक्षमाणा वाग्म्यमानाभि स्फूर्जति
॥२०॥ मृत्युर्हिङ्कृत्युः पुण्यो देवः पुष्टं पर्यस्यन्ती ॥२१॥ सर्व-
ज्यानिः कर्णौ वरीवर्जयन्ती राजयक्ष्मो मेहन्ती ॥२२॥ मेनिर्देह-
माना शीर्षेः क्तिर्दुग्धा ॥२३॥ सेदिरूपतिष्ठन्ती मिथोयोधः परामृष्टा
॥२४॥ शरण्याऽमुखे ऽपिनक्षमानं च्युतिर्हन्यमाना ॥२५॥ अघ-

विषा निपतन्ती तमो निपतिता ॥ २६ ॥ अनुगच्छन्ती प्राणानुप
दासयति ब्रह्मगवी ब्रह्मज्यस्य ॥ २७ ॥ (२६)

(४) वैरं विकृत्यमाना पौषाद्यं विभाज्यमाना ॥ २८ ॥ देवहे-
तिर्हियमाणा व्यृद्धिहेता ॥ २९ ॥ पाप्माधिधीयमाना पारुष्यमवधी-
यमाना ॥ ३० ॥ विषं प्रयस्यन्ती तक्त्रा प्रयस्ता ॥ ३१ ॥ अघं पच्य-
माना दुष्वघ्नं पक्त्रा ॥ ३२ ॥ मूलबर्हिणी पर्याक्रियमाणा क्षितिः
पर्याकृता ॥ ३३ ॥ असंज्ञा गन्धेन शुगुद्धियमाणाशीविष उद्धृता ॥ ३४ ॥
अभूतिरुपह्रियमाणा पराभूतिरुपहता ॥ ३५ ॥ शर्वः क्रुद्धः पिष्यमाना
शिमिदा पिशिता ॥ ३६ ॥ अवतिरिष्यमाना निर्चूर्तिरशिता ॥ ३७ ॥
अशिता लोकाच्छिनत्ति ब्रह्मगवी ब्रह्मज्यमस्माच्चामुष्माच्च ॥ ३८ ॥ (२७)

(५) तस्या आहननं कृत्या मेनिराशसनं बलग-ऊर्बध्यम् ॥ ३९ ॥
अस्वगता परिहृता ॥ ४० ॥ अग्निः क्रव्याड्भूत्वा ब्रह्मगवी ब्रह्मज्यं
प्रविष्याति ॥ ४१ ॥ सर्वास्याङ्गा पर्वो मूलानि वृश्चति ॥ ४२ ॥
छिनत्त्यस्य पितृबन्धु परा भावयति मातृबन्धु ॥ ४३ ॥ विवाहां ज्ञा-
तीन्सर्वानपि क्षापयति ब्रह्मगवी ब्रह्मज्यस्य क्षत्रियेणापुनर्दीयमाना
॥ ४४ ॥ अवास्तुमेनमस्वंगमप्रजसं करोत्यपरापरणो भवति क्षीयते
॥ ४५ ॥ य एवं विदुषो ब्राह्मणस्य क्षत्रियो गामादत्ते ॥ ४६ ॥ (२८)

(६) क्षिप्रं वै तस्याहनने गृध्राः कुर्वत ऐलबम् ॥ ४७ ॥
क्षिप्रं वै तस्यादहनं परि नृत्यन्ति केशिनीः ।
आघ्नानाः पाणिनोरसि कुर्वाणाः पापमैलबम् ॥ ४८ ॥
क्षिप्रं वै तस्य वास्तुषु वृकाः कुर्वत ऐलबम् ॥ ४९ ॥
क्षिप्रं वै तस्य पृच्छन्ति यत्तदासीदिति नु तादिति ॥ ५० ॥
क्षिन्ध्या क्षिन्धि प्र क्षिन्ध्यपि क्षापय क्षापय ॥ ५१ ॥

आददानमाङ्गिरसि ब्रह्मज्यमुप दासय ॥ ५२ ॥
 वैश्वदेवी ह्युच्यसे कृत्या कूल्बजमावृता ॥ ५३ ॥
 ओषन्ती समोषन्ती ब्रह्मणो वज्रः ॥ ५४ ॥
 क्षुरपविर्मृत्युर्भूत्वा वि धाव त्वम् ॥ ५५ ॥
 आ दत्से जिनतां वर्च इष्टं पूर्तं चाशिषः ॥ ५६ ॥
 आदाय जीतं जीताय लोकेऽमुष्मिन् यद्धसि ॥ ५७ ॥
 अग्रे पद्वीर्भव ब्राह्मणस्याभिर्गस्त्या ॥ ५८ ॥
 मेनिः शर्या भवाघादघविषा भव ॥ ५९ ॥
 अग्रे प्र शिरो जहि ब्रह्मज्यस्य कृतागंसो देवपीयोराधसः ॥ ६० ॥
 त्वया प्रमूर्णे मृदितमग्निर्देहतु दुषितम् ॥ ६१ ॥ (२९)

(७) वृश्च प्र वृश्च सं वृश्च दह प्र दह सं दह ॥ ६२ ॥
 ब्रह्मज्यं दैव्यम् आ मूलादनुसंदह ॥ ६३ ॥
 यथायाद्यमसादनात्पापलोकान्परावतः ॥ ६४ ॥
 एवा त्वं दैव्यम् ब्रह्मज्यस्य कृतागंसो देवपीयोराधसः ॥ ६५ ॥
 वज्रेण शतपर्वणा तीक्ष्णेन क्षुरभृष्टिना ॥ ६६ ॥
 प्र स्कन्धान् शिरो जहि ॥ ६७ ॥
 लोमान्यस्य सं छिन्धि त्वचमस्य वि वेष्टय ॥ ६८ ॥
 मांसान्यस्य शतय स्त्रावान्यस्य सं वृह ॥ ६९ ॥
 अस्थीन्यस्य पीडय मज्जानमस्य निर्जहि ॥ ७० ॥
 सर्वास्याङ्गा पर्वणि वि श्रयय ॥ ७१ ॥
 अग्निरेनं क्रव्यात्पृथिव्या नुदतामुदोषतु वायुरन्तरिक्षान्महतो वरिष्णः
 सूर्य एनं दिवः प्र शुदतां न्योषतु ॥ ७३ ॥ (३०) ॥ ७२ ॥

॥ पञ्चमो ऽनुवाकः ॥

॥ सप्तविंशः प्रपाठकः ॥

॥ द्वादशं वाख्यं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

उदेहि वाजिन्यो अप्सवन्तरिदं राष्ट्रं प्र विश सूनृतावत् । ॥ १ ॥
यो रोहितो विश्वमिदं जजान स त्वा राष्ट्राय सुभृतं बिभर्तु ॥ १ ॥
उवाज आगन्यो अप्सवन्तर्विश आ रोह त्वद्योनयो याः ।
सोमं दधानो ऽप ओषधीर्गाश्चतुष्पदो द्विपद आ वैशयेह ॥ २ ॥
यूयमुया मरुतः पृथ्विमातर इन्द्रेण युजा प्र मृणीत शचून ।
आ वो रोहितः शृणवत्सुदानवस्त्रिषप्तासो मरुतः स्वादुसंमुदः ॥ ३ ॥
रुहो रुरोह रोहित आ रुरोह गर्भो जनीनां जनुषामुपस्थम् ।
ताभिः संरब्धमन्त्रविन्दन्षडुर्वीर्गातुं प्रपश्यन्निह राष्ट्रमाहाः ॥ ४ ॥
आ ते राष्ट्रमिह रोहितो ऽहाषीद्वास्थन्मृधो अभयं ते अभूत् ।
तस्मै ते द्यावापृथिवी रेवतीभिः कामं दुहातामिह शक्ररीभिः ॥ ५ ॥
रोहितो द्यावापृथिवी जजान तच्च तन्तुं परमेष्ठी तंतान ।
तच्च शिश्रिये ऽज एकपादो ऽहंहृद्द्यावापृथिवी बलेन ॥ ६ ॥
रोहितो द्यावापृथिवी अहंहृत्तेन स्व स्तभितं तेन नाकः ।
तेनान्तरिक्षं विमिता रजांसि तेन देवा अमृतमन्त्रविन्दन् ॥ ७ ॥
वि रोहितो अमृशद्विष्वरूपं समाकुर्वाणः प्ररुहो रुहश्च ।
दिवं रुद्धा महता महिम्ना सं ते राष्ट्रमनक्तु पर्यसा घृतेन ॥ ८ ॥
यास्ते रुहः प्ररुहो यास्त आरुहो याभिरापृणांसि दिवमन्तरिक्षम् ।
तासां ब्रह्मणा पर्यसा वावृधानो विशि राष्ट्रे जागृहि रोहितस्य ॥ ९ ॥

यास्ते विशस्तपसः संबभूवुर्वत्सं गायत्रीमनु ता इहागुः ।
 तास्त्वा विशन्तु मनसा शिवेन संमाता वत्सो अभ्येतु रोहितः ॥१०॥ (१)
 ऊर्ध्वो रोहितो अधि नाके अस्थाद्विश्वा रूपाणि जनयन्तु वा कविः ।
 तिग्मेनाग्निर्योतिषा वि भाति तृतीयै चक्रे रजसि प्रियाणि ॥ ११ ॥
 सहस्रशृङ्गो वृषभो जातवेदा घृताहुतः सोमपृष्ठः सुवीरः ।
 मा मा हासीन्नाथितो नेत्वा जहानि गोपोषं च मे वीरपोषं च धेहि ॥१२
 रोहितो यज्ञस्य जनिता मुखं च रोहिताय वाचा श्रोत्रेण मनसा जुहोमि ।
 रोहितं देवा यन्ति सुमनस्यमानाः स मा रोहैः सामित्यै रोहयतु ॥१३॥
 रोहितो यज्ञं व्यदधाद्विश्वकर्मणे तस्मात्तेजांस्युप मेमान्यागुः ।

वोचेयं ते नाभिं भुवनस्याधि मज्मनि ॥ १४ ॥

आ त्वा रुरोह बृहत्यूत पङ्क्तिरा ककुबर्चसा जातवेदः ।
 आ त्वा रुरोहोष्णिहाक्षुरो वषट्कार आ त्वा रुरोह रोहितो रेतसा सह ॥१५॥

अयं वस्ते गर्भं पृथिव्या दिवं वस्ते ऽयमन्तरिक्षम् ।

अयं ब्रध्नस्य विष्टपि स्वर्लोकांन्यानशे ॥ १६ ॥

वाचस्पते पृथिवी नः स्योना स्योना योनिस्तल्पा नः सुशेवा ।
 इहैव प्राणः सख्ये नो अस्तु तं त्वा परमेष्ठिन्यर्यपिरायुषा वर्चसा द-
 धातु ॥ १७ ॥

वाचस्पत ऋतवः पञ्च ये नो वैश्वकर्मणाः परि ये संबभूवुः ।
 इहैव प्राणः सख्ये नो अस्तु तं त्वा परमेष्ठिन्यरि रोहित आयुषा वर्च-
 सा दधातु ॥ १८ ॥

वाचस्पते सौमनसं मनश्च गोष्ठे नो गा जनय योनिषु प्रजाः ।
 इहैव प्राणः सख्ये नो अस्तु तं त्वा परमेष्ठिन्यर्यहमायुषा वर्चसा द-
 धामि ॥ १९ ॥

परि त्वा धात्सविता देवो अग्निर्वर्चसा मित्रावरुणावभि त्वा ।
 सर्वा अरातीरवक्रामन्नेहीदं राष्ट्रमकरः सूनृतावत् ॥ २० ॥ (२)
 यं त्वा पृषती रथे प्रष्टिर्वहति रोहित । शुभा यासि रिणन्नपः ॥ २१ ॥

अनुव्रता रोहिणी रोहितस्य सूरिः सुवर्णा बृहती सुवर्चाः ।
तया वाजाचिश्चरूपां जयेम तया विश्वाः पृतना अभि धाम ॥ २२ ॥
इदं सदा रोहिणी रोहितस्यासौ पन्थाः पृषती येन याति ।
तां गन्धर्वाः कन्यपा उन्नयन्ति तां रक्षन्ति कवयो ऽप्रमादम् ॥ २३ ॥
सूर्यस्याश्वा हरयः केतुमन्तः सदा वहन्यमृताः सुखं रथम् ।
घृतपावा रोहितो भ्राजमानो दिवं देवः पृषतीमा विवेश ॥ २४ ॥
यो रोहितो वृषभस्तिग्मशृङ्गः पर्ययिं परि सूर्यं बभूव ।
यो विष्टभाति पृथिवीं दिवं च तस्माद्देवा अधि सृष्टीः सृजन्ते ॥ २५ ॥
रोहितो दिवमारुहन्महतः पर्यणवात् । सर्वा रुरोह रोहितो रुहः ॥ २६ ॥
वि मिमीष्व पर्यस्वतीं घृताचीं देवानां धेनुरनपस्पृगेषा ।
इन्द्रः सोमं पिबतु क्षेमो अस्त्वमिः प्र स्तौतु वि मृधो नुदस्व ॥ २७ ॥
समिद्धो अमिः समिधानो घृतवृद्धो घृताहुतः ।
अभीषाद्विश्वाषाडमिः सपत्नान् हन्तु ये मम ॥ २८ ॥
हन्तव्येनाम दहत्वरियो नः पृतन्यति ।
क्रथादामिना वयं सपत्नान् दहामसि ॥ २९ ॥
अवाचीनानव जहीन्द्र वज्रेण बाहुमान् ।
अथा सपत्नान्मामकान्मेस्तेजोभिरादिषि ॥ ३० ॥ (३)
अग्ने सपत्नानधराव्यादयास्सद्यथया सजातमुत्पिपानं बृहस्पते ।
इन्द्राग्नी मित्रावरुणावधरे पद्यन्तामप्रतिमन्युयमानाः ॥ ३१ ॥
उद्यंस्त्वं देव सूर्य सपत्नानव मे जहि ।
अवैनानग्मना जहि ते यन्त्वधमं तमः ॥ ३२ ॥
वत्सो विराजो वृषभो मंतीनामा रुरोह शुक्रपृष्ठो ऽन्तरिक्षम् ।
घृतेनार्कमभ्यर्चन्ति वत्सं ब्रह्म सन्तं ब्रह्मणा वर्धयन्ति ॥ ३३ ॥
दिवं च रोह पृथिवीं च रोह राष्ट्रं च रोह द्रविणं च रोह ।
प्रजां च रोहामृतं च रोह रोहितेन तव्यं सं स्पृशस्व ॥ ३४ ॥
ये देवा राष्ट्रभृतो ऽभितो यन्ति सूर्यम् ।

तैष्टे रोहितः संविदानो राष्ट्रं दधानु सुमनस्यमानः ॥ ३५ ॥

उत्था यज्ञा ब्रह्मपूता वहन्यध्वगतो हरयस्त्वा वहन्ति ।

तिरः समुद्रमति रोचसे ऽर्णवम् ॥ ३६ ॥

रोहिते द्यावापृथिवी अधि श्रिते वसुजिति गोजिति संधनाजिति ।

सहस्रं यस्य जनिमानि सप्त च वोचेयं ते नाभिं भुवनस्याधि मज्जनि ॥ ३७ ॥

यशा यासि प्रदिशो दिशश्च यशाः पशूनामुत चर्षणीनाम् ।

यशाः पृथिव्या अदित्या उपस्थे ऽहं भूयासं सवितेव चारुः ॥ ३८ ॥

अमुच सन्निह वेत्थेतः संस्तानि पश्यसि ।

इतः पश्यन्ति रोचनं दिवि सूर्यं विपश्चितम् ॥ ३९ ॥

देवो देवान्मर्चयस्यन्तश्चरस्यर्णवे ।

समानमग्निमिन्धते तं विदुः कवयः परे ॥ ४० ॥ (४)

अवः परेण पर एनावरेण पदा वत्सं बिभ्रती गौरुदस्थात् ।

सा कट्टीची कं स्विदर्थं परागान्कं स्विस्तूते नहि यूथे अस्मिन् ॥ ४१ ॥

एकपदी द्विपदी सा चतुष्पद्यष्टापदी नवपदी बभूवुषी ।

सहस्राक्षरा भुवनस्य पङ्क्तिस्तस्याः समुद्रा अधि वि क्षरन्ति ॥ ४२ ॥

आरोहन्ध्याममृतः प्राव मे वचः ।

उत्था यज्ञा ब्रह्मपूता वहन्यध्वगतो हरयस्त्वा वहन्ति ॥ ४३ ॥

वेद तत्ते अमर्त्यं यत्त आक्रमणं दिवि । यत्ते सधस्थं परमे ष्योमन् ॥ ४४ ॥

सूर्यो द्यां सूर्यः पृथिवीं सूर्य आपो ऽति पश्यति ।

सूर्यो भूतस्थेकं चक्षुरा रुरोह दिवं महीम् ॥ ४५ ॥

उवीरासन्यरिधयो वेदिर्भूमिरकल्पत ।

तचैतावमी आधत्त हिमं प्रंसं च रोहितः ॥ ४६ ॥

हिमं प्रंसं चाधाय यूपांकृत्वा पर्वतान् ।

वर्षाज्यावमी ईजाते रोहितस्य स्वर्विदः ॥ ४७ ॥

स्वर्विदो रोहितस्य ब्रह्मणामिः समिन्धते ।

तस्माद्भुसस्तस्माद्धिमस्तस्माद्यज्ञो ऽजायत ॥ ४८ ॥

ब्रह्मणा॒मी वा॒वृधा॒नौ ब्रह्म॑वृद्धौ ब्रह्मा॒हुतौ ।
 ब्रह्मे॒ष्टाव॒मी ई॒जाते॒ रोहि॑तस्य स्व॒र्विदः॑ ॥ ४९ ॥
 सत्ये॒ अन्यः॑ समा॒हितो ऽप्स्व॑न्यः समि॒ध्यते ।
 ब्रह्मे॒ष्टाव॒मी ई॒जाते॒ रोहि॑तस्य स्व॒र्विदः॑ ॥ ५० ॥ (५)
 यं वा॒तः परि॑शु॒म्भति॑ यं वे॒न्द्रो ब्रह्म॑णस्पतिः ।
 ब्रह्मे॒ष्टाव॒मी ई॒जाते॒ रोहि॑तस्य स्व॒र्विदः॑ ॥ ५१ ॥
 वेदिं॑ भूमिं कल्पयित्वा दि॒वं कृ॒त्वा दक्षि॑णाम् ।
 ग्र॒सं तद॒ग्निं कृ॒त्वा च॒कार॒ विश्व॑मात्म॒च॒र्षेणा॒ज्येन॑ रोहि॒तः ॥ ५२ ॥
 वर्ष॑माज्यं ग्र॒सो अ॒ग्निर्वेदि॑र्भूमिरकल्पत ।
 तच्चै॒तान्य॑र्व॒तान॒ग्निर्गी॒र्भिरू॒र्ध्वा अ॒कल्प॑यत् ॥ ५३ ॥
 गी॒र्भिरू॒र्ध्वान्क॑ल्पयित्वा रोहि॒तो भूमि॑मब्रवीत् ।
 त्वयी॑दं स॒र्वं जा॒यतां॑ य॒ज्ञतं॑ य॒ज्ञा भा॒व्यम् ॥ ५४ ॥
 स य॒ज्ञः प्र॒थमो॑ भूतो भ॒व्यो अ॒जाय॑त ।
 तस्मा॑द् ज॒ज्ञ इ॒दं स॒र्वं यत्किं॑ चे॒दं वि॒रोच॑ते रोहि॒तेन॑ च॒षिणा॑भूतम् ॥ ५५ ॥
 य॒ज्ञ गां॑ प॒दा स्फु॑रति॒ प्रत्य॑ङ् सूर्ये च मे॒हति॑ ।
 तस्य॑ वृ॒क्षामि॒ ते मूलं॑ न छायां क॒रवो॑ ऽप॒रम् ॥ ५६ ॥
 यो मा॑भि॒क्षाय॑मत्येषि मां चा॒ग्निं चा॒न्तरा॑ ।
 तस्य॑ वृ॒क्षामि॒ ते मूलं॑ न छायां क॒रवो॑ ऽप॒रम् ॥ ५७ ॥
 यो अ॒द्य दे॒व सूर्य॑ त्वां च मां चा॒न्तरा॑यति ।
 दु॒ष्वाभ्यं॑ तस्मिं छ॒मलं॑ दु॒रितानि॑ च मृ॒ज्महे ॥ ५८ ॥
 मा प्र॑ गा॒म प॒थो व॒यं मा य॒ज्ञादि॑न्द्र सो॒मिनः॑ । मा॒न॒त॒स्थुर्नो॑ अ॒रात॑यः ॥ ५९ ॥
 यो य॒ज्ञस्य॑ प्र॒साध॑न॒स्तनु॑र्दे॒वेष्वा॒ततः॑ । तमा॑हु॒तम॑शीमहि ॥ ६० ॥ (६)

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

उ॒दस्य॑ के॒तवो॑ दि॒वि शु॒क्रा भा॑जन्त ई॒रते॑ ।
 आ॒दि॒त्यस्य॑ नृ॒चक्ष॑सो म॒हिष॑तस्य मी॒दुषः॑ ॥ १ ॥

॥ २ ॥

दि॒शां प्र॒ज्ञा॒नां स्वर॑यन्तमर्चिषा सुप॒क्षमा॑शुं पत॑यन्तमर्णवे ।
 स्त॒वाम॑ सूर्ये भुव॑नस्य गो॒षां यो र॑ष्मिभिर्दि॒शं आ॑भाति सर्वाः ॥ २ ॥
 यत्प्रा॒ङ् प्र॒त्यङ् स्व॒धया॑ यासि शी॒भं ना॒नारू॒पे अ॒ह॒नी क॑र्षि मा॒यया॑ ।
 तदा॑दि॒त्य म॒हि त॒प्ते म॒हि अ॒वो यदे॒को वि॒श्वं परि॑ भू॒म जा॑यसे ॥ ३ ॥
 वि॒प॒श्चितं॑ त॒रणिं॑ भाज॑मानं वह॑न्ति यं ह॒रितः॑ स॒प्र ब॒ह्वीः ।
 सु॒ताद्य॑मर्चिर्दि॒वमु॒च्चि॒नाय॑ तं त्वा प॒श्यन्ति॑ परि॒यान्त॑माजि॒म ॥ ४ ॥
 मा त्वा द॒भ॒न्यरि॒यान्त॑माजिं स्व॒स्ति दु॒र्गाँ अ॒ति या॒हि शी॒भम् ।
 दि॒वं च॑ सूर्ये पृ॒थि॒वीं च॑ दे॒वीम॒होरा॒त्रे वि॒मिमा॑नो यदे॒षि ॥ ५ ॥
 स्व॒स्ति ते॑ सूर्ये च॒रसे॑ रथा॒य ये॒नोभा॑वन्तौ परि॒यासि॑ स॒द्यः ।
 यं ते॑ वह॑न्ति ह॒रितो॑ वहि॒ष्ठाः श॒तम॒श्व॒ यदि॑ वा स॒प्र ब॒ह्वीः ॥ ६ ॥
 सु॒खं सूर्ये॑ रथ॒मंशु॑मन्तौ स्यो॒नं सु॒वह्मि॑मधि तिष्ठ वा॒जिन॑म् ।
 यं ते॑ वह॑न्ति ह॒रितो॑ वहि॒ष्ठाः श॒तम॒श्व॒ यदि॑ वा स॒प्र ब॒ह्वीः ॥ ७ ॥
 स॒प्र सूर्यो॑ ह॒रितो॑ या॒तवे॑ रथे हि॒रण्य॑त्वच॒सो बृ॒हती॑रयु॒क्त ।
 अ॒मोचि॑ शु॒क्रो र॒जसः॑ प॒रस्ता॑द्विधू॒य दे॒वस्त॑मो दि॒वमा॑रु॒हत् ॥ ८ ॥
 उ॒क्ते॒तुना॑ बृ॒हता॑ दे॒व आ॒गन्त॑पावृ॒क्तमो॑ ऽभि ज्योति॑रश्नैत् ।
 दि॒व्यः सु॒पर्णः॑ स वी॒रो व्य॑स्थि॒र्ददिते॑ पु॒त्रो भु॑वनानि वि॒श्व॒ ॥ ९ ॥
 उ॒द्य॒न॒मी॒ना त॑नुषे वि॒श्व॒ रूपा॑णि पु॒ष्यसि॑ ।
 उ॒भा सं॑मु॒द्रौ क्र॑तु॒ना वि॑ भा॒सि सर्वा॑ल्लो॒कान्य॑रिभू॒र्भाज॑मानः ॥ १० ॥ (७)
 पूर्वा॑प॒रं च॑रतो मा॒ययै॑तो शि॒शू क्री॑डन्तौ परि॑ यातो अ॒र्णव॑म् ।
 वि॒श्वान्यो॑ भु॒वना॑ वि॒चष्टे॑ है॒रण्यै॒रन्यं॑ ह॒रितो॑ वह॑न्ति ॥ ११ ॥
 दि॒वि त्वा॒चि॒रधा॑रयत्सूर्ये मा॒साय॑ कर्त॑वे ।
 स ए॒षि सु॒धृत॑स्तप॒स्विश्व॑ा भू॒ताव॑चाक॒शत् ॥ १२ ॥
 उ॒भाव॑न्तौ स॒मर्ष॑सि व॒त्सः सं॑मा॒तरा॑विव ।
 न॒चे॒ऽतदि॑तः पु॒रा ब्र॑ह्म दे॒वा अ॒मी वि॑दुः ॥ १३ ॥
 यत्सं॑मु॒द्रम॑नु॒ श्रितं॑ तत्सि॒षास॑ति सूर्यः ।
 अ॒ध्वा॒स्य वि॑ततो म॒हान्पूर्व॑श्चाप॒रश्च॒ यः ॥ १४ ॥

तं समाप्नोति जूतिभिस्ततो नाप चिकित्सति ।

तेनामृतस्य भक्षं देवानां नाव रुन्धते ॥ १५ ॥

उदु त्वं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः । हृशे विश्वाय सूर्यम् ॥ १६ ॥

अप ते तायवो यथा नक्षत्रा यन्यक्तुभिः । सूराय विश्वचक्षसे ॥ १७ ॥

अहश्चन्नस्य केतवो वि रश्मयो जनां अनु । भ्राजन्तो अग्रयो यथा ॥ १८ ॥

तरणिर्विश्वदर्शतो ज्योतिष्कृदसि सूर्य । विश्वमा भासि रोचन ॥ १९ ॥

प्रत्यङ् देवानां विशः प्रत्यङ्मुदैषि मानुषीः । प्रत्यङ्मिषं स्वर्दृशे ॥ २० ॥ (८)

येना पावक चक्षसा भुरण्यन्तं जनां अनु । त्वं वरुण पश्यसि ॥ २१ ॥

वि द्यामेषि रजस्पृष्टहर्मिमानो अक्तुभिः । पश्यं जन्मानि सूर्य ॥ २२ ॥

सप्त त्वा हरितो रथे वहन्ति देव सूर्य । शोचिष्केशं विचक्ष्णम् ॥ २३ ॥

अयुक्त सप्त शुन्ध्युवः सूरौ रथस्य नभ्यः । ताभिर्याति स्वयुक्तिभिः ॥ २४ ॥

रोहितो दिवमारुहत्तपसा तपस्वी ।

स योनिमैति स उ जायते पुनः स देवानामधिपतिर्वभूव ॥ २५ ॥

यो विश्वचर्षणिरुत विश्वतोमुखो यो विश्वतस्पाणिरुत विश्वतस्पृथः ।

सं बाहुभ्यां भरति सं पतचैर्द्यावापृथिवी जनयन्देव एकः ॥ २६ ॥

एकपाद्विपदो भूयो वि चक्रमे द्विपात्त्रिपादमभ्येति पश्चात् ।

द्विपाच्च षट्पदो भूयो वि चक्रमे त एकपदस्तत्त्वं समासते ॥ २७ ॥

अतन्द्रो यास्यन्हरितो यदास्थाह्वे रूपे कृणुते रोचमानः ।

केतुमानुद्यन्सहमानो रजांसि विश्वा आदित्य प्रवतो वि भासि ॥ २८ ॥

वरमहो असि सूर्य बडादित्य महो असि ।

महांस्ते महतो महिमा त्वमादित्य महो असि ॥ २९ ॥

रोचसे दिवि रोचसे अन्तरिक्षे पतंग पृथिव्यां रोचसे रोचसे अप्सवन्तः ।

उभा संमुद्री रुच्या व्यापिष देवो देवासि महिषः स्वर्जित ॥ ३० ॥ (९)

अर्वाङ् परस्तात्प्रयतो व्यध्व आशुर्विपश्चित्यतयन्पतंगः ।

विष्णुर्विचित्रः शवसाधितिष्ठन्न केतुना सहते विश्वमेजत् ॥ ३१ ॥

चित्रश्चिकित्वात्महिषः सुपर्ण आरोचयन्नोदसी अन्तरिक्षम् ।

अहोरात्रे परि सूर्ये वसाने प्रास्य विश्वा तिरतो वीर्याणि ॥ ३२ ॥
 तिग्मो विभ्राजन्तचं षिशानो ऽरंगमासः प्रवतो रराणः ।
 ज्योतिष्मान्यक्षी महिषो वयोधा विश्वा आस्थात्रदिशः कल्पमानः ॥ ३३ ॥
 चित्रं देवानां केतुरनीकं ज्योतिष्मात्रदिशः सूर्ये उद्यन् ।
 दिवाकरो ऽति द्युक्षेस्तमांसि विश्वातारीदुरितानि शुक्रः ॥ ३४ ॥
 चित्रं देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मिचस्य वरुणस्यायेः ।
 आप्राद्यावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्ये आत्मा जगस्तस्युषश्च ॥ ३५ ॥
 उच्चा पतन्तमरुणं सुपर्णे मध्ये दिवस्तरणिं भाजमानम् ।
 पश्याम त्वा सवितारं यमाहुरजस्रं ज्योतिर्यदविन्ददधिः ॥ ३६ ॥
 दिवस्पृष्टे धावमानं सुपर्णेमदित्याः पुषं नाथकाम उपं यामि भीतः ।
 स नः सूर्ये प्र तिर दीर्घमायुर्मा रिषाम सुमती ते स्याम ॥ ३७ ॥
 सहस्राह्णं वियतावस्य पक्षी हरेर्हिसस्य पततः स्वर्गम् ।
 स देवान्सर्वानुरस्युपदद्य संपश्यन्त्याति भुवनानि विश्वा ॥ ३८ ॥
 रोहितः कालो अभवद्रोहितो ऽयं प्रजापतिः ।
 रोहितो यज्ञानां मुखं रोहितः स्वराभरत् ॥ ३९ ॥
 रोहितो लोको अभवद्रोहितो ऽत्यंतपद्विवम् ।
 रोहितो रश्मिभिर्भूमिं समुद्रमनु सं चरत् ॥ ४० ॥ (१०)
 सर्वा दिशः समंचरद्रोहितो ऽधिपतिर्दिवः ।
 दिवं समुद्रमाङ्गुलिं सर्वं भूतं वि रक्षति ॥ ४१ ॥
 आरोहं छुको बृहतीरतन्द्रो वे रूपे कृणुते रोचमानः ।
 चित्रश्चिकित्वा न्हिषो वातमाया यावतो लोकानभि यद्विभाति ॥ ४२ ॥
 अभ्यन्यदेति पर्यन्यदस्यते ऽहोरात्राभ्यां महिषः कल्पमानः ।
 सूर्ये वयं रजसि क्षियन्तं गातुविदं हवामहे नाधमानाः ॥ ४३ ॥
 पृथिवीप्रो महिषो नाधमानस्य गातुरद्व्यचक्षुः परि विश्वं बभूव ।
 विश्वं संपश्यन्सुविदो यजत्र इदं शृणोतु यदहं ब्रवीमि ॥ ४४ ॥
 पर्यस्य महिमा पृथिवीं समुद्रं ज्योतिषा विभ्राजन्परि द्यामन्तरिक्षम् ।

सर्वे संपश्यन्सुविद्वो यजन् इदं शृणोतु यदहं ब्रवीमि ॥ ४५ ॥
अबोध्यमिः समिधा जनानां प्रति धेनुमिवायतीमुषासम् ।
यद्वा इव प्र वयामुज्जिहानाः प्र भानवः सिंस्रते नाकमछ ॥ ४६ ॥ (११)

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

य इमे द्यावापृथिवी जजान यो द्रापि कृत्वा भुवनानि वस्ते । ॥ ३ ॥
यस्मिन् क्षियन्ति प्रदिशः षडुर्वीर्याः पतंगो अनु विचाकशीति ।
तस्य देवस्य कुड्यस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनाति ।
उद्वेपय रोहितं प्र क्षिणीहि ब्रह्मज्यस्य प्रति मुञ्च पाशान् ॥ १ ॥
यस्माद्वाता चतुथा पवन्ते यस्मात्समुद्रा अधि विक्षरन्ति ।
तस्य देवस्य ° पाशान् ॥ २ ॥
यो मारयति प्राणयति यस्मात्प्राणन्ति भुवनानि विश्वा । तस्य ° ॥ ३ ॥
यः प्राणेन द्यावापृथिवी तर्पयत्यपानेन समुद्रस्य जठरं यः पिपति । तस्य ° ॥ ४ ॥
यस्मिन्निराट् परमेष्ठी प्रजापतिरभिवैश्वानरः सह पइत्या श्रितः ।
यः परस्य प्राणं परमस्य तेज आददे । तस्य ° ॥ ५ ॥
यस्मिन्षडुर्वीः पञ्च दिशो अधि श्रिताश्चतस्र आपो यज्ञस्य च यो ऽक्षराः ।
यो अन्तरा रोदसी कुड्यश्चक्षुषैक्षत । तस्य ° ॥ ६ ॥
यो अन्नादो अन्नपतिर्बभूव ब्रह्मणस्पतिरुत यः ।
भूतो भविष्यद्भुवनस्य यस्पतिः । तस्य ° ॥ ७ ॥
अहोरात्रैर्विमितं त्रिंशदङ्गं चयोदशं मासं यो निर्मिमीते । तस्य ° ॥ ८ ॥
कृष्णं नियानं हरयः सुपर्णा अपो वसाना दिवमुत्पतन्ति ।
त आववृचन्तसदेनादृतस्य । तस्य ° ॥ ९ ॥
यस्यै चन्द्रं कश्यप रोचनावद्यत्संहितं पुष्कलं चिचभानु ।
यस्मिन्सूर्या आर्षिताः सप्त साकम् । तस्य ° ॥ १० ॥ (१२)
बृहदेनमनु वस्ते पुरस्तादथन्तरं प्रति गृह्णाति पश्चात् ।
ज्योतिर्वसाने सदमप्रमादम् । तस्य ° ॥ ११ ॥

बृहद॒न्यतः प॒क्ष आसी॒द्रथं॑त॒रम॒न्यतः स॒बले स॒धीधी ।

यदो॒हित॒मज॑नयन्त दे॒वाः । तस्य० ॥ १२ ॥

स वरु॑णः सा॒यम॒ग्निर्भव॑ति स मि॒त्रो भ॑वति प्रा॒तरु॒च्यन् ।

स स॒विता भू॒त्वान्तरि॑क्षेण याति स इन्द्रो॑ भू॒त्वा त॑पति म॒ध्यतो दि॒-
वम् । तस्य० ॥ १३ ॥

सह॒स्राह्णं॑ वि॒यता॒वस्य॑ प॒क्षौ हे॒रैर्हंस॑स्व प॒ततः स्वर्ग॑म् ।

स दे॒वान्सर्वानु॑रस्युप॒दद्य॑ संप॒यन्या॑ति भुव॒नानि॑ वि॒श्वा । तस्य० ॥ १४ ॥

अ॒यं स दे॒वो अ॒प्स्व॒न्तः सह॑स्रमूलः पुरु॒शाको॑ अ॒भिः ।

य इ॒दं वि॒श्वं भुव॑नं ज॒जान॑ । तस्य० ॥ १५ ॥

शुक्रं॑ वहन्ति ह॒रयो रघु॑ष्यदो दे॒वं दि॒वि व॑र्चसा भाज॑मानम् ।

यस्यो॒र्ध्वा दि॒वं त॒न्वा ऽस्त॑प॒न्यर्वा इ॒ सुव॑र्णैः प॒टैर्वि॑भाति । तस्य० ॥ १६ ॥

येना॒दित्या॑न्हरि॒तः सं॒वह॑न्ति येन॒ यज्ञे॑न ब॒हवो॑ ब॒न्ति प्र॑जानन्तः ।

यदे॒कं ज्योति॑र्बहु॒धा वि॑ भाति । तस्य० ॥ १७ ॥

स॒प्त यु॑ञ्जन्ति रथमे॒कच॑क्रमे॒को अ॒श्वो वह॑ति स॒प्तना॑मा ।

चि॒नाभि॑ च॒क्रम॑ज॒रम॑न॒र्व य॒चेमा॑ वि॒श्वा भुव॑नाधि॒ तस्युः । तस्य० ॥ १८ ॥

अष्ट॑धा यु॒क्तो वह॑ति वहि॒रु॒ग्रः पि॒ता दे॒वानां॑ ज॒निता॑ म॒तीना॑म् ।

ऋ॒तस्य॑ त॒न्तुं म॑नसा मि॒मानः॑ सर्वा दि॒शः प॒वते॑ मा॒तरि॒श्वा । तस्य० ॥ १९ ॥

स॒म्यञ्च॑ त॒न्तुं प्र॑दिशो ऽनु सर्वा अ॒न्तर्गा॑य॒त्र्याम॑मृ॒तस्य॑ गर्भे ।

तस्य० ॥ २० ॥ (१३)

नि॒म्बुच॑स्ति॒स्रो व्यु॑षो ह ति॒स्रस्त्री॑णि र॒जांसि॑ दि॒वो अ॒ङ्ग ति॒स्रः ।

वि॒द्या ते॑ अ॒ग्ने च॑धा ज॒निच॑ च॑धा दे॒वानां॑ ज॒निमा॑नि वि॒द्या । तस्य० ॥ २१ ॥

वि य औ॒र्णोत्पृ॑षि॒वीं जा॒यमा॑न आ स॒मुद्र॑म॒दधा॑दन्तरि॒क्षे । तस्य० ॥ २२ ॥

त्वम॑ग्ने क्र॒तुभिः॑ के॒तुभि॑र्हि॒तो ऽर्कः॑ स॒मिह॑ उ॒दरो॑च॒था दि॒वि ।

किम॑भ्या॒र्चन्म॑रुतः पृ॒श्निमा॑तरो यदो॒हित॒मज॑नयन्त दे॒वाः । तस्य० ॥ २३ ॥

य आ॒त्म॒दा ब॒ल॒दा यस्य॑ वि॒श्व उ॒पास॑ते प्र॒शिषं॑ यस्य॒ देवाः॑ ।

यो॒ऽस्ये॑षे द्वि॒पदो॑ य॒श्चतु॑ष्पदः । तस्य० ॥ २४ ॥

एकपाद्विपदो भूयो वि चक्रमे द्विपाच्चिपादमभ्येति पश्चात् ।
 चतुष्पाच्चक्रे द्विपदामभिस्वरे संप्रत्यन्यङ्गतिमुपतिष्ठमानः ।
 तस्य देवस्य क्रुद्धस्त्वैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनाति ।
 उवैपय रोहितं प्र क्षिणीहि ब्रह्मज्यस्य प्रति मुञ्च पाशान् ॥ २५ ॥
 कृष्णायाः पुत्रो अर्जुनो रात्र्या वत्सो ऽजायत ।
 स ह ग्रामधि रोहति रूहो रूरोह रोहितः ॥ २६ ॥ (१४)

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

(१) स एति सविता स्वर्दिवस्पृष्टे ऽवचाकश्व ॥ १ ॥

॥ ४ ॥

रग्मिभिर्नभ आभृतं महेन्द्र एत्यावृतः ॥ २ ॥

स धाता स विधर्ता स वायुर्नभ उद्धृतम् ॥ ३ ॥

सो ऽर्यमा स वरुणः स रुद्रः स महादेवः ॥ ४ ॥

सो अग्निः स उ सूर्यः स उ एव महायमः ॥ ५ ॥

तं वत्सा उप तिष्ठन्येकशीर्षाणो युता दश ॥ ६ ॥

पश्चात्प्राञ्च आ तच्चन्ति यदुदेति वि भासति ॥ ७ ॥

तस्यैष मारुतो गणः स एति शिक्प्राकृतः ॥ ८ ॥

रग्मिभिर्नभ आभृतं महेन्द्र एत्यावृतः ॥ ९ ॥

तस्येमे नव कोशा विहम्भा नवधा हिताः ॥ १० ॥

स प्रजाभ्यो वि पश्यति यच्च प्राणति यच्च न ॥ ११ ॥

तमिदं निर्गतं सहः स एष एक एकवृदेक एव ॥ १२ ॥

एते अस्मिन् देवा एकवृत्तो भवन्ति ॥ १३ ॥ (१५)

(२) कीर्तिश्च यशश्चाम्भश्च नभश्च ब्राह्मणवर्चसं चान्नं चान्नाह्नं च ॥ १४ ॥

य एतं देवमेकवृत्तं वेद ॥ १५ ॥

न द्वितीयो न तृतीयश्चतुर्थो नाप्युच्यते ॥ १६ ॥

न पञ्चसो न षष्ठः सप्तसो नाप्युच्यते ॥ १७ ॥

नाष्टमो न नवमो दशमो नार्ण्यच्यते ॥ १८ ॥
 स सर्वस्मै वि पश्यति यच्च प्राणति यच्च न ॥ १९ ॥
 तमिदं निगतं सहः स एष एकं एकवृदेकं एव ॥ २० ॥
 सर्वे अस्मिन्देवा एकवृत्तो भवन्ति ॥ २१ ॥ (१६)

(३) ब्रह्म च तपश्च कीर्तिश्च यश्चाम्भश्च नभश्च ब्राह्मणवर्चसं चान्नं
 चान्नाद्यं च ॥ २२ ॥

भूतं च भयं च अद्वा च रुचिश्च स्वर्गश्च स्वधा च ॥ २३ ॥
 य एतं देवमेकवृत्तं वेद ॥ २४ ॥
 स एव मृत्युः सोऽमृतं सोऽभ्यर्च्य स रक्षः ॥ २५ ॥
 स रुद्रो वसुवर्निर्वसुदेव्ये नमोवाके वषट्कारो ऽनु संहितः ॥ २६ ॥
 तस्येमे सर्वे यातव उप प्रशिष्यमासते ॥ २७ ॥
 तस्यामू सर्वा नक्षत्रा वशे चन्द्रमसा सह ॥ २८ ॥ (१७)

(४) स वा अहो ऽजायत तस्मादहरजायत ॥ २९ ॥
 स वै रात्र्या अजायत तस्माद्रात्रिरजायत ॥ ३० ॥
 स वा अन्तरिक्षादजायत तस्मादन्तरिक्षमजायत ॥ ३१ ॥
 स वै वायोरजायत तस्माद्वायुरजायत ॥ ३२ ॥
 स वै दिवो ऽजायत तस्माद्दिव्यैरजायत ॥ ३३ ॥
 स वै दिग्भ्यो ऽजायत तस्माद्दिशो ऽजायन्त ॥ ३४ ॥
 स वै भूमेरजायत तस्माद्भूमिरजायत ॥ ३५ ॥
 स वा अमेरजायत तस्मादमिरजायत ॥ ३६ ॥
 स वा अहो ऽजायत तस्मादापो ऽजायन्त ॥ ३७ ॥
 स वा अग्नेर्जायत तस्मादग्निर्जायत ॥ ३८ ॥
 स वै यज्ञादजायत तस्माद्यज्ञो ऽजायत ॥ ३९ ॥
 स यज्ञस्तस्य यज्ञः स यज्ञस्य शिरस्कृतम् ॥ ४० ॥

स स्तनयति स वि द्योतते स उ अश्मानमस्यति ॥ ४१ ॥
 पापाय वा भद्राय वा पुरुषायासुराय वा ॥ ४२ ॥
 यज्ञा कृणोषोषधीर्यज्ञा वर्षसि भद्रया यज्ञा जन्यमवीवृधः ॥ ४३ ॥
 तावांस्ते मघवन्महिमोपो ते तवः शतम् ॥ ४४ ॥
 उपो ते बद्धे बद्धानि यदि वासि न्यर्बुदम् ॥ ४५ ॥ (१८)

(५) भूयानिन्द्रो नमुराङ्गूयानिन्द्रासि मृत्युभ्यः ॥ ४६ ॥
 भूयानरात्याः शच्याः पतिस्त्वमिन्द्रासि विभूः प्रभूरिति त्वोपास्महे
 वयम् ॥ ४७ ॥

नमस्ते अस्तु पश्यत पश्य मा पश्यत ॥ ४८ ॥
 अन्नाद्येन यशसा तेजसा ब्राह्मणवर्चसेन ॥ ४९ ॥
 अम्भो अमो महः सह इति त्वोपास्महे वयम् ॥ ५० ॥
 अम्भो अरुणं रजतं रजः सह इति त्वोपास्महे वयम् ॥ ५१ ॥ (१९)

(६) उरुः पृथुः सुभूर्भुव इति त्वोपास्महे वयम् ॥ ५२ ॥
 प्रथो वरो व्यचो लोक इति त्वोपास्महे वयम् ॥ ५३ ॥
 भवद्भसुरिदद्भसुः संयद्भसुरायद्भसुरिति त्वोपास्महे वयम् ॥ ५४ ॥
 नमस्ते अस्तु पश्यत पश्य मा पश्यत ॥ ५५ ॥
 अन्नाद्येन यशसा तेजसा ब्राह्मणवर्चसेन ॥ ५६ ॥ (२०)

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

॥ अष्टाविंशः प्रपाठकः ॥

॥ चतुर्दशं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥

सत्वेनोत्तमिता भूमिः सूर्येणोत्तमिता द्यौः ।
 चृतेनादित्यास्तिष्ठन्ति दिवि सोमो अग्निं चितः ॥ १ ॥
 सोमेनादित्या बलिमः सोमेन पृथिवी मही ।
 अथो नक्षत्राणामेषामुपस्थे सोम आहितः ॥ २ ॥
 सोमं मन्यते पपिवान्यत्संधिषन्त्योषधिम् ।
 सोमं यं ब्रह्माणो विदुर्न तस्याश्नाति पार्थिवः ॥ ३ ॥
 यत्त्वा सोमं प्रपिबन्ति तत्त आ ध्यायसे पुनः ।
 वायुः सोमस्य रक्षिता समाना मास आकृतिः ॥ ४ ॥
 आहविधानैर्गुपितो बह्वैः सोम रक्षितः ।
 याव्णामिहृषन्तिष्ठसि न ते अश्नाति पार्थिवः ॥ ५ ॥
 चित्तिरा उपवर्हं चक्षुरा अभ्यञ्जनम् ।
 द्यौर्भूमिः कोश आसीच्छदवात्सूर्यो पतिम् ॥ ६ ॥
 रैभ्यासीदनुदेयी नाराञ्सी न्येचनी ।
 सूर्याया भद्रमिवासी गाव्येति परिष्कृता ॥ ७ ॥
 स्तोमा आसन्नतिधयः कुरीरं छन्द ओपशः ।
 सूर्याया अश्विना वराभिरासीत्पुरोगवः ॥ ८ ॥
 सोमो वधूयुरभवदश्विनास्तामुभा वरा ।
 सूर्या यत्पत्ये शंसन्तीं मनसा सविताददात् ॥ ९ ॥

मनो अस्या अन आसीद्यौरासीदुत छदिः ।

शुक्रावनद्वाहावास्तां यदयात्सूर्या पतिम् ॥ १० ॥ (१)

ऋक्सामाभ्यामभिहितौ गावौ ते सामनावैताम् ।

अत्रे ते चक्रे आस्तां दिवि पन्थाश्चराचरः ॥ ११ ॥

शुची ते चक्रे यान्या व्यानो अस्तु आहतः ।

अनो मनस्सयै सूर्यारौहत्रयती पतिम् ॥ १२ ॥

सूर्याया वहतुः प्रागात्सविता यमवासृजत ।

मघासु हन्यन्ते गावः फल्गुनीषु व्युह्यते ॥ १३ ॥

यदश्विना पृष्ठमाना वयातं चिचक्रेण वहतुं सूर्यायाः ।

कैकं चक्रं वामासीत्कं देष्ट्राय तस्थयुः ॥ १४ ॥

यदयातं शुभस्पती वरेय सूर्यामुप ।

विश्वे देवा अनु तद्धामजानन्युचः पितरमवृणीत पूषा ॥ १५ ॥

द्वे ते चक्रे सूर्ये ब्रह्माणं ऋतुथा विदुः ।

अथैकं चक्रं यद्गुहा तदद्वातय इद्विदुः ॥ १६ ॥

अर्यमणं यजामहे सुबन्धुं पतिवेदनम् ।

उर्वारुकमिव बन्धनात्प्रेतो मुञ्चामि नामुतः ॥ १७ ॥

प्रेतो मुञ्चामि नामुतः सुबद्धाममुतस्करम् ।

यथेयमिन्द्र मीढुः सुपुत्रा सुभगासति ॥ १८ ॥

प्र त्वा मुञ्चामि वरुणस्य पाशाद्येन त्वाबद्धात्सविता मुशेवाः ।

ऋतस्य योनौ सुकृतस्य लोके स्योनं ते अस्तु सहसंभलायै ॥ १९ ॥

भगस्त्वेतो नयतु हस्तगृह्याश्विना त्वा प्र वहतां रथेन ।

गृहान्गच्छ गृहपत्नी यथासौ वशिनी त्वं विदथमा वदासि ॥ २० ॥ (२)

इह प्रियं प्रजायै ते समृध्यतामस्मिन्गृहे गार्हपत्याय जागृहि ।

एना पत्या तन्वं१सं स्पृशस्वाथ जित्रिर्विदथमा वदासि ॥ २१ ॥

इहैव स्तं मा वि यौष्टं विश्वमायुर्थ्यंभुतम् ।

क्रीडन्तौ भुविर्नमृभिर्मोदमानौ स्वस्तकौ ॥ २२ ॥

पूर्वापरं चरतो माययेतौ शिशू क्रीडन्तौ परि यातो ऽर्णवम् ।
 विश्वान्यो भुवना विचष्टे अतूरन्यो विदधज्जायसे नवः ॥ २३ ॥
 नवोनवो भवसि जायमानो ऽहं केतुरुषसामेधयम् ।
 भागं देवेभ्यो वि दधास्यायन्न चन्द्रमस्तिरसे दीर्घमायुः ॥ २४ ॥

परा देहि शामुल्यं ब्रह्मभ्यो वि भञ्जा वसु ।
 कृत्यैषा पवती भूत्वा जाया विशते पतिम् ॥ २५ ॥
 नीललोहितं भवति कृत्यासक्तिर्यज्यते ।
 एधन्ते अस्या ज्ञातयः पतिर्बन्धेषु बध्यते ॥ २६ ॥
 अक्षीला तनूर्भवति रुशती पापयामुया ।
 पतिर्यद्वधोऽ वाससा स्वमङ्गमभ्यूणुते ॥ २७ ॥
 आशसनं विशसनमथो अधिविकर्तनम् ।
 सूर्यायाः पथ्य रूपाणि तानि ब्रह्मोत शुम्भति ॥ २८ ॥
 तृष्टमेतत्कटुकमपाष्टवद्विषवचैतदस्तवे ।
 सूर्यां यो ब्रह्मा वेद स इद्धाधूयमर्हेति ॥ २९ ॥
 स इक्षत्योनं हरति ब्रह्मा वासः सुमङ्गलम् ।
 प्रायश्चित्तिं यो अध्येति येन जाया न रिचति ॥ ३० ॥ (३)
 युवं भगं सं भरतं समृद्धमृतं वदन्तावृतोद्येषु ।
 ब्रह्मणस्पते पतिमस्यै रोचय चारु संभलो वदतु वार्चमेताम् ॥ ३१ ॥
 इहेदसाथ न परो गमाथेमं गावः प्रजया वर्धयाथ ।
 शुभं यतीरुस्रियाः सोमवर्चसो विश्वे देवाः क्रचिह वो मनींसि ॥ ३२ ॥
 इमं गावः प्रजया सं विशाथायं देवानां न मिनाति भागम् ।
 अस्मै वः पूषा मरुतश्च सर्वे अस्मै वो धाता संविता सुवाति ॥ ३३ ॥
 अनृक्षरा अजवः सन्तु पन्थानो येभिः सखायो यन्ति नो वरेयम् ।
 सं भगेन समर्थम्णा सं धाता सृजतु वर्चसा ॥ ३४ ॥
 यच्च वर्चो अक्षेषु सुरायां च यदाहितम् ।
 यज्ञोष्वश्विना वर्चस्तेनेमां वर्चसावतम् ॥ ३५ ॥

येन महानघ्या जघनमश्विना येन वा सुरा ।

येनाक्षा अभ्यषिच्यन्त तेनेमां वर्चसावतम् ॥ ३६ ॥

यो अनिधो दीदयदप्स्वन्तर्यं विप्रास ईडते अश्वरेषु ।

अपां नपान्मधुमतीरपो दा याभिरिन्द्रो वावृधे वीर्यावान् ॥ ३७ ॥

इदमहं रुशन्तं याभं तनूदूषिमपोहामि ।

यो भद्रो रोचनस्तमुदचामि ॥ ३८ ॥

आस्यै ब्राह्मणाः क्षपनीर्हरन्त्ववीरघ्नीरुदजन्वापः ।

अर्यम्णो अग्निं प्रयेतु पूषन्प्रतीक्षन्ते अशुरो देवरश्च ॥ ३९ ॥

शं ते हिरण्यं शमु सन्वापः शं मेधिर्भवतु शं युगस्य तर्ध्वं ।

शं त आपः शतपविचा भवन्तु शमु पत्या तन्वं सं स्पृशस्व ॥ ४० ॥ (४)

खे रथस्य खे ऽनसः खे युगस्य शतक्रतो ।

अपालामिन्द्र बिष्णूत्वाकृणोः सूर्यत्वचम् ॥ ४१ ॥

आशासाना सौमनसं प्रजां सौभाग्यं रयिम् ।

पत्युरुनुव्रता भूत्वा सं नक्षस्वामृताय कम ॥ ४२ ॥

यथा सिन्धुर्नदीनां साम्राज्यं सुषुवे वृषा ।

एवा त्वं सम्राड्येधि पत्युरस्तं परेत्य ॥ ४३ ॥

सम्राड्येधि अशुरेषु सम्राड्युत देवेषु ।

ननान्दुः सम्राड्येधि सम्राड्युत अश्व्याः ॥ ४४ ॥

या अकृन्तन्वयन्याश्च तन्निरे या देवीरन्तां अभितो ऽददन्त ।

तास्त्वा जरसे सं व्ययन्त्वायुष्मतीदं परि धत्स्व वासः ॥ ४५ ॥

जीवं रुदन्ति वि नयन्यध्वरं दीर्घामनु प्रसितिं दीध्युर्नरः ।

वामं पितृभ्यो य इदं संमीरिरे मयः पतिभ्यो जनये परिष्वजे ॥ ४६ ॥

स्योनं ध्रुवं प्रजायै धारयामि ते ऽश्मानं देव्याः पृथिव्या उपस्थे ।

तमा तिष्ठानुमाद्या सुवर्चा दीर्घा त आयुः सविता कृणोतु ॥ ४७ ॥

येनाग्निरस्या भूम्या हस्तं जयाह दक्षिणम् ।

तेन गृह्णामि ते हस्तं मा व्यधिहा मया सह प्रजया च धनेन च ॥ ४८ ॥

देवस्ते सविता हस्तं गृह्णातु सोमो राजा सुप्रजसं कृणोतु ।
 अग्निः सुभगां जातवेदाः पत्ये पत्नीं जरदष्टिं कृणोतु ॥ ४९ ॥
 गृह्णामि ते सौभगत्वाय हस्तं मया पत्या जरदष्टिर्यथासं ।
 भगो अर्यमा सविता पुरंधिर्मह्यं त्वादुर्गार्हपत्याय देवाः ॥ ५० ॥ (५)
 भगस्ते हस्तमयहीत्सविता हस्तमयहीत् ।
 पत्नी त्वमसि धर्मणाहं गृहपतिस्तव ॥ ५१ ॥
 ममेयमस्तु पोषा मह्यं त्वादाबृहस्पतिः ।
 मया पत्या प्रजावति सं जीव शरदः शतम् ॥ ५२ ॥
 त्वष्टा वासो व्यदधाद्भुवे कं बृहस्पतेः प्रशिषा कवीनाम् ।
 तेनेमां नारीं सविता भगश्च सूर्यामिव परि धत्तां प्रजया ॥ ५३ ॥
 इन्द्राग्नी द्यावापृथिवी मातरिष्वामिषावरुणा भगो अश्विनोभा ।
 बृहस्पतिर्मरुतो ब्रह्म सोम इमां नारीं प्रजया वर्धयन्तु ॥ ५४ ॥
 बृहस्पतिः प्रथमः सूर्यायाः शीर्षे केशो अकल्पयत् ।
 तेनेमामश्विना नारीं पत्ये सं शोभयामसि ॥ ५५ ॥
 इदं तद्रूपं यदवस्त योषा जायां जिज्ञासे मनसा चरन्तीम् ।
 तामर्चतिथे सखिभिर्नवगवैः क इमाच्चिद्वाचि चर्चते पाशान् ॥ ५६ ॥
 अहं वि यामि मयि रूपमस्या वेदद्विष्यन्मनसः कुलायम् ।
 न स्तेयमग्नि मनसोदमुष्ये स्वयं अश्वानो वरुणस्य पाशान् ॥ ५७ ॥
 प्र त्वा मुञ्चामि वरुणस्य पाशाद्येन त्वाबध्नात्सविता सुशेवाः ।
 उरु लोकं सुगमत्र पन्थां कृणोमि तुभ्यं सहपत्न्यै वधु ॥ ५८ ॥
 उद्यच्छध्वमप रक्षो हनाथेमां नारीं सुकृते दधात ।
 धाता विपश्चित्यतिमस्यै विवेद् भगो राजा पुर एतु प्रजानन् ॥ ५९ ॥
 भगस्ततश्च चतुरः पादान्भगस्ततश्च चत्वार्युधलानि ।
 त्वष्टा पिपेश मध्यतो ऽनु वर्धन्ता नो अस्तु सुमङ्गली ॥ ६० ॥
 सुकिंशुकं वहतुं विश्वरूपं हिरण्यवर्णं सुवृतं सुचक्रम् ।
 आ रोह सूर्ये अमृतस्य लोकं स्योनं पतिभ्यो वहतुं कृणु त्वम् ॥ ६१ ॥

अ॒भा॒तृ॒ष्णीं व॒रु॒णाप॑शु॒ष्णीं बृ॒हस्प॑ते ।
 इन्द्रा॑प॒ति॒ष्णीं पु॒त्रिणी॑मा॒सभ्यं॑ स॒वित॑र्वह ॥ ६२ ॥
 मा हिं॑सि॒ष्टं कु॒मार्य॑स्यू॒णै दे॒वकृ॑ते प॒णि ।
 श॒लाया॑ दे॒व्या द्वा॒रं स्यो॑नं कृ॒ण्मो ब॑धू॒पय॑म् ॥ ६३ ॥
 ब्र॒ह्माप॑रं यु॒ज्यतां ब्र॒ह्म पू॒र्वं ब्र॒ह्मान्त॑तो म॒ध्यतो॑ ब्र॒ह्म स॑र्वतः ।
 अ॒ना॒ध्या॒धां दे॒वपु॑रां प्र॒पद्य॑ शि॒वा स्यो॑ना प॒तिलो॑के वि॒राज ॥ ६४ ॥ (६)

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

तु॒भ्यम॑ये प॒र्यव॑हन॒सूर्यां व॑ह॒तुना॑ सह । ॥ २ ॥
 स नः॑ प॒तिभ्यो॑ जा॒यां दा॑ अ॒ये प्र॑ज॒या सह ॥ १ ॥
 पुनः॑ प॒त्नीम॑मि॒रदा॑दायु॒षा सह॑ व॒र्चसा॑ ।
 दी॒र्घायु॑र॒स्या यः प॑ति॒जीवा॑ति श॒रदः॑ श॒तम् ॥ २ ॥
 सोम॑स्य जा॒या प्र॑थ॒मं ग॑न्ध॒र्वस्ते ऽप॑रः प॒तिः ।
 तृ॒तीयो॑ अ॒मिष्टे॑ प॒तिस्तु॑रीय॒स्ते म॑नु॒ष्यजाः ॥ ३ ॥
 सोमो॑ द॒दन्न॑न्ध॒र्वाय॑ ग॒न्धर्वो॑ द॒दद॑म॒ये ।
 रयिं॑ च पु॒त्रांश्चा॑दा॒दमि॑र्म॒ह्यम॑थो॒ इमाम् ॥ ४ ॥
 आ वा॑म॒गन्तु॑म॒तिर्वा॑जिनीव॒सू न्य॑श्चि॒ना ह॑स्तु का॒मा अ॑र॒सत॑ ।
 अ॒भूतं॑ गो॒पा मि॑थु॒ना शु॑भ॒स्पती॑ प्रि॒या अ॒येष्णो॑ दु॒र्यो अ॑शीम॒हि ॥ ५ ॥
 सा म॑न्द॒साना॑ म॒नसा॑ शि॒वेन॑ र॒यिं धे॑हि॒ सर्व॑वी॒रं व॑च॒स्यम् ।
 सु॒गं ती॒र्थं सु॑प्र॒पाणं॑ शु॒भस्प॑ती स्था॒णुं प॑थि॒ष्ठाम॑प॒ दुर्म॑तिं ह॒तम् ॥ ६ ॥
 या ओ॑ष॒धयो॑ या न॒द्योऽया॑नि॒ श्लेष्वा॑णि॒ या व॑ना ।
 तास्त्वा॑ व॒धु प्र॑जाव॒तीं प॑त्ये॒ रक्ष॑न्तु॒ रक्ष॑सः ॥ ७ ॥
 ए॒मं प॑न्था॒मरु॑क्षाम॒ सुगं॑ स्व॒स्तिवा॑ह॒नम् ।
 यस्मि॑न्वी॒रो न रि॑ष्य॒त्यन्ये॑षां वि॒न्दते॑ व॒सु ॥ ८ ॥
 इ॒दं सु॑ मे॒ नरः॑ शृ॒णुत॑ य॒याशि॑षा द॒र्प॑ती वा॒सम॑म॒मृतः॑ ।
 ये ग॑न्ध॒र्वा अ॑प्सर॒सश्च॑ दे॒वीरि॑षु वा॒नस्प॑त्येषु॒ ये ऽधि॑ त॒स्युः ।

स्योनास्ते अस्यै वध्वै भवन्तु मा हिंसिषुर्वहतुमुद्यमानम् ॥ ९ ॥

ये वध्वश्चन्द्रं वहन्तु यक्ष्मा यन्ति जनां अनु ।

पुनस्तान्यज्ञिया देवा नयन्तु यत् आगताः ॥ १० ॥ (७)

मा विदन्यरिपन्थिनो य आसीदन्ति दंपती ।

सुगेन दुर्गमतीतामपं द्रान्त्वरातयः ॥ ११ ॥

सं काशयामि वहन्तु ब्रह्मणा गृहैरघोरैश्च चक्षुषा मित्रियैश्च ।

पर्याण्वं विश्वरूपं यदस्ति स्योनं पतिभ्यः संविता तत्कृणोतु ॥ १२ ॥

शिवा नारीयमस्तमागन्निमं धाता लोकमस्यै दिदेश ।

तामर्यमा भगो अश्विनोभा प्रजापतिः प्रजया वर्धयन्तु ॥ १३ ॥

आत्मचतुर्वरा नारीयमागन्तस्यां नरो वपत् बीजमस्याम् ।

सा वः प्रजां जनयद्वक्षणाभ्यो बिभती दुग्धमृषभस्य रेतः ॥ १४ ॥

प्रति तिष्ठ विराडसि विष्णुरिवेह सरस्वति ।

सिनीवालि प्र जायतां भगस्य सुमतावसत् ॥ १५ ॥

उद्ध ऊर्मिः शम्या हन्वापो योक्ताणि मुञ्चत ।

मादुष्कृतौ धेनसावध्यावशुनमारताम् ॥ १६ ॥

अघोरचक्षुरपतिघ्नी स्योना शग्मा सुशेवा सुयमा गृहेभ्यः ।

वीरसूर्देवकामा सं त्वयैधिषीमहि सुमनस्यमाना ॥ १७ ॥

अदेवृध्यपतिघ्नीहैधि शिवा पशुभ्यः सुयमा सुवर्चाः ।

प्रजावती वीरसूर्देवकामा स्योनेममग्निं गार्हपत्यं सपर्य ॥ १८ ॥

उत्तिष्ठेतः किमिच्छन्तीदमागा अहं त्वेडे अभिभूः स्वाङ्गहात ।

शून्यैषी निर्घृते याजगन्धोत्तिष्ठाराते प्र पत मेह रस्याः ॥ १९ ॥

यदा गार्हपत्यमसपर्यैत्पूर्वमग्निं वधूरियम् ।

अधा सरस्वत्यै नारि पितृभ्यश्च नमस्कुरु ॥ २० ॥ (८)

शर्म वमेतदा हरास्यै नार्या उपस्तरे ।

सिनीवालि प्र जायतां भगस्य सुमतावसत् ॥ २१ ॥

यं बल्बजं न्यस्यथ चर्म चोपस्तृणीयन ।

तदा रोहनु सुप्रजा या कन्या विन्दते पतिम् ॥ २२ ॥

उप स्तृणीहि बल्वजमधि चर्मणि रोहिते ।

तत्रोपविश्य सुप्रजा इममग्निं संपर्येतु ॥ २३ ॥

आ रोह चर्मोप सीदामिमेष देवो हन्ति रक्षांसि सर्वा ।

इह प्रजां जनय पत्ये अस्यै सुज्यैष्ठ्यो भवत्युचस्त एषः ॥ २४ ॥

वि तिष्ठन्तां मातुरस्या उपस्थानानारूपाः पशवो जायमानाः ।

सुमङ्गल्युप सीदेममग्निं संपत्नी प्रति भूषेह देवान् ॥ २५ ॥

सुमङ्गली प्रतरणी गृहाणां मुशेवा पत्ये श्वशुराय शंभूः ।

स्योना श्वश्वै प्र गृहाविशेमान् ॥ २६ ॥

स्योना भव श्वशुरेभ्यः स्योना पत्ये गृहेभ्यः ।

स्योनास्यै सर्वस्यै विशे स्योना पुष्टायैषां भव ॥ २७ ॥

सुमङ्गलीरियं वधूरिमां समेत पश्यत ।

सौभाग्यमस्यै दत्त्वा दौर्भाग्यैर्विपरेतन ॥ २८ ॥

या दुर्हार्दो युवतयो याश्चेह जरतीरपि ।

वर्चो चपस्यै सं दत्त्वाथास्तं विपरेतन ॥ २९ ॥

रुक्मप्रस्तरणं वक्षं विश्वा रूपाणि विभ्रतम् ।

आरोहात्सूर्या सावित्री बृहते सौभगाय कम ॥ ३० ॥ (९)

आ रोह तल्पं सुमनस्यमानेह प्रजां जनय पत्ये अस्यै ।

इन्द्राणीव सुबुधा बुध्यमाना ज्योतिरया उषसः प्रति जागरासि ॥ ३१ ॥

देवा अग्रे न्यपद्यन्त पत्नीः समस्पृशन्त तच्चस्तनूभिः ।

सूर्येव नारि विश्वरूपा महित्वा प्रजावती पत्या सं भवेह ॥ ३२ ॥

उत्तिष्ठेतो विश्वावसो नमसेडामहे त्वा ।

जामिमिच्छ पितृषदं न्यक्तं स ते भागो जनुषा तस्य विद्धि ॥ ३३ ॥

अप्सरसः सधमादं मदन्ति हविर्धानमन्तरा सूर्यं च ।

तास्तै जनिचमभि ताः परेहि नमस्ते गन्धर्वर्तुना कृणोमि ॥ ३४ ॥

नमो गन्धर्वस्य नमसे नमो भामाय चक्षुषे च कृणमः ।

विश्वावसो ब्रह्मणा ते नमो ऽभि जाया अस्सरसः परेहि ॥ ३५ ॥
 राया वयं सुमनसः स्यामोदितो गन्धर्वमावीवृताम ।
 अगन्त देवः परमं सधस्थमगन्म यच्च प्रतिरन्त आयुः ॥ ३६ ॥
 सं पितरावृत्तिये सृजेथां माता पिता च रेतसो भवाथः ।
 मर्ये इव योषामधि रोहयैनां प्रजां कृत्वाथामिह पुंष्यतं रयिम् ॥ ३७ ॥
 तां पूषं छिवतमामेरयस्व यस्यां बीजं मनुष्याऽवपन्ति ।
 या न ऊरु उंशती विश्रयाति यस्यामुशन्तः प्रहरेम शेषः ॥ ३८ ॥
 आ रोहोरुमुप धत्स्व हस्तं परि ष्वजस्व जायां सुमनस्यमानः ।
 प्रजां कृत्वाथामिह मोदमानौ दीर्घ वामायुः सविता कृणोतु ॥ ३९ ॥
 आ वां प्रजां जनयतु प्रजापतिरहोराचाभ्यां समनक्त्येमा ।
 अदुर्मङ्गली पतिलोकमा विशेमं शं नो भव द्विपदे शं चतुष्पदे ॥ ४० (१०) ॥
 देवैर्दत्तं मनुना साकमेतद्वाधूयं वासो वध्वंश्च वस्त्रम् ।
 यो ब्रह्मणे चिकितुषे ददाति स इद्रक्षांसि तल्पानि हन्ति ॥ ४१ ॥
 यं मे दत्तो ब्रह्मभागं वधूयोर्वाधूयं वासो वध्वंश्च वस्त्रम् ।
 युवं ब्रह्मणे ऽनुमन्यमानौ बृहस्पते साकमिन्द्रश्च दत्तम् ॥ ४२ ॥
 स्योनाद्योनेरधि बुध्यमानौ हसामुदौ महसा मोदमानौ ।
 सुगू सुपुत्रौ सुगृहौ तराथो जीवावुषसो विभातीः ॥ ४३ ॥
 नवं वसानः सुरभिः सुवासा उदागां जीव उषसो विभातीः ।
 आण्डात्यतचीवामुष्णि विश्वस्मादेनसस्परि ॥ ४४ ॥
 शुभ्रं नी द्यावापृथिवी अन्तिसुखे महिषते ।
 आपः सप्त सुसुवुर्देवीस्ता नो मुञ्चन्वंहसः ॥ ४५ ॥
 सूर्यायै देवेभ्यो मिषाय वरुणाय च ।
 ये भूतस्य प्रचेतसस्तेभ्य इदमकरं नमः ॥ ४६ ॥
 य ऋते चिदभिशिषः पुरा जचुभ्य आतृदः ।
 संधाता संधिं मघवा पुरुवसुर्निष्कर्ता विहुतं पुनः ॥ ४७ ॥
 अपास्सत्तम उद्धतु नीलं पिशङ्गमुत लोहितं यत् ।

निर्देहनी या पृषातृष्य॑स्मिन्तां स्थाणावध्या संजामि ॥ ४८ ॥

यावतीः कृत्या उपवासने यावन्तो राज्ञो वरुणस्य पाशाः ।

षृङ्गयो या असंसृङ्गयो या अस्मिन्ता स्थाणावधिं सादयामि ॥ ४९ ॥

या मे प्रियतमा तनूः सा मे विभाय वासंसः ।

तस्याये त्वं वनस्पते नीविं कृणुष्व मा वयं रिषाम ॥ ५० ॥ (११)

ये अन्ता यावतीः सिचो य ओतवो ये च तन्तवः ।

वासो यापत्नीभिरुतं तन्नः स्योनमुप स्पृशात् ॥ ५१ ॥

उशतीः कन्यला इमाः पितृलोकात्यति यतीः ।

अव दीक्षामसृक्षत स्वाहा ॥ ५२ ॥

बृहस्पतिनावसृष्टां विश्वे देवा अधारयन् ।

वर्चो गोषु प्रविष्टं यस्तेनेमां सं संजामसि ॥ ५३ ॥

बृहस्पतिना ० ।

तेजो गोषु प्रविष्टं यस्तेनेमां ० ॥ ५४ ॥

बृहस्पतिना ० ।

भगो गोषु प्रविष्टो यस्तेनेमां ० ॥ ५५ ॥

बृहस्पतिना ० ।

यशो गोषु प्रविष्टं यस्तेनेमां ० ॥ ५६ ॥

बृहस्पतिना ० ।

पयो गोषु प्रविष्टं यस्तेनेमां ० ॥ ५७ ॥

बृहस्पतिनावसृष्टां विश्वे देवा अधारयन् ।

रसो गोषु प्रविष्टो यस्तेनेमां सं संजामसि ॥ ५८ ॥

यदीमे केशिनो जना गृहे ते समनर्तिषू रोदेन कृण्वन्तोऽघम् ।

अग्निष्ट्वा तस्मादेनसः सविता च प्र मुञ्चताम् ॥ ५९ ॥

यदीयं दुहिता तव विकेय्यरुदङ्गृहे रोदेन कृण्वत्य॑घम् ।

अग्निष्ट्वा ० ॥ ६० ॥ (१२)

यज्जामयो यद्बुवतयो गृहे ते समनर्तिषू रोदेन कृण्वती॑रघम् ।

अमिष्टा० ॥ ६१ ॥

यत्ते प्रजायां पशुषु यद्वा गृहेषु निहितमघकृन्निरघं कृतम् ।

अमिष्टा तस्मादेनसः सविता च प्र मुञ्चताम् ॥ ६२ ॥

इयं नार्युषं ब्रूते पूत्यान्यावपन्तिका ।

दीर्घायुरस्तु मे पतिर्जीवाति शरदः शतम् ॥ ६३ ॥

इहेमाविन्द्र सं नुद चक्रवाकेव दंपती ।

प्रजयैनौ स्वस्त्यौ विश्वमायुर्व्यंशुताम् ॥ ६४ ॥

यदासन्ध्यामुपधाने यद्वोपवासने कृतम् ।

विवाहे कृत्यां यां चक्रास्त्राने तां नि दध्मसि ॥ ६५ ॥

यदुष्कृतं यद्यमलं विवाहे वहतौ च यत् ।

तत्संभलस्य कक्षले मृज्महे दुरितं वयम् ॥ ६६ ॥

संभले मलं सादयित्वा कक्षले दुरितं वयम् ।

अभूम यज्ञियाः शुद्धाः प्र ण आर्यूषि तारिषत् ॥ ६७ ॥

कृचिमः कङ्कतः शतदन्य एषः ।

अपास्याः केश्यं मलमपं शीर्षण्यं लिखात् ॥ ६८ ॥

अङ्गादङ्गाद्वयमस्या अप यक्ष्मं नि दध्मसि ।

तन्मा प्रापत्पृथिवीं मोत देवान्दिवं मा प्रापदुर्वेदं नरिष्वम् ।

अपो मा प्रापन्मलमेतदग्ने यमं मा प्रापत्पितृंश्च सर्वान् ॥ ६९ ॥

सं त्वा नह्यामि पयसा पृथिव्याः सं त्वा नह्यामि पयसौषधीनाम् ।

सं त्वा नह्यामि प्रजया धनेन सा संनद्धा सनुहि वाजमेमम् ॥ ७० ॥ (१३)

अमो ऽहमस्मि सा त्वं सामाहमस्यृक्षं द्यौरहं पृथिवी त्वम् ।

ताविह सं भवाव प्रजामा जनयावहै ॥ ७१ ॥

जनियन्ति नावर्यवः पुत्रियन्ति सुदानवः ।

अरिष्टासू सचेवहि बृहते वाजसातये ॥ ७२ ॥

ये पितरो वधूदर्शा इमं वहतुमार्गमन ।

ते अस्यै वध्वै संपन्त्यै प्रजावद्धर्मं यच्छन्तु ॥ ७३ ॥

येदं पूर्वाग्नशनायमाना प्रजामस्यै द्रविणं चेह दत्वा ।
 तां वहन्त्वगतस्यानु पन्थां विराडियं सुप्रजा अत्यजैषीत् ॥ ७४ ॥
 प्र बुध्यस्व सुबुधा बुध्यमाना दीर्घायुत्वाय शतशारदाय ।
 गृहान्गच्छ गृहपत्नी यथासौ दीर्घा त आयुः सविता कृणोतु ॥ ७५ ॥ (१४)

॥ द्वितीयो ऽनुवाचः ॥

॥ हवीनधिष्ठः प्रपाठयः ॥

॥ चतुर्दशं वाचं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥ ब्रातॄन् आसीदीयमान एव स प्रजापतिं समैरयत् ॥ १ ॥ स प्रजा-
पतिः सुवर्णमात्मनोपस्यत्तत्प्राजंनयत् ॥ २ ॥ तदेकमभवत्तत्सलाम-
मभवत्तन्महद्भवत्तज्ज्येष्ठमभवत्तद्ब्रह्ममभवत्तत्तपो ऽभवत्तत्सत्यमभवत्तेन
प्राजायत ॥ ३ ॥ सो ऽवर्धत स महानभवत्स महादेवो ऽभवत् ॥ ४ ॥
स देवानामीशां पर्येत्स ईशानो ऽभवत् ॥ ५ ॥ स एकव्रात्यो ऽभवत्स
धनुरादत्त तदेवेन्द्रधनुः ॥ ६ ॥ नीलमस्योदरं लोहितं पुष्टम् ॥ ७ ॥
नीलैर्नैवाग्रियं भानृष्यं प्रोक्ष्येति लोहितेन क्षिपन् विध्यतीति ब्रह्म-
वादिनो वदन्ति ॥ ८ ॥

॥ २ ॥ स उदतिष्ठत्स प्राचीं दिशमनु व्यचलत् । तं बृहच्च रथन्तरं चादि-
त्याश्च विष्टे च देवा अनुव्यचलन् । बृहते च वै स रथन्तराय चादि-
त्येभ्यश्च विष्टेभ्यश्च देवेभ्य आ वृष्टते य एवं विष्टासं ब्रातॄन्मुपवदति ।
बृहतश्च वै स रथन्तरस्य चादित्यानी च विष्टेषां च देवानां प्रियं धाम
भवति य एवं वेद । तस्य प्राच्यां दिशि अङ्गा पुंश्चली मन्त्रो मागधो
विज्ञानं वासो ऽहरुणीषं रात्री केशा हरितौ प्रवर्तौ कल्मलिर्मणिः ।
भूतं च भविष्यञ्च परिष्कन्दौ मनो विषयं मातरिष्वा च पर्वमानश्च
विषयवाहौ वातः सारथी रेष्मा प्रतोदः कीर्तिश्च यशश्च पुरःसरौ ।
एनं कीर्तिर्गच्छत्या यशो गच्छति य एवं वेद ॥ १ ॥

स उदतिष्ठत्स दक्षिणां दिशमनु व्यचलत् । तं यज्ञायज्ञियं च वा-
मदेभ्यं च यज्ञश्च यजमानश्च पशवश्चानुव्यचलन् । यज्ञायज्ञियाय च वै
स वामदेभ्याय च यज्ञाय च यजमानाय च पशुभ्यश्चा वृश्चते य एवं
विद्वांसं प्रात्यमुपवदति । यज्ञायज्ञियस्य च वै स वामदेभ्यस्य च
यज्ञस्य च यजमानस्य च पशूनां च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ।
तस्य दक्षिणायां दिश्युषाः पुष्पली मिषो मागधो विज्ञानं मणिः ।
अमावास्या च पीर्णमासी च परिष्कन्दौ मनो ० । ० ॥ २ ॥

स उदतिष्ठत्स प्रतीचीं दिशमनु व्यचलत् । तं वैरूपं च वैराजं चा-
पश्च वरुणश्च राजानुव्यचलन् । वैरूपाय च वै स वैराजाय चाप्यश्च
वरुणाय च राज्ञ आ वृश्चते य एवं विद्वांसं प्रात्यमुपवदति । वैरूपस्य
च वै स वैराजस्य चापां च वरुणस्य च राज्ञः प्रियं धाम भवति य
एवं वेद । तस्य प्रतीच्यां दिशीऽरा पुष्पली हसो मागधो विज्ञानं
मणिः । अहश्च राक्षी च परिष्कन्दौ मनो ० । ० ॥ ३ ॥

स उदतिष्ठत्स उदीचीं दिशमनु व्यचलत् । तं श्वेतं च नौधसं च
सप्रर्षयश्च सोमश्च राजानुव्यचलन् । श्वेताय च वै स नौधसाय च
सप्रर्षिभ्यश्च सोमाय च राज्ञ आ वृश्चते य एवं विद्वांसं प्रात्यमुपवदति ।
श्वेतस्य च वै स नौधसस्य च सप्रर्षीणां च सोमस्य च राज्ञः प्रियं
धाम भवति य एवं वेद । तस्योदीच्यां दिशि विद्युत्पुष्पली स्तनयि-
लुर्मागधो विज्ञानं वासो ऽहरुष्णीषं राक्षी केशा हरितौ प्रवतौ कल्म-
लिर्मणिः । श्रुतं च विश्रुतं च परिष्कन्दौ मनो विषयं मातरिषा च
पवमानश्च विषयवाहौ वातः सारक्षी रेष्मा प्रतोदः कीर्तिश्च यज्ञश्च
पुरःसरौ । ऐनं कीर्तिर्गच्छत्या यशो गच्छति य एवं वेद ॥ ४ ॥

स सैवत्सरमूर्ध्वो ऽतिष्ठत्तं देवा अब्रुवन्नात्य किं नु तिष्ठसीति ॥ १ ॥ ॥ ३ ॥
सो ऽब्रवीदासन्दीं मे सं भरन्विति ॥ २ ॥ तस्मै प्रात्यायासन्दीं सम-
भरन् ॥ ३ ॥ तस्या यीषश्च वसन्तश्च द्वौ पादावास्तां शरश्च वर्षाश्च

द्वौ ॥ ४ ॥ बृहच्च रथन्तरं चानूच्येऽ आस्तां यज्ञायज्ञियं च वामदेथं
च तिरश्चे ॥ ५ ॥ अचः प्राञ्चस्तन्तवो यजूषि तिर्यञ्चः ॥ ६ ॥ वेदं
आस्तरणं ब्रह्मोपबर्हणम् ॥ ७ ॥ सामासाद उङ्गीचो ऽपञ्चयः ॥ ८ ॥
तामासन्दीं प्राप्य आरोहन् ॥ ९ ॥ तस्य देवजनाः परिष्कन्दा आ-
सन्तसंकल्पाः प्रहाय्याऽविश्वानि भूतान्युपसदः ॥ १० ॥ विश्वान्येवास्य
भूतान्युपसदो भवन्ति य एवं वेद ॥ ११ ॥

॥ ४ ॥ तस्मै प्राच्या दिशः । वासन्तौ मासौ गोभारावकुर्वन्बृहच्च रथन्तरं
चानुहातारौ । वासन्तावेनं मासौ प्राच्या दिशो गोपायतो बृहच्च
रथन्तरं चानु तिष्ठतो य एवं वेद ॥ १ ॥

तस्मै दक्षिणाया दिशः । यैष्मौ मासौ गोभारावकुर्वन्यज्ञायज्ञियं च
वामदेथं चानुहातारौ । यैष्मावेनं मासौ दक्षिणाया दिशो गोपायतो
यज्ञायज्ञियं च वामदेथं चानु तिष्ठतो य एवं वेद ॥ २ ॥

तस्मै प्रतीच्या दिशः । वार्षिकी मासौ गोभारावकुर्वन्वैरूपं च वैराजं
चानुहातारौ । वार्षिकावेनं मासौ प्रतीच्या दिशो गोपायतो वैरूपं
च वैराजं चानु तिष्ठतो य एवं वेद ॥ ३ ॥

तस्मा उदीच्या दिशः । शरदौ मासौ गोभारावकुर्वन्छत्रेण च नौधसं
चानुहातारौ । शरदावेनं मासावुदीच्या दिशो गोपायतः श्येनं च
नौधसं चानु तिष्ठतो य एवं वेद ॥ ४ ॥

तस्मै ध्रुवाया दिशः । हेमनौ मासौ गोभारावकुर्वन्भूमिं चाग्निं चानु-
हातारौ । हेमनावेनं मासौ ध्रुवाया दिशो गोपायतो भूमिश्चाग्निश्चानु
तिष्ठतो य एवं वेद ॥ ५ ॥

तस्मा ऊर्ध्वाया दिशः । शैशिरौ मासौ गोभारावकुर्वन्दिवं चादित्यं
चानुहातारौ । शैशिरावेनं मासावूर्ध्वाया दिशो गोपायतो द्यौश्चादि-
त्यश्चानु तिष्ठतो य एवं वेद ॥ ६ ॥

तस्मै प्राच्या दिशो अन्तर्देशाद्भवमिष्वासमनुष्ठातारमकुर्वन् । भव ॥ ५ ॥
 एनमिष्वासः प्राच्या दिशो अन्तर्देशादनुष्ठातानु तिष्ठति नैनं शर्वो न
 भवो नेशानो नास्य पशून् समानान्हिनस्ति य एवं वेद ॥ १ ॥
 तस्मै दक्षिणाया दिशो अन्तर्देशाद्भवमिष्वासमनुष्ठातारमकुर्वन् । शर्व
 एनमिष्वासो दक्षिणाया दिशो अन्तर्देशादनुष्ठातानु तिष्ठति नैनं ॥ २ ॥
 तस्मै प्रतीच्या दिशो अन्तर्देशात्पशुपतिमिष्वासमनुष्ठातारमकुर्वन् ।
 पशुपतिरेनमिष्वासः प्रतीच्या दिशो अन्तर्देशादनु ॥ ३ ॥
 तस्मै उदीच्या दिशो अन्तर्देशादुयं देवमिष्वासमनुष्ठातारमकुर्वन् ।
 उय एनं देव इष्वास उदीच्या दिशो अन्तर्देशादनु ॥ ४ ॥
 तस्मै ध्रुवाया दिशो अन्तर्देशादुद्रुमिष्वासमनुष्ठातारमकुर्वन् । रुद्र
 एनमिष्वासो ध्रुवाया दिशो अन्तर्देशादनु ॥ ५ ॥
 तस्मा ऊर्ध्वाया दिशो अन्तर्देशान्महादेवमिष्वासमनुष्ठातारमकुर्वन् ।
 महादेव एनमिष्वास ऊर्ध्वाया दिशो अन्तर्देशादनु ॥ ६ ॥
 तस्मै सर्वेभ्यो अन्तर्देशेभ्य ईशानमिष्वासमनुष्ठातारमकुर्वन् । ईशान
 एनमिष्वासः सर्वेभ्यो ऽन्तर्देशेभ्यो ऽनुष्ठातानु तिष्ठति नैनं शर्वो न
 भवो नेशानो नास्य पशून् समानान्हिनस्ति य एवं वेद ॥ ७ ॥

स ध्रुवां दिशमनु व्यचलत् । तं भूमिश्चापिष्वीषधयश्च वनस्पतयश्च ॥ ६ ॥
 वानस्पत्याश्च वीरुधश्चानुव्यचलन् । भूमेश्च वै सोऽमेष्वीषधीनां च वन-
 स्पतीनां च वानस्पत्यानां च वीरुधां च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ १ ॥
 स ऊर्ध्वां दिशमनु व्यचलत् । तमृतं च सत्यं च सूर्यश्च चन्द्रश्च नक्षत्रा-
 णि चानुव्यचलन् । ऋतस्य वै स सत्यस्य च सूर्यस्य च चन्द्रस्य च
 नक्षत्राणां च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ २ ॥
 स उक्तमां दिशमनु व्यचलत् । तमृचश्च सामानि च यजूषि च ब्रह्म
 चानुव्यचलन् । ऋचां च वै स साक्षां च यजुषां च ब्रह्मणश्च प्रियं
 धाम भवति य एवं वेद ॥ ३ ॥

स बृहतीं दिशमनु व्यचलत् । तमितिहासश्च पुराणं च गाथाश्च नाराशंसीश्चानुव्यचलन् । इतिहासस्य च वै स पुराणस्य च गाथानां च नाराशंसीनां च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ४ ॥

स परमां दिशमनु व्यचलत् । तमाहवनीयश्च गार्हपत्यश्च दक्षिणामिश्च यज्ञश्च यजमानश्च पशवश्चानुव्यचलन् । आहवनीयस्य च वै स गार्हपत्यस्य च दक्षिणामेष्ट्यस्य च यज्ञस्य च यजमानस्य च पशूनां च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ५ ॥

सो ऽनादिष्टां दिशमनु व्यचलत् । तमृतवश्चार्तवानां लोकाश्च लौक्याश्च मासाश्चार्धमासाश्चाहोरात्रे चानुव्यचलन् । ऋतूनां च वै स आर्तवानां च लोकानां च लौक्यानां च मासानां चार्धमासानां चाहोरात्रयोश्च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ६ ॥

सो ऽनावृष्टां दिशमनु व्यचलत्ततो नावर्त्यन्नमन्यत । तं दितिश्चादितिश्चेडा चेन्द्राणी चानुव्यचलन् । दितेश्च वै सो ऽदितिश्चेडायाचेन्द्राण्याश्च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ७ ॥

स दिशो ऽनु व्यचलत्तं विराडनु व्यचलत्सर्वे च देवाः सर्वाश्च देवताः । विराजश्च वै स सर्वेषां च देवानां सर्वासां च देवतानां प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ८ ॥

स सर्वानन्तर्देशाननु व्यचलत् । तं प्रजापतिश्च परमेष्ठी च पिता च पितामहश्चानुव्यचलन् । प्रजापतेश्च वै स परमेष्ठिनश्च पितुश्च पितामहस्य च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ९ ॥

॥ ७ ॥ स महिमा सद्भूत्वानं पृथिव्या अगच्छत्समुद्रो ऽभवत् ॥ १ ॥

तं प्रजापतिश्च परमेष्ठी च पिता च पितामहश्चापश्च अद्वा च वर्षं भूत्वानुव्यवर्तयन्त ॥ २ ॥

ऐनमापो गच्छन्त्येनं अद्वा गच्छन्त्येनं वर्षं गच्छति य एवं वेद ॥ ३ ॥

तं अद्वा च यज्ञश्च लोकश्चानं चान्नाद्यं च भूत्वाभिपर्यावर्तन्त ॥ ४ ॥

ऐनं अद्वा गच्छत्येनं यज्ञो गच्छत्येनं लोको गच्छत्येनमन्नं गच्छत्येनमन्नाद्यं
गच्छति य एवं वेद ॥ ५ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

सो ऽरज्यत ततो राजन्यो ऽजायत ॥ १ ॥ स विशः सर्वभूतान्नं ॥ ८ ॥
मन्नाद्यमभ्युदतिष्ठत ॥ २ ॥ विशां च वै स सर्वभूतां चान्नस्य चा-
न्नाद्यस्य च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ३ ॥

स विशो ऽनु व्यचलत ॥ १ ॥ तं सभा च समितिश्च सेना च ॥ ९ ॥
सुरा चानुव्यचलन् ॥ २ ॥ सभायाश्च वै स समितेश्च सेनायाश्च सुरा-
याश्च प्रियं धाम भवति य एवं वेद ॥ ३ ॥

तद्यस्यैवं विद्वान्ब्राह्म्यो राज्ञो ऽतिथिर्गृहानागच्छेत् ॥ १ ॥ अथैवं ॥ १० ॥
समेनमात्मनो मानयेत्तथा क्षत्राय ना वृषते तथा राष्ट्राय ना वृषते
॥ २ ॥ अतो वै ब्रह्म च क्षत्रं चोदतिष्ठतां ते अमृतां कं प्र विशावे-
ति ॥ ३ ॥ बृहस्पतिमेव ब्रह्म प्र विशत्विन्द्रं क्षत्रं तथा वा इति ॥ ४ ॥
अतो वै बृहस्पतिमेव ब्रह्म प्राविशदिन्द्रं क्षत्रम् ॥ ५ ॥ इयं वा उ
पृथिवी बृहस्पतिश्चैरिवेन्द्रः ॥ ६ ॥ अयं वा उ अग्निर्ब्रह्मासावादित्यः
क्षत्रम् ॥ ७ ॥ ऐनं ब्रह्म गच्छति ब्रह्मवर्चसी भवति ॥ ८ ॥ यः पृथि-
वीं बृहस्पतिमग्निं ब्रह्म वेद ॥ ९ ॥ ऐनमिन्द्रियं गच्छतीन्द्रियवान्भ-
वति ॥ १० ॥ य आदित्यं क्षत्रं दिवमिन्द्रं वेद ॥ ११ ॥

तद्यस्यैवं विद्वान्ब्राह्म्यो ऽतिथिर्गृहानागच्छेत् ॥ १ ॥ स्वयमेनमभ्यु- ॥ ११ ॥
देत्यं ब्रूयाद्वात्यं क्वावात्सीर्वात्योदकं वात्यं तर्पयन्तु वात्यं यथा ते प्रियं
तथास्तु वात्यं यथा ते वशस्तथास्तु वात्यं यथा ते निरामस्तथास्त्वि-
ति ॥ २ ॥ यदेनमाह वात्यं क्वावात्सीरिति पथ एव तेन देवानानव

रुन्धे ॥ ३ ॥ यदेनमाह व्रात्योदकमित्यप एव तेनाव रुन्धे ॥ ४ ॥
 यदेनमाह व्रात्य तर्पयन्त्विति प्राणमेव तेन वर्षीयांसं कुरुते ॥ ५ ॥
 यदेनमाह व्रात्य यथा ते प्रियं तथास्त्विति प्रियमेव तेनाव रुन्धे ॥ ६ ॥
 ऐनं प्रियं गच्छति प्रियः प्रियस्य भवति य एवं वेद ॥ ७ ॥ यदेनमाह
 व्रात्य यथा ते वशस्तथास्त्विति वशमेव तेनाव रुन्धे ॥ ८ ॥ ऐनं वशी
 गच्छति वशी वशिनां भवति य एवं वेद ॥ ९ ॥ यदेनमाह व्रात्य यथा
 ते निकामस्तथास्त्विति निकाममेव तेनाव रुन्धे ॥ १० ॥ ऐनं नि-
 कामो गच्छति निकामे निकामस्य भवति य एवं वेद ॥ ११ ॥

॥ १२ ॥ तद्यस्यैवं विद्वान्ब्रात्य उद्धृतेष्वमिष्वधिश्चिते ऽमिहोचे ऽतिथिर्गृहा-
 नागच्छेत् ॥ १ ॥ स्वयमेनमभ्युदेत्य ब्रूयान्ब्रात्यातिं सृज होषामीति ॥ २ ॥
 स चातिसृजेज्जुहुयान्न चातिसृजेन जुहुयात् ॥ ३ ॥ स य एवं विदुषा
 ब्रात्येनातिसृष्टो जुहोति ॥ ४ ॥ प्र पितृयाणं पन्थां जानाति प्र देव-
 यानम् ॥ ५ ॥ न देवेष्व्वा वृषते हुतमस्य भवति ॥ ६ ॥ पर्यस्या-
 स्मिंल्लोक आयतनं शिष्यते य एवं विदुषा ब्रात्येनातिसृष्टो जुहोति ॥ ७ ॥
 अथ य एवं विदुषा ब्रात्येनान्तिसृष्टो जुहोति ॥ ८ ॥ न पितृयाणं
 पन्थां जानाति न देवयानम् ॥ ९ ॥ आ देवेषु वृषते ऽहुतमस्य
 भवति ॥ १० ॥ नास्यास्मिंल्लोक आयतनं शिष्यते य एवं विदुषा
 ब्रात्येनान्तिसृष्टो जुहोति ॥ ११ ॥

॥ १३ ॥ तद्यस्यैवं विद्वान्ब्रात्य एकां रात्रिमतिथिर्गृहे वसति । ये पृथिव्यां
 पुण्या लोकास्तानेव तेनाव रुन्धे ॥ १ ॥
 तद्यस्यैवं विद्वान्ब्रात्यो द्वितीयां रात्रिमतिथिर्गृहे वसति । येऽन्नरिप्ते
 पुण्या लोकास्तानेव तेनाव रुन्धे ॥ २ ॥
 तद्यस्यैवं विद्वान्ब्रात्यस्तृतीयां रात्रिमतिथिर्गृहे वसति । ये दिवि पुण्या
 लोकास्तानेव तेनाव रुन्धे ॥ ३ ॥

तद्यस्यैवं विद्वान्ब्राह्मण्यश्चतुर्थीं राक्षिमतिथिर्गृहे वसति । ये पुण्यानां पुण्या लोकास्तानेव तेनाव रुन्धे ॥ ४ ॥

तद्यस्यैवं विद्वान्ब्राह्मण्यो ऽपरिमिता राक्षीरतिथिर्गृहे वसति । य एवापरिमिताः पुण्या लोकास्तानेव तेनाव रुन्धे ॥ ५ ॥

अथ यस्याव्रात्यो ब्राह्मण्युवो नामविभ्रत्यतिथिर्गृहानागच्छेत् ॥ ६ ॥

कर्षेदेनं न चैनं कर्षेत् ॥ ७ ॥

अस्यै देवताया उदकं याचामीमां देवतां वासय इमामिमां देवतां परि वेवेषीत्येनं परि वेविष्यात् ॥ ८ ॥

तस्यामेवास्य तद्देवतायां हुतं भवति य एवं वेद ॥ ९ ॥

स यत्प्राचीं दिशमनु व्यचलन्मारुतं शर्धो भूत्वानुव्यचलन्मनो ऽन्नादं ॥ १४ ॥
कृत्वा । मनसाद्वादेनान्नमस्ति य एवं वेद ॥ १ ॥

स यहक्षिणां दिशमनु व्यचलदिन्द्रो भूत्वानुव्यचलन्बलमन्नादं कृत्वा ।
बलेनान्नादेनान्नमस्ति य एवं वेद ॥ २ ॥

स यत्प्राचीं दिशमनु व्यचलन्वरुणो राजा भूत्वानुव्यचलन्दपो ऽन्नादीः
कृत्वा । अङ्गिरन्नादीभिरन्नमस्ति य एवं वेद ॥ ३ ॥

स यदुदीचीं दिशमनु व्यचलत्सोमो राजा भूत्वानुव्यचलत्सप्रर्षिभिर्हुत
आहुतिमन्नादीं कृत्वा । आहुत्यान्नाद्यान्नमस्ति य एवं वेद ॥ ४ ॥

स यद्भुवां दिशमनु व्यचलन्विष्णुर्भूत्वानुव्यचलन्विराजमन्नादीं कृत्वा । वि-
राजान्नाद्यान्नमस्ति य एवं वेद ॥ ५ ॥

स यत्पशूननु व्यचलद्दुद्रो भूत्वानुव्यचलन्दोषधीरन्नादीः कृत्वा । ओषधी-
भिरन्नादीभिरन्नमस्ति य एवं वेद ॥ ६ ॥

स यत्पितृननु व्यचलद्यमो राजा भूत्वानुव्यचलत्स्वधाकारमन्नादं कृत्वा ।
स्वधाकारेणान्नादेनान्नमस्ति य एवं वेद ॥ ७ ॥

स यन्मनुष्याऽननु व्यचलद्मिर्भूत्वानुव्यचलत्स्वाहाकारमन्नादं कृत्वा ।
स्वाहाकारेणान्नादेनान्नमस्ति य एवं वेद ॥ ८ ॥

स यदूर्ध्वा दिशमनु व्यचलद्बृहस्पतिर्भूत्वानुव्यचलद्बृहस्पतिर्भूत्वा दं कृत्वा ।
वषट्कारेणान्नादेनान्नमस्ति य एवं वेद ॥ ९ ॥

स यदेवाननु व्यचलद्दीशानो भूत्वानुव्यचलन्मन्युर्मन्नादं कृत्वा । मन्यु-
नान्नादेनान्नमस्ति य एवं वेद ॥ १० ॥

स यत्प्रजा अनु व्यचलत्प्रजापतिर्भूत्वानुव्यचलत्प्राणमन्नादं कृत्वा । प्रा-
णेनान्नादेनान्नमस्ति य एवं वेद ॥ ११ ॥

स यात्सर्वाननर्देशाननु व्यचलत्परमेष्ठी भूत्वानुव्यचलद्ब्रह्मान्नादं कृत्वा ।
ब्रह्मेणान्नादेनान्नमस्ति य एवं वेद ॥ १२ ॥

॥१५॥ तस्य व्रात्यस्य ॥१॥ सप्त प्राणाः सप्तापानाः सप्त ध्यानाः ॥२॥
यो ऽस्य प्रथमः प्राण ऊर्ध्वो नामायं सो अग्निः ॥३॥ यो ऽस्य
द्वितीयः प्राणः प्रौढो नामासी स आदित्यः ॥४॥ यो ऽस्य तृतीयः
प्राणोऽभ्यूढो नामासी स चन्द्रमाः ॥५॥ यो ऽस्य चतुर्थः प्राणो
विभूर्नामायं स पर्वमानः ॥६॥ यो ऽस्य पञ्चमः प्राणो योनिर्नाम
ता इमा आपः ॥७॥ यो ऽस्य षष्ठः प्राणः प्रियो नाम त इमे
पशवः ॥८॥ यो ऽस्य सप्तमः प्राणो ऽपरिमितो नाम ता इमाः
प्रजाः ॥९॥

॥१६॥ यो ऽस्य प्रथमो ऽपानः सा पौर्णमासी ॥१॥ यो ऽस्य द्वितीयो
ऽपानः साष्टका ॥२॥ यो ऽस्य तृतीयो ऽपानः सामावास्या ॥३॥
यो ऽस्य चतुर्थो ऽपानः सा अष्टा ॥४॥ यो ऽस्य पञ्चमो ऽपानः
सा दीक्षा ॥५॥ यो ऽस्य षष्ठो ऽपानः स यज्ञः ॥६॥ यो ऽस्य
सप्तमो ऽपानस्ता इमा दक्षिणाः ॥७॥

॥१७॥ यो ऽस्य प्रथमो ध्यानः सेयं भूमिः ॥१॥ यो ऽस्य द्वितीयो
ध्यानस्तदन्तरिक्षम् ॥२॥ यो ऽस्य तृतीयो ध्यानः सा द्यौः ॥३॥

यो ऽस्य चतुर्थो ध्यानस्तानि नक्षत्राणि ॥ ४ ॥ यो ऽस्य पञ्चमो
ध्यानस्त चतुर्वः ॥ ५ ॥ यो ऽस्य षष्ठो ध्यानस्त आर्तवाः ॥ ६ ॥ यो
ऽस्य सप्तमो ध्यानः स सैवत्सरः ॥ ७ ॥ समानमर्थे परि यन्ति देवाः
सैवत्सरं वा एतद्वतवो ऽनुपरियन्ति व्रात्यं च ॥ ८ ॥ यदादित्यमभि-
संविशन्यमावास्यां चैव तत्पौर्णमासीं च ॥ ९ ॥ एकं तदेषाममृत-
त्वमित्याहुतिरेव ॥ १० ॥

तस्य व्रात्यस्य ॥ १ ॥ यदस्य दक्षिणमक्ष्यसौ स आदित्यो यदस्य ॥ १८ ॥
सध्यमक्ष्यसौ स चन्द्रमाः ॥ २ ॥ यो ऽस्य दक्षिणः कर्णो ऽयं सो
अग्निर्यो ऽस्य सध्यः कर्णो ऽयं स पर्वमानः ॥ ३ ॥ अहोरात्रे ना-
सिके दितिश्चादितिश्च शीर्षकपाले सैवत्सरः शिरः ॥ ४ ॥ अहो
प्रत्यङ् व्रात्यो रात्र्या प्राङ् नमो व्रात्याय ॥ ५ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ विश्वः प्रपाठकः ॥

॥ पञ्चदशं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥ अतिसृष्टो अपां वृषभो ऽतिसृष्टा अमयो दिव्याः ॥ १ ॥ रुजन्य-
रिरुजन्मृणन्नमृणन् ॥ २ ॥ शोको मनोहा खनो निर्दाह आत्मदूषि-
स्तनूदूषिः ॥ ३ ॥ इदं तमति सृजामि तं माभ्यवनिक्षि ॥ ४ ॥ तेन
तमभ्यतिसृजामो योऽस्मान्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ॥ ५ ॥ अपामयमसि
समुद्रं वो ऽभ्यवसृजामि ॥ ६ ॥ योऽप्स्व१मिरति तं सृजामि शोकं
खनिं तनूदूषिम् ॥ ७ ॥ यो व आपो ऽमिराविवेश स एष यज्ञो घोरं
तदेतत् ॥ ८ ॥ इन्द्रस्य व इन्द्रियेणाभि विञ्चेत् ॥ ९ ॥ अरिप्रा आपो
अप रिप्रमसत् ॥ १० ॥ प्रासदेनो वहन्तु प्र दुष्वर्ष्य वहन्तु ॥ ११ ॥
शिवेन मा चक्षुषा पश्यतापः शिवया तच्चोप स्पृशत त्वचं मे ॥ १२ ॥
शिवानग्नीनस्फुषदो हवामहे मयि क्ष्वचं वर्च आ धत्त देवीः ॥ १३ ॥

॥ २ ॥ निर्दुर्मण्य ऊर्जा मधुमती वाक् ॥ १ ॥ मधुमती स्य मधुमतीं
वाचमुदेयम् ॥ २ ॥ उपहूतो मे गोपा उपहूतो गोपीयः ॥ ३ ॥
सुश्रुतौ कर्णौ भद्रश्रुतौ कर्णौ भद्रं श्लोकं श्रूयासम् ॥ ४ ॥ सुश्रुतिश्च
मोपश्रुतिश्च मा हासिष्टां सौपर्णी चक्षुरजस्रं ज्योतिः ॥ ५ ॥ ऋषीणां
प्रस्तरो ऽसि नमो ऽस्तु देवाय प्रस्तराय ॥ ६ ॥

॥ ३ ॥ मूर्धाहं रयीणां मूर्धा समानानां भूयासम् ॥ १ ॥ रुजश्च मा वेमश्च

मा हासिष्टां मूर्धा च मा विधर्मा च मा हासिष्टाम् ॥ २ ॥ उर्वश्च
मा चमसश्च मा हासिष्टां धर्ता च मा धरुणश्च मा हासिष्टाम् ॥ ३ ॥
विमोक्षश्च मार्द्रपविश्च मा हासिष्टामार्द्रदानुश्च मा मातरिश्वा च मा
हासिष्टाम् ॥ ४ ॥ बृहस्पतिर्मे आत्मा नृमणा नाम हृद्यः ॥ ५ ॥
असंतापं मे हृदयमुर्वी गण्यतिः समुद्रो अस्मि विधर्मेणा ॥ ६ ॥

नाभिरहं रयीणां नाभिः समानानां भूयासम् ॥ १ ॥

॥ ४ ॥

स्वासदसि सूषा अमृतो मर्त्येष्व्वा ॥ २ ॥

मा मां प्राणो हासीन्मो अपानो ऽवहाय परा गात् ॥ ३ ॥

सूर्यो माहूः पात्वमिः पृथिव्या वायुरन्तरिक्षाद्यमो मनुष्येभ्यः सरस्व-
ती पार्थिवेभ्यः ॥ ४ ॥

प्राणापानौ मा मा हासिष्टं मा जने प्र मेषि ॥ ५ ॥

स्वस्त्य१द्योषसो दोषसश्च सर्वे आपः सर्वगणो अशीय ॥ ६ ॥

शङ्करी स्थ पशवो मोषं स्थेषुर्मिषावरुणौ मे प्राणापानावमिर्मे दक्षं
दधातु ॥ ७ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

विद्य ते स्वप्न जनिचं यास्याः पुत्रो ऽसि यमस्य कारणः । अन्तर्को ॥ ५ ॥
ऽसि मृत्युरसि । तं त्वा स्वप्न तथा सं विद्य स नः स्वप्न दुष्वप्मात्या-
हि ॥ १ ॥ विद्य ते स्वप्न जनिचं निर्घृत्याः पुत्रो ऽसि यमस्य
कारणः । ०।० ॥ २ ॥ विद्य ते स्वप्न जनिचमभूत्याः पुत्रो ऽसि ०।०।०
॥ ३ ॥ विद्य ते स्वप्न जनिचं निर्भूत्याः पुत्रो ऽसि ०।०।० ॥ ४ ॥
विद्य ते स्वप्न जनिचं पराभूत्याः पुत्रो ऽसि ०।०।० ॥ ५ ॥ विद्य
ते स्वप्न जनिचं देवजामीनां पुत्रो ऽसि यमस्य कारणः । अन्तर्को
ऽसि मृत्युरसि । तं त्वा स्वप्न तथा सं विद्य स नः स्वप्न दुष्वप्मात्या-
हि ॥ ६ ॥

॥ ६ ॥ अजैष्माद्यासनामाद्याभूमानागसो वयम् ॥ १ ॥

उषो यस्मादुष्वभ्यादभैष्माप तदुछतु ॥ २ ॥

द्विषते तत्परा वह शपते तत्परा वह ॥ ३ ॥

यं द्विषो यश्च नो वेष्टि तस्मा एनन्नमयामः ॥ ४ ॥

उषा देवी वाचा संविदाना वाग्देव्युषसा संविदाना ॥ ५ ॥

उषस्पतिर्वाचस्पतिना संविदानो वाचस्पतिरुषस्पतिना संविदानः ॥ ६ ॥

तेऽमुष्मै परा वहन्वरायान्दुर्णोक्तः सदाच्चाः ॥ ७ ॥

कुम्भीका दूषीकाः पीयकान् ॥ ८ ॥

जायदुष्वभ्यं स्वप्नेदुष्वभ्यम् ॥ ९ ॥

अनागमिष्यतो वरानविज्ञेः संकल्पानमुच्या दुहः पाशान् ॥ १० ॥

तदमुष्मा अग्ने देवाः परा वहन्तु वधिर्यथासंविधुरो न साधुः ॥ ११ ॥

॥ ७ ॥ तेनैनं विध्याम्यभूत्यैनं विध्यामि निर्भूत्यैनं विध्यामि पराभूत्यैनं वि-

ध्यामि याह्वैनं विध्यामि तमसैनं विध्यामि ॥ १ ॥ देवानामेनं घोरैः

क्रूरैः प्रैषैरभिप्रेष्यामि ॥ २ ॥ वैश्वानरस्यैनं दंष्ट्रयोरपि दधामि ॥ ३ ॥

एवानेवाव सा गंरत् ॥ ४ ॥ योऽस्मान्वेष्टि तमात्मा वेष्टु यं वयं

द्विषमः स आत्मानं वेष्टु ॥ ५ ॥ निर्विषन्तं दिवो निः पृथिव्या नि-

रन्तरिक्षाद्भजाम ॥ ६ ॥ सुयामंश्चाक्षुष ॥ ७ ॥ इदमहमांमुषाय-

णेऽमुष्याः पुषे दुष्वभ्यं मृजे ॥ ८ ॥ यददोऽदो अभ्यगच्छं यद्दोषा

यत्पूर्वां रात्रिम् ॥ ९ ॥ यज्जायद्यात्सुप्तो यद्विवा यन्नक्तम् ॥ १० ॥

यदहरहरभिगच्छामि तस्मादेनमव दये ॥ ११ ॥ तं जहि तेन मन्दस्व

तस्य पृथीरपि शृणीहि ॥ १२ ॥ स मा जीवीत्तं प्राणो जहातु ॥ १३ ॥

॥ ८ ॥ जि॒तम॒स्माक॒मु॒न्नि॒जम॒स्माक॒मृ॒तम॒स्माकं॒ तेजो॒ ऽस्माकं॒ ब्र॒ह्मा॒स्माकं॒

स्व॒र॒स्माकं॒ य॒ज्ञो॒ऽस्माकं॒ प॒शवो॒ ऽस्माकं॒ प्र॒जा अ॒स्माकं॒ वी॒रा अ॒स्मा-

कम् । तस्मा॒द॒मुं निर्भ॑जामो ऽमु॒मामु॒षाय॒णम॒मुषाः॒ पु॒षम॒सौ यः ।

स या॒द्याः पा॒शान्मा मो॒चि । तस्ये॒दं वर्च॑स्तेजः प्रा॒णमायु॑र्नि वे॒ष्टया-
मी॒दमे॑नमधरा॒जं षा॑दयामि ॥ १ ॥

जि॒तम॑ । ० । स नि॒र्घ्न्याः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ २ ॥

जि॒तम॑ । ० । सो ऽभू॒त्याः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ३ ॥

जि॒तम॑ । ० । स नि॒र्भूत्याः॑ पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ४ ॥

जि॒तम॑ । ० । स परा॒भूत्याः॑ पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ५ ॥

जि॒तम॑ । ० । स दे॒वजामी॑नां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ६ ॥

जि॒तम॑ । ० । स बृ॒हस्प॑तेः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ७ ॥

जि॒तम॑ । ० । स प्र॒जाप॑तेः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ८ ॥

जि॒तम॑ । ० । स च॒रुषी॑णां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ९ ॥

जि॒तम॑ । ० । स आ॒र्वेया॑णां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १० ॥

जि॒तम॑ । ० । सो ऽङ्गि॒रसां॑ पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ ११ ॥

जि॒तम॑ । ० । स आ॒ङ्गिर॑सानां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १२ ॥

जि॒तम॑ । ० । सो ऽथ॒र्वणां॑ पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १३ ॥

जि॒तम॑ । ० । स आ॒थर्व॑णानां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १४ ॥

जि॒तम॑ । ० । स वन॒स्पती॑नां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १५ ॥

जि॒तम॑ । ० । स वान॒स्पत्या॑नां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १६ ॥

जि॒तम॑ । ० । स ऋ॒तूनां॑ पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १७ ॥

जि॒तम॑ । ० । स आ॒र्तवा॑नां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १८ ॥

जि॒तम॑ । ० । स मा॒सानां॑ पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ १९ ॥

जि॒तम॑ । ० । सो ऽर्ध॒मासा॑नां पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ २० ॥

जि॒तम॑ । ० । सो ऽहो॒रात्र॑योः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ २१ ॥

जि॒तम॑ । ० । सो ऽहोः॑ संय॒तोः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ २२ ॥

जि॒तम॑ । ० । स द्या॒वापृ॑थि॒व्योः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ २३ ॥

जि॒तम॑ । ० । स इ॒न्द्रा॒ग्न्योः पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ २४ ॥

जि॒तम॑ । ० । स मि॒त्राव॑रु॒णयोः॑ पा॒शान्मा मो॒चि । ० ॥ २५ ॥

जितम० । ० स राज्ञो वरुणस्य पाशान्मा मोचि । ० ॥ २६ ॥

जितमस्माकमुज्जिन्नमस्माकमृतमस्माकं तेजो ऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर-
स्माकं यज्ञोऽस्माकं पशवो ऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ।
तस्मादमुं निर्भजामो ऽमुमामुधायणममुधाः पुचमसौ यः । स मृत्योः
पट्वीशात्पाशान्मा मोचि । तस्येदं वर्चस्तेजः प्राणमायुर्नि वेष्टयामी-
दमेनमधराजं पादयामि ॥ २७ ॥

॥ ९ ॥ जितमस्माकमुज्जिन्नमस्माकमभ्यष्टां विश्वाः पृतना अरातीः ॥ १ ॥
तदगिराह तदु सोम आह पूषा मा धात्सुकृतस्य लोके ॥ २ ॥
अगन्म स्व५ः स्वरगन्म सं सूर्यस्य ज्योतिषागन्म ॥ ३ ॥
वस्योभूयाय वसुमान्यज्ञो वसु वंशिषीय वसुमान्भूयासं वसु मयि
धेहि ॥ ४ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ एकविंशः प्रपाठकः ॥

॥ षोडशं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

विषासहिं सहमानं सासहानं सहीयांसम् । ॥ १ ॥
 सहमानं सहोजितं स्वर्जितं गोजितं संधनाजितम् ।
 ईड्यं नाम ह इन्द्रमायुष्याभूयासम् ॥ १ ॥
 विषासहिं ०।०।० ह इन्द्रं प्रियो देवानां भूयासम् ॥ २ ॥
 विषासहिं ०।०।० ह इन्द्रं प्रियः प्रजानां भूयासम् ॥ ३ ॥
 विषासहिं ०।०।० ह इन्द्रं प्रियः पशूनां भूयासम् ॥ ४ ॥
 विषासहिं सहमानं सासहानं सहीयांसम् ।
 सहमानं सहोजितं स्वर्जितं गोजितं संधनाजितम् ।
 ईड्यं नाम ह इन्द्रं प्रियः समानानां भूयासम् ॥ ५ ॥
 उदित्युदिहि सूर्य वर्चसा माभ्युदिहि ।
 विषंश्च मखं रथ्यतु मा चाहं विषते रथम् ।
 तवेद्विष्णो बहुधा वीर्याणि ।
 त्वं नः पृणीहि पशुभिर्विश्वरूपैः सुधायां मा धेहि परमे व्योमन् ॥ ६ ॥
 उदित्युदिहि सूर्य वर्चसा माभ्युदिहि ।
 यांश्च पश्यामि यांश्च न तेषु मा सुमतिं कृधि । तवे० ॥ ७ ॥
 मा त्वा दभन्सलिले अप्स्व पनर्ये पाशिनं उपतिष्ठन्यच ।
 हित्वाशस्तिं दिवमा रुक्ष एतां स नो मृड सुमती तै स्याम । तवे० ॥ ८ ॥
 त्वं न इन्द्र महते सौभगायादम्बेभिः परि पाण्यक्षुभिः । तवे० ॥ ९ ॥

त्वं न इन्द्रोतिभिः शिवाभिः शंतमो भव ।

आरोहंस्त्रिदिवं दिवो गृणानः सोमपीतये प्रियधामा स्वस्तये ।

तवे० ॥ १० ॥ (१)

त्वमिन्द्रासि विश्वजित्सर्ववित्पुरुहूतस्त्वमिन्द्र ।

त्वमिन्द्रेमं सुहवं स्तोममेरयस्व स नो मृड मुमती ते स्याम । तवे० ॥ ११ ॥

अदव्यो दिवि पृथिव्यामुतासि न तं आपुर्महिमानमन्तरिक्षे ।

अदव्येन ब्रह्मणा वावृधानः स त्वं न इन्द्र दिवि षं छर्म यद्ध । तवे० ॥ १२ ॥

या तं इन्द्र तनूरप्सु या पृथिव्यां यान्तरप्सौ या तं इन्द्र पर्वमाने स्वर्विदि ।

ययेन्द्र तच्चाङ्गन्तरिक्षं व्यापिष्य तया न इन्द्र तच्चाङ्गशर्म यद्ध । तवे० ॥ १३ ॥

त्वमिन्द्र ब्रह्मणा वर्धयन्तः सचं नि षेदुर्ध्वयो नार्धमानाः । तवे० ॥ १४ ॥

त्वं तृतं त्वं पर्येषुत्सं सहस्रधारं विदथं स्वर्विदं । तवे० ॥ १५ ॥

त्वं रक्षसे प्रदिशश्चतस्रस्त्वं शोचिषा नभसी वि भासि ।

त्वमिमा विश्वा भुवनानु तिष्ठस ऋतस्य पन्थामन्त्रेषि विद्वान् । तवे० ॥ १६ ॥

पञ्चभिः पराङ् तपस्येकया वाङ् शस्त्रिमेभि सुदिने बार्धमानः । तवे० ॥ १७ ॥

त्वमिन्द्रस्त्वं महेन्द्रस्त्व लोकस्त्वं प्रजापतिः ।

तुभ्यं यज्ञो वि तायते तुभ्यं जुहति जुहंतः । तवे० ॥ १८ ॥

असन्ति सत्यतिष्ठितं सति भूतं प्रतिष्ठितम् ।

भूतं ह भव्य आहितं भव्यं भूते प्रतिष्ठितम् ।

तवेद्विष्णो बहुधा वीर्याणि ।

त्वं नः पृणीहि पशुभिर्विश्वरूपैः सुधायां मा धेहि परमे व्योमन् ॥ १९ ॥

शुक्रो ऽसि भ्राजो ऽसि । स यथा त्वं भ्राजता भ्राजो ऽस्येवाहं भ्राजता
भ्राज्यासम् ॥ २० ॥ (२)

रुचिरसि रोचो ऽसि । स यथा त्वं रुच्या रोचो ऽस्येवाहं पशुभिश्च
ब्राह्मणवर्चसेन च रुचिषीय ॥ २१ ॥

उद्यते नम उदायते नम उदिताय नमः । विराजे नमः स्वराजे नमः
सखाजे नमः ॥ २२ ॥

अस्तंयते नमो ऽस्तमेष्यते नमो ऽस्तमिताय नमः । विराजे नमः
स्वराजे नमः सभाजे नमः ॥ २३ ॥

उदगादयमादित्यो विश्वेन तपसा सह ।

सपत्नान्मह्यं रन्धयन्मा चाहं द्विषते रधम् ।

तवेद्विष्णो बहुधा वीर्याणि ।

त्वं नः पृणीहि पशुभिर्विश्वरूपैः सुधायां मा धेहि परमे व्योमन् ॥ २४ ॥

आदित्य नावमारुक्षः शतारिचां स्वस्त्यै ।

अहर्मात्यपीपरो रात्रिं सचाति पारय ॥ २५ ॥

सूर्य नावमारुक्षः शतारिचां स्वस्त्यै ।

रात्रिं मात्यपीपरो ऽहः सचाति पारय ॥ २६ ॥

प्रजापतेरावृतो ब्रह्मणा वर्मणाहं कश्यपस्य ज्योतिषा वर्चसा च ।

जरदष्टिः कृतवीर्यो विहायाः सहस्रायुः सुकृतश्चरेयम् ॥ २७ ॥

परीवृतो ब्रह्मणा वर्मणाहं कश्यपस्य ज्योतिषा वर्चसा च ।

मा मा प्रापन्निषवो दैव्या या मा मानुषीरवसृष्टा वधाय ॥ २८ ॥

ऋतेन गुप्तेन ऋतुभिश्च सर्वैर्भूतेन गुप्ते भव्येन चाहम् ।

मा मा प्रापत्पाप्मा मोत मृत्युरन्तर्दधे ऽहं संलिलेन वाचः ॥ २९ ॥

अग्निर्मा गोप्ता परि पातु विश्वत उद्यन्तसूर्यो नुदतां मृत्युपाशान् ।

व्युद्धन्तीरुषसः पर्वता ध्रुवाः सहस्रं प्राणा मय्या यतन्ताम् ॥ ३० ॥ (३)

॥ द्वाविंशः प्रपाठकः ॥

॥ सप्तदशं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥ ओ चित्सखायं सखा ववृत्या तिरः पुरु चिदर्णव जगन्वान ।
 पितुर्नेपातमा दधीत वेधा अधि क्षमि प्रतरं दीर्घानः ॥ १ ॥
 न ते सखा सख्यं वष्ट्येतत्सलक्ष्मा यद्विषुरुपा भवति ।
 महस्युपासो असुरस्य वीरा दिवो धर्तार उर्विया परि स्थन ॥ २ ॥
 उशन्ति घा ते अमृतास एतदेकस्य चित्यजसं मर्त्यस्य ।
 नि ते मनो मनसि धाम्यसे जन्तुः पतिस्तच्चमा विविश्याः ॥ ३ ॥
 न यत्पुरा चकृमा कच्च नूनमृतं वदन्तो अनृतं रपेम ।
 गन्धर्वो अप्सवर्षा च योषा सा नौ नाभिः परमं जामि तन्नौ ॥ ४ ॥
 गर्भे नु नौ जनिता दंपती कर्देवस्त्वष्टा सविता विश्वरूपः ।
 नकिरस्य प्र मिनन्ति व्रतानि वेद नावस्य पृथिवी उत ह्यौः ॥ ५ ॥
 को अद्य युङ्क्ते धुरि गा ऋतस्य शिमीवतो भामिनो दुर्हणायून ।
 आसन्निषून्हत्स्वसो मयोभून्त्य एषां भृत्यामृणधत्स जीवात् ॥ ६ ॥
 को अस्य वेद प्रथमस्याहः क ई ददर्श क इह प्र वोचत् ।
 बृहन्मिषस्य वरुणस्य धाम कदु ब्रव आहनो वीच्या नृन् ॥ ७ ॥
 यमस्य मा यम्यं काम आगन्तमाने योनौ सहशेय्याय ।
 जायेव पत्ये तन्न रिरिच्यां वि चिद्वृहेव रथ्येव चक्रा ॥ ८ ॥
 न तिष्ठन्ति न नि मिषन्त्येते देवानां स्पश इह ये चरन्ति ।
 अन्येन मदाहनो याहि तूयं तेन वि बृह रथ्येव चक्रा ॥ ९ ॥

राशीभिरस्मा अहभिर्देशस्येत्यस्य चक्षुर्मुहुरुन्मिमीयात् ।
 दिवा पृथिव्या मिथुना सबन्धू यमीर्यमस्य विवृहादजामि ॥ १० ॥ (१)
 आ घा ता गङ्गानुत्तरा युगानि यच्च जामयः कृण्वन्नजामि ।
 उप बर्बहि वृषभाय बाहुमन्यमिच्छस्व सुभगे पतिं मत् ॥ ११ ॥
 किं भ्रातासद्यदनाथं भवति किमु स्वसा यन्निर्घृतिर्निगङ्गात् ।
 काममूता बह्वेऽतद्रूपामि तच्चा मे तच्चैवं सं पिपृग्धि ॥ १२ ॥
 न ते नाथं यम्यचाहमस्मि न ते तनूं तच्चाऽं सं पपृचाम् ।
 अन्येन मत्प्रमुदः कल्पयस्व न ते भ्राता सुभगे वक्ष्येतत् ॥ १३ ॥
 न वा उ ते तनूं तच्चाऽं सं पपृच्यां पापमाहुर्धुः स्वसारं निगङ्गात् ।
 असंयदेतन्मनसो हृदो मे भ्राता स्वसुः शयने यङ्गयीय ॥ १४ ॥
 बतो बंतासि यम नैव ते मनो हृदयं चाविदाम् ।
 अन्या किल त्वां कक्ष्येव युक्तं परि ध्वजातै लिबुजेव वृक्षम् ॥ १५ ॥
 अन्य ऊ षु यम्यन्य उ त्वां परि ध्वजातै लिबुजेव वृक्षम् ।
 तस्य वा त्वं मन इच्छा स वा तवाधा कृणुष्व संविदं सुभद्राम् ॥ १६ ॥
 चीणि छन्दांसि कवयो वि येतिरे पुरुषं दर्शतं विश्वचक्षणम् ।
 आपो वाता ओषधयस्तान्येकस्मिन्भुवनं आपितानि ॥ १७ ॥
 वृषा वृषो दुदुहे दोहसा दिवः पर्यासि यद्गो अदितेरदाभ्यः ।
 विश्वं स वेदं वरुणो यथा धिया स यज्ञियो यजति यज्ञियोऽच्युतून् ॥ १८ ॥
 रपन्नन्धवीर्या च योषणा नदस्य नादे परि पातु नो मनः ।
 इष्टस्य मध्ये अदितिर्नि धातु नो भ्राता नो ज्येष्ठः प्रथमो वि वोचति ॥ १९ ॥
 सो चिन्नु भद्रा क्षुमती यशस्वत्युषा उवास मनवे स्वर्वती ।
 यदीमुशन्तमुशतामनु क्रतुममिं होतारं विदधाय जीजनन् ॥ २० ॥ (२)
 अध त्वं द्रुप्सं विष्वं विचक्षणं विराभरदिषिरः श्येनो अध्वरे ।
 यदी विशो वृणते दस्ममार्था अमिं होतारमध धीरजायत ॥ २१ ॥
 सदासि रणो यवसेव पुष्यते होचाभिरमे मनुषः स्वध्वरः ।
 विप्रस्य वा यङ्गश्मान उक्थ्योऽं वाजं ससर्वा उपयासि भूरिभिः ॥ २२ ॥

उदीरय पितरा जार आ भगमियक्षति हर्यतो हस्त इष्यति ।

विवक्षि वहिः स्वपस्यते मस्सस्तविष्यते असुरो वेपते मती ॥ २३ ॥

यस्ते अये सुमतिं मर्तो अस्थत्सहसः सूनो अति स प्र शृण्वे ।

इषं दधानो वहमानो अश्वैरा स द्युमो अमवान्भूषति द्यून ॥ २४ ॥

श्रुधी नो अये सदने सधस्थे युद्धा रथममृतस्य द्रवित्नुम ।

आ नो वह रोदसी देवपुत्रे माकिर्देवानामप भूरिह स्याः ॥ २५ ॥

यदय एषा समितिर्भवाति देवी देवेषु यजता यजत्र ।

रत्ना च यद्विभजासि स्वधावो भागं नो अत्र वसुमन्तं वीतात् ॥ २६ ॥

अन्नमिरुषसामयमस्थदन्वहानि प्रथमो जातवेदाः ।

अनु सूर्य उषसो अनु रम्मीननु द्यावापृथिवी आ विवेश ॥ २७ ॥

प्रत्यमिरुषसामयमस्थप्रत्यहानि प्रथमो जातवेदाः ।

प्रति सूर्यस्य पुरुधा च रम्मीन्रति द्यावापृथिवी आ ततान ॥ २८ ॥

द्यावा ह क्षामा प्रथमे ऋतेनाभिश्चावे भवतः सत्यवाचा ।

देवो यन्मर्तान्यजथाय कृण्वन्सीदङ्घोता प्रत्यङ् स्वमसुं यन् ॥ २९ ॥

देवो देवान्यभिर्भूर्ऋतेन वहानो हव्यं प्रथमश्चिकित्वान् ।

धूमकेतुः समिधा भाञ्जजीको मन्द्रो होता नित्यो वाचा यजीयान् ॥ ३० ॥ (३)

अर्चामि वां वर्धायापो घृतक्षू द्यावाभूमी शृणुतं रोदसी मे ।

अहा यद्देवा असुनीतिमायन्मध्वा नो अत्र पितरा शिशीताम् ॥ ३१ ॥

स्वावृग्देवस्यामृतं यदी गोरतो जातासो धारयन्त उर्वी ।

विश्वे देवा अनु तस्ते यजुर्गुदेहे यदेनी दिव्यं घृतं वाः ॥ ३२ ॥

किं स्विन्नो राजा जगृहे कदस्याति व्रतं चकृमा को वि वेद ।

मिचश्चिद्धि षा जुहुराणो देवां ह्योको न यातामपि वाजो अस्ति ॥ ३३ ॥

दुर्मन्वचामृतस्य नाम सलक्ष्मा यद्विषुरुपा भवाति ।

यमस्य यो मनवते सुमन्वये तमृष्व पात्यप्रयुञ्जन् ॥ ३४ ॥

यस्मिन्देवा विदधे मादयन्ते विवस्वतः सदने धारयन्ते ।

सूर्ये ज्योतिरदधुर्मास्य ऋक्ष्यरि द्योतनिं चरतो अजस्रा ॥ ३५ ॥

यस्मिन्देवा मन्मनि संचरन्त्यपीच्छे३ न वयमस्य विद्म ।

मिचो नो अचादितिरनागान्सविता देवो वरुणाय वोचत् ॥ ३६ ॥

सखाय आ शिषामहे ब्रह्मेन्द्राय वज्रिणे ।

स्तुष ऊ षु नृत्तमाय धृष्णवे ॥ ३७ ॥

शवसा ह्यसि श्रितो वृचहत्येन वृचहा ।

मधैर्मघोनो अति शूर दाशसि ॥ ३८ ॥

स्तेगो न क्षामत्येषि पृथिवीं मही नो वाता इह वान्तु भूमौ ।

मिचो नो अच वरुणो युज्यमानो अमिर्वने न व्यसृष्ट शोकम् ॥ ३९ ॥

स्तुहि श्रुतं गतेसदं जनानां राजानं भीममुपहन्तुमुग्रम् ।

मृडा जरिचे रुद्र स्तवानो अन्यमस्मत्ते नि वपन्तु सेन्यम् ॥ ४० ॥ (४)

सरस्वतीं देवयन्तो हवन्ते सरस्वतीमध्वरे तायमाने ।

सरस्वतीं सुकृतो हवन्ते सरस्वती दाशुषे वार्यं दात ॥ ४१ ॥

सरस्वतीं पितरो हवन्ते दक्षिणा यज्ञमभिनक्षमाणाः ।

आसद्यास्मिन्नहिषि मादयध्वमनमीवा इष आ धेह्यस्मे ॥ ४२ ॥

सरस्वति या सरथं ययाथोकथैः स्वधाभिर्देवि पितृभिर्मदन्ती ।

सहस्रार्धमिडो अच भागं रायस्पोषं यजमानाय धेहि ॥ ४३ ॥

उदीरतामवर उत्परास उन्मध्यमाः पितरः सोम्यासः ।

असुं य इयुरवृका ऋतज्ञास्ते नो ऽवन्तु पितरो हवेषु ॥ ४४ ॥

आहं पितृन्सुविदत्राँ अवित्ति नपातं च विक्रमणं च विष्णोः ।

बर्हिषदो ये स्वधया सुतस्य भजन्त पितृस्त इहागमिष्टाः ॥ ४५ ॥

इदं पितृभ्यो नमो अस्त्वद्य ये पूर्वासो ये अपरास इयुः ।

ये पार्थिवे रजस्या निषत्ता ये वा नूनं सुवृजनासु दिक्षु ॥ ४६ ॥

मातली कथैर्यमो अङ्गिरोभिर्वृहस्पतिर्ऋक्भिर्वावृधानः ।

यांश्च देवा वावृधुर्ये च देवांस्ते नो ऽवन्तु पितरो हवेषु ॥ ४७ ॥

स्वादुः किलायं मधुमाँ उतायं तीव्रः किलायं रसवाँ उतायम् ।

उतो च१स्य पपिवांसमिन्द्रं न कश्चन सहत आहवेषु ॥ ४८ ॥

परेयिवांसं प्रवतो महीरिति बहुभ्यः पन्थामनुपस्पशानम् ।
 वैवस्वतं संगमनं जनानां यमं राजानं हविषा सपर्यत ॥ ४९ ॥
 यमो नो गातुं प्रथमो विवेद नैषा गभूतिरपभर्तवा उ ।
 यत्रा नः पूर्वे पितरः परेता एना जज्ञानाः पथ्याऽ अनु स्वाः ॥ ५० ॥ (५)
 बर्हिषदः पितर ऊत्यर्वागिमा वो हव्या चकृमा जुषध्वम् ।
 त आ गतावसा शंतमेनाधा नः शं योररपो दधात ॥ ५१ ॥
 आच्या जानु दक्षिणतो निषद्येदं नो हविरभि गृणन्तु विश्वे ।
 मा हिंसिष्ट पितरः केन चिन्नो यद् आगः पुरुषता कराम ॥ ५२ ॥
 त्वष्टा दुहित्रे वहतुं कृणोति तेनेदं विश्वं भुवनं समेति ।
 यमस्य माता पर्युष्यमाना महो जाया विवस्वतो ननाश ॥ ५३ ॥
 प्रेहि प्रेहि पथिभिः पूर्याणैर्येना ते पूर्वे पितरः परेताः ।
 उभा राजानौ स्वधया मदनौ यमं पण्यासि वरुणं च देवम् ॥ ५४ ॥
 अपेत वीत वि च सर्पतातो ऽस्मा एतं पितरो लोकमक्रन् ।
 अहोभिरङ्गिरक्तुभिर्व्यक्तं यमो ददान्यवसानमस्मै ॥ ५५ ॥

उशनस्त्वेधीमद्युशन्तः समिधीमहि ।

उशन्नुशत आ वह पितृन्हविषे अक्षवे ॥ ५६ ॥

द्युमन्तस्त्वेधीमहि द्युमन्तः समिधीमहि ।

द्युमान्द्युमन्त आ वह पितृन्हविषे अक्षवे ॥ ५७ ॥

अङ्गिरसो नः पितरो नवग्वा अथर्वाणो भृगवः सोम्यासः ।

तेषां वयं सुमतौ यज्ञियानामपि भद्रे सौमनसे स्याम ॥ ५८ ॥

अङ्गिरोभिर्यज्ञियैरा गहीह यमं वैरूपैरिह मादयस्व ।

विवस्वन्तं हुवे यः पिता ते ऽस्मिन्नर्हिषा निषद्य ॥ ५९ ॥

इमं यम प्रस्तरमा हि रोहाङ्गिरोभिः पितृभिः संविदानः ।

आ त्वा मन्त्राः कविशस्ता वहन्तेना राजन्हविषो मादयस्व ॥ ६० ॥

इत एत उदारुहन्दिवस्पृष्टान्यारुहन् ।

प्र भूर्जयो यथा पथा द्यामङ्गिरसो ययुः ॥ ६१ ॥ (६)

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

॥ २ ॥

यमाय सोमः पवते यमाय क्रियते हविः ।

यमं ह यज्ञो गच्छत्यपि दूतो अरकृतः ॥ १ ॥

यमाय मधुमत्तमं जुहोता प्र च तिष्ठत ।

इदं नम ऋषिभ्यः पूर्वजेभ्यः पूर्वैभ्यः पथिकृद्भ्यः ॥ २ ॥

यमाय घृतवत्पयो राज्ञे हविर्जुहोतन ।

स नो जीवेष्वा यमे दीर्घमायुः प्र जीवसे ॥ ३ ॥

मैनमये वि देहो माभि शूशुचो मास्य त्वचं चिक्षिपो मा शरीरम् ।

शृतं यदा कसि जातवेदो ऽथेममेनं प्र हिणुतात्पितृरूपं ॥ ४ ॥

यदा शृतं कृण्वो जातवेदो ऽथेममेनं परि दत्तात्पितृभ्यः ।

यदो गच्छात्यसुनीतिमेतामथ देवानां वशनीर्भवाति ॥ ५ ॥

चिकदुकेभिः पवते षडुर्वैरिकमिबृहत् ।

चिष्टुब्बायची छन्दासि सर्वा ता यम आर्पिता ॥ ६ ॥

सूर्यं चक्षुषा गच्छ वातमात्मना दिवं च गच्छ पृथिवीं च धर्मभिः ।

अपो वा गच्छ यदि तच ते हितमोषधीषु प्रति तिष्ठा शरीरिः ॥ ७ ॥

अजो भागस्तपस्तं तपस्व तं ते शोचिस्तपतु तं ते अर्चिः ।

यास्ते शिवास्तच्चो जातवेदस्ताभिर्वहेनं सुकृतामु लोकम् ॥ ८ ॥

यास्ते शोचयो रंहयो जातवेदो याभिरापृणासि दिवमन्तरिक्षम् ।

अजं यन्तमनु ताः समृण्वतामथेतराभिः शिवतमाभिः शिवं कृधि ॥ ९ ॥

अव सृज पुनरमे पितृभ्यो यस्त आहुतश्चरति स्वधावान् ।

आयुर्वसान उप यातु शेषः सं गच्छतां तच्चा सुवर्चाः ॥ १० ॥ (१)

अति द्रव श्वानौ सारमेयौ चतुरक्षौ श्वलौ साधुना पथा ।

अथा पितृन्सुविदवाँ अपीहि यमेन ये संधमादं मदन्ति ॥ ११ ॥

यौ ते श्वानौ यम रक्षितारौ चतुरक्षौ पथिषदी नृचक्षसा ।

ताभ्यां राजन्परि धेह्येन स्वस्त्यस्मा अनमीवं च धेहि ॥ १२ ॥

उरूणसावसुतृपावुदुबलौ यमस्य दूतौ चरतो जनाँ अन् ।

तावस्मभ्यं हश्ये सूर्याय पुनर्दातामसुमद्येह भद्रम् ॥ १३ ॥

अथर्ववेद

४३

सोम एकैभ्यः पवते घृतमेक उपासते ।
 येभ्यो मधु प्रधावधि तांश्चिदेवापि गच्छतात् ॥ १४ ॥
 ये चित्पूर्वं ऋतसाता ऋतजाता ऋतावृधः ।
 ऋषीन्तपस्वतो यम तपोजो अपि गच्छतात् ॥ १५ ॥
 तपसा ये अनाधृथास्तपसा ये स्वर्ययुः ।
 तपो ये चक्रिरे महस्तांश्चिदेवापि गच्छतात् ॥ १६ ॥
 ये युधन्ते प्रधनेषु शूरासो ये तनूत्यजः ।
 ये वा सहस्रदक्षिणास्तांश्चिदेवापि गच्छतात् ॥ १७ ॥
 सहस्रलीथाः कवयो ये गोपायन्ति सूर्यम् ।
 ऋषीन्तपस्वतो यम तपोजो अपि गच्छतात् ॥ १८ ॥
 स्योनासै भव पृथिव्यनृक्षरा निवेशनी । यद्यासै शर्म सप्रथाः ॥ १९ ॥
 असंबाधे पृथिव्या उरौ लोके नि धीयस्व ।
 स्वधा याश्चकृषे जीवस्तास्ते सन्तु मधुश्रुतः ॥ २० ॥ (८)
 हयामि ते मनसा मन इहेमाङ्गृहो उप जुजुषाण एहि ।
 सं गच्छस्व पितृभिः सं यमेन स्योनास्त्वा वाता उप वान्तु शग्माः ॥ २१ ॥
 उच्चा वहन्तु मरुत उदवाहा उदप्रुतः ।
 अजेन कृण्वन्तः शीतं वर्षेणोक्षन्तु बालिति ॥ २२ ॥
 उदहमायुरायुषे क्रत्वे दक्षाय जीवसे ।
 स्वान्गच्छतु ते मनो ऽधा पितृरूपं द्रव ॥ २३ ॥
 मा ते मनो मासोर्माङ्गानां मा रसस्य ते ।
 मा ते हास्त त्वयः किं चनेह ॥ २४ ॥
 मा त्वा वृक्षः सं बाधिष्ट मा देवी पृथिवी मही ।
 लोकं पितृषु विविधस्व यमराजसु ॥ २५ ॥
 यत्ते अङ्गमतिहितं पराचैरपानः प्राणो य उ वाते परेतः ।
 तत्ते संगत्य पितरः सनीडा घासाङ्गासं पुनरा वैश्यन्तु ॥ २६ ॥
 अपेमं जीवा अरुधङ्गृहेभ्यस्तं निर्वहत परि यामादितः ।

मृत्युर्यमस्यासीद्भूतः प्रचेता असून्पितृभ्यो गमयां चकार ॥ २७ ॥
 ये दस्यवः पितृषु प्रविष्टा ज्ञातिमुखा अहुतादश्चरन्ति ।
 परापुरो निपुरो ये भरन्यमिष्टानस्मात्प्र धमाति यज्ञात् ॥ २८ ॥
 स विशन्विह पितरः स्वा नः स्योनं कृण्वन्तः प्रतिरन्त आयुः ।
 तेभ्यः शकेम हविषा नक्षमाणा ज्योग्जीवन्तः शरदः पुरुचीः ॥ २९ ॥

यां ते धेनुं निपृणामि यमु ते क्षीर ओदनम् ।

तेना जनस्यासो भर्ता यो ऽचासदजीवनः ॥ ३० ॥ (९)

अश्ववर्ती प्र तर या सुशेवाक्षीकं वा प्रतरं नवीयः ।
 यस्त्वा जघान बध्यः सो अस्तु मा सो अन्यद्विदत भागधेयम् ॥ ३१ ॥
 यमः परो ऽवरो विवस्वान्ततः परं नाति पश्यामि किं चन ।
 यमे अश्वरो अधि मे निविष्टो भुवो विवस्वानच्चाततान ॥ ३२ ॥
 अपागूहन्नमृतां मर्त्येभ्यः कृत्वा सर्वणामदधुर्विवस्वते ।
 उताश्विनावभरद्यत्तदासीदजहादु द्वा मिथुना संरण्यूः ॥ ३३ ॥

ये निखाता ये परोप्रा ये दग्धा ये चोद्धिताः ।

सर्वास्तानम आ वह पितृन्हविषे अक्षवे ॥ ३४ ॥

ये अमिदग्धा ये अनमिदग्धा मध्ये दिवः स्वधया मादयन्ते ।
 त्वं ताबेत्य यदि ते जातवेदः स्वधया यज्ञं स्वधितिं जुषन्ताम् ॥ ३५ ॥
 शं तप माति तपो अये मा तबं१ तपः ।

वनेषु शुष्मो अस्तु ते पृथिव्यामस्तु यद्धरः ॥ ३६ ॥

ददाम्यस्मा अवसानमेतद्य एष आगन्मम चेदभूदिह ।
 यमश्चिकित्वात्रत्येतदाह ममैष राय उप तिष्ठतामिह ॥ ३७ ॥
 इमां माचां मिमीमहे यथापरं न मासति । शते शरत्सु नो पुरा ॥ ३८ ॥
 प्रेमां माचां ० । ० ॥ ३९ ॥

अपेमां माचां ० । ० ॥ ४० ॥ (१०)

वी३मां माचां ० । ० ॥ ४१ ॥

निरिमां माचां ० । ० ॥ ४२ ॥

उदिमां माचां ० । ० ॥ ४३ ॥

समिमां माचां मिमीमहे यथापरं न मासतै । शते शरत्सु नो पुरा ॥ ४४ ॥

अमासि माचां स्वरगामायुष्मान्भूयासम् ।

यथापरं न मासतै शते शरत्सु नो पुरा ॥ ४५ ॥

प्राणो अपानो ध्यान आयुश्चक्षुर्दृश्ये सूर्याय ।

अपरिपरेण यथा यमराज्ञः पितृगच्छ ॥ ४६ ॥

ये अयवः शशमानाः परेयुर्हित्वा द्वेषांस्यनपत्यवन्तः ।

ते द्यामुदित्याविदन्त लोकं नाकस्य पृष्ठे अधि दीध्यानाः ॥ ४७ ॥

उद्वृत्ती द्यौरवमा पीलुमतीति मध्यमा ।

तृतीया ह प्रद्यौरिति यस्यां पितर आसन्ते ॥ ४८ ॥

ये नः पितुः पितरो ये पितामहा य आविविशुर्वृक्षन्तरिक्षम् ।

य आक्षियन्ति पृथिवीमुत द्यां तेभ्यः पितृभ्यो नमसा विधेम ॥ ४९ ॥

इदमिद्धा उ नापरं दिवि पश्यसि सूर्यम् ।

माता पुत्रं यथा सिचाभ्येनं भूम ऊर्णुहि ॥ ५० ॥ (११)

इदमिद्धा उ नापरं जरस्यन्यदितो ऽपरम् ।

जाया पतिमिव वाससाभ्येनं भूम ऊर्णुहि ॥ ५१ ॥

अभि त्वोर्णोमि पृथिव्या मातुर्वस्त्रेण भद्रया ।

जीवेषु भद्रं तन्मयि स्वधा पितृषु सा त्वयि ॥ ५२ ॥

असीषोमा पथिकृता स्योनं देवेभ्यो रत्नं दधयुर्वि लोकम् ।

उप प्रेषतं पूषणं यो वहान्यजयानैः पथिभिस्तत्र गच्छतम् ॥ ५३ ॥

पूषा त्वेत्तच्छावयतु प्र विद्वाननष्टपशुर्भुवनस्य गोपाः ।

स त्वैतेभ्यः परि ददत्पितृभ्यो अग्निर्देवेभ्यः सुविदचियेभ्यः ॥ ५४ ॥

आयुर्विश्वायुः परि पातु त्वा पूषा त्वा पातु प्रपथे पुरस्तात् ।

यचासते सुकृतो यच्च त इयुस्तच्च त्वा देवः सविता दधातु ॥ ५५ ॥

इमौ युनज्मि ते वही असुनीताय वोढवे ।

ताभ्यां यमस्य सादनं समितीश्चाव गच्छतात् ॥ ५६ ॥

एतस्त्वा वासः प्रथमं चागन्पेतदूहं यदिहाबिभः पुरा ।
 इष्टापूर्तमनुसंक्राम विद्यान्यच ते दत्तं बहुधा विबन्धुषु ॥ ५७ ॥
 अमेवर्म परि गोभिर्ब्ययस्व सं प्रोर्णुष्व मेदसा पीवसा च ।
 नेस्वा धृणुर्हरसा जर्हषाणो दधृग्विधक्षन्परीक्षयातै ॥ ५८ ॥
 दण्डं हस्तादाददानो गतासोः सह श्रोत्रेण वर्चसा बलेन ।
 अथैव त्वमिह वयं सुवीरा विश्वा मृधो अभिमातीर्जयेम ॥ ५९ ॥
 धनुर्हस्तादाददानो मृतस्य सह श्रोत्रेण वर्चसा बलेन ।
 समागृभाय वसु भूरि पुष्टमवाङ् त्वमेष्टुपं जीवलोकम् ॥ ६० ॥ (१२)

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥ अथस्त्रिंशः प्रपाठकः ॥

इयं नारी पतिलोकं वृणाना नि पद्यत उप त्वा मर्त्यं प्रेतम् । ॥ ३ ॥
 धर्मं पुराणमनुपालयन्ती तस्यै प्रजां द्रविणं चेह धेहि ॥ १ ॥
 उदीर्ष्व नार्येभि जीवलोकं गतासुमेतमुपं शेष एहि ।
 हस्तयाभस्य दधिषोस्तवेदं पत्युर्जनित्वमभि सं बभूष ॥ २ ॥
 अपश्यं युवतिं नीयमानां जीवामृतेभ्यः परिणीयमानाम् ।
 अन्येन यत्तमसा प्रावृतासीत्प्राक्तो अपाचीमनयं तदेनाम् ॥ ३ ॥
 प्रजानत्यग्रे जीवलोकं देवानां पन्थामनुसंचरन्ती ।
 अयं ते गोपतिस्तं जुषस्व स्वर्गं लोकमधि रोहयैनम् ॥ ४ ॥
 उप द्यामुपं वेतसमवत्तरो नदीनाम् । अये पित्तमपामसि ॥ ५ ॥
 यं त्वमये समदहस्तमु निर्वापया पुनः ।
 क्वाक्षूरचं रोहतु शाण्डदूर्वा व्यल्कशा ॥ ६ ॥
 इदं त एकं पर ऊं त एकं तृतीयेन ज्योतिषा सं विशस्व ।
 संवेशने तच्चाङ् चार्हरेधि प्रियो देवानां परमे सधस्ये ॥ ७ ॥
 उत्तिष्ठ प्रेहि प्र द्रवीकः कृणुष्व सलिले सधस्ये ।
 तच्च त्वं पितृभिः संविदानः सं सोमेन मदस्व सं स्वधाभिः ॥ ८ ॥

प्र च्यवस्व तन्वं५ सं भस्व मा ते गात्रा वि हायि मो शरीरम् ।
 मनो निविष्टमनुसंविशस्व यच्च भूमेर्जुषसे तच्च गच्छ ॥ ९ ॥
 वर्चसा मां पितरः सोम्यासो अञ्जन्तु देवा मधुना घृतेन ।
 चक्षुषे मा प्रतरं तारयन्तो जरसे मा जरदृष्टिं वर्धन्तु ॥ १० ॥ (१३)
 वर्चसा मां समनक्कपिर्मेधां मे विष्णुर्न्येनक्कासन् ।
 रयिं मे विश्वे नि यञ्जन्तु देवाः स्योना मापः पवनैः पुनन्तु ॥ ११ ॥
 मित्रावरुणा परि मामधातामादित्या मा स्वरवो वर्धयन्तु ।
 वर्चो म इन्द्रो न्यनक्तु हस्तयोर्जरदृष्टिं मा सविता कृणोतु ॥ १२ ॥
 यो ममारं प्रथमो मर्यानां यः प्रेयाय प्रथमो लोकमेतम् ।
 वैवस्वतं संगमनं जनानां यमं राजानं हविषा सपर्यत ॥ १३ ॥
 परा यात पितर आ च यातायं वो यज्ञो मधुना समक्तः ।
 दत्तो अस्मभ्यं द्रविणेह भद्रं रयिं च नः सर्ववीरं दधात ॥ १४ ॥
 कण्वः कक्षीवान्युरुमीढो अगस्त्यः श्यावाश्वः सोम्यैर्वर्चनानाः ।
 विश्वामित्रो ऽयं जमदग्निरचिरवन्तु नः कश्यपो वामदेवः ॥ १५ ॥
 विश्वामित्र जमदग्ने वसिष्ठ भरद्वाज गोतम वामदेव ।
 शर्दिर्नो अचिरयभीक्ष्मोभिः सुसंशासः पितरो मृडता नः ॥ १६ ॥
 कस्ये मृजाना अति यन्ति रिप्रमायुर्दधानाः प्रतरं नवीयः ।
 आप्यायमानाः प्रजया धनेनाध स्याम सुभयो गृहेषु ॥ १७ ॥
 अञ्जते व्यञ्जते समञ्जते क्रतुं रिहन्ति मधुनाभ्यञ्जते ।
 सिन्धोरुद्धासे पतयन्तमुक्षुणं हिरण्यपावाः पशुमासु गृह्णते ॥ १८ ॥
 यद्वो मुद्रं पितरः सोम्यं च तेनो सचध्वं स्वयंशसो हि भूतम् ।
 ते अर्वाणः कवय आ शृणोत सुविदवा विदधे हूयमानाः ॥ १९ ॥
 ये अचयो अङ्गिरसो नवग्वा इष्टावन्तो रातिषाचो दधानाः ।
 दक्षिणावन्तः सुकृतो य उ स्यासद्यास्मिन्नर्हिषि मादयध्वम् ॥ २० ॥ (१४)
 अधा यथा नः पितरः परासः प्रत्नासो अग्र चतुर्माशशानाः ।
 शुचीदयन्दीध्यत उक्थशासः क्षामा भिन्दन्तो अरुणीरपं व्रन् ॥ २१ ॥

सु॒क॒र्मा॒णः सु॒रु॒चो दे॒व॒य॒न्तो अ॒यो न दे॒वा ज॒नि॒मा ध॒म॒न्तः ।
 शु॒च॒न्तो अ॒ग्निं वा॒वृ॒धन्त॒ इन्द्र॒मु॒र्वी ग॒र्वा परि॒षदं नो अ॒क्रन् ॥ २२ ॥
 आ यू॒थेव क्षु॒म॒ति प॒श्वो अ॒ख्य॒हे॒वानां ज॒नि॒मान्यु॒य ।
 म॒र्तास॒श्चिदु॒र्वशी॒रकृ॒प्र॒च॒धे चि॒द॒र्य उ॒पर॒स्यायोः ॥ २३ ॥
 अ॒क॒र्म ते स्व॒प॒सो अ॒भूम॒ च॒त॒म॒व॒स॒न्नु॒षसो वि॒भा॒तीः ।
 वि॒श्वं त॒द्भ॒द्रं यद॒व॒न्ति दे॒वा बृ॒ह॒व॒दे॒म वि॒दथे सु॒वी॒राः ॥ २४ ॥
 इन्द्रो॑ मा म॒रु॒त्वान्ना॒च्या दि॒शः पा॒तु बा॒हु॒च्युता पृथि॒वी द्यामि॒वो॒परि॑ ।
 लो॒क॒कृ॒तः प॒थि॒कृ॒तो य॒जाम॒हे ये दे॒वानां हु॒त॒भा॒गा इ॒ह स्य ॥ २५ ॥
 धा॒ता मा नि॒र्ऋ॒त्या दक्षि॒णाया दि॒शः पा॒तु बा॒हु॒ ० । ० ॥ २६ ॥
 अ॒दि॒ति॒र्मादि॒त्यैः प्र॒ती॒च्या दि॒शः पा॒तु बा॒हु॒ ० । ० ॥ २७ ॥
 सो॒मो मा वि॒श्वैर्दे॒वैरु॒दी॒च्या दि॒शः पा॒तु बा॒हु॒ ० । ० ॥ २८ ॥
 ध॒र्ता ह त्वा ध॒रु॒णो धा॒रया॒ता ऊ॒र्ध्वं भा॒नुं स॒वि॒ता द्यामि॒वो॒परि॑ ।
 लो॒क॒कृ॒तः ० ॥ २९ ॥
 प्रा॒च्यां त्वा दि॒शि पु॒रा सं॒वृ॒तः स्व॒धाया॒मा द॒धामि बा॒हु॒ ० । ० ॥ ३० ॥ (१५)
 दक्षि॒णायां त्वा दि॒शि पु॒रा ० । ० ॥ ३१ ॥
 प्र॒ती॒च्यां त्वा दि॒शि पु॒रा ० । ० ॥ ३२ ॥
 उ॒दी॒च्यां त्वा दि॒शि पु॒रा ० । ० ॥ ३३ ॥
 ध्रु॒वायां त्वा दि॒शि पु॒रा ० । ० ॥ ३४ ॥
 ऊ॒र्ध्वायां त्वा दि॒शि पु॒रा सं॒वृ॒तः स्व॒धाया॒मा द॒धामि बा॒हु॒च्यु॒ता
 पृथि॒वी द्यामि॒वो॒परि॑ ।
 लो॒क॒कृ॒तः प॒थि॒कृ॒तो य॒जाम॒हे ये दे॒वानां हु॒त॒भा॒गा इ॒ह स्य ॥ ३५ ॥
 ध॒र्तासि ध॒रु॒णो ऽसि व॑स॒गो ऽसि ॥ ३६ ॥
 उ॒द॒पूर॑सि म॒धुपूर॑सि वा॒तपूर॑सि ॥ ३७ ॥
 इ॒तश्च मा॒मु॒तश्चा॒व॒तां य॒मे इ॒व य॑त॒माने॒ यदै॒तम् ।
 प्र वां भ॒र॒न्मानु॑षा दे॒व॒य॒न्त आ सी॒द॒तं स्व॒मु लो॒कं वि॒दाने ॥ ३८ ॥
 स्वा॒स॒स्थे भ॒व॒त॒मिन्द्र॑वे नो यु॒जे वां ब्र॒ह्म पू॒र्य न॑मो॒भिः ।

वि श्लोक एति पथ्येव सूरिः शृण्वन्तु विश्वे अमृतास एतत् ॥ ३९ ॥
 चीणि पदानि रूपो अचरोहृच्चतुष्पदीमवैतद्वतेन ।
 अक्षरेण प्रति मिमीते अर्कमृतस्य नाभावभि सं पुनाति ॥ ४० ॥ (१६)
 देवेभ्यः कर्मवृणीत मृत्युं प्रजायै किममृतं नावृणीत ।
 बृहस्पतिर्यज्ञमतनुत ऋषिः प्रियां यमस्तच्चमा रिरिच ॥ ४१ ॥
 त्वमग ईडितो जातवेदो ऽवाङ्ढव्यानि सुरभीणि कृत्वा ।
 प्रादाः पितृभ्यः स्वधया ते अक्षन्नद्धि त्वं देव प्रयता हवींषि ॥ ४२ ॥
 आसीनासो अरुणीनामुपस्थे रयिं धत्त दाशुषे मर्त्याय ।
 पुत्रेभ्यः पितरस्तस्य वस्वः प्र यच्छत त इहोर्जं दधात ॥ ४३ ॥
 अग्निष्वात्ताः पितर एह गच्छत सदःसदः सदत सुप्रणीतयः ।
 अन्नो हवींषि प्रयतानि बर्हिषि रयिं च नः सर्ववीरं दधात ॥ ४४ ॥
 उपहूता नः पितरः सोम्यासो बर्हिषेषु निधिषु प्रियेषु ।
 त आ गमन्तु त इह श्रुवन्त्वधि ब्रुवन्तु ते ऽवन्त्वस्मान् ॥ ४५ ॥
 ये नः पितुः पितरो ये पितामहा अनूहिरे सोमपीथं वसिष्ठाः ।
 तेभिर्यमः संरराणो हवींषुशन्नुशङ्निः प्रतिकाममन्तु ॥ ४६ ॥
 ये तातृषुर्देवचा जेहमाना होचाविदः स्तोमंतष्टासो अक्वैः ।
 आग्ने याहि सहस्रं देववन्दैः सत्यैः कविभिर्ऋषिभिर्धर्मसद्भिः ॥ ४७ ॥
 ये सत्यासो हविरदो हविष्या इन्द्रेण देवैः सरथं तुरेण ।
 आग्ने याहि सुविदन्नेभिरवाङ् परैः पूर्वैर्ऋषिभिर्धर्मसद्भिः ॥ ४८ ॥
 उप सर्प मातरं भूमिमेतामुरुष्यचंसं पृथिवीं सुशेवाम् ।
 ऊर्णमदाः पृथिवी दक्षिणावत एषा त्वा पातु प्रपथे पुरस्तात् ॥ ४९ ॥
 उद्धृञ्चस्व पृथिवि मा नि बाधथाः सूपायनासै भव सूपसर्पणा ।
 माता पुत्रं यथा सिचाभ्येनं भूम ऊर्णुहि ॥ ५० ॥ (१७)
 उद्धृञ्चमाना पृथिवी सु तिष्ठतु सहस्रं मित उप हि श्रयन्ताम् ।
 ते गृहासो घृतश्रुतः स्योना विश्वाहासै शरणाः सन्त्वच ॥ ५१ ॥
 उक्ते स्तभ्रामि पृथिवीं त्वत्परीमं लोणं निदधन्मो अहं रिषम् ।

एतां स्थूणां पितरो धारयन्ति ते तच्च यमः सार्दना ते कृणोतु ॥ ५२ ॥

इममये चमसं मा वि जिह्वरः प्रियो देवानामुत सोम्यानाम् ।

अयं यश्चमसो देवपानस्तस्मिन् देवा अमृता मादयन्ताम् ॥ ५३ ॥

अथर्वा पूर्णं चमसं यमिन्द्रायाविर्भवाजिनीवते ।

तस्मिन्कृणोति सुकृतस्य भक्षं तस्मिन्बिन्दुः पवते विश्वदानीम् ॥ ५४ ॥

यज्ञे कृष्णः शकुन आतुतोदं पिपीलः सर्प उत वा आर्षदः ।

अग्निष्टद्विश्वाद्गदं कृणोतु सोमश्च यो ब्राह्मणो आविवेश ॥ ५५ ॥

पर्यस्वतीरोषधयः पर्यस्वन्मामकं पर्यः ।

अपां पर्यसो यत्पयस्तेन मा सह शुम्भन्तु ॥ ५६ ॥

इमा नारीरविधवाः सुपत्नीराजनेन सर्पिषा सं स्पृशन्ताम् ।

अनश्रवो अनमीवाः सुराणा आ रोहन्तु जनयो योनिमये ॥ ५७ ॥

सं गच्छस्व पितृभिः सं यमेनेष्टापूर्तेन परमे व्योमन् ।

ह्रिवावद्यं पुनरस्तमेहि सं गच्छतां तच्चा सुवर्चाः ॥ ५८ ॥

ये नः पितुः पितरो ये पितामहा य आविविशुर्व्वेऽन्तरिक्षम् ।

तेभ्यः स्वराडसुनीतिर्नो अद्य यथावशं तच्चः कल्पयाति ॥ ५९ ॥

शं ते नीहारो भवतु शं ते प्रुष्वाव शीयताम् ।

शीतिके शीतिकावति ह्लादिके ह्लादिकावति ।

मण्डूक्यप्सु शं भुव इमं स्वप्सिं शमय ॥ ६० ॥ (१८)

विवस्वान्नो अभयं कृणोतु यः सुचामा जीरदानुः सुदानुः ।

इहेमे वीरा बहवो भवन्तु गोमदश्ववन्मय्यस्तु पुष्टम् ॥ ६१ ॥

विवस्वान्नो अमृतत्वे दधातु परैतु मृत्युरमृतं न ऐतु ।

इमा बक्षतु पुरुषाना जरिम्णो मो ष्वेषामसवो यमं गुः ॥ ६२ ॥

यो दध्रे अन्तरिक्षेण महा पितृणां कविः प्रमत्तिर्मतीनाम् ।

तमर्चत विश्वमिषा हविभिः स नो यमः प्रतरं जीवसे धात ॥ ६३ ॥

आ रोहन्त दिवमुत्तमामृषयो मा विभीतन ।

सोमपाः सोमपायिन इदं वः क्रियते हविरगन्म ज्योतिरुत्तमम् ॥ ६४ ॥

प्र केतुना बृहता भान्यमिरा रोदसी वृषभो रोरवीति ।
 दिवश्चिदन्तादुपमामुदानडपामुपस्थे महिषो ववर्ध ॥ ६५ ॥
 नाके सुपर्णमुप यत्पतन्तं हृदा वेनन्तो अभ्यर्चस्यत त्वा ।
 हिरण्यपक्षं वरुणस्य दूतं यमस्य योनौ शकुनं भुरग्युग्म ॥ ६६ ॥
 इन्द्र क्रतुं न आ भर पिता पुत्रेभ्यो यथा ।
 शिक्षा णो अस्मिन्युरुहूत यामनि जीवा ज्योतिरशीमहि ॥ ६७ ॥
 अपूपापिहितान्कुम्भान्यांस्ते देवा अधारयन् ।
 ते ते सन्तु स्वधावन्तो मधुमन्तो घृतश्चुतः ॥ ६८ ॥
 यास्ते धाना अनुकिरामि तिलमिश्राः स्वधावन्तीः ।
 तास्ते सन्तु विन्धीः प्रन्धीस्तास्ते यमो राजानु मन्यताम् ॥ ६९ ॥
 पुनर्देहि वनस्पते य एष निहितस्त्वयि ।
 यथा यमस्य सार्देन आसीतै विदया वदेन् ॥ ७० ॥
 आ रभस्व जातवेदस्तेजस्वङ्गरो अस्तु ते ।
 शरीरमस्य सं दहायैनं धेहि सुकृतां लोके ॥ ७१ ॥
 ये ते पूर्वे परागता अपरे पितरश्च ये ।
 तेभ्यो घृतस्य कुल्यैतु शतधारा व्युन्दती ॥ ७२ ॥
 एतदा रोह वय उन्मृजानः स्वा इह बृहदु दीदयन्ते ।
 अभि प्रेहि मध्यतो माप हास्याः पितॄणां लोकं प्रथमो यो अत्र
 ॥ ७३ ॥ (१९)

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ४ ॥ आ रोहत जनिर्ची जातवेदसः पितृयाणेः सं व आ रोहयामि ।
 अवाङ्ढव्येषितो हव्यवाह ईजानं युक्ताः सुकृतां धत्त लोके ॥ १ ॥
 देवा यज्ञमृतवः कल्पयन्ति हविः पुरोडाशं सुचो यज्ञायुधानि ।
 तेभिर्योहि पथिभिर्देवयानैर्यैरीजानाः स्वर्गं यन्ति लोकम् ॥ २ ॥
 चृतस्य पन्थामनु पश्य साध्वङ्गिरसः सुकृतो येन यन्ति ।

तेभिर्वाहि पृथिभिः स्वर्गे यचादित्या मधु भक्षयन्ति तृतीये नाके
अधि वि श्रयस्व ॥ ३ ॥

चयः सुपर्णा उपरस्य मायू नाकस्य पृष्ठे अधि विष्टपि श्रिताः ।

स्वर्गा लोका अमृतेन विष्टा इषमूर्जं यजमानाय दुहाम् ॥ ४ ॥

जुहूदाधार द्यामुपभृदन्तरिक्षं ध्रुवा दाधार पृथिवीं प्रतिष्ठाम् ।

प्रतिमां लोका घृतपृष्ठाः स्वर्गाः कामैकामं यजमानाय दुहाम् ॥ ५ ॥

ध्रुव आ रोह पृथिवीं विश्वभोजसमन्तरिक्षमुपभृदा क्रमस्व ।

जुहु द्यां गच्छ यजमानेन साकं सुवेण वत्सेन दिशः प्रपीनाः सर्वा
धुस्वाहणीयमानाः ॥ ६ ॥

तीर्थेस्तरन्ति प्रवतो महीरिति यज्ञकृतः सुकृतो येन यन्ति ।

अचादधुर्यजमानाय लोकं दिशो भूतानि यदकल्पयन्त ॥ ७ ॥

अङ्गिरसामयनं पूर्वं अमिरादित्यानामयनं गार्हपत्यो दक्षिणानाम-
यनं दक्षिणामिः ।

महिमानमग्नेर्विहितस्य ब्रह्मणा समङ्गः सर्व उप याहि शग्मः ॥ ८ ॥

पूर्वो अग्निष्ट्वा तपतु शं पुरस्ताद्धं पश्चात्तपतु गार्हपत्यः ।

दक्षिणामिष्टे तपतु शर्म वर्मोत्तरतो मध्यतो अन्तरिक्षाद्
दिशोदिशो अग्ने परि पाहि घोरात् ॥ ९ ॥

यूयमग्ने शंतमाभिस्तनूभिरीजानमभि लोकं स्वर्गम् ।

अश्वा भूत्वा पृष्टिवाहो वहाथ यचं देवैः संधमादं मदन्ति ॥ १० ॥ (२०)

शमग्ने पश्चात्तप शं पुरस्ताद्धमुत्तराद्धमधरात्तपैनम् ।

एकस्त्रेधा विहितो जातवेदः सम्यगेनं धेहि सुकृतां लोके ॥ ११ ॥

शममयः समिद्धा आ रभन्तां प्राजापत्यं मेध्यं जातवेदसः ।

शृतं कृण्वन्त इह माव चिक्षिपन् ॥ १२ ॥

यज्ञ एति विततः कल्पमान ईजानमभि लोकं स्वर्गम् ।

तममयः सर्वहुतं जुषन्तां प्राजापत्यं मेध्यं जातवेदसः ।

शृतं कृण्वन्त इह माव चिक्षिपन् ॥ १३ ॥

ईजानश्चित्तमारुक्षदमिं नाकस्य पृष्ठाद्विवमुत्पतिष्यन् ।
 तस्मै प्रभाति नभसो ज्योतिषीमान्स्वर्गः पन्थाः सुकृते देवयानः ॥१४॥
 अपिर्होताध्वर्युष्टे बृहस्पतिरिन्द्रो ब्रह्मा दक्षिणतस्ते अस्तु ।
 हुतो ऽयं संस्थितो यज्ञ एति यच्च पूर्वमयनं हुतानाम् ॥ १५ ॥

अपूपवान् क्षीरवांश्चस्तेह सीदतु ।

लोककृतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतभागा इह स्य ॥ १६ ॥

अपूपवान्दधिवांश्चस्तेह ० । ० ॥ १७ ॥

अपूपवान्द्रूपवांश्चस्तेह ० । ० ॥ १८ ॥

अपूपवान्घृतवांश्चस्तेह ० । ० ॥ १९ ॥

अपूपवान्मांसवांश्चस्तेह ० । ० ॥ २० ॥ (२१)

अपूपवानन्नवांश्चस्तेह ० । ० ॥ २१ ॥

अपूपवान्मधुमांश्चस्तेह ० । ० ॥ २२ ॥

अपूपवान्नसवांश्चस्तेह ० । ० ॥ २३ ॥

अपूपवानपवांश्चस्तेह सीदतु ।

लोककृतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतभागा इह स्य ॥ २४ ॥

अपूपपिहितान्कुम्भान्यांस्ते देवा अधारयन् ।

ते ते सन्तु स्वधावन्तो मधुमन्तो घृतश्रुतः ॥ २५ ॥

यास्ते धाना अनुकिरामि तिलमिश्राः स्वधावन्तीः ।

तास्ते सन्तुद्धीः प्रभीस्तास्ते यमो राजानु मन्यताम् ॥ २६ ॥

अक्षितिं भूयसीम् ॥ २७ ॥

द्रुप्तश्चस्कन्द पृथिवीमनु द्यामिमं च योनिमनु यच्च पूर्वं ।

समानं योनिमनु संचरन्तं द्रुप्तं जुहोम्यनु सप्त होवाः ॥ २८ ॥

शतधारं वायुमर्कं स्वर्विदं नृचक्षसस्ते अभि चक्षते रयिम् ।

ये पृणन्ति प्र च यक्षन्ति सर्वदा ते दुहते दक्षिणां सप्तमातरम् ॥ २९ ॥

कोशं दुहन्ति कलशं चतुर्विलमिडां घेनुं मधुमतीं स्वस्तये ।

ऊर्जं मदन्तीमदिति जनेष्वग्रे मा हिंसीः परमे व्योमन् ॥ ३० ॥ (२२)

एतस्मै देवः संविता वासो ददाति भर्तवे ।

तत्त्वं यमस्य राज्ये वसानस्तार्थं चर ॥ ३१ ॥

धाना धेनुरभवद्वाप्तो अस्यास्तिलो ऽभवत् ।

तां वै यमस्य राज्ये अक्षितामुप जीवति ॥ ३२ ॥

एतास्ते असौ धेनवः कामदुघा भवन्तु ।

एनीः श्येनीः संरूपा विरूपास्तिलवत्सा उप तिष्ठन्तु त्वाच ॥ ३३ ॥

एनीधाना हरिणीः श्येनीरस्य कृष्णा धाना रोहिणीर्धेनवस्ते ।

तिलवत्सा ऊर्जमसौ दुहाना विश्वाहा सन्वनपस्फुरन्तीः ॥ ३४ ॥

वैश्वानरे हविरिदं जुहोमि साहस्रं शतधारमुत्सम् ।

स बिभर्ति पितरं पितामहान्प्रपितामहान्विभर्ति पिन्वमानः ॥ ३५ ॥

सहस्रधारं शतधारमुत्समक्षितं व्यच्यमानं सलिलस्य पृष्ठे ।

ऊर्जं दुहानमनपस्फुरन्तमुपासते पितरः स्वधाभिः ॥ ३६ ॥

इदं कसाक्षु चयनेन चितं तत्सजाता अव पश्यतेत ।

मर्त्यो ऽयममृतत्वमेति तस्मै गृहान्कृणुत यावत्सर्वन्तु ॥ ३७ ॥

इहैवैधि धनसनिग्निहचिन्त इहक्रतुः ।

इहैधि वीर्यवत्तरो वयोधा अपराहतः ॥ ३८ ॥

पुत्रं पौत्रमभितर्पयन्तीरापो मधुमतीरिमाः ।

स्वधां पितृभ्यो अमृतं दुहाना आपो देवीरुभयांस्तर्पयन्तु ॥ ३९ ॥

आपो अग्निं प्र हिणुत पितृरूपेयं यज्ञं पितरो मे जुषन्ताम् ।

आसीनामूर्जमुप ये सचन्ते ते नो रयिं सर्ववीरं नि यच्छान् ॥ ४० ॥ (२३)

समिन्धते अमर्त्यं हव्यवाहं घृतप्रियम् ।

स वेदं निहितान्निधीन्पितृन्परावतो गतान् ॥ ४१ ॥

यं ते मन्थं यमोदनं यन्मांसं निपृणामि ते ।

ते ते सन्तु स्वधावन्तो मधुमन्तो घृतश्रुतः ॥ ४२ ॥

यास्ते धाना अनुकिरामि तिलमिश्राः स्वधावन्तीः ।

तास्ते सन्तु विभीः प्रभीस्तास्ते यमो राजानु मन्यताम् ॥ ४३ ॥

इदं पूर्वमपरं नियानं येनां ते पूर्वे पितरः परेताः ।
 पुरोगवा ये अभिषाचो अस्य ते त्वा वहन्ति सुकृतामु लोकम् ॥४४॥
 सरस्वतीं देवयन्तो हवन्ते सरस्वतीमध्वरे तायमाने ।
 सरस्वतीं सुकृतो हवन्ते सरस्वती दाशुषे वार्यं दात ॥ ४५ ॥
 सरस्वतीं पितरो हवन्ते दक्षिणा यज्ञमभिनक्षमाणाः ।
 आसद्यास्मिर्बर्हिषि मादयध्वमनमीवा इष आ धेह्यस्मे ॥ ४६ ॥
 सरस्वति या सरथं ययाथोकथैः स्वधाभिर्देवि पितृभिर्मदन्ती ।
 सहस्रार्धमिडो अच भागं रायस्पोषं यजमानाय धेहि ॥ ४७ ॥
 पृथिवीं त्वा पृथिव्यामा वेश्यामि देवो नो धाता प्र तिरात्यायुः ।
 परापरेता वसुविद्वो अस्वधा मृताः पितृषु सं भवन्तु ॥ ४८ ॥
 आ प्र च्यवेथामप तन्मृजेथां यद्वामभिभा अचोचुः ।
 अस्मादेतमग्नौ तद्वशाय दातुः पितृष्विहभोजनौ मम ॥ ४९ ॥
 एयमगन्दक्षिणा भद्रतो नो अनेन दत्ता सुदुधा वयोधाः ।
 यौवने जीवानुपपृञ्चती जरा पितृभ्य उपसंपराण्यादिमान् ॥५०॥(२४)
 इदं पितृभ्यः प्र भरामि बर्हिर्जीवं देवेभ्य उत्तरं स्तृणामि ।
 तदा रोह पुरुष मेध्यो भवन्नति त्वा जानन्तु पितरः परेतम् ॥ ५१ ॥
 एदं बर्हिरसदो मेध्यो ऽभूः प्रति त्वा जानन्तु पितरः परेतम् ।
 यथापरु तच्च १ सं भरस्व गात्राणि ते ब्रह्मणा कल्पयामि ॥ ५२ ॥
 पर्णो राजापिधानै चरुणामूर्जो बलं सह ओजो न आगन् ।
 आयुर्जीविभ्यो विदधहीर्घायुत्वाय शतशरदाय ॥ ५३ ॥
 ऊर्जो भागो य इमं जजानाश्माक्षानामाधिपत्यं जगाम ।
 तमर्चत विश्वमिवा हविर्भिः स नो यमः प्रतरं जीवसे धात ॥ ५४ ॥
 यथा यमाय हर्म्यमवपन्यञ्च मानवाः ।
 एवा वपामि हर्म्यं यथा मे भूरयो ऽसत ॥ ५५ ॥
 इदं हिरण्यं बिभृहि यज्ञे पिताविभः पुरा ।
 स्वर्गं यतः पितुर्हस्तं निर्मृडद्धि दक्षिणम् ॥ ५६ ॥

ये च जीवा ये च मृता ये जाता ये च यज्ञियाः ।

तेभ्यो घृतस्य कुल्यैतु मधुधारा व्युन्दती ॥ ५७ ॥

वृषा मतीनां पवते विचक्षणः सूरौ अह्नां प्रतरीता उषसां दिवः ।

प्राणः सिन्धूनां कलशौ अचिक्रददिन्द्रस्य हार्दिमाविशन्मनीषया ॥ ५८ ॥

त्वेषस्ते धूम ऊर्णोतु दिवि षं छुक्र आततः ।

सूरौ न हि हुता त्वं कृपा पावक रोचसे ॥ ५९ ॥

प्र वा एतीन्दुरिन्द्रस्य निष्कृतिं सखा सख्युर्न प्र मिनाति संगिरः ।

मर्ये इव योषाः समर्षसे सोमः कलशे शतयामना पथा ॥ ६० ॥ (२५)

अक्षन्नमीमदन्त ह्यव प्रियाँ अधूषत ।

अस्तौषत स्वभानवो विप्रा यविष्ठा ईमहे ॥ ६१ ॥

आ यात पितरः सोम्यासौ गर्भरिः पथिभिः पितृयज्ञैः ।

आयुरस्मभ्यं दधतः प्रजां च रायश्च पोषैरभि नः सचध्वम् ॥ ६२ ॥

परा यात पितरः सोम्यासौ गर्भरिः पथिभिः पूर्याणैः ।

अधा मासि पुनरा यात नो गृहान्हविरुतुं सुप्रजसः सुवीराः ॥ ६३ ॥

यद्यो अमिरजहादेकमङ्गं पितृलोकं गमयं जातवेदाः ।

तच्च एतत्पुनरा प्राययामि साङ्गाः स्वर्गे पितरो मादयध्वम् ॥ ६४ ॥

अभूहुतः प्रहितो जातवेदाः सायं न्यह उप वन्द्यो नृभिः ।

प्रादाः पितृभ्यः स्वधया ते अक्षन्नञ्चि त्वं देव प्रयेता हवींषि ॥ ६५ ॥

असौ हा इह ते मनः ककुत्सलमिव जामयः । अभ्येनं भूम ऊर्णुहि ॥ ६६ ॥

शुम्भन्तां लोकाः पितृषदनाः पितृषदने त्वा लोक आ सादयामि ॥ ६७ ॥

येऽस्माकं पितरस्तेषां बर्हिरसि ॥ ६८ ॥

उदुत्तमं वरुण पाशमस्मदवाधमं वि मध्यमं श्रयाय ।

अधा वयमादित्य व्रते तवानागसो अदितये स्याम ॥ ६९ ॥

प्रास्तपाशाच्चरुण मुञ्च सर्वान्यैः समामे बध्यते यैर्यामे ।

अधा जीवेम शरदां शतानि त्वया राजन्गुपिता रक्षमाणाः ॥ ७० ॥ (२६)

अपये कव्यवाहनाय स्वधा नमः ॥ ७१ ॥

सोमाय पितृमते स्वधा नमः ॥ ७२ ॥

पितृभ्यः सोमवद्भ्यः स्वधा नमः ॥ ७३ ॥

यमाय पितृमते स्वधा नमः ॥ ७४ ॥

एतस्मै प्रततामह स्वधा ये च त्वामनु ॥ ७५ ॥

एतस्मै ततामह स्वधा ये च त्वामनु ॥ ७६ ॥

एतस्मै तत स्वधा ॥ ७७ ॥

स्वधा पितृभ्यः पृथिविषद्भ्यः ॥ ७८ ॥

स्वधा पितृभ्यो अन्तरिक्षसद्भ्यः ॥ ७९ ॥

स्वधा पितृभ्यो दिविषद्भ्यः ॥ ८० ॥ (२७)

नमो वः पितर ऊर्जे नमो वः पितरो रसाय ॥ ८१ ॥

नमो वः पितरो भामाय नमो वः पितरो मन्यवे ॥ ८२ ॥

नमो वः पितरो यद्भोरं तस्मै नमो वः पितरो यत्क्रूरं तस्मै ॥ ८३ ॥

नमो वः पितरो यद्धिवं तस्मै नमो वः पितरो यत्स्योनं तस्मै ॥ ८४ ॥

नमो वः पितरः स्वधा वः पितरः ॥ ८५ ॥

ये ऽच पितरः पितरो ऽच यूयं स्य युष्मांस्ते ऽनु यूयं तेषां श्रेष्ठा भू-
यास्य ॥ ८६ ॥

य इह पितरो जीवा इह वयं स्म अस्मांस्ते ऽनु वयं तेषां श्रेष्ठा भू-
यास्य ॥ ८७ ॥

आ त्वांम इधीमहि द्युमन्तं देवाजरम् ।

यद्ध सा ते पनीयसी समिहीदयति द्यवीषं स्तोतृभ्य आ भर ॥ ८८ ॥

चन्द्रमा अप्सवन्तरा सुपर्णो धावते दिवि ।

न वो हिरण्यनेमयः पदं विन्दन्ति विद्युतो विस्रं मे अस्य रोदसी ॥ ८९ (२८)

॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

॥ चतुस्त्रिंशः प्रपाठकः ॥

॥ अष्टादशं वाक्यं समाप्तम् ॥

॥ ओं ॥

सं सं स्रवन्तु नद्यः१ : सं वाताः सं पतञ्चिणः । ॥ १ ॥
यज्ञमिमं वर्धयता गिरः संस्राव्येण हविषा जुहोमि ॥ १ ॥
इमं होमा यज्ञमवतेमं संस्रावणा उत ।
यज्ञमिमं वर्धयता गिरः संस्राव्येण हविषा जुहोमि ॥ २ ॥
रूपंरूपं वयोवयः संरभ्यैनं परि ष्वजे ।
यज्ञमिमं चतस्रः प्रदिशो वर्धयन्तु संस्राव्येण हविषा जुहोमि ॥ ३ ॥

शं त आपो हेमवतीः शमु ते सन्तूत्याः । ॥ २ ॥
शं ते सनिष्यदा आपः शमु ते सन्तु वर्थाः ॥ १ ॥
शं त आपो धन्व्याः३ : शं ते सन्वन्तूषाः ।
शं ते खनिचिमा आपः शं याः कुम्भेभिराभृताः ॥ २ ॥
अनभयः खनमाना विप्रा गम्भीरवैपसः ।
भिषग्भ्यो भिषक्तरा आपो अद्यावदामसि ॥ ३ ॥
अपामहं दिव्यानामपां स्रोतस्वानाम् ।
अपामहं प्रणेजने ऽश्वा भवथ वाजिनः ॥ ४ ॥

१ । २ होमा

२ । १ सनिष्यदा — ३ गम्भीरि अपसः P.M. गम्भीर अ; अद्या — ४ दिव्याना
अथर्ववेद ४५

शं त आपः शिवा आपो ऽयक्ष्मंकरणीरापः ।
यथैव तृप्यते मयस्तास्त आहुतभेषजीः ॥ ५ ॥

॥ ३ ॥ दिवस्पृथिव्याः पर्यन्तरिक्षाश्चनस्पतिभ्यो अघ्योषधीभ्यः ।
यचयच विभृतो जातवेदास्ततस्ततो जुषमाणो न एहि ॥ १ ॥
यस्ते अप्सु महिमा यो वनेषु य ओषधीषु पशुष्वप्स्वपन्तः ।
अपे सर्वास्तच्चपः सं रभस्व ताभिर्न एहि द्रविणोदा अजस्रः ॥ २ ॥
यस्ते देवेषु महिमा स्वर्गे या ते तनूः पितृष्वविवेश ।
पुष्टिया ते मनुष्येषु पप्रथे ऽपे तथा रयिमस्मासु धेहि ॥ ३ ॥
श्रुत्कर्णाय कवये वेद्याय वचोभिर्वाकैरूप यामि रातिम् ।
यतो भयमभयं तन्नो अस्त्यव देवानां यज हेडो अपे ॥ ४ ॥

॥ ४ ॥ यामाहुतिं प्रथमामथर्वायेजे यया हव्यमकृणोज्जातवेदाः ।
तां त एतां प्रथमो जोहवीमि हविष्कृतो वहतु हव्यमग्निरग्नये स्वाहा ॥ १ ॥
आकूतिं देवीं सुभगां पुरो दधे चित्तस्य माता सुहवा नो अस्तु ।
यामाशामेमि केवली सा मे अस्तु विदेयमेनां मनसि प्रविष्टाम् ॥ २ ॥
आकूत्या नो बृहस्पत आकूत्या न उपा गहि ।
अथो भगस्य नो धेह्यथो नः सुहवो भव ॥ ३ ॥
बृहस्पतिर्मे आकूतिमाङ्गिरसः प्रति जानातु वाचमेताम् ।
यस्य देवा देवता संबभूवुः स सुप्रणीतिः कामो अचेत्वस्मान् ॥ ४ ॥

॥ ५ ॥ इन्द्रो राजा जगतश्चर्षणीनामधि क्षमि विषुरूपं यदस्ति ।

२ । ५ Anfang ता अपः, weiterhin अपो, अपः; तृप्यते, आहुत भेषजीः

३ । ४ वेद्याय

४ । १ ० मधर्वा याजाताया इ०; जोहवीमि ताभिर्हृतो वहतु — २ चित्तस्रः वि-
देय० — ४ देवताः संबभूवुः स सुप्रणीताः

ततो ददाति दाशुषे वसूनि चोदद्राध उपस्तुतश्चिद्वक् ॥ १ ॥

सहस्रबाहुः पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ।
 स भूमिं विश्वतो वृत्वात्यतिष्ठदशङ्गुलम् ॥ १ ॥
 बिभिः पद्भिर्द्यौर्मरोहत्यादस्येहाभवत्पुनः ।
 तथा व्यक्रामद्विष्वक्कृशनानशने अन् ॥ २ ॥
 तावन्तो अस्य महिमानस्ततो ज्यायांश्च पूरुषः ।
 पादो ऽस्य विश्वा भूतानि पिपादस्यामृतं दिवि ॥ ३ ॥
 पुरुष एवेदं सर्वं यद्भूतं यच्च भाव्यम् ।
 उतामृतत्वस्यैश्वरो यदन्येनाभवात्सह ॥ ४ ॥
 यत्पुरुषं व्यदधुः कतिधा व्यकल्पयन् ।
 मुखं किमस्य किं बाहू किमूरु पादा उच्येते ॥ ५ ॥
 ब्राह्मणो ऽस्य मुखमासीद्बाहू राजन्यो ऽभवत् ।
 मध्यं तदस्य यज्ञैर्यः पद्भ्यां शूद्रो अजायत ॥ ६ ॥
 चन्द्रमा मनसो जातश्चक्षोः सूर्यो अजायत ।
 मुखादिन्द्रश्चापिश्च प्राणाद्वायुरजायत ॥ ७ ॥
 नाभ्या आसीदन्तरिक्षं शीर्ष्णो ह्यौः समवर्तत ।
 पद्भ्यां भूमिर्दिशः श्रोत्राक्षयोः लोको व्यकल्पयन् ॥ ८ ॥
 विराडये समभवद्विराजो अधि पूरुषः ।
 स जातो अत्यरिच्यत पश्चाद्भूमिमथो पुरः ॥ ९ ॥
 यत्पुरुषेण हविषा देवा यज्ञमतच्चत ।
 वसन्तो अस्यासीदार्ज्यं यीष्म इध्मः शरद्विः ॥ १० ॥
 तं यज्ञं प्रावृषा प्रीक्षन्पुरुषं जातमयशः ।
 तेन देवा अयजन्त साध्या वसवश्च ये ॥ ११ ॥
 तस्मादश्वा अजायन्त ये च के चौभयादतः ।
 गावो ह जज्ञिरे तस्मात्तस्माज्जाता अजावयः ॥ १२ ॥

तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतं ऋचः सामानि जज्ञिरे ।
 छन्दांसि जज्ञिरे तस्माद्यजुस्तस्मादजायत ॥ १३ ॥
 तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः संभृतं पृषदाज्यम् ।
 पशून्तांश्चक्रे वायव्यानारण्या याम्याश्च ये ॥ १४ ॥
 सप्तास्यासन्परिधयस्त्रिः सप्त समिधः कृताः ।
 देवा यद्यज्ञं तन्वाना अर्बन्त्युरुषं पशुम् ॥ १५ ॥
 मूर्ध्नो देवस्य बृहतो अंशवः सप्त सप्ततीः ।
 राज्ञः सोमस्याजायन्त जातस्य पुरुषादधि ॥ १६ ॥

॥ ७ ॥ चिचाणि साकं दिवि रौचनानि सरीसृपाणि भुवने जवानि ।
 अष्टाविंशं सुमतिमिच्छमानो अहानि गीर्भिः संपर्यामि नाकम् ॥ १ ॥
 सुहवं मे कृत्तिका रोहिणी चास्तु भद्रं मृगशिरः शमाद्रो ।
 पुनर्वसू सूनृता चारु पुष्यो भानुराश्लेषा अयनं मघा मे ॥ २ ॥
 पुण्यं पूर्वा फल्गुन्यौ चात्र हस्तश्चित्रा शिवा स्वातिः सुखो मे अस्तु ।
 राधो विशाखे सुहवानुराधा ज्येष्ठा सुनक्षत्रमरिष्टं मूलम् ॥ ३ ॥
 अन्नं पूर्वा रासन्तां मे अषाढा जर्ज ये क्षुत्तर आ वहन्तु ।
 अभिजिन्ने रासतां पुण्यमेव श्रवणः अविष्टाः कुर्वतां सुपुष्टिम् ॥ ४ ॥
 आ मे महद्यतभिषग्वरीय आ मे वया प्रोष्ठपदा सुशर्म ।
 आ रेवती चाश्वयुजौ भर्गं म आ मे रयिं भरण्य आ वहन्तु ॥ ५ ॥

॥ ८ ॥ यानि नक्षत्राणि दिव्यन्तरिक्षे अप्सु भूमौ यानि नगेषु दिक्षु ।
 प्रकल्पयन्त्यन्द्रमा यान्येति सर्वाणि ममैतानि शिवानि सन्तु ॥ १ ॥

७।१ तुर्भिः सुमतिः; संपर्यामि — २ सुहवममे, P. M. पुष्यो — ३ स्वाति;
 राधे, अरिष्ट — ४ रासतां मे, दिक्षुत्तर
 ८।१ प्रकल्पयन्त्यन्द्रमा

अष्टाविंशानि शिवानि शग्मानि सह योगं भजन्तु मे ।
 योगं प्र पद्ये क्षेमं च क्षेमं प्र पद्ये योगं च नमो ऽहोरात्राभ्यामस्तु ॥ २ ॥
 स्वस्तमितं मे सुप्रातः सुसायं सुदिवं सुमृगं सुशकुनं मे अस्तु ।
 सुहवममे स्वस्त्यमर्त्यं मर्त्यं गत्वा पुनरायाभिनन्दन ॥ ३ ॥
 अनुह्वं परिह्वं परिवादं परिश्ववम् ।
 सर्वाणि रिक्तकुम्भान्यारात्रात्सवितः सुव ॥ ४ ॥
 अप पापं परिश्ववं पुण्यं भक्षीमहि श्ववम् ।
 शिवमाघ्राय नासिका पुण्यगन्धीनि मेद्वताम् ॥ ५ ॥
 इमा या ब्रह्मणस्पते विषूचीर्वात ईरते ।
 सध्रीचीरिन्द्र ताः कृत्वा मर्त्यं शिवतमास्कृधि ॥ ६ ॥
 स्वस्ति नो अस्त्वभयं नो अस्तु नमो ऽहोरात्राभ्यामस्तु ॥ ७ ॥

शान्ता द्यौः शान्ता पृथिवी शान्तमिदमुर्वं न्तरिक्षम् । ॥ १ ॥
 शान्ता उद्वत्तीरांपः शान्ता नः सन्त्वोषधीः ॥ २ ॥
 शान्तानि पूर्वरूपाणि शान्तं नो अस्तु कृताकृतम् ।
 शान्तं भूतं च भव्यं च सर्वमेव शमस्तु नः ॥ ३ ॥
 इयं या परमेष्ठिनी वाग्देवी ब्रह्मसंशिता ।
 ययैव संसृजे घोरं तयैव शान्तिरस्तु नः ॥ ४ ॥
 इदं यत्परमेष्ठिनं मनो वा ब्रह्मसंशितम् ।
 येनैव संसृजे घोरं तेनैव शान्तिरस्तु नः ॥ ५ ॥
 इमानि यानि पञ्चेन्द्रियाणि मनःषष्ठानि मे हृदि ब्रह्मणा संशितानि ।
 यैरेव संसृजे घोरं तैरेव शान्तिरस्तु नः ॥ ६ ॥

८ । ३ स्वस्तितं, सुशकुनं; स्वस्त्वं मर्त्यं गत्वा — ४ परिह्वं । सर्वमे रिक्तकुम्भान्य-
 रात्रात्सवितः — ५ अपपापं परिह्वं पुण्यं भक्षीमहि श्ववम् । शिवा ते पाप
 नासिकां पुण्यगन्धाभि मेद्वताम् ॥

९ । ४ वां ब्रह्म° — ५ मनः षष्ठानि

शं नो मिषः शं वरुणः शं विष्णुः शं प्रजापतिः ।
 शं न इन्द्रो बृहस्पतिः शं नो भवत्वयमा ॥ ६ ॥
 शं नो मिषः शं वरुणः शं विवस्वां छमन्तकः ।
 उत्पाताः पार्थिवान्तरिक्षाच्छं नो दिविचरा यहाः ॥ ७ ॥
 शं नो भूमिर्वेपमाना शमुल्कानिर्हतं च यत् ।
 शं गावो लोहितक्षीराः शं भूमिरवतीर्यती ॥ ८ ॥
 नक्षत्रमुल्काभिहतं शमस्तु नः शं नो ऽभिचाराः शमु सन्तु कृत्याः ।
 शं नो निखाता वल्गाः शमुल्का देशोपसर्गाः शमु नो भवन्तु ॥ ९ ॥
 शं नो यहाश्चान्द्रमसाः शमादित्याश्च राहुणा ।
 शं नो मृत्युर्धूमकेतुः शं रुद्रास्तिग्मतैजसः ॥ १० ॥
 शं रुद्राः शं वसवः शमादित्याः शमययः ।
 शं नो महच्छुषयो देवाः शं देवीः शं बृहस्पतिः ॥ ११ ॥
 ब्रह्म प्रजापतिर्धाता लोका वेदाः सप्तच्छुषयो ऽययः ।
 तैर्मे कृतं स्वस्त्ययनमिन्द्रो मे शर्म यद्यतु ब्रह्मा मे शर्म यद्यतु ॥ १२ ॥
 विश्वे मे देवाः शर्म यद्यन्तु सर्वे मे देवाः शर्म यद्यन्तु ।
 यानि कानि चिद्धान्तानि लोके सप्तच्छुषयो विदुः ।
 सर्वाणि शं भवन्तु मे शं मे अस्त्यभयं मे अस्तु ॥ १३ ॥
 पृथिवी शान्तिरन्तरिक्षं शान्तिर्द्यौः शान्तिरापः शान्तिरोषधयः शा-
 न्तिर्वैनस्पतयः शान्तिर्विश्वे मे देवाः शान्तिः सर्वे मे देवाः शान्तिः
 शान्तिः शान्तिभिः । ताभिः शान्तिभिः सर्वशान्तिभिः शमयाम्यहं
 यदिह घोरं यदिह क्रूरं यदिह पापं तद्धान्तं तद्धिवं सर्वमेव शमस्तु
 नः ॥ १४ ॥

॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

९।७ पार्थिवान्तरिक्षा० — ८ वेपमानाः, उल्का निर्हतः लोहितः क्षीराः शं
 भूमिरवतीर्यतीः । — ९ उल्काभिहतं वल्गाः — १० ० दिवः शराङ्गः । —
 ११ शं देवाः — १४ सर्वशान्तिभिः शमयामो हं.

शं न इन्द्रापी भवतामवोभिः शं न इन्द्रावरुणा रातहव्या । ॥ १० ॥
 शमिन्द्रासोमा सुविताय शं योः शं न इन्द्रापूषणा वाजसातौ ॥ १ ॥
 शं नो भगः शमु नः शंसो अस्तु शं नः पुरधिः शमु सन्तु रायः ।
 शं नः सत्यस्य सुयमस्य शंसः शं नो अर्यमा पुरुजातो अस्तु ॥ २ ॥
 शं नो धाता शमु धर्ता नो अस्तु शं न उरुची भवतु स्वधाभिः ।
 शं रोदसी बृहती शं नो अद्रिः शं नो देवानां सुहवानि सन्तु ॥ ३ ॥
 शं नो अमिज्योतिरनीको अस्तु शं नो मिचावरुणावश्विना शम् ।
 शं नः सुकृतां सुकृतानि सन्तु शं न इषिरो अभि वातु वातः ॥ ४ ॥
 शं नो द्यावापृथिवी पूर्वहूतौ शमन्तरिक्षं दृश्ये नो अस्तु ।
 शं न ओषधीर्वनिनो भवन्तु शं नो रजसस्पतिरस्तु जिष्णुः ॥ ५ ॥
 शं न इन्द्रो वसुभिर्देवो अस्तु शमादित्येभिर्वरुणः सुशंसः ।
 शं नो रुद्रो रुद्रेभिर्जलापः शं नस्त्वष्टा माभिर्हि शृणोतु ॥ ६ ॥
 शं नः सोमो भवतु ब्रह्म शं नः शं नो यावाणः शमु सन्तु यज्ञाः ।
 शं नः स्वरुणां मितयो भवन्तु शं नः प्रस्वः शम्बस्तु वेदिः ॥ ७ ॥
 शं नः सूर्य उरुचक्षा उदेतु शं नो भवन्तु प्रदिशश्चतस्रः ।
 शं नः पर्वता ध्रुवयो भवन्तु शं नः सिन्धवः शमु सन्वापः ॥ ८ ॥
 शं नो अदितिर्भवतु व्रतेभिः शं नो भवन्तु मरुतः स्वर्काः ।
 शं नो विष्णुः शमु पूषा नो अस्तु शं नो भविषं शम्बस्तु वायुः ॥ ९ ॥
 शं नो देवः सविता चार्यमाणः शं नो भवन्तूषसो विभातीः ।
 शं नः पर्जन्यो भवतु प्रजाभ्यः शं नः क्षेचस्य पतिरस्तु शंभुः ॥ १० ॥

शं नः सत्यस्य पतयो भवन्तु शं नो अर्वन्तः शमु सन्तु गावः । ॥ ११ ॥
 शं न अश्विनः सुकृतः सुहस्ताः शं नो भवन्तु पितरो हवेषु ॥ १ ॥
 शं नो देवा विश्वदेवा भवन्तु शं सरस्वती सह धीभिर्स्तु ।
 शमभिषाचः शमु रातिषाचः शं नो दिव्याः पार्थिवाः शं नो अर्थाः ॥ २ ॥
 शं नो अज एकपादेवो अस्तु शमहिर्बुध्न्यः शं समुद्रः ।

शं नो अपां नपात्येहस्तु शं नः पृच्छिर्भवतु देवगोपा ॥ ३ ॥
 आदित्या रुद्रा वसवो जुषन्तामिदं ब्रह्म क्रियमाणं नवीयः ।
 शृण्वन्तु नो दिव्याः पार्थिवासो गोजाता उत ये यज्ञियासः ॥ ४ ॥
 ये देवानामृत्विजो यज्ञियासो मनोर्यजत्रा अमृता अतृताः ।
 ते नो रासन्तामुरुगायमद्य यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ५ ॥
 तदस्तु मित्रावरुणा तदग्रे शं योरस्सभ्यमिदमस्तु शस्तम् ।
 अशीमहि गाधमुत प्रतिष्ठां नमो दिवे बृहते सार्दनाय ॥ ६ ॥

॥ १२ ॥ उषा अप स्वसुस्तमः सं वर्तेयति वर्तेनिं मुजातता ।
 अया वाजं देवहितं सनेम मदेम शतहिमाः सुवीराः ॥ १ ॥

॥ १३ ॥ इन्द्रस्य बाहू स्थविरौ वृषाणौ चिवा इमा वृषभौ पारयिष्णू ।
 तौ योस्ये प्रथमौ योग आगते याभ्यां जितमसुराणां स्वपयत ॥ १ ॥
 आशुः शिशानो वृषभो न भीमो घनाघनः क्षोभणश्चर्षणीनाम् ।
 संक्रन्दनो ऽनिमिष एकवीरः शतं सेना अजयासाकमिन्द्रः ॥ २ ॥
 संक्रन्दनेनानिमिषेण जिष्णुनायोध्येन दुष्यवनेन धृष्णुना ।
 तदिन्द्रेण जयत तत्सहध्वं युधो न इषुहस्तेन वृष्णा ॥ ३ ॥
 स इषुहस्तैः स निषक्लिभिर्वशी संस्रष्टा स युध इन्द्रो गणेन ।
 संसृष्टजित्सोमपा बाहुशर्धुपयधन्वा प्रतिहिताभिरस्ता ॥ ४ ॥
 बलविज्ञाय स्थविरः प्रवीरः सहस्वात्वाजी सहमान उयः ।
 अभिवीरो अभिसत्वा सहोजिज्जैबमिन्द्र रथमा तिष्ठ गोविदम् ॥ ५ ॥
 इमं वीरमनु हर्षध्वमुयमिन्द्रं सखायो अनु सं रभध्वम् ।
 यामजितं गोजितं वज्रबाहुं जयन्तमज्म प्रमृणन्तमोजसा ॥ ६ ॥
 अभि गोचाणि सहसा गाहमानो ऽद्य उयः शतमन्युरिन्द्रः ।
 दुष्यवनः पृतनाषाडयोध्योऽस्माकं सेना अवतु प्र युत्सु ॥ ७ ॥

बृहस्पते परि दीया रथेन रक्षोहामिर्षो अपबाधमानः ।
 प्रभञ्जं छूचूत्रमृणन्मिषानस्माकमेध्यविता तनूनाम् ॥ ८ ॥
 इन्द्र एषां नेता बृहस्पतिर्देक्षिणा यज्ञः पुर एतु सोमः ।
 देवसेनानामभिभज्जतीनां जयन्तीनां मरुतो यन्तु मध्ये ॥ ९ ॥
 इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य राज्ञ आदित्यानां मरुतां शर्ध उयम् ।
 महामनसां भुवनष्यवानां घोषो देवानां जयतामुदस्थात् ॥ १० ॥
 अस्माकमिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयन्तु ।
 अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्वस्मान्देवासो ऽवता हवेषु ॥ ११ ॥

इदमुद्धेयो ऽवसानमागां शिवे मे द्यावापृथिवी अभूताम् । ॥ १४ ॥
 असपत्नाः प्रदिशो मे भवन्तु न वै त्वा द्विषो अभयं नो अस्तु ॥ १ ॥

यत इन्द्र भयामहे ततो नो अभयं कृधि । ॥ १५ ॥
 मघवं छुग्धि तव तन्न ऊतिभिर्वि द्विषो वि मृधो जहि ॥ १ ॥
 इन्द्रं वयमनूराधं हवामहे ऽनु राध्यास्म द्विपदा चतुष्पदा ।
 मा नः सेना अरुषीरूपं गुर्विषूचीरिन्द्र दुहो वि नाशय ॥ २ ॥
 इन्द्रस्तातोत वृचहा गयस्कानो वरेण्यः ।
 स रक्षिता चरमतः स मध्यतः स पश्चात्स पुरस्तान्नो अस्तु ॥ ३ ॥
 उरु नो लोकमनु नेषि विद्वान्स्वर्ग्यज्योतिरभयं स्वस्ति ।
 उया त इन्द्र स्थविरस्य बाहू उप क्षयेम शरणा बृहन्ता ॥ ४ ॥
 अभयं नः करत्यन्तरिक्षमभयं द्यावापृथिवी उभे इमे ।
 अभयं पश्चादभयं पुरस्तादुत्तरादधरादभयं नो अस्तु ॥ ५ ॥
 अभयं मिषादभयममिषादभयं ज्ञातादभयं परोक्षत ।
 अभयं नक्तमभयं दिवा नः सर्वा आशा मम मिषं भवन्तु ॥ ६ ॥

१५ । २ इहो — ३ परस्मानो — ६ पुरो चः (statt परोक्षत)

अथर्ववेद

४६

॥ १६ ॥

असपानं पुरस्तात्पश्चाच्चो अभयं कृतम् ।

सविता मा दक्षिणत उत्तरान्मा शचीपतिः ॥ १ ॥

दिवो मादित्या रक्षन्तु भूम्या रक्षन्त्वमयः ।

इन्द्रायी रक्षतां मा पुरस्तादधिनावभितः शर्मं यच्छताम् ।

तिरश्चीनाध्या रक्षतु जातवेदा भूतकृतो मे सर्वतः सन्तु वर्म ॥ २ ॥

॥ १७ ॥

अग्निर्मा पातु वसुभिः पुरस्तात्तस्मिन्क्रमे तस्मिं छूये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥ १ ॥

वायुर्मान्तरिक्षेणैतस्या दिशः पातु तस्मिन्क्रमे ० । ० ॥ २ ॥

सोमो मा रुद्रेर्दक्षिणाया दिशः पातु ० । ० ॥ ३ ॥

वरुणो मादित्यैरेतस्या दिशः पातु ० । ० ॥ ४ ॥

सूर्यो मा द्यावापृथिवीभ्यां प्रतीच्या दिशः पातु ० । ० ॥ ५ ॥

आपो मौषधीमतीरेतस्या दिशः पान्तु तासु क्रमे तासु अये तां पुरं प्रैमि । ता मा रक्षन्तु ता मा गोपायन्तु ताभ्य आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥ ६ ॥

विश्वकर्मा मा सप्तक्षुषिभिरुदीच्या दिशः पातु तस्मिन्क्रमे ० । ० ॥ ७ ॥

इन्द्रो मा मरुत्वानेतस्या दिशः पातु ० । ० ॥ ८ ॥

प्रजापतिर्मा प्रजननवान्सह प्रतिष्ठया ध्रुवाया दिशः पातु ० । ० ॥ ९ ॥

बृहस्पतिर्मा विश्वैर्देवैरुर्ध्वाया दिशः पातु तस्मिन्क्रमे तस्मिं छूये तां पुरं प्रैमि । स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥ १० ॥

॥ १८ ॥

अग्निं ते वसुवन्तमृच्छन्तु । ये माघायवः प्राच्या दिशो ऽभिदासान् ॥ १ ॥

वायुं तेऽन्तरिक्षवन्तमृच्छन्तु । ये माघायव एतस्या दिशो ऽभिदासान् ॥ २ ॥

सोमं ते रुद्रवन्तमृच्छन्तु । ये माघायवो दक्षिणाया दिशो ऽभिदासान् ॥ ३ ॥

वरुणं त आदित्यवन्तमृच्छन्तु । ये माघायव एतस्या दिशो ऽभिदासान् ॥ ४ ॥

सूर्ये ते छावापृथिवीवन्तमृच्छन्तु । ये माघायवः प्रतीच्या दिशो
ऽभिदासान् ॥ ५ ॥
अपस्त ओषधीमतीर्चच्छन्तु । ये माघायव एतस्या दिशो ऽभिदा-
सान् ॥ ६ ॥
विश्वकर्माणं ते सप्तञ्चुषिवन्तमृच्छन्तु । ये माघायव उदीच्या दिशो
ऽभिदासान् ॥ ७ ॥
इन्द्रं ते मरुत्वन्तमृच्छन्तु । ये माघायव एतस्या दिशो ऽभिदासान् ॥ ८ ॥
प्रजापतिं ते प्रजननवन्तमृच्छन्तु । ये माघायवो ध्रुवाया दिशो
ऽभिदासान् ॥ ९ ॥
बृहस्पतिं ते विश्वदेववन्तमृच्छन्तु । ये माघायव ऊर्ध्वाया दिशो
ऽभिदासान् ॥ १० ॥

मिथः पृथिव्योदक्रामस्तां पुरं प्र गायामि वः । तामा विशत तां ॥ १९ ॥
प्र विशत सा वः शर्म च वर्म च यच्छतु ॥ १ ॥
वायुर्नारिश्नेहोदक्रामस्तां ० । ० ॥ २ ॥
सूर्यो दिवोदक्रामस्तां ० । ० ॥ ३ ॥
चन्द्रमा नक्षत्रैरुदक्रामस्तां ० । ० ॥ ४ ॥
सोम ओषधीभिरुदक्रामस्तां ० । ० ॥ ५ ॥
यज्ञो दक्षिणाभिरुदक्रामस्तां ० । ० ॥ ६ ॥
समुद्रो नदीभिरुदक्रामस्तां ० । ० ॥ ७ ॥
व्रक्ष व्रक्षचारिभिरुदक्रामस्तां ० । ० ॥ ८ ॥
इन्द्रो वीर्यैर्ऽणोदक्रामस्तां ० । ० ॥ ९ ॥
देवा अमृतेनोदक्रामस्तां ० । ० ॥ १० ॥
प्रजापतिः प्रजाभिरुदक्रामस्तां पुरं प्र गायामि वः । तामा विशत तां
प्र विशत सा वः शर्म च वर्म च यच्छतु ॥ ११ ॥

- ॥२०॥ अप न्यधुः पौरुषेयं वधं यमिन्द्रायी धाता संविता बृहस्पतिः ।
 सोमो राजा वरुणो अश्विना यमः पूषास्मान्परि पातु मृत्योः ॥ १ ॥
 यानि चकार भुवनस्य यस्पतिः प्रजापतिर्मातरिश्वा प्रजाभ्यः ।
 प्रदिशो यानि वसते दिशश्च तानि मे वर्माणि बहुलानि सन्तु ॥ २ ॥
 यस्ते तनूष्वनस्यन्त देवा राज्याय योधिनः ।
 इन्द्रो यश्चक्रे वर्मे तदस्मान्पातु विश्वतः ॥ ३ ॥
 वर्मे मे द्यावापृथिवी वर्माहर्वर्मे सूर्यः ।
 वर्मे मे विश्वे देवाः क्रन्मा मा प्रापत्प्रतीचिका ॥ ४ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

- ॥२१॥ गायत्र्यु१ष्णिगनुष्टुबृहती पङ्क्तिस्त्रिष्टुप्जगत्यौ ॥ १ ॥

- ॥२२॥ आ॒ङ्गिर॒साना॒माद्यैः प॒ञ्चानु॒वाकैः स्वाहा ॥ १ ॥ ष॒ष्ठाय॒ स्वा-
 हा ॥ २ ॥ स॒प्तमा॒ष्टमा॒भ्यां स्वाहा ॥ ३ ॥ नी॒लन॒खेभ्यः स्वाहा ॥ ४ ॥
 हरि॒तिभ्यः स्वाहा ॥ ५ ॥ छु॒द्रेभ्यः स्वाहा ॥ ६ ॥ पर्या॒यिकेभ्यः
 स्वाहा ॥ ७ ॥ प्रथ॒मेभ्यः श॒ङ्गेभ्यः स्वाहा ॥ ८ ॥ द्वि॒तीयेभ्यः श॒ङ्गेभ्यः
 स्वाहा ॥ ९ ॥ तृ॒तीयेभ्यः श॒ङ्गेभ्यः स्वाहा ॥ १० ॥ उ॒पोत्त॒मेभ्यः
 स्वाहा ॥ ११ ॥ उ॒त्तमेभ्यः स्वाहा ॥ १२ ॥ उ॒त्तरेभ्यः स्वाहा ॥ १३ ॥
 ऋषि॒भ्यः स्वाहा ॥ १४ ॥ शि॒खिभ्यः स्वाहा ॥ १५ ॥ ग॒णेभ्यः
 स्वाहा ॥ १६ ॥ म॒हाग॒णेभ्यः स्वाहा ॥ १७ ॥ स॒र्वेभ्यो ऽङ्गि॒रोभ्यो
 विद॒ग॒णेभ्यः स्वाहा ॥ १८ ॥ पृथ॒क्स॒हस्रा॒भ्यां स्वाहा ॥ १९ ॥
 ब्र॒ह्मणे॒ स्वाहा ॥ २० ॥

२०।२ वसते — ३ यत्ते, देवाधिराज्यो धेहि वः ।

२१ चिष्टुष्ववली

२२।५ हरि॒तिभ्यः — ९ द्वि॒तीयेभ्यः — १० तृ॒तीयेभ्यः — १३ उ॒त्तरेभ्यः

ब्रह्मज्येष्ठा संभृता वीर्याणि ब्रह्माये ज्येष्ठं दिवमा ततान ।

भूतानां ब्रह्मा प्रथमो ह जज्ञे तेनार्हति ब्रह्मणा स्पर्धितुं कः ॥ २१ ॥

आष्वर्चणानीं चतुर्ऋचेभ्यः स्वाहा ॥ १ ॥ पञ्चर्चभ्यः स्वाहा ॥ २ ॥ ॥ २३ ॥
षड्रचेभ्यः स्वाहा ॥ ३ ॥ सप्तर्चभ्यः स्वाहा ॥ ४ ॥ अष्टर्चभ्यः स्वाहा
॥ ५ ॥ नवर्चभ्यः स्वाहा ॥ ६ ॥ दशर्चभ्यः स्वाहा ॥ ७ ॥ एका-
दशर्चभ्यः स्वाहा ॥ ८ ॥ द्वादशर्चभ्यः स्वाहा ॥ ९ ॥ त्रयोदशर्चभ्यः
स्वाहा ॥ १० ॥ चतुर्दशर्चभ्यः स्वाहा ॥ ११ ॥ पञ्चदशर्चभ्यः स्वाहा
॥ १२ ॥ षोडशर्चभ्यः स्वाहा ॥ १३ ॥ सप्तदशर्चभ्यः स्वाहा ॥ १४ ॥
अष्टादशर्चभ्यः स्वाहा ॥ १५ ॥ एकोनविंशतिः स्वाहा ॥ १६ ॥
विंशतिः स्वाहा ॥ १७ ॥ महत्कारणाय स्वाहा ॥ १८ ॥ तृचेभ्यः
स्वाहा ॥ १९ ॥ एकर्चभ्यः स्वाहा ॥ २० ॥ छुद्रेभ्यः स्वाहा ॥ २१ ॥
एकवृचेभ्यः स्वाहा ॥ २२ ॥ रोहितेभ्यः स्वाहा ॥ २३ ॥ सूर्याभ्यां
स्वाहा ॥ २४ ॥ व्रात्याभ्यां स्वाहा ॥ २५ ॥ प्राजापत्याभ्यां स्वाहा
॥ २६ ॥ विषासह्यै स्वाहा ॥ २७ ॥ मङ्गलिकेभ्यः स्वाहा ॥ २८ ॥
ब्रह्मणे स्वाहा ॥ २९ ॥

ब्रह्मज्येष्ठा संभृता वीर्याणि ब्रह्माये ज्येष्ठं दिवमा ततान ।

भूतानां ब्रह्मा प्रथमो ह जज्ञे तेनार्हति ब्रह्मणा स्पर्धितुं कः ॥ ३० ॥

येन देवं संवितारं परि देवा अधारयन् ।

॥ २४ ॥

तेनेमं ब्रह्मणस्पते परि राष्ट्राय धत्तन ॥ १ ॥

परीममिन्द्रमायुषे महे क्षत्राय धत्तन ।

यथैनं जरसे नयाज्ज्योक् क्षत्रे ऽधि जागरत् ॥ २ ॥

२२ । २१ ब्रह्म ज्येष्ठा, प्रथमोत वंज्ञे

२३ । ३ षड्रर्चभ्यः — २२ एकानृचभ्यः — २३ रोहितेभ्यः

२४ । २ नयां ज्योक्

परीमं सोममायुषे महे श्रोत्राय धत्तन ।
 यथैनं जरसे नयाज्योक् श्रोत्रे ऽधि जागरत् ॥ ३ ॥
 परि धत्त धत्त नो वर्चसेमं जरामृत्युं कृणुत दीर्घमायुः ।
 बृहस्पतिः प्रायच्छद्वास एतत्सोमाय राज्ञे परिधातवा उ ॥ ४ ॥
 जरां सु गच्छ परि धत्स्व वासो भवा गृहीनामभिशस्तिपा उ ।
 शतं च जीव शरदः पुरुची रायश्च पोषमुपसंभ्यस्व ॥ ५ ॥
 परीदं वासो अधिषाः स्वस्तये ऽभूर्वशानामभिशस्तिपा उ ।
 शतं च जीव शरदः पुरुचीर्वसूनि चारुर्वि भजासि जीवन ॥ ६ ॥
 योगेयोगे तवस्तरं वाजेवाजे हवामहे । सखाय इन्द्रमृतये ॥ ७ ॥
 हिरण्यवर्णो अजरः सुवीरो जरामृत्युः प्रजया सं विशस्व ।
 तदमिराह तदु सोम आह बृहस्पतिः सविता तदिन्द्रः ॥ ८ ॥

॥ २५ ॥

अश्रान्तस्य त्वा मनसा युनज्मि प्रथमस्य च ।
 उत्कूलमुबहो भवोदुष्य प्रति धावतात् ॥ १ ॥

॥ २६ ॥

अग्नेः प्रजातं परि यद्विरण्यममृतं दध्रे अधि मर्त्येषु ।
 य एनवेद स इदेनमर्हेति जरामृत्युर्भवति यो विभर्ति ॥ १ ॥
 यद्विरण्यं सूर्येण सुवर्णे प्रजावन्तो मनवः पूर्वं ईषिरे ।
 तत्त्वा चन्द्रं वर्चसा सं सृजात्यायुष्मान्भवति यो विभर्ति ॥ २ ॥
 आयुषे त्वा वर्चसे त्वीजसे च बलाय च ।
 यथा हिरण्यतेजसा विभासासि जनो अनु ॥ ३ ॥
 यवेद राजा वरुणो वेद देवो बृहस्पतिः ।

२४ । ३ नयां ज्योक् — ६ ऽभूर्वशीनामभि०

२५ । उत्कूलमुबहो भवोदुष्य

२६ । १. २ विभर्ति — २ सृजत्वा०

इन्द्रो यवृषहा वेद तत्त आयुषं भुवत्तत्तै वर्चस्वं भुवत् ॥ ४ ॥

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

गोभिष्ट्वा पातृषभो वृषा त्वा पातु वाजिभिः ।

॥ २७ ॥

वायुष्ट्वा ब्रह्मणा पात्विन्द्रस्त्वा पात्विन्द्रियैः ॥ १ ॥

सोमस्त्वा पात्वोषधीभिर्नक्षत्रैः पातु सूर्यः ।

माध्यस्त्वा चन्द्रो वृषहा वातः प्राणेन रक्षतु ॥ २ ॥

तिस्रो दिवस्त्रिस्रः पृथिवीस्त्रीण्यन्तरिक्षाणि चतुरः समुद्रान् ।

चिवृतं स्तोमं चिवृत आप आहुस्तास्त्वा रक्षन्तु चिवृता चिवृद्भिः ॥ ३ ॥

चीन्नाकांस्तीन्समुद्रांस्तीन्ब्रह्मांस्तीन्वैष्टपान् ।

चीन्मातरिष्वनस्तीन्सूर्याङ्गोभृन्कल्पयामि ते ॥ ४ ॥

घृतेन त्वा समुक्षाम्यम आज्येन वर्धयन् ।

अमेश्वन्द्रस्य सूर्यस्य मा प्राणं मायिनो दभन् ॥ ५ ॥

मा वः प्राणं मा वो ऽपानं मा हरो मायिनो दभन् ।

भाजन्तो विश्ववेदसो देवा दैव्येन धावत ॥ ६ ॥

प्राणेनायिं सं सृजन्ति वातः प्राणेन संहितः ।

प्राणेन विश्वतोमुखं सूर्यं देवा अजनयन् ॥ ७ ॥

आयुषायुष्कृता जीवायुष्मां जीव मा मृषाः ।

प्राणेनात्मचतां जीव मा मृत्योरुप गा वशम् ॥ ८ ॥

देवानां निहितं निधिं यमिन्द्रो ऽच्चविन्दत्यधिभिर्देवयानैः ।

आपो हिरण्यं जुगुप्सुस्त्रिवृद्भिस्तास्त्वा रक्षन्तु चिवृता चिवृद्भिः ॥ ९ ॥

त्रयस्त्रिंशद्देवतास्त्रीणि च वीर्याणि प्रियायमाणा जुगुप्सुस्त्रिंशन्तः ।

अस्मिंश्चन्द्रे अधि यद्विरण्यं तेनायं कृणवद्वीर्याणि ॥ १० ॥

ये देवा दिव्येकादश स्थ ते देवासो हविरिदं जुषध्वम् ॥ ११ ॥

ये दे॒वा अ॒न्तरि॒क्ष ए॒काद॒श स्थ ते दे॒वासो ह॒विरि॒दं जुष॑ध्वम् ॥ १२ ॥

ये दे॒वा पृथि॒व्यामे॒काद॒श स्थ ते दे॒वासो ह॒विरि॒दं जुष॑ध्वम् ॥ १३ ॥

अ॒स॒प॒त्नं पु॒रस्ता॒त्यश्वा॒न्नो अ॒भयं कृ॑तम् ।

स॒वि॒ता मा दक्षि॑णत उत्तरा॒न्मा श॒चीप॑तिः ॥ १४ ॥

दि॒वो मादि॒त्या र॑क्षन्तु भू॒म्या र॑क्षन्त्व॒गयः॑ ।

इन्द्रा॒मी र॑क्षतां मा पु॒रस्ता॒दश्वि॒नाव॑भितः शर्म॑ य॒ह्यता॑म् ।

ति॒र॒श्ची॒ना॒ग्या र॑क्षतु जा॒तवे॑दा भू॒त॒कृ॒तो मे स॒र्वतः॑ सन्तु॒ वर्म ॥ १५ ॥

॥ २८ ॥

इ॒मं व॒भ्रामि॑ ते म॒णिं दी॒र्घायु॒त्वाय॑ तेज॒से ।

दर्भे॑ स॒प॒त्नद॒र्भनं॑ द्विष॒तस्त॑प॒नं हृदः॑ ॥ १ ॥

द्विष॒तस्त॑प॒नं हृदः॑ श॒र्चूणां॑ ता॒पय॑न्मनः ।

दुर्हा॒दः स॒र्वो॒स्त्वं दर्भे॑ घ॒र्मे इ॒वाभि॑संतापय ॥ २ ॥

घ॒र्मे इ॒वाभि॑तप॒न्दर्भे॑ द्विष॒तो नि॑तप॒न्मणे॑ ।

हृदः॑ स॒प॒त्नाना॑ भिन्धीन्द्र॑ इव विरू॒जच॑लम् ॥ ३ ॥

भिन्धि॑ दर्भे॑ स॒प॒त्नानां॑ हृद॒यं द्विष॑तां म॒णे ।

उ॒द्यन्व॑चमिव भू॒म्याः शि॒र ए॒षां वि॑ पा॒तय॑ ॥ ४ ॥

भिन्धि॑ दर्भे॑ स॒प॒त्नान्मे भिन्धि॑ मे पृ॒तना॑यतः ।

भिन्धि॑ मे स॒र्वान्दुर्हा॑दो भिन्धि॑ मे द्विष॒तो म॒णे ॥ ५ ॥

छिन्धि॑ दर्भे॑ ० । ० ॥ ६ ॥

वृष॑ दर्भे॑ ० । ० ॥ ७ ॥

कृ॒न्त दर्भे॑ ० । ० ॥ ८ ॥

पिं॒श दर्भे॑ ० । ० ॥ ९ ॥

वि॒ध्य दर्भे॑ स॒प॒त्नान्मे वि॒ध्य मे॑ पृ॒तना॑यतः ।

वि॒ध्य मे॑ स॒र्वान्दुर्हा॑दो वि॒ध्य मे॑ द्विष॒तो म॒णे ॥ १० ॥

२८ । २ द्विष॒तस्त॑प॒नं हृदः॑, इ॒वाभी॑त॒संता॑पय

निक्षं दर्भं सपत्नान्मे निक्षं मे पृतनायतः ।
 निक्षं मे सर्वान्दुर्हादों निक्षं मे द्विषतो मणे ॥ १ ॥
 तृन्धि दर्भं ० । ० ॥ २ ॥
 रुन्धि दर्भं ० । ० ॥ ३ ॥
 मृण दर्भं ० । ० ॥ ४ ॥
 मन्धं दर्भं ० । ० ॥ ५ ॥
 पिण्डि दर्भं ० । ० ॥ ६ ॥
 ओषं दर्भं ० । ० ॥ ७ ॥
 दहं दर्भं ० । ० ॥ ८ ॥
 जहि दर्भं सपत्नान्मे जहि मे पृतनायतः ।
 जहि मे सर्वान्दुर्हादों जहि मे द्विषतो मणे ॥ ९ ॥

॥ २९ ॥

यत्ने दर्भं जरामृत्युः शतवर्मन्सुवर्म ते ।
 तेनेमं वर्मिणं कृत्वा सपत्नां जहि वीर्यैः ॥ १ ॥
 शतं ते दर्भं वर्माणि सहस्रं वीर्याणि ते ।
 त्वामस्मै विश्वे त्वां देवा जरसे भर्तवा अदुः ॥ २ ॥
 त्वामाहुर्देववर्म त्वां दर्भं ब्रह्मणस्पतिम् ।
 त्वामिन्द्रस्याहुर्वर्म त्वं राष्ट्राणि रक्षसि ॥ ३ ॥
 सपत्नक्षयणं दर्भं द्विषतस्तपनं हृदः ।
 मणिं क्ष्वचस्य वर्धनं तनूपानं कृणोमि ते ॥ ४ ॥
 यत्समुद्रे अभ्यक्रन्दत्यर्जन्यो विद्युता सह ।
 ततो हिरण्ययो बिन्दुस्ततो दर्भो अजायत ॥ ५ ॥

॥ ३० ॥

२९ । १ निक्ष — ८ दह

३० । १ शतवर्म — ३ देववर्म — ५ समुद्रो, ० यो बिन्दुस्ततो

॥३१॥

औदु॒क्षरे॒ण म॒णिना पु॒ष्टि॒कामा॒य वे॒धसा ।
 प॒शूनां सर्वे॑षां स्फा॒तिं गो॒ष्ठे मे॒ सवि॒ता क॑रत् ॥ १ ॥
 यो नो॑ अ॒ग्निर्गो॒हप॒त्यः प॒शूनाम॑धि॒पा अ॒सत् ।
 औदु॒क्षरो वृ॒षा म॒णिः सं मा॑ सृजतु पु॒ष्ट्या ॥ २ ॥
 क॒रीषि॒णीं फ॒लव॑तीं स्व॒धामि॑रां च नो गृ॒हे ।
 औदु॒क्षर॒स्य तेज॑सा धा॒ता पु॒ष्टिं द॑धातु मे ॥ ३ ॥
 यद्वि॒पाञ्च चतु॑ष्पाञ्च या॒न्यन्ना॒नि ये र॑साः ।
 गृ॒ह्णे ३ हं ते॑षां भू॒मानं बि॒भ्रदौ॒दुक्ष॑रं म॒णिम् ॥ ४ ॥
 पु॒ष्टिं प॒शूनां परि॑ जय॒भाहं चतु॑ष्पदां द्वि॒पदां यञ्च॑ धान्य॒म् ।
 प॒यः प॒शूनां र॒समो॑षधी॒नां बृ॒हस्प॑तिः सवि॒ता मे नि॒ यञ्छा॑त् ॥ ५ ॥
 अ॒हं प॒शूनाम॑धि॒पा अ॒सानि॒ मयि॑ पु॒ष्टं पु॒ष्टप॑तिर्द॑धातु ।
 म॒ह्यमौ॒दुक्ष॑रो म॒णिर्द्र॒वि॒णानि॒ नि य॑ञ्छतु ॥ ६ ॥
 उ॒प मौ॒दुक्ष॑रो म॒णिः प्र॒जया॑ च ध॒नेन॑ च ।
 इ॒न्द्रेण॑ जि॒वितो॑ म॒णिरा मा॑गन्सह वर्च॑सा ॥ ७ ॥
 दे॒वो म॒णिः संप॑त्न॒हा ध॒नसा॑ ध॒नसा॑तये ।
 प॒शोर॑ब्ज॒स्य भू॒मानं ग॒वां स्फा॒तिं नि य॑ञ्छतु ॥ ८ ॥
 यथा॒ये त्वं व॑नस्पते पु॒ष्ट्या स॒ह ज॑ञ्जिषे ।
 ए॒वा ध॒नस्य॑ मे स्फा॒तिमा द॑धातु सर॒स्वती ॥ ९ ॥
 आ मे॒ धनं॑ सर॒स्वती ग॑यस्फा॒तिं च धा॑न्य॒म् ।
 सि॒नीवा॒ल्युपा॑व॒हाद॑यं चौ॒दुक्ष॑रो म॒णिः ॥ १० ॥
 त्वं म॑णी॒नाम॑धि॒पा वृ॒षासि॒ त्वयि॑ पु॒ष्टं पु॒ष्टप॑तिर्ज॒जान॑ ।
 त्वयी॒मे वा॒जा द्र॒वि॒णानि॒ सवौ॑दु॒क्षर॒ स त्वम॑स्मत्सह॒स्वारा॑दरातिम॒वर्ति॑
 क्षु॒धं च ॥ ११ ॥
 याम॒णीर॑सि याम॒णीरू॒न्थाया॑भिषि॒क्तो ऽभि मा॑ सिञ्च॒ वर्च॑सा ।

३१ । २ स मा — ७ जि॒वितो — ८ überall स्फा॒तिं paroxyt. — ९ यथा॒ये —

१० प॒यस्फा॒तिः सि॒नीवा॒ल्युपा॑व॒हा — ११ • रा॒तिम॑मृ॒तं

तेजो ऽसि तेजो मयि धारयाधि रयिरसि रयिं मे धेहि ॥ १२ ॥

पुष्टिरसि पुष्ट्या मा समङ्गि गृहमेधी गृहपतिं मा कृणु ।

औदुम्बरो स त्वमस्मासु धेहि रयिं च नः सर्ववीरं नि यच्छ

रायस्योषाय प्रति मुञ्चे अहं त्वाम् ॥ १३ ॥

अयमौदुम्बरो मणिवीरो वीराय बध्यते ।

स नः सनि मधुमतीं कृणोतु रयिं च नः सर्ववीरं नि यच्छात् ॥ १४ ॥

शतकारणो दुश्चवनः सहस्रपर्णे उत्तरः ।

॥ ३२ ॥

दर्भो य उय ओषधिस्तं ते बभ्राम्यायुषे ॥ १ ॥

नास्य केशान्न वपन्ति नोरसि ताडमा घ्नते ।

यस्मा अछिन्नपर्णेन दर्भेण शर्म यच्छति ॥ २ ॥

दिवि ते मूलमोषधे पृथिव्यामसि निष्ठितः ।

त्वया सहस्रकारुणेनायुः प्र वर्धयामहे ॥ ३ ॥

तिस्रो दिवो अत्यतृणत्तिस्र इमाः पृथिवीरुत ।

त्वयाहं दुर्हादो जिह्वां नि तृणञ्चि वर्चासि च ॥ ४ ॥

त्वमसि सहमानो ऽहमस्मि सहस्वान् ।

उभौ सहस्वन्तौ भूत्वा सपत्नान्तसहिषीवहि ॥ ५ ॥

सहस्व नो अभिमातिं सहस्व पृतनायतः ।

सहस्व सर्वान्दुर्हादः सुहादो मे बहून्कृधि ॥ ६ ॥

दर्भेण देवजातेन दिविष्टम्भेन शश्वदित ।

तेनाहं शश्वतो जनाँ असनां सनवानि च ॥ ७ ॥

प्रियं मा दर्भे कृणु ब्रह्मराजन्याभ्यां शूद्राय चार्याय च ।

यस्मै च कामयामहे सर्वस्मै च विप्रय्यते ॥ ८ ॥

३१ । २३ समिन्धि

३२ । १ उत्तरः — ४ दिवो, च fehlt — ५ सहिषीमहि — ७ देवजातेन दिवि-

ष्टम्भेन — ८ सूर्याय (statt शूद्राय), विप्रय्यते

यो जायमानः पृथिवीमहृहृद्यो अस्तभादन्तरिक्षं दिवं च ।
 यं बिभ्रतं नानु पाप्मा विवेद स नो ऽयं दर्भो वरणो ऽधिवाकः ॥ ९ ॥
 सपन्नहा शतकारुः सहस्वानोषधीनां प्रथमः सं बभूव ।
 स नो ऽयं दर्भः परि पातु विश्वतस्तेन साक्षीय पृतनाः पृतन्यतः ॥ १० ॥

॥ ३३ ॥ सहस्रार्धः शतकारुः पर्यस्वानपामग्निर्वीरुधां राजसूर्यम् ।
 स नो ऽयं दर्भः परि पातु विश्वतो देवो मणिरायुषा सं सृजाति नः ॥ १ ॥
 घृतादुल्लुप्तो मधुमान्ययस्वानभूमिहृहो ऽच्युतश्चावयिष्णुः ।
 नुदन्तपन्नानधरांश्च कृण्वन्दर्भो रोह महतामिन्द्रियेण ॥ २ ॥
 त्वं भूमिमन्यथोजसा त्वं वेद्यां सीदसि चारुरध्वरे ।
 त्वां पविचमृषयो भरन्तस्त्वं पुनीहि दुरितान्यस्मत ॥ ३ ॥
 तीक्ष्णो राजा विषासही रक्षोहा विश्वचर्षणिः ।
 ओजो देवानां बलमुग्रमेतत्तं ते बभ्रामि जरसे स्वस्तये ॥ ४ ॥
 दर्भेण त्वं कृण्वो वीर्याणि दर्भं बिभ्रदात्मना मा व्यथिष्ठाः ।
 अतिष्ठाय वर्चसाध्यन्यान्सूर्य इवा भाहि प्रदिशश्चतस्रः ॥ ५ ॥
 ॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

॥ ३४ ॥ अङ्गिरा असि जङ्गिड रक्षितासि जङ्गिड ।
 विपाञ्चतुष्पादसाकं सर्वं रक्षतु जङ्गिडः ॥ १ ॥
 अक्षकृत्यास्त्रिपञ्चाशीः शतं कृत्याकृतश्च ये ।
 सर्वाच्चिनष्टतेजसो ऽरसां जङ्गिडस्करत ॥ २ ॥

३२ । ९ ननु पाप्मा विवेद (I. विवेद) स नो ऽयं दर्भो वरणो दिवाकः — १० सह-
 स्वनोषधीनां

३३ । ५ कृण्वन्दर्भो; अतिष्ठाय वर्चसाध्यन्वां

३४ । १ जङ्गिडो ऽसि जङ्गिडो रक्षितासि जङ्गिडः । — २ आगृत्वास्त्रिः; सर्वान्वि-
 नष्टतेजसो

अ॒रसं कृ॒चिमे॒ नाद॑म॒रसाः स॒प्त वि॒स्रसः॑ ।
 अ॒पे॒तो ज॒ङ्गि॒डाम॑ति॒मिषु॑म॒स्तेव॑ शा॒तय ॥ ३ ॥
 कृ॒त्यादू॑षण॒ एवा॑यम॒थो अ॒राति॑दूषणः ।
 अ॒थो स॒हस्वां ज॒ङ्गि॒डः प्र॒ण आ॒यूषि॑ ता॒रिषत् ॥ ४ ॥
 स ज॒ङ्गि॒डस्य॑ म॒हिमा॑ परि॒णः पा॒तु वि॒श्वतः॑ ।
 वि॒ष्कन्धं॑ येन॒ सास॑हे सं॒स्कन्ध॑मो॒ज ओज॑सा ॥ ५ ॥
 बि॒ष्ट्वा दे॒वा अ॒ज॒नय॑न्नि॒ष्ठितं॑ भू॒म्याम॑धि ।
 तमु॒ त्वाङ्गि॒रा इति॑ ब्रा॒ह्म॒णाः पू॒र्या वि॑दुः ॥ ६ ॥
 न त्वा पू॒र्वा ओष॑धयो न त्वा तर॑न्ति॒ या न॒वाः ।
 वि॒बाध॑ उ॒यो ज॒ङ्गि॒डः परि॑पा॒णः सु॒मङ्ग॑लः ॥ ७ ॥
 अ॒थो य॒दा स॒म॒भवो॑ ज॒ङ्गि॒डामि॑तवी॒र्ये ।
 पु॒रा तं उ॒याय॑त उ॒पेन्द्रो॑ वी॒र्यं द॑दौ ॥ ८ ॥
 उ॒य इ॒क्षे व॑नस्प॒त इन्द्र॑ ओ॒ज्मान॑मा द॒धौ ।
 अ॒मी॒वाः सर्वा॑श्चा॒तयं॑ ज॒हि रक्षा॑स्योष॒धे ॥ ९ ॥
 आ॒शरी॑कं वि॒शरी॑कं ब॒लासं॑ पृ॒ष्ठ्याम॑यम् ।
 त॒क्नानं॑ वि॒श्वश॑रद॒म॒रसां ज॒ङ्गि॒डस्कर॑त् ॥ १० ॥

इन्द्रस्य नामं गृह्णन्त ऋषयो जङ्गिडं ददुः ।

॥ ३५ ॥

दे॒वा यं च॒क्रुर्भेष॑जम॒ये वि॒ष्कन्ध॑दूषणम् ॥ १ ॥

स नो॑ रक्ष॒तु ज॒ङ्गि॒डो ध॑न॒पालो॑ ध॒नेव॑ ।

दे॒वा यं च॒क्रुर्ब्रा॑ह्म॒णाः परि॑पा॒णम॑राति॒हम् ॥ २ ॥

दु॒र्हाद॑स्त्वं घो॒रं च॒क्षुः पा॑प॒कृत्वा॑न॒मार्ग॑मम् ।

तांस्त्वं स॒हस्र॑चक्षो॒ प्रती॑बोधेन नाशय परि॒पा॒णो ऽसि॑ ज॒ङ्गि॒ड ॥ ३ ॥

३४ । ३ वि॒स्रसः — ५ सा॒सह — ६ तृ॒ष्ट्वा — ८ प॒दा॒गम॑वो, E. I. प॒दा॒गम॑वो;

उ॒याय॑सत उ॒पेन्द्रो — ८ इन्द्र॑ ओ॒ज्म॒न॒मा — १० पृ॒ष्ठ्याम॑यम्; •म॒रसां

३५ । ३ दु॒र्हादः॑ संघो॒रं; ज॒ङ्गि॒डः

परि मा दिवः परि मा पृथिव्याः पर्यन्तरिक्षात्परि मा वीरुघ्नः ।
 परि मा भूतात्परि मोत भव्याद्दिशोर्दिशो जङ्घिडः पात्वस्मान् ॥ ४ ॥
 ये कृत्वनो देवकृता य उतो मर्त्येभ्यः
 सर्वांस्ताबिभ्यभेषजो ऽरसां जङ्घिडस्करत् ॥ ५ ॥

॥ ३६ ॥

शतवारो अनीनशद्यक्ष्मावक्ष्मांसि तेजसा ।
 आरोहन्बर्चसा सह मणिर्दुर्णामचातनः ॥ १ ॥
 शृङ्गाभ्यां रक्षो नुदते मूलेन यातुधान्यः ।
 मध्येन यक्ष्मं बाधते नैनं पाप्मातिं तरति ॥ २ ॥
 ये यक्ष्मासो अर्भका महान्तो ये च शब्दिनः ।
 सर्वान्दुर्णामहा मणिः शतवारो अनीनशत् ॥ ३ ॥
 शतं वीरौ अजनयद्युतं यक्ष्मानपावपत् ।
 दुर्णाम्नः सर्वान्हत्वाव रक्ष्मांसि धूनुते ॥ ४ ॥
 हिरण्यशृङ्ग ऋषभः शतवारो अयं मणिः ।
 दुर्णाम्नः सर्वान्स्तृद्धाव रक्ष्मांस्यक्रमीत् ॥ ५ ॥
 शतमहं दुर्णाक्षीनां गन्धर्वाप्सरसां शतम् ।
 शतं च श्वन्तीनां शतवारेण वारये ॥ ६ ॥

॥ ३७ ॥ इदं वर्चो अग्निना दत्तमागभर्गो यशः सह ओजो वयो बलम् ।
 चयस्त्रिंशद्यानि च वीर्याणि तान्यग्निः प्र ददातु मे ॥ १ ॥
 वर्च आ धेहि मे तच्च १ सह ओजो वयो बलम् ।
 इन्द्रियाय त्वा कर्मणे वीर्याय प्रति गृह्णामि शतशरदाय ॥ २ ॥
 ऊर्जे त्वा बलाय त्वीजसे सहसे त्वा ।

३५ । ४ भवा० — ५ यः कृत्वनो देवकृता य उतो मर्त्येभ्यः, E. भृत्वेभ्यः, I. भयेभ्यः

३६ । १ मणिं — २ तरति — ४ वीरा अजनयं द्युतं

३७ । १. २ वसम्

अभिभूयाय त्वा राष्ट्रभूत्याय पर्युहामि शतशरदाय ॥ ३ ॥

ऋतुभिर्घातवैरायुषे वर्चसे त्वा ।

संवत्सरस्य तेजसा तेन संहनु कृणमसि ॥ ४ ॥

न तं यक्ष्मा अरुन्धते नैनं शपथो अश्नुते ।

॥ ३८ ॥

यं भेषजस्य गुग्गुलोः सुरभिर्गन्धो अश्नुते ॥ १ ॥

विष्वक्स्तस्माद्यक्ष्मा मृगाह्व्या इवेरते ।

यद्गुग्गुलु सैन्धवं यद्वाप्यसि समुद्रियम् ।

उभयोरप्यभं नामास्मा अरिष्टतातये ॥ २ ॥

एतु देवस्त्रायमाणः कुष्ठो हिमवतस्परि ।

॥ ३९ ॥

तक्नानं सर्वं नाशय सर्वाश्च यातुधान्यः ॥ १ ॥

चीरिं ते कुष्ठ नामानि नघमारो नघारिषो न घायं पुरुषो रिषत् ।

यस्मै परिव्रवीमि त्वा सायंप्रातरथो दिवा ॥ २ ॥

जीवला नाम ते माता जीवलो नाम ते पिता । न घायं पु० । ० ॥ ३ ॥

उत्तमो अस्योषधीनामनद्धां जगतामिव व्याघ्रः श्वपदामिव ।

न घायं पुरुषो रिषत् । यस्मै परिव्रवीमि त्वा सायंप्रातरथो दिवा ॥ ४ ॥

चिर्भृगुभ्यो अक्लिरोभ्यस्त्रिरादित्येभ्यस्परि । चिर्जातो विश्वदेवेभ्यः ।

स कुष्ठो विश्वभेषजः साकं सोमेन तिष्ठति ।

तक्नानं सर्वं नाशय सर्वाश्च यातुधान्यः ॥ ५ ॥

अश्वत्थो देवसदनस्तृतीयस्यामितो दिवि ।

तचामृतस्य चक्ष्णं ततः कुष्ठो अजायत ॥ ६ ॥

३७ । ३ राष्ट्रभूत्याय

३८ । २ मृगा चक्ष्मा

३९ । २ नघमारो नघायुर्वो नघायं पुरुषोर्वत् — ३ जीवन्तो — ५ चिः शम्भुभ्यो —

६ u. folgd. कुष्ठो

हिरण्ययी नौरचरद्विरण्यबन्धना दिवि ।
 तचामृतस्य चक्ष्णं ततः कुष्ठो अजायत ॥ ७ ॥
 यच्च नावप्रभंशनं यच्च हिमवतः शिरः ।
 तचामृतस्य चक्ष्णं ततः कुष्ठो अजायत ।
 स कुष्ठो विश्वभेषजः साकं सोमेन तिष्ठति ।
 तक्नानं सर्वं नाशय सर्वेष्व यातुधान्यः ॥ ८ ॥
 यं त्वा वेद पूर्व इक्ष्वाकोर्यं वा त्वा कुष्ठकाम्यः ।
 यं वायसो यं मात्स्यस्तेनासि विश्वभेषजः ॥ ९ ॥
 शीर्षशोकं तृतीयकं सदंदिष्यश्च हायनः ।
 तक्नानं विश्वधावीर्याधराञ्च परा सुव ॥ १० ॥

॥४०॥ यन्मे छिद्रं मनसो यच्च वाचः हरस्वन्तं मनुमन्तं जगाम ।
 विश्वैस्तेह्वैः सह संविदानः सं दधातु बृहस्पतिः ॥ १ ॥
 मा न आपो मेधां मा ब्रह्म प्र मषिष्टन ।
 शुष्मदा यूयं स्यन्दध्वमुपहूता अहं सुमेधा वर्चस्वी ॥ २ ॥
 मा नो मेधां मा नो दीक्षां मा नो हिंसिष्ट यत्तपः ।
 शिवा नः सन्वायुषे शिवा भवन्तु मातरः ॥ ३ ॥
 या नः पीपरिदध्विना ज्योतिष्मती तमस्तिरः ।
 तामसे रासयामिषम् ॥ ४ ॥

॥४१॥ भद्रमिच्छन्त ऋषयः स्वविदस्त्रपो दीक्षामुपनिषेदुरये ।
 ततो राष्ट्रं बलमोजञ्च जातं तदस्मै देवा उपसंनमन्तु ॥ १ ॥

३९ । ८ यच्च नावप्रभंशनं — ९ इक्ष्वाको यं; यं वा वसो (P. W. वासा) यमात्स्य —

१० शीर्षशोकं

४० । १ हरस्वन्तं मनुमन्तं जगाम — २ शुष्मदा यूयं स्यन्दध्वमुपहूतो अहं — ३ नः

संस्वन्तं आयुषे — ४ रासयामिषम्

ब्रह्म होता ब्रह्म यज्ञो ब्रह्मणा स्वरणो मिताः ।

॥४२॥

अध्वर्युर्ब्रह्मणो जातो ब्रह्मणो ऽन्तर्हितं हविः ॥ १ ॥

ब्रह्म सुचो घृतवतीर्ब्रह्मणा वेदिरुद्धिता ।

ब्रह्म यज्ञश्च सचं च ऋत्विजो ये हविष्यतः । शमिताय स्वाहा ॥ २ ॥

अंहोमुचे प्र भरे मनीषामा सुषाव्यो सुमतिमावृणानः ।

इदमिन्द्र प्रति हृष्यं गृभाय सत्याः संन्तु यजमानस्य कामाः ॥ ३ ॥

अंहोमुचं वृषभं यज्ञियानां विराजन्तं प्रथममध्वराणाम् ।

अपां नपातमग्निना हुवे धियेन्द्रेण म इन्द्रियं दत्तमोजः ॥ ४ ॥

यच ब्रह्मविदो यान्ति दीक्षया तपसा सह ।

॥४३॥

अग्निर्मा तच नयत्वग्निर्मेधां दधातु मे । अग्नये स्वाहा ॥ १ ॥

यच० वायुर्मा तच नयतु वायुः प्राणान्दधातु मे । वायवे स्वाहा ॥ २ ॥

यच० सूर्यो मा तच नयतु चक्षुः सूर्यो दधातु मे । सूर्याय स्वाहा ॥ ३ ॥

यच० चन्द्रो मा तच नयतु मनश्चन्द्रो दधातु मे । चन्द्राय स्वाहा ॥ ४ ॥

यच० सोमो मा तच नयतु पयः सोमो दधातु मे । सोमाय स्वाहा ॥ ५ ॥

यच० इन्द्रो मा तच नयतु बलमिन्द्रो दधातु मे । इन्द्राय स्वाहा ॥ ६ ॥

यच० आपो मा तच नयन्त्वमृतं मोषं तिष्ठतु । अग्नः स्वाहा ॥ ७ ॥

यच ब्रह्मविदो यान्ति दीक्षया तपसा सह ।

ब्रह्मा मा तच नयतु ब्रह्मा ब्रह्म दधातु मे । ब्रह्मणे स्वाहा ॥ ८ ॥

आयुषो ऽसि प्रतरणं विश्वभेषजमुष्यसे ।

॥४४॥

तदाञ्जन त्वं शंतातिं शमापो अभयं कृत ॥ १ ॥

यो हरिमा जायान्यो ऽङ्गभेदो विसर्त्यकः ।

४२ । १ यज्ञा, स्वरणा मिताः; ऽन्तर्हिते — २ यज्ञश्च तत्त्वं — ३ इममिन्द्र —

४ ० मग्निना ऽवे धियं इन्द्रियेण त इन्द्रियं

४४ । १ चित्रं भेषज०; शंतातिं शमापो

अथर्ववेद

४८

सर्वं ते यक्ष्ममङ्गेभ्यो बहिर्निर्हन्वाञ्जनम् ॥ २ ॥
 आञ्जनं पृथिष्ठां जातं भद्रं पुरुषजीवनम् ।
 कृणोत्वप्रमायुक्तं रथजूतिमनागसम् ॥ ३ ॥
 प्राणं प्राणं चायस्वासो असवे मृड ।
 निर्वृते निर्वृत्या नः पाशेभ्यो मुञ्च ॥ ४ ॥
 सिन्धोर्गेर्भो ऽसि विद्युतां पुष्यम् । वातः प्राणः सूर्यश्चक्षुर्दिवस्पयः ॥ ५ ॥
 देवाञ्जनं चैककुट् परि मा पाहि विव्रतः ।
 न त्वा तरन्त्योषधयो बाढ्याः पर्वतीया उत ॥ ६ ॥
 वी३दं मध्यमवासृपद्रक्षोहामीवचातनः ।
 अमीवाः सर्वश्चातयन्नाशयदभिभा इतः ॥ ७ ॥
 बह्नि१दं राजस्वरुणानृतमाह पूरुषः ।
 तस्मात्सहस्रवीर्यं मुञ्च नः पर्यहंसः ॥ ८ ॥
 यदापो अघ्ना इति वरुणेति यदूचिम ।
 तस्मात्सहस्रवीर्यं मुञ्च नः पर्यहंसः ॥ ९ ॥
 मिषश्च त्वा वरुणश्चानु प्रेयतुराञ्जन ।
 तौ त्वानुगत्य दूरं भोगाय पुनरोहताम् ॥ १० ॥

॥ ४५ ॥

ऋणाहणमिव सं नय कृत्यां कृत्याकृतो गृहम् ।
 चक्षुर्मेन्वस्य दुर्हार्दः पृथीरपि शृणाञ्जन ॥ १ ॥
 यदस्मासु दुष्वभ्यं यज्ञेषु यज्ञं नो गृहे ।
 अनामयत्वं च दुर्हार्दो ऽप्रियः प्रति मुञ्चताम् ॥ २ ॥
 अपामूर्जं ओजसो वावृधानमयेजातमधि जातवेदसः ।
 चतुर्वीरं पर्वतीयं यदाञ्जनं दिशः प्रदिशः कदिद्धिवास्ते ॥ ३ ॥

४४ । २ बहिर्निर्हन्वा* — ६ बाढ्याः — १० पुनरोहतु

४५ । १ रिषाद्रिभमिव सप्तयं — २ अनामयत्वं च दुर्हार्दः प्रियः

चतुर्वीरं वध्यत आञ्जनं ते सर्वा दिशो अभयास्ते भवन्तु ।
 ध्रुवस्तिष्ठासि सवितेव वार्ष इमा दिशो अभि हरन्तु ते बलिम् ॥ ४ ॥
 आक्षिपे मणिमेकं कृणुष्व आशेकेन पिवैकमेषाम् ।
 चतुर्वीरं नैर्ऋतेभ्यश्चतुर्भ्यो यासां बन्धेभ्यः परि पात्वस्मान् ॥ ५ ॥
 अग्निर्माग्निनावतु प्राणायानायायुषे वर्चस ओजसे तेजसे स्वस्तये
 सुभूतये स्वाहा ॥ ६ ॥
 इन्द्रो मेन्द्रियेणावतु प्राणायामो ॥ ७ ॥
 सोमो मा सौम्येनावतु ॥ ८ ॥ भगो मा भगेनावतु ॥ ९ ॥
 मरुतो मा गणैरवन्तु प्राणायानायायुषे वर्चस ओजसे तेजसे स्व-
 स्तये सुभूतये स्वाहा ॥ १० ॥

॥ पञ्चमो ऽनुषावः ॥

प्रजापतिष्ठावध्मात्रथममस्तृतं वीर्याय कम ॥ ४६ ॥
 तं ते बध्माभ्यायुषे वर्चस ओजसे च बलाय चास्तृतस्त्वाभि रक्षतु ॥ १ ॥
 ऊर्ध्वस्तिष्ठवक्षप्रमादमस्तृतेमं मा त्वा दभन्त्ययौ यातुधानाः ।
 इन्द्र इव दस्यूनव धूनुष्व पृतन्यतः सर्वां छपूचि षहस्वास्तृतस्त्वा ॥ २ ॥
 शतं चन प्रहरन्तो निघ्नन्तो यं न तस्त्रिरे ।
 तस्मिन्निन्द्रः पर्यदत्त चक्षुः प्राणमथो बलमस्तृत ॥ ३ ॥
 इन्द्रस्य त्वा वर्मणा परि धापयामो यो देवानामधिराजो बभूव ।
 पुनस्त्वा देवाः प्र णयन्तु सर्वे ऽस्तृत ॥ ४ ॥
 अस्मिन्मणावेकशतं वीर्याणि सहस्रं प्राणा अस्मिन्मस्तृते ।
 व्याघ्रः शबून्भि तिष्ठ सर्वान्यस्त्वा पृतन्यादधरः सो अस्त्वस्तृत ॥ ५ ॥
 घृतादुक्षुप्त्रो मधुमान्ययस्त्वान्सहस्रप्राणः शतयोनिर्वयोधाः ।

४५ । ४ वार्ष इमा दिशो — ५ आक्षिपे — ६ सुभूतये

४६ । १ ततै — २ ऊर्ध्वस्तिष्ठन् रक्षप्रमाद — ३ तस्त्रिरे und fehlt चं

४८ *

शंभूषं मयोभूषोर्जस्वांश्च पर्यस्वांश्चास्तृत० ॥ ६ ॥

यथा त्वमुत्तरो ऽसौ असपत्नः सपत्नहा ।

सजातानामसो वशी तथा त्वा सविता कर्दस्तृतस्वाभि रक्षतु ॥ ७ ॥

॥ ४७ ॥

आ राचि पार्थिवं रजः पितुरप्रायि धामभिः ।

दिवः सदांसि बृहती वि तिष्ठस आ त्वेवं वर्तते तमः ॥ १ ॥

न यस्याः पारं दृष्टे न योयुवद्विभ्रमस्यां नि विशते यदेजति ।

अरिष्टासस्त उर्वि तमस्वति राचि पारमशीमहि भदे पारमशीमहि ॥ २ ॥

ये ते राचि नृचक्षसो दृष्टारो नवतिर्नव ।

अशीतिः सन्यष्टा उत्तो ते सप्त सप्ततिः ॥ ३ ॥

षष्टिश्च षट् च रेवति पञ्चाशत्पञ्च सुभ्रयि ।

चत्वारिंशत्वारिंशच्च त्रयस्त्रिंशच्च वाजिनि ॥ ४ ॥

द्वौ च ते विंशतिश्च ते रात्र्येकादशावमाः ।

तेभिर्नो अद्य पायुभिर्नि पाहि दुहितर्दिवः ॥ ५ ॥

रक्षा मार्किर्नो अघशंस ईशत मा नो दुःशंस ईशत ।

मा नो अद्य गवां स्तेनो मावीनां वृक ईशत ॥ ६ ॥

माश्वानां भदे तत्करो मा नृणां यातुधान्यः ।

परमेभिः पथिभि स्तेनो धावतु तत्करः ॥ ७ ॥

परैण दत्वती रज्जुः परैणाघायुरर्षतु ।

अन्धं राचि तृष्टधूममशीर्षाणमहिं कृणु ॥ ८ ॥

हनू वृकस्य जम्भया स्तेनं दुपदे जहि ।

त्वयि राचि वसामसि स्वपिथ्यामसि जागृहि ॥ ९ ॥

गोभ्यो नः शर्म यक्षाभ्यः पुरुषेभ्यः ॥ १० ॥

४६ । ७ • मसदृशी

४७ । ५ • निर्ग — ८ चन्ध — ९ वक्षायास्तेन तं कुं; जागृहि

अथो यानि चयामहे यानि वान्तः परीणहि ।

॥ ४८ ॥

तानि ते परि दक्षसि ॥ १ ॥

राशि मातरुषसे नः परि देहि ।

उषा नो अहे परि ददात्वहस्तुभ्यं विभावरि ॥ २ ॥

यत्किं चेदं पतयति यत्किं चेदं सरीसृपम् ।

यत्किं च पर्वण्यासक्तं तस्मात्त्वं राशि पाहि नः ॥ ३ ॥

सा पश्चात्पाहि सा पुरः सोत्तरादधरादुत ।

गोपाय नो विभावरि स्तोतारस्त इह स्ससि ॥ ४ ॥

ये रात्रिमनुतिष्ठन्ति ये च भूतेषु जायति ।

पशून्ये सर्वानक्षन्ति ते न आत्मसु जायति ते नः पशुषु जायति ॥ ५ ॥

वेद वै राशि ते नाम घृताची नाम वा असि ।

तां त्वा भरद्वाजो वेद सा नो विसे ऽधि जागृहि ॥ ६ ॥

इषिरा योषा युवतिर्दमूना राशी देवस्य सवितुर्भगस्य ।

॥ ४९ ॥

विश्वथ्याः सुहवा संभृतश्चीरा पप्रौ द्यावापृथिवी महित्वा ॥ १ ॥

अधि विश्वान्यरुहन्नभीरा वर्षिष्ठं द्यामरुहन्नविष्टा ।

उशती रात्र्यनु मा भद्राभिर्वि तिष्ठते मित्र इव स्वधाभिः ॥ २ ॥

वार्ये वन्द्ये सुभगे सुजात अजगन्नाचि सुमना इह स्याः ।

अस्मांस्त्रायस्व नर्याणि जाता अथो यानि गर्भानि पुष्टा ॥ ३ ॥

सिंहस्य रात्र्युशती पिशस्य व्याघ्रस्य द्वीपिनो वर्च आ ददे ।

अश्वस्य ब्रध्नं पुरुषस्य मायुं पुरु रूपाणि कृणुषे विभाती ॥ ४ ॥

४८ । १ चयामाह, E. B. चय°, परीणहि; P. M. W. दक्षसि — ३ पर्वताणां स
त्वं तस्मात् — ५ und ६ जायति vernal.

४९ । १ विश्वथ्याः, संभृतः शीरा — २ अधि विश्वान्यरुहन्नभीरा वर्षिष्ठमरुहन्तः
अविष्टा; सा भद्राहि ति — ३ वार्ये वन्द्ये, आवात, ज्ञान; पुष्टा — ४ रात्र्यु,
पीशस्य; विभाती:

शिवं राक्षिमन्वसूर्यं च हिमस्य माता सुहवा नो अस्तु ।
 अस्य स्तोमस्य सुभगे नि बोध येन त्वा वन्दे विश्वासु दिक्षु ॥ ५ ॥
 स्तोमस्य नो विभावरि राक्षि राजेवं जोषसे ।
 अस्माम सर्ववीरा भवाम सर्ववेदसो व्युहन्तीरनूषसः ॥ ६ ॥
 राम्या ह नाम दधिषे मम दिप्सन्ति ये धना ।
 राक्षि हि ताननु तप यथा स्तेनो न विद्यते यथा पुनर्न विद्यते ॥ ७ ॥
 भद्रासि राक्षि चमसो न पिष्टो विश्वाङ्गं रूपं युवतिर्विभर्षि ।
 चक्षुष्मते म उशती वपूषि प्रति त्वं दिव्यास्तारका अमुकथाः ॥ ८ ॥
 यो अद्य स्तेन आयेत्यघायुर्मर्त्यो रिपुः ।
 राक्षी तस्य प्रतीत्य प्र यीवाः प्र शिरो हनत ॥ ९ ॥
 प्र पादौ न यथार्यति प्र हस्तौ न यथा रिषत्
 यो मलिखुरूपायति स संपिष्टो अपायति ।
 अपायति स्वपायति शुष्के स्थले अपायति ॥ १० ॥

॥ ५० ॥

अन्धं राक्षि तृष्टधूममशीर्षाणमहिं कृणु ।
 अस्थ्यौ ३ वृकस्य निर्जह्या स्तेनं दुपदे जहि ॥ १ ॥
 ये ते रात्र्यनङ्गाहस्तीक्ष्णशृङ्गाः स्वाश्वः ।
 तेभिर्नो अद्य पारयाति दुर्गाणि विश्वहा ॥ २ ॥
 राक्षिराक्षिमरिष्यन्तस्तेरेम तत्त्वा वयम् ।
 गम्भीरमल्लवा इव न तैर्युररातयः ॥ ३ ॥
 यथा श्यामाकः प्रपतन्नपरं नानुविद्यते ।

- ४९। ५ शिवां राक्षिमन्वसूर्यं च — ७ शम्बा, धनाः; राक्षी हितान्वसुतया च स्तेनो,
 चतुर्गर्ग — ८ शिष्टो विश्वं जोष्यं युवति; चक्षुष्मती, प्रति त्वा दिव्या तारका —
 १० वषात्रिषः; आबावपार्थतः
 ५०। १ अन्धः, अक्षी, अङ्गाक्षेज तं कुं — २ तीक्ष्णशृङ्गाः; पारयत्यति — ४ श्या-
 माकः प्रपतन्नपरां गानु०

ए॒वा रा॒चि प्र पा॒तय॒ यो अ॒सौ अ॒भ्यघा॒यति ॥ ४ ॥
 अ॒प स्ते॒नम॒वास॒यो गो॒रज॑मु॒त तस्कर॑म् ।
 अ॒थो यो अ॒र्वतः॑ शि॒रो ऽभि॒धाय॑ नि॒नेष॑ति ॥ ५ ॥
 यद॒द्या रा॒चि सु॒भगे॑ वि॒भज॑न्य॒यो वसु॑ ।
 तदे॒तद्द॒स्मान्भो॑ज॒य यथे॑दं न्मपा॒यति ॥ ६ ॥
 उ॒षसे॑ नः परि दे॒हि सर्वा॑ना॒थना॑गसः ।
 उ॒षा नो॑ अ॒ह आ भ॑जाद॒हस्तु॒र्भ्य वि॑भाव॒रि ॥ ७ ॥

अ॒युतो॑ ऽह॒मयु॑तो म आ॒त्मायु॑तं मे चक्षु॒रयु॑तं मे श्रो॒त्रम॑यु॒तो मे ॥ ५१ ॥
 प्रा॒णो ऽयु॑तो मे ऽपा॒नो ऽयु॑तो मे व्या॒नो ऽयु॑तो ऽहं सर्वः ॥ १ ॥
 दे॒वस्य॑ त्वा सवि॒तुः प्र॑स॒वेऽश्वि॑नोर्बा॒हुभ्यां॑ पू॒ष्णो ह॑स्ता॒भ्यां प्र॑सू॒त आ
 र॒भे ॥ २ ॥

का॒मस्त॑द॒ये स॒मव॑र्त॒त मन॑सो रे॒तः प्र॑थ॒मं यदा॑सीत् । ॥ ५२ ॥
 का॒म का॒मेन॑ बृ॒हता॑ स॒योनी॑ रा॒यस्पोषं॑ य॒जमा॑नाय धेहि ॥ १ ॥
 त्वं का॒म सह॑सा॒सि प्र॑ति॒ष्ठितो॑ वि॒भुर्वि॒भावा॑ स॒खा आ सं॑खी॒यते ।
 त्वमु॒यः पृ॑त॒नासु॑ सा॒सहिः॑ सह॒ ओजो॑ य॒जमा॑नाय धेहि ॥ २ ॥
 दू॒राश्च॑क॒मा॒नाय॑ प्र॒तिपा॑णाया॒क्रे ।
 आ॒सौ अ॒शृणु॑न्ना॒शाः का॒मेना॑ज॒नय॑न्स्वः ॥ ३ ॥
 का॒मेन॑ मा॒ काम॑ आ॒गन्ह॑द॒याद्दृ॑द॒यं परि॑ ।
 यद॒मीषा॑म॒दो मन॑स्त॒दितू॑प॒ मामि॑ह ॥ ४ ॥
 यत्का॒म का॒मय॑मा॒ना इ॒दं कृ॑ण॒मसि॑ ते ह॒विः ।
 तन्नः॑ सर्वे॒ समृ॑ध्यता॒मथै॒तस्य॑ ह॒विषो॑ वी॒हि स्वा॑हा ॥ ५ ॥

५० । ४ एतावा राचि — ५ अप स्तेनं वासो — ६ विभजः; यदेतद्, यथेदं जानु-
 पायसि

५२ । १ स काम — २ संख आ — ३ • चाश्वे — ५ क्रतुमसि ते

॥ ५३ ॥ कालो अश्वो वहति सप्तरश्मिः सहस्राक्षो अजरो भूरिरेताः ।
 तमा रोहन्ति कवयो विपश्चितस्तस्य चक्रा भुवनानि विश्वा ॥ १ ॥
 सप्त चक्रा वहति काल एष सप्तास्य नाभीरमृतं चक्षुः ।
 स इमा विश्वा भुवनान्यर्वाङ्कालः स ईयते प्रथमो नु देवः ॥ २ ॥
 पूर्णः कुम्भो ऽधि काल आहितस्तं वै पश्यामो बहुधा नु सन्तम् ।
 स इमा विश्वा भुवनानि प्रत्यङ्कालं तमाहुः परमे व्योमन् ॥ ३ ॥
 स एव सं भुवनान्याभरात् एव सं भुवनानि पर्येत ।
 पिता सन्भवत्पुत्र एषां तस्माच्चै नान्यत्परमस्ति तेजः ॥ ४ ॥
 कालो ऽमुं दिवमजनयत्काल इमाः पृथिवीरुत ।
 कालेन भूतं भव्यं चेष्टितं ह वि तिष्ठते ॥ ५ ॥
 कालो भूमिमसृजत काले तपति सूर्यः ।
 काले ह विश्वा भूतानि काले चक्षुर्वि पश्यति ॥ ६ ॥
 काले मनः काले प्राणः काले नाम समाहितम् ।
 कालेन सर्वा नन्दन्यागतेन प्रजा इमाः ॥ ७ ॥
 काले तपः काले ज्येष्ठं काले ब्रह्म समाहितम् ।
 कालो ह सर्वस्येश्वरो यः पितासीत्यजापतेः ॥ ८ ॥
 तेनेष्टितं तेन जातं तदु तस्मिन्प्रतिष्ठितम् ।
 कालो ह ब्रह्म भूत्वा विभर्ति परमेष्ठिनम् ॥ ९ ॥
 कालः प्रजा असृजत कालो अये प्रजापतिम् ।
 स्वयंभूः कश्यपः कालाक्षपः कालादजायत ॥ १० ॥

॥ ५४ ॥ कालादापः समभवत्कालाद्ब्रह्म तपो दिशः ।
 कालेनोदेति सूर्यः काले नि विशते पुनः ॥ १ ॥
 कालेन वातः पवते कालेन पृथिवी मही । द्यौर्मही काल आहिता ॥ २ ॥

५३ । २ चक्रान्वहति, भुवनान्यर्वाङ्कालः, B. °ब्रज°, P.M.W. °ब्रज° — ३ शर्वाः —

५ काले ह भूतं, हविर्दि° — ६ भूतिम्°

काले ह भूतं भव्यं च मन्त्रो अजनयत्पुरा ।
 कालादृचः समभवन्यजुः कालादजायत ॥ ३ ॥
 काले यज्ञं समैरयन्देवेभ्यो भागमक्षितम् ।
 काले गन्धर्वाप्सरसः काले लोकाः प्रतिष्ठिताः ॥ ४ ॥
 कालेऽयमङ्गिरा दिवो ऽथर्वा चाधि तिष्ठतः ।
 इमं च लोकं परमं च लोकं पुण्यांश्च लोकाच्चिधृतीश्च पुण्याः ॥ ५ ॥
 सर्वान्लोकानभिजित्य ब्रह्मणा कालः स ईयते परमो नु देवः ॥ ६ ॥
 ॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

राशिंराशिमप्रयावं भरन्तो ऽश्वायेव तिष्ठते घासमस्मै । ॥ ५५ ॥
 रायस्पोषेण समिषा मदन्तो मा ते अग्ने प्रतिवेशा रिषाम ॥ १ ॥
 या ते वसोर्या त इष्टिः सा ते एषा तथा नो मृड ।
 रायस्पोषेण समिषा मदन्तो मा ते अग्ने प्रतिवेशा रिषाम ॥ २ ॥
 सायंसायं गृहपतिर्नो अग्निः प्रातःप्रातः सौमनसस्य दाता ।
 वसोर्वसोर्वसुदा न एधि वयं त्वेन्धानास्तु न पुषेम ॥ ३ ॥
 प्रातःप्रातर्गृहपतिर्नो अग्निः सायंसायं सौमनसस्य दाता ।
 वसोर्वसोर्वसुदा न एधीन्धानास्त्वा शतहिमा अशुधेम ॥ ४ ॥
 अपश्चादध्वानस्य भूयासम् ।
 अन्नादायान्नपतये रुद्राय नमो अग्नये ॥ ५ ॥
 सभ्यं सभां मे पाहि ये च सभ्याः सभासदः ।
 त्वयेज्ञाः पुरुहूत विश्वमायुर्व्यश्नवम् ॥ ६ ॥
 अहरहर्वलिमिते हरन्तो ऽश्वायेव तिष्ठते घासमग्ने ।
 रायस्पोषेण समिषा मदन्तो मा ते अग्ने प्रतिवेशा रिषाम ॥ ७ ॥

५४ । ३ कालो ह, च पुरो अजनयत्पुरः — ४ कालो यज्ञं

५५ । २ या ते वसोर्वात इषुः — ६ सभ्यः सभां, सभ्याः; त्वमिन्द्रा पुरुहूत, वंश-
 वत् — ७ आतमग्ने

अथर्ववेद

४९

॥ ५६ ॥ यमस्य लोकादध्या बभूविष प्रमदा मर्त्यान् यूनस्त्रि धीरः ।
 एकाकिना सरथं यासि विद्वान्स्वप्न मिमानो असुरस्य योनौ ॥ १ ॥
 बुधस्त्वाये विश्वस्यचा अपम्यत्पुरा रात्र्या जनितोरेके अहिं ।
 ततः स्वप्नेदमध्या बभूविष गभिषयूपमपगूहमानः ॥ २ ॥
 बृहच्छ्वा असुरेभ्यो ऽधि देवानुपावर्तत महिमानमिच्छन् ।
 तस्मै स्वप्नाय दधुराधिपत्यं वयस्त्रिंशसः स्वपानशानाः ॥ ३ ॥
 नैतं विदुः पितरो नोत देवा येषां जल्पिष्वरत्यन्तरा तम् ।
 चित्ते स्वप्नमदधुराप्ते नर आदित्यासो वरुणेनानुशिष्टाः ॥ ४ ॥
 यस्य क्रूरमसंचन्त दुष्कृतः स्वप्नेन सुकृतः पुण्यमायुः ।
 स्वर्मदसि परमेण बन्धुना तप्यमानस्य मनसो ऽधि जज्ञिषे ॥ ५ ॥
 विद्य ते सर्वाः परिजाः पुरस्ताद्विद्य स्वप्न यो अधिपा इहा ते ।
 यशस्विनो नो यशसेह पाषाणाद्विषेभिरप याहि दूरम् ॥ ६ ॥

॥ ५७ ॥ यथा कलां यथा शफं यथर्णी संनयन्ति ।
 एवा दुष्वभ्यं सर्वमप्रिये सं नयामसि ॥ १ ॥
 सं राजानो अंगुः समृणान्यंगुः सं कुष्ठा अंगुः सं कला अंगुः ।
 सर्वमस्मासु यदुष्वभ्यं निर्विषते दुष्वभ्यं सुवाम ॥ २ ॥
 देवपत्नीनां गर्भो यमस्य कारणो भद्रः स्वप्नः । स मम यः पापस्तं द्वि-
 षते प्र हिणमः ॥ ३ ॥
 यस्तृष्टो नामासि कृष्णशकुनेर्मुक्षम् । तं त्वा स्वप्न तथा सं विद्य स त्वं

५६ । १ स्वप्नं मि० — २ बभूवस्त्वाये विश्वस्यचा; तथ स्वप्नेदमध्या बभूविष गभिषग्भ्य
 रूपमप गूहमानाः — ३ बृहद्वाचासुरेभ्यो — ४ • नोत तम्; तृते, आदित्यासो
 वरुणेन० — ५ क्रूरमसंचन्त (B. E. पंचन्त)

५७ । २ समृणासु यतं दु० — ३ देवानां पत्नीनां गर्भं यमस्य कारणो भद्रस्वप्नः —
 ४ मातृष्टा नामासि कृष्णशकुने

स्वप्राश्च इव कक्ष्याऽमश्च इव नीनाहमनास्माकं देवपीयुं पियारं
(बधान) ॥ ४ ॥

यदस्मासु दुष्वभ्यं यज्ञोषु यच्च नो गृहे । अनास्माकस्तद्देवपीयुः पिया-
रुर्निष्कमिव प्रति मुञ्चताम् ॥ ५ ॥

नवारुन्नीनपमायास्माकं ततः परि दुष्वभ्यं सर्वं द्विषते निर्दयामसि ॥ ६ ॥

घृतस्य जूतिः समाना सदेव संवत्सरं हविषा वर्धयन्ती ।

॥ ५८ ॥

श्रोत्रं चक्षुः प्राणो ऽङ्घ्रिजो नो अस्त्वङ्घ्रिजा वयमायुषो वर्चसः ॥ १ ॥

उपास्मान्प्राणो ह्ययतामुप वयं प्राणं हवामहे ।

वर्चो जयाह पृथिव्यन्तरिक्षं वर्चः सोमो बृहस्पतिर्धर्ता ॥ २ ॥

वर्चसो द्यावापृथिवी संपर्हणी बभूवधुर

वर्चो गृहीत्वा पृथिवीमनुसंचरेम ।

यशसा गावो गोपतिमुप तिष्ठत्यायतीर्यशो गृहीत्वा पृथिवीमनुसंचरेम ॥ ३ ॥

व्रजं कृणुध्वं स हि वो नृपाणो वर्मा सीव्यध्वं बहुला पृथूनि ।

पुरः कृणुध्वमायसीरधृष्टा मा वः सुस्रोक्षमसो दंहता तम् ॥ ४ ॥

यज्ञस्य चक्षुः प्रभृतिमुखं च वाचा श्रोत्रेण मनसा जुहोमि ।

इमं यज्ञं विततं विश्वकर्मणा देवा यन्तु सुमनस्यमानाः ॥ ५ ॥

ये देवानामृत्विजो ये च यज्ञिया येभ्यो ह्यं क्रियते भागधेयम् ।

इमं यज्ञं सह पत्नीभिरित्य यावन्तो देवाः समिषा मादयन्ताम् ॥ ६ ॥

त्वमये व्रतपा असि देव आ मर्त्येष्व । त्वं यज्ञेष्वीड्यः ॥ १ ॥ ॥ ५९ ॥

यज्ञो वयं प्रमिनाम व्रतानि विदुषां देवा अविदुष्टरासः ।

अपिष्टद्विश्ममा पृणातु विद्वान्तोमश्च यो ब्राह्मणो आविवेश ॥ २ ॥

५७।४ इव कायमश्च इव, पियारं वपुर्धदस्मासु U. S. W. — ई • नपमया अस्माकं

५८।१ सदेवाः — ४ सीव्यध्वं — ६ देवास्तविषा

५९।२ अपिष्टद्विश्मदा

आ देवानामपि पन्थामगन्म यद्धक्रवाम तदनुप्रवोदुम् ।
अग्निर्विद्वान्स यजात्स इक्षोता सो ऽध्वरान्स ऋतून्कल्पयाति ॥ ३ ॥

॥ ६० ॥ वाङ् म आसन्नसोः प्राणश्चक्षुरक्ष्णोः श्रोत्रं कर्णयोः । अपलिताः
केशा अशोणा दन्ता बहु बाह्वोर्बलम् ॥ १ ॥
ज्वरोरिजो जङ्घयोर्जवः पादयोः प्रतिष्ठा । अरिष्टानि मे सर्वात्मानि-
भृष्टः ॥ २ ॥

॥ ६१ ॥ तनूस्तन्वा मे भवेदन्तः सर्वमायुरशीय । स्योनमा सीद पुरु पृणस्व
पवमानः स्वर्गे ॥ १ ॥

॥ ६२ ॥ प्रियं मा कृणु देवेषु प्रियं राजसु मा कृणु ।
प्रियं सर्वस्य पश्यन्त उत शूद्र उतार्ये ॥ १ ॥

॥ ६३ ॥ उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते देवान्यज्ञेन बोधय ।
आयुः प्राणं प्रजां पशून्कीर्तिं यजमानं च वर्धय ॥ १ ॥

॥ ६४ ॥ अये समिधमाहार्धं बृहते जातवेदसे ।
स मे अक्षां च मेधां च जातवेदाः प्र यच्छतु ॥ १ ॥
इध्मेन त्वा जातवेदः समिधा वर्धयामसि ।
तथा त्वमस्मान्वर्धय प्रजया च धनेन च ॥ २ ॥

६० । १ आसन्नः, केशाः शोबदिता बहू बाह्वोर्बलम् — २ अरिष्टानि मे सर्वा-
त्मातिपुष्टा

६१ । १ तनूस्तन्वा मे सहेदन्ताः; स्योनं मे सीद पुरुः

६२ । १ पश्यन्तीत

६४ । १ अये

यदमे यानि कानि चिदा ते दारुणि दध्मसि ।
सर्वं तदस्तु मे शिवं तज्जुषस्व यविष्ठ्य ॥ ३ ॥
एतास्ते अमे समिधस्ताभिर्धस्यो समिन्नव ।
आयुरस्मात्वा धेह्यमृतत्वं आ शंसय ॥ ४ ॥

हरिः सुपर्णो दिवमारुहो ऽर्चिषा ये त्वा दिप्सन्ति दिवमुत्पतन्तम् ॥ ६५ ॥
अव तां जहि हरसा जातवेदो ऽविभ्यदुयो ऽर्चिषा दिवमा रोह सूर्य ॥ १ ॥

अयोजाला असुरा मायिनो ऽयस्सयैः पाशैरङ्गिनो ये चरन्ति । ॥ ६६ ॥
तांस्ते रन्धयामि हरसा जातवेदः सहस्रभृष्टिः सपत्न्यामृण्व्याहि वज्रः ॥ १ ॥

पथ्येम शरदः शतम् ॥ १ ॥ जीवेम शरदः शतम् ॥ २ ॥ बुध्येम ॥ ६७ ॥
शरदः शतम् ॥ ३ ॥ रोहेम शरदः शतम् ॥ ४ ॥ पुष्येम शरदः
शतम् ॥ ५ ॥ भवेम शरदः शतम् ॥ ६ ॥ भूषेम शरदः शतम् ॥ ७ ॥
भूयसीः शरदः शतात् ॥ ८ ॥

अव्यचसञ्च व्यचसञ्च बिलं वि ष्यामि मायया । ॥ ६८ ॥
ताभ्यामुद्धृत्य वेदमथ कर्माणि कृणुमहे ॥ १ ॥

जीवा स्थ जीव्यासं सर्वमायुर्जीव्यासम् ॥ १ ॥ ॥ ६९ ॥
उपजीवा स्थोप जीव्यासं सर्वं ॥ २ ॥

६४ । ४ स्वामिधस्यो समिन्नव । आयुरस्मासु धेह्यमृतत्वमाचर्याय ।

६५ । १ विभ्यदुयो ऽर्चिषा

६७ । ३ बुध्येम — ५ पुष्येम — ७ भूष्येम

६८ । १ व्यचसञ्च

६९ । २ उप जीवा

अथर्ववेद

संजीवा स्थ संजीव्यासं सर्वं ॥ ३ ॥

जीवला स्थ जीव्यासं सर्वमायुर्जीव्यासम् ॥ ४ ॥

॥ ७० ॥ इन्द्र जीव सूर्य जीव देवा जीवत जीव्यासमहं सर्वमायुर्जीव्यासम् ॥ १ ॥

॥ ७१ ॥ सुता मया वरदा वन्दमाना प्र चीदयन्तां पावमानीं विजानाम् ।
आयुः प्राणं प्रजां पशून्कीर्तिं द्रविणं ब्रह्मवर्चसम् ।
मह्यं दत्त्वा व्रजत ब्रह्मलोकम् ॥ १ ॥

॥ ७२ ॥ यस्मात्कोशादुदभराम वेदं तस्मिन्नन्तरं दध्म एनम् ।
कृतमिदं ब्रह्मणो वीर्येण तेन मा देवास्तपसावतेह ॥ १ ॥
॥ सप्तमो ऽनुवाकः ॥

॥ एकोनविंशं काण्डं समाप्तम् ॥

७० । १ देवा जीवा

७१ । १ वेदमाता प्रचीदयन्तां

॥ ओं ॥

इन्द्र॑ त्वा वृ॒क्षं व॑यं सु॒ते सोम॑े हवामहे । स पा॒हि म॒ध्वो अ॒न्य॒सः ॥ १ ॥ ॥ १ ॥
म॒रुतो॑ यस्य हि क्ष॒ये पा॒था दि॒वो वि॒मह॑सः । स सु॒गोपा॑त॒मो ज॑नः ॥ २ ॥
उ॒क्षा॒नाय॑ व॒शाना॑य सोम॑पृ॒ष्ठाय॑ वे॒धसे॑ । स्तोमै॑र्वि॒धेमा॑प॒ये ॥ ३ ॥

म॒रुतः॑ पो॒षा॒न्नि॒ष्टुभः॑ स्व॒र्गा॒द॒तुना॑ सोम॑ं पिबन्तु ॥ १ ॥ अ॒ग्नि- ॥ २ ॥
रा॒प्ती॒ध्रा॒न्नि॒ष्टुभः॑ स्व॒र्गा॒द॒तुना॑ सोम॑ं पिबन्तु ॥ २ ॥ इन्द्रो॑ ब्र॒ह्मा
ब्रा॒ह्म॒णा॒न्नि॒ष्टुभः॑ स्व॒र्गा॒द॒तुना॑ सोम॑ं पिबन्तु ॥ ३ ॥ दे॒वो द्र॑वि॒णो॒दाः
पो॒षा॒न्नि॒ष्टुभः॑ स्व॒र्गा॒द॒तुना॑ सोम॑ं पिबन्तु ॥ ४ ॥

आ या॒हि सु॒षुमा॑ हि त इन्द्र॑ सोम॑ं पि॒वा इ॒मम् । ॥ ३ ॥
ए॒दं ब॒र्हिः स॒दो म॑म ॥ १ ॥
आ त्वा ब्र॒ह्म॒यु॒जा ह॑री वह॑तामिन्द्र॑ के॒शिना॑ ।
उ॒प ब्र॒ह्मा॒णि नः॑ शृ॒णु ॥ २ ॥
ब्र॒ह्मा॒ण॒स्त्वा व॑यं यु॒जा सोम॑पामिन्द्र॑ सोमि॒नः ।
सु॒ता॒व॒न्तो ह॑वामहे ॥ ३ ॥

आ नो॑ या॒हि सु॒ता॒व॒तो ऽस्माकं॑ सु॒ष्टुती॑रूपं पि॒वा सु॑ शि॒प्रि॒बन्ध॑सः ॥ १ ॥ ॥ ४ ॥
आ ते॑ सि॒ञ्चामि॑ कु॒क्ष्योर॑नु गा॒त्रा वि॑ धावन्तु । गृ॒भाय॑ जि॒ह्वा म॑धु ॥ २ ॥
स्वा॒दुष्टे॑ अस्तु सं॒सुदे॑ म॒धुमा॑न्त॒वे॒तव॑ । सोमः॑ श॒मस्तु॑ ते ह॒दे ॥ ३ ॥

॥ ५ ॥ अयमु त्वा विचर्षणे जनीरिवाभि संवृतः । प्र सोमं इन्द्र सर्पेतु ॥ १ ॥
 तुविपीवो वपोदरः सुबाहुरन्धसो मदे । इन्द्रो वृचाणि जिघ्रते ॥ २ ॥
 इन्द्र प्रेहि पुरस्त्वं विश्वस्येशान ओजसा । वृचाणि वृचहं जहि ॥ ३ ॥
 दीर्घस्ते अस्वकुशो येना वसुं प्रयच्छसि । यजमानाय मुच्यते ॥ ४ ॥
 अयं त इन्द्र सोमो निपूतो अधि बर्हिषि । एहीमस्य द्रवा पिब ॥ ५ ॥
 शचिगो शचिपूजनाय रणाय ते सुतः । आस्रण्डल प्र हूयसे ॥ ६ ॥
 यस्ते शृङ्गवृषो नपात्रणपात्कुण्डपाय्यः । न्यस्मिन्दध आ मनः ॥ ७ ॥

॥ ६ ॥ इन्द्र त्वा वृषभं वयं सुते सोमे हवामहे । स पाहि मभ्यो अन्धसः ॥ १ ॥
 इन्द्र क्रतुविदै सुतं सोमं हर्य पुरुष्टुत । पिबा वृषस्व तातृपिम ॥ २ ॥
 इन्द्र प्र णो धितावानं यज्ञं विश्वेभिर्देवेभिः । तिर स्तवान विस्पते ॥ ३ ॥
 इन्द्र सोमाः सुता इमे तव प्र यन्ति सत्यते । क्षयं चन्द्रास इन्द्रवः ॥ ४ ॥
 दधिष्वा अठरे सुतं सोममिन्द्र वरेण्यम् । तव द्युक्षास इन्द्रवः ॥ ५ ॥
 गिर्वेणः पाहि नः सुतं मधीधाराभिरज्यसे । इन्द्र त्वादातमिच्छशः ॥ ६ ॥
 अभि द्युक्षानि वनिन इन्द्र सचन्ते अक्षिता । पीत्वी सोमस्य वावृधे ॥ ७ ॥
 अर्वावतो न आ गहि परावतश्च वृचहन् । इमा जुषस्व नो गिरः ॥ ८ ॥
 यदन्तरा परावतमर्वावतं च हूयसे । इन्द्रेह तत आ गहि ॥ ९ ॥

॥ ७ ॥ उद्धेदभि श्रुतामघं वृषभं नर्यापसम् । अस्तारमेपि सूर्य ॥ १ ॥
 नव यो नवतिं पुरो बिभेद बाह्वोजसा । अहिं च वृचहावधीत ॥ २ ॥
 स न इन्द्रः शिवः सखाश्वावज्जोमद्यवमत । उरुधारेव दोहते ॥ ३ ॥
 इन्द्र क्रतुविदै सुतं सोमं हर्य पुरुष्टुत । पिबा वृषस्व तातृपिम ॥ ४ ॥

॥ ८ ॥ एवा पाहि प्रत्नया मन्दतु त्वा शुधि ब्रह्म वावृधस्वोत गीर्भिः ।
 आविः सूर्यं कृणुहि पीपिहीषो जहि शर्भूरभि गा इन्द्र तृन्धि ॥ १ ॥
 अर्वाडेहि सोमकामं त्वाहुरयं सुतस्तस्य पिबा मदाय ।

उरुष्यचा जठर आ वृषस्व पितेव नः शृणुहि हूयमानः ॥ २ ॥
आपू०र्णो अस्य कलशः स्वाहा सेक्तेव कोशं सिसिचे पिबथै ।
समु प्रिया आववृचन्मदाय प्रदक्षिणिदभि सोमास इन्द्रम् ॥ ३ ॥

तं वो दस्ममृतीषहं वसोर्मेन्दानमन्धसः । ॥ ९ ॥
अभि वात्सं न स्वसरेषु धेनव इन्द्रं गीर्भिर्नवामहे ॥ १ ॥
द्युक्षं सुदानुं तविषीभिरावृतं गिरिं न पु०स्त्रभोजसम् ।
क्षुमन्तं वाजं शतिर्न सहस्रिणं म०क्षू गोमन्तमीमहे ॥ २ ॥
तस्या यामि सुवीर्यं तद्वत्सं पूर्वचित्तये ।
येना यतिभ्यो भृगवे धने हिते येन प्रस्तरवमाविथ ॥ ३ ॥
येना समुद्रमसृजो महीरपस्तदिन्द्र वृष्णि ते शवः ।
सद्यः सो अस्य महिमा न संनशे यं क्षोणीरनुचक्रदे ॥ ४ ॥

उदु त्ये मधुमत्तमा गिर स्तोमास ईरते । ॥ १० ॥
सचाजितो धनसा अक्षितोतयो वाजयन्तो रथा इव ॥ १ ॥
कणा इव भृगवः सूर्या इव विश्वमिच्छीतमानशुः ।
इन्द्रं स्तोमैर्भिर्महयन्त आयवः प्रियमेधासो अस्वरन् ॥ २ ॥

इन्द्रः पू०र्भिदातिरहासमकैर्विदव्सुर्दयमानो वि शबून् । ॥ ११ ॥
ब्रह्मजूतस्तचा वावृधानो भूरिदाच आपू०णद्रोदसी उभे ॥ १ ॥
म०खस्य ते तविषस्य प्र जूतिमिर्यमिं वाचममृताय भूषन् ।
इन्द्रं क्षितीनामसि मानुषीणां विशां दैवीनामुत पूर्वयावा ॥ २ ॥
इन्द्रो वृचमवृणोद्धनीतिः प्र मायिनाममिनावर्षणीतिः ।
अहन्व्यंसमुशधग्वनेष्वविर्धेना अकृणोद्राम्याणाम् ॥ ३ ॥
इन्द्रः स्वर्षा जनयन्नहानि जिगायोशिग्भिः पृतना अभिष्टिः ।
प्रारोचयन्मनवे केतुमहामविन्द्रज्योतिर्वृहते रणाय ॥ ४ ॥

इन्द्रस्तुजो बर्हणा आ विवेश नृवहधानो नर्या पुरुणि ।
 अचेतयद्विय इमा जरिचे प्रेमं वर्णमतिरुक्रमासाम् ॥ ५ ॥
 महो महानि पनयन्त्यस्येन्द्रस्य कर्म सुकृता पुरुणि ।
 वृजनेन वृजिनान्सं पिपेष मायाभिर्दस्यूरभिभूत्योजाः ॥ ६ ॥
 युधेन्द्रो महा वरिवश्चकार देवेभ्यः सत्यतिश्चर्षणिप्राः ।
 विवस्वतः सदेने अस्य तानि विप्रा उक्थेभिः कवयो गृणन्ति ॥ ७ ॥
 सचासाहं वरेण्यं सहोदां संसवांसं स्वरपश्च देवीः ।
 ससान यः पृथिवीं द्यामुतेमामिन्द्रं मदन्त्यनु धीरेणासः ॥ ८ ॥
 ससानात्याँ उत सूर्यं ससानेन्द्रः ससान पुरुभोजसं गाम् ।
 हिरण्ययमुत भोगं ससान हत्वी दस्यूनार्यं वर्णमावत् ॥ ९ ॥
 इन्द्र ओषधीरसनोदहानि वनस्पतीरसनोदन्तरिक्षम् ।
 बिभेद वलं नुनुदे विवाचो ऽथाभवहमिताभिर्क्रतूनाम् ॥ १० ॥
 शुनं हुवेम मघवानमिन्द्रमस्मिन्भरे नृतमं वाजसातौ ।
 शृण्वन्तमुपमृतये समत्सु घ्नन् वृचाणि संजितं धनानाम् ॥ ११ ॥

॥ १२ ॥ उदु ब्रह्माण्यैरत अवस्येन्द्रं समर्ये महया वसिष्ठ ।
 आ यो विश्वानि शवसा ततानोपश्रोता म ईवतो वचांसि ॥ १ ॥
 अयामि घोष इन्द्र देवजामिरिज्यन्त यक्षुरुधो विवाचि ।
 नहि स्वमायुश्चिकिते जनेषु तानीदहांस्यति पर्थस्मान् ॥ २ ॥
 युजे रथं गवेषणं हरिभ्यामुप ब्रह्माणि जुजुषाणमस्युः ।
 वि बाधिष्ट स्य रोदसी महित्वेन्द्रो वृचाण्यप्रती जघञ्चान् ॥ ३ ॥
 आपश्चित्पिषु स्तर्योऽन गावो नक्षत्रतं जरितारस्त इन्द्र ।
 याहि वायुर्न नियुतो नो अह्ना त्वं हि धीभिर्दयसे वि वाजान् ॥ ४ ॥
 ते त्वा मदा इन्द्र मादयन्तु शुष्मिणं तुविराधसं जरिचे ।
 एको देवचा दयसे हि मर्तानस्मिं क्षूर सवने मादयस्व ॥ ५ ॥
 एवेदिन्द्रं वृषणं वज्रबाहुं वसिष्ठासो अभ्यर्चन्यकैः ।

स न स्तुतो वीरवञ्जातु गोमद्यं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ६ ॥
 अजीषी वजी वृषभस्तुराषाट् कुष्मी राजा वृषहा सौमपावा ।
 युक्ता हरिभ्यामुष यासद्वोह माध्यन्दिने सर्वने मत्सदिन्द्रः ॥ ७ ॥

इन्द्रश्च सोमं पिबतं बृहस्पते ऽस्मिन्यज्ञे मन्दसाना वृषणसू । ॥ १३ ॥
 आ वां विशन्विन्दवः स्वाभुवो ऽसे रयिं सर्ववीरं नि यद्धतम् ॥ १ ॥
 आ वो वहन्तु सप्तयो रघुषदो रघुपत्नानः प्र जिगात बाहुभिः ।
 सीदता बर्हिरुरु वः सदस्कृतं मादयध्वं मरुतो मध्वो अन्धसः ॥ २ ॥
 इमं स्तोममर्हते जातवेदसे रथमिव सं महेमा मनीषया ।
 भद्रा हि नः प्रमतिरस्य संसद्यमे सख्ये मा रिषामा वयं तव ॥ ३ ॥
 ऐभिरमे सरथं यास्यर्वाङ्गानारथं वा विभवो ह्यश्वः ।
 पानीवतस्त्रिंशतं चीश्च देवाननुष्वधमा वह मादयस्व ॥ ४ ॥
 ॥ प्रथमो ऽनुवाकः ॥

वयमु त्नामपूर्य स्थूरं न कश्चिन्नरन्तो ऽवस्यवः । ॥ १४ ॥
 वाजे चिचं हवामहे ॥ १ ॥
 उप त्वा कर्मवृत्तये स नो युवोयश्चक्राम यो धृषत् ।
 त्वामिद्यवितारं ववृमहे सखाय इन्द्र सानसिम् ॥ २ ॥
 यो न इदमिदं पुरा प्र वस्य आनिनाय तमु व स्तुषे ।
 सखाय इन्द्रमृतये ॥ ३ ॥
 हर्यश्च सत्यंति चर्षणीसहं स हि ष्मा यो अमन्दत ।
 आ तु नः स वयति गव्यमर्ष्यं स्तोतृभ्यो मघवा शतम् ॥ ४ ॥

प्र मंहिष्ठाय बृहते बृहद्रये सत्यशुष्माय तवसे मतिं भरे । ॥ १५ ॥
 अपामिव प्रवणे यस्य दुर्धरं राधो विश्वायु शवसे अपावृतम् ॥ १ ॥
 अध ते विश्वमनु हासदिष्टय आपो निबेव सर्वना हविष्मतः ।

यत्पर्वते न समशीत हर्षत इन्द्रस्य वज्रः अर्चिता हिरण्ययः ॥ २ ॥
 अस्मै भीमाय नमस्ता समध्वर उषो न शुभ आ भरा पनीयसे ।
 यस्य धाम अवसे नामेन्द्रियं ज्योतिरकारि हरितो नायसे ॥ ३ ॥
 इमे त इन्द्र ते वयं पुरुष्टुत ये त्वारभ्य चरामसि प्रभूवसो ।
 नहि त्वदन्यो गिर्वणो गिरः सघन्क्षोणीरिव प्रति नो हर्ष तद्वचः ॥ ४ ॥
 भूरि त इन्द्र वीर्यं तव सस्यस्य स्तोतुर्मघवन्काममा पूण ।
 अनु ते द्यौर्वृहती वीर्यं मम इयं च ते पृथिवी नैम ओजसे ॥ ५ ॥
 त्वं तमिन्द्र पर्वतं महामुरुं वज्रेण वज्रिन्यर्वशश्चकार्तिथ ।
 अवासृजो निवृताः सर्तवा अपः सत्रा विश्वं दधिषे केवलं सहः ॥ ६ ॥

॥ १६ ॥ उदप्रुतो न वयो रक्षमाणा वावदतो अभियस्येव घोषाः ।
 गिरिभ्रजो नोर्मयो मदन्तो बृहस्पतिमभ्यर्कं अनावन् ॥ १ ॥
 सं गोभिराङ्गिरसो नक्षमाणो भग इवेदर्यमणं निनाय ।
 जने मित्रो न दम्पती अनक्ति बृहस्पते वाजयाशूरिवाजौ ॥ २ ॥
 साध्वर्या अतिथिनीरिषिरा स्पार्हाः सुवर्णा अनवद्यरूपाः ।
 बृहस्पतिः पर्वतेभ्यो वितूर्या निर्गा ऊपे यवमिव स्थिविभ्यः ॥ ३ ॥
 आप्रुषायन्मधुन श्रुतस्य योनिमवक्षिपन्नर्के उत्कामिव द्योः ।
 बृहस्पतिरुद्धरन्नर्मनो गा भूम्या उहेव वि त्वचं विभेद ॥ ४ ॥
 अप ज्योतिषा तमो अन्तरिक्षादुहः शीपालमिव वात आजत ।
 बृहस्पतिरनुमृष्या वलस्याभ्रमिव वात आ चक्र आ गाः ॥ ५ ॥
 यदा वलस्य पीयतो जसुं भेद्बृहस्पतिरयितपोभिरकैः ।
 दक्षिर्न जिह्वा परिविष्टमाददाविर्निधीरकृणोदुस्त्रियाणाम् ॥ ६ ॥
 बृहस्पतिरमन्त हि त्यदासां नामं स्वरीणां सदने गुहा यत ।
 आराडेव भिक्षा शकुनस्य गर्भमुदुस्त्रियाः पर्वतस्य त्मनाजत ॥ ७ ॥
 अन्नापिनक्षं मधु पर्यपश्यन्मत्स्यं न दीन उदनि क्षियन्तम् ।
 निष्टज्जभार चमसं न वृक्षाबृहस्पतिर्विरेवेणा विकृत्य ॥ ८ ॥

सोषामविन्दत् स्व५ः सो अयिं सो अर्केण वि ववाधे तमीसि ।
 बृहस्पतिर्गोवपुषो वलस्य निर्मेज्जानं न पर्वणो जभार ॥ ९ ॥
 हिमेव पर्णा मुषिता वनानि बृहस्पतिनाकृपयद्वलो गाः ।
 अनानुकृत्यमपुनश्चकार यात्सूर्यामासा मिथ उच्चरातः ॥ १० ॥
 अभि म्यावं न कृशनेभिरश्वं नक्षत्रेभिः पितरो द्यामपिंशन् ।
 रात्र्यां तमो अदधुर्ज्योतिरहन्बृहस्पतिर्भिनदद्रिं विदग्धाः ॥ ११ ॥
 इदमकर्म नमो अभियाय यः पूर्वीरिषानोनवीति ।
 बृहस्पतिः स हि गोभिः सो अश्वैः स वीरेभिः स नृभिर्नो वयो धात् ॥ १२ ॥

अष्टा म इन्द्रं मतयः स्वविदः सध्रीचीर्विषा उशतीरनूषत । ॥ १७ ॥
 परि ष्वजगो जनयो यथा पतिं मर्यं न शुभ्युं मघवानमूतये ॥ १ ॥
 न घा त्वद्रिगपं वेति मे मनस्वे इत्कामं पुरुहूत शिष्य ।
 राजेव दस नि षदो ऽधि बर्हिषस्मिन्सु सोमै ऽवपानमस्तु ते ॥ २ ॥
 विषूवृदिन्द्रो अमतेरुत क्षुधः स इद्रायो मघवा वस्व ईशते ।
 तस्येदिमे प्रवणे सप्त सिन्धवो वयो वर्धन्ति वृषभस्य शुषिणः ॥ ३ ॥
 वयो न वृक्षं सुपलाशमासदन्तोमास इन्द्रं मन्दिनश्चमूषदः ।
 प्रेषामनीकं शर्वसा दविद्युतद्विदस्व५ मेनवे ज्योतिरार्यम् ॥ ४ ॥
 कृतं न अघ्नी वि चिनोति देवने संवर्गं यन्मघवा सूर्यं जयत ।
 न तस्मै अन्यो अनु वीर्यं शक्न पुराणो मघवन्नोत नूतनः ॥ ५ ॥
 विशेविशं मघवा पर्यशायत जनानां धेना अवचाकशवृषा ।
 यस्याहं शक्रः सर्वनेषु रण्यति स तीघ्रैः सोमैः सहते पृतन्यतः ॥ ६ ॥
 आपो न सिन्धुमभि यत्समक्षरन्तोमास इन्द्रं कुल्या इव हृदम् ।
 वर्धन्ति विप्रा महो अस्य सार्दने यवं न वृष्टिर्दिव्येन दानुना ॥ ७ ॥
 वृषा न क्रुद्धः पतयद्रजःस्वा यो अर्यपत्नीरकृणोदिमा अपः ।
 स सुचते मघवा जीरदानवे ऽविन्दुज्योतिर्मनवे हविष्यते ॥ ८ ॥
 उज्जायतां परशुर्ज्योतिषा सह भूया क्षतस्य सुदुषा पुराणवत ।

वि रोचतामरूपो भानुना शुचिः स्वर्णं शुक्रं शुशुचीत सत्यतिः ॥९॥
गोभिष्टरेमामतिं दुरेवां यवेन सुधं पुरुहूत विश्वाम् ।

वयं राजभिः प्रथमा धनान्यस्माकैर्न वृजनेना जयेम ॥ १० ॥

बृहस्पतिर्नः परि पातु पश्चादुतोत्तरस्मादधरादघायोः ।

इन्द्रः पुरस्तादुत मध्यतो नः सखा सखिभ्यो वरिवः कृणोतु ॥ ११ ॥

बृहस्पते युवमिन्द्रश्च वस्वो दिव्यस्यैशाचे उत पार्थिवस्य ।

धत्तं रयिं स्तुवते कीरये चिद्भूय पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ १२ ॥

॥ द्वितीयो ऽनुवाकः ॥

॥१८॥ वयमु त्वा तदिदर्शो इन्द्र त्वायन्तः सखायः । कखा उक्थेभिर्जर्जरे ॥१॥

न घेमन्यदा पपन वज्रिन्नपसो नविष्टौ । तवेदु स्तोमं चिकेत ॥ २ ॥

इहन्ति देवाः सुचन्तं न स्वप्राय स्पृहयन्ति । यन्ति प्रमादमर्तन्द्राः ॥ ३ ॥

वयमिन्द्र त्वायवो ऽभि प्र णोनुमो वृषन् । विद्धी त्वयस्य नो वसो ॥ ४ ॥

मा नो निदे च वक्तुवे ऽर्यो रन्धीरराव्णे । त्वे अपि क्रतुर्मम ॥ ५ ॥

त्वं वर्मासि सप्रथः पुरोयोधश्च वृचहन् । त्वया प्रति ब्रुवे युजा ॥ ६ ॥

॥१९॥ वार्षहत्याय शवसे पृतनाषास्त्राय च । इन्द्र त्वा वर्तयामसि ॥ १ ॥

अर्वाचीनं सु ते मन उत चक्षुः शतक्रतो । इन्द्र कृण्वन्तु वाघतः ॥ २ ॥

नामानि ते शतक्रतो विश्वाभिर्गीर्भिरीमहे । इन्द्राभिमातिषाह्ये ॥ ३ ॥

पुरुष्टुतस्य धामभिः शतेन महयामसि । इन्द्रस्य चर्षणीधृतः ॥ ४ ॥

इन्द्र वृषाय हन्तवे पुरुहूतमुप ब्रुवे । भरेषु वाजसातये ॥ ५ ॥

वाजेषु सासहिर्भव त्वामीमहे शतक्रतो । इन्द्र वृषाय हन्तवे ॥ ६ ॥

द्युषेषु पृतनाज्ये पृत्सुतूर्षु श्वःसु च । इन्द्र साह्वाभिमातिषु ॥ ७ ॥

॥२०॥ शुष्मिन्तमं न ऊतये द्युम्निनं पाहि जागृविम् । इन्द्र सोमं शतक्रतो ॥१॥

इन्द्रियाणि शतक्रतो या ते जनेषु पञ्चसु । इन्द्र तानि त आ वृणे ॥ २ ॥

अग्निन्द्र श्रवो बृहद्युसं दधिष्व दुष्टरम् । उक्ते शुषं तिरामसि ॥३॥

अर्वावतो न आ गच्छथो शक्र परावतः ।

उ लोको यस्ते अद्रिव इन्द्रेह तत आ गहि ॥४॥

इन्द्रो अङ्ग महङ्गयमभी षदप चुच्यवत् । स हि स्थिरो विचर्षणिः ॥५॥

इन्द्रश्च मृलयाति नो न नः पश्चादयं नशत् । भद्रं भवाति नः पुरः ॥६॥

इन्द्र आशाभ्यस्परि सर्वाभ्यो अभयं कारत् । जेता शबूचिचर्षणिः ॥७॥

न्यूऽ बु वाचं प्र महे भरामहे गिर इन्द्राय सद्ने विवस्वतः । ॥२१॥

नू चिच्चि रत्नं ससतामिवाविदन्न दुष्टुतिर्द्रविणोदेषु शस्यते ॥ १ ॥

दुरो अश्वस्य दुर इन्द्र गोरसि दुरो यवस्य वसुन इनस्पतिः ।

शिञ्जानरः प्रदिवो अकामकर्शनः सखा सखिभ्यस्तमिदं गृणीमसि ॥२॥

शचीव इन्द्र पुरुकृद्युमत्तम तवेदिदमभितश्चेकिते वसु ।

अतः संगृभ्याभिभूत आ भर मा त्वायतो जरितुः काममूनयीः ॥ ३ ॥

एभिर्द्युभिः सुमना एभिरिन्दुभिर्निरुन्धानो अमर्ति गोभिरश्विना ।

इन्द्रेण दस्युं द्रयन्त इन्दुभिर्युतवैषसः समिषा रभेमहि ॥ ४ ॥

समिन्द्र राया समिषा रभेमहि सं वाजेभिः पुरुश्चन्द्रैरभिद्युभिः ।

सं देव्या प्रमत्या वीरशुष्मया गोअययाश्चावत्या रभेमहि ॥ ५ ॥

ते त्वा मदा अमदन्तानि वृष्ण्या ते सोमासो वृत्रहत्येषु सत्यते ।

यत्कारवे दश वृत्राण्यप्रति बर्हिष्मते नि सहस्राणि बर्हयः ॥ ६ ॥

युधा युधमुप घेदैषि धृष्ण्या पुरा पुरं समिदं हंस्योर्जसा ।

नम्या यदिन्द्र सख्या परावति निवर्हयो नमुचिं नाम मायिनम् ॥७॥

त्वं करञ्जमुत पर्णयं वधीस्तेजिष्ठयातिथिग्वस्य वर्तनी ।

त्वं शता वङ्गदस्याभिनत्युरो ऽनानुदः परिषूता क्षुजिश्चना ॥ ८ ॥

त्वमेतां जनराज्ञो द्विदेशबन्धुना सुश्रवसोपजग्मुषः ।

षष्टिं सहस्रा नवतिं नव श्रुतो नि चक्रेण रथ्या दुष्पदावृणक् ॥ ९ ॥

त्वमाविष्य सुश्रवसं तवोतिभिस्तव चामभिरिन्द्र तूर्वयाणम् ।

त्वमस्यै कुत्समतिषिग्वमायुं महे राज्ञे यूने अरन्धनायः ॥ १० ॥

य उहचीन्द्र देवगोपाः सखायस्ते शिवतमा असीम ।

त्वां स्तोषाम त्वया सुवीरा द्राघीय आयुः प्रतरं दधानाः ॥ ११ ॥

॥ तृतीये ऽगुषादि प्रथमः पर्वाचः ॥

॥ २२ ॥ अभि त्वा वृषभा सुते सुतं सृजामि पीतये । तृम्या व्यञ्जुही मदम् ॥ १ ॥
मा त्वा मूरा अविष्यवो मोपहस्वान आ दभन् । माकीं ब्रह्मविषो वनः ॥ २ ॥
इह त्वा गोपरीणसा महे मन्दन्तु राधसे । सरो गौरो यथा पिब ॥ ३ ॥
अभि प्र गोपतिं गिरेन्द्रमर्च यथा विदे । सूनुं सत्यस्य सत्यतिम् ॥ ४ ॥
आ हरयः ससृजिरे ऽरुषीरधि बहिषि । यथाभि संनवामहे ॥ ५ ॥
इन्द्राय गाव आशिर दुदुहे वज्रिणे मधु । यासीमुपहरे विदत् ॥ ६ ॥

॥ २३ ॥ आ तू न इन्द्र मर्धगधुवानः सोमपीतये । हरिभ्यां यास्रद्विषः ॥ १ ॥
सप्तो होता न क्षुषियस्तिस्तिरे बहिरानुषक् । अयुजन्मातरद्वयः ॥ २ ॥
इमा ब्रह्म ब्रह्मवाहः क्रियन्त आ बहिः सीद । वीहि शूर पुरोलाभम् ॥ ३ ॥
रारन्धि सर्वनेषु ख एषु स्तोमेषु वृषहन् । उक्थेष्विन्द्र गर्बशः ॥ ४ ॥
मतयः सोमपासुरु रिहन्ति शर्वसस्यतिम् । इन्द्रं वात्सं न मातरः ॥ ५ ॥
स मन्दस्वा ह्यर्धसो राधसे त्वा महे । न स्तोतारं निदे करः ॥ ६ ॥
वयमिन्द्र त्वायवो ह्यविष्यन्तो जरामहे । उत त्वमस्सयुर्वसो ॥ ७ ॥
मारे अस्मदि मुञ्चो हरिप्रियावाङ् याहि । इन्द्रं स्वधावो मत्स्वेह ॥ ८ ॥
अर्वाञ्च त्वा सुसे रथे वहतामिन्द्र केशिना । घृतखू बहिरासदे ॥ ९ ॥

॥ २४ ॥ उप नः सुतमा गहि सोममिन्द्र गवाशिरम् । हरिभ्यां यस्ते अस्सयुः ॥ १ ॥
तमिन्द्र मदमा गहि बहिष्ठां यावभिः सुतम् । कुविष्वस्य तृष्यवः ॥ २ ॥
इन्द्रमिषा गिरो ममाद्यागुरिषिता इतः । आवृते सोमपीतये ॥ ३ ॥
इन्द्रं सोमस्य पीतये स्तोमैरिह हवामहे । उक्थेभिः कुबिदागमत् ॥ ४ ॥

इन्द्र सोमाः सुता इमे तान्दधिष्व शतक्रतो । जठरे वाजिनीवसो ॥५॥
 विद्या हि त्वा धनंजयं वाजेषु दधुषं कवे । अथा ते सुखमीमहे ॥६॥
 इममिन्द्र गवाशिरं यवाशिरं च नः पिव । आगत्या वृषभिः सुतम् ॥७॥
 तुभ्येदिन्द्र स्व ओष्येऽ सोमं चोदामि पीतये । एष रारन्तु ते हृदि ॥८॥
 त्वां सुतस्य पीतये प्रानमिन्द्र हवामहे । कुशिकासो अवस्यवः ॥९॥

अथावति प्रथमो गोषु गच्छति सुप्रावीरिन्द्र मर्त्यस्तवोतिभिः । ॥२५॥
 तमित्पृणक्षि वसुना भवीयसा सिन्धुमापो यथाभितो विचेतसः ॥१॥
 आपो न देवीरूपं यन्ति होषियमवः पम्यन्ति विततं यथा रजः ।
 प्राचेर्देवासः प्र रणयन्ति देवयुं ब्रह्मप्रियं जोषयन्ते वरा इव ॥२॥
 अधि इयोरदधा उक्थ्यं वचो यतसुचा मिथुना या संपर्येतः ।
 असंयतो व्रते ते क्षेति पुष्यति भद्रा शक्तियेजमानाय सुचते ॥३॥
 आदङ्गिराः प्रथमं दधिरे वयं इच्छामयः शम्या ये सुकृत्यया ।
 सर्वे पणेः समविन्दन्त भोजनमथावन्तं गोमन्तमा पशुं नरः ॥४॥
 यज्ञैरथर्वा प्रथमः पयस्तते ततः सूर्यो व्रतपा वेन आजनि ।
 आ गा आजदुशना काथ्यः सचा यमस्य जातममृतं यजामहे ॥५॥
 बर्हिर्वा यस्वपत्याय वृज्यते ऽको वा ह्योक्कमाघोषते दिवि ।
 यावा यच वदति कारुक्थ्यं स्तस्येदिन्द्रो अभिपित्वेषु रणयति ॥६॥
 प्रोयां पीतिं वृष्ण इयमि सत्यां प्रयै सुतस्य हर्यश्च तुभ्यम् ।
 इन्द्र धेनाभिरिह मादयस्व धीभिर्विन्वाभिः शम्या गृणानः ॥७॥
 ॥ तृतीये ऽनुषाचि द्वितीयः पर्यायः ॥

योगेयोगे तवस्तरं वाजेषाजे हवामहे । सखाय इन्द्रमृतये ॥१॥ ॥२६॥
 आ घा गमद्यदि अवत्सहस्रिणीभिस्तृतिभिः । वाजैभिरुप नो हवम् ॥२॥
 अनु प्रानस्यौकसो हुवे तुविप्रतिं नरम् । यं ते पूर्वं पिता हुवे ॥३॥
 युञ्जन्ति ब्रह्मरुधं चरन्तं परि तस्थुषः । रोचन्ते रोचना दिवि ॥४॥

युञ्जन्यस्य काम्या हरी विपक्षसा रथे । शोणा धृषू नृवाहसा ॥ ५ ॥
केतुं कृष्वन्केतवे पेशे मर्या अपेशसे । समुषन्निरजायथाः ॥ ६ ॥

॥ २७ ॥ यदिन्द्राहं यथा त्वमीशीय वस्व एक इत् । स्तोता मे गोषसा स्यात् ॥ १ ॥
शिष्येयमस्मै दिक्षेयं शचीपते मनीषिणे । यदहं गोपतिः स्याम् ॥ २ ॥
धेनुष्ट इन्द्र सूनृता यजमानाय सुचते । गामश्च पिप्पुषी दुहे ॥ ३ ॥
न ते वर्तास्ति राधस इन्द्र देवो न मर्त्यः । यहिस्सिस्ति स्तुतो मधम् ॥ ४ ॥
यज्ञ इन्द्रमवर्धयद्यज्ञमिं व्यवर्तयत् । चक्राण ओपशं दिवि ॥ ५ ॥
वावृधानस्य ते वयं विश्वा धनानि जिम्युषः । ऊतिमिन्द्रा वृणीमहे ॥ ६ ॥

॥ २८ ॥ व्यन्तरिक्षमतिरन्मदे सोमस्य रोचना । इन्द्रो यदभिनवलम् ॥ १ ॥
उक्ता आजदङ्गिरोभ्य आविष्कृष्वङ्गुहा सतीः । अर्वाञ्च नुनुदे वलम् ॥ २ ॥
इन्द्रेण रोचना दिवो हृहानि हंहितानि च । स्थिराणि न पराणुदे ॥ ३ ॥
अपामूर्मिर्मदन्निव स्तोम इन्द्राजिरायते । वि ते मदा अराजिषुः ॥ ४ ॥

॥ २९ ॥ त्वं हि स्तोमवर्धन इन्द्रास्युक्थवर्धनः । स्तोतृणामुत भद्रकृत् ॥ १ ॥
इन्द्रमित्केशिना हरी सोमपेयाय वक्षतः । उप यज्ञं सुरार्धसम् ॥ २ ॥
अपां फेनेन नमुचेः शिर इन्द्रोदवर्तयः । विश्वा यदजय स्पृधः ॥ ३ ॥
मायाभिरुत्तिसृप्त इन्द्र ह्यामारुरुक्षतः । अव दस्यूरधूनुषाः ॥ ४ ॥
असुचामिन्द्र संसदं विषूचीं व्यनाशयः । सोमपा उत्तरो भवन् ॥ ५ ॥

॥ ३० ॥ प्र ते महे विदथे शंसिषं हरी प्र ते वचे वनुषो हर्यतं मदम् ।
घृतं न यो हरिभिश्चारु सेचत आ त्वा विशन्तु हरिवर्षसं गिरः ॥ १ ॥
हरिं हि योनिमभि ये समस्वरन्निचन्तो हरी दिव्यं यथा सदः ।
आ यं पूणन्ति हरिभिर्न धेनव इन्द्राय शूषं हरिवन्तमर्चत ॥ २ ॥
सो अस्य वज्रो हरितो य आयसो हरिर्निकामो हरिरा गर्भस्थोः ।

बुधी सुशिप्रो हरिमन्युसायक इन्द्रे नि रूपा हरिता मिमिक्षिरे ॥ ३ ॥
 दिवि न केतुरधि धायि हर्यतो विव्यचद्वज्रो हरितो न रक्षा ।
 तुददहिं हरिशिप्रो य आयसः सहस्रशोका अभवद्धरिभरः ॥ ४ ॥
 त्वं त्वमहर्यथा उपस्तुतः पूर्वैभिरिन्द्र हरिकेश यज्जभिः ।
 त्वं हर्यसि तव विश्वमुक्थ्यमसामि राधो हरिजात हर्यतम् ॥ ५ ॥

ता वज्रिणं मन्दिनं स्तोम्यं मद इन्द्रं रथे वहतो हर्यता हरी । ॥ ३१ ॥
 पुरुषयस्मै सर्वनानि हर्यत इन्द्राय सोमा हरयो दधन्विरे ॥ १ ॥
 अरं कामाय हरयो दधन्विरे स्थिराय हिबन्हरयो हरी तुरा ।
 अर्वज्रियो हरिभिर्जोषमीयते सो अस्य कामं हरिक्वन्तमानशे ॥ २ ॥
 हरिश्मशारुर्हरिकेश आयसस्तुरस्पेये यो हरिपा अवर्धत ।
 अर्वज्रियो हरिभिर्वाजिनीवसुरति विश्वा दुरिता पारिषद्वरी ॥ ३ ॥
 सुवेव यस्य हरिणी विपेततुः शिप्रे वाजाय हरिणी दविध्वतः ।
 प्र यत्कृते चमसे मर्मजङ्घरी पीत्वा मदस्य हर्यतस्यान्धसः ॥ ४ ॥
 उत स सद्यं हर्यतस्य पस्त्योऽरत्यो न वाजं हरिवां अचिक्रदत् ।
 मही चिद्धि धिषणाहर्येदोजसा बृहद्वयो दधिषे हर्यतश्चिदा ॥ ५ ॥

आ रोदसी हर्यमाणो महित्वा नर्थनर्थं हर्यसि मन्म नु प्रियम् । ॥ ३२ ॥
 प्र पस्त्यमसुर हर्यतं गोराविष्कृधि हरये सूर्याय ॥ १ ॥
 आ त्वा ह्येन्तं प्रयुजो जनानां रथे वहन्तु हरिशिप्रमिन्द्र ।
 पिवा यथा प्रतिभृतस्य मध्वो हर्यन्यज्ञं सधमादे दशोणिम् ॥ २ ॥
 अपाः पूर्वेषां हरिवः सुतानामथो इदं सर्वनं केवलं ते ।
 ममद्धि सोमं मधुमन्तमिन्द्र सचा वृषं जठर आ वृषस्व ॥ ३ ॥

अप्सु धूतस्य हरिवः पिबेह नृभिः सुतस्य जठरं पृणस्व । ॥ ३३ ॥
 मिमिक्षुर्यमद्रय इन्द्र तुभ्यं तेभिर्वर्धस्व मदमुक्थ्यवाहः ॥ १ ॥

प्रोयां पीतिं वृषं इयमि सत्यां प्रये सुतस्य हर्यश्च तुभ्यम् ।
 इन्द्र धेनाभिर्हि मादयस्व धीभिर्विश्वाभिः शच्या गृणानः ॥ २ ॥
 ऊती शचीवस्तव वीर्येण वयो दधाना उशिजं चतुष्पाः ।
 प्रजावदिन्द्र मनुषो दुरोणे तस्युर्गृणन्तः सधमाद्यासः ॥ ३ ॥

॥ तृतीये ऽनुवाके तृतीयः पद्यायः ॥

॥ तृतीयो ऽनुवाकः ॥

॥ ३४ ॥ यो जात एव प्रथमो मनस्वान्देवो देवान्कतुना पर्यभूषत ।
 यस्य शुष्माद्रोदसी अभ्यसेतां नृमणस्य महा स जनास इन्द्रः ॥ १ ॥
 यः पृथिवीं व्यथमानामहं ह्यः पर्वताम्रकुपितो अरम्भात् ।
 यो अन्तरिक्षं विममे वरीयो यो ग्रामस्तभात्स जनास इन्द्रः ॥ २ ॥
 यो हत्वा हिमरिणात्सप्त सिन्धून्यो गा उदाजदपथा बलस्य ।
 यो अश्वमनोरन्तरि जजान संवृक्समासु स जनास इन्द्रः ॥ ३ ॥
 येनेमा विश्वा अर्चना कृतानि यो दासं वर्यमधरं गुहाकः ।
 अग्नीव यो जिगीवां लक्ष्ममादर्यः पुष्टानि स जनास इन्द्रः ॥ ४ ॥
 यं स्मा पृच्छन्ति कुहं सेति घोरमुतेमाहुर्नैषो अस्तीत्येनम् ।
 स अर्यः पुष्टीर्विजं इवा मिनाति अदस्यै धत्त स जनास इन्द्रः ॥ ५ ॥
 यो रभस्यं चोदिता यः कृशस्य यो ब्रह्मणो नार्धमानस्य कीरिः ।
 युक्त्याव्यो यो ऽविता सुशिप्रः सुतसोमस्य स जनास इन्द्रः ॥ ६ ॥
 यस्याश्वासः प्रदिशि यस्य गावो यस्य यामा यस्य विश्वे रथासः ।
 यः सूर्यं य उषसं जजान यो अपां नेता स जनास इन्द्रः ॥ ७ ॥
 यं क्रन्दसी संयती विह्वयेते परे ऽवर उभया अमिषाः ।
 समानं चिद्रथमातस्थिवासा नाना हवेते स जनास इन्द्रः ॥ ८ ॥
 यस्मान्न च्युते विजयन्ते जनासो यं युध्यमाना अवसे हवन्ते ।
 यो विश्वस्य प्रतिमानं बभूव यो अच्युतच्युत्स जनास इन्द्रः ॥ ९ ॥
 यः शशतो मद्येनो दधानानमन्यमानां हवीं जघान ।

यः शर्धते नानुददाति शृष्यां यो दस्योर्हन्ता स जनास इन्द्रः ॥ १० ॥
 यः शम्बरं पर्वतेषु क्षियन्तं चत्वारिंश्यां शरद्वचविन्दत ।
 अोजायमानं यो अहिं जघान दानुं शयानं स जनास इन्द्रः ॥ ११ ॥
 यः शम्बरं परिभवं छचीभिर्योनावृतस्यापिबत्सुतस्य ।
 अन्तर्गिरौ यद्धमानं च भोजनं यस्मिन्मूर्ध्नेत्स जनास इन्द्रः ॥ १२ ॥
 यः सप्रश्मिर्वृषभस्तुविष्मानवासृजत्सर्तवे सप्त सिन्धून् ।
 यो रौहिणमस्फुरद्वज्रबाहुर्द्यौमारोहन्तं स जनास इन्द्रः ॥ १३ ॥
 द्यावा चिदस्मै पृथिवी नमेते शुष्माच्चिदस्य पर्वता भयन्ते ।
 यः सोमपा निचितो वज्रबाहुर्यो वज्रहस्तः स जनास इन्द्रः ॥ १४ ॥
 यः सुबन्तमवति यः पचन्तं यः शंसन्तं यः शशमानमूती ।
 यस्य ब्रह्म वर्धनं यस्य सोमो यस्येदं राधः स जनास इन्द्रः ॥ १५ ॥
 जातो व्यक्तः पित्रोरुपस्ये पुत्रो न वेद जनितुः परस्य ।
 तविष्यमाणो ऽनु यो अस्थाद्वता देवानां स जनास इन्द्रः ॥ १६ ॥
 यः सोमकामो हर्यश्च आसुतेर्यस्माद्रेजन्ते भुवनानि विश्वा ।
 यो जघान शम्बरं यच्च शुष्णं य एकवीरः स जनास इन्द्रः ॥ १७ ॥
 यः सुबन्ते पचन्ते दुध्न आ चिद्वाजं दर्दधि स किलासि सत्यः ।
 वयं त इन्द्र विश्वहं प्रियासः सुवीरासो विदथमा वदेम ॥ १८ ॥

अस्मा इदु प्र तवसे तुराय प्रयो न हर्मि स्तोमं माहिनाय । ॥ ३५ ॥
 अचूचीषमायाध्रिगव ओहमिन्द्राय ब्रह्माणि राततमा ॥ १ ॥
 अस्मा इदु प्रय इव प्र यंसि भराम्याङ्गूषं बाधे सुवृक्ति ।
 इन्द्राय हृदा मनसा मनीषा प्रत्नाय पत्ये धियो मर्जयन्त ॥ २ ॥

३४ । १२ परिचरत्तसीभिर्यो वा कृत्वापि०; यवमानं च भुजं यस्मिन्नामू० —

१६ भुवो न वेद; सविष्यमाणो सोमो अस्थाद्वता — १७ P. W. हर्यश्च सुरिर्य०,

E. I. हर्यश्च आसुरिर्य०; यस्य पुष्णं

अस्मा इदु त्वमुपमं स्वर्षां भराभ्याङ्गुषमास्येन ।
 महिष्ठमद्योक्तिभिर्मतीनां सुवृक्तिभिः सूरि वावृधये ॥ ३ ॥
 अस्मा इदु स्तोमं सं हिनोमि रथं न तद्येव तस्मिनाय ।
 गिरिष्य गिरिहसे सुवृक्तीन्द्राय विश्वमिच्छं मेधिराय ॥ ४ ॥
 अस्मा इदु सप्तिमिव श्रवस्येन्द्रायार्कं जुहा३ समञ्जे ।
 वीरं दानीकसं वन्दये पुरां गूर्तेश्रवसं दर्माणम् ॥ ५ ॥
 अस्मा इदु त्वष्टा तक्षत्रजं स्वपस्तमं स्वर्ग्यं रणाय ।
 वृषस्य चिद्धिदद्येन मर्मं तुजबीशानस्तुजता कियेधाः ॥ ६ ॥
 अस्येदु मातुः सर्वनेषु सद्यो महः पितुं पपिवां चार्वन्ता ।
 मुषायद्विष्णुः पचतं सहीयान्विध्यद्वराहं तिरो अद्रिमस्ता ॥ ७ ॥
 अस्मा इदु माश्चिह्वपत्नीरिन्द्रायार्कमहिहत्य जवुः ।
 परि द्यावापृथिवी जभ्र उर्वी नास्य ते महिमानं परि दृः ॥ ८ ॥
 अस्येदेव प्र रिरिचे महित्वं दिवस्पृथिव्याः पर्यन्तरिक्षात् ।
 स्वरालिन्द्रो दम आ विश्वगूर्तः स्वरिमचो ववक्षे रखाय ॥ ९ ॥
 अस्येदेव शर्वसा शुषन्तं वि वृश्चद्वज्रेण वृचमिन्द्रः ।
 गा न व्राणा अवनीरमुच्चदभि श्रवो दावने सचेताः ॥ १० ॥
 अस्येदु त्वेषसा रन्त सिन्धवः परि यद्वज्रेण सीमयद्वत् ।
 ईशानकृहाशुषे दशस्यन्तुर्वीतये गाधं तुर्वणिः कः ॥ ११ ॥
 अस्मा इदु प्र भरा तूतुजानो वृषाय वज्रमीशानः कियेधाः ।
 गोर्न पर्व वि रंदा तिरश्चेष्टन्नर्णांस्यपां चरधै ॥ १२ ॥
 अस्येदु प्र ब्रूहि पूर्ण्याणि तुरस्य कर्माणि नष्य उक्थैः ।
 युधे यदिष्णान आयुधान्यृधायमाणो निरिणाति शर्पून् ॥ १३ ॥
 अस्येदु भिया गिरयश्च दृष्ट्वा द्यावा च भूमा जनुषस्तुजेते ।
 उपो वेनस्य जोगुवान ओणिं सद्यो भुवद्दीर्याय नोधाः ॥ १४ ॥
 अस्मा इदु त्वदनु दायेषामेको यद्ववे भूरीशानः ।
 प्रैतशं सूर्यं पस्पृधानं सौवर्ष्ये सुध्विमावदिन्द्रः ॥ १५ ॥

एवा ते हारियोजना सुवृक्षीन्द्र ब्रह्माणि गोतमासो अक्रन् ।
ऐषु विश्वपेशसं धियं धाः प्रातर्मसू धियावसुर्जगम्यात् ॥ १६ ॥

य एक इक्ष्वाक्षर्वणीनामिन्द्रं तं गोभिर्भ्यर्च्य आभिः । ॥ ३६ ॥
यः पत्यते वृषभो वृषायावानस्तथः सत्वा पुरुमायः सहस्वान् ॥ १ ॥
तमु नः पूर्वे पितरो नवग्वाः सप्त विप्रासो अभि वाजयन्तः ।
नक्षत्राभं ततुरि पर्वतेहामद्रोषवाचं मतिभिः शविष्ठम् ॥ २ ॥
तमीमह इन्द्रमस्य रायः पुरुवीरस्य नृवतः पुरुक्षोः ।
यो अस्कृधोबुरजरः स्वर्वान्तमा भर हरिवो मादयथै ॥ ३ ॥
तन्नो वि वोचो यदि ते पुरा चिज्जरितारं आनशुः सुबमिन्द्र ।
कस्तै भागः किं वयो दुभ सिद्धः पुरुहूत पुरुवसो ऽसुरघ्नः ॥ ४ ॥
तं पृच्छन्ती बज्रहस्तं रथेहामिन्द्रं वेपी वक्त्रेयी यस्य नू गीः ।
तुवियाभं तुविकूर्मि रभोदां गातुमिषे नक्षते तुषमह ॥ ५ ॥
अया ह त्वं मायया वावृधानं मनोजुवा स्वतवः पर्वतेन ।
अच्युता चिद्दीलिता स्वोजो रुजो वि हल्हा धृषता विरघ्नान् ॥ ६ ॥
तं वो धिया नर्षस्या शविष्ठं प्रान्नं प्रान्नवर्षरितंसयथै ।
स नो वक्षदनिमानः सुवक्षेन्द्रो विश्वान्यति दुर्गहाणि ॥ ७ ॥
आ जनाय दुहणे पार्थिवानि दिव्यानि दीपयो ऽन्तरिक्षा ।
तपो वृषचिन्तः शोचिषा तान्ब्रह्मदिवे शोचय क्षामपथं ॥ ८ ॥
भुवो जनस्य दिव्यस्य राजा पार्थिवस्य जगतस्त्वेवसंहक् ।
धिष्व वज्रं दक्षिण इन्द्र हस्ते विश्वा अजुर्ये दयसे वि मायाः ॥ ९ ॥
आ संयतमिन्द्र तः स्वस्तिं शशुतूर्याय बृहतीममृधाम् ।
यया दासान्यार्याणि वृषा करो वज्रिन्सुतुका नाहुषाणि ॥ १० ॥
स नो नियुज्जिः पुरुहूत वेधो विश्ववाराभिरा गहि प्रयज्यो ।
न या अदेवो वरते न देव आभिर्याहि तूयमा मंशद्रिक् ॥ ११ ॥

॥३७॥ यस्तिग्मशृङ्गो वृषभो न भीम एकः कृष्टीश्चावयति प्र विश्वाः ।
 प्र शश्वतो अदाशुषो गयस्य प्रयन्तासि सुष्वितराय वेदः ॥ १ ॥
 त्वं ह त्यदिन्द्र कुत्समावः शुश्रूषमाणस्तत्त्वा समर्थे ।
 दासं यक्षुष्णं कुर्यवं न्यस्मा अरन्धय आर्जुनेयाय शिक्षन् ॥ २ ॥
 त्वं धृष्णो धृषता वीतहव्यं प्रावो विश्वाभिरुतिभिः सुदासम् ।
 प्र पौरुकुत्सिं चसदस्युमावः क्षेचसाता वृचहव्येषु पूरुम् ॥ ३ ॥
 त्वं नृभिर्नृमणो देववीतौ भूरीणि वृषा हर्यश्च हंसि ।
 त्वं नि दस्युं चुमुरिं धुनिं चास्वापयो दभीतये सुहन्तु ॥ ४ ॥
 तव च्यौत्नानि वज्रहस्त तानि नव यत्पुरो नवतिं च सद्यः ।
 निवेशने शततमाविवेधीरहं च वृचं नमुचिमुताहन् ॥ ५ ॥
 सना ता त इन्द्र भोजनानि रातहव्याय दाशुषे सुदासे ।
 वृष्णे ते हरी वृषणा युनज्मि व्यन्तु ब्रह्माणि पुरुशाक वाजम् ॥ ६ ॥
 मा ते अस्यां सहसावन्परिष्टावघाय भूम हरिवः परादै ।
 चायस्व नो ऽवृकेभिर्वैरुथैस्तव प्रियासः सूरिषु स्याम ॥ ७ ॥
 प्रियास इहै मघवन्नभिष्टौ नरो मदेम शरणे सखायः ।
 नि तुर्वशं नि यावै शिशीत्यतिधिग्वाय शंस्यं करिष्यन् ॥ ८ ॥
 सद्यश्चिन्तु ते मघवन्नभिष्टौ नरः शंसन्युक्थशास उक्था ।
 ये ते हवैभिर्वि पणोरदाशन्नस्मान्बृणीष्व युज्याय तस्मै ॥ ९ ॥
 एते स्तोमा नरां नृतम तुभ्यमस्मद्यञ्चो ददतो मघानि ।
 तेषामिन्द्र वृचहव्ये शिवो भूः सखा च शूरो ऽविता च नृणाम् ॥ १० ॥
 नू इन्द्र शूर स्तवमान उज्जती ब्रह्मजूतस्तत्त्वा वावृधस्व ।
 उप नो वाजान्मिमीक्षुप स्तीन्युयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ११ ॥
 ॥ चतुर्थो ऽनुवाकः ॥

॥३८॥ आ याहि सुषुमा हि त इन्द्र सोमं पिबा इमम् । एदं बहिः संदो मम् ॥ १ ॥
 आ त्वा ब्रह्मयुजा हरी वहतामिन्द्र केशिना । उप ब्रह्माणि नः शृणु ॥ २ ॥

ब्र॒ह्माण॑स्त्वा व॒यं यु॒जा सोम॑पा॒मिन्द्र सो॒मिनः॑ । सु॒ताव॑न्तो ह॒वामहे ॥३॥
 इन्द्र॑मि॒न्द्राधि॑नो बृ॒हदिन्द्र॑म॒र्केभि॑र॒र्किणः॑ । इन्द्र॑ वा॒णीर॑नूषत ॥ ४ ॥
 इन्द्र॑ इ॒क्षुर्योः स॒चा संमि॑ष्ट आ व॒चो॒युजा॑ । इन्द्रो॑ व॒ज्री हि॑र॒ण्ययः॑ ॥५॥
 इन्द्रो॑ दी॒र्घाय॑ चक्ष॒स आ सूर्ये॑ रोहय॒हिवि॑ । वि गो॒भि॒रदि॑मैरयत ॥६॥

इन्द्र॑ वो वि॒श्वत॑स्प॒रि ह॒वामहे॑ जने॒भ्यः । अ॒स्माक॑मस्तु के॒वलः ॥१॥ ॥३९॥
 व्य॑प॒न्तरि॑क्षमति॒रन्मदे॑ सोम॒स्य रो॒चना॑ । इन्द्रो॑ यद॒भि॒न॒वल॑म् ॥ २ ॥
 उ॒ग्रा आ॒जद॑ङ्गिरो॒भ्य आ॒विष्कृ॑ण्व॒गुहा॑ स॒तीः । अ॒र्वाञ्च॑ नु॒नुदे॑ व॒लम् ॥३॥
 इन्द्रे॑ण रो॒चना॑ दि॒वो ह॒ल्हानि॑ हं॒हितानि॑ च । स्थि॒राणि॑ न प॒राणु॑दे ॥४॥
 अ॒पामू॑र्मि॒र्मदे॑न्नि॒व स्तोम॑ इन्द्राजि॒रायते॑ । वि ते॒ मदा॑ अ॒राजि॑षुः ॥५॥

इन्द्रे॑ण सं हि दृ॒क्षसे॑ संज॒ग्मानो॑ अ॒वि॒भ्युषा॑ । म॒न्द्रू सं॒मान॑व॒र्चेसा॑ ॥१॥ ॥४०॥
 अ॒न॒व॒द्यैर॒भिद्यु॑भि॒र्मखः॑ स॒ह॒स्वद॑र्चति । ग॒णैरिन्द्र॑स्य॒ काम्यैः॑ ॥ २ ॥
 आ॒द॒हं स्व॒धाम॑नु पु॒नर्ग॑र्भ॒त्वमे॑रि॒रे । द॒धाना॑ नाम॒ यज्ञि॑यम् ॥ ३ ॥

इन्द्रो॑ द॒धी॒चो अ॒स्थभि॑र्वृ॒चाण्य॑प्रतिष्कृतः । ज॒घान॑ न॒वती॑र्न॒व ॥१॥ ॥४१॥
 इ॒क्ष्व॒क्षस्य॑ य॒द्धि॒रः प॑र्व॒तेष्व॑प॒श्चितम् । य॒द्विद॑द्व॒र्येणा॑वति ॥ २ ॥
 अ॒चाह॑ गो॒रम॑न्त॒ नाम॑ त्वष्टु॒रपी॑च्यम् । इ॒त्या च॒न्द्रम॑सो गृ॒हे ॥ ३ ॥

वा॒चम॑ष्टा॒पदी॑म॒हं न॑व॒स्र॒क्तिमृ॑त॒स्पृश॑म् । इन्द्रा॑त्म॒रि त॒च्च॑ म॒मे ॥१॥ ॥४२॥
 अ॒नु त्वा॑ रो॒दसी॑ उ॒भे क्र॑क्ष॒माण॑म॒कृ॒पेता॑म् । इन्द्र॑ यद॒स्युहा॑र्भवः ॥ २ ॥
 उ॒त्तिष्ठ॑न्नो॒जसा॑ स॒ह पी॒त्वी शि॒घ्रे अ॒वेप॑यः । सोम॑मिन्द्र॒ च॒मू सु॒तम् ॥३॥

भि॒न्धि वि॒श्वा अप॑ द्वि॒षः प॒रि बा॒धो ज॒ही मृ॒धः । वसु॑ स्या॒हि तदा॑ भ॒र ॥१॥ ॥४३॥
 य॒ज्ञीला॑विन्द्र॒ यत्स्थि॑रे॒ यत्प॑र्श॒ने प॒राभृ॑तम् । वसु॑ स्या॒हि तदा॑ भ॒र ॥ २ ॥
 यस्य॑ ते वि॒श्वमा॑नु॒षो भू॑रे॒द॒त्तस्य॑ वे॒दति॑ । वसु॑ स्या॒हि तदा॑ भ॒र ॥ ३ ॥

॥४४॥ प्र सखाजं चर्षणीनामिन्द्रं स्तोता नय्यं गीर्भिः । नरं नृषाहं मंहिष्ठम् ॥१॥
यस्मिन्नुक्थानि रायन्ति विश्वानि च अवस्था । अपामवो न संमुद्रे ॥२॥
तं सुष्टुत्या विवासे ज्येष्ठराजं भरे कानुम् । महो वाजिनं सनिभ्यः ॥३॥

॥४५॥ अयमु ते समतसि कपोत इव गर्भधिम् । वचस्तस्मिन् ओहसे ॥१॥
स्तोत्रं राधानां पते गिर्वाहो वीर यस्य ते । विभूतिरस्तु सूनृता ॥२॥
ऊर्ध्वस्तिष्ठा न ऊतये ऽस्मिन्नाजे शतक्रतो । समन्येषु ब्रवावहै ॥३॥

॥४६॥ प्रणेतारं वस्यो अद्या कर्तारं ज्योतिः समत्सु । सासद्भांसं युधामिषान् ॥१॥
स नः पप्रिः पारयाति स्वस्ति नावा पुरुहूतः । इन्द्रो विश्वा अति द्विषः ॥२॥
स त्वं न इन्द्र वाजेभिर्दशस्या च गातुया च । अद्या च नः सुखं नैषि ॥३॥

॥४७॥ तमिन्द्रं वाजयामसि महे वृषाय हन्तवे । स वृषा वृषभो भुवत् ॥१॥
इन्द्रः स दामने कृत ओजिष्ठः स मदे हितः । द्युम्नी द्योक्ती स सोम्यः ॥२॥
गिरा वज्रो न संभृतः सर्बलो अनपच्युतः । ववक्ष च्छुष्वो अस्तृतः ॥३॥
इन्द्रमिन्द्राग्निनो बृहदिन्द्रमर्केभिरर्किणः । इन्द्रं वाणीरनूषत् ॥४॥
इन्द्र इक्षुर्योः सचा संमिच्छ आ वचोयुजा । इन्द्रो वज्री हिरण्ययः ॥५॥
इन्द्रो दीर्घाय चक्षस आ सूर्यं रोहयद्विवि । वि गोभिरद्विमैरयत् ॥६॥
आ याहि सुषुमा हि त इन्द्र सोमं पिबा इमम् । एदं बर्हिः संदो मम ॥७॥
आ त्वा ब्रह्मयुजा हरी वहतामिन्द्र केशिना । उप ब्रह्माणि नः शृणु ॥८॥
ब्रह्माणस्त्वा वयं युजा सोमपामिन्द्र सोमिनः । सुतावन्तो हवामहे ॥९॥
युञ्जन्ति ब्रध्नमरुषं चरन्तं परि तस्थुषः । रोचन्ते रोचना दिवि ॥१०॥
युञ्जन्त्यस्य काम्या हरी विपक्षसा रथे । शोणा धृष्णू नृवाहसा ॥११॥
केतुं कृण्वन्नकेतवे पेशो मर्या अपेशसे । समुषन्निरजायथाः ॥१२॥
उदु त्यं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः । दृशे विश्वाय सूर्यम् ॥१३॥
अप ते तायवो यथा नक्षत्रा यन्यकुभिः । सूराय विश्वचक्षसे ॥१४॥

अष्टमस्य केतवो वि एमयो जनों अनु । भ्राजन्तो अमयो यथा ॥१५॥
 तरणिर्विषदर्थतो ज्योतिष्कृदसि सूर्य । विषमा भासि रोचनम् ॥१६॥
 प्रत्यङ् देवानां विशः प्रत्यङ्कुदेषि मानुषान् । प्रत्यङ्किष्वं स्वर्दृशे ॥१७॥
 येना पावक चक्षसा भुरण्यन्तं जनों अनु । त्वं वरुण पश्यसि ॥१८॥
 वि द्यामेषि रजस्पृध्वहा मिमानो अकुभिः । पश्यं जन्मानि सूर्य ॥१९॥
 सप्त त्वा हरितो रथे वहन्ति देव सूर्य । शोचिष्केशं विचक्षण ॥२०॥
 अयुक्त सप्त शुन्युवः सूरौ रथस्य नमः । ताभिर्याति स्वयुक्तिभिः ॥२१॥

अभि त्वा वर्चसा गिरः सिञ्चन्त्या चरणयुवः । अभि वात्सं न धेनवः ॥१॥ ॥४८॥
 ता अर्धेन्ति शुभियः पृश्नीर्वर्चसा पयः । जातं जनिर्यथा हृदा ॥२॥
 उयाय यशसो धियः कीर्तिमिन्द्रियमा वहान् । मद्यमायुर्धृतं पयः ॥३॥
 आयं गौः पृश्निरकमीदसदन्मातरं पुरः । पितरं च प्रयन्स्वः ॥४॥
 अन्तश्चरति रोचनास्य प्राणादपानती । व्यस्थन्महिषो दिवम् ॥५॥
 विश्वाम वि राजति वाक्पतङ्गाय धीयते । प्रति वस्तोरहं शुभिः ॥६॥

यच्छक्रं वाच आरुहन्नन्तरिक्षं सिषासतीः । सं देवो अमदन्वृषा ॥१॥ ॥४९॥
 शक्रं वाचाभि हुहि घोरं वाचाभि हुहि । मंहिष्ठ आ मदहिवि ॥२॥
 शक्रं वाचाभि हुहि धामन्धामन्वि राजति । विमदन्वर्हिरा सदत् ॥३॥
 तं वो दस्ममृतीषहं वसोर्मन्दानमन्धसः ।

अभि वात्सं न स्वसरेषु धेनव इन्द्रं गीभिर्नैवामहे ॥४॥

शुक्षं सुदानुं तविषीभिरावृतं गिरिं न पुरुभोजसम् ।

सुमन्तं वाजं शतिनं सहस्रिणं मसू गोमन्तमीमहे ॥५॥

४८ । १ विषन्तीरा — २ पृश्नीर्वर्चसा प्रियः; वाचीर्यथा — ३ वस्त्रापवसाधः
 कीर्तिर्धियमायमा

४९ । १ यच्छक्रा वाचमारुहन्नन्तरिक्षं सिषासतः । सं देवा अमदन्वृषा ॥ — २ शक्रो
 वाचमधुहृदा घोरवाचो अधुहृदि । — ३ शक्रो वाचमधुहृदि धामं धर्मन्वि; आसरण

तत्त्वा यामि सुवीर्यं तद्भस्म पूर्वचित्तये ।
 येना यतिभ्यो भृगवे धने हिते येन प्रस्तरणमाविष्य ॥ ६ ॥
 येना समुद्रमसृजो महीरपस्तदिन्द्र वृष्णि ते शवः ।
 सद्यः सो अस्य महिमा न संनशे यं क्षोणीरनुचक्रदे ॥ ७ ॥

॥ ५० ॥

कन्नव्यो अतसीनां तुरो गृणीत मर्त्यः ।
 नही बस्य महिमानमिन्द्रियं स्वर्गुणान्तं आनशुः ॥ १ ॥
 कदु स्तुवन्तं अतयन्त देवतं अषिः को विप्रं ओहते ।
 कदा हवै मघवन्निन्द्र सुबतः कदु स्तुवत आ गमः ॥ २ ॥

॥ ५१ ॥

अभि प्र वः सुरार्धसमिन्द्रमर्चं यथा विदे ।
 यो जंरितृभ्यो मघवा पुरुवसुः सहस्रेणैव शिक्षति ॥ १ ॥
 शतानीकेव प्र जिगाति धृष्णुया हन्ति वृचाणि दाशुषे ।
 गिरिरिव प्र रसा अस्य पिबिरे दचाणि पुरुभोजसः ॥ २ ॥
 प्र सु श्रुतं सुरार्धसमर्चा शक्रमभिष्टये ।
 यः सुबते स्तुवते काम्यं वसु सहस्रेणैव मंहते ॥ ३ ॥
 शतानीका हेतयो अस्य दुष्टरा इन्द्रस्य समिषो महीः ।
 गिरिर्न भुज्मा मघवत्सु पिबते यदीं सुता अमन्दिषुः ॥ ४ ॥

॥ ५२ ॥

वयं घ त्वा सुतावन्त आपो न वृक्तबर्हिषः ।
 पवित्रस्य प्रस्रवणेषु वृचहन्परि स्तोतारं आसते ॥ १ ॥
 स्वरन्ति त्वा सुते नरो वसो निरेक उक्थिनः ।
 कदा सुतं तृषाण ओक आ गम इन्द्र स्वर्द्धीव वंसंगः ॥ २ ॥
 कर्त्तव्येभिर्धृष्णवा धृषद्वाजं दधि सहस्रिणाम् ।
 पिशङ्गरूपं मघवन्निचर्षणे मष्टु गोमन्तमीमहे ॥ ३ ॥

क ई वेद सुते सचा पिबन्तं कव्यो दधे । ॥५३॥
 अयं यः पुरो विभिनत्योजसा मन्दानः शिष्यन्धसः ॥ १ ॥
 दाना मृगो न वारणः पुरुचा चरथं दधे ।
 नक्किष्टा नि यमदा सुते गमो महान्श्चरस्योजसा ॥ २ ॥
 य उयः सन्ननिष्टुत स्थिरो रणाय संस्कृतः ।
 यदि स्तोनुर्मयवा शृणवच्च व नेन्द्रो योषत्या गमत ॥ ३ ॥

विष्वाः पृतना अभिभूतं नरं सजूस्ततश्चुरिन्द्रं जजनुश्च राजसे । ॥५४॥
 क्त्वा वरिष्ठं वरं आमुरिमुतोयमोजिष्ठं तवसे तरस्विनम् ॥ १ ॥
 समीं रेभासो अस्वरन्निन्द्रं सोमस्य पीतये ।
 स्वर्पतिं यदीं वृधे धृतव्रतो ह्योजसा समूतिभिः ॥ २ ॥
 नेमिं नमन्ति चक्षसा मेधं विप्रा अभिस्वरा ।
 सुदीतयो वो अद्रुहो ऽपि कथे तरस्विनः समृक्भिः ॥ ३ ॥

तमिन्द्रं जोहवीमि मघवानमुयं सचा दधानमप्रतिष्कृतं शवांसि । ॥५५॥
 मंहिष्ठो गीर्भिरा च यज्ञियो ववर्तद्राये नो विष्वा सुपथा कृणोतु
 वजी ॥ १ ॥

या इन्द्र भुज आभरः स्वर्वो असुरेभ्यः ।
 स्तोतारमिन्मघवन्नस्य वर्धय ये च ते वृक्षवर्हिषः ॥ २ ॥
 यमिन्द्र दधिषे त्वमश्वं गां भागमश्वयम् ।
 यजमाने सुचति दक्षिणावति तस्मिन्तं धेहि मा पण्यौ ॥ ३ ॥

इन्द्रो मदाय वावृधे शवसे वृषहा नृभिः । ॥५६॥
 तमिन्महात्स्वाजिषूतेमर्भे हवामहे स वाजेषु प्र नो ऽविषत् ॥ १ ॥
 असि हि वीर सेन्यो ऽसि भूरि पराददिः ।
 असि दधस्य चिबृधो यजमानाय शिष्यसि सुचते भूरि ते वसु ॥ २ ॥

यदुदीरत आजयो धृष्णवे धीयते धना ।
 युष्ट्वा मद्ध्युता हरी कं हनः कं वसौ दधो ऽस्मौ इन्द्र वसौ दधः ॥३॥
 मदेमदे हि नो द्दिर्यूषा गवामृजुक्रतुः ।
 सं गृभाय पुरु शतीभयाहस्या वसु शिशीहि राय आ भर ॥४॥
 मादयस्व सुते सचा शर्वसे शूर राधसे ।
 विद्या हि त्वा पुरुवसुमुप कामान्ससृज्महे ऽथा नो ऽविता भव ॥५॥
 एते त इन्द्र जन्तवो विश्वं पुष्यन्ति वार्यम् ।
 अनाहि स्थो जनानामर्यो वेदो अदाशुषां तेषां नो वेद आ भर ॥६॥

॥५७॥ सुरुपकृन्तुमृतये सुदुषामिव गोदुहे । जुहुमसि अविद्यवि ॥१॥
 उप नः सवना गहि सोमस्य सोमपाः पिब । गोदा इद्रेवतो मदः ॥२॥
 अथा ते अन्तमानां विद्याम सुमतीनाम् । मा नो अति स्थ आ गहि ॥३॥
 शुष्मिनामं न ऊतये शुष्मिने पाहि जागृविम् । इन्द्र सोमं शतक्रतो ॥४॥
 इन्द्रियाणि शतक्रतो या ते जनेषु पञ्चसु । इन्द्र तानि त आ वृणे ॥५॥
 अगन्विन्द्र अरवो बृहद्युजं दधिष्व दुहरम् । उसे शुषं तिरामसि ॥६॥
 अर्वावतो न आ गद्यथो शक्र परावतः ।
 उ लोको यस्तं अद्रिव इन्द्रेह तत आ गहि ॥७॥
 इन्द्रो अङ्ग महज्जयमभी षदप चुष्यवत् । स हि स्थिरो विचर्षणिः ॥८॥
 इन्द्रश्च मृलयाति नो न नः पश्चादघं नशत् । भद्रं भवति नः पुरः ॥९॥
 इन्द्र आशाभ्यस्परि सर्वाभ्यो अभयं करत् । जेता शशूचिचर्षणिः ॥१०॥
 क ई वेद सुते सचा पिबन्तं कश्यो दधे ।
 अयं यः पुरो विभिनत्योजसा मन्दानः शिष्यन्धसः ॥११॥
 दाना मृगो न वारणः पुरुषा चरथ दधे ।
 नकिष्ट्वा नि यमदा सुते गमो महाचरस्योजसा ॥१२॥
 य उयः सन्ननिष्टुत स्थिरो रणाय संस्कृतः ।
 यदि स्त्रोतुर्मघवा शृणवच्चवं नेन्द्रो योषत्या गमत ॥१३॥

वयं च त्वा सुतावन्त आपो न वृक्तवर्हिषः ।
 पविषस्व प्रसवन्तेषु वृचहृन्परि स्तोतार आसते ॥ १४ ॥
 स्वरणि त्वा सुते नरो वसो निरेक उक्विबनः ।
 कदा मुतं तृषाव ओक आ गम इन्द्र स्वन्दीव वंसंगः ॥ १५ ॥
 कर्त्तुर्भिर्धृष्णावा भृषद्वाजं दर्वि सहस्रिखम् ।
 पिशङ्गस्य मघवच्चिचर्वणे मक्षू गोमन्तमीमहे ॥ १६ ॥

आयन्त इव सूर्य विन्धेदिन्द्रस्य भक्षत । ॥ ५८ ॥
 वसूनि जाते जनमान ओजसा प्रति भागं न दीधिम ॥ १ ॥
 अनशैरातिं वसुदामुप स्तुहि भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।
 सो अस्य कामं विधातो न रोषति मनो दानाय चोदयन् ॥ २ ॥
 वयमहो असि सूर्य बडादित्य महो असि ।
 महस्ते सतो महिमा पनस्यते ऽद्या देव महो असि ॥ ३ ॥
 वद सूर्वे चवसा महो असि सचा देव महो असि ।
 महा देवानामसुर्यैः पुरोहितो विभु ज्योतिरदाभ्यम् ॥ ४ ॥

उदु त्ये मधुमत्तमा गिर स्तोमास ईरते । ॥ ५९ ॥
 सचाजितो धनसा अक्षितोतयो वाजयन्तो रथा इव ॥ १ ॥
 कणा इव भृगवः सूर्या इव विश्वमिच्छीतमानशुः ।
 इन्द्र स्तोमैर्भिर्महयन्त आयवः प्रियमैधासो अस्वरन् ॥ २ ॥
 उदिक्त्वस्य रिच्यते ऽंशो धनं न जिग्युषः ।
 य इन्द्रो हरिवाव दभन्ति तं रिपो दक्षं दधाति सोमिनि ॥ ३ ॥
 मन्त्रमसर्वं सुधितं सुपेशसं दधात यश्चिषेष्वा ।
 पूर्वीधनं प्रसितयस्तरन्ति तं य इन्द्रे कर्मणा भुवत् ॥ ४ ॥

एवा ह्यसि वीर्युरेवा शूर उत स्थिरः । एवा ते राध्यं मनः ॥ १ ॥ ॥ ६० ॥

ए॒वा रा॒तिस्तु॒वीम॒स्य वि॒श्वेभि॒र्धायि॒ धातृ॒भिः । अ॒धा चि॒दिन्द्र॒ मे स॒चा ॥२॥
 मो॒ षु ब्र॒ह्मे॒व त॒न्द्रयु॒र्भुवो॑ वा॒जानां॑ प॒ते । म॒त्स्वा सु॒तस्य॒ गोम॑तः ॥३॥
 ए॒वा ह्य॒स्य सू॒नृता॒ विर॒प्सी गो॑म॒ती म॒ही । प॒क्वा शा॒खा न दा॑शु॒र्वे ॥४॥
 ए॒वा हि ते॒ वि॒भूत॒य ऊ॒तय॑ इन्द्र॒ माव॑ते । स॒द्यश्चि॒त्सन्ति॑ दा॒शुर्वे ॥५॥
 ए॒वा ह्य॒स्य का॒म्या स्तोम॑ उ॒क्थं च॒ शं॒स्वा । इन्द्रा॒य सोम॑पी॒तये ॥६॥

॥६१॥

तं ते॒ मदं॑ गृ॒णीम॒सि वृ॒षणं॑ पृ॒त्सु सा॑स॒हिम् ।
 उ॒ लोक॑कृ॒न्मुम॑द्रि॒बो हरि॑श्चि॒वम् ॥ १ ॥
 येन॒ ज्योती॑ष्या॒यवे॒ मन॑वे च वि॒वेदि॑ष ।
 म॒न्दानो॑ अ॒स्य ब॒र्हिषो॑ वि रा॒जसि ॥ २ ॥
 तद॒द्या चि॑त्त उ॒क्थिनो॑ ऽनु॒ ध्रुव॑न्ति पू॒र्वेषा॑ ।
 वृ॒षप॒त्नीर॒पो ज॑या दि॒वेदि॑वे ॥ ३ ॥
 तच्च॒भि प्र॑ गा॒यत॒ पुरु॑हू॒तं पु॑रु॒ष्टुत॑म् ।
 इन्द्रं॑ गी॒र्भिस्त॑विष॒मा वि॒वास॑त ॥ ४ ॥
 यस्य॑ द्वि॒र्बह॑सो बृ॒हत्स॒हो दा॑धार॒ रोद॑सी ।
 गि॒रीर॒ज्यो अपः॑ स्व॒र्वृष॑त्त॒ना ॥ ५ ॥
 स रा॒जसि॑ पु॒रुष्टु॑त॒ एको॑ वृ॒चाणि॑ जि॒घ्रसे॑ ।
 इन्द्र॑ जैत्रा श्रव॒स्या च॒ यन्त॑वे ॥ ६ ॥

॥६२॥

व॒यमु॒ त्वा॒मपू॒र्णं स्थू॑रं न कश्चि॒न्नर॑न्तो ऽव॒स्यवः॑ ।
 वा॒जे चि॒वं ह॑वामहे ॥ १ ॥
 उप॑ त्वा क॒र्मन्त॑ये स नो यु॒वोय॑श्च॒क्राम॒ यो धृ॑ष॒त ।
 त्वा॒मि॒न्द्रा॒विता॑रं व॒वृम॑हे स॒खाय॑ इन्द्र॒ सान॑सिम् ॥ २ ॥
 यो न॑ इ॒दमि॑दं पु॒रा प्र॑ व॒स्य आ॒निना॑य त॒मु व॒स्तु॒षे ।
 स॒खाय॑ इन्द्र॒मूत॑ये ॥ ३ ॥
 ह॒र्य॑श्च॒ सत्प॑तिं च॒र्वणी॑सहं स हि ष्मा॒ यो अ॑र्म॒न्त ।

आ तु नः स वयंति गव्यमग्न्यं स्तोतृभ्यो मधवा शतम् ॥ ४ ॥

इन्द्राय सामं गायत विप्राय बृहते बृहत् ।

धर्मकृते विपश्चिते पनस्यवे ॥ ५ ॥

त्वमिन्द्राभिभूरसि त्वं सूर्यमरोचयः ।

विश्वकर्मा विश्वदेवो महो असि ॥ ६ ॥

विभाजं ज्योतिषा स्वर्गलो रोचनं दिवः ।

देवास्त इन्द्र सख्याय येमिरे ॥ ७ ॥

तद्यभि प्र गायत पुरुहुतं पुरुहुतम् ।

इन्द्रं गीभिस्तविषमा विवासत ॥ ८ ॥

यस्य द्विर्हंसो बृहत्सहो दाधार रोदसी ।

गिरीरजो अपः स्वर्वृषत्नना ॥ ९ ॥

स राजसि पुरुहुतं एको वृषाणि जिघ्रसे ।

इन्द्र जैषा अवस्था च यन्तवे ॥ १० ॥

इमा नु कं भुवना सीषधामेन्द्रश्च विश्वे च देवाः ।

॥ ६३ ॥

यज्ञं च नस्तृचं च प्रजां चादित्यैरिन्द्रः सह चीकूपाति ॥ १ ॥

आदित्यैरिन्द्रः सगणो मरुद्भिरस्माकं भूत्वविता तनूनाम् ।

हत्वाय देवा असुरान्यदायन्देवा देवत्वमभिरक्षमाणाः ॥ २ ॥

प्रत्यञ्चमर्कमनयं ह्यचीभिरादिस्वधामिषिरां पर्यपम्यन् ।

अया वाजं देवहितं सनेम मदेम शतहिमाः सुवीराः ॥ ३ ॥

य एक इष्टिदयते वसु मर्ताय दाशुषे ।

ईशानो अप्रतिष्कृत इन्द्रो अङ्ग ॥ ४ ॥

कदा मर्तमराधसं पदा क्षुम्पमिव स्फुरत् ।

कदा नः शुश्रवन्निर इन्द्रो अङ्ग ॥ ५ ॥

यश्चिच्च त्वा बहुभ्य आ सुतावीं आविवासति ।

उयं तत्पत्यते शव इन्द्रो अङ्ग ॥ ६ ॥

य इन्द्र सोमपातमो मदः शविह चेतति ।

येना हंसि न्यषिषां तमीमहे ॥ ७ ॥

येना दशग्वमभिगुं वेपयन्तां स्वर्णरम् ।

येना समुद्रमाविषा तमीमहे ॥ ८ ॥

येन सिन्धुं महीरपो रषीं इव प्रचोदयः ।

पन्थामृतस्य यातवे तमीमहे ॥ ९ ॥

॥ ६४ ॥

एन्द्र नो गधि प्रियः सचाजिदगोह्यः ।

गिरिर्न विश्वतस्पृषुः पतिर्दिवः ॥ १ ॥

अभि हि संत्य सोमपा उभे बभूष रोदसी ।

इन्द्रासिं सुचतो वृधः पतिर्दिवः ॥ २ ॥

त्वं हि शश्वतीनामिन्द्र दत्ता पुरामसि ।

हन्ता दस्योर्मनोवृधः पतिर्दिवः ॥ ३ ॥

एदु मध्वो मदितारं सिञ्च वाध्वर्यो अन्धसः ।

एवा हि वीर स्तवते सदावृधः ॥ ४ ॥

इन्द्र स्थातर्हरीणां नकिटे पूर्व्यस्तुतिम् ।

उदानंश्च शर्वसा न भन्दना ॥ ५ ॥

तं वो वाजानां पतिमहूमहि अयस्यवः ।

अप्रायुभिर्यज्ञेभिर्वावृधेन्यम् ॥ ६ ॥

॥ ६५ ॥

एतो चिन्द्र स्तवाम सखाय स्तोम्यं नरम् ।

कृषीर्यो विश्वा अभ्यस्त्येक इत् ॥ १ ॥

अगोरुधाय गविवे दृष्टाय दस्यं वचः ।

घृतात्स्वादीयो मधुनश्च वोचत ॥ २ ॥

यस्यामितानि वीर्याऽ न राधः पर्येतवे ।

ज्योतिर्न विश्वमभ्यस्ति दक्षिणा ॥ ३ ॥

स्तुहीन्द्रं षण्णवदूर्मिं वाजिनं यमम् ।

॥ ६६ ॥

अर्यो गयं मंहमानं वि दाशुषे ॥ १ ॥

एवा नूनमुप स्तुहि वैर्यं दशमं नवम् ।

सुविद्वांसं चकृत्यं चरणीनाम् ॥ २ ॥

वेन्वा हि निर्घृतीनां वज्रहस्तं परिवृजम् ।

अहरहः शुन्युः परिपदामिव ॥ ३ ॥

। पञ्चमी ऽनुवाकः ।

वनोति हि सुबन्धयं परीणसः सुबानो हि ष्मा यज्ञत्यव द्विषो ॥ ६७ ॥

देवानामव द्विषः ।

सुबान इत्तिषासति सहस्रा वाज्यावृतः ।

सुबानायेन्द्रो ददात्याभुवं रयिं ददात्याभुवं ॥ १ ॥

मो षु वो अस्मदभि तानि पौस्या सना भूवन्धुबानि मोत जारिषु

अस्तपूरोत जारिषुः ।

यज्ञश्चिषं युगेयुगे नयं घोषादमर्त्यम् ।

अस्मासु तन्मरुतो यज्ञं दुष्टं दिधृता यज्ञं दुष्टम् ॥ २ ॥

अयिं होतारं मन्ये दास्वन्तं वसुं सूनं सहसो जातवेदसं

विप्रं न जातवेदसम् ।

य ऊर्ध्वया स्वध्वरो देवो देवाच्या कृपा ।

घृतस्य विधाष्टिमनुं वहि शोचिषाजुह्वानस्य सर्पिषः ॥ ३ ॥

यज्ञैः संमिष्टाः पृषतीभिर्चष्टिभिर्यामं ह्युभ्रासो अजिषु प्रिया उत ।

आसद्या बर्हिर्भैरतस्य सूनवः पोषादा सोमं पिबता दिवो नरः ॥ ४ ॥

आ वक्षि देवो इह विप्रं यक्षि चोशन्होतर्नि षदा योनिषु चिषु ।

प्रति वीहि प्रस्थितं सोम्यं मधु पिवापीध्रास्तव भागस्य तृप्नुहि ॥ ५ ॥

एष स्य ते तवो नृणावर्धनः सह ओजः प्रदिवि बाहोर्हितः ।

तुभ्यं सुतो मघवन्तुभ्यमाभृतस्वमस्य ब्राह्मणादा तृपत्यिव ॥ ६ ॥

यमु पूर्वमहुवे तमिदं हुवे सेदु हव्यो द्दिर्यो नाम पयते ।

अध्वर्युभिः प्रस्थितं सोम्यं मधु पोचात्सोमं द्रविणोदः पिवं चतुभिः ॥७॥

॥६८॥ सुरूपकृन्तुमृतये सुदुधामिव गोदुहे । जुहुमसि द्यविद्यवि ॥ १ ॥

उप नः सवना गहि सोमस्य सोमपाः पिव । गोदा इदेवतो मदः ॥ २ ॥

अथा ते अन्तमानां विद्याम सुमतीनाम् । मा नो अति स्थ आ गहि ॥ ३ ॥

परेहि विषमस्तृतमिन्द्रं पृच्छा विपश्चितम् । यस्ते सखिभ्य आ वरम् ॥ ४ ॥

उत भुवन्तु नो निदो निरन्यतश्चिदारत । दधाना इन्द्र इधुवः ॥ ५ ॥

उत नः सुभगाँ अरिर्वोचैर्युदेस्स कृष्टयः । स्यामेदिन्द्रस्य शर्मेशि ॥ ६ ॥

एमाशुमाशवे भर यज्ञश्चियं नृमादनम् । पतयन्मन्दयात्सखम् ॥ ७ ॥

अस्य पीत्वा शतक्रतो घनो वृचाणामभवः । प्रावो वाजेषु वाजिनम् ॥ ८ ॥

तं त्वा वाजेषु वाजिनं वाजयामः शतक्रतो । धनानामिन्द्र सातये ॥ ९ ॥

यो रायोऽ वनिर्महान्सुपारः सुचतः सखा । तस्मा इन्द्राय गायत ॥ १० ॥

आ त्वेता नि धीदतेन्द्रमभि प्र गायत । सखाय स्तोमवाहसः ॥ ११ ॥

पुरुतमं पुरुषामीशानं वार्याणाम् । इन्द्रं सोमे सचा सुते ॥ १२ ॥

॥६९॥ स धा नो योग आ भुवत्स राये स पुरंध्याम् । गमद्वाजेभिरा स नः ॥ १ ॥

यस्य संस्थे न वृणते हरी समस्तु शर्षवः । तस्मा इन्द्राय गायत ॥ २ ॥

सुतपावै सुता इमे शुचयो यन्ति वीतये । सोमासो दध्याशिरः ॥ ३ ॥

त्वं सुतस्य पीतये सखो वृद्धो अजायथाः । इन्द्र ज्यैष्ठ्याय सुक्रतो ॥ ४ ॥

आ त्वा विशन्वाशवः सोमास इन्द्र गिर्वणः । शं ते सन्तु प्रचेतसे ॥ ५ ॥

त्वां स्तोमा अवीवृधन्वामुक्था शतक्रतो । त्वां वर्धन्तु नो गिरः ॥ ६ ॥

अक्षितोतिः सनेदिमं वाजमिन्द्रः सहस्रिणम् । यस्मिन्विश्वानि पौंस्था ॥ ७ ॥

मा नो मर्ता अभि द्रुहन्तनूनामिन्द्र गिर्वणः । ईशानो यवया वधम् ॥ ८ ॥

युञ्जन्ति ब्रह्मरूपं चरन्तं परि तस्थुषः । रोचन्ते रोचना दिवि ॥ ९ ॥

युञ्जन्यस्य काम्या हरी विपश्चसा रथे । शोखा धृष्णू नृवाहसा ॥ १० ॥

केतुं कृण्वन्केतवे पेशो मर्या अपेशसे । समुषन्निरजायथाः ॥ ११ ॥
आदह स्वधामनु पुनर्गर्भत्वमेरिरे । दधाना नाम यज्ञियम् ॥ १२ ॥

वीलु चिदारुजल्लुभिर्गुहा चिदिन्द्र वह्निभिः । अविन्द्र उस्त्रिया अनु ॥ ११ ॥ ७० ॥
देवयन्तो यथा मतिमच्छा विदवसुं गिरः । महामनूषत श्रुतम् ॥ २ ॥
इन्द्रेण सं हि हस्तसे संजग्मानो अविभ्युषा । मन्दू समानवर्चसा ॥ ३ ॥
अनवद्यैरभिद्युभिर्मखः सहस्वदर्चति । गणैरिन्द्रस्य काम्यैः ॥ ४ ॥
अतः परिज्मन्ना गंहि दिवो वा रोचनादधि । समस्मिन्नृजते गिरः ॥ ५ ॥
इतो वा सातिमीमहे दिवो वा पार्थिवादधि । इन्द्रं महो वा रजसः ॥ ६ ॥
इन्द्रमिन्द्राग्निनो बृहदिन्द्रमर्केभिरर्किणः । इन्द्रं वाणीरनूषत ॥ ७ ॥
इन्द्र इद्वर्योः सचा संमिष्य आ वचोयुजा । इन्द्रो वज्री हिरण्ययः ॥ ८ ॥
इन्द्रो दीर्घाय चक्षस आ सूर्य रोहयहिवि । वि गोभिरदिमैरयत ॥ ९ ॥
इन्द्र वाजेषु नो ऽव सहस्रप्रधनेषु च । उय उयाभिरुतिभिः ॥ १० ॥
इन्द्रं वयं महाधन इन्द्रमर्भे हवामहे । युजै वृषेषु वज्रिणम् ॥ ११ ॥
स नो वृषन्नमुं चरुं सचादावन्नपा वृधि । अस्मभ्यमप्रतिष्कृतः ॥ १२ ॥
तुञ्जेतुञ्जे य उत्तरे स्तोमा इन्द्रस्य वज्रिणः । न विन्दे अस्य सुष्टुतिम् ॥ १३ ॥
वृषा यूथेव वंसंगः कृष्टीरियत्योजसा । ईशानो अप्रतिष्कृतः ॥ १४ ॥
य एकश्चर्षणीनां वसूनामिरज्यति । इन्द्रः पञ्च क्षितीनाम् ॥ १५ ॥
इन्द्रं वो विश्वतस्परि हवामहे जनेभ्यः । अस्माकमस्तु केवलः ॥ १६ ॥
इन्द्र सानसिं रयिं सज्जिन्वानं सदासहम् । वर्षिष्ठमृतये भर ॥ १७ ॥
नि येन मुहिहृत्पया नि वृषा ह्वाधामहे । त्वोतासो न्यर्वता ॥ १८ ॥
इन्द्र त्वोतास आ वयं वज्रं घना ददीमहि । जयेम सं युधि स्पृधः ॥ १९ ॥
वयं शूरेभिरस्तृभिरिन्द्र त्वया युजा वयम् । सासस्थाम पृतन्यतः ॥ २० ॥

महो इन्द्रः परश्च नु महित्वमस्तु वज्रिणे । क्षीर्नं प्रथिना शर्वः ॥ ११ ॥ ७१ ॥
समोहे वा य आशत नरस्तोकस्य सनिती । विप्रासो वा धियायवः ॥ २ ॥

यः कुक्षिः सोमपातमः समुद्र इव पिबते । उर्वीरापो न काकुदः ॥३॥
 एवा ह्यस्य सूनृता विरष्णी गोमती मही । पक्षा शाखा न दाशुषे ॥४॥
 एवा हि ते विभूतय ऊतय इन्द्र मार्वते । सद्यश्चित्सन्ति दाशुषे ॥५॥
 एवा ह्यस्य काम्या स्तोम उक्थं च शंस्या । इन्द्राय सोमपीतये ॥६॥
 इन्द्रेहि मत्स्यन्धसो विश्वेभिः सोमपर्वभिः । महौ अभिष्टिरोजसा ॥७॥
 एमेनं सृजता सुते मन्दिमिन्द्राय मन्दिने । चक्रिं विश्वानि चक्रये ॥८॥
 मत्स्वा सुशिप्र मन्दिभि स्तोमैभिर्विश्वचर्षणे । सचैषु सर्वनेष्वा ॥९॥
 असृयमिन्द्र ते गिरः प्रति त्वामुदहासत । अजोषा वृषभं पतिम् ॥१०॥
 सं चोदय चिचमवोपाय इन्द्र वरेण्यम् । असदिसे विभु प्रभु ॥११॥
 अस्मानसु तव चोदयेन्द्र राये रभस्वतः । तुर्विद्युन् यशस्वतः ॥१२॥
 सं गोमदिन्द्र वाजवदसे पुशु अवो बृहत् । विश्वार्युर्ध्वक्षितम् ॥१३॥
 असे धेहि अवो बृहद्युम् सहस्रसातमम् । इन्द्र ता रथिनीरिषः ॥१४॥
 वसोरिन्द्र वसुपतिं गीर्भिर्गृणन्त ऋग्मियम् । होम गन्तारमृतये ॥१५॥
 सुतेसुते न्योक्से बृहद्बृहत् एदरिः । इन्द्राय शूषमर्चति ॥१६॥

॥ षष्ठो ऽनुवाकः ॥

॥७२॥ विश्वेषु हि त्वा सर्वनेषु तुञ्जते समानमेकं वृषमण्यवः पृथक्
 स्वः सनिथवः पृथक् ।
 तं त्वा नावं न पर्षणिं शूषस्य धुरि धीमहि ।
 इन्द्रं न यज्ञैश्चितयन्त आयव स्तोमैभिरिन्द्रमायवः ॥ १ ॥
 वि त्वा ततसे मिथुना अवस्यवो व्रजस्य साता गण्यस्य निःसृजः
 सक्षन्त इन्द्र निःसृजः ।
 यज्ञथन्ता वा जना स्वयन्ता समूहसि ।
 आविष्कारिक्कृषणं सचाभुवं वज्रमिन्द्र सचाभुवम् ॥ २ ॥
 उतो नो अस्या उषसो जुषेत ह्यर्कस्य बोधि हविषो हवीमभिः
 स्वर्षाता हवीमभिः ।

यदिन्द्र हन्तवे मृधो वृषा वज्रं चिकेतसि ।
आ मे अस्य वेधसो नवीयसो मम श्रुधि नवीयसः ॥ ३ ॥

तुभ्येदिमा सर्वना शूर विश्वा तुभ्यं ब्रह्माणि वर्धना कृणोमि । ॥ ७३ ॥
त्वं नृभिर्हृष्यो विश्वधासि ॥ १ ॥
नू चिबु ते मन्यमानस्य दस्सोदश्रुवन्ति महिमानमुय ।
न वीर्यमिन्द्र ते न राधः ॥ २ ॥
प्र वो महे महिवृधे भरध्वं प्रचेतसे प्र सुमतिं कृणुध्वम् ।
विशः पूर्वीः प्र चरा चर्षणिप्राः ॥ ३ ॥
यदा वज्रं हिरण्यमिदया रथं हरी यमस्य वहतो वि सूरिभिः ।
आ तिष्ठति मघवा सनश्नुत इन्द्रो वाजस्य दीर्घश्रवसस्पतिः ॥ ४ ॥
सो चिबु वृष्टिर्यूथ्याऽस्वा सचाँ इन्द्रः श्मश्रूणि हरिताभि पुष्णुते ।
अव वेति सुक्षयं सुते मधूदिङ्मनोति वातो यथा वनम् ॥ ५ ॥
यो वाचा विवाचो मृधवाचः पुरु सहस्रांश्वा जघान ।
तत्तदिदस्य पौंस्यं गृणीमसि पितेव यस्तविषीं वावृधे शवः ॥ ६ ॥

यच्चिच्चि संत्य सोमपा अनाशस्ता इव स्मसि । ॥ ७४ ॥
आ तू न इन्द्र शंसय गोष्वश्वेषु शुभिषु सहस्रेषु तुवीमघ ॥ १ ॥
शिप्रिबाजानां पते शचीवस्तव दंसना । आ तू° ॥ २ ॥
नि ष्वापया मिथूदृशा सस्तामबुध्यमाने । आ तू° ॥ ३ ॥
ससन्तु त्या अरातयो बोधन्तु शूर रातयः । आ तू° ॥ ४ ॥
समिन्द्र गर्दभं मृण नुवन्तं पापयामुया । आ तू° ॥ ५ ॥
पताति कुरङ्गणाच्या दूरं वातो वनादधि । आ तू° ॥ ६ ॥
सर्वं परिक्रोशं जहि जम्भया कृकदाश्रम ।
आ तू न इन्द्र शंसय गोष्वश्वेषु शुभिषु सहस्रेषु तुवीमघ ॥ ७ ॥

॥ ७५ ॥ वि त्वा ततस्ते मिथुना अवस्यवो व्रजस्य साता गव्यस्य निःसृजः
सर्क्षन्त इन्द्र निःसृजः ।

यज्ञप्यन्ता वा जना स्वयेन्ता समूहसि ।

आविष्कारिकृषणं सचाभुवं वज्रमिन्द्र सचाभुवं ॥ १ ॥

विदुष्टे अस्य वीर्यस्य पूरवः पुरो यदिन्द्र शरदीरवातिरः

सासहानो अवातिरः ।

शासस्तमिन्द्र मर्त्यमयज्यं शवसस्पते ।

महीममुष्णाः पृथिवीमिमा अपो मन्दसान इमा अपः ॥ २ ॥

आदिक्षे अस्य वीर्यस्य चर्किरन्मर्देषु वृषन्नुशिजो यदाविथ

सखीयतो यदाविथ ।

चकर्ष कार्मेभ्यः पृतनासु प्रवन्तवे ।

ते अन्यामन्यां नष्टं सनिष्णत अवस्यन्तः सनिष्णत ॥ ३ ॥

॥ ७६ ॥ वने न वा यो न्यधायि चाकं छुचिर्वो स्तोमो भुरणावजीगः ।

यस्येदिन्द्रः पुरुदिनेषु होता नृणां नर्यो नृतमः क्षपावान् ॥ १ ॥

प्र ते अस्या उषसः प्रापरस्या नृतौ स्याम नृतमस्य नृणाम् ।

अनु विशोकः शतमावहनृन्कुत्सेन रथो यो असत्सप्तवान् ॥ २ ॥

कस्ते मद इन्द्र रत्न्यो भूहुरो गिरो अभ्युपयो वि धाव ।

कदाहो अर्वागुप मा मनीषा आ त्वा शक्यामुपमं राधो अक्षैः ॥ ३ ॥

कदु छुषमिन्द्र त्वावतो नृन्कया धिया कर्से कन्न आगन् ।

मिषो न सत्य उरुगाय भृत्या अक्षै समस्य यदसन्मनीषाः ॥ ४ ॥

प्रेरय सूर्यो अर्थं न पारं ये अस्य कामं जनिधा इव गमन् ।

गिरिष्य ये ते तुविजात पूर्वीर्निर इन्द्र प्रतिशिक्षन्त्यक्षैः ॥ ५ ॥

माषे नु ते सुमिते इन्द्र पूर्वीं द्यौर्मज्जना पृथिवी काथेन ।

वराव ते घृतवन्तः सुतासः स्वाद्यन्भवन्तु पीतये मधूनि ॥ ६ ॥

आ मध्वो अस्मा असिचन्नमममिन्द्राय पूणी स हि सत्यराधाः ।

स वावुधे वरिमन्त्रा पृथिव्या अभि क्रत्वा नर्यः पीत्यैष ॥ ७ ॥
 ध्यानलिङ्गः पृतनाः स्वोजा आसौ यतन्ते सख्याय पूर्वीः ।
 आ सा रथं न पृतनासु तिष्ठ यं भद्रया सुमत्या चोदयासे ॥ ८ ॥

आ सत्यो यातु मघर्वां ऋजीषी द्रवन्वस्य हरय उप नः । ॥ ७७ ॥
 तस्मा इदन्धः सुषुमा सुदक्षमिहाभिपित्वं कर्ते गृणानः ॥ १ ॥
 अवं स्य शूराध्वनो नान्ते ऽस्मिन्नो अद्य सर्वने मन्दथै ।
 शंसात्युक्थमुशनेव वेधाश्चिकितुषे असुर्याय मन्त्रं ॥ २ ॥
 कविर्न निरायं विदथानि साधन्वृषा यत्सेकं विपिपानो अर्चात् ।
 दिवं इत्या जीजनत्सप्त कारुनहा चिच्चक्रुर्वयुना गृणन्तः ॥ ३ ॥
 स्वयंवेदेदि सुहशीकमकैर्महि ज्योतीं रुरुचुर्यच्च वस्तोः ।
 अन्धा तमांसि दुधिता विचक्षे नृभ्यश्चकार नृतमो अभिष्टौ ॥ ४ ॥
 ववक्ष इन्द्रो अमितमृजीषुभे आ पंग्रौ रोदसी महित्वा ।
 अतश्चिदस्य महिमा वि रेच्यभि यो विष्वा भुवना बभूव ॥ ५ ॥
 विष्टानि शक्रो नर्याणि विद्वानपो रिरिच सस्त्रिभिर्निकामैः ।
 अस्मानं चिद्धे बिम्बिदुर्वचोभिर्व्रजं गोमन्तमुशिजो वि वव्रुः ॥ ६ ॥
 अपो वृचं वव्रिवांसं पराहन्प्रावक्षे वज्रं पृथिवी सचैताः ।
 प्रार्णींसि समुद्रियान्यैनोः पतिर्भवंछवसा शूर धृष्णो ॥ ७ ॥
 अपो यदद्रिं पुरुहूत दर्दराविर्भुवत्सरमा पूर्यते ते ।
 स नो नेता वाजमा दर्षि भूरि गोचा रुजन्वक्रिरोभिर्गृणानः ॥ ८ ॥

तद्यो गाय सुते सचा पुरुहूताय सत्तने । शं यज्ञवे न शक्तिर्न ॥ १ ॥ ॥ ७८ ॥
 न घा वसुर्नि यमते दानं वाजस्य गोमन्तः । यासीमुप अवक्रिः ॥ २ ॥
 कुवित्सस्य प्र हि व्रजं गोमन्तं दस्युहा गमन्त । शचीभिरप वो वरत् ॥ ३ ॥

इन्द्र क्रतुं न आ भर पिता पुत्रेभ्यो यथा ।

॥ ७९ ॥

शिक्षा खो अस्मिन्पुरुहूत यामनि जीवा ज्योतिरशीमहि ॥ १ ॥
 मा नो अज्ञाता वृजना दुराधोऽ माशिवासो अव क्रमुः ।
 त्वया वयं प्रवतः शम्भतीरपो ऽति शूर तरामसि ॥ २ ॥

॥ ८० ॥ इन्द्र ज्येष्ठं न आ भर्तु ओजिष्ठं पपुर्नि अवः ।
 येनेमे चिच वज्रहस्त रोदसी ओभे सुशिप्र प्राः ॥ १ ॥
 त्वामुयमवसे चर्षणीसहं राजन्देवेषु हूमहे ।
 विष्वा सु नो विधुरा पिष्टुना वसो ऽमिचान्सुषहाम्बुधि ॥ २ ॥

॥ ८१ ॥ यद्याव इन्द्र ते शतं शतं भूमीरुत स्युः ।
 न त्वा वज्रिन्सहस्रं सूर्या अनु न जातमष्ट रोदसी ॥ १ ॥
 आ पंप्राथ महिना वृषाया वृषचिन्वा शविष्ठ शवसा ।
 अस्मौ अव मघवन्गोमति व्रजे वज्रं चिचाभिहृतिभिः ॥ २ ॥

॥ ८२ ॥ यदिन्द्र यावतस्त्वमेतावदहमीशीय ।
 स्तोतारमिहिधिषेय रदावसो न पापत्वाय रासीय ॥ १ ॥
 शिष्टैर्यमिन्महयते दिवेदिवे राय आ कुहचिच्चिदे ।
 नहि त्वदन्यन्मघवन्न आप्यं वस्यो अस्ति पिता चन ॥ २ ॥

॥ ८३ ॥ इन्द्र चिधातुं शरणं चिवरुथं स्वस्तिमत ।
 छुर्दिर्येछ मघवन्मघवन् मरुं च यावया दिद्युमेभ्यः ॥ १ ॥
 ये गव्यता मनसा शत्रुमादभुरभिप्रघ्नन्ति धृष्णुया ।
 अध स्मा नो मघवन्निन्द्र गिर्वणस्तनूपा अन्तमो भव ॥ २ ॥

॥ ८४ ॥ इन्द्रा याहि चिचभानो सुता इमे त्वायवः ।
 अखीभिस्तना पूतासः ॥ १ ॥

इन्द्रा याहि धियेषितो विप्रजूतः सुतावतः ।

उप ब्रह्माणि वाघतः ॥ २ ॥

इन्द्रा याहि तूतुजान उप ब्रह्माणि हरिवः ।

सुते दधिष्व नश्चनः ॥ ३ ॥

मा चिदन्यद्वि शंसत सखायो मा रिषण्यत ।

॥ ८५ ॥

इन्द्रमित्तोता वृषणं सचा सुते मुहुर्कथा च शंसत ॥ १ ॥

अवक्रक्षिणं वृषभं यथाजुरं गां न चर्षणीसहम् ।

विष्टेवर्षणं संवननोभयंकरं मंहिष्ठमुभयाविनम् ॥ २ ॥

यश्चिद्धि त्वा जना इमे नाना हवन्त ऊतये ।

अस्माकं ब्रह्मेदमिन्द्र भूतु ते ऽहा विश्वा च वर्धनम् ॥ ३ ॥

वि तर्तूर्यन्ते मघवन्विपश्चितो ऽर्यो विपो जनानाम् ।

उप क्रमस्व पुरुषपमा भर वाजं नेदिष्ठमूतये ॥ ४ ॥

ब्रह्मणा ते ब्रह्मयुजा युनज्मि हरी सखाया सधमाद आशू ।

॥ ८६ ॥

स्थिरं रथं सुखमिन्द्राधितिष्ठन्नजानन्विद्धाँ उप याहि सोमम् ॥ १ ॥

अध्वर्यवो ऽरुणं दुग्धमंशुं जुहोतन वृषभाय क्षितीनाम् ।

॥ ८७ ॥

गौराद्येदीर्यो अवपानमिन्द्रो विश्वाहेद्याति सुतसोममिच्छन् ॥ १ ॥

यहधिषे प्रदिवि चार्वन्नं दिवेदिवे पीतिमिदस्य वक्षि ।

उत हृदोत मनसा जुषाण उशन्निन्द्र प्रस्थितान्याहि सोमान् ॥ २ ॥

जज्ञानः सोमं सहसे पपाथ प्र ते माता मंहिमानमुवाच ।

एन्द्र पप्राथोर्वै१न्तरिष्णं युधा देवेभ्यो वरिवश्चकर्थ ॥ ३ ॥

यद्योधया महतो मन्यमानान्साक्षाम तान्बाहुभिः शशदानान् ।

यद्वा नृभिर्वृत इन्द्राभियुध्यास्तं त्वयाजिं सौश्चवसं जयेम ॥ ४ ॥

मेन्द्रस्य वोचं प्रथमा कृतानि प्र नूतना मघवा या चकार ।

यदेदेवीरसहिष्ट माया अर्चाभवत्केवलः सोमो अस्य ॥ ५ ॥
 तवेदं विश्वमभितः पश्यन् यत्पश्यसि चक्षसा सूर्यस्य ।
 गवामसि गोपतिरेक इन्द्र भक्षीमहि ते प्रयत्तस्य वस्वः ॥ ६ ॥
 बृहस्पते युवमिन्द्रश्च वस्वो दिव्यस्येशाणे उत पार्थिवस्य ।
 धत्तं रयिं स्तुवते कीरये चिद्भूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ७ ॥

॥ ८८ ॥ यस्तस्तम्भ सहसा वि ज्मो अन्तान्बृहस्पतिस्त्रिषधस्थो रवेण ।
 तं प्रत्नास चूर्षयो दीध्यानाः पुरो विप्रा दधिरे मन्द्रजिह्वम् ॥ १ ॥
 धुनेतयः सुप्रकेतं मदन्तो बृहस्पते अभि ये नस्ततमे ।
 पृषन्तं सुप्रमदब्धमूर्ध्वं बृहस्पते रक्षतादस्य योनिम् ॥ २ ॥
 बृहस्पते या परमा परावदत आ तं ऋतस्पृशो नि षेदुः ।
 तुभ्यं स्वाता अवता अद्रिदग्धा मध्वः श्रोतन्यभितो विरप्शम् ॥ ३ ॥
 बृहस्पतिः प्रथमं जायमानो महो ज्योतिषः परमे व्योमन् ।
 सप्तास्यस्तुविजातो रवेण वि सप्तरश्मिरधमत्तमांसि ॥ ४ ॥
 स सुष्टुभा स ऋक्ता गणेन वलं रुरोज फलिगं रवेण ।
 बृहस्पतिरुक्षिया हव्यसूदः कनिक्रद्वावशतीरुदाजत ॥ ५ ॥
 एवा पिबे विश्वदेवाय वृष्णे यज्ञैर्विधेम नमसा हविर्भिः ।
 बृहस्पते सुप्रजा वीरवन्तो वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥ ६ ॥

॥ ८९ ॥ अस्तैव सु प्रतरं लायमस्यभूर्षन्निव प्र भरा स्तोममस्यै ।
 वाचा विप्रास्तरत वाचमर्यो नि रामय जरितः सोम इन्द्रम् ॥ १ ॥
 दोहेन गामुप शिक्षा सखायं प्र बोधय जरितर्जारमिन्द्रम् ।
 कोशं न पूर्णं वसुना नृष्टमा चावय मघदेयाय शूरम् ॥ २ ॥
 किमङ्ग त्वा मघवन्भोजमाहुः शिशीहि मा शिशयं त्वा शृणोमि ।
 अप्रस्वती मम धीरस्तु शक्र वसुविदं भगमिन्द्रा भरा नः ॥ ३ ॥
 त्वां जना ममसत्येष्विन्द्र संतस्थाना वि ह्वयन्ते समीके ।

अ॒वा यु॒जं कृ॒णुते॒ यो ह॒विष्मा॒वा सु॒बता॒ स॒ख्यं व॑ष्टि॒ शूरः ॥ ४ ॥
 धनं॑ न स्य॒न्दं बहु॑लं॒ यो अ॒सौ ती॒मान्सो॒मो आ॒सुनो॑ति॒ प्रय॑स्वान् ।
 त॒सौ श॒चून्सु॒तुका॒न्नातर॑हो॒ नि स्व॒ध्ना न्यु॑वति॒ हन्ति॑ वृ॒षम् ॥ ५ ॥
 यस्मि॑न्व॒यं दधि॑मा॒ शंस॑मिन्दे॒ यः शि॒श्राय॑ म॒घवा॒ काम॑म॒स्ये ।
 आ॒राक्षि॑स्तन्म॒यता॑म॒स्य श॒चुर्न्य॑सौ द्यु॒वा ज॒न्या न॑म॒न्ताम् ॥ ६ ॥
 आ॒राक्ष॑चु॒मप॑ बा॒धस्व॒ दूर॑मु॒यो यः श॒श्वः पुरु॑हूत॒ तेन॑ ।
 अ॒स्ये धे॑हि॒ यव॑म॒न्नोम॑दिन्द्र॒ कृधी॑ धि॒यं जरि॑षे वा॒जरा॑न्नाम् ॥ ७ ॥
 प्र॒ यम॑न्त॒र्वृष॑स॒वासो॑ अ॒ग्मन्ती॑वाः सो॒मा बहु॑लान्ता॒स इन्द्र॑म् ।
 नाहं॑ दा॒मानं॑ म॒घवा॒ नि य॑स॒न्धि सु॒बते॑ व॒हति॑ भूरि॒ वाम॑म् ॥ ८ ॥
 उ॒त प्र॒हाम॑ति॒दी॒ष्या ज॑याति॒ कृतं॑ य॒क्ष्मघ्नी॑ वि॒चिनो॑ति॒ काले॑ ।
 यो दे॒वका॑मो न ध॒ना रु॒णद्धि॑ स॒मिहं॑ रा॒या सृ॑जति॒ स्वधा॑वान् ॥ ९ ॥
 गोभि॑ष्टे॒माम॑तिं॒ दुरे॒वां यवे॑न॒ क्षुधं॑ पुरु॒हूत॑ वि॒श्वाम् ।
 व॒यं राज॑भिः प्र॒थमा॑ ध॒नान्य॑स्मा॒केन॑ वृ॒जने॑ना जयेम ॥ १० ॥
 बृ॒हस्प॑ति॒र्नः परि॑ पातु॒ प॒क्षादु॑तो॒त्तर॑सा॒दध॑रा॒दधायोः॑ ।
 इन्द्रः॑ पु॒रस्ता॑दु॒त म॒ध्यतो॑ नः स॒खा स॒खिभ्यो॑ वरि॒वः कृ॒णोतु ॥ ११ ॥

यो अ॒द्रिभि॑र्ग्र॒थम॑जा॒ श्रु॒तावा॑ बृ॒हस्प॑ति॒राङ्गि॑र॒सो ह॒विष्मा॑न् । ॥ १० ॥
 द्वि॒वर्हे॑ज्मा प्रा॒घर्म॑स॒त्पिता॑ न॒ आ रो॑द॒सी वृ॒षभो॑ रो॒रवी॑ति ॥ १ ॥
 ज॒नाय॑ चि॒द्य ई॒वंत॑ उ॒ लोकं॑ बृ॒हस्प॑तिर्दे॒वह॑तौ च॒कार॑ ।
 म॒नु॒चाणि॑ वि॒ पुरो॑ दर्द॒रीति॑ ज॒यं छ॒चूर॑मि॒चान्य॑त्सु सा॒हन् ॥ २ ॥
 बृ॒हस्प॑तिः स॒मज॑य॒द्वसू॑नि म॒हो व्र॒जान्गो॑म॒तो दे॒व ए॒षः ।
 अ॒पः सि॒षास॑न्स्व॒रप्र॑तीतो॒ बृ॒हस्प॑तिर्हे॒न्यमि॑च॒मकैः॑ ॥ ३ ॥

॥ सप्तमो ऽनुवाकः ॥

इ॒मां धि॒यं स॒प्तशी॑र्ष्णीं पि॒ता न॑ श्रु॒तप्र॑जातां बृ॒हती॑मविन्दत । ॥ ११ ॥
 तृ॒तीयं॑ स्वि॒ज्जन॑य॒द्वि॒ष्वज॑न्यो ऽया॒स्य उ॒क्थ॑मिन्द्रा॒य शंस॑न् ॥ १ ॥

अथर्ववेद

५५

ऋतं शंसन्त ऋजु दीध्याना दिवस्युचासो असुरस्य वीराः ।
 विप्रं प्रदमङ्गिरसो दधाना यज्ञस्य धामं प्रथमं मनन्त ॥ २ ॥
 हंसैरिव सखिभिर्वावदङ्गिरमन्मयानि नहन्ता व्यस्यन् ।
 बृहस्पतिरभिकनिऋदन्ना उत प्रास्तौदुश्च विष्वो अंगायत् ॥ ३ ॥
 अवो द्वाभ्यां पर एकया गा गुहा तिष्ठन्तीरन्तस्य सेतौ ।
 बृहस्पतिस्तमसि ज्योतिरिहनुदुस्त्रा आकर्वि हि तिस्र आवः ॥ ४ ॥
 विभिद्या पुरं शयथेमपाचीं निस्त्रीणि साकमुदधेरकृन्तत् ।
 बृहस्पतिरुषसं सूर्यं गामर्कं विवेद स्तनयन्निव द्यौः ॥ ५ ॥
 इन्द्रो वलं रक्षितारं दुधानां करेणैव वि चकर्ता रवेण ।
 स्वेदाञ्जिभिराशिरमिहमानो ऽरोदयत्यणिमा गा अमुष्णात् ॥ ६ ॥
 स ईं सत्येभिः सखिभिः शुचङ्गिर्गोधायसं वि धनसैरदर्दः ।
 ब्रह्मणस्पतिर्वृषभिर्वराहैर्धर्मस्वेदेभिर्द्रविणं व्यानत् ॥ ७ ॥
 ते सत्येन मनसा गोपतिं गा इयानासं इषणयन्त धीभिः ।
 बृहस्पतिर्मिथोअवद्यपेभिरुदुस्त्रिया असृजत स्वयुग्भिः ॥ ८ ॥
 तं वर्धयन्तो मतिभिः शिवाभिः सिंहमिव नानदतं सधस्ये ।
 बृहस्पतिं वृषणं शूरसातौ भरेभरे अनु मदेम जिष्णुम् ॥ ९ ॥
 यदा वाजमसंनद्विश्वरूपमा द्यामरुक्षदुत्तराणि सद्य ।
 बृहस्पतिं वृषणं वर्धयन्तो नाना सन्तो विभ्रतो ज्योतिरासा ॥ १० ॥
 सत्यामाशिषं कृणुता वयोधै कीरिं चिद्भवथ स्वेभिरेवैः ।
 पश्चा मृधो अप भवन्तु विश्वास्तद्रोदसी शृणुतं विश्वमिचे ॥ ११ ॥
 इन्द्रो महा महतो अणैवस्य वि मूर्धानमभिनदबुदस्य ।
 अहन्नहिमरिणात्सप्त सिन्धून्देवैर्द्यावापृथिवी प्रावतं नः ॥ १२ ॥

॥ ९२ ॥ अभि प्र गोपतिं गिरेन्द्रमर्चं यथा विदे । सूनुं सत्यस्य सत्यतिम् ॥ १ ॥
 आ हरयः ससृजिरे ऽरुषीरधि बर्हिषि । यचाभि संनवामहे ॥ २ ॥
 इन्द्राय गाव आशिरे दुदुहे वज्रिणे मधु । यत्सीमुपहरे विदात् ॥ ३ ॥

उद्यन्मस्य विष्टपं गृहमिन्द्रश्च गर्बहि ।
 मध्वः पीत्वा संचेवहि त्रिः सप्त सख्युः पदे ॥ ४ ॥
 अर्चत प्रार्चत प्रियमेधासो अर्चत ।
 अर्चन्तु पुषका उत पुरं न धृष्यत्तर्चत ॥ ५ ॥
 अब स्वराति गर्गरो गोधा परि सनिष्वणत् ।
 पिङ्गा परि चनिष्कददिन्द्राय ब्रह्मोद्यतम् ॥ ६ ॥
 आ यत्पतन्त्येन्यः सुदुघा अनपस्फुरः ।
 अपस्फुरं गृभायत सोममिन्द्राय पातवे ॥ ७ ॥
 अपादिन्द्रो अपादमिर्विश्वे देवा अमस्तत ।
 वरुण इदिह क्षयत्तमापो अभ्यनूषत वत्सं संशिश्वरीरिव ॥ ८ ॥
 सुदेवो असि वरुण यस्य ते सप्त सिन्धवः ।
 अनुक्षरन्ति काकुदं सूर्यं सुषिरामिव ॥ ९ ॥
 यो व्यतीरफाणयत्सुयुक्ताँ उप दाशुषे ।
 तक्को नेता तदिद्वपुरुपमा यो अमुच्यत ॥ १० ॥
 अतीदु शक्र ओहत इन्द्रो विश्वा अति विश्वः ।
 भिनत्कनीन ओदनं पच्यमानं परो गिरा ॥ ११ ॥
 अर्भको न कुमारको ऽधि तिष्ठन्नवं रथम् ।
 स पक्षन्महिषं मृगं पिबे माचे विभुक्रतुम् ॥ १२ ॥
 आ तू सुशिप्र दंपते रथं तिष्ठा हिरण्ययम् ।
 अध शुष्मं संचेवहि सहस्रपादमरुषं स्वस्तिगामनेहसम् ॥ १३ ॥
 तं घेमिन्था नमस्विन उप स्वराजमासते ।
 अर्थं चिदस्य सुधितं यदेतव आवर्तयन्ति दावने ॥ १४ ॥
 अनु प्रत्नस्थौकसः प्रियमेधास एषाम् ।
 पूर्वामनु प्रयतिं वृक्तबर्हिषो हितप्रयस आशत ॥ १५ ॥
 यो राजा चर्षणीनां याता रथेभिरघ्निगुः ।
 विश्वासां तरुता पृतनानां ज्येष्ठो यो वृचहा गृणे ॥ १६ ॥

इन्द्रं तं शुभं पुरुहन्मन्वसे यस्य धिता विधर्तेरि ।
 हस्ताय वज्रः प्रति धावि दर्शतो महो दिवे न सूर्यः ॥ १७ ॥
 नकिष्टं कर्मणा नशस्त्रश्चकार सदावृधम् ।
 इन्द्रं न यज्ञैर्विश्वगूर्तमृभ्वसमधृष्टं धृष्यवोजसम् ॥ १८ ॥
 अषाह्ममुयं पृतनासु सासहिं यस्मिन्महीरुरुजयः ।
 सं धेनवो जायमाने अनोनवुर्द्यावः क्षामो अनोनवुः ॥ १९ ॥
 यद्याव इन्द्र ते शतं शतं भूमीरुत स्युः ।
 न त्वा वज्रिन्सहस्रं सूर्या अनु न जातमष्ट रोदसी ॥ २० ॥
 आ पंप्राथ महिना वृषण्या वृषन्विश्वे शविष्ट शर्वसा ।
 अस्मौ अत्र मघवग्गोमति व्रजे वज्रं चिचाभिरुतिभिः ॥ २१ ॥

॥ ९३ ॥ उत्त्वा मन्दन्तु स्तोमाः कृणुष्व राधो अद्रिवः । अत्र व्रक्षद्विषो जहि ॥ १ ॥
 पदा पणीरराधसो नि बाधस्व महौ असि । नहि त्वा कष्यन प्रति ॥ २ ॥
 त्वमीशिषे सुतानामिन्द्र त्वमसुतानाम् । त्वं राजा जनानाम् ॥ ३ ॥
 ईह्यन्तीरपस्युव इन्द्रं जातमुपासते । भेजानासः सुवीर्यम् ॥ ४ ॥
 त्वमिन्द्र बलादधि सहस्रो जात ओजसः । त्वं वृषन्वृषेदसि ॥ ५ ॥
 त्वमिन्द्रासि वृत्रहा अ१न्तरिक्षमतिरः । उद्यामस्तश्चा ओजसा ॥ ६ ॥
 त्वमिन्द्र सजोषसमर्कं विभर्षि बाहोः । वज्रं शिशान ओजसा ॥ ७ ॥
 त्वमिन्द्राभिभूरसि विश्वा जातान्योजसा । स विश्वा भुव आभवः ॥ ८ ॥

॥ ९४ ॥ आ याविन्द्रः स्वपतिर्मेदाय यो धर्मेणा तूतुजानस्तुविष्मान् ।
 प्रत्नक्ष्णो अति विश्वा सहांस्वपारेण महता वृष्येन ॥ १ ॥
 सुष्ठामा रथः सुयमा हरी ते मिम्यक्ष वज्रो नृपते गर्भस्त्री ।
 शीर्भ राजन्सुपथा यास्वर्वाह् वर्धाम ते पपुषो वृष्ययानि ॥ २ ॥
 एन्द्रवाहो नृपतिं वज्रबाहुमुयमुयासस्तविषास एनम् ।
 प्रत्नक्षसं वृषभं सत्यशुष्ममेमस्मचा संधमादो वहन्तु ॥ ३ ॥

ए॒वा पतिं॑ द्री॒क्षसाचं॑ स॒चेत॑समूर्जे स्क्म॒भं ध॒रुण॑ आ वृ॒षाय॑से ।
 ओजः॑ कृ॒ष्व सं गृ॒भाय॑ त्वे अ॒प्यसो॑ यथा के॒निपा॑नामि॒नो वृ॒धे ॥ ४ ॥
 ग॒मन्त्र॑से वसू॒न्या हि शंसि॑धं स्वा॒शिषं॑ भ॒रमा॑ या॒हि सो॒मिनः॑ ।
 त्वमी॑शिषे सा॒सिन्ना॑ सं॒त्ति ब॒र्हिष॑नाधु॒ष्या तव॑ पा॒चाणि॑ ध॒र्मणा॑ ॥ ५ ॥
 पृथ॑क्प्रायश्च॒रमा॑ दे॒वहू॑तयो ऽकृ॒ण्वत॑ अ॒वस्या॑नि दु॒ष्टरा॑ ।
 न ये शे॒कुर्य॑क्षि॒यां नाव॑मा॒रुह॑मी॒मेव॑ ते न्य॒विश॑न्त॒ कैप॑यः ॥ ६ ॥
 ए॒वैवापा॑गपरे सन्तु दू॒ष्टो ऽश्वा॑ येषां दुर्यु॒जं आ॑युयु॒जे ।
 इ॒त्या ये प्रा॑गु॒परे स॑न्ति दा॒वने॑ पुरु॒णि यच॑ व॒युना॑नि भो॒जना॑ ॥ ७ ॥
 गिरी॑र॒जात्रे॑ज॒मानो॑ अ॒धारय॑द्यौः क्र॒न्दद॑न्तरि॒क्षाणि॑ को॒पय॑त् ।
 समी॑ची॒ने धि॒षणे॑ वि ष्क॒भाय॑ति वृ॒ष्णः पी॒त्वा मद॑ उ॒क्थ्या॑नि शंस॒ति ॥ ८ ॥
 इ॒मं वि॑भ॒र्मि सु॑कृतं ते अ॒ङ्कुशं॑ येना॒रुजा॑सि म॒घवं॑ छ॒फारु॑जः ।
 अ॒सिन्तु॑ ते स॒र्वने॑ अ॒स्त्रोक्तं॑ सु॒त इ॒ष्टौ म॑घव॒द्योधा॑र्भगः ॥ ९ ॥
 गो॒भिष्टे॑माम॒न्ति दु॑रे॒षां यवे॑न क्षु॒धं पुरु॑हू॒त वि॒श्वाम् ।
 व॒यं राज॑भिः प्र॒थमा॑ ध॒नान्य॒स्साके॑न वृ॒जने॑ना जयेम ॥ १० ॥
 बृ॒हस्प॑तिर्नः प॒रि पा॑तु प॒श्चादु॑तो॒त्तर॑सा॒दध॑रा॒दघा॑योः ।
 इन्द्रः॑ पुर॒स्तादु॑त म॒ध्यतो॑ नः स॒खा स॒खिभ्यो॑ वरि॒वः कृ॑णोतु ॥ ११ ॥

चिक॑दु॒क्तेषु॑ म॒हिषो॑ यवा॒शिरं॑ तुवि॒शुष्म॑स ॥ २५ ॥

तृ॒पत्सो॑ममपि॒वद्वि॒ष्णुना॑ सु॒तं यथा॑व॒श्नत् ।

स ई॑ ममाद् म॒हि क॒र्म क॑र्त॒वे म॒हामु॑रुं

सैनं॑ स॒च्चदे॒वो दे॒वं स॒त्यमिन्द्रं॑ स॒त्य इन्द्रुः॑ ॥ ११ ॥

प्रो ष्व॑स्मै पु॒रोर॑थमिन्द्राय शू॒षम॑र्च॒त ।

अ॒भीकै॑ चिदु लो॒ककृ॑त्संगे स॒मत्सु॑ वृ॒षहा॑स्साकं बो॒धि चो॑दि॒ता ।

न॒भन्ता॑मन्य॒केषां॑ ज्या॒का अ॒धि ध॒न्वसु॑ ॥ २ ॥

त्वं सि॒न्धूर॑वा॒सुजो॑ ऽध॒राचो॑ अ॒हन्न॑र्हिम् ।

अ॒श॒पु॒रिन्द्र॑ जज्ञिषे वि॒श्वं पु॒षसि॑ वा॒र्यं तं॑ त्वा प॒रि ष्व॑जामहे । न॒भ० ॥ ३ ॥

वि षु विश्वा अरातयो ऽर्यो नशन्त नो धियः ।
 अस्तासि शर्ववे वधं यो न इन्द्र जिघांसति या ते रातिर्देदिर्वसु ।
 नभन्तामन्यकेषां ज्याका अधि धन्वसु ॥ ४ ॥

॥ ९६ ॥ तीव्रस्याभिवयसो अस्य पाहि सर्वरथा वि हरी इह मुञ्च ।
 इन्द्र मा त्वा यजमानासो अन्ये नि रीरमन्तुर्भ्यमिमे सुतासः ॥ १ ॥
 तुभ्यं सुतास्तुभ्यमु सोत्वासस्त्वां गिरः आया आ ह्वयन्ति ।
 इन्द्रेदमद्य सर्वनं जुषाणो विश्वस्य विश्वो इह पाहि सोमम् ॥ २ ॥
 य उशता मनसा सोममस्मै सर्वहृदा देवकामः सुनोति ।
 न गा इन्द्रस्तस्य परा ददाति प्रशस्तमिच्छारुमस्मै कृणोति ॥ ३ ॥
 अनुस्पष्टो भवत्येषो अस्य यो अस्मै रेवान् सुनोति सोमम् ।
 निररन्तो मधवा तं दधाति ब्रह्मद्विषो हन्यनानुदिष्टः ॥ ४ ॥
 अश्वायन्तो गथन्तो वाजयन्तो हवामहे त्वोपगन्तवा उ ।
 आभूषन्तस्ते सुमती नवायां वयमिन्द्र त्वा शुनं हुवेम ॥ ५ ॥
 मुञ्चामि त्वा हविषा जीवनाय कर्मज्ञातयक्ष्मादुत राजयक्ष्मात् ।
 याहिर्जग्राह यदि वैतदेनं तस्या इन्द्राग्नी प्र मुमुक्तमेनम् ॥ ६ ॥
 यदि क्षितायुर्यदि वा परेतो यदि मृत्योरन्तिकं नीत एव ।
 तमा हरामि निर्जितेरुपस्थादस्यार्धमेनं शतशारदाय ॥ ७ ॥
 सहस्राक्षेण शतशारदेन शतायुषा हविषाहार्धमेनम् ।
 शतं यथैनं शरदो नयातीन्द्रो विश्वस्य दुरितस्य पारम् ॥ ८ ॥
 शतं जीव शरदो वर्धमानः शतं हैमनां छतमु वसन्तान् ।
 शतमिन्द्राग्नी संविता बृहस्पतिः शतायुषा हविषेम पुनर्दुः ॥ ९ ॥
 आहार्धं त्वाविदं त्वा पुनरागाः पुनरैव ।
 सर्वाङ्ग सर्वे ते चक्षुः सर्वमायुश्च ते ऽविदम् ॥ १० ॥
 ब्रह्मणाभिः संविदानो रक्षोहा बाधतामितः ।
 अमीवा यस्ते गर्भं दुर्णामा योनिमाशये ॥ ११ ॥

यस्ते गर्भममीवा दुर्णामा योनिमाशये ।
 अयिष्टं ब्रह्मणा सह निष्कृष्यादमनीनशत् ॥ १२ ॥
 यस्ते हन्ति पतयन्तं निषत्सुं यः संरीसृपम् ।
 जातं यस्ते जिघांसति तमितो नाशयामसि ॥ १३ ॥
 यस्त ऊरु विहरत्यन्तरा दम्पती शये ।
 योनिं यो अन्तरारेहि तमितो नाशयामसि ॥ १४ ॥
 यस्त्वा भ्राता पतिर्भूत्वा जारो भूत्वा निपद्यते ।
 प्रजां यस्ते जिघांसति तमितो नाशयामसि ॥ १५ ॥
 यस्त्वा स्वभ्रेन तमसा मोहयित्वा निपद्यते ।
 प्रजां यस्ते जिघांसति तमितो नाशयामसि ॥ १६ ॥
 अक्षीभ्यां ते नासिकाभ्यां कर्णाभ्यां द्युबुकादधि ।
 यक्ष्मं शीर्षण्यं मस्तिष्काज्जिह्वाया वि वृहामि ते ॥ १७ ॥
 यीवाभ्यस्त उष्णिहाभ्यः कीकसाभ्यो अनूक्षात् ।
 यक्ष्मं दोषण्यं मंसाभ्यां बाहुभ्यां वि वृहामि ते ॥ १८ ॥
 आन्त्रेभ्यस्ते गुदाभ्यो वनिष्ठोर्दंयादधि ।
 यक्ष्मं मर्तन्नाभ्यां यक्रः स्नाशिभ्यो वि वृहामि ते ॥ १९ ॥
 ऊरुभ्यां ते अक्षीवद्भ्यां पार्श्वीभ्यां प्रपदाभ्याम् ।
 यक्ष्मं श्रोणिभ्यां भासंदाङ्गंससो वि वृहामि ते ॥ २० ॥
 मेहनाडनंकरणास्त्रोमभ्यस्ते नखेभ्यः ।
 यक्ष्मं सर्वस्मादात्मनस्तमिदं वि वृहामि ते ॥ २१ ॥
 अङ्गादङ्गास्त्रोन्मोलोन्मो जातं पर्वणिपर्वणि ।
 यक्ष्मं सर्वस्मादात्मनस्तमिदं वि वृहामि ते ॥ २२ ॥
 अपेहि मनसस्पते ऽपं क्राम परश्चर ।
 परो निर्घृत्वा आ चक्ष्व बहुधा जीवतो मनः ॥ २३ ॥

॥ अष्टमो ऽनुवाकः ॥

॥९७॥ वयमेनमिदा ह्यो ऽपीयेमेह वज्रिहम् ।
 तस्मा उ अद्य समना सुतं भ्रातृ नूनं भूषत श्रुते ॥ १ ॥
 वृक्षदस्य वारुण उरामधिरा वयुनेषु भूषति ।
 सेमं न स्तोमं जुजुषाण आ गहीन्द्र प्र चिचया धिया ॥ २ ॥
 कद्रु च ऽस्याकृतमिन्द्रस्यास्ति पौंस्वम् ।
 केनो नु कं श्रोमतेन न शुश्रुवे जनुषः परि वृषहा ॥ ३ ॥

॥९८॥ त्वामिह हवामहे साता वाजस्य कारवः ।
 त्वां वृषेध्विन्द्र सत्यंति नरत्वां काहास्वर्वतः ॥ १ ॥
 स त्वं नश्चिच वज्रहस्त धुष्णुया मह स्तवानो अद्रिवः ।
 गामर्षं रथमिन्द्र सं किर सचा वाजं न जिम्युषे ॥ २ ॥

॥९९॥ अभि त्वा पूर्वपीतय इन्द्र स्तोमेभिरायवः ।
 समीचीनासं श्रुभवः समस्वरनुद्रा गृह्यन्त पूर्णम् ॥ १ ॥
 अस्येदिन्द्रो वावृधे वृषायं शवो मदे सुतस्य विष्णवि ।
 अद्या तमस्य महिमानमायवो ऽनु हुवन्ति पूर्वया ॥ २ ॥

॥१००॥ अधा हीन्द्र गिर्वेण उप त्वा कामान्महः संसृज्महे ।
 उदेव यन्त उदभिः ॥ १ ॥
 वारुणं त्वा यष्याभिर्वर्धन्ति शूर ब्रह्माणि ।
 वावृध्वासं चिदद्रिवो दिवेदिवे ॥ २ ॥
 युञ्जन्ति हरी इषिरस्य गाधयोरो रथ उर्युगे ।
 इन्द्रवाहा वचोयुजा ॥ ३ ॥

॥१०१॥ अग्निं दूतं वृषीमहे होतारं विश्ववेदसम् ।
 अस्य यज्ञस्य सुक्रतुम् ॥ १ ॥

अ॒ग्निम॑ग्निं ह॒वीम॑भिः स॒दा ह॑वन्त॒ विस्प॑तिम् ।

ह॒व्यवा॑हं पु॒रुप्रि॑यम् ॥ २ ॥

अग्ने॑ दे॒वाँ इ॒हा व॑ह ज॒ज्ञानो॑ वृ॒क्षव॑र्हिषे ।

अ॒सि हो॒ता न॒ ईड्यः॑ ॥ ३ ॥

ई॒लेन्यो॑ नम॒स्यस्ति॑रस्त॒मांसि॑ दर्श॒तः । सम॑गि॒रि॒ध्यते॑ वृ॒षा ॥ १ ॥ ॥ १०२ ॥

वृ॒षो अ॒ग्निः समि॑ध्यते ऽ॒श्वो न॑ दे॒ववा॑हनः । तं ह॒विष्म॑न्त ई॒लते ॥ २ ॥

वृ॒षणं॑ त्वा व॒यं वृ॒षवृ॑षणः॒ समि॑धीमहि । अग्ने॑ दी॒द्यतं॑ बृ॒हत् ॥ ३ ॥

अ॒ग्निमी॑लि॒ष्वाव॑से गा॒थाभिः॑ शी॒रशो॑चिषम् ।

॥ १०३ ॥

अ॒ग्निं रा॒ये पु॒रुमी॑ल्ह श्रु॒तं न॒रो ऽग्निं॑ सु॒दीत॑ये छ॒दिः ॥ १ ॥

अ॒ग्न आ॒ याह्य॑ग्निभि॒र्होता॑रं त्वा वृ॒णीम॑हे ।

आ॒ त्वा॒म॒न॒क्तु प्र॑य॒ता ह॒विष्म॑ती यजि॒ष्टं ब॑र्हि॒रास॑दे ॥ २ ॥

अ॒द्या हि॒ त्वा सह॑सः सू॒नो अ॒ङ्गिरः॑ सु॒च॒षर॑न्त्यध्वरे ।

ऊ॒र्जो न॑पा॒तं घृ॒तकै॑शमीमहे ऽग्निं य॒ज्ञेषु॑ पू॒र्यम् ॥ ३ ॥

इ॒मा उ॑ त्वा पु॒रुव॑सो गि॒रो व॑र्ध॒न्तु या॑ म॒म ।

॥ १०४ ॥

पा॒व॒क॒व॒र्णाः शु॒च॒यो वि॑प॒श्चितो॑ ऽभि स्तो॒मैर॑नूषत ॥ १ ॥

अ॒यं स॒हस्र॑मृषि॒भिः स॒ह॑स्कृतः स॒मुद्र॑ इ॒व प॑प्रथे ।

स॒त्यः सो॒ अ॒स्य म॑हि॒मा ग॑णे॒ शवो॑ य॒ज्ञेषु॑ वि॒प्ररा॑ज्ये ॥ २ ॥

आ॒ नो वि॒श्वा॒सु ह॑व्य इ॒न्द्रः स॒मात्सु॑ भूषतु ।

उ॒प ब्र॑ह्मा॒णि स॑र्व॒नानि॑ वृ॒त्रहा॑ पर॒म॒ज्या ऋ॒चीष॑मः ॥ ३ ॥

त्वं दा॒ता प्र॑थ॒मो रा॑ध॒साम॑स्यसि स॒त्य ई॒शान॑कृत ।

तु॒विद्यु॑न्न॒स्य यु॒ज्या वृ॑णीमहे पु॒त्रस्य॑ श॒वसो॑ म॒हः ॥ ४ ॥

त्वमि॒न्द्र प्र॑तू॒र्तिष्व॒भि वि॒श्वा अ॒सि स्पृ॑धः ।

॥ १०५ ॥

अशस्तिहा जनिता विश्वतूरसि त्वं तूर्ये तरुष्यतः ॥ १ ॥
 अनु ते शुष्मं तुरयन्तमीयतुः क्षोणी शिशुं न मातरा ।
 विश्वास्ते स्पृधः अययन्त मन्यवे वृचं यदिन्द्र तूर्वसि ॥ २ ॥
 इत ऊती वो अजरं प्रहेतारमप्रहितम् ।
 आशुं जेतारं हेतारं रथीतममतूर्ति तुम्यावृधम् ॥ ३ ॥
 यो राजा चर्षणीनां याता रथेभिरघ्निगुः ।
 विश्वासां तरुता पृतनानां ज्येष्ठो यो वृचहा गृणे ॥ ४ ॥
 इन्द्रं तं शुम्भ पुरुहन्मन्त्रवसे यस्य द्विता विधर्तरी ।
 हस्ताय वज्रः प्रति धायि दर्शतो महो दिवे न सूर्यः ॥ ५ ॥

॥ १०६ ॥

तव त्यदिन्द्रियं बृहन्नव शुष्ममुत क्रतुम् ।
 वज्रं शिशति धिषणा वरेण्यम् ॥ १ ॥
 तव द्यौरिन्द्र पौंस्यं पृथिवी वर्धति अरवः ।
 त्वामापः पर्वतासश्च हिचिरे ॥ २ ॥
 त्वां विष्णुर्बृहन्स्रयो मित्रो गृणाति वरुणः ।
 त्वां शर्धो मदन्त्यनु मारुतम् ॥ ३ ॥

॥ १०७ ॥ समस्य मन्यवे विशो विश्वा नमन्त कृष्टयः । समुद्रायेव सिन्धवः ॥ १ ॥
 ओजस्तदस्य तिल्विष उभे यत्समवर्तयत । इन्द्रश्चर्मैव रोदसो ॥ २ ॥
 वि चिबृचस्य दोधतो वज्रेण शतपर्वणा । शिरो बिभेद वृष्णिना ॥ ३ ॥
 तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठं यतो जज्ञ उयस्त्वेषनृम्णः ।
 सद्यो जज्ञानो नि रिणाति शचूननु यं विश्वे मदन्त्यूमाः ॥ ४ ॥
 वावृधानः शर्वसा भूर्योजाः शबुदासाय भियसं दधाति ।
 अर्थनश्च व्यनश्च सस्त्रि सं ते नवन्त प्रभृता मदेषु ॥ ५ ॥
 त्वे क्रतुमपि वृञ्जन्ति विश्वे द्विर्यदेते बिभेवन्त्यूमाः ।
 स्वादोः स्वादीयः स्वादुना सृजा समदः सु मधु मधुनाभि योधीः ॥ ३ ॥

इति चिच्छि त्वा धना जयन्तं मदेमदे अनुमदन्ति विप्राः ।
 ओजीयो धृष्णो स्थिरमा तनुष्व मा त्वा दभन्यातुधाना दुरेवाः ॥ ७ ॥
 त्वया वयं शाश्वद्गहे रक्षेषु प्रवर्धन्तो युधेन्यानि भूरि ।
 चोदयामि त आयुधा वचोभिः सं ते शिशामि ब्रह्मणा वयसि ॥ ८ ॥
 क्षुषेयं पुरुवर्षसमृन्मिनतममाप्समाप्मानाम् ।
 आ दर्षते शर्वसा सप्त दानून्म साक्षते प्रतिमानानि भूरि ॥ ९ ॥
 नि तर्हधिषे ऽवरं परं च यस्मिन्नाविथावसा दुरोणे ।
 आ मातरा स्थापयसे जिगत्नू अत इनोषि कर्वरा पुरुणि ॥ १० ॥
 इमा ब्रह्म बृहद्दिवो विवक्तीन्द्राय शूषमग्रियः स्वर्षाः ।
 महो गोचस्य क्षयति स्वराजो दुरश्च विश्वा अवृणोदप स्वाः ॥ ११ ॥
 एवा महान्बृहद्दिवो अथर्वावोचत्स्वां तच्च १ मिन्द्रमेव ।
 स्वसारो मातरिश्चरीरग्रा हिचन्ति च शर्वसा वर्धयन्ति च ॥ १२ ॥
 चिषं देवानां केतुरनीकं ज्योतिष्मान्प्रदिशः सूर्य उद्यन् ।
 दिवाकरो ऽति द्युच्चैस्तमांसि विश्वातारीहुरितानि शुक्रः ॥ १३ ॥
 चिषं देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मिचस्य वरुणस्यामेः ।
 आप्रा द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्य आत्मा जगतस्तस्युषस ॥ १४ ॥
 सूर्यो देवीमुषसं रोचमानां मर्यो न योषामभ्येति पश्चात् ।
 यथा नरो देवयन्तो युगानि वितचते प्रति भद्राय भद्रम् ॥ १५ ॥

त्वं न इन्द्रा भर् ओजो नृम्णं शतक्रतो विचर्षणे ।

॥ १०८ ॥

आ वीरं पृतनाषहम् ॥ १ ॥

त्वं हि नः पिता वसो त्वं माता शतक्रतो बभूविष ।

अथा ते सुचमीमहे ॥ २ ॥

त्वां शुष्मिनुरुहूत वाजयन्तमुप ब्रुवे शतक्रतो ।

स नो रास्व सुवीर्यम् ॥ ३ ॥

॥ १०९ ॥ स्वादो॑रि॒त्या वि॒षूवतो॑ म॒ध्वः पि॒बन्ति॑ गौर्यैः ।
 या इन्द्रे॑ण स॒यावरी॑वृ॒ष्णा मद॑न्ति शोभ॑से वस्वी॒रनु॑ स्व॒राज्य॑म् ॥ १ ॥
 ता अस्य॑ पृ॒श्नायु॒वः सोमं॑ श्री॒णन्ति॑ पृ॒श्नयः॑ ।
 प्रि॒या इन्द्र॑स्य धे॒नवो॑ वज्रं॑ हि॒बन्ति॑ साय॑कं वस्वी॒रनु॑ स्व॒राज्य॑म् ॥ २ ॥
 ता अस्य॑ नम॑सा सहः सप॑र्यन्ति प्र॒चेत॑सः ।
 व्र॒तान्य॑स्य स॒खिरे॑ पु॒रूणि॑ पू॒र्वचि॑त्तये वस्वी॒रनु॑ स्व॒राज्य॑म् ॥ ३ ॥

॥ ११० ॥ इन्द्रा॑य म॒ध्वने॑ सु॒तं परि॑ द्योभ॑न्तु नो गि॒रः । अ॒र्कम॑र्च॒न्तु का॑रवः ॥ १ ॥
 यस्मि॑न्वि॒द्या अ॒धि श्रि॒यो रण॑न्ति स॒प्त सं॑सदः । इन्द्रं॑ सु॒ते ह॑वामहे ॥ २ ॥
 चि॒कटु॑केषु चे॒तनं॑ दे॒वासो॑ य॒ज्ञम॑प्नत । तमि॒ध्वध॑न्तु नो गि॒रः ॥ ३ ॥

॥ १११ ॥ या॒तोम॑मिन्द्र॒ विष्ण॑वि॒ यद्वा घ॑ चि॒त आ॒प्ते ।
 यद्वा म॒रुत्सु॑ मन्द॑से॒ समि॑न्दुभिः ॥ १ ॥
 यद्वा श॒क्र परा॑वति॒ समु॑द्रे अ॒धि म॑न्दसे ।
 अ॒स्याक॑मित्सु॒ते र॑णा॒ समि॑न्दुभिः ॥ २ ॥
 यद्वासि॑ सु॒चतो॑ वृ॒धो य॑ज॒मान॑स्य स॒त्यते॑ ।
 उ॒क्थे वा॒ यस्य॑ रा॒ण्यसि॑ समि॒न्दुभिः॑ ॥ ३ ॥

॥ ११२ ॥ यद॑द्य क॒ञ्च वृ॑चह॒न्तु द॑गा अ॒भि सूर्य॑ । सर्वं॑ तदिन्द्र॒ ते व॑शे ॥ १ ॥
 यद्वा प्र॑वृ॒ज स॒त्यते॑ न म॒रा इति॑ मन्य॑से । उ॒तो तत्स॑त्यमि॒हव॑ ॥ २ ॥
 ये सो॑मासः परा॑वति॒ ये अ॒र्वाव॑ति॒ सुचि॑रे । सर्वा॑स्तौ इन्द्र॒ गच्छ॑सि ॥ ३ ॥

॥ ११३ ॥ उ॒भयं॑ शृ॒ण्वञ्च॑ न इन्द्रो॑ अ॒र्वागि॑दं वचः ।
 स॒चाच्या॑ म॒घवा॑ सोम॑पी॒तये॑ धि॒या श॑र्वि॒ष्ठ आ॑ ग॒मत ॥ १ ॥
 तं हि॑ स्व॒राजं॑ वृ॒षभं॑ तमो॑ज॒से धि॑ष॒णे नि॑हत॒क्षतुः॑ ।
 उ॒तोप॑मानां प्रथ॑मो नि धी॒दसि॑ सोम॑कामं हि ते म॒नः ॥ २ ॥

अ॒भा॒तृ॒थो अ॒ना त्वम॑ना॒पिरि॒न्द्र ज॒नुषा॑ स॒नाद॑सि । ॥११४॥

यु॒धेदा॑पि॒त्वमि॑च्छसे ॥ १ ॥

न॒वी रे॒वन्तां स॒ख्याय॑ वि॒न्दसे॒ पीर्य॑न्त ते सु॒राश्वः॑ ।

य॒दा कृ॒णोषि॑ न॒दनुं॑ स॒मूह॑स्यादि॒त्पिते॑व हू॒यसे ॥ २ ॥

अ॒हमि॒ष्टि पि॒तृष्प॑रि मे॒धामृ॑तस्य ज॒यभ॑ । अ॒हं सू॒र्य इ॒वाज॑नि ॥ १ ॥ ॥११५॥

अ॒हं प्र॒त्नेन॑ म॒न्मना॑ गि॒रः शु॒भामि॑ क॒खव॑त् । येने॒न्द्रः शु॒ष्ममि॑ह॒धे ॥ २ ॥

ये त्वामि॒न्द्र न तु॒ष्टुवु॑र्च॒षयो॑ ये च॑ तु॒ष्टुवुः॑ । ममे॒वर्ध॑स्व सु॒ष्टुतः॑ ॥ ३ ॥

मा भू॑म नि॒ष्ट्या इ॒वेन्द्र॑ त्वद॒रणा॑ इव । ॥११६॥

व॒नानि॑ न प्र॒जहि॑तान्य॒द्रिवो॑ दुरो॒षासो॑ अ॒मन्म॑हि ॥ १ ॥

अ॒मन्म॑हीद॒नाश॑वो ऽनु॒यास॑श्च वृ॒चह॑न् ।

स॒कृत्सु॑ ते म॒हता॑ शू॒र रा॒धसा॑नु स्तोमं॑ मुदीमहि ॥ २ ॥

पि॒बा सोम॑मि॒न्द्र म॒न्दतु॑ त्वा यं ते सु॒षाव॑ ह॒र्यश्चा॑द्रिः । ॥११७॥

सो॒तुर्बा॒हुभ्यां॑ सु॒यतो॑ ना॒वी ॥ १ ॥

यस्ते॑ म॒दो यु॒ज्यश्चा॑रु॒स्ति येन॑ वृ॒चाणि॑ ह॒र्यश्च॑ हंसि ।

स त्वामि॒न्द्र प्र॒भूव॑सो म॒मसु॑ ॥ २ ॥

बो॒धा सु मे॑ म॒घव॒च्चाच॑मे॒मां यां ते॑ वसि॒ष्ठो अ॒र्चति॑ प्र॒शस्ति॑म् ।

इ॒मा ब्र॒ह्म स॒धमा॑दे॒ जुष॑स्व ॥ ३ ॥

श॒ग्ध्यू॒ऽषु श॑ची॒पत॑ इ॒न्द्र वि॒श्वामि॑हृ॒तिभिः॑ । ॥११८॥

भगं॑ न हि त्वा य॒शसं॑ वसु॒विद॑मनुं शू॒र च॑रामसि ॥ १ ॥

पौ॒रो अ॒श्वस्य॑ पु॒रु॒कृ॒त्रवा॑म॒स्युत्तो॑ दे॒व हि॒राण्य॑यः ।

नकि॑र्हि दानं॑ परि॒मर्धि॑ष॒त्त्वे यद्य॑द्यामि तदा भ॑र ॥ २ ॥

इ॒न्द्रमि॑ह॒वता॑तय॒ इन्द्रं॑ प्र॒यत्य॑ध्वरे ।

इन्द्रं समीके वनिनो हवामह इन्द्रं धनस्य सातये ॥ ३ ॥
 इन्द्रो म॒हा रोदसी पप्रथ॒छव इन्द्रः सूर्यमरोचयत् ।
 इन्द्रे ह॒ विश्वा भुव॑नानि येमि॒र इन्द्रे सुवा॑नाना॒स इन्द्रवः ॥ ४ ॥

॥ ११९ ॥

अस्ता॒वि म॒न्म पू॒र्य ब्र॒ह्मेन्द्राय वो॒चत ।
 पू॒र्वीर्च॒तस्य॑ वृ॒हती॑र॒नूष॒त स्तो॒तुर्मे॒धा अ॒सृ॒क्षत ॥ १ ॥
 तु॒र॒ण्यवो म॒धुम॑न्तं घृ॒तश्चु॒तं वि॒प्रा॒सो अ॒र्कमा॑नृ॒चुः ।
 अ॒स्मे र॒यिः प॑प्रथे वृ॒ष्ण्यं श॒वो ऽस्मे सु॑वा॒नाना॒स इन्द्र॑वः ॥ २ ॥

॥ १२० ॥

यदि॒न्द्र प्रा॒गपा॒गुद॒ङ् न्य॑ग्वा हू॒यसे नृ॒भिः ।
 सि॒मा पु॒रु नृ॒षूतो अ॒स्यान॑वे ऽसि॒ प्रश॑र्धे तु॒र्वशे ॥ १ ॥
 यद्वा रु॒मे रु॒श्मे श्या॑व॒के कृ॒प इन्द्र॑ मा॒दय॑से स॒चा ।
 क॒णास॑स्त्वा ब्र॒ह्मभि॑ स्तोम॒वाह॑स॒ इन्द्रा य॑ङ्म॒न्या ग॑हि ॥ २ ॥

॥ १२१ ॥

अ॒भि त्वा शू॒र नो॒नुमो ऽदु॑ग्धा इ॒व धे॑नवः ।
 ई॒शान॑म॒स्य ज॑गतः स्व॒र्देश॑मी॒शान॑मिन्द्र त॒स्थुषः ॥ १ ॥
 न त्वा॒वीं अ॒न्यो दि॒व्यो न पा॑रि॒वो न जा॑तो न ज॒निष॑ते ।
 अ॒भ्याय॑न्तो म॒धव॑न्निन्द्र वा॒जिनो॑ ग॒व्यन्त॑स्त्वा हवामहे ॥ २ ॥

॥ १२२ ॥

रे॒वती॑र्नः स॒धमा॑द् इन्द्रे सन्तु तु॒विवा॑जाः । क्षु॒मन्तो याभि॑र्मदे॒म ॥ १ ॥
 आ घ॒ त्वावा॑न्मना॒प्र स्तो॒तृभ्यो॑ धृ॒णवि॑यानः । अ॒णोर॑क्षं न च॒क्र्योः ॥ २ ॥
 आ यहु॑वः श॒तक्र॑त॒वा का॒र्म ज॑रितृ॒णाम् । अ॒णोर॑क्षं न श॒चीभिः ॥ ३ ॥

॥ १२३ ॥

ता॒सूर्य॑स्य दे॒वत्वं त॑न्म॒हत्वं म॒ध्या क॑र्तोर्वि॒त॑तं सं ज॒भार ।
 यदे॒दयु॑क्त ह॒रितः स॒धस्था॑दा॒द्राची॑ वास॒स्तनु॑ते सि॒मसै ॥ १ ॥
 तन्मि॒त्रस्य॑ वरु॒णस्या॑भि॒चक्षे॑ सूर्यो रू॒पं कृ॑णुते द्यो॒रुप॑स्ये ।

अनन्तमन्यदुशदस्य पाजः कृष्णमन्यद्वरितः सं भरन्ति ॥ २ ॥

कया नश्चिच आ भुवदूती सदावृधः सखा । कया शचिष्ठया वृता ॥ १ ॥ ॥ १२४ ॥
 कस्त्वा सत्यो मदानां मंहिष्ठो मत्सदन्धसः । हल्हा चिदार्हजे वसु ॥ २ ॥
 अभी षु णः सखीनामविता ज्वरितृणाम् । शतं भवास्थूतिभिः ॥ ३ ॥
 इमा नु कं भुवना सीषधामेन्द्रश्च विश्वे च देवाः ।
 यज्ञं च नस्तर्षं च प्रजां चादित्यैरिन्द्रः सह चीकूपाति ॥ ४ ॥
 आदित्यैरिन्द्रः सगणो मरुद्भिरस्माकं भूत्वविता तनूनाम् ।
 हत्वाय देवा असुरान्यदायन्देवा देवत्वमभिरक्षमाणाः ॥ ५ ॥
 प्रत्यञ्चमर्कमनयं छुचीभिरादिस्वधामिधिरां पर्यपश्यन् ।
 अया वाजं देवहितं सनेम मदेम शतहिमाः सुवीराः ॥ ६ ॥

अपेन्द्र प्राचो मघवन्नभिचानपापाचो अभिभूते नुदस्व । ॥ १२५ ॥
 अपोदीचो अप शूराधराच उरौ यथा तव शर्मन्मदेम ॥ १ ॥
 कुविदङ्ग यवमन्तो यवं चिच्छथा दान्यनुपूर्वं वियूय ।
 इहेहिषां कृणुहि भोजनानि ये बर्हिष्ठो नमोवृक्तिं न जग्मुः ॥ २ ॥
 नहि स्थूर्युतथा यातमस्ति नोत श्रवो विविदे संगमेषु ।
 गण्यन्त इन्द्रं सख्याय विप्रा अश्वायन्तो वृषणं वाजयन्तः ॥ ३ ॥
 युवं सुराममश्विना नमुचावासुरे सचा ।
 विपिपाना शुभस्पती इन्द्रं कर्मस्वावतम् ॥ ४ ॥
 पुचमिव पितरावश्विनोभेन्द्रावधुः कायैर्दसनाभिः ।
 यत्सुरामं ष्यपिबः शचीभिः सरस्वती त्वा मघवन्नभिष्णाक् ॥ ५ ॥
 इन्द्रः सुचामा स्ववो अवोभिः सुमृलीको भवतु विश्ववेदाः ।
 बाधतां द्वेषो अभयं कृणोतु सुवीर्यस्य पतयः स्याम ॥ ६ ॥
 तस्य वयं सुमती यज्ञियस्यापि भदे सौमनसे स्याम ।
 स सुचामा स्ववो इन्द्रो असे आराश्चिद्वेषः सनुतयुयोतु ॥ ७ ॥

॥ १२६ ॥

वि हि सोतोऽसृक्षत नेन्द्र देवममंसत ।
 यचामदवृषाकपिर्यः पुष्टेषु मत्संखा विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १ ॥
 परा हीन्द्र धावसि वृषाकपेरति व्यधिः ।
 नो अह प्र विन्दस्यन्यच सोमपीतये विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ २ ॥
 किमयं त्वां वृषाकपिश्चकार हरितो मृगः ।
 यस्मा इरस्यसीदु चर्यो वा पुष्टिमद्वसु विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ ३ ॥
 यमिमं त्वं वृषाकपिं प्रियमिन्द्राभिरक्षसि ।
 आ चस्य जम्भिषदपि कर्णे वराहयुर्विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ ४ ॥
 प्रिया तष्टानि मे कपिर्यक्ता ब्यदूदुषत ।
 शिरो चस्य राविषं न सुगं दुष्कृते भुवं विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ ५ ॥
 न मत्स्त्री सुभसत्तरा न सुयाशुतरा भुवत ।
 न मत्प्रतिच्यवीयसी न सक्थ्युद्यमीयसी विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ ६ ॥
 उवे अक्ष सुलाभिके यथेवाङ्ग भविषति ।
 भसन्मे अक्ष सक्थि मे शिरो मे वीव हषति विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ ७ ॥
 किं सुबाहो स्वङ्गुरे पृथुष्टो पृथुजाघने ।
 किं शूरपत्नि नस्त्वमभ्यमीषि वृषाकपिं विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ ८ ॥
 अवीरामिव मामयं शरारुभि मन्यते ।
 उताहमस्मि वीरिणीन्द्रपत्नी मरुत्संखा विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ ९ ॥
 संहोचं स्म पुरा नारी समनं वाक् गच्छति ।
 वेधा चतस्य वीरिणीन्द्रपत्नी महीयते विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १० ॥
 इन्द्राणीमासु नारिषु सुभगांमहमश्रवम् ।
 नह्यस्या अपरं च न जरसा मरते पतिर्विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ ११ ॥
 नाहमिन्द्राणि शरणं सख्युर्वृषाकपेऽर्चते ।
 यस्येदमर्थं हविः प्रियं देवेषु गच्छति विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १२ ॥
 वृषाकपायि रेवति सुपुत्र आदु सुसुषे ।
 घसत्त इन्द्र उक्षणः प्रियं काचित्करं हविर्विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १३ ॥

उक्ष्णो हि मे पञ्चदश साकं पचन्ति विंशतिम् ।
 उताहमसि पीव इदुभा कुक्षी पृथन्ति मे विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १४ ॥
 वृषभो न तिग्मशृङ्गो ऽन्तर्यूथेषु रोरुवत् ।
 मन्यस्त इन्द्र शं हृदे यं ते सुनोति भावयुर्विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १५ ॥
 न सेशे यस्य रक्षते ऽन्तरा सक्थ्याऽ कपृत् ।
 सेदीशे यस्य रोमशं निषेदुषो विजृम्भते विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १६ ॥
 न सेशे यस्य रोमशं निषेदुषो विजृम्भते ।
 सेदीशे यस्य रक्षते ऽन्तरा सक्थ्याऽ कपृद्विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १७ ॥
 अयमिन्द्र वृषाकपिः परस्वन्तं हतं विदत् ।
 असिं सूनां नव चरुमादेधस्यान आचितं विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १८ ॥
 अयमेमि विषाकशश्चिचिचन्दासमार्यम् ।
 पिबामि पाकसुत्वनो ऽभि धीरमचाकशं विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १९ ॥
 धन्वं च यत्कुन्तर्षं च कति स्विष्ठा वि योजना ।
 नेदीयसो वृषाकपे ऽस्तमेहि गृहो उप विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ २० ॥
 पुनरेहि वृषाकपे सुविता कल्पयावहे ।
 य एष स्वप्ननाशनो ऽस्तमेषि पथा पुनर्विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ २१ ॥
 यदुदञ्चो वृषाकपे गृहमिन्द्राजगन्तन ।
 कृष्य पुंस्त्वघो मृगः कर्मगं जनयोपनो विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ २२ ॥
 पशुहे नाम मानवी साकं संसूव विंशतिम् ।
 भद्रं भलं तस्या अभूद्यस्या उदरमामयद्विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ २३ ॥

॥ अथ कुन्तापसूक्तानि ॥

इदं जना उप श्रुत नाराशंस स्तविष्यते ।
 षष्टिं सहस्रा नवतिं च कौरम आ रुशमेषु दस्यहे ॥ १ ॥

॥ १२७ ॥

१२७ । १ नाराशंस, कौरम

अथर्ववेद

५७

उष्ट्रा यस्य प्रवाहिणो वधूमन्तो द्विर्दश ।
 वर्षा रथस्य नि जिहीषते दिव ईषमाण उपस्पृशः ॥ २ ॥
 एष क्षुषये मामहे शतं निष्कान्दश स्रजः ।
 नीलिं शतान्यर्वतां सहस्रा दश गोनाम् ॥ ३ ॥ (१)

वच्यस्व रेभ वच्यस्व वृक्षे न पक्वे शकुनः ।
 ओष्ठे जिह्वा चर्चरीति क्षुरो न भुरिजोरिव ॥ ४ ॥
 प्र रेभासो मनीषा वृथा गाव इवेरते ।
 अमोत पुञ्चका एषाममोत गा उपासते ॥ ५ ॥
 प्र रेभ धियं भरस्व गोविदं वसुविदम् ।
 देवचेमां वाचं कृधीषुं न वीरो अस्ता ॥ ६ ॥ (२)

राज्ञो विश्वजनीनस्य यो देवो मर्त्यो अति ।
 वैश्वानरस्य सुष्टुतिमा शृणोता परिक्षितः ॥ ७ ॥
 परिक्षिन्नः क्षेममकरुत्तम आसनमाचरन् ।
 कुलार्यं कृषन्कौरव्यः पतिर्वदति जायया ॥ ८ ॥
 कतरत्त आ हंराणि दधि मन्थं परिश्रुतम् ।
 जाया पतिं वि पृच्छति राष्ट्रे राज्ञः परिक्षितः ॥ ९ ॥
 अभीव स्वयं प्र जिहीते यवः पक्कः परो बिलम् ।
 जनः स भद्रमेधते राष्ट्रे राज्ञः परिक्षितः ॥ १० ॥ (३)

इन्द्रः कारुमबूबुधदुत्तिष्ठ वि चरा जरन् ।

१२७ । २ प्रवाहिणो, जिहीषते, ईषमाणा — ३ एष इषार्य — ४ नष्टे जिह्वा —
 ५ वृथा; अमोतपुञ्चका एषाममोतका इवासते; W. E. I. अमोतका — ६ शुभी-
 हीषु नावीरकारम् — ७ सुमोता परि० — ८ क्षेममकरोत्तम — १० पक्षी
 बिलम्, एधति — ११ जगम्

ममेदुयस्य चर्केधि सर्वे इत्ते पृष्ठादरिः ॥ ११ ॥
 इह गावः प्र जायध्वमिहाश्वो इह पूरुषाः ।
 इहो सहस्रदक्षिणो ऽपि पूषा नि धीदति ॥ १२ ॥
 मेमा इन्द्र गावो रिषन्मो आसां गोपती रिषत् ।
 मासाममिषयुर्जन इन्द्र मा स्तेन ईशत ॥ १३ ॥
 उप नरं नोनुमसि सूक्तेन वचसा वयं भद्रेण वचसा वयम् ।
 चनो दधिध्व नो गिरो न रिषेम कदा चन ॥ १४ ॥ (४)

यः स्मेयो विदथ्य १ः सुत्वा यज्जा च पूरुषः । ॥ १२८ ॥
 सूर्ये चामुं रिशादसं तद्देवाः प्रागंकल्पयन् ॥ १ ॥
 यो जाम्या अमेषयद्यात्सखायं दुधूर्ध्वति ।
 ज्येष्ठाय यदप्रचेतास्तदाहुरधरागिति ॥ २ ॥
 यज्ञद्रस्य पुरुषस्य पुत्रो भवति दाधृषिः ।
 तद्विप्रो अब्रवीदुदगन्धर्वः काम्यं वचः ॥ ३ ॥
 यश्च पणिरभुजिष्ठो यश्च रेवां अदाशुरिः ।
 धीराणां शश्वतामह तदपागिति शुश्रुम ॥ ४ ॥
 ये च देवां अयजन्ताथो ये च परादुः ।
 सूर्यो दिवमिव गत्वायं मघवानो वि रप्शन्ते ॥ ५ ॥ (५)

यो ऽनाक्ताक्षो अनभ्यक्तो अमणिरहिरण्यवान् ।
 अभ्रक्ष्याब्रक्षणः पुत्रस्तो ता कल्पेषु संमिता ॥ ६ ॥
 य आक्ताक्षः स्वभ्यक्तः सुमणिः सुहिरण्यवान् ।

१२७ । १३ मेमा — १४ उप नो न रमसि, वना दधि ध्वनो गिरो

१२८ । १ यज्जाच, चामुं रिशादससहेवाः — २ अभ्रक्षयक्षयः ज्येष्ठो — ४ पक्षी-
 रघुविष्णो यश्च देवां, शश्वतामह — ५ पराददिः — ६ अभ्रक्षिवो अभि-
 रक्षयः — ७ सुहिरण्यवः

सुप्रसा ब्रह्मणः पुषस्तो ता कल्पेषु संमिता ॥ ७ ॥
 अप्रपाणा च वेशन्ता रेवौ अप्रददिष्व यः ।
 अयभ्या कन्याकल्याणी तो ता कल्पेषु संमिता ॥ ८ ॥
 सुप्रपाणा च वेशन्ता रेवान्सुप्रददिष्व यः ।
 सुयभ्या कन्या कल्याणी तो ता कल्पेषु संमिता ॥ ९ ॥
 परिवृक्ता च महिषी स्वस्त्या चायुधिगमः ।
 अनाशुरणो ऽयामी तो ता कल्पेषु संमिता ॥ १० ॥
 वावाता च महिषी स्वस्त्या च युधिगमः ।
 स्वाशुरणः सुयामी तो ता कल्पेषु संमिता ॥ ११ ॥ (६)

यदिन्द्रादो दाशराज्ञे ऽमानुषं विगाहयाः ।
 वरुणं सर्वस्मा आसीत्स ह यक्ष्माय कल्पते ॥ १२ ॥
 त्वं वृषापाणमघवक्ष्यं मयौकरो रजिम ।
 त्वं रौहिणं व्यास्यो वि वृषस्याभिनद्धिरः ॥ १३ ॥
 यः पर्वतान्व्यदधा यो अपो व्यगाहयाः ।
 इन्द्रो यो वृषहा महान्तस्मा इन्द्र नमो ऽस्तु ते ॥ १४ ॥
 प्रष्टिं धावन्तं हयोरौचैःश्रवसमब्रुवन् ।
 स्वस्त्यंश्च जैषायेन्द्रमा वह मुस्रजम् ॥ १५ ॥
 युक्ता श्वेता औचैःश्रवसं हर्योर्युञ्जन्ति दक्षिणम् ।
 पूर्वतमं स देवानां बिभ्रदिन्द्रं महीयते ॥ १६ ॥ (७)

१२८ । ८ अप्रतिदिष्वयः — ९ सुप्रतिदिष्वयः — १० परिवृक्ता, च युधिगमः,
 अनाशुरायामी — १२ विष्णुः सर्वस्मा आसीत्स ह वृषाव — १३ त्वं
 वृषाव — १४ ब्रह्मणो, तस्मादिन्द्र — १५ पृष्ठ — १६ ये ता श्वेता जैषा
 पूर्वा नमस्त, बिभ्रदिन्द्र

एता अथा आ स्रवन्ते ॥१॥	प्रतीपं प्रातिसुत्वनम् ॥२॥	॥१२९॥
तासामेका हरिक्लिष्णा ॥३॥	हरिक्लिष्णके किमिच्छसि ॥४॥	
साधुं पुत्रं हिरण्ययम् ॥५॥	क्वाह तं परास्यः ॥६॥	
यचामूस्तिष्ठः शिशपाः ॥७॥	परि चयः ॥८॥	
पृदाकवः ॥९॥	शृङ्गं धर्मन्त आसन्ते ॥१०॥	
अयमिहागतो अर्वा ॥११॥	स इच्छक्वा सं ज्ञायते ॥१२॥	
गोमयान्नोर्गतिरिव ॥१३॥	पुंसां कुले किमिच्छसि ॥१४॥	
पक्नौ व्रीहियवा इति ॥१५॥	व्रीहियवा अघा इति ॥१६॥	
अजगर इवाविकाः ॥१७॥	अश्वस्य वारो गोशफच ते ॥१८॥	
ऋतेनपक्षी सा ॥१९॥	अनामयोपजिह्विका ॥२०॥	

को अपावहदिमा दुग्धानि ॥१॥	को असिक्त्वाः पयः ॥२॥	॥१३०॥
को अर्जुन्याः पयः ॥३॥	कः काष्ण्याः पयः ॥४॥	
एतं पृच्छ कुहं पृच्छे ॥५॥	कुहा कं पञ्चकं पृच्छे ॥६॥	
यवा नोप तिष्ठन्ति कुक्षिम् ॥७॥	अकुप्यन्तः कुपायवः ॥८॥	
अमणिका मणिच्छदः ॥९॥	देवत्वा प्रति सूर्यम् ॥१०॥	
एनी हरिक्लिष्णा हरिः ॥११॥	प्र दुद्रुवुर्मघा प्रति ॥१२॥	
शृङ्गे उत्पन्ने ॥१३॥	मा त्वापि सखा नो विदत् ॥१४॥	
वशायाः पुत्रमा वन्ति ॥१५॥	इरा देवममदत् ॥१६॥	

१२९ । ११ अयमहा ते अर्वाहः — १२ स इच्छकं सचायते — १३ सचायते गो-
मीचा गोमतीरिति — १४ पुसां कुले किमिच्छसि — १५ पक्नौ व्रीहियवा इति —
१६ व्रीहयो च० — १७ अजगारके विका — १८ गोशफच — १९ ऋतेनो-
पतीया

१३० । १ को अथर्वजिह्वा हवुमि — ५ कुहं पृच्छ — ७ नोयति स्वभिः कुभिः —
८ कुपायवः — ९ आमणको मणच्छदः — १० देवत्वं प्रति सूर्य — ११ एनीचि
पत्तिका इतिः — १२ प्र दुद्रुवो — १३ शृङ्ग उत्पन्न — १६ वेदममदत्

अथो इयमियमिति ॥१७॥

अथो इयमिति ॥१८॥

अथो ऽथा अस्थूरि नो भवन् ॥१९॥ इयत्तिका शलाकका ॥२०॥

॥१३१॥ आ मिनोति वि भिद्यते ॥१॥	तस्य कर्ते निभञ्जनम् ॥२॥
वरुणो याति वसुभिः ॥३॥	शतं वायोऽभीश्वः ॥४॥
शतमन्वा हिरण्ययाः ॥५॥	शतं रथा हिरण्ययाः ॥६॥
शतं कुषा हिरण्ययाः ॥७॥	शतं निष्का हिरण्ययाः ॥८॥
अहल कुशवर्तक ॥९॥	शफे न पीव ओहते ॥१०॥
आयवनेन तेदनी ॥११॥	वनिष्ठी नाव गृह्यते ॥१२॥
इदं मर्षं मण्डूरिके ॥१३॥	ते वृक्षाः सह तिष्ठन्ति ॥१४॥
पार्कबलिः ॥१५॥	शकबलिः ॥१६॥
अश्वत्थः खदिरो ध्रुवः ॥१७॥	अरदुपर्णः ॥१८॥
शये हत इव ॥१९॥	व्याघ्रः पूरुषः ॥२०॥
अदुहन्तिपीयूषम् ॥२१॥	अर्धध्वं परस्वतः ॥२२॥
द्वौ च हस्तिनो हती ॥२३॥	

॥१३२॥ आदलाबुकमेककम् ॥१॥	अलाबुकं निस्त्रातकम् ॥२॥
कर्करिको निस्त्रातकः ॥३॥	तद्वात उन्मथायति ॥४॥
कुलायं कृणवादिति ॥५॥	उयं वनिषदाततम् ॥६॥
न वनिषदनाततम् ॥७॥	क एषां कर्करि लिखत् ॥८॥

१३० । १७ इयमियमिति — १९ अस्थिरो भवन् — २० उयं यकां श्लोकका

१३१ । १ आमिनोतिमिभद्यते — २ अणु मि० — ३ वसुभिः — ४ शतं वा भा-
रती श्वः — १० इव ओहते — ११ तीक्ष्णी — १३ मण्डूरिके —
१४ तिष्ठति — १८ अरदुपरमः — १९ शये — २० व्याघ्रः —
२२ अर्धध्वं

१३२ । ६ च निषदा — ७ घातं वनि० — ८ कर्करि

क एषां दुन्दुभिं हनत ॥ ९ ॥ यदि हनत्कथं हनत ॥ १० ॥
 देवी हनत्कुहं हनत ॥ ११ ॥ पर्यागारं पुनः पुनः ॥ १२ ॥
 पीण्युष्टस्य नामानि ॥ १३ ॥ हिरण्यमित्येकमब्रवीत् ॥ १४ ॥
 द्वे वा यशः शवः ॥ १५ ॥ नीलशिशुराडो वा हनत ॥ १६ ॥

वितन्तौ किरणौ द्वौ तावा पिंनष्टि पूरुषः ।

॥ १३३ ॥

॥ दुन्दुभिमाहननाभ्याम् ॥

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ १ ॥

मातुष्टे किरणौ द्वौ निवृतः पुरुषादृतिः ।

॥ कोशबिले ॥ न वै कुमारि० ॥ २ ॥

निगृह्य कर्णिकौ द्वौ निरायच्छति मध्यमे ।

॥ रज्जुनि यन्धेर्दानम् ॥ न वै० ॥ ३ ॥

उत्तानायां शयानायां तिष्ठन्तमव गूहति ।

॥ उपानहि पादम् ॥ न वै० ॥ ४ ॥

स्रक्षणायां स्रक्षणायां स्रक्षणेवाव गूहति ।

॥ उत्तराञ्जनीमाञ्जन्याम् ॥ न वै० ॥ ५ ॥

अव स्रक्षणमिव भंशदन्तलोमवति हृदे ।

॥ उत्तराञ्जनीं वर्त्मभ्याम् ॥

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ ६ ॥

१३२ । १० यदीयं हन० — १४ हिरण्य इ० — १५ द्वौ वायशिशवः — १६ स्रक्ष
 वाहनः

१३३ In dieses Sūkta sind von uns Stücke eingeschaltet, welche von den Hand-
 schriften im 135. Sūkta aufgeführt werden.

३ स्रक्षि, रज्जुनि — ४ उत्तमानायै शयानायै तिष्ठन्ते वाव गूहसि —
 ६ हृदे, उत्तमाञ्जनी वर्त्मन्वात्

- ॥१३४॥ इहेत्या प्रागपागुदगंधरागासन्वा उदभिर्यथा ।
 ॥ अलावूनि ॥ १ ॥
 इहेत्या प्रागपागुदगंधराग्वत्साः प्रुषन्त आसते ।
 ॥ पृषातकानि ॥ २ ॥
 इहेत्या प्रागपागुदगंधराक् स्यालीपाको वि लीयते ।
 ॥ अश्वत्थपलाशम् ॥ ३ ॥
 इहेत्या प्रागपागुदगंधराक्सा वै स्पृष्टा वि लीयते ।
 ॥ विप्रुद ॥ ४ ॥
 इहेत्या प्रागपागुदगंधरागुष्णे लोहे न लीप्सेथाः ।
 ॥ चमसः ॥ ५ ॥
 इहेत्या प्रागपागुदगंधरागशिष्टिस्तुं शिष्टिस्तते ।
 ॥ पिपीलिकावटः ॥ ६ ॥

- ॥१३५॥ भुगित्यभिगतः । ॥ आ ॥ १ ॥
 शलित्यपक्रान्तः । ॥ पर्युष्टदः ॥ २ ॥
 फलित्यभिहितः । ॥ गोशफः ॥ ३ ॥
 वी३मे देवा अक्रंसताध्वर्यो क्षिप्रं प्र चर ।
 सुषदमिन्नवामंस्ति प्र सुद ॥ ४ ॥ ... ॥ ५ ॥
 आदित्या ह जरितरङ्गिरोभ्यो दक्षिणामनयन् ।
 तां ह जरितर्न प्रत्यायंस्तामुं ह जरितः प्रत्यायन् ॥ ६ ॥
 तां ह जरितर्न प्रत्यगृभ्णंस्तामुं ह जरितः प्रत्यगृभ्णन् ।

१३४ In dieses Sūkta sind ebenfalls Stücke von uns eingeschaltet, welche von den Handschriften im 135. Sūkta aufgeführt werden.

१० धरानराजागुदभर्त्सच — ४ स व पृषुसीयते — ५ चष्टे नाहयि सीञ्जा-
 बीः — ६ अक्षिणीपु क्षीसीयते

१३५ । ४ सुषदमिन्नवोमस्तसि प्रसुदसि

अहा नेत सन्नविचेतनानि जज्ञा नेत सन्नपुंरोगवासः ॥ ७ ॥

उत श्वेत आशुपत्वा उतो पद्याभिर्जविष्ठः ।

उतेमाशु मानं पिपति ॥ ८ ॥

आदित्या रुद्रा वसवस्त्वेत इदं राधः प्रति गृभ्णीष्यङ्गिरः ।

इदं राधो विभु प्रभु इदं राधो बृहत्पृथु ॥ ९ ॥

देवा दत्त्वा वरं तद्धो अस्तु सुचेतनम् ।

युष्मे अस्तु दिवेदिवे प्रत्येव गृभायत ॥ १० ॥

त्वमिन्द्र शर्म रिणा हव्यः पारावतेभ्यः ।

विप्राय स्तुवते वसु नि दूरश्रवसे वह ॥ ११ ॥

त्वमिन्द्र कपोताय छिन्नपक्षाय वञ्चते ।

म्यामाकं पक्वं पीलु च वारंसा अकृणोर्बहु ॥ १२ ॥

अरंगरो वावदीति चेधा बद्धो वरचया ।

इरामह प्र शंसत्यनिरामपं सेधति ॥ १३ ॥

यदस्या अंहुभेद्याः कृधु स्थूलमुपातंसत् ।

॥ १३६ ॥

मुष्काविदस्या एजतो गोशफे शकुलाविव ॥ १ ॥

यदा स्थूलेन पससाणौ मुष्का उपावधीत् ।

विष्वञ्चावस्या वर्धतः सिकतास्विव गर्दभौ ॥ २ ॥

यदल्पिका स्वल्पिका कर्कन्धूकेव पद्यते ।

वासन्तिकमिव तेजनं भंस आतन्य विद्यते ॥ ३ ॥

यद्देवासो ललामगुं प्र विष्टीमिनमाविषुः ।

सक्त्वा देदिष्यते नारी सत्यस्यास्त्रिभुवो यथा ॥ ४ ॥

महानग्न्यहपद्भिमुक्तः क्रन्ददधो नासरत् ।

१३५ । ८ यविष्ठः — ११ हव्यं

१३६ । २ सिकतास्विव — ३ यत्वा वाताय विवर्तति — ४ सक्त्वा देदिष्यते —

५ महानग्न्यहपद्भिमुक्तः क्रन्ददधो नासरत् ।

अथर्ववेद

५८

शक्तिं कनीना खुद मध्यमं सक्थ्युद्यतम् ॥ ५ ॥
 महानग्न्युपलूलूलमतिक्रामन्यब्रवीत् ।
 यथा तव वनस्पते निघ्नन्ति तथैवेति ॥ ६ ॥
 महानग्न्युप ब्रूते भ्रष्टो ऽथार्थबूभुवः ।
 यथैव ते वनस्पते पिंषन्ति तथैवेति ॥ ७ ॥
 महानग्न्युप ब्रूते भ्रष्टो ऽथार्थबूभुवः ।
 यथा दावो विदस्यत्यङ्गानि मम दह्यन्ते ॥ ८ ॥
 महानग्न्युप ब्रूते स्वस्त्यावेशितं पसः ।
 इत्थं फलस्य वृक्षस्य शूर्पेशूर्प भजेमहि ॥ ९ ॥
 महानग्नी कृकवाकुं शम्यया परि धावति ।
 वयं न विद्य यो मृगः शीर्ष्णा हरति धारिकाम् ॥ १० ॥
 महानग्नी महानग्नं धावन्तमनु धावति ।
 इमास्तदस्य गा रक्ष यभ मामधोदनम् ॥ ११ ॥
 सुदेवस्त्वा महानग्नि वि बाधते महतः साधु खोदनम् ।
 कृशितं पीवरी नशद्यभ माम् ॥ १२ ॥
 वशा दुग्धा विनाङ्गुरिं प्र सृजते वनंकरम् ।
 महाच्चै भद्रो बिल्वो यभ माम् ॥ १३ ॥
 विदेवस्त्वा महानग्नि वि बाधते महतः साधु खोदनम् ।
 कुमारिका पिङ्गलिका कार्यै कृत्वा प्र धावति ॥ १४ ॥
 महाच्चै भद्रो बिल्वो महान्भद्र उदुम्बरः ।
 महौ अभितौ बाधते महतः साधु खोदनम् ॥ १५ ॥

१३६ । ५ शक्तिं कानना खेच मशकं सक्तु पशम । — ६ निरघ्नन्ति तथैवति —
 ७ पिंषन्ति तथैवति — ८ यथा वयो विदाह्यस्त्रैष मव दह्यते — ९ शूर्पे
 शूर्पे — ११ मामधोदनं — १२ कुसं पीवरो नवत् — १३ दुग्धामिमां-
 गुरिं प्रसृजतो यतपरे, fehlt बिल्वो — १४ कार्यै मन्त्रा धावति — १५ महौ
 अभितौ

यं कुमारी पिङ्गलिका कृशितं पीवरी लभेत ।
तैलकुण्डादिवाक्कुटं रदन्तं शुद्धमक्षरेत् ॥ १६ ॥

॥ इति कुन्तापयुक्ताणि समाप्तानि ॥

यच्च प्राचीरजगन्तोरो मण्डूरधाणिकीः ।

॥ १३७ ॥

हता इन्द्रस्य शर्वः सर्वे बुधुदयाश्वः ॥ १ ॥

कपृक्षरः कपृषमुहधातन चोदयत खुदत वाजसातये ।

निष्टिम्यः पुचमा चावयोतय इन्द्र सबाध इह सोमपीतये ॥ २ ॥

दधिक्राव्णो अकारिषं जिष्णोरश्वस्य वाजिनः ।

सुरभि नो मुखा करत्र ण आयूषि तारिषत् ॥ ३ ॥

सुतासो मधुमत्तमाः सोमा इन्द्राय मन्दिनः ।

पविर्बवन्तो अक्षरन्देवान्गच्छन्तु वो मदाः ॥ ४ ॥

इन्दुरिन्द्राय पवत इति देवासो अभ्रुवन ।

वाचस्पतिर्मखस्यते विश्वस्येशान ओजसा ॥ ५ ॥

सहस्रधारः पवते समुद्रो वाचमीह्वयः ।

सोमः पती रयीणां सखेन्द्रस्य दिवेदिवे ॥ ६ ॥

अव द्रप्सो अंशुमतीमतिष्ठदियानः कृष्णो दशभिः सहस्रैः ।

आवत्तमिन्द्रः शच्या धमन्तमप स्नेहितीर्नृमणा अधत्त ॥ ७ ॥

द्रप्समपश्यं विष्णुणे चरन्तमुपहरे नद्यो अंशुमत्याः ।

नभो न कृष्णमवतस्थिवांसमिष्यामि वो वृषणो युध्यताजौ ॥ ८ ॥

अध द्रप्सो अंशुमत्या उपस्थे ऽधारयत्तन्वं तित्विषाणः ।

विशो अदेवीरभ्याऽचरन्तीर्बृहस्पतिना युजेन्द्रः ससाहे ॥ ९ ॥

त्वं ह त्यात्सप्रभ्यो जायमानो ऽश्वभ्यो अभवः शत्रुरिन्द्र ।

गूल्हे द्यावापृथिवी अबविन्दो विभुमह्यो भुवनेभ्यो रणं धाः ॥ १० ॥

त्वं ह॒ त्यद॑प्रतिमानमोजो वज्रेण वज्रिन्धुषितो जघन्य ।

त्वं शु॒ष्णस्या॑वातिरो वध॒चैस्त्वं गा इन्द्र॒ शब्धे॑दविन्दः ॥ ११ ॥

तमिन्द्र॑ वाजयामसि म॒हे वृ॒षाय॑ हन्त॒वे । स वृ॒षा वृ॒षभो॑ भुवत् ॥ १२ ॥

इन्द्रः॑ स दाम॒ने कृत॑ ओजिष्ठः॒ स मदे॑ हितः । द्यु॒क्षी द्यो॒क्षी स सो॒म्यः ॥ १३ ॥

गिरा॑ वज्रो न संभृतः॒ सर्बलो॑ अनपच्युतः । व॒व॒क्ष॒श्च॒ष्वो अ॒स्तुतः ॥ १४ ॥

॥ १३८ ॥ महौ॑ इन्द्रो य ओजसा पर्जन्यो वृष्टिर्माँ इव । स्तोमैर्वा॒सस्य॑ वावृधे ॥ १ ॥

प्र॒जामृ॑तस्य पिप्रतः॒ प्र य॒ज्ञर॑न्त॒ वह॑यः । वि॒प्रा अ॒तस्य॑ वाह॒सा ॥ २ ॥

क॒णा इन्द्रं॑ यद॒क्रत॑ स्तोमैर्य॒ज्ञस्य॑ साधनम् । ज॒मि ब्रु॑वत् आ॒युध॑म् ॥ ३ ॥

॥ १३९ ॥ आ नूनम॒श्विना॑ यु॒वं वा॒सस्य॑ गन्त॒मव॑से ।

प्रा॒सै य॒क्षत॑मवृ॒कं पृथु॑ हृ॒दि॒र्यु॒तं या अ॒रात॑यः ॥ १ ॥

यद॒न्तरि॑क्षे यद्वि॒वि यत्प॒ञ्च मा॒नुषाँ॑ अ॒नु । नृ॒म्यं त॒क्ष॒म॒श्विना ॥ २ ॥

ये वां दं॒सां॒स्य॒श्विना॑ वि॒प्रासः॑ परि॒मामृ॑शुः । ए॒वे॒क्ता॒स्य॒स्य बो॑धतम् ॥ ३ ॥

अ॒यं वां घ॒र्मो अ॒श्विना॑ स्तोमे॒न परि॑ पिच्यते ।

अ॒यं सो॒मो म॒धुमा॑न्वाजिनीवसू येन॒ वृ॒चं चि॑केतयः ॥ ४ ॥

यद॒प्सु य॒द्वन॒स्पतौ॑ यदोष॒धीषु॑ पुरु॒द॒ससा॑ कृतम् ।

तेन॑ माविष्टम॒श्विना ॥ ५ ॥

॥ १४० ॥ यन्ना॑सत्या भुर॒ण्यथो॑ यद्वा दे॒व भिष॑ज्यथः ।

अ॒यं वां वा॒सो म॒तिभि॑र्ने वि॒न्धते॑ ह॒विष्म॑न्तं हि ग॒र्ह्यः ॥ १ ॥

आ नूनम॒श्विनो॒र्च॒षि स्तोमै॑ चिकेत॒ वाम॑या ।

आ सोमं॒ म॒धुम॑त्तमं॒ घर्मि॑ सि॒ञ्चाद॑र्य॒र्वणि॑ ॥ २ ॥

आ नूनं॒ रघु॑वर्त॒निं रथं॑ ति॒ष्ठाथो॑ अ॒श्विना॑ ।

आ वां स्तो॒मा इ॒मे मम॑ न॒भो न चु॑च्यवीरत् ॥ ३ ॥

यद॒द्य वां ना॑सत्यो॒क्थैरा॑चुच्यु॒वीम॑हि ।

यद्वा वा॒णीभिर॒ग्निने॒वेत्का॒णस्य॑ बोध॒तम् ॥ ४ ॥
यद्वा क॒क्षीर्वो॑ उ॒त यद्वा॒श्च॒ क्षु॒धिर्यद्वा॑ दी॒र्घत॑मा जुहाव ।
पृ॒थी यद्वा॑ वै॒न्यः सा॒दने॒ष्वेवे॒दतो॑ अ॒ग्निना॑ चेतयेयाम् ॥ ५ ॥

या॒तं हृ॒दि॒ष्या उ॒त नः॑ पर॒स्या भू॒तं ज॒ग॒त्या उ॒त न॑स्त॒नूपा । ॥ १४१ ॥

व॒र्ति॒स्तो॒काय॑ त॒नया॑य या॒तम् ॥ १ ॥

यदि॒द्रेण॑ स॒रथं॑ या॒थो अ॒ग्निना॑ यद्वा वा॒युना॑ भव॒थः स॒मो॒क्ता ।
यदा॒दित्ये॒भिर्भु॒भिः स॒जो॒क्ता यद्वा वि॒ष्णोर्वि॒क्रम॑णेषु तिष्ठ॒थः ॥ २ ॥

यद्वा॒ग्निना॑व॒हं हु॒वेय॑ वाज॒सात॑ये ।

यत्पृ॒त्सु तु॒र्वणे॑ स॒ह॒स्त॒च्छे॒ष्टम॒ग्निनो॒रवः॑ ॥ ३ ॥

आ नूनं॑ या॒तम॒ग्निने॒मा ह॒व्यानि॑ वां हि॒ता ।

इ॒मे सो॒मासो॑ अ॒धि तु॒र्वणे॑ यदा॒विमे॑ क॒र्णेषु॑ वा॒मथ॑ ॥ ४ ॥

यन्ना॑स॒त्या परा॑के अ॒र्वाके॑ अ॒स्ति भेष॑जम् ।

तेन॑ नूनं॑ वि॒म॒दाथ॑ प्र॒चेत॑सा हृ॒दि॒र्वि॒त्साय॑ य॒द्यत॑म् ॥ ५ ॥

अ॒भु॒त्सु प्र॑ दे॒ष्या सा॒कं वा॒चाह॑म॒ग्निनोः॑ । ॥ १४२ ॥

व्याव॑र्दे॒ष्या म॒तिं वि॒ रा॒तिं म॒र्येभ्यः॑ ॥ १ ॥

प्र बो॒धयो॒षो अ॒ग्निना॑ प्र दे॒वि सू॒नृते॑ महि ।

प्र य॒ज्ञहो॑तरा॒नुष॑क् प्र म॒दाय॑ अ॒र्वो बृ॒हत् ॥ २ ॥

यदु॒षो या॒सि भ॒ानु॒ना सं सूर्ये॑ष रोच॒से ।

आ हा॒यम॒ग्निनो॑ रथो॒ व॒र्ति॒र्थाति॑ नृ॒पाय्य॑म् ॥ ३ ॥

यदा॒पी॒तासो॑ अ॒ंशवो॑ गा॒वो न॑ दु॒ह ऊ॒धभिः॑ ।

यद्वा वा॒णीर॒नूष॑त॒ प्र दे॒व॒य॒न्तो अ॒ग्निना॑ ॥ ४ ॥

प्र द्यु॒म्नाय॑ प्र श॒र्वसे॑ प्र नृ॒षा॒स्त्राय॑ श॒र्मणे॑ । प्र द॒क्षाय॑ प्र॒चेत॑सा ॥ ५ ॥

यन्मूनं॑ धी॒भिर॒ग्निना॑ पि॒तुर्यो॒ना नि॒षीद॑थः । यद्वा सु॒जेभि॑रू॒क्या ॥ ६ ॥

॥ १४३ ॥ तं वां रथं वयमद्या हुवेम पृथुजयमश्विना संगतिं गोः ।
यः सूर्या वहति वन्धुरायुर्गिर्वाहसं पुरुतमं वसूयुम् ॥ १ ॥
युवं श्रियमश्विना देवता तां दिवो नपाता वनथः शचीभिः ।
युवोर्वपुर्भि पृक्षः सचन्ते वहन्ति यत्ककुहासो रथे वाम ॥ २ ॥
को वामद्या करते रातह्य उतये वा सुतपेयाय वाकैः ।
अतस्य वा वनुषे पूर्थाय नमो येमानो अश्विना वर्तत ॥ ३ ॥
हिरण्ययेन पुरुभू रथेनेमं यज्ञं नासत्योप यातम् ।
पिवाथ इन्मधुनः सोम्यस्य दधणो रत्नं विधते जनाय ॥ ४ ॥
आ नो यातं दिवो अद्या पृथिव्या हिरण्ययेन सुवृता रथेन ।
मा वामन्ये नि यमन्देवयन्तः सं यहदे नाभिः पूर्था वाम ॥ ५ ॥
नू नो रयिं पुरुवीरं बृहन्तं दस्रा मिमाथामुभयेष्वस्मे ।
नरो यज्ञमश्विना स्तोममावन्सधस्तुतिमाजमील्हासो अगमन् ॥ ६ ॥
इहेह यज्ञां समना पंपृक्षे सेयमस्मे सुमतिर्वाजरत्ना ।
उरुष्यतं जरितारं युवं ह श्रितः कामो नासत्या युवद्रिक् ॥ ७ ॥
मधुमतीरोषधीर्द्याव आपो मधुमन्नो भवत्वन्तरिक्षम् ।
क्षेपस्य पतिर्मधुमान्नो अस्त्वरिषन्तो अर्चनं चरेम ॥ ८ ॥
पनाय्यं तदश्विना कृतं वां वृषभो दिवो रजसः पृथिव्याः ।
सहस्रं शंसा उत ये गविष्टी सर्वो इत्तो उप यात पिबथ्ये ॥ ९ ॥

॥ नवमो ऽनुवाकः ॥

॥ शस्त्रकाण्डं नाम विंशं काण्डं समाप्तम् ॥

॥ अथर्ववेदसंहिता च संपूर्णा ॥

In Ferd. Dümmler's Verlagsbuchhandlung in Berlin sind erschienen:

श्रीगुरुबुधैः — The white Yajurveda, edited by Dr. Albrecht Weber. Part I. The Vājasaneyi-Sanhitā in the Mādhyandina and the Kāṇva-Çākhā with the commentary of Mahīdhara. 1849–52. gr. 4. cart. 21 Thlr. 20 Sgr.

——— Part II. The Çatapatha-Brāhmaṇa in the Mādhyandina-Çākhā with extracts made from the commentaries of Sāyaṇa, Harisvāmin and Dviveda-Ganga. 1849–56. gr. 4. cart. 24 Thlr. 20 Sgr.

——— Part III. The Çrauta-sūtra of Kātyāyana with extracts made from the commentaries of Karka and Yājñikadeva. No. 1. 1849–56. gr. 4. geh. 3 Thlr.

ब्रह्मवैवर्तपुराणे श्रीकृष्णकवचके द्वौ सर्गौ — Brahma-Vaivarta-Purāṇi specimen. Textum e codice Mspt. Bibl. Reg. Berol. edidit, versionem Latinam adjecit, commentarium mythologicum et criticum praemisit Ad. Fr. Stenzler. 1829. 4. 20 Sgr.

महाभारते पञ्चार्जुनसंवादाणि — Diluvium cum tribus aliis Mahā-Bhārati praestantissimis episodiis primus edidit Fr. Bopp. Fasciculus primus, quo continetur textus Sanscritus. 1829. 4. 2 Thlr. 20 Sgr.

Hierzu die deutsche Uebersetzung:

Die Sündfluth, nebst drei anderen der wichtigsten Episoden des Mahā-Bhārata. Aus der Ursprache übersetzt von Fr. Bopp. 1839. 8. 20 Sgr.

चटुर्धरम् — Das zerbrochene Gefäß, ein sanskritisches Gedicht, herausgegeben, übersetzt, nachgeahmt und erläutert von G. M. Dursch. 1828. 4. 20 Sgr.

विष्णुमोक्षशीलम् चोटकम् — Urvasia, fabula Cālidāsi. Textum Sanscritum edidit, interpretationem Latinam et notas illustrantes adjecit Robertus Lenz, Dr. Ph. 1833. 4. geh. 4 Thlr.

Hierzu wird gratis geliefert:

Apparatus criticus ad Urvasiam fabulam Cālidāsi quem tanquam suae ejus libri editionis appendicem Londini conscripsit Rob. Lenz. 1835. 4. 15 Sgr.

चितीश्वरशास्त्रीचरितम् — A Chronicle of the family of Râja Krishnachandra of Navadvîpa, Bengal. Edited and translated by W. Pertsch. 1852. gr. 8. geh. 2 Thlr.

उपलेखः — Upalekha de Kramapâtha libellus. Textum Sanscritum recensuit, varietatem lectionis, prolegomena, versionem Latinam, notas, indicem adjecit Dr. G. Pertsch. 1854. gr. 8. geh. 1 Thlr. 10 Sgr.

याज्ञवल्कीयं धर्मशास्त्रम् — Yājñavalkya's Gesetzbuch. Sanskrit und Deutsch herausgegeben von Dr. Ad. Fr. Stenzler. 1849. gr. 8. geh. 2 Thlr. 20 Sgr.

Akademische Vorlesungen über indische Literaturgeschichte. Gehalten im Wintersemester 1851–52 von A. Weber. 1852. gr. 8. geh. 2 Thlr. 12 Sgr.

Indische Studien. Beiträge für die Kunde des indischen Alterthums. Im Vereine mit mehreren Gelehrten herausgegeben von Dr. Albrecht Weber. Band I–III. 1849–55. gr. 8. geh. 12 Thlr.

Die neuesten Forschungen auf dem Gebiete des Buddhismus. Besprochen von Dr. A. Weber. Separatabdruck aus den Ind. Studien III 1. 1853. gr. 8. geh. 15 Sgr.

Ueber den Zusammenhang indischer Fabeln mit griechischen. Eine kritische Abhandlung von Dr. A. Weber. Separatabdruck aus den Ind. Studien III 2. 3. 1855. gr. 8. geh. 12 Sgr.

Alphabetisches Verzeichniss der Versanfänge der Riksanhitâ, herausgegeben von W. Pertsch. Separatabdruck aus den Ind. Studien III 1. 1853. gr. 8. geh. 1 Thlr.

Mâlavikâ und Agnimitra, ein Drama des Kâlidâsa. Zum ersten Male aus dem Sanskrit übersetzt von Dr. A. Weber. 1856. 8. geh. 1 Thlr.

Vergleichende Grammatik des Sanskrit, Zend, Griechischen, Lateinischen, Littauischen, Altslavischen, Gothischen und Deutschen von Franz Bopp. Zweite gänzlich umgearbeitete Auflage. Erster Band. Erste Hälfte. 1856. gr. 8. geh. 2 Thlr.

